Sv. Petr.

EPIŠTOLY

nedělní a sváteční

celého roku.

Výklad sepsal

Jan Felizna,
kněz diécése Litoměřické.

S šesti obrázky.

Podíl údů na rok 1898. — Číslo 85.

V Praze.

Nákladem Dědictví Svatojanského. – Tiskem kníž. arcib. knihtiskárny.
(Rohlíček a Sievers.)

Připomenutí.

Podílem letošním údů Dědictví našeho jest ovoce přemyšlování ctihodného kněze o pravdách složených ve sv. epištolách. Uvahy tyto byly původně určeny pro „Blahověst“, jehož redaktoru zvěčnělý spisovatel dopsal z Lysé nad Labem dne 12. června 1876:

„Posílám k výkladům na nedělní epištoly také výklady na epištoly sváteční. Zdálo se mi jich tím více zapotřebí býti, protože jich ve Frenclově „Postille“ není a já vůbec žádných populárních výkladů na sváteční epištoly neznám. Pán Bůh dal, že jsem je bez velikých těžkostí a dlouhých přestávek dokončiti mohl. Jsou sice o něco kratší pro nedostatek pomůcek, ale myslím, že to nebude škoditi.“

Tolik na omluvu nedostatků, které by snad oko kritikovo postřehlo a na povzbuzení k nábožnému rozjímání o slovech Písma svatého.

Zvěčnělý kněz Jan Felizna narodil se v Nymburce dne 9. srpna 1805, vysvěcen byl v Litoměřicích dne 28. září 1832, kaplanoval v Blottendorfu, Doubravici, Kostomlatech a v Lysé. Zemřel jako Lyssky beneficiat v Praze, kamž do nemocnice k operaci se odebral, dne 10. června 1877. Tělo jeho bylo do Lysé převezeno a na starém hřbitově pohřbeno. Odpočívá u hřbitovní zdi obličejem k východu a na zdi nalezá se tabule, která naznačuje, kdo tam odpočívá. Mešní

fundace má v Lysé i ve svém rodišti v Nymburce. Zbožní lidé si ho vážili a až posud na něho vzpomínají a hrob jeho květinami krášlí. Světákům však byl, jak to už téměř všude bývá, protivný, protože věrně konal povinnosti své jako katolický kněz.

Životopisné zprávy tyto laskavě sdělil důst. p. Václav Krupička děkan v Lysé.

V Staré Boleslavi, dne 12. dubna 1898.

Redaktor.

K našim obrázkům.

Epištoly nedělní a sváteční vyňaty jsou mimo skrovné výjimky z písma sv. Nového zákona a to až na několik vesměs skoro z epištol t. j. listů, kteréž někteří sv. apoštolové napsali k jednotlivým obcím křesťanským neb osobám aneb k větší části věřících. Všech epištol, jež se nám zachovaly, jest 21, mezi nimi 14 sv. Pavla, z nichž také téměř dvě třetiny všech nedělních a svátečních epištol vzaty jsou.

Jsou pak listy sv. Pavla pořadem, jakým v písmě sv následují, tyto: k Římanům, ke Korintským dva, ke Galatům, k Efesským, k Filippenským, ke Kolossenským, k Thessalonickým dva, k Timotheovi dva, k Titovi, k Filémonovi, k Židům.

Z dalších sedmi epištol jest jedna od sv. Jakoba (mladšího), dvě od sv. Petra, tři od sv. Jana, evangelisty a miláčka Páně, a jedna od sv. Jůdy Tadeáše. Epištoly tyto slují obecné = katolické jednak pro obecnější svůj obsah, jednak že určeny byly pro větší část věřících.

Kdy, komu a proč epištoly Pavlovy a obecné psány byly, jakož i stručného jich obsahu lze se dočísti v úvodu k jednotlivým z nich v II. sv. Bible české, podílu Dědictví sv. Jana Nep. za rok 1889 čís. 76.

VI.

Připojujíce k letošnímu podílu vyobrazení sv. spisovatelů epištol z řady sv. apoštolův, odkazujeme laskavého čtenáře, co se týče zevrubných jejich životopisů na „Církev vítěznou," v níž podán životopis sv. Jakoba ve sv. II. str. 217 nn, sv. Petra str. 682 nn, sv. Pavla str. 698 nn. Životopis sv. Jůdy — 28. října — a sv. Jana evangelisty — 27. prosince — přinese svazek IV. „Církve vítězné," jenž bude, dá-li Bůh, podílem Dědictví na rok příští.

Díl I.

Epištoly nedělní.

Epištola na neděli první adventní.

(Epištola sv. Pavla k Římanům 13, 11—14)

Bratří! Vězte, že hodina jest, abychom již ze sna povstali. Nyní zajisté bližší jest naše spasení, nežli když jsme uvěřili. Noc předešla, den pak se přiblížil. Odvrzmež tedy skutky temnosti a oblecme se v odění světla. Jako ve dne poctivě choďme; ne v hodování a opilství, ne v smilstvích a nestydatostech, ne v sváru a závisti: ale oblecte se v Pána Ježíše Krista.

Výklad.

Bratří! Znajíce čas, — totiž ten, jehož jsme se dočkali, v němž právě žijeme, nynější **křesťanský**, tím samým také známe, — *že* — tu *hodina jest, abychom již ze sna povstali.* Každý zná čas, umí čas od času rozeznati; ví, kdy jest ráno, kdy poledne, kdy večer, kdy noc; a poněvadž každý zná čas, zná také, kdy hodina k vstávání, kdy k pracování, kdy k lehání a spaní jest. Rovněž tak i my křesťané nynější **ranní** — křesťanský čas, čas milosti Boží dobře známe, dobře ho od předešlého **nočního** — předkřesťanského, pohanského času rozeznáváme, a proto také dobře víme, že s nynějším, křesťanským časem svrchovaná hodina tu, abychom již ze sna povstali, abychom, jak jistě tu hodina ranní, hodina k povstání jest, tak jistě ze sna povstali. Nuže, povstaňme, bez prodlení povstaňme! Jako hospodářové a hospodyně s čeledí a s dětmi rychle povstávají, rovněž tak i my křesťané rychle povstaňme! Nikdo ať nezůstává ve snách ležeti! Což když pravím, samo sebou se rozumí, že to nepravím o povstání tělesném, nýbrž duchovním, že tím chci

říci, abychom duchem z bludů, pověr, hříchů pohanských povstali, a na konání skutků křesťanských se vydali. Vzhůru tedy! Otevřte oči k vidění, uši k slyšení, ústa k mluvení — k vidění světla Božího, k slyšení slova Božího, k mluvení řečí Božích! Pozdvihněte rukou k modlení! nastrojte nohy k chodění stezkou přikázání Božích! Vzhůru!! A ptáte-li se mne, k vůli čemu? odpovídám vám s apoštolem Páně: k vůli *věčnému spasení*, anebo, což to samé jest, *věčnému blahoslavenství. Nyní zajisté bližší jest naše spasení, nežli* — bylo tehdáž, — *když jsme* — v Pána Ježíše — *uvěřili*, — a dali se pokřtíti.

Než jsme v Pána Ježíše uvěřili, bylo naše spasení od nás daleko, tak daleko, že jsme k dosažení jeho pražádné naděje neměli; když pak jsme v Pána Ježíše uvěřili a pokřtíti se dali, přiblížilo se k nám, tak že jsme již k dosažení ho dobrou naději měli; a od té doby pořád se k nám přibližuje, tak že nám nyní mnohem bližší jest, nežli bylo tehdáž, když jsme uvěřili, a pokřtíti se dali; a poněvadž se k nám pořád přibližuje, má zajisté i naše naděje pořád růsti a se zmáhati, má den ode dne větší, hojnější býti. A jest-li větší, hojnější? Záleží na tom, zdaliž ve věčné spasení vždy více věříme, je v paměti nosíme, po něm toužíme, na ně se těšíme, o ně prosíme, jeho se svatým životem hodnými učiniti hledíme, anebo zdaliž je čím dále tím více z mysli a ze srdce vypouštíme, k němu se nevážně chováme. Činíme-li to první, není žádné pochybnosti o tom, že naděje naše vždy větší a hojnější; činíme-li ale to druhé, že čím dále tím slabší a bídnější jest, a že jest se obávati, aby, co neviděti, nebylo veta po ní, a tím samým také po věčném spasení. Ó kéž se to nestane! A nestane se to zajisté, jestliže víru v spasení věčné neustále v sobě vzbuzovati, obživovati, rozhojňovati, zdokonalovati budeme; nebo pak naše spasení nejen mnohem bližší, alebrž i naděje naše mnohem hojnější bude, nežli byla tehdáž, když jsme uvěřili, a dali se pokřtíti. Tehdáž, to jest právě v čas našeho uvěření a pokřtění nastala nám doba nová, *rozhodná*, na nejvýš důležitá a potěšná, nastalo nám *jitro křesťanské*. Píše o něm apoštol Páně takto:

Noc předešla, — tmavá, krutá, strašná noc — noc, v nížto jsme slávu neporušitelného Boha v podobenství obrazu porušitelného člověka i ptactva i čtvernožců i plazů

změnili, a stvoření raději nežli Stvořiteli se klaněli — noc, v nížto jsme plni vší nepravosti, zlosti, smilstva, lakomství, nešlechetnosti byli, a co nesluší, činili (Řím 1, 23. 28. 29.) — noc, v nížto ďábel, kníže této temnosti, nad námi panoval, s námi jako s nejbídnějšími otroky svými nakládal, ve všeliké nepravosti, i takové, kteréž proti přirození byly, nás potrhoval, slovem, noc hnusného, šeredného pohanství; tato noc, věčné díky Bohu z toho! tehdáž předešla, když jsme před nebem i před zemí, před Bohem i před lidmi satanáše i všech skutků i vší pýchy jeho se odřekli, víru v nejsvětější Trojici a ve všeliké učení církevní slavně vyznali, a křest svatý pobožně přijali, — *den pak se přiblížil* — den nad míru jasný, krásný, radostný — den *věčného spasení, nebeského blahoslavenství.* Ale dobře rozumějte tomu, co pravím! Nepravím tu, že ten den skutečně přišel, nastal, zasvítil, nýbrž toliko, že se *přiblížil*, to jest, že nastalo ráno — *jitro křesťanství*, a s jitrem křesťanství, že se přiblížil den nebeského blahoslavenství. Jest zajisté rozdíl mezi jitrem a dnem, ač jsou sobě podobny, a mezi sebou úzce spojeny; jitro není dnem, a den není jitrem, ale jitro předchází, a den po něm následuje jako v zápětí. Trojí tu tedy pravím, předně, že noc pohanství předešla; za druhé, že jitro křesťanství nastalo; a za třetí, den nebeského blahoslavenství se přiblížil. A toto trojí stalo se najednou, tehdáž totiž, když jsme v Ježíše Krista uvěřili, a dali se pokřtíti. Od té doby máme pořád jitro křesťanství, a budeme je míti, dá-li Pán Bůh, až do smrti, a teprv po smrti zasvítí nám onen překrásný, přeutěšený, přežádoucí den — den věčného spasení, nebeské blaženosti, nevypravitelné slávy, a ten den potrvá na věky. Ale považme tu dobře, a podržme v živé paměti, že ten den přešťastný nám ještě nenastal, nýbrž že se ho teprv máme dočkati, že k dočkání se ho nemáme jistoty, nýbrž jenom naději, že se s ním můžeme minouti, a s věčnou nocí se setkati. Což aby se nestalo, víte-li pak co musíme činiti? že skutky temnosti odvrhnouti, a v odění světla se obléci? *Odvrzmež tehdy skutky temnosti, a oblecme se v odění světla.*

Jelikož noc pohanství předešla, den pak věčného spasení se přiblížil, anebo, což to samé jest, jelikož jitro křesťanství nastalo, odvrzmež skutky temnosti — skutky pohanské, a oblecme se v odění světla — v oděv denní —

v skutky křesťanské. Jako za každého rána činíváme, že totiž to, v čem jsme leželi, a čím jsme přikryti byli, jako noční oděv, peřiny, pokrývky odvrhujeme, a v denní oděv se oblékáme. rovněž tak to i za jitra křesťanství učiňme: odvrzmež zlé, hříšné, pohanské skutky jakožto oděv noční, kterýž pro denní světlo se nehodí, odvrzmež je všecky a na vždycky, a oblecme se v skutky dobré, ctnostné, křesťanské jakožto v oděv denní, oblecme se ve všecky a na vždy, dokonale. Jako za světla Božího v nočním oděvu před lidmi choditi se stydíme, rovněž tak, ba mnohem více za jitra křesťanství v skutcích temnosti před Bohem a před lidmi choditi se styďme, a protož je podobně oděvu nočnímu od sebe odvrzme, a v skutcích dobrých, křesťanských choďme. Ovšem ale, máme-li skutky temnosti od sebe odvrhnouti, a v skutcích křesťanských choditi, že oněch nenáviděti, jimi pohrdati, jich se vystříhati, v těchto pak sobě oblibovati, je neustále konati, jich mnoho si nashromážditi musíme. Sice jinak jakby lze bylo ony odvrhnouti, a v těchto choditi? Které to ale skutky zejména jsou, netřeba povídati; každý ví, dobré skutky že jsou modlitba, půst a almužna, zlé pak že jsou zlodějství, opilství, obžerství, smilství, cizoložství, vražda a jiné těm podobné. Některé z těchto posledních tu apoštol Páně uvádí, a od nich varuje řka:

Jako ve dne poctivě choďme; ne v hodování a v opilství, ne v smilstvích a v nestydatostech, ne v sváru a v závisti: — v těchto a v jiných těm podobných nepravostech choditi bylo by choditi jako v noci nepoctivě, a ne jako ve dne poctivě — *ale oblecte se v Pána Ježíše Krista.* Vlastně by byl měl sv. Pavel napsati: ale oblecte se v střídmost a střízlivost, v čistotu a počestnost, v svornost a v příznivost, a choďte v nich; nebo tyto ctnosti jsou pravý opak jmenovaných nepravostí, ale místo toho raději napsal: oblecte se v Pána Ježíše Krista; a rozumí se při tom: a choďte v něm; a to ne bez důležité příčiny; nebo v tyto ctnosti se obleci a v nich choditi není ještě v Pána Ježíše se obléci a v něm choditi; nebo mnozí z židů a z pohanů v tyto ctnosti se oblékli, a v nich chodili, a proto přece se se ještě neoblékli v Pána Ježíše, aniž v něm chodili. Jest zajisté rozdíl mezi ctnostmi a ctnostmi, mezi ctnostmi zdánlivými a opravdivými, povrchními a vniterními, židovskými nebo pohanskými a křesťanskými. A apoštolu Páně záleželo

na tom, aby se křesťané oblékli ne v jakékoliv ctnosti, nýbrž v ctnosti pravé, dokonalé, křesťanské, a chodili v nich. A protož napsal: oblecte se v Pána Ježíše. Nebo kdo se v Pána Ježíše obleče, ten tím samým také v tyto ctnosti se obleče, a nejen v tyto, ale i v všecky ostatní, zde nejmenované, a ne v jakékoliv, nýbrž v pravé, křesťanské, Bohu na nejvýš milé, před ním na nejvýš záslužné, protože v ctnosti samého Pána Ježíše. A ten pak zajisté jako ve dne poctivě chodí, a Otci nebeskému nemálo se líbí, a co cti, slávy i moci Boží, a kterýž jest jeho Duch, na něm odpočívá, a na věky věkův odpočívati bude. (I. Petr. 4, 14.)

Obsah.

Znajíce nynější křesťanský čas, známe také, že v něm po křesťansku žíti máme, a to k vůli věčnému blahoslavenství, kteréž se k nám pořád přibližuje, a nyní nám mnohem bližší jest, nežli bylo tehdáž, když jsme v Pána Ježíše uvěřili, a pokřtíti se dali. Tehdáž nás minula noc pohanství, a nastalo nám jitro křesťanství, a s jitrem křesťanství přiblížil se k nám den věčného blahoslavenství. A protož nyní z oděvu temnosti se svlečme a v oděv světla se oblecme, to jest, skutků pohanských zanechme, a na konání skutků křesťanských se vydejme; jako ve dne poctivě choďme, ne v nepravostech pohanských, nýbrž v ctnostech křesťanských.

Na neděli druhou adventní.

(Epištola sv. Pavla k Římanům 15, 4—13.)

Bratří! Cožkoli psáno jest, k našemu naučení psáno jest: abychom skrze trpělivost a potěšení písem naději měli. Bůh pak trpělivosti a potěšení dejž nám jednostejně smýšleti vespolek podle Ježíše Krista abyste jednomyslně jedněmi ústy ctili Boha a Otce Pána našeho Ježíše Krista. Pročež přijímejte se vespolek, jakož i Kristus přijal vás ke cti Boží. Pravím totiž, že Kristus Ježíš byl služebníkem obřízky pro pravdu Boží, aby potvrdil sliby otcům: národové pak aby za milosrdenství oslavovali Boha, jakož psáno jest: Protož vyznávati budu Tebe, Pane, mezi národy a jménu Tvému budu zpívati.

A opět dí: Veselte se, národové, s lidem jeho! A opět: Chvalte Hospodina všickni národové a zvelebujte ho všickni lidé. A opět Isaiáš dí: Bude kořen Jesse a ten, jenž povstane, aby spravoval národy: v něho národové doufati budou. Bůh pak naděje naplniž vás všelikou radostí a pokojem u víře, abyste se rozhojnili v naději a v moci Ducha svatého.

Výklad.

Bratří! Cožkoli — v písmech starého Zákona — *psáno jest*, — netoliko k naučení židů, jak by snad někdo se domýšlel, nýbrž také k naučení křesťanů, a sice i žido- i pohano-křesťanů, následovně i — **k našemu naučení** — povzbuzení, posilnění, vzdělání — *psáno jest: abychom* — totiž v nich čítajíce, kterak zbožní praotcové Abraham, Isák, Jakob, Josef, Mojžíš a jiní svatí mužové ve svých mnohonásobných souženích v Boha doufali, a Bůh je vysvobozoval, kterak svaté jméno jeho chválili, a on jich ochraňoval, kterak k němu volali, a on je vyslýchal, s nimi byl, je vytrhoval a oslavoval a dlouhostí života naplňoval, a spasení své jim ukazoval (Žalm 90, 14—16) — abychom, pravím, v písmech starozákonních o tom čítajíce, to na mysli rozvažujíce, z toho sobě příklad berouce, v souženích vezdejšího života trpělivost a potěšení písem, a — *skrze trpělivost a potěšení písem naději* — života věčného — *měli*. A když již to, co v písmech starého Zákona psáno jest, k tomu cíli a konci psáno jest, abychom skrze čítání a rozjímání jich trpělivost a potěšení, a skrze trpělivost a potěšení naději života věčného měli; čím více všecko to, co v písmech nového Zákona psáno jest; nebo v písmech nového Zákona psáno jest o mnoho větších, dokonalejších, utěšenějších vzorech důvěry v Boha a trpělivosti v souženích, nežli v písmech starého Zákona.

V písmech nového Zákona jest psáno o Pánu Ježíši, a Pán Ježíš jest více, nežli patriarchové a proroci, Pán Ježíš jest ten, jehož proroci i králové chtěli viděti a neviděli, chtěli slyšeti a neslyšeli (Luk. 10, 23); Pán Ježíš jest jednorozený Syn Boží, Bůh-člověk, Spasitel světla, požehnaný na věky; v písmech nového Zákona jest také psáno o Panně

Marii, milosti plné, požehnané mezi ženami, Matce Boží; v písmech nového Zákona jest také psáno o svatém Petru, viditelné hlavě církve, a o ostatních apoštolech a o mnohých jiných svatých; a o nich o všech jest v nich psáno, co Pán Ježíš po svém z mrtvých vstání na cestě do Emaus k dvěma z svých učedníků sám o sobě řekl, že musel ty věci trpěti, a tak vjíti do slávy své (Luk. 24. 26). Kdož by tedy písma nového Zákona čítati, a takové vzory trpělivosti před očima mohl míti, aby se k trpělivosti nepohnul, a nenabyl potěšení a naděje života věčného? — Pročež rádi písma jak starého, tak i nového Zákona, obzvláštně pak tato poslední k řečenému cíli a konci, totiž k nabytí trpělivosti, potěšení a naděje čítejme a rozjímejme, avšak s čítáním a rozjímáním jich vroucnou modlitbu spojujme, majíce na paměti, že to nikolivěk písma svatá sama o sobě, nýbrž že to vlastně Bůh jest, jenž trpělivost, potěšení a naději dáti může, a jenž je skutečně dává těm, kdož písma svatá pilně čítají, a o tyto ctnosti pokorně ho žádají, a protož tu také apoštol Páně nikoliv Písma svatá, nýbrž *Boha* dárcem trpělivosti. potěšení a naděje jmenuje, a tyto a jiné ctnosti na něm věřícím vyprošuje, řka: *Bůh pak* (dárce) *trpělivosti a potěšení dejž vám jednostejně smýšleti vespolek podle Ježíše Krista.*

Dvě věci jsou tu nápadné, předně ta, že nedí apoštol Páně: Bůh pak trpělivosti a potěšení dejž vám *trpělivost a potěšení*, nýbrž místo toho že dí: Dejž vám jednostejně smýšleti atd.; a za druhé ta, že nedí: Bůh pak trpělivosti, potěšení a *naděje*, nýbrž místo toho že dí: Bůh pak trpělivosti a potěšení, naději vypustiv. Příčina první věci jest bezpochyby ta, že nebylo třeba výslovně podotknouti, co samo sebou se rozumělo, čeho sám každý se domyslil, totiž, že křesťanům trpělivosti a potěšení přeje, poněvadž o trpělivosti a potěšení právě mluvil; o čem ale ještě nemluvil, čeho tedy nikdo sám se domysliti nemohl, bylo to, že jim na Bohu křesťanskou jednomyslnost vyprošuje; a protož bylo třeba výslovně to podotknouti, a to tím více, protože jí tak jako trpělivosti a potěšení potřebovali, ne-li mnohem více. A příčina druhé věci jest nepochybně ta, že nechtěl apoštol Páně se opakovati, a dvakrát po sobě napsati: Bůh pak naděje atd., totiž na počátku a na konci této epištoly, a to tím méně, protože od počátku až do konce veliké struč-

nosti v řeči pilen byl. A protož na počátku naději vypustil, a teprv na konci napsal: Bůh pak naděje naplniž vás atd.

Po tomto poznamenání přistupme k výkladu: Bůh pak trpělivosti a potěšení dejž vám, i žido- i pohano-křesťanům jednostejně smýšleti vespolek podle Ježíše Krista. A což pak takto nesmýšleli vespolek? Jedni i druzí smýšleli, ale jinak o sobě a jinak o druhých, o sobě mnoho, o druhých málo, o sobě vážně, o druhých neváženě, o sobě vysoce, o druhých nevysoce. Jmenovitě křesťané, co byli ze židů, smýšleli o sobě, že jsou mnohem více nežli křesťané z pohanů, že mají mnoho práv a předností před nimi, že jsou Bohu bližší a milejší, že od něho hojnější odplatu vezmou, a to právě za tou příčinou, že byli z židů, že zákon Mojžíšův znali, že obřízku a ostatní obřady jeho zachovávali. Křesťané pak, co byli z pohanů, naproti tomu o sobě smýšleli, že jsou nad křesťany z židů, že mají mnoho před nimi, že větší dokonalostí se vyznamenávají, že jsou Bohu vzácnější, že smějí lepších věcí od něho se nadíti, a to právě za tou příčinou, že z umělých, zkušených, vzdělaných, proslulých pohanů byli. A z takového nestejného smýšlení povstávaly mezi nimi kyselosti, nevole, hádky, třenice, ovšem na potupu jména Božího, ku pohoršení jak židů, tak pohanů, i k jejich vlastní záhubě. A vzhledem na to apoštol Páně říci chce: Tak nesmýšlí o vás Pán Ježíš, jako vy jedni o druhých smýšlíte. On o vás o všech smýšlí jako o křesťanech, jako o synech a dědicích Božích, jako o bratřích a spoludědicích svých, bez ohledu na to, zdaliž z židů anebo z pohanů jste, zdaliž zákon Mojžíšův znáte anebo neznáte, zdaliž ve světě umělými, zkušenými, vzdělanými slujete anebo neslujete. V něm nic neplatí ani obřezování, ani neobřezování, to jest, ani žid ani pohan, ale nové stvoření, to jest, pravý katolický křesťan, úd církve svaté, chrám Ducha svatého (Gal. 6, 15). A když Pán Ježíš o vás takto smýšlí, zajisté, že i vy jedni o druhých rovněž tak smýšleti, že jedni druhé za to, co z milosti Boží mocí křtu svatého jste, máte považovati. Kdybyste takto — podle Pána Ježíše vespolek smýšleli, jak krásně byste se ve svém smýšlení srovnávali, v jaké lásce, v jakém pokoji byste pospolu živi byli! O půtkách a rozepřích nebylo by ani slechu mezi vámi. — A jak pak my? jak my jedni o druhých

smýšlíme? jako o katolických křesťanech, o údech církve svaté, o synech Božích, o bratřích Kristových? — Co platí v očích našich? nové, čisté, svaté, Bohu milé stvoření? anebo krása, síla tělesná, zboží, umění, urozenost a jiné těm podobné věci? — Co panuje mezi námi? láska, svornost, pokoj, anebo nenávist, nepřátelství, sváry? —

Jestliže toto poslední, pak se nedá upříti, že i nám se u veliké míře nedostává křesťanské jednomyslnosti, a že ji i nyní třeba na Bohu vyprošovati, jako ji tehdáž apoštol Páně na něm vyprošoval, řka: Bůh pak trpělivosti a potěšení dejž vám jednostejně smýšleti vespolek podle Ježíše Krista: *abyste jednomyslně jedněmi ústy ctili Boha a Otce Pána našeho Ježíše Krista.* Mně se zdá, že by tu spíše takto mělo státi: abyste jednomyslně jedněmi ústy ctili Pána našeho Ježíše Krista; nebo když budou všickni, i židoi pohano-křesťané jednostejně smýšleti vespolek podle příkladu Ježíše Krista, budou zajisté všickni také jednomyslně jedněmi ústy ctíti Ježíše Krista; jednostejné vespolné smýšlení jejich podle příkladu Ježíše Krista bude se zajisté jeviti v jednosvorném ctění Ježíše Krista. A přec tu tak nestojí. A dále se mi zdá, že by tu mohlo jedno i druhé státi: abyste jednomyslně jedněmi ústy ctili Ježíše Krista i Boha Otce jeho; nebo kdo ctí Otce, ctí také Syna, a kdo ctí Syna, ctí také Otce; nikdo nemůže ctíti Otce, aby nectil zároveň Syna, aniž kdo může ctíti Syna, aby nectil spolu i Otce (Jan, 5, 23). Čest Otce a čest Syna jsou nerozlučitelně spojeny, jsou jedno. A přec tu o ctění Ježíše Krista ani zmínky není, nýbrž toliko o ctění Boha Otce. Proč asi to? Dílem proto, že Ježíš Kristus nikdy své vlastní cti nehledal, nýbrž vždy jen čest Otce svého, a dílem také proto, že jak již podotknuto, ve ctění Boha Otce ctění Ježíše Krista obsaženo jest. Jest zajisté, jakoby tu stálo: abyste jednostejně smýšlejíce vespolek podle Ježíše Krista, jednomyslně jedněmi ústy ctili Ježíše Krista a ctíce Ježíše Krista, ctili Boha Otce jeho. Když jednomyslně jako jedněmi ústy Boha Otce Pána našeho Ježíše Krista ctíti budete, budete ho ctíti podle Ježíše Krista, budete ho ctíti právě tak, jak ho ctil sám Ježíš Kristus; nebo zajisté, že ho Ježíš Kristus jináče nectil, aniž mohl ctíti než jednomyslně jedněmi ústy, poněvadž jenom jednu mysl, jenom jedna ústa měl. A když Boha Otce podle Ježíše Krista ctíti budete, považte, jak

velice vaše ctění jemu se líbiti bude! tak zajisté, jako ctění Krista Ježíše!

Máte-li ale Boha Otce podle Ježíše Krista ctíti, ovšem že nesmíte pořád tak se chovati, jako jste až posud se chovali, že nesmíte jedni druhých nenáviděti, jedni druhým záviděti, jedni nad druhé se vypínati, jedni druhými pohrdati, jedni proti druhým bojovati, nebo to by nebylo Boha Otce ctíti podle Ježíše Krista, to by bylo jej nectíti, snižovati, tupiti; nýbrž na opak, že musíte jedni druhých sobě vážiti, jedni druhé milovati, jedni druhé snášeti, jedni druhých se ujímati; nebo to bude Boha Otce ctíti podle Ježíše Krista. *Pročež přijímejte se vespolek* — ke cti Boží —, *jakož i Kristus přijal vás* — nejprve židy, pak i pohany — *ke cti Boží. Pravím totiž, že Kristus Ježíš byl služebníkem obřízky* — obřezaných židů — *pro pravdu Boží, aby potvrdil sliby otcům*: — Pán Bůh slíbil praotcům Abrahamovi, Davidovi a jiným, že Mesiáš, Ježíš Kristus ze semene Abrahamova z pokolení Judova a z čeledi Davidovy pojde, že v Betlemě se narodí, že v Nazaretě vychován bude, že v dospělém věku mezi židy vystoupí, jim Evangelium kázati, je na víru obraceti a do své církve přijímati bude; a já vám nyní pravím, já vás ujišťuji, že Kristus Ježíš v skutku a v pravdě tak učinil, že židům sloužil, kázal, že je na křesťanskou víru obracel, a do své svaté církve přijímal, a v ní spaseny činil, a to pro pravdu Boží, k vůli pravdě Boží, na důkaz pravdy Boží, aby totiž sliby Boží, praotcům učiněné, potvrdil, naplnil, a následovně, aby židé, totiž na víru obrácení a do církve přijatí neboli žido-křesťané Boha za pravdomluvnost, věrnost, za potvrzení, naplnění slibů jeho oslavovali: *národové pak* — rovněž na víru obrácení a do církve svaté přijatí, nebo-li pohano-křesťanští — *aby za milosrdenství oslavovali Boha.*

Ovšem, že za milosrdenství; nebo za pravdomluvnost, věrnost, za splnění slibů nemohli pohano-křesťané oslavovati Boha podobně žido-křesťanům, protože Bůh pohanským národům žádných slibů neučinil, a následovně jim žádných nesplnil, protože Kristus Ježíš mezi pohanskými národy osobně nevystoupil, jim nekázal, jich na víru neobracel, jich do své církve nepřijímal. protože, jak sám se vyjádřil k ženě chananejské, nebyl poslán než k ztraceným ovcím domu Israelského (Mat. 15, 24). Avšak on prokázal

veliké milosrdenství pohanským národům tím, že před svým na nebevstoupením apoštolům rozkaz dal, aby do veškerého světa šli, všem národům kázali, je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv. křtili a učili zachovávati všecko, cožkoliv jim přikázal (Mat. 28, 19, 20). A protož pravím, aby národové pohano-křesťanští Boha za *milosrdenství* jeho oslavovali. Rozdíl mezi oslavováním jeho za pravdomluvnost a oslavováním jeho za milosrdenství není sice veliký; nebo jedno druhé nejen nevylučuje, ale spíše alespoň poněkud v sobě obsahuje, jelikož i židům Bůh milosrdenství tím prokázal, že předkům jejich ohledně budoucího Mesiáše sliby učinil, a učiněné na nich, na potomcích vyplnil, i národům pravdomluvnosti tím osvědčil, že to, co ne jim samým, nýbrž židům z ohledu k nim předpověděl, v plnosti času na nich potvrdil; avšak přece jest nějaký, a sice ten, že žido-křešťané Boha přede vším za pravdomluvnost, pohano-křesťané pak hlavně za milosrdenství oslavovati mají — , *jakož* — o těchto posledních v knihách starého Zakona na více místech — *psáno jest*: *Protož vyznávati budu Tebe, Pane! mezi národy a jménu Tvému budu zpívati* (II Král. 22, 50. Žalm 17, 50).

Sv. David předpověděl, jak o sobě tak i o budoucím Mesiáši, Kristu Ježíši, ale více o Kristu Ježíši, nežli o sobě, že, až mu Bůh národy podrobí, jej mezi nimi vyznávati a jménu jeho bude zpívati, a to k tomu cíli, aby skrze jeho vyznávání a zpívání národové Boha poznali, k němu se obrátili, jemu sloužili, a pak sami také mezi jinými ještě neobrácenými národy jej vyznávali, a jménu jeho zpívali. A co předpověděl, to také svým časem vyplnil, ovšem ale, jak samo sebou se rozumí, jen poněkud, nedokonale. Co ale sv. David jenom nedokonale, vyplnil Ježíš Kristus dokonale; nebo na den seslání Ducha svatého začal v Jerusalémě skrze své apoštoly Boha mezi národy vyznávati, a jménu jeho zpívati, a od té doby vyznával ho a zpíval jménu jeho skrze nástupce jejich, biskupy a kněží po všecka léta a století, a vyznává ho a zpívá jménu jeho až podnes, a bude ho vyznávati a jemu zpívati až do skonání světa. A co národové? ti to vyznávání Boha a zpívání svatému jménu jeho slyšeli, Boha poznali, k němu se obrátili, do církve vstoupili, a pak sami také v ní a s ní před veškerým světem Boha vyznávali, za milosrdenství ho oslavovali, jménu jeho zpívali, a vyznávají, oslavují ho, zpívají mu až podnes,

a budou ho vyznávati, oslavovati, jemu zpívati po všecky časy budoucí.

A opět dí — písmo starého Zákona: *Veselte se národové s lidem jeho!* (Žalm 66, 5) to jest, lid jeho věřící, křesťansko-katolický v církvi svaté se veselí, i vy pohanští národové k němu se připojte, a s ním zároveň se veselte, a Boha za milosrdenství jeho oslavujte. *A opět: Chvalte Hospodina všickni národové: a zvelebujte ho, všickni lidé.* (Žalm 116, 1.) Nejen mnozí národové, mnozí lidé, ale všickni bez výminky chvalte, zvelebujte, oslavujte Hospodina za to, že jest nad vámi nade všemi utvrzeno milosrdenství jeho. *A opět Isaiáš* — jeden z starozákonních proroků — *dí: Bude kořen* (rod, kmen) *Jesse* (otce Davida krále) *a ten, jenž* (z toho kořene) *povstane, aby* (v církvi své) *spravoval národy* (Mesiáš, Ježíš Kristus): *v něho národové doufati* — jej za milosrdenství jeho oslavovati, jemu z něho děkovati — *budou.* (Isaiáš 11, 10). Hle, již po devatenáct století děje se tak, jak psáno jest, že totiž národové, v církvi svaté shromáždění, Boha oslavují za milosrdenství jeho.

Mezi nimi jsme také my, a protož i my s nimi oslavujme Boha za milosrdenství jeho, rozvažujíce na mysli čtvero následujících věcí:

1. Kterak jsme do církve svaté přišli? — Měli jsme k ní jaké právo? měli jsme o ni jakou zásluhu? O právu, o zásluze nemůže ani řeči býti, ale místo toho o hříchu dědičném, v kterém jsme se počali a zrodili, pro který jsme v očích Božích tak ohavní a nehodní byli. A přes to vzhlédl na nás Bůh okem milosrdným, na křtu svatém nás očistil, do své církve nás přijal, na důstojnost synů a dědiců svých nás povýšil. S mnohými jinými naložil podle hříchů jejich, nechal jich bez křtu svatého, mimo církev svatou zemříti, ale s námi naložil podle neskončeného milosrdenství svého. Jsme-li tedy povinni za toto milosrdenství jej oslavovati? —

2. Dlouho-li již v církvi svaté žijeme? dlouho, více, drahně let. Mnohý byl do ní sotva přijat, a již byl z ní zase na věčnost povolán; mnohý v ní se těžce prohřešil, a hned po prvním hříchu byl náhle smrtí potrestán; mnohý v ní svou vinou na ni zanevřel, a svévolně z ní vystoupil; mnohý v ní svou vinou pobloudil, stal se kacířem, a byl z ní vyobcován, nás pak Bůh až do této chvíle před tím

přede vším ochránil, a jak doufáme, ochrání i budoucně; nás ve své církvi, v tomto ráji pozemském, v této bráně nebeské, až do dneška zachoval, a jak doufáme, zachová až do smrti. A zač to? za naše dobré skutky? za naše mnohonásobné oběti? anebo spíše z neskončeného milosrdenství svého? Ó zajisté, že z milosrdenství svého. „Milosrdenství Hospodinovo, že jsme nezhynuli; neb jsou nepřestala slitování jeho.“ (Pláč Jerem. 3, 22). — Ó chvalme jej z milosrdenství jeho. —

3. Mnoho-li se nám již v církvi svaté milostí Božích dostalo? To ví Bůh jediný; ale snadno můžeme se toho domysliti, že mnoho, velmi mnoho, že bez počtu, že více nežli jest hvězd na nebi a písku na moři. Považme jenom to! Jakožto údy církve svaté, jakožto syny a dědice své nosí nás Bůh dnem i nocí v srdci svém, chová nás v lůně svém, patří na nás okem svým, líbá nás ústy svými, obživuje nás Duchem svým, přispívá nám pomocí svou. Ó kolikrát nás již osvítil na mši svaté? kolikrát na kázaní? kolikrát nás již posvětil ve sv. zpovědi? kolikrát ve sv. přijímání? A což pak teprv, kdybychom tak ochotni byli k braní, jak Bůh ochoten jest k dávání! jak bohati byli bychom na milosti Boží! A za tyto milosti sluší-li Boha oslavovati čili nic? — A konečně

4. Kam máme z církve svaté se dostati? — Kam? jinam ne, než do života věčného, do slávy věčné. A když se tam dostaneme, zdaliž pak nebudeme Boha oslavovati za milosrdenství jeho? — A co bychom potom činili, čiňme již teď! Oslavujme Boha za milosrdenství jeho. Vyznávejme ho před lidmi a zpívejme svatému jménu jeho. Chvalme a zvelebujme ho všickni, a doufejme v něho! Zvolejme jednohlasně: Sláva Bohu Hospodinu, nebo dobrý jest, nebo na věky trvá milosrdenství jeho. Tomu, jenž činí divy veliké, nebo na věky trvá milosrdenství jeho. Jenž vzdělal církev na skále, nebo na věky trvá milosrdenství jeho. Jenž jí dal Ducha svatého, aby s ní zůstal na věky; nebo na věky etc. Jenž ji učinil sloupem a utvrzením pravdy; nebo na věky etc. Jenž s ní jest po všecky dní až do skonání světa; nebo na věky etc. Jenž jí hájí proti branám pekelným, nebo na věky etc. Jenž nás do ní povolal, a nás v ní zachovává, nebo na věky etc. Jenž nás v ní krví svou od hříchů očisťuje, nebo na věky etc. Jenž nás v ní milostí svou posvěcuje, nebo na věky etc. Jenž nás v ní chlebem života nasycuje, nebo na

věky etc. Jenž nás v ní vírou, nadějí a láskou naplňuje, nebo na věky etc. Jenž nás v ní pro nebe vychovává a připravuje, nebo na věky etc. Sláva Otci i Synu i Duchu svatému, jakož bylo na počátku atd.!

A teď již čeká na nás konec epištoly, přistupme k němu. *Bůh pak naděje naplniž vás všelikou radostí a pokojem u víře, abyste se rozhojnili v naději a v moci Ducha svatého.* Jako by apoštol Páně řekl: Já vím, že vy víru — pravou, živou, křesťanskou máte; vždyť se hlásá po všem světě (Řím 1, 8). — A majíce víru, máte také radost a pokoj — čistou, duchovní radost, svatý, nebeský pokoj u víře; vždyť jest víra živý, hojný, ustavičný pramen radosti a pokoje. — A majíce radost a pokoj u víře, máte také naději života věčného; vždyť jest jedno s druhým úzce spojeno — naděje s radostí a pokojem, radost a pokoj s nadějí; vždyť jedno plodí, podporuje, rozmáhá druhé — naděje radost a pokoj, radost a pokoj naději. A majíce toto všecko — víru, radost, pokoj, naději, máte zajisté také moc Ducha svatého; vždyť jsou víra, radost, pokoj, naděje nadpřirozené dary Ducha svatého. To dobře vím, ale nemám na tom dost, nejsem s tím spokojen; já bych rád, abyste toho, co od Ducha svatého máte, vždy více měli, abyste u víře, v radosti, pokoji, naději a moci Ducha svatého den ode dne se rozhojňovali, abyste těmito dary oplývali, abyste jich plni byli. A poněvadž bych to rád, protož to také na Pánu Bohu snažně vyprošuji, řka: Bůh *Otec*, dárce naděje, naplniž vás všelikou radostí a pokojem u víře *Kristově*, abyste se rozhojnili v naději a v moci *Ducha svatého.* A poněvadž nad toto přání a tuto modlitbu není a býti nemůže, protož i my od srdce přejme a se modleme, aby Otec nebeský nás všecky naplnil všelikou radostí a pokojem u víře Kristově, a na základě této radosti a tohoto pokoje aby nás rozhojnil v sladké naději života věčného, a to všecko mocným působením Ducha svatého. Amen.

Obsah.

Cožkoli v písmech starého Zákona psáno jest, netoliko k naučení židů, ale i k naučení křesťanů a sice i žido- i pohano-křesťanů, a následovně i k našemu naučení psáno jest, abychom totiž skrze čítání písem svatých ve vezdejších souženích trpělivost a potěšení a skrze trpělivost a potěšení naději života věčného měli.

Bůh pak dárce trpělivosti a potěšení, dejž vám všechněm, i žido- i pohano-křesťanům ve strastech trpělivost a potěšení, a s trpělivosti a potěšením křesťanskou jednomyslnost, abyste všickni jako jedněmi ústy Otce Pána našeho Ježíše Krista ctili. Pročež přijímejte jedni druhé ke cti Boží jakož i Kristus přijal vás do církve své ke cti Boží. Nebo ujišťuji vás, že Kristus židům Evangelium kázal pro pravdomluvnost Boží, aby jim totiž sliby, jejich praotcům učiněné naplnil; za kteroužto pravdomluvnost žido-křesťané Boha oslavovati mají; co pak se dotýče pohano-křesťanů, ti ho mají oslavovati za milosrdenství jeho, podle mnohonásobných předpovědí písem svatých. A Bůh, dárce naděje, naplniž vás všelikou radostí a pokojem u víře, a na základě toho rozhojniž vás v naději života věčného, a to mocným působením Ducha svatého.

Na neděli třetí adventní.

(Epištola sv. Pavla k Filipinským 4, 4—7.)

Bratří! Radujte se v Pánu vždycky: opět pravím, radujte se. Mírnost vaše známa buď všechněm lidem: Pán blízko jest. Nic nebuďte úzkostlivi: ale ve všelikém modlitbě a prosbě s díků činěním žádosti vaše přednášeny buďte Bohu. A pokoj Boží, kterýž převyšuje všeliký smysl, ostříhej srdcí vašich i myslí vašich, v Kristu Ježíši, Pánu našem.

Výklad.

Bratří! Radujte se v Pánu — radujte se proto, že v Pánu Ježíši jste, že v něm žijete, že v něm stojíte, že v něm trváte, že darů a milostí jeho požíváte, slovem, proto že křesťané jste. Nebo křesťanem býti, jest štěstí veliké, nesmírné, jest štěstí největší, ježto zde na zemi člověka může potkati; všeliké jiné štěstí, by sebe větší a neobyčejnější bylo, nedá se k němu ani přirovnati, není proti němu skoro nic. Dejme tomu, že by některý chudák mnoho peněz vyhrál, anebo že by mnoho statků po někom zdědil, bylo by to pro něho štěstí veliké, neobyčejné, ale co by bylo proti tomu štěstí, že křesťanem jest? — Učinilo by ho šťastného? možná, že ano; ale také možná, že ne; a byť ho i

šťastného, velmi šťastného učinilo, učinilo by ho šťastného jenom za živa, ale to štěstí, že křesťanem jest, učiní ho šťastného za živa i po smrti. A poněvadž to štěstí křesťanem býti tak veliké jest, proto zajisté slušno, ba povinno jest, z něho se radovati. Avšak křesťanem býti jest něco jiného, než se mnohý domýšlí; křesťanem býti není holé jméno křesťana míti, anebo někdy se pokřižovati, anebo někdy do kostela na mši svatou a na kázaní jíti, anebo jednou za rok a třebas za více let k svaté zpovědi a k svatému přijímání přistoupiti anebo někam putovati; křesťanem býti jest tolik, co v Pánu Ježíši býti, se srdcem, se vší duší, se vší myslí v Pánu Ježíši býti, jest tolik, co v Pánu Ježíši žíti podobně ptáku v povětří, a rybě ve vodě, jest tolik co v něm a na něm nepohnutě státi jako skála v moři, jako dům na skále, jest tolik, co v něm — u víře v něho, v důvěře, lásce, vděčnosti, uctivosti k němu věrně trvati a setrvati až do konce. To jest býti křesťanem z dobrým, pravým křesťanem.

Buďte tedy praví křesťané a co praví křesťané se radujte, a to nejen někdy, nýbrž — *vždycky* — nechť se vám jakožto křesťanům dobře anebo zle vede, nechť pro svou víru a ctnost křesťanskou na tomto světě milováni aneb nenáviděni, chváleni aneb tupeni jste; a kdybyste až k smrti nenáviděni, pronásledováni, žalářováni, mučeni byli, přece se vždycky radujte. Vždyť se vašeho štěstí sebe větší a delší utrpení nic nedotkne, na něm nic nezmění, jeho ani dost málo neztenčí, žádnou měrou ho od vás neodejme. Vždyť zůstane vaše štěstí i v mukách i v smrti neporušené; a co pravím, neporušené? Ono se pak teprv, jak náleží zakoření, překrásně rozkvete, nad míru se rozhojní a vás na nejvýš oblaží, jakož praví Pán Ježíš: „Blahoslavení, kteříž pro spravedlnost protivenství trpí, nebo jejich jest království nebeské.“ (Mat. 5, 10). A protož buďte praví křesťané, a co praví křesťané vždycky se radujte, a — *opět pravím, radujte se* — ovšem ne pořád stejnou, ale vždy větší a větší radostí. A dozajista, že se budete tím více radovati, čím více budete v Pánu Ježíši — u víře v něho, v důvěře a v lásce k němu prospívati. Duchovní prospěch váš bude ve vás pramenem vždy hojnější radosti. A zase naopak: čím více budete v Pánu Ježíši se radovati, tím více budete v něm prospívati. Vaše radost bude vás nejen uvnitř blažiti, šlechtiti, zdokonalovati, ale i ze vnitř zdobiti, krašliti;

ona bude ve vašich očích, na vašich čelistích, tvářích i ústech se lesknouti; ona bude ve vašem mluvení a jednání se jeviti, je mírniti, hladiti, a to čím dále, tím více; ona vás vlídné, přivětivé a vždy vlídnější a přivětivější, a proto také lidem vždy milejší, vzácnější bude činiti; slovem, ona vás znenáhla v pravé *beránky* promění. Ó kéž se to stane!

Mírnost — tichost, vlídnost, přivětivost, trpělivost, pokojnost — *vaše* — z křesťanské radosti co zřídla svého se prýštící — *známa buď všechněm lidem*; — všickni ať ji vidí, všickni ať o ní slyší, všickni ať se jí obdivují, všickni ať ji sobě oblibují, všichni ať si na ni ukazují, všickni ať si o ní vypravují, říkajíce: Ejhle, to jsou mírní, tiší, vlídní, útrpní, ústupní, pokojní lidé jako beránkové. Na jich čele není nic drzého viděti, v jich oku nic lstivého pozorovati, z jejich úst nic nepořádného, závadného slyšeti, v jejich jednání nic podezřelého, náruživého znamenati. Ti zajisté proti nikomu nic zlého v srdci nekují, před nikým ani vody nezkalí, nikomu ani vlásku na hlavě nezkřiví, ti ani kůřeti, neřku-li člověku neublíží. Těch nemusí se nikdo báti, těm nikdo se vyhýbati, před nimi na pozoru býti, aby ho neobelhali, nepřelstili, nepodvedli. Na ty může každý bezpečně se spoléhati, těm nejen jmění své ale i tělo své i duši svou bez strachu svěřiti. A takoví vždycky nebyli, takoví jsou teprv od té doby, co v Krista uvěřili a dali se pokřtíti. Před tím byli právě takoví jako my — popudliví, hněviví, mstiví, násilní, utrhační, podvodní, pýše, lakomství, nečistotě a jiným nepravostem oddaní. Co tedy máme o jich víře souditi? dozajista to, že nepravou, falešnou, na klamu, na bludu založenou býti nemůže; sic jinak kterak by mohla tak dobře působiti, tak krásné, utěšené vydávati ovoce? — Kde pak jest zlý strom, jenž by dobré ovoce nesl? kde jest trní, z něhož by hrozny, aneb bodláčí, z něhož by fíky se sbíraly? — Jaký strom, takové ovoce; dobrý strom dobré ovoce; zlý strom, zlé ovoce. — A když tak a podobně budou o vás mluviti, a k vaší víře se kloniti, a když ji snad dnes neb zítra skutečně přijmou, a v ní svou radost, své blaho naleznou, ó jakou budete míti z toho zásluhu, jakou za to k doufání odplatu! A to ne snad, jak by si někdo myslil, až kdo ví kdy, ale brzy, co neviděti; nebo — *Pán blízko jest.* Považte, co pravím!

Pán blízko jest, ne daleko, ale blízko, tak blízko jako konec vašeho života, jako vaše vykročení z tohoto světa, jako vaše smrt a nejen blízko, ale vždy blíženi, s každým dnem, s každou hodinou blíženi, a to s odplatou, s hojnou, věčnou odplatou, s rajskou sladkostí, s nebeskou radostí, s palmou vítězství, s korunou spravedlnosti, s novým jmenem, skrytou manou, a s jiným ještě; a to za vaši křesťanskou víru, za vaši beránčí mírnost, za vaše dobré příklady, za vaše přispívání k obrácení židů i pohanů. A poněvadž s odplatou tak blízko, nemusíte-li na něj se těšiti? Ó těšte se na něho! — Jak pak ale, kdybyste byli z těch, jenž se neradují v Pánu Ježíši, a nejen se neradují, ale i na něho se horší, jím pohrdají, jej zapírají, z těch, jenž nikomu známi nejsou co mírní, vlídní, bohabojní křesťané, nýbrž každému co staří smilníci, cizoložníci, zloději, opilci, rouhači, neznabohové, z těch, jenž nikomu dobrým příkladem do církve svaté nepomáhají, a nejen nepomáhají, alebrž také, kde a jak mohou, zlými slovy i skutky jiné od ní odvracují, a je syny zatracení činí, dvakrát větší, nežli sami jsou, zdaliž by vám pak Pán Ježíš blízko s odplatou byl? byl zajisté, ale ne s odplatou, nýbrž s pokutou — s hroznou, věčnou pokutou. Ó jak byste se ho hroziti musili! A protož se hříchu varujte — hříchu vůbec, obzvláště hříšné *úzkostlivosti.*

Pravím úzkostlivosti, protože by vám ve všem tom, co jsem vám posud na srdce vložil, totiž v radování se z Pána Ježíše, v prospívání mírností, přívětivostí a jinými ctnostmi, v očekávání příchodu a odplaty jeho na velikou překážku byla. Nebo považte! V úzkostlivosti ohledně časných věcí není než samý zármutek, samé trápení; a kdo se rmoutí a trápí, kterak pak může radovati se v Pánu Ježíši? kterak může v něm radovati se ustavičnou a vždy větší radostí? — V úzkostlivosti strany potřeb vezdejších není než samá nevrlost, netrpělivost, neláska, nepřízeň, nenávist, nespravedlnost k bližnímu, alespoň zárodek těchto a jiných podobných nepravostí; a kdo jim podléhá, kterak může v křesťanské mírnosti, tichosti, přívětivosti, trpělivosti, lásce, spravedlnosti atd. se cvičiti, a v nich prospívati, a jimi své bližní do církve vábiti, táhnouti? — A konečně v úzkostlivosti z ohledu doživotného zaopatření není než samá nedůvěra k Bohu, malomyslnost, bázeň soudu a trestu

Božího, třebas i zoufalství; a kdo takovýmto nectnostem oddán jest, kterak pak může na příští Páně se těšiti, na odplatu jeho čekati? — Taková úzkostlivost nedá se s křesťanskou radostí, mírností a nadějí nikterak srovnati; ona jest pravý opak těchto a jiných ctností; ona jest koukol, kterýž udušuje pšenici. Kdo tedy nechce v srdci svém udusiti pšenice, to jest, křesťanské ctnosti, zejména radosti, mírnosti, naděje, ten nesmí takového koukole, jako nekřesťanská úzkostlivost jest, v srdci svém trpěti. A protož dále pravím:

Nic nebuďte úzkostlivi, — byť se vám sebe hůře vedlo, byť vás nouze a bída sebe více tlačila, byť vás jedno neštěstí za druhým stíhalo; nikdy, ani v největších nesnázích neříkejte zoufale: Co budeme jísti? co budeme píti? čím se budem odívati? — Tím však nechci říci, abyste se o sebe a o své domácí pranic nestarali, abyste ruce křížem přeložili a lenosti se oddali, abyste všecko tak, jak chce, běžeti nechali; a ještě méně tím chci říci, abyste to, co máte, v jídle a pití, ve hrách a kratochvílech promrhali, abyste toho, čeho za týden těžce nabudete, za jeden den lehce zase pozbyli, nýbrž, co pravím, jest: Nic nebuďte úzkostlivi, o pokrm, nápoj, oděv a jiné časné věci úzkostně, přílišně, výhradně pečlivi, jako byste Boha a požehnání jeho nepotřebovali: *ale* — místo toho raději — *ve všeliké modlitbě a prosbě s díků činěním žádosti vaše přednášeny buďte Bohu.* Mohl bych krátce a jednoduše říci: Místo toho, kdož byste úzkostlivi byli, raději v Boha doufejte, a k němu se modlete; ale vy byste pak třebas jenom o samé, časné, tělesné, pomíjející věci prosili, a při tom na chválení Boha, na prosení ho o věci duchovní, nebeské, věčné, na děkování mu z nich zapomínali, a byť ani to ne, alespoň byste si snad na prosbě o věci vezdejší více záležeti dávali, nežli na všeliké ostatní modlitbě, ježto bych já rád, abyste modlitby všeho druhu konali, žádného nevyjímajíce, abyste totiž Pána Boha svého z neskončené, věčné dokonalosti, moudrosti, mocnosti, lásky, dobroty, milosrdnosti, svatosti atd. chválili, a jemu prozpěvovali, abyste ho za duchovní, nebeské dary — za odpuštění hříchů, za prominutí časných a věčných trestů, za účinlivou a posvěcující milost, za prospívání v křesťanských ctnostech, za setrvání v dobrém až do konce, za šťastnou hodinu smrti, za dosažení království

nebeského prosili, abyste mu z nesčíslných přijatých darů a milostí, jako na př. ze křtu sv., ze sv. biřmování, ze svátosti pokání, z největější Svátosti oltářní, ze mší svatých, ze slova Božího děkovali, abyste ho i o to, čehož k zachování tělesného života potřebujete, žádali; ježto bych dále rád, abyste to všecko v přirozeném, slušném, náležitém pořádku činili, abyste totiž přede vším a nejvíce Pána Boha svého na modlitbách ctili a chválili; nebo Bůh jest nejprvnější, naší cti a chvály nejhodnější a protož si musíme na ní dáti nejvíce záležeti; potom, abyste Pána Boha o to, co se duší vašich — jejich očistění, osvícení, posvěcení, ospravedlnění, oslavení dotýče, s obzvláštní vroucností prosili; nebo duše jest více nežli tělo, spasení duševní více nežli blaho tělesné, a protož také více přijde o ono, nežli o toto prositi; dále abyste po každé Bohu díky činili; nebo kdybyste pořád jenom prosili a nikdy neděkovali, vyhlíželo by to tak, jako byste byli ještě nikdy žádných darů a milostí od Boha neobdrželi; a bylo by to pravda? — anebo jako byste obdržených milostí sobě neváželi, na ně zapomínali, a bylo by to dobře? Kdo starých darů sobě neváží, není nových hoden; a protož, byť i o ně prosil, stíží jich dosáhne. Kdo ale starých darů vysoko sobě váží, a vroucně z nich děkuje, ten tím na jevo dává, že nových zasluhuje a proto je také snadno sobě vyprosí. Díkůčinění prosbu nemálo podporuje. Prosba bez díkůčinění jest kusá a slabá, s důkůčiněním ale úplná a mocná; — a konečně, abyste Pána Boha svého také o chléb vezdejší a o všecko to, čehož pro tělo své potřebujete prosili. A protož pravím určitěji a zevrubněji: Ve všelikém modlitbě, kterouž Boha chváliti a velebiti budete, a ve všelikém prosbě, kterouž ho o duchovní, nebeské, věčné dary prositi budete, s díkůčiněním za milosti přijaté žádosti vaše o věci vezdejší, pozemské přednášeny buďte Bohu, přednášeny mu buďte od vás od samých, anebo, což lepší bude, od vás a spolu od jiných, anebo, což nejlepší bude, od vás a od veškeré církve svaté. Kdykoliv Bohu se tedy modliti, a na modlitbě ho chváliti, kdykoliv ho o duchovní věci prositi a z přijatých mu děkovati budete, po každé mu buďto sami anebo s jinými spolukřesťany také žádosti své o časné věci přednášejte. On vás zajisté vyslyší, před úzkostlivostí ochrání, pokojem svým naplní.

A — tento — *pokoj Boží, kterýž převyšuje všeliký smysl*

ostříhej srdcí vašich i myslí vašich v Kristu Ježíši. Nejprve pravím o pokoji Božím, že převyšuje všeliký smysl lidský; a jest tomu tak: nebo pokoj, jenž přímo od Boha pochází, jejž Bůh Otec pro zásluhy Pána Ježíše skrze Ducha svatého v srdcích lidských rozlévá, není a nemůže býti nic smyslného, přirozeného, tělesného, pozemského, nýbrž něco nadsmyslného, nadpřirozeného, nebeského, svatého, a protož nemůž jinak než převyšovati všeliký smysl lidský; a poněvadž všeliký smysl lidský, převyšuje také všecko to, co do smyslů lidských padá, všecko to, co se očima vidí, ušima slyší, chřípěmi čenichá, jazykem chutná, tělem cítí, následovně veškeren svět a všecko, co na světě jest, všecky poklady a rozkoše světa; nebo to jest právě to, co pod smysly padá. A poněvadž všeliký smysl a všecky poklady a rozkoše světa převyšuje, o jaký to tedy klenot jest! jak veliký, vzácný, drahý! A dále pravím o pokoji Božím, že přeji, aby ostříhal srdcí a myslí vašich v Kristu Ježíši, a to jest, jakobych řekl: Vím sice dobře, že v Pánu Ježíši jste, že v něho věříte, v něm doufáte, jej milujete, přikázání jeho plníte; ale na tom nemám dost, s tím nejsem spokojen, já bych rád, abyste v něm pořád byli, pořád v něho věřili, v něm doufali, jej milovali, přikázání jeho plnili, abyste v něm prospívali a setrvali až do konce, poněvadž, jak sám Pán Ježíš tvrdí, (Mat. 10, 22) toliko ten, kdo v něm až do konce setrvá, spasen bude.

A to jest právě ta příčina, za kterouž z celého srdce svého přeji, aby vás pokoj Boží v Kristu Ježíši — u víře v něho, v naději a v lásce k němu, v obcování s ním ostříhal a zachoval až do konce. Místo *vás*, pravím, srdcí vašich i myslí vašich, protože pokoj Boží v srdci, v mysli hlavní sídlo má, a protože, když ostříhá srdcí a myslí vašich, i vás samých se všemi dobrými skutky vašimi ostříhá, ježto by na opak ani vás neostříhal, kdyby neostříhal srdcí a myslí vašich. A místo toho, aby ostříhal srdcí i myslí vašich před úzkostlivostí, malomyslností, zoufanlivostí, raději pravím, aby ostříhal srdcí i myslí vašich v *Kristu Ježíši*, protože, když vás v Pánu Ježíši ostříhá, tím samým vás také před úzkostlivostí ostříhá, a nejen před úzkostlivostí, nýbrž také před všelikou jinou nepravostí, do níž byste v čas pokušení upadnouti mohli. Při tom se samo sebou rozumí, má-li pokoj Boží vás ostříhati v Kristu Ježíši, že vy ho musíte v srdcích

svých ostříhatí; nebo kdybyste ho neostříhali v srdcích svých kterak by on vás mohl ostříhati v Kristu Ježíši? — Pak byste nebyli ostřiháni, nýbrž všemu zlému vystaveni a poddáni.

Víte-li pak ale, kterak pokoje Božího v srdcích svých ostříháte? když všelikého, alespoň těžkého, smrtelného hříchu se vystříháte. Čím více se hříchu vystříháte, tím jistěji pokoje Božího v srdcích svých ostříháte a tím jistěji pokoj Boží ostříhá vás v Kristu Jezíši.

Obsah.

Opět a opět napomínám vás, abyste jakožto křesťané vždycky se radovali, a křesťanskou mírnost svou přede všemi lidmi na jevo dávali, a to vzhledem na Pána Ježíše, jenž blízko jest s odplatou, a abyste o časné věci úzkostně nepečovali, ale raději o to, čeho potřebujete, Boha důvěrně prosili, a z toho, co vám dává, jemu děkovali. Bůh vás zajisté vyslyší, a pokoje svého vám zajisté udělí. A tento pokoj Boží, kterýžto převyšuje všeliký smysl lidský, zachovejž vás až do konce v Kristu Ježíši.

Na neděli čtvrtou adventní.

(I. Epištola sv. Pavla k Korintským 4, 1—5.)

Bratří! Tak o nás smýšlej člověk, jako o služebnících Kristových a rozdavačích tajemství Božích. Tu se již na rozdavačích vyhledává, aby každý věrným nalezen byl. Mněť pak to za nejmenší jest, abych od vás souzen byl, aneb od lidského soudu: však ani sám sebe soudím. Neboť ničehož si vědom nejsem: ale tím ještě nejsem ospravedlněn: neb kdo mne soudí, Pán jest. Protož nesuďte před časem, dokudž nepřijde Pán, kterýž i skryté věci temnosti osvítí i zjeví rady srdcí; a tehdáž bude míti jedenkaždý chválu od Boha.

Výklad.

Bratří! tak o nás — apoštolech — *smýšlej člověk* — člověk vůbec, každý člověk, nechť ostatně, co chce a jaký chce jest, a když každý člověk, tím více každý křesťan smýšlí o nás — *jako o služebnících Kristových a rozdavačích*

tajemství Božích, — měj nás apoštoly jedenkaždý za služebníky Kristovy a rozdavače tajemství Božích, neb jimi v skutku a v pravdě jsme. Vždyť nás Kristus služebníky svými učinil; vždyť nám tajemství Boží rozdávati, to jest, tajemné učení víry, svaté Evangelium kázati, a svaté svátosti, jimiž se věřícím nadpřirozené, tajemství plné milosti Boží dostává, udělovati poručil; vždyť nám řekl před svým na nebe vstoupením: „Jdouce (po všem světě) učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého: učíce je zachovávati všecko, cožkoli jsem přikázal vám. "(Mat. 28, 19. 20). A my se tímto rozkazem řídíme, a proto v skutku a v pravdě služebníky Kristovými a rozdavači tajemství Božích jsme. Ne že ten neb onen z nás služebníkem Kristovým a rozdavačem tajemství Božích jest, my všickni jimi jsme, jeden tak dobře, jako druhý. Co se toho dotýče, není mezi námi apoštoly žádného rozdílu, v tom jsme sobě zcela rovni.

A protož i vy nemáte v tom ohledu mezi námi žádného činiti rozdílu, ale máte o nás o všech jako o služebnících Kristových a rozdavačích tajemství Božích smýšleti. Kdybyste takto o nás o všech smýšleli, nebylo by mezi vámi sváru a rozdvojení. Neříkal by jeden: Já jsem Pavlův, toho ctím a poslouchám; a druhý zase: Já jsem Apollův, toho za učitele, vůdce a rádce svého uznávám; a třetí zase: Já jsem Petrův, ten se mi ze všech nejvíce líbí, toho za pravého služebníka Kristova a rozdavače tajemství Božích pokládám; jakoby jenom Pavel anebo jenom Apollo anebo jenom Petr anebo někdo jiný z nás služebníkem Kristovým a rozdavačem tajemství Božích byl a ti ostatní ničím nebyli. Tak byste zajisté neříkali a mezi sebou se nerůznili, ale byli byste jednoho o nás smýšlení; svornost a láska panovala by mezi vámi. A proto nemohu vás dosti k tomu napomínati a povzbuzovati, abyste o nás smýšleli jako o služebnících Kristových a rozdavačích tajemství Božích. —

Co tu sv. Pavel o apoštolech praví, platí rovněž i o papežích, biskupech a kněžích. I papežové, biskupové a kněží jsou služebníci Kristovi a rozdavači tajemství Božích a v tomto ohledu sobě rovni při všem ostatním rozdílu, kterýž mezi nimi zabíhá. Vždyť konají vůli ne svou, nýbrž Kristovu tak, jako svatí apoštolé; vždyť káží Evangelium ne své, nýbrž od Krista Pána ustanovené tak, jako svatí

apoštolé. A abych se nejdříve o kněžích zmínil, což jste ještě nikdy kněze neviděli, an na kazatelnu vystoupil, Evangelium Kristovo četl a vykládal? anebo an u oltáře stál, a mši svatou sloužil? anebo an v zpovědnici seděl, a zpověď slyšel? anebo an do školy šel, a dítky v svatém náboženství vyučoval? anebo an k nemocnému spěchal, a jej svatými svátostmi zaopatřoval? — A abych se dále o biskupech zmínil, neviděli jste ještě nikdy žádného biskupa, an se do osady a do kostela bral, a tam buď slovo Boží kázal, anebo mši svatou sloužil, anebo biřmoval, anebo na kněžství světil, anebo jiné posvátné obřady vykonával? — A co se papeže dotýče, toho jste nepochybně alespoň vyobrazeného viděli, a o něm, viditelné hlavě Církve svaté, četli nebo slyšeli. A protož také sami očitými toho svědky jste, že papežové, biskupové a kněží služebníci Kristovi a rozdavači tajemství Božích jsou, a víte, že máte o nich jako o služebnících Kristových a rozdavačích tajemství Božích smýšleti. A smýšlíte-li tak? anebo snad se různíte ve svém o nich smýšlení? a nejen ve svém smýšlení, ale také i ve svém o nich mluvení a ve svém k nim se chování? snad i mezi vámi jsou, jenž říkají, jeden: Já jsem Petrův, a druhý: Já jsem Pavlův, a třetí: Já jsem Apollův; jeden: Já držím s tím knězem, a druhý: Já zase s oním, a třetí: Já ani s tím, ani s oním, nýbrž s tamtím; jakoby jenom ten neb onen kněz byl služebníkem Kristovým a rozdavačem tajemství Božích a nebyli jimi všickni. Ó nechte tak různého smýšlení, mluvení a chování, a smýšlejte o nich jako o služebnících Kristových a rozdavačích tajemství Božích, mluvte o nich jako o služebnících Kristových a rozdavačích tajemství Božích, chovejte se k nim jako k služebníkům Kristovým a rozdavačům tajemství Božích, milujte a ctěte je jako služebníky Kristovy a rozdavače tajemství Božích, obzvláště vidíte-li, že vskutku a v pravdě takoví jsou, jací býti mají. Či snad nevíte, jací mají býti? jaká ctnost se na nich pohledává? já mám za to, že tatáž, která se vůbec na služebnících, nechť již jsou jacíkoliv, pohledává, a kteráž ostatní dobré vlastnosti jejich v sobě zavírá, totiž **věrnost**. Potřebuje-li u př. hospodář služebníka, hledá přede vším věrného, neb si myslí, že, když nalezne věrného, nalezne také pracovitého, pravdomluvného, poslušného, střízlivého, počestného, pobožného atd.; a nalezne-li skutečně takového, rád ho do služby přijme, a svěří mu hospodářství své. Dozví-li se ale

o někom, že nevěren jest, již se ničeho dobrého do něho nenaděje, a bojí se jej do služby přijmouti, a něco mu svěřiti, a nemusí-li, nepřijme ho. A bez pochyby, že se to také tak má se služebníky Kristovými a rozdavači tajemství Božích, že se na nich hlavně věrnost pohledává. Či jak tu psáno jest?

Tu se již na rozdavačích vyhledává, — a sice vším právem vyhledává, — *aby každý věrným* — rozdavačem — *nalezen byl.* Když jest věrným, jest také pilným, pracovitým, horlivým, jest také trpělivým, bohabojným, vytrvalým; jest právě takovým, jakým býti má, jakého Pán Ježíš míti chce; má všecky dobré vlastnosti, čili ctnosti rozdavače tajemství Božích do sebe, tak že se více na něm nežádá; a když jest věrným rozdavačem tajemství Božích, jest tím samým také věrným služebníkem Kristovým; nebo věrně rozdávati tajemství Boží jest tolik, co věrně místo Kristovo zastupovati, věrně vůli jeho konati, věrně mu sloužiti. A tím chce svatý Pavel říci: Chtěli-li jste na nás apoštolech něco vyhledávati, měli jste na nás vyhledávati věrnost, nic než věrnost, věrnost totiž v rozdávání tajemství Božích — v hlásání svatého Evangelia, v udělování svatých svátostí, v obětování nejsvětější oběti — v zastávání našeho kazatelského, kněžského, pastýřského úřadu. Kdybyste byli na nás věrnost vyhledávali, bez pochyby že byste ji byli na nás také nalezli; a když byste ji byli nalezli, byli byste měli s ní se spokojiti, a ničeho jiného na nás nevyhledávati, protože ani Pán Ježíš ničeho jiného na nás nevyhledává kromě věrnosti. A jak krásně byli byste se pak ve svém o nás smýšlení srovnávali! A jako jeden muž byli byste všickni o nás mluvili a k nám se chovali, nás milovali, ctili, poslouchali. Ale místo věrnosti vyhledáváte na nás každý něco jiného; jeden učenost, druhý výmluvnost, třetí silné prsy, hřmotný hlas a kdo ví, co ještě jiného; a poněvadž toho, co vyhledáváte, na každém z nás nenalezáte, proto se ve svém o nás smýšlení tak rozcházíte, a proto říkáte jeden: já jsem Pavlův, a druhý: Já jsem Apollův, a třetí: Já jsem Petrův. — Žel Bohu, že tomu u mnohých křesťanů i u těch, u kterýchž by to nejméně býti mělo, až po dnes tak. Jeden pohledává na kněze, aby byl učený, druhý, aby byl výmluvný, třetí, aby byl sličný, čtvrtý, aby se znal v řečích, pátý, aby se znal v zpěvu, šestý, aby se znal v hudbě, sedmý, aby se znal ve hrách, osmý, aby se znal v novinách, a Bůh sám ví, v čem ještě;

ale zda věrným služebníkem Kristovým a rozdavačem tajemství Božích jest, na tom jim málo záleží anebo nic. Ale ať považí takoví, že ty věci, které na knězi pohledávají, nejsou-li škodlivé, že jsou zbytečné, a nejsou-li zbytečné, že jsou vedlejší; hlavní věc, na níž všecko záleží, že zůstává věrnost; ta a jenom ta že se má na knězi pohledávati, podle té a jenom podle té že má posuzován býti. Avšak tu jest snadný omyl a blízké nebezpečenství; nebo lidé soudí kněze podle toho, co na něm vidí, a od něho slyší; podle toho, čehož nevidí a neslyší, souditi ho nemohou. Ale jak mnoho jest toho, čeho nevidí a neslyší! mnohem více zajisté, nežli toho, co vidí a slyší. Nebo co jest to, co vidí? Skutky jeho, a ty ne všecky. A co jest to, co slyší? řeči jeho a ty ne všecky. A co jest to, čeho nevidí? srdce — myšlénky, náklonnosti, žádosti, úmysly, záměry, snahy jeho. A protož nemůže soud lidský než nedokonalý, nepostačitelný, nespolehlivý býti, není-li zcela bludný, křivý, nespravedlivý; a za tou příčinou svatý Pavel soudu lidskému nevěřil, na něj nedržel, jím se neřídil, jakož tu dále praví:

Mněť pak to za nejmenší jest, abych od vás souzen byl, aneb od lidského soudu. To jest asi tolik co: Dost možná, že by to mnohý za něco velikého, důležitého, žádoucího pokládal, aby od vás, aneb od lidského soudu souzen, a za věrného služebníka Kristova a rozdavače tajemství Božích uznán byl; já ale ne tak, já to pokládám za věc malou, nepatrnou, lhostejnou, ba za nejmenší, nejnepatrnější, nejlhostejnější. Nebo dejme tomu, že bych buďto od vás, neb od jiných lidí a třebas od veškerého světa, za věrného služebníka Kristova a rozdavače tajemství Božích uznán a vyhlášen byl, což by mi to spomohlo? byl bych tím ubezpečen, že v skutku a v pravdě věrným služebníkem Kristovým a rozdavačem tajemství Božích jsem? měl bych pak jakou jistotu věrnosti své před svým svědomím a před Bohem? neměl zajisté. A když bych žádné **jistoty věrnosti** své před **Bohem** neměl, což by mi soud váš aneb jiných lidí spomohl? Nejen by mi nic nespomohl, ale ještě by mi uškodil; nebo pak bych se měl za věrného, a třebas bych jím nebyl; jaký by to byl klam! Pak bych s věrností svou se spokojil, a nehleděl bych čím dále, tím věrnějším býti; jaká by to byla překážka u prospívání v ní! Pak bych nad věrností svou zpyšněl, a pýchou o milost Boží se připravil; jaká by

to byla ztráta, jaký pád! A protož soudu lidskému nevěřím, o něj nedbám, na něj žádné váhy nekladu, ať byť sebe příznivěji zněl. Ó člověk jest až příliš nakloněn k věření všemu tomu, co o něm lidé dobrého, chvalitebného mluví, jako pravdě pravdoucí; ale ať se takovou náklonností neřídí, soudu lidskému nevěří; na základě jeho za věrného se nedrží, a to za tou samou příčinou, za kterouž i sv. Pavel soudu lidskému nevěřil, a na základě jeho za věrného se nedržel, totiž za tou, že soud lidský nikoho o věrnosti jeho před Bohem ujistiti nemůže. Avšak sv. Pavel nejen soudu lidskému nevěřil, ale ani sám sebe nesoudil, jakož tu dokládá: *však ani sám sebe nesoudím.* Mohl bych sice sám sebe souditi spíše, nežli jiní lidé mne, protože sám sebe mnohem lépe znám, nežli jiní lidé znají mne; nebo jiní znají mne toliko podle skutků a řečí mých, já pak se znám i podle nejtajnějších myšlének, žádostí a úmyslů svých, avšak ani sám sebe nesoudím, a za věrného se nedržím; ne snad proto, že bych něčeho — nějaké nevěrnosti, nedbalosti v službě Kristově, v úřadu svém apoštolském, v rozdávání tajemství Božích si vědom byl, nikoliv. *Neboť ničehož* — nižádné nevěrnosti — *si vědom nejsem* — naopak, vědom jsem si všeho dobrého — všeliké věrnosti, horlivosti, úsilnosti v úřadě svém; mé svědomí nejen mne z ničeho zlého neviní, alebrž dává mi nejlepší svědectví, ospravedlňuje mne zcela a dokonale: *ale* — co to všecko platí? *tím ještě nejsem ospravedlněn* — to jest, tím ještě nejsem ubezpečen, ujištěn o svém ospravedlnění před Bohem, a nebyl bych o něm ubezpečen, ujištěn, i kdybych ještě lepší svědomí měl. A není divu; nebo Bůh jest vševědoucí, a protož možná, že lecos, a třeba mnoho na mne ví, čehož já na sebe nevím a věděti nemohu; a jest na nejvýš svatý, a protož možná, že se mu lecos ve mně a na mně nelíbí, čehož já v ošklivosti nemám; a jest na nejvýš spravedlivý, a tudy možná, že lecos na mně za trestuhodné uznává, čehož já za takové nemám.

Tím však nepravím, že strany věrnosti anebo co to samé jest, strany spravedlnosti své před Bohem nemám žádné naděje; mám naději, na základě dobrého svědomí svého mám velikou, pevnou, stálou, sladkou naději, a čím dále tím větší, pevnější, sladší naději; ale co pravím, jest, že nemám žádné **jistoty** A když ani svatý Pavel, musíme k tomu doložiti, z ohledu spravedlnosti své před Bohem

žádné jistoty neměl, kdož by ji mohl míti? — kdo má tak dobré, čisté svědomí jako svatý Pavel? kdo může o sobě říci, že ničeho zlého si vědom není? A byť to i kdo o sobě říci mohl, přece by tím tak málo ospravedlněn byl, to jest, přece by z ohledu svého ospravedlnění před Bohem tak málo jistoty měl jako sv. Pavel. A kde by ji také vzal? na základě lidského soudu, jak již víme, ne; na základě dobrého svědomí také ne; kde tedy? snad-li na základě zjevení Božího? tu by ovšem jistotu měl; ale takových, jimž by Bůh zjevoval, že ospravedlněni jsou, jest asi velmi málo. A protož i dle učení církve svaté není ohledně ospravedlnění před Bohem žádné jistoty, ale toliko naděje (Conc. Trid. sess 6. c. 9. et can. 14, 15, 27); což se také s výrokem starého Zákona srovnává, jenž zní: „Nikdo neví, zdaliž lásky anebo nenávisti (Boží) hoden jest.“ (Ecclesiastes 9, 1.) A jednoho jest tak zapotřebí jako druhého, naděje totiž, aby nikdo jako Jidáš nezoufal, nejistoty, aby nikdo nezpyšněl, jako spravedlivý v sebe nedoufal, jako onen farizeus v chrámě se nemodlil: Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé, dráči, nespravedliví, cizoložníci; a pro své povyšování, ospravedlňování se nebyl ponížen, v hříších a klatbě zanechán, ale spíše aby jako onen publikán z daleka stál, v prsy se bil, pravil: „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“ a pro své se ponižování, z hříchu se vyznávání povýšen, očistěn, ospravedlněn byl. (Luk. 18, 9—14).

Toto povyšování a ponižování, ospravedlňování a odsuzování děje se na soudu Páně, jakož tu sv. Pavel praví: *neb kdo mne soudí, Pán jest.* Ne kdo mne teprv bude souditi, totiž hned po smrti, na soudu soukromném a při skonání světa, na soudu obecném, veřejném, nýbrž kdo mne již nyní, za času vezdejšího života mého soudí, a ne tak, jako vy mne soudíte, anebo jako mne jiní lidé soudí — dle některých viditelných skutků mých, nýbrž kdo mne soudí ze všech skutků a řečí, ze všech i nejtajnějších myšlének, žádostí, úmyslů mých, a ne tak, jak sám sebe bych soudil, kdybych se soudil — dle svého svědomí, nýbrž kdo mne soudí dle neomylné, Božské vševědoucnosti, moudrosti, spravedlnosti své, Pán jest, jenom Pán a nikdo jiný; Pán jest jediný, pravý, svrchovaný, spravedlivý, protože vševědoucí, neomylný soudce můj. Na jeho soudu všecko záleží, na jeho soudu všecko závisí, jeho soud všecko rozhoduje. Za jakého

mne Pán uznává, takový v skutku a v pravdě jsem. Jestliže mne Pán ospravedlňuje, nikdo mne neodsoudí, a jestliže mne odsuzuje, nikdo mne neospravedlní, i byť mne odsuzoval anebo ospravedlňoval třeba celý svět. A jak se to má se mnou, rovněž tak se to má také s ostatními apoštoly: Kdo je soudí — dle pravdy a spravedlnosti soudí, Pán jest. A přidejme k tomu: Rovněž tak se to má také s papeži, biskupy a kněžími: kdo je soudí — neomylně, rozhodně soudí, Pán jest. Svět je sice haní a tupí, ale to nic nerozhodne, proto nemusejí ještě hany a potupy hodni býti; na Pánu a jenom na Pánu záleží kterak on je soudí, za jaké je má. A přidejme k tomu ještě: Rovněž tak se to má i se mnou i s tebou a vůbec s každým člověkem. Kdo mne a tebe a jednoho každého soudí, a sice tak jak toho zasluhuje, Pán jest. Ti, jenž s námi pod jednou střechou bydlejí, jenž s námi neustále obcují, jenž každé naše slovo slyší, všeliké naše hnutí pozorují, jenž nás takřka veskrz naskrz znají, mohou nás sice poněkud také souditi, ale nikdy tak jako Pán. Zcela bezpečně a dokonale nesoudí nikdo, nežli Pán. Kdybychom soud Páně znali, mohli bychom ovšem také bezpečně a dokonale souditi. Poněvadž ho ale neznáme, poněvadž jest skryt před námi, protož nejlépe všickni učiníme, když se všeho soudu zdržíme. A to jest právě to, k čemu tu sv. Pavel napomíná, řka: *Protož nesuďte před časem*, — to jest — *dokudž nepřijde Pán, kterýž i skryté věci temnosti osvítí i zjeví rady srdcí;* — nesuďte ani mne, ani jiného aspoštola, vůbec nikoho. Kdybyste měli souditi, museli byste prve všecky skryté věci temnosti, to jest všecky v temnosti, v skrytosti konané skutky znáti. A znáte je? Ó jak mnoho věcí či skutků v temnosti, v skrytosti se koná, o kterýchž nikdo z lidí neví, kromě toho, jenž je koná. Jak mnoho dobrých, na př. modliteb, postů, almužen a jiným těch podobných. A jak mnoho zlých, na př. vražd, cizoložství, žhářství, podvodů, zlodějství a jiných. A mimo to museli byste prameny i dobrých i zlých skutků totiž rady, či myšlénky, žádosti, úmysly, předsevzetí, snahy lidských srdcí znáti; nebo, jak praví Pán Ježíš, „ze srdce vycházejí zlá myšlení, vraždy, cizoložstva, smilstva, krádeže křivá svědectví, rouhání“; (Mat. 15, 19) — rozumí se při tom: ze srdce zlého, jakož zase naopak dobrá myšlení, modlitby, posty, almužny a všecky dobré skutky vycházejí ze srdce dobrého. A znáte je? Poněvadž jich neznáte, proto

také nesuďte, a kdybyste přece soudili, soudili byste předčasně, nevčasně, opovážlivě, soudili byste ku své vlastní záhubě. A protož nesuďte, dokud nepřijde Pán. Až přijde a skryté věci temnosti osvěcovati, a rady srdcí zjevovati počne, pak teprv i vy budete moci souditi a soud váš bude pravý, spravedlivý, platný, protože od soudu Páně v ničem se lišiti nebude, — *a tehdáž bude míti jedenkaždý* — věrný, spravedlivý služebník Páně — *chválu od Boha.*

Až posud mluvil sv. Pavel pořád o Pánu, a nyní najednou mluví o Bohu, proč asi? proto zajisté, že ten Pán, nynější a budoucí soudce náš, jest Bůh. A když tehdáž jedenkaždý spravedlivý bude míti chválu od Boha, považme, jaká to chvála bude! dozajista, že pravá, spravedlivá, zasloužená, protože na pravé věrnosti a spravedlnosti založená; a dozajista, že stálá, trvalá, věčná, protože na stálé, vytrvalé, věčné věrnosti a spravedlnosti se zakládající; a dozajista, že všelikou lidskou chválu daleko převyšující. A když bude míti chválu od Boha, bude zajisté míti chválu také od nejblahoslavenější Panny Marie, bude míti chválu ode všech andělů a svatých, chválu od všech nebes a od celé země. Ó jaká to chvála bude, a v té chvále jaká radost, jaká blaženost! Ale když jedenkaždý dobrý bude míti chválu od Boha, co pak asi bude míti každý zlý? co jiného nežli klatbu, hanu, potupu? A jakou klatbu, hanu, potupu! a v ní jaký strach, jakou hrůzu, jakou bolest! V čem ta chvála, a v čem ta hana záležeti bude, tu sice nestojí, ale stojí to na jiném místě, totiž v evangeliu sv. Matouše (25, 31—40) v tato slova: „Když přijde Syn člověka u velebnosti své a všickni andělé s ním, tehdy se posadí na stolici velebnosti své: a shromážděni budou před něho všickni národové. I rozdělí je od sebe, jako pastýř odděluje ovce od kozlův: a postaví ovce zajisté na pravici své, kozly pak na levici. Tehdy dí král těm, kteříž na pravici jeho budou: Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa! Nebo jsem lačněl, a dali jste mi jísti: žíznil jsem a dali jste mi píti: hostem jsem byl, a přijali jste mne: nah jsem byl, a přioděli jste mne: nemocen, a navštívili jste mne: v žaláři jsem byl, a přišli jste ke mně. Tehdy odpovědí mu spravedliví řkouce: Pane, kdy jsme tě viděli lačného, a nakrmili jsme tě? žíznivého, a dali jsme ti ná-

poje? kdy pak jsme tě viděli hostě a přijali jsme tě? anebo nahého a přioděli jsme tě? anebo kdy jsme tě viděli nemocného anebo v žaláři, a přišli jsme k tobě? A odpovídaje král, dí jim: Zajisté pravím vám: pokudž jste to učinili jednomu z bratří těchto mých nejmenších, mně jste učinili.“ V tom bude záležeti ta chvála, kterou budou míti spravedliví od Boha. „Potom řekne i těm, kteříž na levici budou: Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho. Neboť jsem lačněl, a nedali jste mi jísti: žíznil jsem, a nedali jste mi píti: hostem jsem byl, a nepřijali jste mne: nah a neoděli jste mne: nemocen a v žaláři, a nenavštívili jste mne. Tehdy odpovědí mu i oni, řkouce: Pane! kdy jsme tě viděli lačného nebo žízniveho, anebo hostě, nebo nahého, nebo nemocného, anebo v žaláři, a neposloužili jsme tobě? Tehdy odpoví jim řka: Zajisté, pravím vám; pokudž jste toho neučinili jednomu z nejmenších těchto, ani mně jste neučinili.“ V tom bude záležeti ta hana, kterou budou míti nespravedliví od Boha. Ó buďme spravedlivi, a zajisté, že budeme míti tehdáž chválu od Boha, a chvále naší že nebude konce.

Obsah.

Mějte nás apoštoly za to, co v skutku a v pravdě jsme, za služebníky Kristovy a rozdavače tajemství Božích, a chcete-li nás souditi, suďte nás podle toho, jak věrni ve svém apoštolském úřadu jsme; avšak já na soud lidský nehledím, a ani sám sebe nesoudím, protože bych tím i při nejlepším svědomí svém o svém ospravedlnění před Bohem ujištěn nebyl; nebo pravý soudce můj jest Kristus Pán. A protož ani vy nesuďte, ale všeliký soud Kristu Pánu zůstavte, protože on, až přijde, všecko, i to nejtajnější dobré odkryje, pochválí a odplatí.

Epištola na neděli po Narození Páně.

Epištola sv. Pavla k Galat. 4, 1—7.

Bratří! Pokud jest dědic maličký, nic se neliší od služebníka, ačkoliv jest pánem všeho: ale pod poručníky a správci jest, až do času od otce uloženého. Tak i my, když jsme byli maličcí, počátkům světa byli jsme podro-

beni. Ale když přišla plnost času, poslal Bůh Syna svého, učiněného z ženy, poddaného zákonu, aby ty, kteříž pod zákonem byli, vykoupil, abychom přijmutí za syny (Boží) dosáhli. Poněvadž pak jste synové, poslal Bůh Ducha Syna svého v srdce vaše volajícího: Abba, Otče. Protož již není služebník, ale syn; jestližeť pak syn, i dědic skrze Boha.

Výklad.

Bratří! Pokud jest dědic maličký, nic se neliší od služebníka, ačkoliv jest Pánem všeho — dědictví po otci: *ale* — právě jako služebník — *pod poručníky a správci jest, až do času od otce uloženého.* A proč jest pod poručníky a správci? proto, že jest dědic od otce ustanovený, ale **maličký**, to jest, nerozumný, neumělý, nezkušený, ke zlému náchylný, rozpustilý, závistivý, zlobivý, mstivý a t. d., že neumí dědictví svého sobě vážiti, jím vládnouti, jeho ke svému vlastnímu a jiných lidí dobrému užívati. Co takový potřebuje někoho, kdož by nad ním byl, nad ním bděl, na něho dohlížel, s ním se zaměstnával, jej v dobré bázni a kázni držel, kdož by jej učil, kterak by dědictvím svým vládnout a je vynakládat měl, aby vůli otcovu náležitě vyplnil. A k tomu jsou poručníci a správci od otce ustanoveni. Kdyby jich nebylo, co by si ubohý počal? kterak by s dědictvím svým nakládal? nepochybně tak, jak vůbec maličcí, nejsou-li pod dohlídkou, s věcmi svými nakládají. Mají-li ku příkladu krásný šat na sobě, pošpiní, popráší, roztrhají ho, jako by to bylo kus hadru; mají-li hrst peněz u sebe, rozházejí a zahážejí je, jako by to byla hrst prachu; a Bůh uchovej, aby měli nůž, jehlu, sklo anebo něco podobného po ruce, snadno by sobě i jiným vypíchali oči. A když ani takovými maličkostmi nedovedou vládnouti, jak pak by maličký dědic dovedl vládnouti velikým, rozsáhlým dědictvím? — Po jeho dědictví bylo by brzy veta. A protož štěstí jak pro něho, tak pro jiné, že pod poručníky a správci jest. Ale dlouho-li? až do času od otce uloženého; nebo kdyby byl pořád pod nimi, pořád by byl služebníkem a nikdy by nebyl pánem, byl by sice pánem, ale pořád dle jména, nikdy ve skutku a v pravdě, protože by nikdy dědictví svého na-

stoupiti a jím samostatně vládnouti nemohl. Aby to mohl, musejí poručníci a správci odstoupiti, a oni odstupují v čas od otce uložený. A jakmile oni odstupují, hned dědic nastupuje a stává se skutečným, opravdovým pánem.

Tak i my, když jsme byli maličcí, počátkům světa byli jsme podrobeni. Abrahamovi zaslíbil Bůh dědictví, anebo, což totéž jest, požehnání, spasení (1. Mojž. 12, 3. a 18, 18.), a jelikož Abrahamovi, otci našemu, také nám, synům jeho. Jakožto synové Abrahamovi byli jsme tedy dědici, ale **maličcí** — maličkému dědici podobní, to jest, nedospělí, neumělí, nezkušení, k rozličným výstupkům a nepravostem náchylní, ku vládnutí zaslíbeným dědictvím neschopní, nezpůsobní, a za touto příčinou podobni maličkému dědici poručníkům a správcům, anebo jak tu stojí, počátkům světa podrobeni — počátkům světským, smyslným, zevnitřním, v oči a v uši bijícím, anebo, což to samé jest, náboženství počátečnému, předběžnému, přípravnému, ne úplné pravdě Boží, nýbrž toliko prvním počátkům, základům pravdy Boží učícímu, ne tak v srdce, v duši, v mysl, jako více v zevnitřní smysly působícímu, ne tak vnitřní myšlénky a žádosti, jako více zevnitřní činy řídícímu, ne tak ku mravné dokonalosti vedoucímu, jako více hrubým výstupkům bránícímu, slovem **zákonu Mojžíšovu** byli jsme podrobeni. Pod tímto zákonem měli jsme znenáhla věkem, rozumností, rozšafností a vším dobrým dospěti, měli jsme schopnými, způsobilými se státi k samostatnému, moudrému, prospěšnému vládnutí svým dědictvím. Nebo rozuměj! Kdo má svým dědictvím moudře vládnouti, ten musí se dříve naučiti sám sebou vládnouti; kdo sám sebou vládnouti umí, dovede také dědictvím svým vládnouti, kdo neumí sám sebou vládnouti, nedovede ani dědictvím svým vládnouti, leč ke své vlastní a jiných lidí záhubě.

Ale kterak se naučí sám sebou vládnouti? jinak ne, než zapíráním, přemáháním sebe samého, krocením, mrtvením zlých chtíčů a žádostí. Kdo sám sebe zapírá, přemáhá, zlé chtíče a žádosti krotí a mrtví, ten sám sebou vládne, kdo sám sebe nezapírá, zlým chtíčům a žádostem hoví, ten sám sebou nevládne, ale zlé chtíče a žádosti vládnou v něm a jím. Ale kterak se naučí sebe přemáhati, zlé vášně a náruživosti krotiti? jinak ne než poslušností. Čím kdo více poslouchá, tím více se zapírá a tím více své náruživosti

krotí, a naopak, čím méně poslouchá, tím méně se zapírá a tím více svým náruživostem uzdu pouští. Přemáhání sebe samého, krocení náruživostí a všeho zlého poslušnost nutně vyžaduje; bez přemáhání sebe, bez krocení zlého nedá se to ani mysliti. Ale má-li kdo poslouchati, musí někoho nad sebou míti, kdo mu předpisuje, poroučí; nemá-li nikoho nad sebou, kterak může poslouchati? — A kdo to byl, jenž nám předpisoval a poroučel? byl to právě zákon Mojžíšův, anebo, což totéž jest, Bůh skrze zákon Mojžíšův. Ten nám poroučel, aby nás naučil poslouchati, poslouchati jsme musili, měli-li jsme sami sebe zapírati; zapírati sami sebe jsme musili, měli-li jsme sami sebou vládnouti; sami sebou vládnouti jsme musili, abychom schopni, způsobili byli, vládnouti svým dědictvím. A tak tehdy jenom k vůli svému dědictví anebo, co totéž jest, k vůli zákonu Kristovu byli jsme zákonu Mojžíšovu podrobeni. Kdyby nebylo onoho, tohoto bylo by nebylo potřebí.

A do jakého času byli jsme zákonu Mojžíšovu podrobeni? do času od otce uloženého — rozuměj od toho Otce, jenž v nebesích jest; a do toho času proto, že nám do toho času zákon Mojžíšův nemálo prospíval, že nám k našemu dospění pomáhal, že nás k nastoupení našeho dědictví a k samostatnému jím vládnutí připravoval; od toho času ale byl by nám náramně škodil, protože by nám byl bránil dědictví naše nastoupiti a samostatně jím vládnouti; nebo jedno s druhým nedá se nikterak spojiti — zákon Mojžíšův se zákonem Kristovým, zákon starý se zákonem novým, náboženství židovské s náboženstvím křesťanským. Nikdo nemůže najednou obojím, židem a křesťanem býti; jest-li židem, není křesťanem, a jest-li křesťanem, není židem; má-li žid býti křesťanem, musí přestati býti židem. A právě proto byli jsme zákonu Mojžíšovu podrobeni jenom do času — do času od Otce uloženého, když jsme měli víru Kristovu přijmouti, do církve svaté vstoupiti a pravými katolickými křesťany se státi. Ale dokud jsme zákonu Mojžíšovu podrobeni byli, a trvalo to dost dlouho, asi patnáct století, nic jsme se nelišili od služebníků, ačkoliv jsme byli pány všeho zaslíbeného dědictví; neb jsme po ten celý čas ze strachu smrti ani nevycházeli. Zákon nám pořád smrtí hrozil, jestliže které přikázaní jeho přestoupíme, a my jsme přece přikázaní jeho přestupovali a tak trestu smrti propadli. Ó byl to

hrozný stav, v němž jsme se nacházeli, a čím dále, tím hroznější; bylo to těžké břemeno, jehož jsme unést nemohli, a čím dále, tím těžší! A protož není divu, že jsme bezpočtukráte vzdychali, plakali, po vykoupení toužili, s prorokem Isaiášem k nebesům volali: „Rosu dejte nebesa s hůry, a oblakové dštěte spravedlivého; otevři se země a zplod' spasitele“ (Isaia. 45, 8.). Ale pomoci jsme sobě nemohli, pod zákonem a jeho hrozbou a klatbou musili jsme vytrvat až do času od Otce uloženého.

Ale když přišla plnost času — když se naplnil a přišel čas ten uložený — *poslal Bůh* — Otec — *Syna svého* — ne anděla nebo archanděla, nýbrž Syna svého od věčnosti zplozeného, ve všem sobě rovného, neskončenou, věčnou láskou milovaného, — *učiněného ze ženy* — ne ze ženy a z muže, nýbrž jenom ze ženy, ze ženy, kteráž žádného muže nikdy nepoznala, ze ženy panny, a ne z jakékoliv ženy panny, nýbrž právě z té prvním padlým rodičům našim Adamovi a Evě v ráji přislíbené těmito slovy: „Nepřátelství položím mezi tebou (hade, ďáble) a ženou, a mezi semenem tvým a semenem jejím; onať potře hlavu tvou, a ty ouklady činiti budeš patě její“ (1. Mojž. 3, 15.), to jest, z nejblahoslavenější **Panny Marie**, učiněného z ní ne obyčejným, přirozeným během, nýbrž nadpřirozeným, tajemným, zázračným — všemohoucím působením, zastíněním Ducha svatého, učiněného z ní pravým, nám ve všem kromě hříchu podobným člověkem (Žid. 4, 15.) *poddaného zákonu* — Mojžíšovu, zavázaného k ostříhání ho; ale proč právě učiněného ze ženy, poddaného zákonu? proč ne prostého člověčenství, prázdného poddanosti? proto, že ho za tou příčinou, k tomu cíli a konci poslal, *aby ty, kteříž pod zákonem byli, vykoupil —;* nebo měl-li je vykoupiti, musil sám také pod zákonem býti a sice pod tím samým zákonem, pod kterým oni byli, a musil ten zákon, kterýž oni zachovávati měli a nezachovali, dokonale naplniti a sice ve jménu jejich; měl-li ale pod zákonem býti a jej ve jménu jejich dokonale naplniti, musil tím, čím oni byli, pravým člověkem býti; nebo jakožto Bůh nemohl pod zákonem býti, protože nad zákonem byl; a měl-li je vykoupiti, musil také všecku klatbu, kterouž oni přestoupením zákona na sebe uvalili, totiž násilnou, přehroznou smrt z nich na sebe vzíti a musil za ně a pro ně dotčenou smrtí umříti, měl-li ale za ně trpěti

a umříti, musil opět tím, čímž oni byli, pravým člověkem býti; nebo jakožto Bůh nemohl trpěti a umříti. A to jest ta příčina, za kterouž ho Bůh Otec co Boha—člověka zákonu poddaného, poslal, a to nejen, aby ty, kteříž pod zákonem byli, vykoupil, nýbrž také — *abychom přijmutí za syny* (Boží) *dosáhli* — a tak tím byli, čím on jest, totiž milými syny Božími, ovšem s tím rozdílem, že On jest Synem Božím od přirozenosti, my pak abychom byli syny Božími z milosti, On že jest Synem Božím od věčnosti, my pak abychom byli syny Božími od času; On že jest od Boha Otce zplozen, my pak abychom byli od Boha Otce za syny přijmuti, anebo, jak tu stojí, abychom přijmutí za syny dosáhli. Ale na jakém základě a kterak?

Co se základu dotýče, ne na jiném nežli na tom, kterýž tu v těchto slovech vytknut: „Když přišla plnost času, poslal Bůh Syna svého, učiněného ze ženy, poddaného zákonu, aby ty, kteříž pod zákonem byli, vykoupil“; tehdy na základě vykoupení a všeho toho, co to vykoupení předešlo a co s ním bylo spojeno, zejména na základě poslání, vtělení, zákonu se poddání, jeho naplnění, bolestí, muk a smrti vytrpění, na základě neskončeného smilování Boha Otce a nejhlubší poníženosti, nejdokonalejší poslušnosti a nejvroucnější lásky jeho Syna, na základě toho, co napsal sv. Jan ve svém evangeliu o Bohu Otci v tato slova: „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdož věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný“ (Jan 3, 16.); a co napsal sv. Pavel na jiném místě o Synu Božím: „Kterýž jsa ve způsobě Boží, nepoložil sobě toho za loupež, že jest roveň Bohu (neosvojil si své Božské důstojnosti proti právu): ale sebe samého zmařil, přijav způsobu služebníka, ku podobenství lidí učiněn a ve způsobu nalezen jako člověk. Ponížil sebe samého, učiněn jsa poslušným až k smrti, a to ku smrti kříže“ (Filip. 2, 6.—8.). By tohoto základu od Otce a od Syna položeného nebylo, nebylo by také žádné naděje k dosažení synovství Božího. Že tu naději máme a synovství skutečně dosahujeme, z toho jsme povinni jediné Bohu Otci a Synu děkovati. Ó děkujme mu!

Co pak se druhého dotýče, kterak totiž synovství Božího dosahujeme, slouží za odpověď, že vírou a křtem svatým — vírou v Otce, Syna a Ducha svatého, a všecko to, co tyto tři Božské osoby pro nás a pro naše spasení

učiniti ráčily, a křtem ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. A protož také každý křtěnec tuto víru veřejně vyznává na důkaz, že ji v srdci svém má; nebo podle vyřčení sv. Pavla srdcem se zajisté věří ke spravedlnosti, ale ústy se děje vyznání ku spasení (Řím. 10, 10.); a teprv když víru vyznal, přijímá křest svatý a v něm dosahuje kromě jiných milostí také přijmutí za syna Božího. Nebo při křtu svatém děje se totéž neviditelně, co se při křtu Pána Ježíše v řece Jordáně stalo viditelně. Jako tehdáž otevřena jsou Pánu Ježíši nebesa, a viděl Ducha Božího, sstupujícího jako holubici a přicházejícho na něj, a slyšel hlas s nebe řkoucí: Tentoť jest Syn můj milý, v němž jsem si zalíbil (Mat. 3, 16. 17.); rovněž tak i tomu, kdo křest sv. přijímá, otvírají se nebesa, a Duch Boží sstupuje a přichází na něj, a Otec nebeský o něm praví: Tentoť jest syn můj milý, v němž jsem si zalíbil.

Jak již ze samého připomenutého děje vysvítá, nejde Otci nebeskému jenom o to, abychom syny jeho slouli, nýbrž také a hlavně o to, abychom jimi byli, to jest, abychom dobrými, laskavými, důvěrnými, pokornými, poslušnými, čistými, svatými, dokonalými, slovem Pánu Ježíši podobnými syny byli; a poněvadž takovými sami ze sebe nejsme a býti nemůžeme, poslal nám Ducha Syna svého, Ježíše Krista, aby to, co působí v něm, působilo i v nás, a tak nás jemu, co nejvíce možná, připodobnil. Píše o tom sv. Pavel následovně: *Poněvadž pak jste synové* — Boží — *poslal Bůh* — Otec — *Ducha Syna svého v srdce vaše volajícího: Abba, Otče.* Abba jest v naší prosté, dětské řeči tolik, co táta. Tímto slovem počíná dítě otce svého jmenovati, k němu se hlásiti, jemu lásku, radost, bolest a t. d. na jevo dávati. Když ku př. něco chce, řekne táta; to jest prosba jeho; když, co chtělo, dostalo, řekne táta; to jsou díky jeho; když je něco zabolí, řekne táta; to jest naříkání jeho; když mu někdo ublíží, řekne táta; to jest žaloba jeho; když otce rozhněvá, řekne táta; to jest odprošení jeho; když otec odchází, řekne táta; to jest s Bohem dáti jeho; když otec dlouho nejde, řekne táta; to jest stýskání jeho; když otec přichází, řekne táta; to jest přivítání jeho. Táta jest počátek a základ jeho s otcem obcování. Na tomto základě otvírá se poznenáhlu srdce jeho, rozkvétá důvěra, příchylnost jeho, vzrůstá láska, poslušnost, uctivost jeho. Ale dítě samo od

sebe na toto slovo nepřipadne, samo si ho nevymyslí; má-li je říkati, musí mu je někdo předříkávati; sic jinak ani jednou táta neřekne. A tak to také s námi.

Máme-li s Pánem Bohem jako dítky se svým otcem důvěrně obcovati, jej vzývati, jemu se modliti, jemu lásku, vděčnost, čest a chválu prokazovati, musí nás někdo k tomu míti, k tomu vzbuzovati, naváděti, přidržovati. A to není nikdo jiný nežli Duch svatý. On volá v srdcích našich: Abba, Otče! a my voláme po něm a s ním: Abba, Otče! Jsme-li v nedostatku, voláme s ním: Abba, Otče, dej! Jsme-li v zármutku, voláme s ním: Abba, Otče, potěš! Jsme-li v pochybnosti, voláme s ním: Abba, Otče, poraď! Jsme-li v temnosti, voláme s ním: Abba, Otče, osviť! Jsme-li v opuštěnosti, voláme s ním: Abba, Otče, navštěv! Jsme-li v nebezpečenství, voláme s ním: Abba, Otče, vytrhni! Jsme-li ve hříších, voláme s ním: Abba, Otče, odpusť! Jsme-li ve stavu milosti, voláme s ním: Abba, Otče, zachovej! Jsme-li v modlitbě, voláme s ním: Abba, Otče, vyslyš! Jsme-li v práci, voláme s ním: Abba, Otče, pomoz! A tak a podobně pořád, ve všech případnostech a potřebách života. Ó tohoto ustavičného, synovského, dětinného, důvěrného, sladkého, pohnutelného volání: Abba, Otče! Avšak věř, že bys bez Ducha svatého ani jednou nevzdechl a nehlesl: Abba, Otče! že by po tvém volání a všelikém s Otcem nebeským obcování na vždycky bylo veta. Naše štěstí jest, že Duch sv. v srdcích našich volá a učí nás volati: Abba, Otče!

Tímto voláním vydává Duch svatý duchu našemu svědectví, že již nejsme služebníci, nýbrž synové Boží (Řím. 8, 16.), jakož tu také apoštol Páně dokládá, řka: *Protož již není služebník* — totiž ten, kdo služebníkem byl; a proč již není služebník? proto, že již ducha služebnosti nemá; nebo co služebníka služebníkem činí, jest právě duch služebnosti k bázni, strachu, hrůze. Dokud tohoto ducha měl, byl služebník; od té doby ale, co ho nemá, není služebník; — *ale syn* — syn proto, že má Ducha synovství, v němžto volá: Abba, Otče! nebo jako to, co služebníka služebníkem činí, duch služebnosti jest, tak zase to, co syna synem činí, Duch synovství jest — Duch synovství k lásce, důvěře, naději, radosti, pokoji. Od té doby, co tohoto Ducha má, jest syn, a jak jistě ho má, tak jistě jest syn — *jestliže pak syn*,

i dědic — poněvadž syn, proto i dědic, jak dlouho syn, tak dlouho i dědic, jak jistě syn, tak jistě i dědic; dědic, protože dnes neb zítra věčné blahoslavenství bude děditi, kteréž se začasto v Písmech svatých dědictvím nazývá, ku př.: „Cožkoli činíte, ze srdce čiňte, jako Pánu a ne lidem, vědouce, že od Pána vezmete odplatu dědictví“ (věčného). (Kolos. 3, 23. 24.). „Abyste věděli, která jest naděje povolání vašeho a jaké bohatství slávy dědictví jeho ve svatých“ (jak přeslavné dědictví čeká na svaté, na pravé křesťany v životě věčném). (Efes. 1, 18.) „A protož nové smlouvy prostředníkem (Ježíš Kristus) jest, aby . přijali zaslíbení věčného dědictví ti, kteříž jsou povoláni.“ (Žid. 9, 15.) „Pán Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, kterýž podle velikého milosrdenství svého znova zplodil nás k naději živé, skrze vzkříšení Ježíše Krista z mrtvých, k dědictví neporušitelnému a neposkvrněnému a nevadnoucímu, kteréž se chová v nebesích vám“ (1. Petr. 1, 3. 4.) — dědic a sice — *skrze Boha* — to jest, Ježíše Krista, kterýž dědictví hříchem pozbyté smrtí svou zase vydobyl.

Jakožto syn a dědic skrze Boha má zajisté synovství a dědictví svého vysoce sobě vážiti, jedno i druhé za největší bohatství a štěstí sobě pokládati, z jednoho i druhého vroucí díky Bohu vzdávati, a nemá nikdy po stavu služebnosti se ohlížeti, v něm sobě libovati, do něho se vraceti. A učiní-li to, jaké nevděčnosti a bezbožnosti se dopustí! A přec jest takových, kteříž to činí. A to jsou ti, kteříž od církve Kristovy odpadají a buďto do židovstva, anebo do pohanstva, anebo do kacířstva anebo do rozkolnictva se vracejí. Pak již nejsou více synové a dědicové skrze Boha, ale služebníci, otroci a k tomu ještě hrůzou naplnění, klatbou ztížení, smrti propadlí; anebo jsou-li synové, jsou synové nezdární, bohaprázdní, synové vyobcovaní, vydědění, synové smrti. Ó kéž by nikde a nikdy takových nebylo!

Obsah.

Dědic maličký, ač jest pánem všeho dědictví po svém otci, nic se neliší od služebníka, protože pod přísnými poručníky jest až do času od otce uloženého; rovněž tak i my, ač jsme byli pány všeho nám zaslíbeného dědictví, nic jsme se nelišili od služebníků, protože jsme pod přísným zákonem Mojžíšovým byli až do času od Boha Otce uloženého. Ale

když ten čas se naplnil, poslal Bůh Otec Syna svého, vtěleného, zákonu poddaného, aby nás od zákona a jeho klatby vysvobodil a nám přijmutí za syny Boží vydobyl. A když jsme byli synové Boží, poslal Bůh Otec zase Ducha Syna svého v srdce naše, aby nás synovskému smýšlení a chování naučil. A tak již nejsme více služebníci, ale synové Boží s Duchem synovství, a jakožto synové i dědicové Boží.

Epištola na neděli první po Zjevení Páně.

Epištola sv. Pavla k Římanům 12, 1—5.

Bratří! Prosím vás skrze milosrdenství Boží, abyste vydávali těla svá v oběť živou, svatou, Bohu libou, rozumnou službu svou. A nepřipodobňujte se tomuto světu: ale opravte se v novotě smyslu svého, abyste zkusili, která jest vůle Boží dobrá a líbezná a dokonalá. Neboť pravím skrze milost, kteráž mi dána jest, všechněm, kteříž jsou mezi vámi: abyste nemyslili (o sobě) více, než sluší mysliti, ale abyste myslili k střídmosti, a jakož Bůh jednomu každému udělil míru víry. Nebo jako v jednom těle mnohé údy máme, ale nemají všickni údové jednostejného díla: tak jsme mnozí jedno tělo v Kristu, všickni pak jeden druhého údové, v Kristu Ježíši, Pánu našem.

Výklad.

Bratří! Prosím vás — jako apoštol mohl bych vám veleti, ale nechci, raději vás jako bratr bratří v Kristu nejmilejší prosím, a to nejen skrze prosbu mou, nýbrž také a nejvíce — *skrze milosrdenství Boží* — skrze to, kteréž vám Bůh Otec prokázal, když Syna svého jednorozeného za vás v oběť vydal, aby vás vykoupil, a milými syny svými v církvi své učinil; nedáte-li se prosbou mou, dejte se alespoň tímto milosrdenstvím Božím pohnouti, — *abyste vydávali těla svá v oběť živou, svatou, Bohu libou, rozumnou službu svou.* Druhdy, dokud jste židy byli, vydávali jste rozličná dobytčata v oběť, ale v oběť mrtvou, protože od kněží zabita, na oltáři z části neb zcela spálena a tak Bohu obě-

tována byla; a začasto v obět nesvatou, hříšnou, poskvrněnou, protože z dobré vůle, z upřímného srdce, z lásky a poslušnosti k Bohu, z uctivosti k jeho přikázání, z lítosti nad hříchy vždycky nevycházela, aniž vždy s modlitbou, s prosbou, chválou, díků činěním, nýbrž místo toho mnohdykráte s nevolí, nechutí, mrzutostí, hněvem, třebas i s reptáním a rouháním spojena, a tím poskvrněna, zohavena byla; a v obět Bohu nelibou, protivnou, právě proto, že v nesvatou, poskvrněnou, zohavenou. Nejednou vyjádřil Bůh nelibost, ošklivost svou nad takovou obětí; řekl u př. skrze Isaiáše proroka: „K čemu jest mi množství obětí vašich? Syt jsem! Zápalných obětí skopců, a tuku krmných zvířat, a krve telat a beranů a kozlů nechci.“ (Isai. 1, 11.) A skrze Jeremiáše: „I co mi přinášíte kadidlo z Sáby a třtinu libě vonící ze země daleké? Zápalové vaši nejsou příjemní a oběti vaše nelíbí se mi“ (Jerem. 6, 20.). A poněvadž jste vydávali dobytčata v obět takovou — mrtvou, nesvatou, Bohu nelibou, vydávali jste je také v nerozumnou službu svou; nebo nerozum to byl, když jste myslili, že takovou obětí Bohu sloužíte, a takovou službou jej poctíte, oslavíte, smíříte, jeho náklonnost, lásku, milost sobě získáte, odpuštění hříchů, prominutí trestů a jiných darů od něho dosáhnete.

Nyní jako křesťané jinak a lépe sobě počínejte; nyní vydávejte, vystavujte, propůjčujte místo dobytčat těla svá v obět a sice v obět živou, svatou, Bohu libou, rozumnou službu svou. Když pravím a prosím, abyste vydávali těla svá, myslím při tom, abyste vydávali těla svá živá, svatá, Bohu libá; nebo mrtvá, nesvatá, Bohu nelibá, kterak byste v obět živou, svatou, Bohu libou a rozumnou službu svou vydávati mohli? — A dále při tom myslím, abyste vydávali také duše své, tak duše své, jak těla svá, ba ještě více duše své, nežli těla svá, protože jest duše více nežli tělo, a abyste je vydávali živé, svaté, Bohu libé; nebo jenom takové můžete v obět živou, svatou, Bohu libou, rozumnou službu svou vydávati. A tu záleží všecko na tom, abyste **ve stavu posvěcující milosti** byli. Nebo jste-li v stavu posvěcující milosti, máte zajisté duše živé, svaté, Bohu libé, máte také těla živá, svatá, Bohu libá; můžete jimi živé, svaté, Bohu libé skutky konati, a tak Bohu svému sloužiti. Taková bohoslužba jest pak rozumná, křesťanská, bohoslužbě Pána Ježíše podobná, protože v skutku a v pravdě slouží ke cti a chvále Boží, a

k spasení duší tak, jako bohoslužba Pána Ježíše sloužila. Pán Ježíš vydával tělo své, duši svou — sebe samého celého v obět živou, svatou, Bohu libou, a tím samým také v rozumnou službu svou, a to od počátku života svého až do konce, a to čím dále, tím více, nejvíce pak na kříži; a vydával sebe samého v obět živou, svatou, Bohu libou, rozumnou službu svou proto, že vydával sebe samého skrze Ducha svatého — ve stavu posvěcující milosti (Žid. 9, 14.). Na něj pohlížejte, z něho příklad beřte, jeho následujte, jemu se připodobňujte; a to budete činiti, když budete samy sebe skrze Ducha svatého, ve stavu posvěcující milosti v obět živou, svatou, Bohu libou, a tudíž v rozumnou, křesťanskou službu svou vydávati.

A nepřipodobňujte se tomuto — ve zlém postavenému — *světu* — to pravím vzhledem vás pohano-křesťanů. Dokud jste pohany byli, připodobňovali jste se tomuto světu; připodobňovali jste se mu v žádosti těla — v smilstvu, nečistotě, nestydatosti, chlipnosti, cizoložství, obžerství, opilství a podobných věcech (Gal. 5, 19. 20.); připodobňovali jste se mu v žádosti očí — v lakomství, skouposti, zlodějství, nespravedlnosti, lži, lsti, podvodu, tvrdosti, nemilosrdnosti atd.; připodobňovali jste se mu v pýše života — v ctižádosti, chlubivosti, tvrdošíjnosti, neposlušnosti, nevěře, závisti, nenávisti, nesvornosti, svárech, hádkách, rvačkách, vraždách a jiných těm podobných nepravostech; připodobňovali jste se mu, čím dále, tím více, tak že jste se od něho nic nelišili; a čím více jste se mu připodobňovali, v tím větší neznámost Boha a svaté vůle jeho jste upadali, tím větší nelibost a klatbu jeho na sebe jste uvalovali, tak že jste konečně, jak Písmo praví (Luk. 1, 79.), v tmě a v stínu smrti seděli podobně odsouzencům, kteříž v temném žaláři sedí a nevidí před sebou, nežli smrt.

To, jak pravím, tehdáž, dokudž jste byli pohany. Nyní pak, jako křesťané, nesmíte tak činiti; nesmíte tomuto světu se připodobňovati; to by se nesrovnávalo s křesťanstvím; a protož se mu také nepřipodobňujte, nikdy a v ničem, — *ale opravte se v novotě smyslu svého*, — přeji a žádám sice, abyste se opravili, jak v novotě smyslu svého, tak také v novotě života svého, jak ve svém smýšlení, tak také ve svém mluvení a činění, abyste se opravili ve skrz a na skrz, zcela a dokonale; poněvadž ale takovéto důkladné, vše-

stranné, dokonalé opravení se možné není bez opravení, obnovení smýšlení, poněvadž takovémuto dokonalému opravení se musí za základ sloužiti obnovení smýšlení, protož raději pravím: opravte se v opravě, v novotě smyslu svého, to jest, staré, hříšné, světské, pohanské smýšlení, žádání, toužení, dychtění, snažení zaměňte za nové, svaté, církevní, křesťanské, staré proměňte v nové, za staré si osvojte, přivlastněte nové, a dle tohoto nového smýšlení vždy více se opravujte, polepšujte, až se konečně opravíte, polepšíte zcela a dokonale.

Takového opravení se, přede vším v novotě smyslu svého, a potom v novotě celého vnitřního i zevnitřního života svého máte nevyhnutelně potřebí, — *abyste zkusili*, — poznali, — *která jest vůle Boží dobrá a líbezná a dokonalá*, — ji plnili, v poznání a plnění vůle Boží prospívali; čehož byste bez opravení se v novotě smyslu svého nemohli; nebo staré, hříšné, světské, pohanské smýšlení zatemňuje, zaslepuje smysl, činí ho k poznání a plnění vůle Boží neschopným, nezpůsobným, a to čím dále, tím více; nové, svaté, církevní, křesťanské smýšlení naproti tomu vyjasňuje, osvěcuje smysl, činí ho k poznání a plnění vůle Boží schopným, způsobným, a čím dál vždy schopnějším a způsobnějším; a na pravém, dokonalém poznání a plnění vůle Boží všecko záleží. Vůle Boží jest sama o sobě vždy jedna, stejná, dokonalá, tak dokonalá, že dokonalejší býti nemůže, právě jako Pán Bůh sám; ale vzhledem nás lidí jest dobrá a líbezná a dokonalá; dobrá, protože chce, co jest dobrého, líbezná, protože chce, co jest líbezného nebo lepšího, dokonalá, protože chce, co jest dokonalého nebo nejlepšího; nebo zná neschopnost, slabost, zpozdilost, nedokonalost naši, a béře na ni ohled. Není totiž každý člověk s to, chtíti a činiti to dokonalé, nejlepší, mnohý není s to, chtíti a činiti leč toliko dobré, anebo na nejvýš líbezné, lepší; a vůle Boží se tím spokojí, nechce na něm více než může. I u jednoho a téhož člověka nebývá to vždycky stejné; s počátku jest s to chtíti a činiti jenom dobré, později jest s to chtíti a činiti líbezné, lepší, a konečně jest s to chtíti a činiti dokonalé, nejlepší. A vůle Boží k tomu prohlédá, řídí se podle toho: s počátku chce na něm dobré, později lepší, konečně nejlepší, u př. s počátku má ho k tomu, aby v neděli a ve svátek slovo Boží slyšel a ho ostříhal; později má ho k tomu, aby každodenně slovo Boží rozjímal a u víře v ně se posilňoval, utvrzoval; konečně má ho k tomu,

aby také jiné v slově Božím vyučoval; anebo s počátku má ho k tomu, aby svatou zpověď a svaté přijímání vykonal, později k tomu, aby o hlavních svátcích k svaté zpovědi a k svatému přijímání přistupoval, konečně k tomu, aby každý měsíc a třebas každý týden se zpovídal a velebnou Svátost přijímal; anebo nejprvé ho má k tomu, aby z milostí jemu samému udělených vroucné díky vzdal, potom k tomu, aby z milostí jeho rodičům, bratřím, sestrám, příbuzným, dobrodincům propůjčených děkoval, posléz k tomu, aby za všecky milosti a dary všem lidem, dobrým i zlým, prokázané vděčným se ukazoval; anebo nejprvé ho má k tomu, aby nepřátelům svým odpouštěl, potom k tomu, aby se za ně modlil, posléz k tomu, aby se jim za zlé dobrým odměňoval; anebo nejprv ho učí pohrdavý pohled, potom potupná slova, posléze těžké pronásledování trpělivě snášeti; anebo jej nejprvé v malých bolestech, potom ve velkých bolestech, a posléze v dlouhé, nebezpečné nemoci k trpělivosti navádí. Ó té dobré a líbezné a dokonalé vůle Boží! Na ní závisí naše od zlého k dobrému se obrácení, naše v dobrém prospívání, naše křesťanské dokonalosti dosažení.

Z toho všeho, co jsem posud řekl, mohl by leckdos souditi, že žido-křesťany od pohano-křesťanů různím, odděluji, protože, jak se zdá, něco jiného od oněch, a něco jiného od těchto požaduji, od oněch totiž, aby vydávali těla svá v obět živou, svatou, Bohu libou, rozumnou službu svou, od těchto ale, aby se nepřipodobňovali tomuto světu, nýbrž aby se opravili v novotě smyslu svého, a to k tomu cíli a konci, aby zkusili, která jest vůle Boží dobrá a líbezná a dokonalá. Avšak není tomu tak, neodděluji jedněch od druhých, ale jedny s druhými spojuji; neb se samo sebou rozumí, ač toho výslovně nepravím, že, co požaduji od jedněch, požaduji také od druhých, jakož to také v základě, v kořenu jedno a totéž jest; a jestliže mne uposlechnou, budou činiti, co jedni to druzí: pohano-křesťané budou se tomuto světu odpodobňovati, a v novotě smyslu svého se opravovati, aby zkusili, která jest vůle Boží dobrá a líbezná a dokonalá, a tím samým budou také těla svá v živou, svatou, Bohu libou obět a v rozumnou službu svou vydávati; a žido-křesťané budou těla svá vydávati v obět živou, svatou, Bohu libou, rozumnou službu svou, a tím samým budou se také tomuto světu odpodobňovati, a v novotě smyslu svého se opravo-

vati, aby zkusili, která jest vůle Boží dobrá a líbezná a dokonalá.

Tato novota smyslu, anebo raději řeknu, toto nové smýšlení, jehož k zkušení — k poznání a plnění vůle Boží dobré a líbezné a dokonalé nevyhnutelně potřebí jest, není jiné než — **pokorné.** S pokorou se začíná, množí se a dokonává dobré; ona má do sebe všecko — dobré a líbezné a dokonalé; ona jest počátek, střed a vrchol dobrého; jako bázeň Boží jest počátek a konec moudrosti, tak jest pokora počátek a konec křesťanské dokonalosti. A proto vás také k ní s všemožnou snažností, s všemožným důrazem napomínám. *Neboť pravím skrze milost, kteráž mi dána jest,* — skrze apoštolský úřad, kterýž mi beze vší mé zásluhy, z pouhé milosti svěřen jest, kteréhož poslouchati tolik jest, co samého Pána Ježíše poslouchati, jeho lásky a odplaty hodným se činiti, a kterémuž vzdorovati tolik jest, co samému Pánu Ježíši vzdorovati, jeho hněv a klatbu na sebe uvalovati — *všechněm, kteří jsou mezi vámi* — zvláštními, mimořádnými dary Ducha svatého, u př. darem jazyků, darem divů činění, darem uzdravování, prorokování atd. obdařeni, a kteříž pro takovéto dary mnoho o sobě myslí, — *aby nemyslili,* — o sobě — *více, než sluší mysliti, ale aby myslili k střídmosti* — k mírnosti, slušnosti, skromnosti, pokoře — střídmě, mírně, slušně, skromně, pokorně — *a jakož Bůh jednomu každému udělil míru víry* — a jakož se to s mírou víry srovnává. S **mírou** víry ale, totiž mimořádné, divotvorné, kteráž hory přenáší, a každého jiného blahodaru srovnává se toliko myšlení **mírné,** střídmé, nízké, pokorné; nemírné, nestřídmé, vysoké, pyšné jí odporuje. A kdož by také mohl nemírně, pyšně o sobě mysliti, když váží a v paměti podrží, že jenom větší nebo menší míru víry anebo jiného blahodaru má a že i tu všecku od Boha má, ne od sebe. A protož také Bůh jednomu každému jenom jistou míru víry aneb jiného blahodaru uděluje, aby jedenkaždý mírně, střídmě, pokorně o sobě myslil. A co se tu praví o blahodarech, platí o darech Božích vesměs, zejmena o nadpřirozených, k věčnému spasení nevyhnutelně potřebných, jako jsou osvěcující a posvěcující milost, křesťanská víra, naděje, láska, pobožnost, spravedlnost, čistota, trpělivost, kajicnost atd.; o přirozených duševních, jako jsou rozum, vůle, vtip, paměť atd.; o přirozených tělesných, jako jsou zdraví, síla, krása, zrak, sluch, čich atd.; o pozemských,

jako jsou zboží, bohatství, pole, luka atd. Všecky tyto dary uděluje Bůh jenom v jisté větší neb menší míře a to k tomu cíli a konci, aby ti, jimž jich uděluje, mírně, slušně, střídmě pokorně o sobě myslili. Na základě takovéhoto mírného slušného, střídmého, pokorného myšlení daří se, vzmáhá se udržuje se jednota, svornost a pokoj, ježto na základě ne mírného, neslušného, nestřídmého, pyšného myšlení jednota svornost a pokoj nemálo trpí; nebo kdo mírně, slušně, po korně o sobě myslí a k jiným se chová, ten v nich důvěru náklonnost, přízeň, lásku budí, a tím k jednotě, svornosti a pokoji nemálo přispívá, ježto ten, jenž nemírně, neslušně hrdě, pyšně o sobě myslí, a tak také k jiným se chová, jen samou nedůvěru, závist, nenávist, zlost, pomstu, odpor v nich budí, a tím jednotě, svornosti, pokoji náramně škodí. A mezi křesťany má zajisté jednota, svornost, pokoj panovati, ne roztržka, spor, zbouření, podobně jako mezi údy jednoho těla

Nebo jako v jednom těle mnohé údy máme, ale nemají všickni údové jednostejného díla — všickni nevidí jako oči všickni neslyší jako uši, všickni nemluví jako ústa, všickni nedýchají jako prsa, všickni nepracují jako ruce, všickni ne chodí jako nohy; nebo kdyby všickni jednostejné dílo měli kdož by vykonával díla ostatní, jichž rovně potřebí jest Kdyby u př. všickni chodili, kdo by pracoval, dýchal, mlu vil, viděl, slyšel? — *Tak jsme mnozí jedno tělo v Kristu všickni pak jeden druhého údové v Kristu Ježíši, Pánu našem,* — a jakožto údové máme rozličná díla, a k rozličným dílům rozdílné dary od Boha, jeden má dar jazyků, druhý dar pro roctví, třetí dar divůčinění, čtvrtý dar uzdravování atd. Ale jako tím, že v jednom těle mnohé údy máme, a jimi ne jednostejná díla konáme, na jednotě těla nejen nic netrpíme nýbrž ještě získáme, jelikož se právě tím konáním nejedno stejných děl jednota těla našeho zachovává, upevňuje, utvr zuje, zdokonaluje: tak také nemá tím, že mnozí jedno těl v Kristu jsme, všickni pak jeden druhého údové, a jakožto údové že rozdílné dary máme, a nejednostejná díla konáme tělo Kristovo — církev svatá nejen nic trpěti, nýbrž ještě získati; konání nejednostejných děl má tělu Kristovu ne na ujmu, nýbrž ku prospěchu býti; konáním nejednostejných děl má se jednota těla Kristova ne podkopávati, rušiti, nýbrž zachovávati, zvelebovati, zdokonalovati, krášliti. A to zase platí nejen o tak nazvaných blahodarech, kteréž těm nejedno

stejným dílům za základ slouží, nýbrž o darech Božích vůbec. Všech se má užívati ku prospěchu těla Kristova, k zachování, zvelebení, zdokonalení jednoty jeho. Mnohý má na př. dar výmluvnosti; jak by mohl takový tímto darem tělu Kristovu dobře prospěti; ale místo toho, kudy chodí, tudy utrhá a škodí mu. A protož se pilně zpytuj, zdaliž darů Božích ku prospěchu anebo ku zkáze těla Kristova užíváš.

Obsah.

Prosim vás jako bratr bratří své co nejsnažněji, abyste podle příkladu Pána Ježíše samy sebe Bohu v obět živou, svatou, libou přinášeli, a tak rozumnou, křesťanskou bohoslužbu konali; abyste s tímto ve zlém postaveným světem se nesrovnávali, alebrž od něho nejprvé v mysli své vždy více se očištovali, tak abyste očistěnou, osvícenou myslí vůli Boží čím dále, tím lépe poznali a plnili. A poněvadž vůle Boží jest, abyste se ponižovali, napomínám vás všech mocí apoštolského úřadu svého, abyste se pro duchovní dary, jež od Boha máte, nad jiné nevypínali, jimi nepohrdali, a tak svazek lásky a pokoje nerušili, ale abyste dle míry darů mírně o sobě smýšleli, pokorně se k jiným chovali, a tak mír, svornost, jednotu udržovali a upevňovali. Nebo jako v jednom těle mnohé údy máme, a všickni ti údové rozličná díla ne k záhubě, nýbrž ku prospěchu těla a jednoty konají; tak jsme my křesťané jedno tělo v Kristu, a máme ne ke zkáze, nýbrž ku blahu těla Kristova — církve svaté a k zachování jednoty její rozličných darů užívati, rozličná díla konati.

Epištola na neděli druhou po Zjevení Páně.

(Epištola sv. Pavla k Římanům 12, 6—16.)

Bratří! Majíce dary rozdílné podle milosti, kteráž dána jest nám: buďto proroctví, (konejmež je) dle pravidla víry; buďto úřad, (zastávejmež jej) v posluhování; nebo kdo učí, (pracuj) v učení; kdo napomíná, (buď pilen) v napomínání; kdo uděluje, (uděluj) v sprostnosti; kdo jest představeným, (budiž jím) s pečlivostí; kdo činí milosrdenství, (čiň je) s veselím. Milování buď bez pokrytství: majíce v nenávisti zlé, držíce se dobrého;

láskou bratrskou vespolek se milujíce, uctivostí vespolek se předcházejíce; v pečování nelenujíce, duchem vrouc jsouce, Pánu sloužíce; v naději se radujíce, v soužen trpělivi, na modlitbě ustavični jsouce; v potřebách s svatými se sdělujíce, hostinství ochotně prokazujíce. Do brořečte těm, kteříž vám protivenství činí; dobrořečt a nezlořečte. Radujte se s radujícími, plačte s plačícími jednostejně vespolek smýšlejíce; ne vysoko myslíce, al k nízkým se myslí sklánějíce.

Výklad.

Bratří! Máme dary rozdilné — mluví zase o duchovních tak zvaných blahodarech, jako v předešlé epištole; a mám je — *podle milosti, kteráž dána jest nám* — ne podle zásluh jichž jsme si nashromáždili, a protož musíme toliko v Pán se chlubiti, ne v sobě, toliko Pánu čest, chválu, díky vzdá vati, ne sobě; a které dary na př. máme? *buďto proroctví* – to jest dar budoucí, skryté věci předpovídati, tajemství krá lovství Božího a srdce lidského vyjevovati, temné výroky těžká přísloví a podobenství Písem svatých, hluboké články křesťanské víry důkladně, zevrubně vykládati a na rozličn případnosti, okolnosti, nehody vezdejšího života bezpečně mistrně obraceti, s neobyčejným nadšením a důrazem n hříšníky hřímati, je ze sna hříchu probouzeti, k velikým činům, hrdinským obětem podněcovati atd.; a kdo ten da má, kterak ho má užívati? *dle pravidla víry* — pravidlo ne boli míra víry není u všech stejná; někdo má větší mír víry, někdo menší; nechť ale již kdo jakoukoli míru víry má má se spravovati podle ní, má vždycky prorokovati dle míry víry, nikdy přes míru víry; víra jest vnitřní nadpřirozen světlo a pochází z slyšení (Řím. 10, 17.), kdo prorokuje, má tedy jenom to prorokovati, v čem ho Duch svatý osvěcuje vyučuje, co mu vnuká, zjevuje, jenom to, co od Ducha sva tého slyší, čemu sám věří, co za pravé zjevení, proroctv Boží pokládá, a nic více, nikdy nemá prorokovati, co by s mu zazdálo, zachtělo; prorokuje-li kdo dle míry víry — dl osvícení, vnuknutí, zjevení Ducha svatého, prorokuje právě jeho proroctví jest pravé, spolehlivé, hodnověrné; prorokuje-l ale kdo přes míru víry — dle zdání svého, dle chuti své

prorokuje neprávě, jeho proroctví jest bludné, klamné, zavržení hodné; a protož nezbývá, než aby kdo prorokuje, prorokoval dle pravidla neboli míry víry; *buďto úřad* — jahenský, o stupeň kněžského nižší. A kdo ten úřad má, kterak ho má konati? *v posluhování* — v pilném, vlídném, ochotném, laskavém, horlivém, neunaveném, vytrvalém posluhování, v posluhování bídným, nuzným, churavým, nemocným, vdovám, sirotkům, v posluhování jim pokrmem, nápojem, almužnou, slovem Božím a jiným možným způsobem. A jako tento úřad, má každý jiný duchovní, církevní úřad konati se v posluhování, a v posluhování tím pilnějším, vlídnějším, ochotnějším, horlivějším, čím vyšší, důležitější úřad jest; v posluhování nejhorlivějším úřad nejvyšší, nejdůležitější, totiž papežský. To maje na paměti dává sobě papež titul: servus servorum, to jest, služebník služebníkův, služebník ze všech největší. I veliký světský úřad má se konati v posluhování, a zase v posluhování tím pilnějším, vlídnějším, ochotnějším, čím vyšší úřad jest. Kdo takový úřad má, ať na posluhování pamatuje, a s ním se zabývá; *nebo kdo učí* — svatému náboženství, křesťanské víře, z moci mu od církve svaté udělené, co řádně, platně, stále ustanovený učitel náboženství, pracuj, trvej — *v učení* — to pokládej za své první, hlavní zaměstnání, tomu se oddej s duší i s tělem, tomu věnuj všecky síly duševní i tělesné, tomu zasvěť dny a noci svého života, v tom nejvíce se vyznačuj, v tom nejvíce prospívej, od toho nejvíce dobrého sobě přislibuj; každé jiné zaměstnání považuj za vedlejší, kteréž nesmí prvnímu, nejdůležitějšímu býti na ujmu.

Církev svatá vážila sobě vždy velice těch učitelů, kteříž se v učení náboženství nejvíce vyznačili a přemnoho dobrého jím způsobili, a dávala jim čestný titul: učitelé církve. Tak hned za prvních křesťanských století dala ten titul svatému biskupu Ambroži, svatému Augustinu, svatému Jeronymu, svatému Janu Zlatoústému a jiným; v pozdějších stoletích svatému Tomáši Akvinskému, svatému Bernardu atd.; před nedávnem svatému biskupu Alfonsu. I v litanii ke všem Svatým přicházejí učitelé, jež vzýváme, říkajíce: Všickni svatí učitelé, orodujte za nás! Ostatně se samo sebou rozumí, že, co tu řečeno o učitelích náboženství, poměrně o všech učitelích platí, že totiž všickni nejvíce pracovati mají v učení; *kdo napomíná* — nechť co prorok, anebo co

jahen, aneb co učitel, nechť z přísné povinnosti anebo z pouh lásky, buď pilen, horliv — *v napomínání* — buď v něm pilen horliv proto, že máš dar k němu od Boha; jako prorok m od Boha dar k prorokování, jako jahen dar k posluhován jako učitel dar k učení, tak zase ty máš dar k spasitelném napomínání, buďto nadpřirozený, anebo přirozený, aneb obojí. Spasitelným napomínáním můžeš nejvíce zlého zame ziti, nejvíce dobrého rozšířiti, nejvíce hříšníků ze sna hříchu probuditi, na cestu pokání obrátiti, v bázni Boží utvrditi nejvíce zarmoucených potěšiti. Žádným jiným spůsobem ne pořídil bys tolik a tak lehko, jako spasitelným napomínáním a to právě proto, že máš k němu dar; *kdo uděluje* — nouz trpícímu, uděluj — *v sprostnosti* — beze vší pompy, okáza losti, netrub před sebou, jako pokrytci činí v školách a n ulicích, aby ctěni byli od lidí; ale uděluj tak, aby levic tvá nevěděla, co činí pravice tvá (Mat. 6, 2. 3.); a když js udělil, nechlub se, nevypínej se; nemyslí, žes, kdo ví c dokázal, a že za to kdo ví co zasluhuješ, ale pokoř se, řka „Služebník neužitečný jsem; což jsem měl učiniti, učini jsem“ (Luk. 17, 10.); *kdo jest představeným* — menší nel větší osady křesťanské, co kněz nebo biskup, co duchovn pastýř nebo arcipastýř, budiž jim — *s pečlivostí* — s upřímnou, srdečnou, horlivou, obětovnou, neunavenou, vytrvalou pečli vostí, s pečlivostí o všecky podřízené své, o dobré i o zlé o spravedlivé i o nespravedlivé, o bohaté i o chudé, o vá žené i o opovržené, s pečlivostí o jejich blaho duchovní tělesné, s pečlivostí o vykořenění zlého a vkořenění dobrého s pečlivostí o vyvrácení bludů, pověr, předsudků a o vští pení víry, pravdy, moudrosti, s pečlivostí o vymítání hříchů — obžerství, opilství, cizoložství, zlodějství, karbanů, toulek a o rozplození ctností — střídmosti, střízlivosti, počestnosti spravedlnosti, rozšafnosti atd, s pečlivostí o potlačení nená visti, nepřátelství, sváru, různic a o rozšíření lásky, svor nosti, jednoty, pokoje. Představený s takovouto pečlivostí jest pastýř dobrý, ještoť představený bez pečlivosti, který ničeho si nevšímá, nic sobě k srdci nebéře, na všecky zlo řády lhostejným okem se dívá, jen dle jména, jen na oko představeným, a pastýř bez pečlivosti více nájemníkem, nežli pastýřem jest. Kdo tedy představeným jest, budiž jím, ale jinak ne, než s velikou, upřímnou snahou a pečlivostí o spa sení všech svých podřízených. A tu se zase samo sebou

rozumí, že to poměrně platí o představených vůbec, i o světských, že i ti mají býti představenými s pečlivostí; *kdo činí milosrdenství* — nešťastným, poškozeným, pohořelým, okradeným, poraněným, uvězněným, nemocným, umírajícím atd., čiň je — *s veselím* — podobně milosrdnému Samaritánu, kterýž na cestě mezi Jerusalémem a Jerichem přišel k člověku od lotrů oloupenému, zraněnému, odpolu živému, a uzřev jej, milosrdenstvím hnut jest, a přistoupiv ovázal rány jeho, naliv oleje a vína, a vloživ jej na hovado své, vedl do hospody, a měl o něj péči (Luk. 10, 30—35.), a to všecko a ještě mnoho jiného učinil s veselím — s veselým srdcem, s veselým okem, s veselou tváří. A zajisté, že jenom takové milosrdenství, s veselím činěné, jest milosrdenství pravé; neboť jenom to obveseluje, oblažuje; obveseluje, oblažuje toho, kterýž je činí, obveseluje, oblažuje toho, kterémuž je činí, obveseluje, oblažuje toho, před kýmž je činí, obveseluje, oblažuje i samého Boha a všecky anděly a svaté v nebesích. Milosrdenství bez veselí — s mrzutou tváří, s škaredým okem činěné, neobveseluje, neoblažuje nikoho, ale obtěžuje, zarmucuje, uráží; a protož není pravé. Milosrdenství pravé podobá se vonné fialce, vonné růži, vonné lilii, vonnému balsámu; milosrdenství nepravé kopřivě nebo tulipánu bez vůně. A protož kdo činí milosrdenství, ať je nejinak činí než s obveselujícím, oblažujícím veselím.

Dosavad mluvil apoštol Páně o rozdílných darech Božích, totiž o daru prorokování, o daru posluhování, o daru vyučování, o daru napomínání, o daru udělování, o daru předkování, o daru prokazování milosrdenství; ale nyní přichází k daru všech darů, k daru ze všech největšímu, nejdůležitějšímu, nejskvostnějšímu, nejpotřebnějšímu, k daru, bez něhož není žádného spasení, totiž k milování bližního, a praví o něm: *Milování* — buď — *bez pokrytství* — upřímné, srdečné, opravdové, skutečné; buď v srdci, nejen v ústech, záležej v skutcích, nejen v slovech, ukazuj se v životě, nejen na tváři. Milování, které jest jenom v ústech a ne v srdci, které záleží jenom v slovech a ne v skutcích, které se jeví jenom na tváři a ne v životě, které pokrývá nelásku, nenávist, závist, zlost, mstu atd., jest milování s pokrytstvím, jaké bylo milování fariseů a zákonníků, kteříž k Pánu Ježíši přicházeli majíce na jazyku med a v srdci jed, kteříž ho do očí chválili a na záhubu jeho se těšili, jako tehdáž, když se ura-

dili, jak by ho v řeči polapili, a když k němu učedníky své s Herodiány poslali, řkouce: „Mistře! víme, že pravdomluvný jsi a cestě Boží v pravdě učíš, a nedbáš na nikoho, nebo nepatříš na osobu lidskou; pročež pověz nám, co se tobě zdá, sluší-li dávati daň císaři čili nic?“ (Mat. 22, 15—17.) — jaké bylo milování Jidáše Iškariotského, kterýž jedné noci s zástupem mnohým, meči a kyji ozbrojeným, na horu olivetskou přišel, a přistoupiv k Pánu Ježíši řekl: „Zdráv buď, mistře!“ a políbil jej, a tím políbením jej zradil (Mat. 26, 47, 49). Takové milování není nic jiného nežli bezbožné pokrytství; a protož také proti němu horlí svatý Jakub, když píše: „Jestliže pak bratr a sestra nazí jsou a potřebují vezdejší živnosti a řekne jim kdo z vás: Jděte v pokoji, ohřejte se a najezte se; a pak-li jim nedáte, čeho tělo potřebuje, což bude platno?“ (Jak. 2, 15. 16) a svatý Jan, když praví: „Kdo by měl statek tohoto světa a viděl by bratra svého, an trpí nouzi, a zavřel by srdce své před ním: kterak láska Boží zůstává v něm? Synáčkové moji, nemilujmež slovem, ani jazykem, ale skutkem a pravdou“ (Jan 3, 17. 18); i sv. Pavel, když tu dí: Milování bez pokrytství. Toto milování nutně od vás vyžaduje, abyste pokrytství a vůbec všeho zlého, nechť se jakkoliv jmenuje, ze srdce nenáviděli, jemu se protivili, proti němu bojovali, o umenšení, potlačení, vyvrácení, zapuzení jeho všemožně pracovali, upřímnost pak a vůbec všecko dobré, obzvláště to, co jedni na druhých vidíte, milovali, jeho se přidrželi, jeho následovali, o zachování, rozmnožení, upevnění snažnou péči měli. Budete-li zlého nenáviděti, jemu se protivovati, dobré pak milovati, jeho se přidržovati a následovati; budete se zajisté upřímně, srdečně, opravdově vespolek milovati, poněvadž budete nenáviděti toho, co na těle a na duši škodí, co od Boha a od lásky jeho odlučuje, co v časnou a věčnou záhubu uvrhuje, a milovati to, co duši i tělu prospívá, co s Bohem spojuje, lásku a přízeň jeho pojišťuje, co k časné i věčné spáse dopomáhá.

Kdybyste ale místo dobrého zlé milovali, místo dobrého zlého se drželi, a jeho následovali; dozajista, že byste se vespolek ani dost málo nemilovali, ba že byste se v pravém smyslu slova nenáviděli a pronásledovali. Odstup to od vás! *majíce* (mějte) *v nenávisti zlé, držíce se* (držte se) *dobrého*; avšak ani s touto bližénskou láskou se nespokojujte, ale po-

vzneste se k lásce lepší, vyšší, dokonalejší, a to jest láska bratrská; *láskou bratrskou* — to jest, nejupřímnější, nejopravdivější, nejobětovnější, nejvytrvalejší — *vespolek se milujíce* (se milujte,) — vždyť víte, že co křesťané máte všickni jednoho Otce na nebi, a jednu matku na nebi — nejblahoslavenější Pannu Marii, a jednu matku na zemi církev svatou, katolickou, a jednoho bratra prvorozeného — Ježíše Krista, a že všickni jedno křesťanské bratrstvo činíte; jestliže tedy Otce nebeského milujete láskou synovskou a jednu a druhou matku láskou dětinnou, a prvorozeného bratra svého láskou bratrskou, milujte se také vespolek nejinou láskou nežli bratrskou. Ale kde jest láska bratrská, tu jest také uctivost bratrská; kde jest láska bratrská v srdci, tu jest také uctivost bratrská ve veškerém zevnitřním jednání a chování; kteří křesťané láskou bratrskou vespolek se milují, — ti také — uctivostí bratrskou vespolek se předcházejí; a to čiňte i vy — *uctivosti* — bratrskou — *vespolek se předcházejíce* (se předcházejte); nebo co synové Otce nebeského, všemohoucího stvořitele nebe i země, co synové matky Boží, královny nebeské, nejblahoslavenější Panny Marie, co synové církve svaté, katolické, milované choti Kristovy, co bratří Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista a tudíž co bratří vespolek jste zajisté všickni všeliké, obzvláštní bratrské uctivosti hodni, i byť jste neměli, kde byste hlavu svou položili, co byste do úst dali, čím byste se přiodili, i byť byste ve světě povrhelem slouli, anebo bez viny v žalářích a v okovech seděli; — a proto uctivostí bratrskou vespolek se předcházejte. — Když uctivostí bratrskou vespolek se předcházeti budete, budete uctivostí bratrskou vespolek se také následovati; kdybyste se nepředcházeli, také byste se nenásledovali; a kdybyste se nepředcházeli, také byste se nenásledovali, — a kdybyste se ani nepředcházeli ani nenásledovali, jací byste to bratři byli? bratří bez uctivosti k bratřím; ale pak byste také byli synové bez uctivosti k Otci, totiž k tomu, kterýž jest v nebesích, a bez uctivosti k matce, totiž k té, kteráž jest na nebi, k nejblahoslavenější Panně Marii, a bez uctivosti k matce, totiž k té, kteráž jest na zemi, k církvi svaté; a pak byste byli také bratří bez uctivosti k prvorozenému bratru svému, jenž jest Ježíš Kristus, požehnaný na věky. On praví: „Kdo nectí Syna, nectí Otce“ (Jan 5, 23); a zajisté, že nectí také

matky. A kdo nectí Syna, nectí bratra; nebo Syn jest spolu bratr. —

Vy máte také pečovati o království Boží a spravedlnost jeho, jakož praví Pán Ježíš: „Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho.“ (Mat. 6, 33). Hledati jest tu tolik, co pečovati; hledati království Božího a spravedlnosti jeho jest tolik, co pečovati o království Boží a spravedlnost jeho. Vy jste sice již od křtu svatého v království Božím, ale v tom, co jest na zemi, totiž v církvi svaté, ne v tom, co jest na nebi; do toho máte teprv přijíti; abyste ale do něho přišli, musíte se ho konáním křesťanské spravedlnosti, to jest konáním všelikých křesťanských ctností a plněním všelikých svých povinností hodnými činiti. Jen že, bohužel, člověk následkem prvotného hříchu v tomto pečování lehko ochabne, zvlažní, zlení, tak že konečně o všecko pečuje, jen ne o to, oč má nejprve, především, nejvíce pečovati, totiž o království Boží a spravedlnost jeho, anebo což totéž jest, o spasení duše své. Aby u vás k tomu nepřišlo, zapamatujte si dobře napomenutí mé: *v pečování nelenujíce*, — abyste ale v něm nelenovali, zapírejte se, čiňte sobě násilí, jak praví Pán Ježíš: „Království Boží trpí násilí, a ti, kteříž násilí činí, uchvacujíť je“ (Mat. 11, 12); lenost přemáhejte, potlačujte, zapuzujte pobožností, horlivostí, vroucností, a protož dále pravím: *duchem vroucí jsouce* — ale jak? snad-li bez Ducha svatého? to není možná; bez Ducha svatého nebudete nikdy duchem vroucí, nýbrž vždycky takoví, jací od přirozenosti hříchem prvotným porušené jste, duchem vlažní, chladní, studení. Duchem vroucí nebudete jinak, než v ohni Ducha svatého. Jako voda, od přirozenosti chladná, studená, anebo jako kov, od přirozenosti chladný, studený, nikdy vroucí nebude, leč v ohni přirozeném, rovněž i vy od přirozenosti duchem chladní, studení, nebudete duchem vroucí, leč v ohni Ducha svatého.

K Duchu svatému tedy se utíkejte, Ducha svatého snažně proste, on sešle oheň lásky v srdce vaše a roznítí je; a hned budete duchem vroucí. A vroucnosti potřebujete k sloužení Pánu; — *Pánu služíce* — ne lecjaks, vlažně, studeně, nýbrž jak podotknuto, vroucně, horlivě, dokonale, celým srdcem svým, celou duší svou, vší myslí a silou svou, a ne Pánu a spolu světu, nýbrž jenom Pánu a žádnému jinému, jakož psáno jest: „Žádný nemůže dvěma pánům

sloužiti: nebo zajisté jednoho nenáviděti bude a druhého milovati, aneb jednoho strpí a druhým pohrdne“ (Mat. 6, 24.); a na jiném místě: „Pánu Bohu svému se klaněti a jemu samému sloužiti budeš“ (Mat. 4, 11.). A proč byste mu nesloužili? což toho není hoden za to, že dříve a více sloužil vám, než vy jemu? On vám sloužil, když se vtělil; on vám sloužil, když se obřezat dal; on vám sloužil, když poslouchal, když pracoval, když se modlil, když se postil, když učil, když trpěl, když na kříži pněl, když na něm umíral, když ve hrobě ležel, když z mrtvých vstal, když na nebesa vstoupil, když Ducha sv. seslal; neb to všecko pro vás učinil. A slouží vám podnes, když vás milostí svou předchází, provází a následuje, když vás milostí svou očisťuje, posvěcuje, ospravedlňuje, zdokonaluje, když vám srdce a uši k poslouchání svatého evangelia otvírá, když se za vás na oltářích Bohu Otci obětuje, když se za vás u něho přimlouvá, když se vám ve velebné Svátosti k požívání podává a t. d. A chce vám i budoucně sloužiti; ptáte se snad kde? na nebi; ptáte se snad, dlouho-li? na věky; ptáte se snad, odkud to vím? z jednoho podobenství, kdež to slibuje, řka: „Buďtež vy podobni lidem, očekávajícím Pána svého, když by se vrátil ze svatby, aby hned, jakž by přišel a zatloukl, otevřeli jemu. Blahoslavení služebníci ti, kteréž, když přijde Pán, nalezne, ani bdí: Zajisté, pravím vám, že přepáše se a přikáže jim sednouti a chodě, bude jim sloužiti“ (Luk. 12, 36, 37.).

Poněvadž tedy Pán toho zasluhuje, služte mu; cožkoli činíte ve slově nebo v skutku, všecko čiňte s ohledem k němu, k vůli němu, z lásky k němu, ke cti a chvále jeho. Čím více vy jemu budete sloužiti zde, tím více on vám bude sloužiti tam — ve věčném životě; — *v naději* — života věčného — *se radujíce*, — každý se raduje ve své naději; rolník na př. raduje se v naději ke žni, obchodník v naději k zisku, bojovník v naději k vítězství, hráč v naději k výhře, nemocný v naději k ozdravění, vězeň v naději k vysvobození.

Jakou tedy radostí vy se máte radovati ve své naději — v naději života věčného, nevyslovitelné slávy, přehojné odplaty, jakož praví Pán Ježíš: „Radujte se a veselte se, nebo odplata vaše hojná jest v nebesích“ (Mat. 5, 12.)! Vaše naděje jest nad všelikou jinou naději větší, bezpečnější, sladší,

utěšenější, všeliká jiná naděje u přirovnání k vaší není nic. Jakou tedy, pravím ještě jednou, radostí máte ve své naději se radovati! Radujte se v ní! Čím více se v ní radovati budete, tím lehčeji vám bude soužení snášeti; — *v soužení trpělivi* (jsouce) — snášejte je trpělivě; nebo skrze soužení máte vjíti do slávy podobni Pánu Ježíši, kterýž skrze soužení všel do slávy své, jak řekl učedníkům do Emaus jdoucím o sobě: „Zdaliž nemusil těch věcí trpěti Kristus, a tak vjíti do slávy své“ (Luk. 24, 26.)? — a snášejte je tím trpělivěji, protože skrze malé, nepatrné soužení máte vjíti do slávy velmi veliké, nevypravitelné, skrze krátké, takřka okamžité soužení do slávy nekonečné, věčné, skrze pozemské soužení do slávy nebeské. A vejdete do ní, čili nic? Přijde na to, kterak soužení, protivenství, pronásledování vezdejší snášeti budete. Budete-li je snášeti trpělivě — s odevzdáním se do vůle Boží, s tichostí, s radostí, vejdete do slávy nebeské, jakož Pán Ježíš slibuje, řka: „V trpělivosti své vládnouti budete dušemi svými“ (Luk. 21, 19.) — to jest, zachováte je k životu věčnému, budete-li je ale snášeti netrpělivě — se vzdorováním vůli Boží, s mrzutostí, s reptáním, nevejdete do slávy nebeské. Na vás to tedy záleží, ovšem také na pomoci Boží; a protož sobě trpělivost v soužení na Bohu vyprošujte, — *na modlitbách ustavični jsouce*, — co tím chci říci? snad-li to, abyste všech prací a zaměstnání nechali a toliko modliteb si hleděli, abyste se nepřetrženě od rána až do noci modlili? nikoliv, nýbrž to, abyste v určitý čas, v obvyklé hodiny, na př. ráno, v poledne, na večer se modlili. Jestliže nikdy modliteb svých nezanedbáte, ale den co den v určité doby modliti se budete, budete na modlitbách ustavični, a to tím více, jestliže i při práci častěji na Boha pamatovati a k němu srdcí svých pozdvihovati budete.

Ustavičná modlitba nevylučuje práce, ale dá s ní se dobře spojiti a má s ní se také spojiti; nebo jedné i druhé jest vám zapotřebí; modlitby, abyste sobě od Boha pomoc, požehnání vyprosili; práce, abyste měli, z čeho byste nejen sami živi byli, ale také nuzným udělili — *v potřebách* — jako jest na př. chudoba, nahota, hlad, nemoc, — *se svatými*, to jest, s křesťany, tak nazvanými proto, že ku svatosti povoláni a na křtu svatém posvěceni jsou, obzvláště s domácími, sousedními, okolními, blízkými známými — *se*

sdělujíce, — jako chcete, aby oni v potřebách sdělovali se s vámi, tak také vy v potřebách sdělujte se s nimi a naplňujte to, co Pán Ježíš přikazuje, řka: „Všecko, cožkoli chcete, aby vám lidé činili, i vy čiňte jim“ (Mat. 7, 12.). Mezi křesťany jsou také cizinci, pocestní, příchozí, kteříž potřebují přístřeší, noclehu, občerstvení, odpočinutí; těm — *hostinství ochotně prokazujíce*. Kdybyste vy jim je odepřeli, kdož by jim je prokázal? snad-li židé nebo pohané? Dost možná; ale pak by se židé a pohané lepšími býti prokázali nežli vy. Zdaž byste se nemusili za to hanbit? — Když jim je ale prokážete, Pánu Ježíši je prokážete, jeho samého v nich pohostíte (Mat. 25, 40); a jsou-li to hlasatelé víry křesťanské, i k rozšíření, upevnění jejímu nemálo přispějete, a mimo to před mnohým zlým, kteréž by mezi židy a pohany snadno utrpěti mohli, jako jest posměch, potupa, pomluva, rouhání, víry a mravů pohoršení, jich ochráníte.

Vy máte také nepřátely své, kteří vás nenávidí, vám protivenství činí, vám utrhají; kterak k těm se máte chovati? máte-liž jim zlořečiti anebo dobrořečiti? *Dobrořečte těm, kteříž vám protivenství činí*; *dobrořečte a nezlořečte* — jim, abyste byli synové Otce svého, kterýž jest v nebesích: jenž slunci svému velí vzcházeti na dobré i na zlé (přátely i nepřátely) a déšť dává na spravedlivé i na nespravedlivé; a abyste byli následovníci Pána Ježíše, kterýž, když mu zlořečili, nezlořečil, když trpěl, nehrozil, když pněl na kříži, za své nepřátely se modlil, řka: „Otče! Odpusť jim, neb nevědí, co činí“ (Luk. 23, 34). Nebo dobrořečíte-li a dobročiníte-li toliko těm, kteří vám dobrořečí a dobročiní, jakouž odplatu míti budete? zdaliž i publikáni i pohané toho nečiní? Buďtež vy tedy dokonalí, jakož i Otec váš nebeský i Syn jeho jednorozený, Pán náš Ježíš Kristus dokonalý jest (Mat. 5, 44. 48.).

Lidé se potkávají s rozličnými příhodami, se šťastnými, nešťastnými, s radostnými, smutnými, a protož se někdy radují a někdy pláčí. A kterak se k takovým zachovati? tu jest na to odpověď: *Radujte se s radujícími, plačte s plačícími*; neb jste vespolek údové a víte, že, když jeden úd se raduje, všickni s ním se radují, a když jeden úd pláče, všickni s ním smutnějí. Radujete-li se s radujícími a pláčete-li s plačícími, dáváte tím dobré, laskavé, upřímné, přístupné, soucitné srdce na jevo, budíte v nich důvěru, na-

kloňujete k sobě srdce jejich. Obzvláště pak radujete-li se s radujícími, podpornjete a rozmnožujete radostí svou radost jejich, a přijde čas, kde oni zase radostí svou podporovati a rozhojňovati budou radost vaši; a pláčete-li s plačícími, potěšujete pláčem svým srdce jejich, ulehčujete tíže jejich, stíráte slze s očí jejich, a přijde čas, kde oni zase pláčem svým srdce vaše potěší, tíže vám ulehčí, slze s očí vašich setrou. Jestliže ale, když oni se radují, vy pláčete, dáváte tím na jevo, že jim štěstí jejich nepřejete, závidíte, tím jim radost jejich kalíte, kazíte, tím je urážíte, hněváte; a jestliže když oni pláčí, vy se radujete, ukazujete tím, že jim neštěstí jejich přejete, že pláči jejich povděčni jste, tím děláte těžkost jejich těžší, slze jejich trpčejší, tím je k nenávisti, hněvu, pomstě dráždíte. Nečiňte ani jednoho, ani druhého, ale, jak řečeno, s radujícími se radujte, s plačícími plačte, a tak, co na vás jest, k jednomyslnosti přispívejte; nebo jednomyslní máte zajisté býti — *jednomyslně vespolek smýšlejíce* — to jest tak, ne jako by vás mnoho bylo, ale jako byste jenom jeden byli, a ne jako byste mnoho myslí, nýbrž jenom jednu mysl měli. A jednomyslně budete vespolek smýšleti, když budete smýšlení své se smýšlením Pána Ježíše a církve svaté srovnávati, smýšlení své podle smýšlení Pána Ježíše a církve svaté opravovati, když budete smýšlení Pána Ježíše a církve svaté vždy více sobě přivlastňovati; což se zase nejlépe stane pilným rozjímáním života Pána Ježíše a učení církve svaté. Jednomyslné vespolné smýšlení bude zárodem jednomyslného mluvení a činění, bude pramenem svornosti, lásky, míru, pokoje a všeho dobrého. A tak se vyplní, oč Pán Ježíš před svým utrpením Otce svého snažně prosil, řka: „Neprosím toliko za ně (učedníky své), ale i za ty, kteříž skrze slovo jejich uvěří ve mne: aby všickni *jedno* byli, jako ty Otče ve mně a já v tobě, aby i oni v nás **jedno** byli“ (Jan 17, 20. 21.).

Ale nic se jednomyslnosti tak neprotiví jako pýcha, hrdost, vysokomyslnost, a nic se s ní tak neshoduje jako poníženost, pokora; nebo co jednomyslnost sjednocuje, to vysokomyslnost rozdvojuje, co jednomyslnost spojuje, to vysokomyslnost rozlučuje, co jednomyslnost shromážďuje, to vysokomyslnost rozptyluje; a co jednomyslnost počíná, pokora v tom pokračuje a to dokonává, a protož konečně pravím: *ne vysoko* — o sobě — *myslíce* — ne po vysokých,

lesknatých, nádherných věcech dychtíce, v jakých sobě svět libuje, na jakých si mnoho zakládá, jakých se dosti vynachváliti nemůže — *ale k nízkým* — prostým, nepatrným věcem, jakých si svět nevšímá, jakými pohrdá — *se mysl sklánějíce;* nebo vězte, že, co v očích světa vysoké, slavné chvály hodné jest, v očích Božích nízké, nepatrné, pohrdnutí hodné jest; a co v očích světa nízké, nepatrné, pohrdlivé jest, v očích Božích jest vysoké, slavné, chvály a odplaty hodné, jakož již ve Starém Zákoně psáno stojí: „Vyvýšený jest Hospodin, a (však) na nízké věci patří a vysoké z daleka zná“ (jich sobě nevšímá, jimi pohrdá) (Žalm 137, 6.); a na jiném místě: „Kdo jest jako Hospodin Bůh náš, kterýž na výsosti přebývá a na ponížené patří na nebi i na zemi“ (Žalm 112, 56.); a jak sám Ježíš Kristus dí: „Což před lidmi vysokého jest, ohavností jest před Bohem“ (Luk. 16, 15.). Chcete-li to v příkladě viděti, představte si farisea a publikána ve chrámě. Fariseus zajisté vysoko o sobě myslil; nebo stoje, takto sám u sebe se modlil: „Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé, dráči, nespravedliví, cizoložníci, jako i tento publikán“ a t. d. A publikán zajisté k nízkým věcem se myslí skláněl; nebo stoje z daleka, nechtěl ani očí k nebi pozdvihnouti, ale bil se v prsy své, řka: „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“ A který z těch dvou u Pána Boha dobře pochodil? zajisté, že jenom publikán. Nebo praví o něm Pán Ježíš: „Sstoupil tento do domu svého ospravedlněn nad onoho; nebo každý, kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se ponižuje, bude povýšen“ (Luk. 18, 10—14.).

Obsah.

Máme rozdílné dary od Boha a jsme povinni jich tak užívati, jak to který dar s sebou nese. Kdo tedy má dar prorokování, prorokuj dle míry víry; kdo má dar úřadování, úřaduj v posluhování; kdo má dar vyučování, trvej ve vyučování; kdo má dar napomínání, buď pilen v napomínání; kdo má dar udělování, uděluj ve prostnosti; kdo má dar předkování, předkuj s pečlivostí; kdo má dar činění milosrdenství, čiň je s radostí. Ale největší ze všech darů jest dar milování bližního; to milování budiž upřímné; nenáviďte zlého, přidržte se dobrého; jakožto bratří bratrskou láskou vespolek se milujte a bratrskou uctivostí vespolek se předcházejte. V pečování o spasení duší svých nebuďte leniví, nýbrž duchem vroucí; Pánu služte; v naději odplaty

věčné se radujte; v soužení trpělivi a na modlitbách ustavični buďte. V potřebách se spolukřesťany se rádi sdělujte, příchozím hostinství ochotně prokazujte; nepřátelům svým dobročiňte; radujícím a plačícím soucit projevujte; jednomyslní a ponížení ve spolek buďte.

Epištola na neděli třetí po Zjevení Páně.

(Epištola sv. Pavla k Římanům 12, 16—21.)

Bratří! Nebuďte opatrní sami u sebe; žádnému zlého za zlé neodplacujíce; opatrně činíce dobré, netoliko před Bohem, ale také před všemi lidmi. Může-li býti, což na vás jest, se všemi lidmi pokoj majíce; ne sami se zastávajíce, nejmilejší; ale dejte místo hněvu; nebo psáno jest: Mně pomsta, já' odplatím, praví Pán. Ale lační-li nepřítel tvůj, nakrm jej, žízní-li, dej mu píti; nebo to čině, uhlí řeřavé shrneš na hlavu jeho. Nedej se přemoci zlému, ale přemáhej zlé dobrým.

Výklad.

Bratří! Nebuďte opatrní — prozřetelní, osvícení, moudří — *sami u sebe*, — nemějte se za opatrné, prozřetelné, osvícené, moudré sami ze sebe; nemyslete, že nepotřebujete opatrnosti, prozřetelnosti, osvícenosti, moudrosti nikde hledati, nikde se jí učiti, nikoho o ni prositi, nikomu z ní děkovati; že ji máte sami ze sebe, sami v sobě dost, ba nazbyt. Kdybyste tak o sobě smýšleli, zajisté že byste opatrní, prozřetelní, osvícení, moudří nebyli, ale pyšní, hrdí, pýchou, hrdostí nadmutí, zaslepení. Pravá opatrnost, moudrost není nikdy s pýchou spojena, ale vždycky s pokorou, jakož sama Moudrost dosvědčuje, řkouc: „Hrdost a pýchu v ohyzdnosti mám“ (Přísl. 8, 13.); a na jiném místě: „Kde pýcha, tu potupa, kde ale pokora, tam moudrost“ (Přísl. 11, 2.). Nebuďte tedy opatrní, moudří sami u sebe, ale u Boha a u lidí — u Boha, to jest, pamatujte na to, že, co opatrnosti, moudrosti máte, máte od Boha, jakož zase sama Moudrost praví: „Má jest opatrnost“ (Přísl. 8, 14.); a co jí nemáte, že na Bohu

sobě vyprositi musíte, jakož k tomu apoštol Páně sv. Jakub napomíná, řka: „Jestliže pak kdo z vás potřebuje moudrosti, žádej od Boha, kterýž dává všechněm hojně a neomlouvá: a budeť mu dána“ (Jak. 1, 5.); a u lidí, to jest, nezapomínejte na to, že za svou opatrnost, moudrost po Bohu také svým rodičům, učitelům, vychovatelům a jiným lidem máte co děkovati. Nebudete-li moudří sami u sebe, ale u Boha, nebudete-li na svou vlastní, ale na Boží moudrost se spoléhati: tak lehko nechybíte, něčeho nedovoleného se nedopustíte, zejmena žádnému zlého za zlé neodplatíte, poněvadž se to s moudrostí Boží nikterak nesrovnává. Kdybyste ale místo u Boha jenom sami u sebe moudří byli, jenom na svou vlastní moudrost se spoléhali; zajisté, že byste sobě lecos nedovoleného dovolili, zlé za zlé nepřátelům odplatili, jelikož se to se samomoudrostí — s pýchou, hrdostí dobře shoduje; a protož dále pravím: *žádnému* — ani největšímu nepříteli svému — *zlého* — ani sebe menšího — *za zlé* — ani za sebe větší, bolestnější, nesnesitelnější — *neodplacujíce* (neodplacujte), — kdybyste zlé za zlé odpláceli, oč byste lepší svých nepřátel byli? nejen ne lepší, ale třebas mnohem horší. A komu byste tím spomohli? nejen nespomohli, ale ublížili byste také jak sobě, tak nepřátelům svým. Nespomohli byste tím sobě, protože byste tím nepřátel svých sobě nezískali, jich protivenství se nezbavili; nespomohli byste tím nepřátelům svým, protože byste jich tím nenapravili, od zlých úmyslů, snah a skutků neodvrátili. Ublížili byste sobě, protože byste se ještě většímu a delšímu pronásledování vystavili; ublížili byste nepřátelům svým, protože byste je pohoršili, k většímu zlému popudili, v něm posilnili, utvrdili, upevnili, a tak byste jenom svou nemoudrost na jevo dali. Mojžíš sice řekl: „Oko za oko, zub za zub“ (2. Mojž. 21, 24.); avšak Pán Ježíš praví: „Ját pak pravím vám, abyste neodpírali zlému: ale udeří-li tě kdo v pravé líce tvé, nasaď mu i druhého“ a t. d. (Mat. 5, 39. a d.); což jest, jinak řečeno, tolik co: žádnému zlého za zlé neodplacujte, ale místo toho — *opatrně činíce* (čiňte) *dobré*, — jenom dobré, samé dobré, — *netoliko před Bohem, ale také před všemi lidmi.*

Proč před Bohem? abyste nebyli jako pokrytci, kteříž činí dobré toliko před lidmi, aby od nich byli vidíni, a aby se netýkalo vás, co řekl Pán Ježíš o nich, že vzali odplatu

svou (Mat. 6, 2.). A proč před všemi lidmi, zvláště před všemi nepřátely? aby všickni viděli skutky vaše dobré a velebili Otce vašeho, jenž jest v nebesích (Mat. 5, 16.). Když budou skutky vaše dobré viděti, přestanou vás za zlé lidi, za své nepřátely považovati; když budou Otce vašeho velebiti, přestanou vás nenáviděti, tupiti, haněti, pronásledovati; vejdou s vámi v mír a přátelství, počnou s vámi živi býti v lásce a svornosti. A o to se pokuste. *Může-li býti, což na vás jest, se všemi lidmi pokoj majíce* (mějte); nemůže vždycky býti, abychom se všemi lidmi pokoj měli; nebo mnozí jsou tak převrácení, zlomyslní, bohaprázdní, nepokojní, bouřliví, že bychom se musili Boha, Krista, církve, víry, ctnosti, spásy a všeho dobrého na vždycky odříci a v páchání všelikých nepravostí se vydati, kdybychom s nimi pokoj míti měli, a ani potom bychom ho neměli; a i kdybychom ho pak měli, nesmíme toho nikterak učiniti, nebo ač pokoj s lidmi veliký poklad jest, avšak mnohem, ba nesmírně, nepřirovnatelně, nevypravitelně větší poklad jest Bůh, Kristus, církev, víra, ctnost, spasení duše. Ten musíme sobě zachovati, i byť bychom proto měli, neřku, s mnohými lidmi, ale se všemi, co jich na světě jest, v samém nepokoji žíti. Tu třeba držeti se vyřčení Páně: „Co prospěje člověku, by všecken svět získal a sám sebe zkazil a na sobě škodu trpěl?“ (Luk. 9, 25.)

Ale může-li býti, což na vás jest, na vás záleží, pokudž to od vás, od vašeho sobě počínání, od vašeho se k lidem chování závisí, se všemi lidmi i s nepřátely svými pokoj mějte; a abyste ho měli, kterak se musíte chovati? *ne sami se zastávajíce* (zastávejte), *nejmilejší!* nebudete-li sami se zastávati, se mstíti, žádnému zlého za zlé odpláceti, zajisté že pokoj se všemi lidmi, i s nepřátely svými míti budete, rozumí se při tom, což na vás jest, na vás přijde, pokudž to od vás, od vašeho se chování závisí; nebo jak budou jiní lidé, zejména nepřátelé vaši k vám se chovati, zdaliž vám budou dobře nebo zle činiti, zdaliž vás s pokojem nechají, anebo proti vám povstanou, to již na vás není, to od vás nezávisí. Kdybyste ale sami se zastávali, se mstili, zlé za zlé odpláceli; zajisté, žebyste místo pokoje křiky, sváry, různice s lidmi měli; nebo msta nevede než zase ke mstě, — křikům, svárům, různicím, a proto ne sami se mstěte, — *ale dejte místo hněvu* — totiž Božímu, pomstě Boží; *nebo*

psáno jest (5. Mojž, 32, 35): *Mně pomsta, jáť odplatím, praví Pán.* Když praví Pán, že jemu, jenom jemu pomsta náleží, tím samým praví, že vám nenáleží, že žádného práva k ní nemáte, a že na tom zle činíte, loupež na Bohu páchátе, k pomstě ho vyzýváte, když sobě jaké přivlastňujete; a když dále praví, že sám odplatí, praví tím spolu, abyste vy neodpláceli; a proč asi ne? proto zajisté, že k odplacování ani práva ani potřebných vlastností, u př. vědomosti, síly, prostředků, třebas i dobré vůle nemáte, že byste odplacovali slepě, náruživě, nespravedlivě. Odplacovati spravedlivě, přiměřeně, dokonale nemůže nikdo než Pán vševědoucí, všemohoucí, nejvýš spravedlivý. A protož dobře učiníte, když všelikého odplacování Pánu zanecháte, a spokojíte se s tím, co řekl: „Jáť odplatím.“ *Ale lační-li nepřítel tvůj, nakrm jej, žízní-li, dej mu píti,* — a můžeme k tomu přidati: hostem-li jest, přijmi jej, nah-li jest, přioděj jej, nemocen-li, navštiv jej atd.; *nebo to čině, uhlí řeřavé shrneš na hlavu jeho.* Kdybys uhlí řeřavé shrnul na hlavu nepřítele svého, zajisté, že bys jím pohnul, že bys pohnul hlavou, tělem jeho. A když nepříteli svému milosrdenství prokážeš, jest to právě tolik, jakobys uhlí řeřavé shrnul na hlavu jeho; neb jím zajisté pohneš, pohneš srdcem, duší, myslí jeho; pohneš jím k dobrému o tobě smýšlení, k dobrému o tobě mluvení, k dobrému k tobě se chování; pohneš jím k želení, litování, napravování těch křivd, kteréž ti učinil, k odvolání těch pomluv, jimiž ti na cti ublížil, k nahražování těch škod, kteréž ti na jmění způsobil; tím pohnutím všelikou nenávist, zlost, mstu z něho vypudíš, sobě ho získáš, v přítele, příznivce svého proměníš; lečby snad naskrz necitelným, zatvrzelým, za živa mrtvým anebo abych to se svatým Júdou řekl, podzimním, neužitečným, dvakrát mrtvým stromem byl, kterýž se k ničemu nehodí, než aby vyťat a na oheň uvržen byl (Jůd. 1, 12. Mat. 7, 19).

Ostatně nechť již jím pohneš anebo nepohneš, nechť ho získáš anebo nezískáš, učiň, co můžeš. *Nedej se přemoci zlému, ale přemáhej zlé dobrým.* Přemoci zlému se nedáš, když se nedáš tím zlým, kteréž tobě nepřítel tvůj činí, k zlému, k pomstě pohnouti, když mu zlého za zlé neodplatíš, a zlé dobrým přemáháš, když nepříteli svému dobré za zlé odplácíš, když u př. lačného krmíš, žíznivému píti dáváš, nahého odíváš. Ale nejen tomu zlému nedej se pře-

moci, nejen to zlé dobrým přemáhej, kteréž od nepřítele tvého pochází, nýbrž všeliké zlé, nechť již odkudkoli pochází. Doráží-li u př. nečistota na tebe, nedej se jí přemoci, ale přemáhej ji dobrým, a to dobré jest vzpomínání na Boha vševědoucího, přítomného, svatého, spravedlivého, vzývání nejčistější, nejneposkvrněnější Panny Marie a anděla strážce na pomoc, rozjímání slov Páně: „Blahoslavení čistého srdce, nebo oni Boha viděti budou.“ Anebo doráží-li na tebe lakomství, nedej se mu přemoci, ale přemáhej zlé dobrým, a to dobré jest ujímání se chudých, udělování almužen, podporování svatých misií, dobročinných ústavů, rozvažování vyrčení Páně: „Hledejte nejprvé království Božího a spravedlnosti jeho, a tyto všecky věci budouť vám přidány;“ anebo slov apoštolových: „Nic jsme zajisté nepřinesli na tento svět: bez pochyby že také nic odnesti nemůžeme.“ (1. Timot. 6, 7). Tak a podobně sobě ve všech pokušeních počínej; nedej se přemoci zlému, ale přemáhej zlé dobrým.

Obsah.

Nepokládejte sami sebe za dost moudré, a žádnému zlého za zlé neodplacujte, ale čiňte dobré jak před Bohem, tak také před všemi lidmi, a možno-li, co na vás jest, se všemi lidmi pokoj mějte. A abyste ho měli, sami se nemstěte, ale všeliké pomsty Pánu zanechte, neb on praví, že sám odplatí. Ale nepřátelům svým prokazujte milosrdenství; nebo tím je pohnete k dobrému o vás smýšlení. A na ten způsob nejen zlému přemoci se nedejte, alebrž také zlé dobrým přemáhejte.

Na neděli čtvrtou po Zjevení Páně.

(Epištola sv. Pavla k Římanům 13, 8—10.)

Bratří! Žádnému nehuďte nic dlužni, než abyste se vespolek milovali; nebo kdož miluje bližního, zákon naplnil. Neboť přikázání: Nezcizoložíš, nezabiješ, nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví, nepožádáš, a jestli které jiné, v tomto slově se zavírá: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Milování bližního nečiní zlého; a protož plnost zákona jest milování.

Výklad.

Bratří! Žádnému nebuďtē nic dlužni, — dlužen jest, kdo nedává každému, což mu povinen jest; dlužen není, kdo dává každému, což mu jest povinen. Žádnému nebuďte nic dlužni jest tedy tolik co: „Dávejte všem, což jste povinni: daň, komu daň; clo, komu clo; bázeň, komu bázeň; čest, komu čest“ (Řím. 13, 7). Nuže, dáváš-li, m. kř, každému, což jsi povinen? daň, komu daň; clo, komu clo atd.? — dáváš-li nalezený peníz, vypůjčenou knihu, svěřený základ, upsaný výměnek, přislíbené věno, umluvenou mzdu, komu náleží? — Neokazuj na nic, nevymlouvej se ničím; neříkej: On toho nepotřebuje, on o to nedbá, on toho nepozná, on na to zapomněl; já toho potřebuji, já za něj se pomodlím, já též od jiných nedostávám, co mi jsou dlužni, ale dávej věrně, poctivě, svědomitě každému, což jsi povinen, vedle napomenutí apoštolova: Žádnému nebuďte nic dlužni — žádnému, ani domácímu, ani cizímu, ani bohatému, ani chudému, ani příteli, ani nepříteli, ani jedno — ani jinověrci, pražádnému, a nic — nic velkého, nic malého, nic drahého, nic laciného, nic nového, nic starého, nic potřebného, nic nepotřebného, nic zapomenutého, nic nezapomenutého, pranic — *než abyste se vespolek milovali.* To jediné buďte dlužni, každému dlužni, pořád dlužni, to jediné považujte za dluh ustavičný, nezapravitelný. S tímto dluhem má se to jinak, než s dluhy ostatními. Všecky ostatní dluhy můžete splatiti a splácením jich se sprostiti; ale tohoto dluhu nikdy nesplatíte, nikdy se ho nesprostíte, byť jste ho sebe více spláceli. Dejme tomu, že jste někomu sto zlatých dlužni; dáte-li mu padesát zlatých, jste mu dlužni jenom padesát; dáte-li mu všecky, nejste mu nic dlužni. Ale kdybyste se vespolek sebe více a sebe déle milovali, nikdy nebudete moci říci, že již nejste dlužni, anebo že jste méně dlužni vespolek se milovati. — Právě naopak; čím více a déle budete se vespolek milovati, tím více budete poznávati, cítiti, že jste dlužni vespolek se milovati. Dluh ten v očích vašich poroste. Poněvadž tedy ten dluh neboli povinnost vespolek se milovati trvá a roste bez konce, protož také bez konce vespolek se milujte, a z této povinnosti pod žádnou záminkou se nevytahujte, a to k vůli zákonu Božímu, abyste ho naplnili; *nebo kdo miluje bližního* — a jenom ten, kdo bližního miluje, nikdo jiný, — *zákon*

naplnil — ne že to neb ono přikázání Boží, aneb více přikázání Božích, nýbrž všecka přikázání Boží, celý zákon že naplnil. *Neboť přikázání: Nezcizoložíš, nezabiješ, nepokradeš nepromluvíš křivého svědectví, nepožádáš a jestli které jiné* — to jest, všecka přikázání, celý zákon — *v tomto* — jednom — *slově* — neboli přikázání — *se zavírá: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.* A poněvadž celý zákon v milování bližního jako sebe samého se zavírá, proto také milováním bližního jako sebe samého celý zákon se naplňuje *Milování bližního* — jako sebe samého — *nečiní* — bližnímu — *zlého*, — necizoloží s ním, nezabijí ho, nekrade mu, nemluví křivého svědectví proti němu, nežádá ani domu jeho, ani služebníka, ani děvky, ani vola, ani osla, ani čehož, což jeho jest; slovem, ničeho zlého mu nečiní, a to proto, že milováním jest, a to tak jistě, jak jistě milováním jest, a to tak dlouho, dokud milováním jest. Kdyby milování bližního bližnímu zle činilo, nebylo by milováním, nýbrž nemilováním, nenáviděním bližního. Milování bližního s činěním mu zlého nikterak se nesrovnává; jedno odporuje druhému, jedno vylučuje druhé, jedno jest opak druhého. Jako milování sebe samého sobě samému ničeho zlého ani na těle, ani na duši, ani na cti, ani na jmění nečiní, sic by nebylo milování, ale nemilování, nenávidění sebe samého; rovněž tak i milování bližního bližnímu ani na těle, ani na duši, ani na cti, ani na jmění, ani na ničem jiném ničeho zlého nečiní. Ale právě naopak: jako milování sebe samého sobě samému na tom všem dobře činí, rovněž tak i milování bližního svému bližnímu.

O milování Pána Boha apoštol Páně nic tu nepraví, ač i to k zákonu Božímu patří, ač i tím zákon Boží se plní, anebo abych to řekl slovy Pána Ježíše, ač i na tom všecken zákon záleží i proroci (Mat. 22, 40), a sice ještě více nežli na milování bližního; nebo milovati Pána Boha svého z celého srdce svého atd. velí přikázání první; milovati bližního svého jako sebe samého velí teprv přikázání druhé. Příčina toho jest, buďto že tu apoštol Páně k milování Boha neprohlédá, anebo že tu milování Boha předpokládá jakožto úzce ba nerozlučitelně spojené s milováním bližního jako sebe samého; nebo kdo nemiluje Boha, možná-liž jest, aby miloval sebe samého? to není možná; nebo kdo nemiluje Boha, miluje nepravost, a kdo miluje nepravost, nenávidí sebe, jest

nepřítel duše své (Žalm 10, 6). A kdo nemiluje Boha, možná-liž jest, aby miloval bližního jako sebe samého? není to možná; nebo nikdo nedal tolik a takových důkazů lásky své k lidem jako Bůh. Kdo tedy přese všecky tyto důkazy Boha nemiluje, ten nemiluje ani sebe, ani bližního, slovem, nikoho. A protož tu mohl apoštol Páně milování Boha pomlčeti a toliko o milování bližního mluviti, a toto milování za naplnění zákona položiti, jakož tu také k závěrku činí, řka: *a protož* — v skutku a v pravdě — *plnost zákona jest milování* — anebo co totéž jest: Kdo miluje bližního jako sebe samého, ten zákon naplňuje. Ale s podivením jest, že se tu apoštol Páně o dobrých skutcích — o modlitbě, o postu, o almužně atd. nezmiňuje, a na nich také naplnění zákona nezakládá; což pak se dobrými skutky zákon Boží neplní? Odpověď na to jest, že plní a neplní. Konají-li se totiž z lásky k Bohu a bližnímu, plní se jimi; konají-li se ale pro marnou čest a chválu, neplní se jimi. Fariseové na př. konali dobré skutky — modlili se, postili se, almužnu dávali, a přece tím zákona Božího nenaplnili, protože to všecko činili, aby od lidí vidíni, chváleni byli. Kdyby tím byli zákon Boží naplnili, byli by také od Boha odplatu vzali; ale Pán Ježíš jim všecku odplatu Boží odepřel, řka: „Vzali odplatu svou“ (Mat. 6, 2. 5. 16.) totiž od lidí, nevezmou žádné od Boha. A tak tedy i při dobrých skutcích všecko záleží na milování, a pořád pravdou zůstává, že jenom ten, kdo miluje, zákon Boží naplňuje, a od Boha odplatu béře.

Obsah.

Žádnému nebuďte nic dlužni, leč abyste se vespolek milovali, a to k vůli zákonu Božímu, abyste ho naplnili; nebo kdo bližního miluje, zákon Boží naplňuje. Neboť zákon se všemi přikázáními svými v tomto jednom přikázání se zavírá: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Kdo pak bližního svého jako sebe samého miluje, nečiní mu ničehož, co zákon zapovídá. A protož v skutku a v pravdě naplněním zákona jest milování bližního jako sebe samého.

Epištola na neděli pátou po Zjevení Páně.

(Epištola sv. Pavla k Kolossenským 3, 12—17.)

Bratří! Oblecte se jako vyvolení Boží, svatí a milí v srdečné milosrdenství a dobrotivost, pokoru, mírnost a trpělivost, snášejíce jeden druhého a odpouštějíce sobě vespolek, má-li kdo proti komu žalobu: jakož i Pán odpustil vám, tak i vy. Ale nad to nade všecko mějte lásku, kteráž jest svazek dokonalosti: a pokoj Kristův vládni v srdcích vašich, k němuž i povoláni jste v jedno tělo, a buďtež vděčni. Slovo Kristovo přebývejž v vás hojně, ve vší moudrosti, učíce a napomínajíce sami sebe žalmy, zpěvy a písněmi duchovními s milostí zpívajíce v srdcích svých Bohu. Všecko, cožkoli činíte v slovu nebo v skutku, všecko čiňte ve jménu Pána Ježíše Krista, díky činíce Bohu a Otci skrze něho.

Výklad.

Bratří! Oblecte se jako vyvolení Boží, svatí a milí, v srdečné milosrdenství a dobrotivost, pokoru, mírnost, trpělivost — jako oblékáte tělo své v oděv a sice svému vezdejšímu stavu a povolání přiměřený, tak také oblecte duši svou v oděv a sice své křesťanské, věčné hodnosti, důstojnosti přiměřený, to jest, v srdečné milosrdenství a dobrotivost, pokoru, mírnost, trpělivost a jiné těm podobné křesťanské ctnosti, a to jako vyvolení Boží, svatí a milí, protože vyvolení Boží, svatí a milí jste, protože jste od věčnosti vyvoleni, předurčeni byli k svatosti, protože jste na křtu svatém milostí Ducha sv. posvěceni a milými syny a dědici Božími učiněni byli; tím odvěčným vyvolením, skutečným posvěcením a obzvláštním se Bohu zalíbením dejte se pohnouti k omu, abyste duše své v křesťanské ctnosti oblékli a v nich chodili; či snad byste chtěli s nahou duší před Bohem a před lidmi choditi? S nahým tělem před lidmi choditi byste se styděli, za hanbu si kladli, tím více máte se styděti a za hanbu si klásti s nahou duší před Bohem a před lidmi choditi; tělo své rádi v oděv oblékáte, oděvem je zdobíte, krášlíte, čím radši měli byste duši svou v křesťanské ctnosti

oblékati, a tímto skvostným, křesťanským oděvem ji zdobiti a krášliti; nejste-li tedy více v tento oděv — v srdečné milosrdenství a dobrotivost, pokoru, mírnost, trpělivost oblečeni, oblecte se v něj ve svátosti pokání a choďte v něm — *snášejíce jeden druhého* pokorně, mírně, trpělivě — *a odpouštějíce sobě vespolek* — milosrdně, dobrotivě, — *má-li kdo proti komu žalobu*: ó jak mnoho tu k snášení! jak mnoho vad tělesných, jako slepota, hluchota, němota, chromota; jak mnoho nemocí tělesných a nepříjemností, obtížností, na př. puchu, vzdechů, pláče, nářku s nimi spojených, jak mnoho vad duševních, jako zapomětlivost, váhavost, nevšímavost, blbost! jak mnoho vad mravních, jako popudlivost, hněvivost, mstivost, lehkomyslnost, prostořekost, dotíravost atd. Jak mnoho k snášení na dětech, jak mnoho na čeládce, jak mnoho na churavých, starých lidech! A konečně na každém sebe lepším a dokonalejším člověku jest něco nemilého, obtížného, protivného k snášení. A jak mnoho jest k snášení, tak mnoho také k odpuštění. Jak lehko jeden druhého urazí a rozhněvá, tu pohlédnutím, tu slovem, tu skutkem, tu opomenutím, někdy při nejlepší vůli, někdy z přenáhlení, někdy z neprozřetelnosti, někdy z lehkomyslnosti a tisícerým jiným způsobem. Někdy jsou ty urážky malé, lehké, tak že se snadno odpouštějí; někdy jsou velké, těžké, takže to přichází k žalobě; ale i ty největší, nejtěžší mají se odpouštěti podle příkladu Pána Ježíše: *jakož i Pán odpustil vám, tak i vy* — sobě vespolek odpouštějte.

Pán vám odpustil upřímně, ze srdce, tak i vy sobě vespolek odpouštějte upřímně, ze srdce; Pán vám odpustil všecko, tak i vy všecko sobě vespolek odpouštějte. Avšak to všecko a všecko není stejné; to všecko, co Pán vám odpustil, jest u přirovnání k tomu všemu, co vy sobě vespolek odpouštěti máte, velmi veliké, v podobenství řečeno, deset tisíc hřiven; to pak všecko, co vy sobě vespolek odpouštěti máte, jest u přirovnání k tomu všemu, co Pán vám odpustil, velmi malé, zase v podobenství řečeno, na nejvýš sto peněz (Mat. 18, 23—35); a protože jest tak malé, tím ochotněji sobě vespolek odpouštějte. *Ale nad to nade všecko*, — o čem jsem dosud mluvil, nad ty nade všecky ctnosti, které jsem vám odporučil — *mějte lásku, kteráž jest svazek dokonalosti*, a protože jest svazek dokonalosti. Jako na př. duše jest svazek údů tělesných, nebo bez duše se rozpadají; jako matka

jest svazek dítek svých, nebo bez matky se rozptýlejí; jako královna jest svazek poddaných svých, nebo bez královny se rozrůznějí; jako kmen jest svazek větví, nebo bez kmene jsou bez spojení: rovněž tak i láska jest svazek křesťanských ctností, nebo bez lásky neobstojejí, bez lásky nejsou tím, čím mohou a mají býti, křesťanskými ctnostmi; bez lásky není milosrdenství milosrdenstvím, dobrotivost dobrotivostí, pokora pokorou, mírnost mírností atd. Teprv láska činí ctnost ctností — milosrdenství milosrdenstvím, dobrotivost dobrotivostí, pokoru pokorou atd. Nebo co jest na př. milosrdenství jiného nežli láska, kteráž se bídných, nemocných, opuštěných, kde a jak může ujímá? co jest dobrotivost jiného nežli láska, kteráž vždy hotova jest k činění dobrého? co jest pokora jiného nežli láska, kteráž se ponižuje před Bohem a před lidmi? co jest mírnost jiného nežli láska, kteráž se ve všem činění a jednání svém, obzvláště v kárání, trestání mírní, zdržuje? co jest trpělivost jiného nežli láska, kteráž nejen dobré, alebrž i zlé věci z rukou Božích i lidských přijímá ráda a snáší? A tak všecky ostatní ctnosti nejsou v základě, zárodu, kořenu svém nic jiného nežli láska, anebo chceme-li to říci slovy apoštolovými: „Láska trpělivá jest, dobrotivá jest, láska nezávidí, nejedná lehkovážně, nenadýmá se, není cti žádostivá atd.“ (1. Kor. 13, 4–7). Slovem, láska jest svazek dokonalosti křesťanské, křesťanských ctností, neboť je všecky plodí, chová, spojuje, obživuje, pěstuje, zdokonaluje.

Ale láska není jenom svazek křesťanských ctností, nýbrž také pramen křesťanského pokoje, a protož dí apoštol Páně: *a pokoj Kristův vládni v srdcích vašich, k němuž i povoláni jste v jedno tělo*, — v každém srdci něco vládne a musí vládnouti, buďto ctnost, anebo nepravost, buďto pokoj anebo nepokoj, ale v srdcích vašich, jako vůbec v srdcích všech křesťanů, mají vládnouti křesťanské ctnosti, obzvláště pak křesťanská láska, královna křesťanských ctností a s ní pokoj Kristův, — pokoj, kterýž Kristus zůstavil a dává, pokoj, kterýž převyšuje všeliký smysl lidský, a ten má v srdcích vašich vládnouti proto, že k němu od Boha povoláni jste, a že k němu v jedno tělo — tělo Kristovo, v jednu církev — církev Kristovu povoláni jste. V těle neboli v církvi Kristově přese všecky ustavičné boje proti branám pekelným vládne pokoj Kristův, ale jenom v těle, v církvi Kristově,

nikde jinde; mimo tělo Kristovo, církev Kristovu, to jest, ve světě vládne přese všecky rozkoše jeho nepokoj, protože v něm vládne žádost těla, žádost očí a pýcha života, kteráž není z Otce, ale ze světa (1. Jan 2, 16), jakož jste sami také zkusili, dokudž jste mimo tělo Kristovo ve světě byli. Ale vyvoleni jste ze světa, a povoláni všichni v jedno tělo Kristovo, abyste jakožto údové jeho podíl měli v pokoji Kristově, aby v srdcích vašich vládnul a v nich žádné světské, hříšné žádosti místa a vzniku nedal. Nuže vládni, čím dále, tím více pokoj Kristův v srdcích vašich; vládni, panuj, kraluj v nich proto, že k němu v jedno tělo povolání jste, — *a* — za to povolání — *buďtež vděčni.* Bůh vám nebyl dlužen ani pokoje Kristova, ani povolání k němu v jedno tělo Kristovo, on vás mohl ve světě, v nepokoji nechati, a žádný z vás byl by nemohl proto na něj naříkati; ale nenechal vás v něm, vytrhl vás z něho, povolal vás ku pokoji Kristovu, v jedno tělo Kristovo, protože jest neskončeně dobrotivý a milosrdný — pramen, jezero, moře dobrotivosti a milosrdenství, a za to buďtež mu vděčni.

Ptáte-li se mne, kterak byste se mu vděčnými prokazovati měli, odpovídám vám: *Slovo Kristovo přebývejž v vás hojně,* — ovšem ale, má-li slovo, učení Kristovo v vás hojně přebývati, že ho musíte mnoho v sobě nashromážditi, naskládati; a máte-li ho mnoho v sobě naskládati, že je musíte milerádi slyšeti, čítati, rozjímati, na sebe obraceti, plniti, a to nejen někdy v neděli a ve svátek, nýbrž v každý den, třebas i v noci, jak žalmista praví: „V zákoně jeho přemýšluje dnem i nocí“ (Žalm 2.). Nejraději pak se tím slovem Kristovým obírejte, jehož právě nejvíce potřebujete; jde-li na př. na vás netrpělivost, tím: „Trpělivostí zachováte duši svou“ (Luk. 21, 19); doráží-li na vás nečistota, tím: „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou“ (Mat. 5, 8); pokouší-li se o vás pýcha, tím: „Bůh pyšným se protiví, ale pokorným dává milost“ (1. Petr. 5, 5); poutá-li vás lakomství, tím: „Dávejte a bude vám dáno“ (Luk, 6, 38) atd.; na ten spůsob bude slovo Kristovo hojně v vás přebývati a sice — *ve vší moudrosti,* — neboli se vší moudrostí, kteráž v něm skryta jest jako jádro v pecce, jako zrno v šlupce, jako poklad v skříni, jako perla v skořápce. O tuto skrytou moudrost při slově Kristově nejvíce se jedná, ne o pouhou

zevnitřní, mrtvou literu; nebo tato moudrost má při sobě bázeň Boží a všecko dobré.

Ale nejen slovem Kristovým a vší moudrostí bohatněte, ale také při svých schůzkách, návštěvách, rozmluvách a jiných příležitostech vespolek se vzdělávejte; k čemuž zajisté mnoho moudrosti zapotřebí jest, abyste chtíce vespolek se vzdělati, vespolek se nepohoršili, nerozhněvali, nerozdvojili, a tak s prospěchem se neminuli; a proto se zdá, že slova: ve vší moudrosti více k následující větě přijde táhnouti: ve vší moudrosti — *učíce a napomínajíce sami sebe žalmy, zpěvy a písněmi duchovními* — nejprvé pravím žalmy; nebo ty jsou plny spasitelných naučení a napomenutí, naučení o Bohu a jeho vlastnostech, o stvoření a zachování světa, o prozřetelnosti a ochraně Boží, o odměňování dobrých a trestání zlých atd., napomenutí k bázni a lásce Boží, k důvěrnosti v zaslíbení Božská, k modlitbě, k činění pokání a dobrých skutků atd.; dále pravím zpěvy, které se v písmech svatých starého i nového Zákona nalézají, jako zpěvem Mojžíšovým, zpěvem třech mládenců v peci ohnivé, zpěvem Zachariášovým „Benedictus", zpěvem nejblahoslavenější Panny Marie „Magnificat"; nebo i tyto zpěvy jsou bohaty na spasitelná naučení a napomenutí. „Magnificat" u př. obsahuje naučení o moci, svatosti, milosrdnosti, věrnosti Boží v plnění slibů učiněných, o povyšování pokorných a ponižování pyšných atd., napomenutí k chválení, velebení Boha, k důvěře, k pokoře atd., posléz dím písněmi duchovními, od osvícených, bohabojných, svatých biskupů, kněží a věřících složenými, neb i ty obsahují více nebo méně dobrých, potřebných naučení a napomenutí.

Těmi tedy všemi vespolek se vzdělávejte, ale vzdělávajíce se vespolek, také oslavujte Boha — *s milostí zpívajíce v srdcích svých Bohu.* Milost k zpívání Bohu byla za prvních časů křesťanských jeden z mimořádných, zázračných darů Ducha sv., jako u př. dar jazyků, dar proroctví, dar uzdravování, divů činění. Kdo ten dar měl, ten zpíval beze všeho předchozího rozjímání, připravování se nové, svaté písně v srdci svém Bohu. On zpíval sice také ústy, ale to, co zpíval, počínalo, rodilo se milostivým působením Ducha sv. v srdci, řinulo se z srdce jeho, proudilo ústy. Krásný to dar! A poněvadž měl k oslavě Boží sloužiti, protož tu také apoštol Páně věřících napomíná, aby toho daru k oslavě

Boží užívali, aby s milostí, s radostí, s nadšeností Ducha sv. zpívali v srdcích svých Bohu. Avšak i není-li tu řeč o milosti co pravém milodaru, přece vždycky milost Boží zůstává počátkem, pramenem, základem všelikého radostného, pobožného, vroucného, nadšeného, svatého zpívání Bohu, přece jenom ten zpívá Bohu, kdo mu s milostí jeho zpívá v srdci svém, nechť při tom také ústy zpívá, anebo ne; nebo Bůh nehledí na ústa, nýbrž do srdce. Zpívá-li spolu ústy, dobře, ba tím lépe jest, ale nevyhnutelně potřebí toho není. Zpívá-li ale někdo jenom ústy, ne srdcem, zpívá nadarmo, nebo takový zpěv se Bohu nelíbí. Takovému člověku vytýká Bůh, co vytýkal skrze proroka Isaiáše lidu židovskému, že jej rty svými oslavuje, srdce pak jeho že jest vzdáleno od něho (Isai. 29, 13.) Když tedy zpíváte Bohu, zpívejte mu s milostí jeho v srdcích svých a rty svými, a ne-li rty svými, alespoň v srdcích svých; a dojista, že mu nebudete nadarmo zpívati, že se mu zpívání vaše bude líbiti, poněvadž jej zpíváním svým budete oslavovati. Ale oslavujíce Boha, oslavujte také Ježíše Krista. A víte-liž, jak?

Všecko, cožkoli činíte v slovu nebo v skutku, všecko čiňte ve jménu Pána Ježíše Krista, — Ježíš Kristus jest Spasitel. „Není, jak dí sv. Petr, v žádném jiném spasení, aniž jest zajisté jiné jméno pod nebem dáno lidem, skrze něž bychom mohli spaseni býti“ (Skut. Apošt. 4, 12). Z toho jde, že, co nám má k věčnému spasení sloužiti, musíme ve jménu Ježíše Krista činiti. Co činíme ve jménu jeho, slouží nám k spasení; čehož nečiníme ve jménu jeho, neslouží nám ku spasení. A na tom nám musí záležeti, aby všecko, cožkoli činíme v slovu nebo v skutku, sloužilo nám k spasení. Z té příčiny nečiňtež ničehož ve jménu svém, to jest, z vlastního puzení, o své vlastní vůli, z lásky k sobě, z ohledu na sebe, ke cti a chvále své, sic nebudete míti žádné odplaty v nebesích, jako fariseové, kteříž na zemi vzali odplatu svou (Mat. 6, 2. 5. 16); alebrž všecko, cožkoli činíte v slovu, když se u př. vespolek učíte, napomínáte, když Bohu zpíváte, nebo v skutku, když se u př. modlíte, postíte, když almužnu dáváte, službám Božím obcujete, nemocné navštěvujete, těšíte, všecko čiňte ve jménu Pána Ježíše Krista, to jest, ve spojení s ním, vzhledem na něho, z lásky k němu, ke cti a chvále jeho, všecko čiňte tak, aby se mu to líbilo, tak jak by on sám to činil, kdyby na vašem místě byl. Pak

bude zajisté všecko, jak k vašemu spasení, tak také k jeh oslavení sloužiti, a na jednom i na druhém musí vám zá ležeti, — *díky činíce Bohu a Otci skrze něho*, — nebo jak Pán Ježíš Kristus Spasitel náš jest, tak jest také Prostředníl mezi Bohem Otcem a námi. Všeliké dání výborné a všelik dar dokonalý sstupuje k nám od Boha Otce skrze něho a bez něho nesstupuje k nám ani dost málo; a protož m zase všeliké naše díkůčinění vstupovati k Bohu Otci skrz něho. Či co jsme my, abychom si troufali, díky činiti Boh Otci bez něho, krom něho? zdaliž by se Bohu Otci líbily zdaliž by je od nás přijal? zdaž by se pro ně k nám na klonil, darů a milostí svých nám udělil? — A na tom nám musí záležeti. A z té příčiny, činíce díky Bohu Otci, čiňte je skrze něho. Tak ho oslavíte co prostředníka svého.

Obsah.

Jakožto vyvolení, svatí, Bohu milí křesťané oblecte se v křesťanské ctnosti — oblek to křesťanský a choďte v něm. Obzvláště pak chovejte lásku křesťanskou v srdcích svých, protože je svazek křesťanské dokonalosti a pramen křesťanského pokoje. A tento pokoj panuj v srdcích vašich, protože k němu jako údové těla Kristova — církve Kristovy povoláni jste a buďte za něj vděčni. Z vděčnosti k Bohu buďte plni slova Kristova, vzdělávejte se vespolek žalmy, zpěvy, písněmi duchovními, a svatým zpěvem oslavujte Boha. A oslavujíce Boha, oslavujte také Pána Ježíše Krista, činíce všecko ve jménu jeho co Spasitele, a děkujíce Bohu Otci skrze něho co Prostředníka.

Epištola na neděli šestou po Zjevení Páně.

(I. Epištola sv. Pavla k Tessal. 1, 2—10.)

Bratří! Díky činíme Bohu vždycky ze všech vás, připomínajíce vás na modlitbách svých bez přestání, pamatujíce na skutek víry vaší a na práci a lásku a na stálost naděje v Pána našeho Ježíše Krista, před Bohem a Otcem naším: vědouce, bratří Bohu milí, o vyvolení vašem; nebo evangelium naše k vám nebylo toliko v řeči, ale i v moci i v Duchu sv. a v plnosti mnohé,

jakož víte, jací jsme byli mezi vámi pro vás. A vy učiněni jste následovníci naši i Páně, přijavše slovo v mnohém soužení s radostí Ducha svatého: tak že jste učiněni příkladem všem věřícím v Macedonii a v Acháji. Nebo od vás rozhlásila se řeč Páně netoliko v Macedonii a v Acháji, ale i po všelikém místě roznesla se víra vaše, kteráž jest v Bohu, tak že není nám potřebí nic mluviti. Oniť zajisté sami o nás vypravují, jaký jsme příchod měli k vám a kterak jste se obrátili k Bohu od model, abyste sloužili Bohu živému a pravému, a očekávali Syna jeho s nebe (kteréhož vzkřísil z mrtvých), Ježíše, kterýž vysvobodil nás od budoucího hněvu.

Výklad.

Bratří! *Díky činíme* (já Pavel a moji spolupracovníci při hlásání evangelia Silván a Timotheus) *Bohu vždycky ze všech vás*, — co věřících, co křesťanů, z vašeho se obrácení na křesťanskou víru; nebo ač jsme vám víru hlásali, avšak vám jí dáti jsme nemohli, a kdybychom vám ji byli sebe déle a horlivěji hlásali, přec bychom vám jí byli dáti nemohli. Víra zajisté jest dar Boží; za ten sluší Bohu děkovati, což my také činíme, kdykoliv si na vás a na vaše obrácení vzpomeneme, — *připomínajíce vás na modlitbách svých bez přestání*, — za vás se modlíce, Boha prosíce, aby nehynula víra vaše, nýbrž aby se, čím dále, tím více rozhojňovala, posilňovala, zdokonalovala, a jako z předešlých, tak také ze všech budoucích, třeba ještě větších, delších, krutějších zkoušek, bojů, protivenství šťastně vyvázla. Nebo kdyby zhynula víra vaše, zhynulo by vaše spasení, zhynuly by vaše zásluhy, zhasla by vaše naděje. Což aby se nestalo, za to Boha snažně prosíme, kdykoliv se za vás modlíme, a za vás se modlíme pokaždé, kdykoliv se vůbec modlíme, — *pamatujíce na skutek víry vaší* — na skutek, který víra vaše vykonala, na ten totiž, že když hrozná bouře se všech stran na ni se valila, nad ní se vznášela, ji zachvátiti hleděla, ona neohroženou, pevnou, nepohnutou jako skála zůstala, že když nepřátelé proti ní povstali, ji obklíčili, soužili, ji mermomocí zviklati, podvrátiti, zkaziti, na zmar při-

věsti usilovali, ona se proti všem statně hájila, bránila, jim šťastně odolala, nad nimi slavně zvítězila, že když jako zlato v ohnivé peci zkoušena byla, v ní nejen obstála, ale také z ní živější, čistější, krásnější vyšla, nežli do ní přišla. To byl ten veliký, slavný, hrdinský skutek, který víra vaše vykonala, kterýmž svou opravdovost, pevnost, stálost, neohroženost osvědčila a dokázala, a na tento skutek my s radostí a s vděčností k Bohu pamatujeme, — *a na práci a lásku* — anebo, co totéž jest, na práci lásky vaší, na práci, kterou láska vaše k bližním, i k nepřátelům, pronásledovníkům podnikla, na skutky, kteréž pro ně vykonala, na dobrodiní, kteráž jim prokázala, na oběti, kteréž pro ně přinesla, na těžkosti, kteréž k vůli nim vystála. Není každá láska taková jako vaše; jest také láska, která nechce pro bližního ani prstem pohnouti, ani kroku učiniti, za něho ani dobrého slova dáti, která nechce o potupě ani slyšeti, která sice miluje, ale jenom na oko, jenom slovem a jazykem, ne skutkem a pravdou. Vaše láska naproti tomu prokázala se pravou, podnikavou, účinlivou, obětovnou láskou býti, a protož také na ni s radostí a s vděčností k Bohu pamatujeme — *a na stálosť naděje v Pána našeho Ježíše Krista.*

Má-li naděje slouti stálou, musí svou stálost ne v radosti, bláze, slávě, nýbrž v zkoušce, bídě, potupě, pronásledování osvědčiti a dokázati; a právě v tomto posledním osvědčila a dokázala vaše naděje v Pána našeho Ježíše Krista stálost svou. Ona byla těžce zkoušena, a neklesla, byla jako na skřipec natažena, a obstála, byla jako v peci ohnivé mučena, a vytrvala; ona proti naději doufala, a protož také na ni a její stálost s obzvláštní radostí pamatujeme, pamatujeme na ni — *před Bohem a Otcem naším* — to jest tolik, co na modlitbách svých; nepraví ale: na modlitbách svých, nýbrž: před Bohem a Otcem naším, aby se neopakoval, a dvakráte po sobě totéž neřekl, totiž na modlitbách svých.

Až dosud mluvil apoštol Páně o tom, kterak on a průvodčí jeho Silván a Timotheus Bohu Otci z nich všech, kteříž se na křesťanskou víru obrátili, a z jejich ctností, jimiž se vyznačili, jmenovitě z jejich pravé, pevné víry, z jejich účinlivé, obětovné lásky a stálé, vytrvalé naději v Pána Ježíše Krista na modlitbách bez přestání děkují, a nyní dále praví, proč z nich Bohu Otci děkují: *vědouce* — poněvadž

víme, dokonale přesvědčeni jsme, patrné důkazy máme — *bratří Bohu milí, o vyvolení vašem*, — že jste totiž ke křesťanské víře a ke všemu tomu, co ta víra obnáší, čeho skrze ni dosíci lze, jako poznání Boha, odpuštění hříchů, prominutí trestů, milosti Boží, svatého života, šťastné smrti, věčného blahoslavenství, sami sebe nevyvolili, ale že Bůh k ní vyvolil, předzřídil, povolal vás. A důkazy o tom, na nichž přesvědčení naše spočívá, jsou tyto dva: neobyčejné, zázračné **působení Boží** mezi vámi při hlásání našeho evangelia, a ochotné, radostné **spolupůsobení vaše**, či přijmutí našeho evangelia; *nebo evangelium naše* — hlásání našeho evangelia — *nebylo* — nedálo se — *k vám toliko v řeči, ale i v moci*, to jest, v divech a zázracích, jimiž Bůh moc svou vám na jevo dával, že u př. skrze nás mezi vámi ďábelství vymítal, nemocné uzdravoval, mrtvé křísil, malomocné očišťoval atd., — *i v Duchu svatém* — ve zvláštních, mimořádných, tak zvaných milodarech Ducha svatého, jako byl dar uzdravování, dar divů činění, dar prorokování, dar rozličných jazyků, dar vykládání řeči a jiné (1. Korint. 12, 9. 10), — *a v plnosti mnohé* — rozumí se předně: zázraků mezi nimi učiněných a milodarů jim udělených, poněvadž jedněch i druhých bylo mnoho, hojně; a rozumí se za druhé: důkazů o pravdivosti evangelia jim hlásaného daných, poněvadž ty všecky zázraky a milodary nic jiného nebyly než samé, patrné důkazy o pravdivosti evangelia; nebo ty všecky zázraky byly činěny, a všecky ty milodary udělovány na potvrzení jeho. Jako Pán Ježíš zázraky činil a jimi své evangelium potvrzoval, rovněž tak i Duch sv. činil zázraky, a mimo to i rozličné dary uděloval, a těmi všemi zázraky a dary potvrzoval evangelium, které sv. Pavel a jeho spolupracovníci hlásali, a které ovšem nebylo jiné než evangelium Pána Ježíše. Kolik tedy zázraků učiněno a kolik darů uděleno bylo, tolik bylo nejpatrnějších, nejbezpečnějších důkazů dáno o pravdě evangelia apoštolova a druhů jeho. Jaké to asi množství! A rozumí se konečně: vnitřní přesvědčenosti; nebo z tolika zázraků učiněných, z tolika darů udělených, z tolika důkazů daných co jim jiného vyplývati mohlo než samá, úplná, dokonalá přesvědčivost o pravdě jim hlásaného evangelia, přesvědčivost taková, že by jich byli od ní ani smrt, ani život, ani andělé, ani knížectví, ani mocnosti, ani věci přítomné, ani budoucí, ani síla, ani

výsost, ani hlubokost, ani jiné stvoření odloučiti, jim jí ze srdce vyrvati nemohli, i kdyby byli sebe více chtěli (Řím. 8, 38. 39).

I také tento výklad, kterýž se dojista s pravdou nemine, můžeme podati: evangelium naše nebylo k vám toliko v řeči, ale i v moci, protože jsme to, čemu jsme vás učili, sami také činili, ba dříve činili nežli učili, jako o Pánu Ježíši psáno jest, že činil a učil, že dříve činil, nežli učil; že jenom tomu učil, co činil (Sk. Apošt. 1, 1), a protože jsme tak to, čemu jsme vás učili, skutky svými, příkladem, životem svým potvrzovali; a skutky, příklad, život dle evangelia spořádaný, jsou vždy mocnější nežli pouhá řeč, byť sebe mocnější byla; i v Duchu svatém a v plnosti mnohé, protože jsme to, co jsme na potvrzení svého evangelia činili, toliko v Duchu svatém a v mnohé plnosti milosti jeho činili, aniž jinak činiti mohli, a protože jsme vám tak k dosažení úplného přesvědčení o pravdě svého evangelia nápomocni byli, — *jakož víte*, — v dobré, čerstvé paměti máte, — *jací* — jak mocní v slově i v skutku, jak příkladní ve všem svém činění a jednání, jak následovní Pána Ježíše Krista — *jsme byli mezi vámi* — co očitými svědky toho — *pro vás* — pro vaše spasení, tak že bych zbytečně dále o tom mluvil. A protož hned přistupuji k druhému, kterýž nás přesvědčuje o vyvolení vašem, totiž k ochotnému, radostnému spolupůsobení vašemu neboli přijmutí našeho evangelia. *A vy učiněni jste následovníci naši i Páně*, — ne že jste se učinili následovníky našimi i Páně, nýbrž že od Boha učiněni jste, ač ne bez svého vlastního přičinění, následovníci naši, a protože naši, i Páně, — *přijavše* — z úst našich — *slovo* — Boží — *v mnohém soužení*, — přijmouti slovo Boží beze všeho soužení, jest lehko, ale přijmouti je v mnohém, velikém soužení, jest těžko; k tomu jest zapotřebi statečné, hrdinské mysli; a hle, oni takovou měli, protože slovo Boží v mnohém soužení přijali. Nebo když sv. Pavel se svými průvodčími v Thessalonice neboli v Soluni slovo Boží kázal, srotili se mnozí židé, a pobouřili město, a obžalovali ho u vrchnosti, jakoby lid pobuřoval, tak že odtamtud ujíti musil (Skut. Apošt. 17, 1—11). A že při tom věřící do velikého soužení a nebezpečenství přišli, že mnoho nátisků a protivenství snášeli, snadno si pomysliti, a přece se ani tím soužením od slova Božího od-

trašiti nedali, ale přijali je, plnili je, zůstali mu věrni, a ím dokázali, že sobě slova Božího nad jmění, nad čest, nad ivot a nade všecko váží; což také slovo Boží zasluhuje, protože duše spusiti může, čehož jmění, čest a život nenohou.

Ač ale slovo Boží v mnohém soužení přijali a plnili, však — *s radostí Ducha svatého* — s radostí, kterou Duch v. v nich působil, v srdce jejich vlíval, s radostí, kterouž im soužení jejich ulehčoval, oslazoval, s radostí nejen souení rovnou, alebrž převýšenou. Ó ten dobrý Duch svatý! Ne nadarmo slove Utěšitelem: *tak že jste učiněni příkladem* — víry, lásky, naděje, trpělivosti a jiných křesťanských tností — *všem věřícím* — v řeckých krajinách — *v Macedonii* — kde byla Thessalonika — *a v Acháji* — v celém Řecku. Ó jak krásné, překrásné svědectví dává jim tu apoštol Páně! Může-li co lepšího býti nad následování svatého apoštola a samého Pána Ježíše? může-li co spasitelnějšího býti nad přijímání a plnění slova Božího a to v mnohém soužení s radostí Ducha svatého? — může-li co chvalitebnějšího býti nad dávání dobrého příkladu a to všem i nejvzdálenějším věřícím? — Ó jak krásné to svědectví, a v tom jednom jaký to úhrn krásných svědectví! Ale když byli učiněni příkladem všem věřícím v Macedonii a v Acháji, byli zajisté všickni věřící v Macedonii a v Acháji o jejich obrácení na víru a o jejich ctnostech dobře zpraveni; sic jinak jakby jim byli mohli býti příkladem? — to zpravení o nich nebylo ani nemožné, ani nesnadné; nebo Thessalonika bylo město, kam se lidé z celého Řecka a z jiných ještě vzdálenějších míst, krajin a zemí za příčinou obchodu, koupě, prodeje a za jinými záležitostmi scházeli, a odkud se zase do celého Řecka a do jiných míst rozcházeli; a protož lehko mohli o věřících Thessalonických věřícím v Macedonii a v Acháji bezpečnou zprávu dáti, a zajisté také dali, jakož tu stojí: *Nebo od vás* — z vašeho město Thessaloniky — *rozhlásila se řeč Páně* — v Macedonii a v Acháji skrze obchodníky a jiné cestovatele, kteříž tu řeč buďto z úst sv. apoštola a druhů jeho, anebo z úst jiných slyšeli, a — *netoliko v Macedonii a v Acháji, ale i po všelikém místě* kromě Macedonie a Acháje — *roznesla se víra vaše*, — pověst o víře vaší, — *kteráž jest v Bohu*, — kterouž v Boha věříte, ježto jste dříve, za pohanství svého, v bohy věřili,

— *tak že není nám potřebí nic* — o tom — *mluviti.* Kdyby nikdo o vaší víře nemluvil, byloby nám potřebí o ní mluviti; ale když dost jiných lidí o ní mluví, není nám potřebí o ní mluviti. *Oniť zajisté sami o nás vypravují, jaký jsme příchod měli k vám* — jak jsme vám evangelium hlásali, zázraky mezi vámi činili, milodarů ve svátostech vám udíleli, jak jsme vás dobrým příkladem předcházeli, a vám k dosažení úplné přesvědčenosti o pravdivosti svého evangelia všemožně pomáhali, — *a* — o vás — *kterak jste* — tím vším přesvědčeni a pohnuti — *se obrátili k Bohu od model, abyste* — místo modlám, jenžto ani živí, ani praví bohové nejsou, ale tolika díla rukou lidských (Žalm 113) — *sloužili Bohu živému a pravému, a očekávali Syna jeho s nebe (kteréhož vzkřísil z mrtvých), Ježíše, kterýž vysvobodil nás od budoucího hněvu.* Oni tedy obrátili se k Bohu od model, a obrátili se s tím opravdovým úmyslem, s tím pevným předsevzetím, k tomu krásnému cíli a konci, aby sloužili Bohu v svatosti a spravedlnosti po všecky dni svého života, a aby, slouže mu, očekávali Syna jeho Ježíše Krista jakožto soudce, odplatitele, oblažitele, oslavitele s nebe.

To obsahuje trojí a to trojí má se k sobě, jako počátek, prostředek a konec. Oni se obrátili k Bohu od model, a tak učinili počátek, první krok k spasení; oni sloužili Bohu a očekávali Syna jeho s nebe, a tak postupovali, pokračovali, prospívali v spasení; Syn Boží s nebe přijde při skonání světa, a odplatí jim, oblaží, oslaví je, a tak dokoná jejich spasení; to bude konec bez konce. Prvního, totiž obrácení jejich k Bohu bylo přede vším a nevyhnutelně zapotřebí; nebo bez toho prvního nemohlo následovati druhé ani třetí, bez obrácení se k Bohu nemohli mu sloužiti, ani Syna jeho s nebe očekávati, ani Syn jeho nemohl jim slávou věčnou odplatiti; avšak na prvním, na obrácení se k Bohu nebylo dost, první bez druhého a bez třetího — bez sloužení Bohu a očekávání Syna Božího s nebe, a bez dosažení věčné odplaty bylby počátek bez prostředku a bez konce, bylo by dílo spásy započaté, ale nedokonané. Podle toho ví každý, kdo chce spasen býti, co má a musí činiti, totiž že se musí k Bohu od model obrátiti, jenžto jsou žádost těla, žádost očí a pýcha života, a za druhé, že musí Bohu v křesťanských ctnostech až do smrti sloužiti, a Syna jeho co soudce a odplatitele s nebe očekávati; to třetí učiní pak Syn jeho sám, že mu totiž, až přijde soudit živých i mrtvých, věčnou slávou odplatí.

A nyní musíme ještě o tom se zmíniti, proč tu apoštol Páně podotýká o Pánu Ježíši, že ho Bůh Otec z mrtvých vzkřísil, a že nás od budoucího hněvu vysvobodil. To první podotýká o něm vzhledem těch, kteříž by namítali a řekli: Kterak pak může s nebe přijíti, když na kříži umřel? kdo může jej mrtvého s nebe očekávati? a odpovídá na to: Jest pravda, že na kříži umřel, a že jest pohřben; ale také pravda jest, že ho Bůh Otec z mrtvých vzkřísil, a že ho na nebesa vzal, a že ho na pravici své posadil, a soudcem živých a mrtvých ustanovil; a protož může s nebe přijíti a také přijde, a to tak jistě, jak jistě soudcem ustanoven jest (Skut. Apošt. 17, 31). A to druhé, že nás totiž Ježíš Kristus od budoucího hněvu, od věčného trestu vysvobodil, podotýká proto, poněvadž to s budoucím, věčným oslavením jako počátek s koncem úzce souvisí, poněvadž věčné oslavení vysvobození od věčného trestu nadesílá, předpokládá, jako konec nadesílá, předpokládá počátek. Nebo kterakby nás mohl v nebi oslavovati, kdyby nás byl od hříchů a od věčného trestu nevysvobodil? či snad by nás mohl v nebi oslavovati, a při tom také v pekle trestati? — Ale zase, proč by nás byl od hříchů a od věčného trestu vysvobodil, kdyby nás oslaviti nechtěl? proč by byl dílo spásy naší započal, kdyby ho dokonati nechtěl? Toho nelze o něm, jako o Bohu, o nejdokonalejší bytosti, ani mysliti. Co on započne, to také jistě, co na něj přijde, dokoná. A protož není divu, že apoštol Páně, zmíniv se o oslavení dobrých, také o vysvobození od budoucího hněvu se zmiňuje.

Ó blahoslavený duchovní pastýř, otec, učitel, hospodář, představený, kterýž může ke svým duchovním ovcím, dítkám, žákům, domácím, podřízeným tak jako sv. Pavel k Thessalonickým mluviti, kterýž jim může říci: Děkuji Bohu vždycky za vás všecky a za vaše křesťanské ctnosti, obzvláště za vaši víru, lásku a naději, a děkuji mu za vás proto, že o vašem k věčnému životu povolání ani dost málo nepochybuji; neboť Bůh patrně s námi byl a nám milostí svou pomáhal; mně pomáhal dobrá naučení, dobrý příklad vám dávati, vám pak pomáhal má naučení ochotně přijímati, mým příkladem se říditi, tak že jste se vzorem stali jak v zdejší obci, tak také ve všech okolních. Dobrá pověst o vás roznesla se daleko široko; všude se vypravuje, kterak jste se obrátili, polepšili, kterak Bohu sloužíte a na věčnou odplatu

jeho se těšíte. Ó blahoslavený každý, kdo tak a podobně ke svým může mluviti!

Obsah.

Děkujeme Bohu Otci vždycky za vás všecky a za vaše křesťanské ctnosti, zejmena za vaši pevnou víru, obětovnou lásku a stálou naději v Pána Ježíše Krista, jsouce přesvědčeni o povolání vašem k víře křesťanské a k blaženosti věčné, jelikož Duch sv. při hlásání našeho evangelia velemocně, zázračně ve vás působil, a jelikož jste evangelium naše přese všecko soužení s největší ochotností přijali a plnili, tak že jste se vzorným příkladem všem věřícím v celém Řecku stali. Nebo pověst o vás roznesla se nejen po celém Řecku, ale po všelikém místě, a všudy se vypravuje, kterak jste se evangeliem naším k Bohu obrátili od model, abyste mu v svatosti a spravedlnosti sloužili, a Syna jeho, Ježíše Krista, co soudce a odplatitele svého s nebe očekávali.

Epištola na neděli Devítník.

I. Epištola sv. Pavla ke Korintským 9, 24—27. a 10, 1—5.

Bratří! zdaliž nevíte, že kteří v závod běží, všickni sice běží, ale jeden béře základ? Tak běžte, ať dosáhnete. A každý, kdož o závod bojuje, ode všech věcí se zdržuje: a oni zajisté, aby porušitelnou korunu obdrželi, my pak neporušitelnou. Protož já tak běžím, ne jako v nejisto; tak bojuji, ne jako do větru máchaje: ale tresci tělo své a v službu podrobuji, abych snad, jiným káže, sám nebyl zavržen. Nechciť zajisté, abyste nevěděli, bratří, že otcové naši všickni pod oblakem byli a všickni moře přešli a všickni skrze Mojžíše pokřtěni jsou v oblace a v moři; a všickni týž pokrm duchovní jedli, a všickni týž nápoj duchovní pili (pili zajisté z duchovní skály, kteráž jich následovala, skála pak byl Kristus); ale ne mnozí z nich líbili se Bohu; nebo poraženi jsou na poušti.

Výklad.

Bratří! Zdaliž nevíte, že kteříž v závod běží, všickni sice běží, ale jeden béře základ? — ale jak byste to nevěděli? Vždyť se u vás takové hry veřejně provozují, každého druhého roku se opakují; vy při nich bývátе, na ně se díváte, o nich mluvíte a mluviti slyšíte; dobře tedy víte, že kteříž v závod běží, všickni sice běží, s největším namáháním, všech sil napínáním, co mohou nejrychleji, aby jeden druhého předstihl, běží, ale jenom jeden z nich béře základ, to jest, to, oč se založili, ustanovenou cenu, odměnu, kteráž obyčejně záležela ve věnci nebo koruně z břečťanu nebo z vavřínu. A poněvadž to víte, beřte si z toho příklad. *Tak běžte* — jako byste v závod běželi, jako byste mermomocí jeden druhého předstihnouti chtěli, co nejúsilovněji, nejopravdověji, nejrychleji, můžete — *ať* — základu, ceny, odměny — *dosáhnete.* To můžete tím ochotněji činiti, protože před těmi, kteříž při veřejných hrách v závod běží, veliké výhody máte, totiž předně tu, že máte dosáhnouti základu, kterýž záleží v slávě, radosti, blaženosti věčné, a za druhé tu, že ho můžete a máte dosáhnouti všickni, i také ti, kteříž nikoho nepředstihnou, ba ani nedostihnou, jen když běží tolik, co mohou. Ale onino napřed vědí, že všickni základu nedosáhnou, nýbrž jenom jeden, a přece se všickni vynasnažují, a běží, co jen mohou, aby ho dosáhli; čím více vy se máte všickni vynasnažiti, a běžeti tak, abyste ho dosáhli, vědouce napřed, že ho všickni od prvního až do posledního dosáhnouti máte a můžete. Ta pravím ovšem o běžení duchovním, ne tělesném, o běžení srdcem, ne nohama. Běžeti jest tu tolik co milovati; běžeti srdcem, duší, myslí tolik co milovati z srdce, z duše, z mysli; běžeti celým srdcem, celou duší, vší myslí a silou tolik, co z celého srdce, z celé duše, ze vší mysli a síly milovati. Jestliže tedy Pána Boha svého milujete z celého srdce svého, z celé duše své, ze vší mysli a síly své, a bližního svého jako sebe samého (Luk. 10, 27); blahoslavení jste, nebo běžíte tak, abyste věčného blahoslavenství dosáhli. —

Od běžení v závod přechází nyní apoštol Páně k jinému druhu veřejných her, totiž k potýkání se, k zápasení, k bojování, a praví: *A* — jak také dobře víte — *každý, kdož o závod bojuje,* — rukama, pěstěma řemeny otočenýma na soupeře míří, doráží, jej tepe, povaluje — *ode všech věcí se zdržuje,* — kteréž by mu v boji překážeti, jej k boji

méně schopným, čilým, způsobilým, anebo docela neschopným, nezpůsobilým učiniti mohly, zejmena od vína, pamlsků, těžkých pokrmů, přílišného spaní, tělesných a světských rozkoší. Od těch se zdržuje, a to nejen od některých, ale ode všech, a nejen někdy, ale ustavičně a nejen v boji, ale dlouho, více měsíců před bojem, a nejen když mu jsou lhostejné, anebo protivné, ale i když by mu sebe milejší byly: *a* — proč to? *oni zajisté, aby porušitelnou korunu obdrželi, my pak neporušitelnou.* Koruna porušitelná záležela ve věnci z břečťanu, anebo z vavřínu anebo z něčeho podobného; koruna neporušitelná záleží ve věčné radosti, slávě, vládě, moci. Jaký to tedy rozdíl mezi korunou porušitelnou a neporušitelnou! A když oni ode všech škodlivých věcí se zdržují k vůli koruně porušitelné, aby ji obdrželi: čím více my křesťané máme se zdržovati ode všech věcí zlých, hříšných, zapovězených k vůli koruně neporušitelné, abychom ji obdrželi; máme se od nich zdržovati, i byť se nám sebe potřebnější a milejší býti zdály, byť se nám tak potřebné a milé býti zdály jako oko v hlavě, jako pravá ruka a pravá noha na těle; nebo praví Pán Ježíš: „Jestliže oko tvé pravé pohoršuje tě, vylup je a vrz od sebe: nebo užitečněji jest tobě, aby zahynul jeden úd tvůj, než aby celé tělo tvé uvrženo bylo do pekelného ohně. A jestliže ruka tvá pravá pohoršuje tebe, utni ji a vrz od sebe: nebo užitečněji jest tobě, aby zahynul jeden úd tvůj, než aby celé tvé tělo upadlo v oheň pekelný“ (Mat. 5, 29. 30).

V zdržování se od věcí zlých, zapovězených záleží bojování naše proti tělu; také sice proti světu a ďáblu, ale poněvadž svět a ďábel obyčejně k tělu se obracují, a k zlému je popichují, hlavně proti tělu. Tělo žádá proti duchu, duch pak proti tělu; a skutkové těla jsou: smilstvo, nečistota, nestydatost, chlipnost, modloslužba, čáry, nepřátelství, svárové, nenávisti, hněvy, vády, různice, roty, závisti, vraždy, opilství, ožralství a těm podobné věci (Gal. 5, 17. 21). Když se od takových věcí neboli skutků zdržujeme, tu proti tělu bojujeme, tu mu rány, bolesti děláme, a sice mnohem větší, nežli kdybychom je pěstěmi sebe více, třebas až do krve tepali; z takového tepání mnoho by sobě nedělalo, to by lehko sneslo; ale zdržování se od těch skutků, kterýchž žádá, to těžce nese, to je náramně bolí, trápí, mučí; to mu nade všecko protivné, trpké, nesnesitelné jest. Ale nejen od věcí

zlých, zakázaných, nýbrž také od dovolených dobře jest se zdržovati; nebo kdo se od věcí dovolených častěji zdržuje, ten se k zdržování se od věcí nedovolených, hříšných připravuje, ten sobě toto zdržování se ulehčuje, ten spíše v boji proti tělu obstojí, a nad ním zvítězí. V tomto zdržování se od mnohých dovolených věcí u př. pokrmu, nápoje, spaní, návštěvy, rozmluvy, hry záleží naše cvičení se před bojem, naše připravování se k boji. A neporušitelná koruna stojí zajisté za to, i abychom se před bojem pilně cvičili, i abychom sobě v boji statně počínali. V jednom i druhém předcházejí nás bojovníci dobrým příkladem.

Tak nám apoštol Páně za příklad k následování vystavuje nejprvé běhouny, a potom bojovníky, aby nás ale ještě více povzbudil, vystavuje nám za příklad i sebe samého, řka: *Protož* — to jest, poněvadž nám křesťanům jako o závod běžeti a bojovati jest, poněvadž nám tak běžeti jest, abychom základu — věčného blahoslavenství dosáhli, a tak bojovati jest, abychom neporušitelnou korunu obdrželi, protož — *já tak běžím, ne jako v nejisto*, — zdaliž spasení věčného dosáhnu, nýbrž jako v jisto, abych ho jistě dosáhl; *tak bojuji, ne jako do větru* — jen na oko, na prázdno, nadarmo rukou, pěstí — *máchaje: ale tresci* — prací, bděním, hladem, žízní, horkem, zimou a mnohonásobným jiným způsobem k zlému náchylné, zlého žádostivé, neposlušné, tvrdošijné, vzdorovité, pyšné, hrdé, pánovité — *tělo své a* — tím trestáním je mermomocí — *v službu podrobuji*, — a to ze strachu, — *abych snad, jiným káže*, — a kázáním svým k věčnému spasení jim dopomáhaje, — *sám nebyl zavržen* — od věčného spasení vyloučen; což by se jistě stalo, kdybych těla svého netrestal, a trestáním v službu nepodroboval; nebo kdybych těla svého netrestal, tělo mé trestalo by mne; kdybych ho v službu nepodroboval, ono by v službu podrobilo mne, učinilo by ze mne nejbídnějšího otroka, nejhnusnějšího hříšníka, nejohavnějšího nepřítele Božího; a pak bych byl zavržen, pak by bylo veta po mém spasení. Mé kázání a jiným k spasení pomáhání by mne před věčným zavržením, před ztrátou mého spasení neochránilo. Nechci-li, aby se to stalo, musím nevyhnutelně tělo své trestati, a je mermomocí duchu svému v službu podrobovati. A jak já to činím, tak to musí každý činiti, má-li se záhuby věčné vystříhati musí, chtěj neb nechtěj, tělo své nepodajné, odboj-

né trestati, ne aby mu ublížil, je zmrzačil, usmrtil, a tak k sloužení duchu méně schopné, anebo docela a na vždycky neschopné učinil, nýbrž aby je duchu svému v službu podrobil, podobně otci moudrému, kterýž při trestání nezdárných dětí na pozoru se má, aby jim neublížil, jich nezmrzačil, jich neusmrtil, nýbrž aby je napravil, a v ochotnou, stálou službu jak sobě, tak také Bohu a církvi podrobil; a musí tělo své duchu svému v službu podrobovati, aby přese všecky milosti Boží, kterýchž snad požívá, a přese všecky dobré skutky, kteréž snad koná, že u př. se modlí, almužnu dává, do kostela chodí, službám Božím obcuje, svaté svátosti přijímá, od Boha nebyl zavržen; nebo kdyby těla svého duchu svému v službu nepodroboval, sám by byl od těla svého a jeho slepých, podlých žádostí v otrockou službu čím dále, tím více podroben a pak by byl přese všecky milosti Boží a dobré skutky své zajisté zavržen, jako se stalo předkům našim, že přese všecky milosti Boží, jichžto požívali, od Boha zavrženi byli. A přes které milosti? přes ty, o nichž hnedky bude řeč.

Nechcit zajisté, abyste nevěděli, bratří, že otcové naši — na poušti, když z Egypta do zaslíbené země se brali, — *všickni pod oblakem byli* — ten oblak neboli oblakový sloup nebyl nic přirozeného, nýbrž něco zázračného, neb sobě tak počínal, jako by rozum měl; ve dne byl tmavý, v noci ohnivý, aby ho pořád bylo viděti; ve dne na ně stínil, a před slunečním vedrem jich chránil, v noci jim poskýtal potřebného libého světla; nebylo-li od nikud žádného nebezpečenství, předcházel je jakožto vůdce jejich, vyskytlo-li se nějaké, jako když Egypťané za nimi se hnali a je dohonili, zašel za ně a postavil se mezi ně a Egypťany, aby tito k nim nemohli; kdykoliv se odnášel s stánku, bylo to znamením, aby šli, pakli se snášel s vrchu, bylo to znamením, aby na témž místě zůstávali a odpočívali. On byl tedy oznakem zvláštní přítomnosti a ochrany Boží. By bylo jeho nebylo, byli by na cestě mnoho vystáli, Egypťanům do rukou padli a od nich buďto nazpět do otroctví vehnáni anebo pobiti byli. (2. Mojž. 13, 21. a 14., 24. a 40, 34. 35) — *a všickni* — o suché noze rudé — *moře přešli* — nebo, jak písmo praví, vztáhl Mojžíš ruku na moře a Hospodin odjal je prudkým a horkým větrem vějícím přes celou noc a obrátil moře v sucho, i rozstoupily se vody. I vešli synové israelští

prostředkem suchého moře: nebo byla jim voda jako zeď po pravé i po levé straně; i vysvobodil Hospodin v ten den Israele z rukou Egyptských. A viděli Egyptské mrtvé na břehu mořském, a ruku velikou, kterouž byl prokázal Hospodin na nich. I zpíval Mojžíš i synové israelští píseň Hospodinu (2. Mojž. 14, 21. 22. 30. 31 a 15) — *a všickni skrze Mojžíše* — an je pod ochranou Boží mořem převedl — *pokřtěni jsou v oblace a v moři* — vlastně pokropeni jsou krůpějemi z oblaku a z moře, jelikož oblak i moře vodu v sobě držely. Toto pokřtění nebo-li pokropení předobrazovalo křest od Pána Ježíše ustanovený, nebo jako tehdáž synové israelští z otroctví Egyptského zcela a na vždycky vysvobozeni byli, protože nepřátelé jejich, kteříž jich s králem svým Faraonem až k moři pronásledovali, v něm všichni utonuli, rovněž tak i my bývame na křtu svatém z otroctví hříchů a ďábla dokonale a na vždycky vysvobozeni, protože hříchové, kteříž nás s knížetem ďáblem až ke křtu svatému pronásledují, na křtu svatém všickni se stápějí, smývají, shlazují, odpouštějí; — *a všickni týž pokrm duchovní jedli*, — pokrm ten, totiž manna byl jako símě koliandrové bílé, jiní podobné, a zázračný, jak z těch vlastností viděti, kteréž mu Písmo svaté připisuje, u př., že každého dne s nebe padal kromě soboty, že padal jenom v noci, když padala rosa na stany, že musel ráno se sbírati, že se rozpouštěl na slunci, že shnilo, co z něho až do jitra zůstalo, kromě toho, co na sobotu bylo necháno, že měl v sobě všelikou rozkoš a libost všeliké chuti, že snesl moc ohně a nerozplynul se a t. d. (2. Mojž. 16, 14—36 a Knih. Moudr. 16, 20—23). Tento pokrm, ač nebyl pro duši, nýbrž pro tělo, sluje tu duchovní, protože něco duchovního předobrazoval, totiž večeři Páně, tělo Pána Ježíše ve velebné Svátosti, jenž jest pravý pokrm duše. A ten pokrm jaké dobrodiní Boží! Bez něho byli by museli zahynouti, nebo odkud by byli mohli na poušti chlebův nakoupiti, aby pojedli? —

A jakým dobrodiním Božím byla manna, takovým dobrodiním byla zázračná voda, o níž tu řeč, — *a všickni týž nápoj duchovní pili, pili zajisté z duchovní skály, kteráž jich následovala, skála pak byl Kristus*; v Rafidim, jak stojí v Písmě svatém, žíznil lid israelský pro nedostatek vody, a reptal na Mojžíše. I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Jdiž před lidem, a pojmi s sebou některé ze starších israelských, a hůl, kte-

rouž jsi udeřil v řeku, vezmi do ruky své, a jdi. Aj já státi budu tam před tebou na skále Horeb, i udeříš ve skálu, a vyjde z ní voda, aby pil lid. Učinil Mojžíš tak atd. — (2. Mojž. 17, 1—6). A jako Mojžíš v skálu udeřil a ji otevřel, tak jeden z vojínů otevřel kopím bok Páně na kříži. A jako ze skály voda vyšla, aby pil lid israelský, tak i z boku Páně vyšla krev a voda, aby pil lid křesťanský. Lid křesťanský ji pije, když přijímá velebnou Svátost oltářní. Skála tedy předobrazovala Pána Ježíše, obzvláště jeho svatý bok; a voda z skály vyšlá předobrazovala krev a vodu z boku Páně vyšlou, a poněvadž tato krev ve velebné Svátosti se nalezá, krev Páně ve velebné Svátosti oltářní. A jelikož skála Krista předobrazovala a voda ze skály vyšlá jeho svatou krev, protož tu ta skála a voda slovou duchovní, což jest tolik, co předobrazná. — O skále se tu podotýká, že jich následovala, protože jich následoval Kristus, aby se jim nikde ani pokrmu, ani nápoje, ani pomoci, ani ochrany, ani ničeho jiného nedostávalo. A jako následoval jich — lidu svého israelského, rovněž tak následuje i nás — lidu svého křesťanského. Hle, již přes osmnáct století následuje ho po veškerém světě až do nejvzdálenějších končin jeho, následuje ho do měst a do vesnic, do chrámů i do kaplí, do domů i do nejbídnějších chatrčí; a kdekoliv se nový kostel vystaví a posvětí, hned tam lidu svého věřícího následuje a u prostřed něho na oltáři ve velebné Svátosti ustavičný příbytek činí, aby se mu ani těla ani krve jeho k požívání nenedostávalo. A tak pořád a vždy více naplňuje, což byl již dávno řekl, že rozkoš jeho jest, býti s syny lidskými (Přísl. 8, 31.) — Z toho, co tu o našich otcích a o milostech, kterýchž požívali, stojí, mohl by někdo souditi, že Pánu Bohu, kdo ví jak milí byli, — *ale* — mýlil by se, nebylo tomu tak — *ne mnozí z nich líbili se Bohu.* Tolik jich bylo, šestkrátstotisíc a jenom dva z nich líbili se Bohu — Josue a Kaleb. Tolik jich bylo, a všecky Bůh z Egypta mocným ramenem vysvobodil, před nepřátely ochránil, mořem převedl, na poušti zázračně zachovával a živil, a jenom dva z nich se Bohu líbili. Tolik jich bylo, a všecky chtěl Bůh do zaslíbené, medem a mlékem tekoucí země uvésti, a je v ní šťastnými, blaženými učiniti; a toliko dva z nich do ní uvedl — Josue a Kaleba. Všickni ostatní zemřeli na poušti z trestu za to, že se proti Bohu nedůvěrou, reptáním, smilstvím, opilstvím, modlářstvím a jiným

způsobem prohřešili. A tak se to má také s námi křesťany. Tolik jest nás, na tisíce a na miliony; a všecky Bůh na křtu svatém ze smrti do života, z otroctví na svobodu, z království ďáblova do království Syna svého, do církve svaté přenesl, všecky v ní chlebem života a rozumu krmí, a vodou spasitelné moudrosti napájí, a jim nesčíslných jiných milostí uděluje, a všecky chce do nebe uvésti a v něm na nejvýš a na věky šťastnými, blaženými učiniti; ale ne mnozí z nás líbí se Bohu, a vejdou do nebe, jenom ti totiž, kteříž přikázání jeho zachovávají, anebo abych to se svatým apoštolem řekl, jenom ti, kteříž tak běží, aby odplaty věčné dosáhli, kteříž tak bojují a ode všech věcí se zdržují, aby neporušitelnou korunu obdrželi, kteříž tělo své trestají, a v službu podrobují, aby zavrženi nebyli. Všickni ostatní Bohu se nelíbí, a do nebe nevejdou pro hříchy své. A není divu; nebo hřešiti — to není k cíli běžeti, nýbrž jeho se vzdalovati, to jest po Egyptě se ohlížeti a do něho se vraceti, jako činili Israelité na poušti, když se jim něco nelíbilo; hřešiti — to není bojovati a ode všech věcí se zdržovati, nýbrž okolo zlatého telete tancovati a všecko, byť to sebe horší bylo, sobě dovolovati, jako zase Israelité na poušti činili; hřešiti — to není tělo své trestati a v službu podrobovati, nýbrž jemu uzdu pouštěti, jeho chtíčům hověti, jeho otrokem se dělati, podobně Israelitům na poušti, kteříž se posadili, aby jedli a pili, a vstali, aby hráli a tak jenom tělu sloužili. Ke kterým pak asi my patříme? k těm-li, kteříž se Bohu líbí a k němu do nebe přijdou, anebo k těm, jenž se mu protiví, a svaté tváře jeho nikdy neuzří? Dejž Bůh, abychom i nyní i budoucně k prvním patřili!

Obsah.

Jako ti, kteříž v závod běží, všichni tak běží, aby časného základu dosáhli, tak běžte také vy, abyste věčný základ vzali. A jako ti, kteříž o závod bojují, všickni tak bojují, aby porušitelnou korunu obdrželi, tak bojujte také vy, abyste neporušitelnou korunu dostali. Co se mne dotýče, já tak běžím a tak bojuji; nebo tresci tělo své a mermomocí v službu podrobuji, abych snad, ač jiným káži a ku spáse dopomáhám, sám zavržen nebyl, jako se stalo otcům našim, kteříž, ač pod zvláštní ochranou Boží byli a svatý křest a svátost oltářní předobrazně přijali, skoro všickni na poušti zhynuli.

Epištola na neděli první po Devítníku.

(II. Epištola sv. Pavla ke Korintským 11, 19—33. a 12, 1—9.)

Bratří! Rádi zajisté trpíte nemoudré, jsouce sami moudří. Nebo trpíte, jestliže vás kdo v službu podrobuje, jestliže kdo zžírá, jestli-že kdo obírá, jestliže se kdo pozdvihuje, jestliže vás kdo v tvář bije. K zahanbení pravím, jakobychom my v té částce slabí byli. V čem kdo smí, (v nemoudrosti pravím) smímť i já. Židé jsou, i já; Israelští jsou, i já; plémě Abrahámovo jsou, i já; služebníci Kristovi jsou, (jako méně moudrý pravím) více já v prácech přemnohých, v žalářích hojněji, v ranách nad míru, v nebezpečenstvích smrtelných častokrát. Od Židů pětkrát čtyřiceti ran bez jedné jsem trpěl. Třikrát jsem metlami mrskán byl, jednou jsem byl kamenován, třikrát jsem na moři tonul, den a noc na hlubokosti mořské jsem byl, na cestách často, v nebezpečenstvích na řekách, v nebezpečenstvích od lotrů, v nebezpečenstvích od svého národa, v nebezpečenstvích od pohanů, v nebezpečenstvích v městě, v nebezpečenstvích na poušti, v nebezpečenstvích na moři, v nebezpečenstvích mezi falešnými bratřími; v práci a v bídě, v bděních mnohých, v hladu a žízni, v postech mnohých, v zimě a v nahotě; kromě toho co zevnitř jest, každodenní mé zaměstnání, péče o všecky církve. Kdo jest nemocen, abych já nebyl nemocen? Kdo se horší, abych já nehořel? Jestližeť se mám chlubiti, svými nemocemi se budu chlubiti, Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, kterýž jest požehnaný na věky, ví, že nelhu. V Damašku vladař lidu krále Aréty ostříhal města Damascenských, aby mne jal; a oknem v koši spuštěn jsem přes zeď a tak jsem ušel rukou jeho. Mám-li se chlubiti, (nesluší se sice!) přijdu pak k viděním a zjevením Páně. Znám člověka v Kristu, že před lety čtrnácti (zdali v těle, nevím, čili kromě těla, nevím; Bůhť ví!) vtržen byl ta-

kový až do třetího nebe. A znám takového člověka, (zdali v těle, či kromě těla, nevím, Bůh ví!) že vtržen byl do ráje a slyšel tajná slova, jichžto nelze člověku mluviti. Takovými věcmi se budu chlubiti: ale sebou nebudu se nic chlubiti, leč svými nemocemi. Neboť bych se i chlubiti chtěl, nebudu nemoudrym; pravdu zajisté povím; ale uskrovňuji, aby někdo nesmýšlel o mně více nežli při mně vidí, anebo co ode mne slyší. A aby velikost zjevení mne nepozdvihla, dán jest mi osten těla mého, anděl satanův, aby mne zášijkoval. Pročež třikrát jsem Pána prosil, aby ode mne odstoupil: ale řekl mi: Dosti máš na milosti mé; nebo moc v nemoci se zdokonaluje. Protož rád se chlubiti budu svými nemocemi, aby ve mně přebývala moc Kristova.

Výklad.

Do Korintské osady vetřeli se lživí apoštolé a roztrušovali v ní bludy rozličné, zejména ten, že víra křesťanská nepostačí k spasení, že jest k tomu také zákona Mojžíšova, obzvláště obřízky nevyhnutelně zapotřebí. A aby jim křesťané Korintští spíše uvěřili, vychloubali se náramně, a svatého Pavla tupili, vydávali se za pravé od prvoapoštolů vyslané učitele a svatého Pavla za falešného apoštola, a hleděli všemožně o lásku a důvěru Korintských jej připraviti. Když se sv. Pavel o tom dozvěděl, nemohl k tomu mlčeti, nechtěl-li, aby se Korintští v pravé víře zviklali, a na dušich škodu trpěli; on musel proti těm bludařům povstati, apoštolské důstojnosti své proti nim hájiti, i také se, pokudž toho třeba, chlubiti. I učinil to, a sice následujícím způsobem: *Bratří!* — praví — *Rádi trpíte nemoudré, jsouce sami moudří.* Lžiapoštolé se před vámi vychloubají, do nebe se vychvalují, což zajisté jest nemoudré; a vy myslíte, že kdo ví jakou tím moudrost na jevo dáváte, když vychloubání jejich slyšíte, jemu přisvědčujete, je za pravdu přijímáte, ježto byste poznati měli, že sobě při tom velmi nemoudře počínáte, poněvadž tím víru svou, spasení své do velikého nebezpečenství přivádíte a ježto byste měli pilně se jich va-

rovati podle slov Kristových: „Pilně se varujte falešných proroků, kteří přicházejí k vám v rouše ovčím, vnitř pak jsou vlci hltaví; po ovoci jejich poznáte je“ (Mat. 7, 15. 16). Ale poněvadž již takoví jste, že nemoudré rádi trpíte; doufám, že i mne nemoudrého rádi strpíte, když se před vámi budu chlubiti, a to tím více, protože se nebudu přes míru chlubiti jako lžiapoštolé, nýbrž jenom mírně, pokud budu museti, a protože vám nebudu lži mluviti, jako lžiapoštolé, nýbrž pouhou pravdu; a obzvláštně když povážím, co všecko od nich rádi trpíte, tu mně ani dost málo o tom pochybovati nelze, že i mou nemoudrost, to jest, chloubu rádi strpíte. *Nebo trpíte, jestliže vás kdo* — ve své pánovitosti — *v službu podrobuje*, — s vámi jako s otroky svými zachází, na vás jako na otroky těžká, nesnesitelná břemena vzkládá, zákon Mojžíšův, obřízku, oběti a jiné židovské obyčeje vám vnucuje, o křesťanskou svobodu vás připravuje, — *jestliže kdo* — ve své hltavosti — *zžírá* — vyžírá, hodováním, obžerstvím, opilstvím atd. jmění vaše stenčuje, hubí, na zmar přivádí, — *jestliže kdo* — ve své lakotnosti — *obírá* — nač přichází, to vám béře, poslední halíř vydírá, kabát i košili svléká, sebe obohacuje, vás ožebračuje, — *jestliže se kdo* — ve své pýše — *pozdvihuje* — přeceňuje, nadýmá, nad vás se vypíná, vámi pohrdá, vás za povrhel pokládá, — *jestliže vás kdo* — ve své smělosti — *v tvář bije*, — do očí a veřejně vás, co může, nejvíce haní, tupí, zahanbuje, vám zpozdilců, bláznů, zlosynů a jiných nadává.

Tím, „jestliže kdo“ atd., vyrozumívá a popisuje sv. Pavel lžiapoštoly, ale nejmenuje jich, aby je ušetřil; a tím dává na jevo, že nevystupuje a nebojuje proti nim z závisti, nenávisti, zlosti, msty anebo z jiné náruživosti, nýbrž z pouhé svaté povinnosti, z samé pečlivosti o své apoštolské důstojenství a o spasení Korintských křesťanů. Následujme ho v tom; musíme-li proti nepřátelům svým vystoupiti a bojovati, hleďme nicméně je při tom, pokud můžeme, ušetřiti, a ukažme tak, že nejednáme z zášti, nenávisti, mstivosti, nýbrž toliko z povinnosti, z svědomitosti, z bázně a lásky Boží. — Tím „jestliže kdo“ atd. vyrozumívaje, jak řečeno, lžiapoštoly, praví o nich apoštol: Takoví jsou lžiapoštolé — pánovití, hltaví, lakotní, pyšní, smělí; tak vám na křesťanské svobodě, na statcích, na cti ubližují; a vy to všecko od nich trpíte, jako tiší beránkové, kteříž ani úst svých neotvírají;

vy to všecko trpíte, jako by vám tím ani dost málo neubližovali; vy to všecko rádi trpíte, jako by vám tím, kdo ví jaké dobrodiní prokazovali; vy to všecko rádi trpíte, jste jim za to vděčni, pokládáte jim to za zvláštní zmužilost, udatnost, vyhlašujete je za pravé hrdiny, mne pak za velikého slabocha. Co mám tomu říci?

K zahanbení pravím, jako bychom my v té částce slabí byli. Vlastně bych měl říci: Ke cti a chvále své pravím, ale poněvadž se nerad chválím, raději řeknu: K zahanbení svému pravím, jako bychom my v té částce, v kteréž oni silní jsou, slabí byli. Ba, co se dotýče podrobování v službu zžírání, obírání, pozdvihování se, bití v tvář, v tom jsme v skutku slabí, velmi slabí; nebo v tom jsem se slabým prokázal, když jsem u vás byl. Žádného z vás jsem v službu nepodroboval, žádnému zákon Mojžíšův, obřízku a jiné židovské obyčeje nevnucoval, ale z služby zákona Mojžíšova, z otroctví hříchů jsem vám pomáhal; žádného jsem nezžíral, ale pracoval jsem, dělaje rukama svýma, což dobrého jest, abych měl na to, čehož potřebí bylo mně i těm, jenž se mnou byli; žádného jsem neobíral o zlato a stříbro anebo o oděv, ale raději jsem dával, nežli bral, pamatuje na vyrčení Páně: „Blaženěji jest dávati než bráti“ (Skut. Apošt. 20, 34. 35); nad žádného jsem se nepozdvihoval, ale byl jsem tichý a pokorný srdcem, podle příkladu Pána Ježíše, jenž dí: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem“ (Mat. 11, 29); žádného jsem ve tvář nebil, ale mírně, vlídně, přívětivě ku každému jsem se choval. A tak jsem se mezi vámi slabým prokázal, a prokazuji se až podnes slabým, kdekoliv jsem, a budu i budoucně slabým se prokazovati, protože mi to káže má povinnost, mé svědomí. A to jest ta jediná přednost, kterou lžiapoštolé přede mnou mají, může-li se to přednostÍ nazvati, o čem velmi pochybuji; není-li to spíše přednost má před nimi, jako že v skutku a v pravdě jest. Ač ale v tom slabý jsem, avšak nejsem proto ve všem slabý, v čem oni silni jsou, jmenovitě v osmělování se.

Důkaz toho jest ten: *V čem kdo* — z nich — *smí* — se osměluje, (*v nemoudrosti pravím*; nebo jenom nemoudrost se s osmělováním, chlubením srovnává, moudrost je vylučuje; a já bych se zajisté neosměloval, kdybych k tomu nebyl donucen) *smímť* — osmělujiť se — *i já. Židé jsou*, —

kteříž mluví hebrejsky, a proto větší vážnosti požívají, — *i já; Israelští jsou*, — jichžto jest přijetí za syny, i sláva i smlouva i zákona dání i služba Boží i zaslíbení, (Řím. 9, 4. 5) — *i já; plémě Abrahamovo* — synové, potomci Abrahamovi — *jsou*, — jimžto od Boha zaslíbeno požehnání, — *i já;* v tom tedy nemají přede mnou nižádné přednosti, v tom jsme sobě rovni; avšak ani v ostatním nepředčí nade mne, ale já nad ně, — *služebníci Kristovi jsou*, — (zase — *jako méně moudrý pravím) více já* — já nejen služebník Kristův, alebrž také mučedník, protože jsem byl — *v pracech přemnohých*, — jak tělesných tak duševních, pro evangelium Kristovo podstoupených, — *v žalářích hojněji, v ranách nad míru, v nebezpečenstvích smrtelných častokrát. Od Židů pětkrát čtyřiceti ran bez jedné jsem trpěl.* V zákoně Mojžíšově stálo takto: „Vedle míry provinění jeho (vinného) bude i počet ran: ale tak, aby nebylo ran více než čtyřiceti; aby šeredně zedraný před očima tvýma neodešel bratr tvůj“ (5. Mojž. 25, 2. 3). Tohoto rozkazu aby nepřestoupili, nedovolovali Židé dávati trestancům více ran než čtyřiceti bez jedné. Toto trestání bývalo tak kruté, že mnohý trestanec na místě duši vypustil. Jaké tedy nebezpečenství smrti, když sv. Pavel ne jednou, ale pětkráte ten trest vytrpěl! *Třikrát jsem* — od pohanů — *metlami mrskán byl*, — tak že od těch přemnohých ran a od toho mrskání nosil jizvy na těle svém, jak napsal Galatům: „Já jizvy Pána Ježíše na těle svém nosím“, (Gal. 6, 17) — *jednou jsem byl* (v Lystře Lykaonské) *kamenován*, tak že mne pak za město vytáhli, domnívajíce se, že jsem mrtev (Skut. Apošt. 14, 18) — *třikrát jsem na moři* — když nám bouře loď stroskotala — *tonul*, — *den a noc na hlubokosti mořské* — na lodních troskách zmítán — *jsem byl, na cestách* — velmi obtížných a nebezpečných — *často, v nebezpečenstvích na řekách* — když jsem přes ně přeplouti musel, — *v nebezpečenstvích od lotrů, v nebezpečenstvích od svého národa*, — od Židů, kteříž mne nenáviděli, bezživotí mého hledali, — *v nebezpečenstvích od pohanů, v nebezpečenstvich v městě* — u př. v Damašku, Jerusalemu, Antiochii, Lystře, Korintu — *v nebezpečenstvích na poušti* — u př. od lité zvěře, — *v nebezpečenstvích na moři* — od loupežníků, vrahů, zvláště od Židů, kteříž mi úklady činili, jako tehdáž, když jsem se měl plaviti do Syrie, (Skut. Apošt. 20, 3) — *v nebezpečenstvích mezi falešnými bratřími* — kře-

sťany, lžiapoštoly, bludaři, kteříž mi nástrahy kladli, protože jsem se jim v tom, co oni chtěli, nepodal, abych totiž zákon Mojžíšův se svatým Evangeliem spojoval, a jej za stejně potřebný k věčnému spasení vydával (Gal. 2, 4). Jaká to řada nebezpečenství! Nebo nepraví: v nebezpečenství, jako o jednom, o jednom na cestách, o jednom na řekách, o jednom od lotrů atd., nýbrž praví: v nebezpečenstvích, jako o mnohých, o mnohých na cestách, o mnohých na řekách, o mnohých od lotrů, o mnohých od svého národa, o mnohých od pohanů, o mnohých v městě, o mnohých na poušti, o mnohých na moři, o mnohých mezi falešnými bratřími. Jaká to tedy řada nebezpečenství! A jedno větší, strašlivější nežli druhé. Kdož by se nebál, nelekal, nehrozil, kdyby jenom jedno takové podstoupiti měl?

Avšak sv. Pavel jich tolik podstoupil; sotva že z jednoho vyšel, do druhého již zase přišel, aneb z jednoho ještě nevyšel a v druhém již zase vězel. A mimo nebezpečenství — *v práci a v bídě*, — jak o tom také Thesalonicenským napsal v tato slova: „Pamatujete zajisté, bratří, na práci naši a ustání; ve dne v noci pracujíce, abychom žádného z vás neobtěžovali, kázali jsme mezi vámi evangelium Boží“ (1. Thess. 2, 9); — *v bděních mnohých* — při práci, modlitbě, zpěvu, vyučování věřících; ve Filipech u př. v žaláři modlil se se Silou o půlnoci a chválil Boha (Skut. Apošt. 16, 25); v Troadě vyučoval po celou noc až do rána (Sk. Ap. 20. 10), — *v hladu a v žízni*, — obzvláště na cestách, na poušti, na moři, v žaláři, — *v postech mnohých*, — k potrestání těla a k podrobení ho v službu, dobrovolně na se vzatých, — *v zimě a v nahotě*; nahotou vyrozumívá nedostatek příhodného, teplého oděvu vůbec a zvláště na zimu. Nová to řada utrpení dílem dobrovolných, dílem nedobrovolných. Kdo jenom jedno z nich snáší, snáší je těžce, a hledí jak jen může se ho sprostiti; a nemůže-li se ho sprostiti, vzdychá, naříká, pláče. Jak pak teprv, kdo jich více snáší, a najednou snáší, a dlouhý čas snáší; a co teprv, kdo třebas všecka a najednou a pořád až do smrti snáší jako sv. Pavel! A bez pochyby, že tu všech svých utrpení ani nevyjmenoval, že k nim mohl mnohá jiná přidati. A ani na tom není dost; nebo dosavad mluvil jenom o tom, co zevnitř jest, co se zevnitřního, tělesného stavu a života jeho dotýče, nemluvil ale nic o tom, co vnitř jest, co do vnitřního stavu církve,

do vnitřní zprávy její zasáhá. O tom se teprv teď zmiňuje řka: *Kromě toho, co zevnitř jest, každodenní mé zaměstnání, péče o všecky církve.* Všecky církve, to jest všecky osady křesťanské, jak od něho, tak také od ostatních apoštolů založené, k němu pohlížely, jemu důvěřovaly, k němu se utíkaly, tu s prosbami, tu s pochybnostmi, tu s otázkami, tu s žalobami, tu s zprávami o bludech, o pohoršeních, o pronásledováních, o hádkách, o nepokojích atd., a všem měl vyhověti, všem dosti učiniti, všem raditi, všecky učiti, povzbuzovati, posilňovati, ozbrojovati, těšiti. A tak byl pořád pln zaměstnání, pln péče a starosti o všecky církve, o rozvoj, prospěch, blaho, pokoj jejich. Jenom jedna dost nepatrná osada co nadělá duchovnímu pastýři práce, starosti, těžkosti, útrap! mnohdykráte tolik, že zemdlí, sklesne, oslzí, že před časem sešediví, ochuraví a na věčnost odejde. Jak pak teprv tolik a k tomu ještě nových rozptýlených osad! Ó bylo to zajisté břemeno, nejen člověčím, alebrž i andělským ramenám těžké, nesnesitelné.

Ve všech osadách neboli církvích největší péče jeho potřebovali a vyžadovali předně nemocní na duši, a za druhé ti, kteříž se horšili, jichž zajisté málo nebylo, a protož mu také nejvíce na srdci a na péči leželi, jak o tom píše, řka: *Kdo jest nemocen,* — mdlý, slabý u víře, naději, lásce a jiných křesťanských ctnostech, — *abych já nebyl nemocen?* abych já s ním srdečné útrpnosti neměl, abych mu ku pomoci nepřispěl, abych ho z nemoci — z mdloby, slabosti jeho vyléčiti nehleděl? Já mám s každým takovým útrpnost jako s sebou samým, když nemocen jsem, já mu přispívám ku pomoci jako sobě samému v mdlobě a slabosti, já ho hledím uzdraviti jako sebe samého, podobně matce dobré, kteráž s nemocným dítětem svým stůně, a každé chvíle k němu dohlédá, a u něho bdí, a je jako zřítelnici oka svého opatruje, a všelikou pomoc a útěchu mu poskytuje, a to podle příkladu Ježíše Krista, kterýž, jak o něm psáno stojí (Mat. 12, 20), třtiny nalomené nedolomil a knotu doutnajícího neuhasil, to jest, kterýž se slabými v dobrém srdečnou útrpnost měl, a je s velikou trpělivostí ku spasení přiváděl. *Kdo se horší,* do zlých příležitostí se pouští, zlých společností vyhledává, s nešlechetnými obcuje, do bludů a hříchů upadá, jiným zlý příklad dává, je za sebou táhne, kazí, pohoršuje, *abych já nehořel?* nesnesitelné bolesti z toho ne-

cítil, a takovouto bolestí nutkán, doháněn nebyl, abych ho s pomocí Boží obrátil, napravil a všemu horšení se a pohoršení co nejdříve konec učinil? Takovou bolestí donucen vyobcoval na př. jednoho Korintského pro smilství spáchané z církve, a nepřijal ho do ní, dokud neučinil pravého pokání (1. Korint. 5, 1 atd.). Tak tedy se osmělil sv. apoštol, ač ho to mnoho přemáhání stálo, chlubiti se, a chlubil se dost obšírně, ale samými takovými věcmi, které svědčily o nemoci, slabosti, křehkosti, nedostatečnosti jeho, které nemoc, slabost, křehkost jeho jako v zrcadle ukazovaly, takovými věcmi, jakých lžiapoštolé pro sebe uváděti nemohli, a za jaké by se byli styděli, i kdyby je byli uváděti mohli, protože by byli jenom slabosti, křehkosti své odkryli, což se s jejich ctižádostí nikterak nesrovnávalo; a tím chlubením se dokázal, že jest více nežli oni; nebo oni se vydávali za služebníky Kristovy, ač pravými nebyli, protože by byli ani jeho nepomlouvali, ani Korintským křesťanům všelijak neškodili, ale on dokázal, že jest více než služebník Kristův, že jest také pravý mučedník — pravý mučedník pro ty práce, kteréž podstoupil, pro ty žaláře, do nichž uvržen byl, pro ty okovy, které nosil, pro ty rány, kterýchž dostal, pro nesčíslná nebezpečenství, do nichž přišel, pro smrtelné úzkosti, kteréž vystál, pro mnohonásobné útrapy, kteréž vytrpěl, pro každodenní péči, kterouž o všechny církve i jednotlivé údy jejich má. A poněvadž jsem — praví — toho, čeho jsem dokázati chtěl a měl, již dokázal, rád bych se nyní ode vší chlouby odmlčel, neb mi jest nad míru protivna. *Jestliže* — ale na mé dosavadní chloubě není dost, — jestliže — *se mám* — ještě dále — *chlubiti*, — jestliže toho k obhájení mé apoštolské důstojnosti proti odpůrcům mým zapotřebí, budu se sice chlubiti, ale zase tak jako dříve — *svými nemocemi* — slabostmi, křehkostmi, nedostatečnostmi — *se budu chlubiti*, aby ale nikdo nemyslil, že si jen tak něco vymýšlí, že přehání, že se lži dopouští, poněvadž se již nemocemi svými chlubil, a opět se jimi chlubiti chce; vidělo se mu za potřebné, aby ku přísaze útočiště vzal, Boha všemohoucího co svědka se dovolal, a řekl: *Bůh* — náš — *a otec Pána našeho Ježíše Krista, kterýž jest požehnaný* — chválený, velebený — *na věky, ví, že nelhu.* Lží bych Boha našeho a Otce Pána našeho Ježíše Krista, a tím samým také Ježíše Krista zlehčil, zhaněl, zapřel; a toho nechci, protože jest požehnaný na věky,

pravdou ho ale poctím, zvelebím, oslavím, a to chci, protože jest požehnaný na věky, a protože zasluhuje, aby i ode mne požehnán, poctěn, zveleben, oslaven byl. A tak opět začínám nemocemi svými se chlubiti.

V Damašku vladař lidu krále — arabského — *Aréty ostříhal města Damascenských, aby mne jal,* — a usmrtil, popíchnut a nepochybně také podplacen k tomu od tamních Židů, kteříž se mezi sebou uradili, aby mne zabili, a to z pomsty, protože jsem je, jak se jim zdálo, zahanbil, dokázav jim z Písem starozákonních, že Ježíš jest Kristus, zaslíbený Mesiáš; — *a oknem v koši spuštěn jsem* — v noci od křesťanů — *přes zeď, a tak jsem ušel rukou jeho.* Z toho, že oknem v koši spuštěn jest přes zeď, a že tak ušel rukou jeho, patrně vysvítá nemoc, slabost jaho, a silně bije v oči. A takových příběhů na důkaz své nemoci mohl ještě mnoho uvésti; aby ale nikdo o něm mysliti a říci nemohl, že jenom proto samými nemocemi se chlubí, poněvadž se jinými věcmi chlubiti nemůže, přechází od nemocí k jiným vyšším věcem, a praví: *Mám-li se chlubiti, (nesluší se sice* — pro mne, ale pro vás toho potřebí jest, abych tím důstojnost svou hájil!) *přijdu pak k viděním a zjevením Páně* — k věcem nebeským, kteréž mi Pán Ježíš dal viděti a ráčil zjeviti. Z toho vyjádření někdo by soudil, kdo ví, kolika viděními a zjeveními Páně a jak zevrubně, obšírně bude se chlubiti; a zatím se jenom jediného vidění a zjevení Páně kratičce dotýká, a sice nejprve vidění a potom zjevení, vidění těmito slovy: *Znám člověka v Kristu* — stojícího, živoucího, to jest, křesťana, — *že před lety čtrnácti (zdali v těle, nevím, čili kromě těla, nevím; Bůh ví!) vtržen byl takový až do třetího nebe.* Dokud se chlubil nemocemi svými, mluvil o sobě zjevně; řekl: já v žalářích, v ranách, v nebezpečenstvích, já v bídě, v bděních, v hladu, v postech, v nahotě; já oknem v koši spuštěn přes zeď atd.; jakmile ale k viděním a zjevením Páně přišel, hned změnil svou řeč, a mluví skrytě o sobě, v třetí osobě, jako by mluvil o jiném a ne o sobě; praví: Znám člověka v Kristu atd., a tím odmítá od sebe všelikou čest a slávu, kteráž by z vidění a zjevení toho na něho padnouti mohla. Znám člověka v Kristu, že před lety čtrnácti — tak dlouho tedy mlčel o viděních a zjeveních Páně, a ještě by o nich nemluvil, kdyby nemusil; tak prost byl všeliké chlubnosti! — vtržen byl takový mimo vůli svou, neodolatelnou mocí

Boží, až do třetího nebe. Podle Pisem svatých první nebe jest to, kde jsou oblaky, a druhé to, kde jsou hvězdy, a třetí to, kde jsou andělé a Svatí. Vtržen byl tedy až do sídla andělů a Svatých, do společnosti jejich. Při tom vtržení buď leželo tělo jeho jako strnulé, ztuhlé, zmrtvělé na zemi, anebo se nad zemí vznášelo a zářilo jako by již oslavené, jak se při vtržených obyčejně stává; zdaliž ale duše jeho při tom v těle, čili kromě těla byla, zdaliž s tělem spojena, čili od něho odloučena byla, praví, že neví, že Bůh ví. Tak se dotekl vidění, a nyní skoro těmi též slovy dotýká se zjevení Páně: *A znám takového člověka, (zdali v těle, čili kromě těla, nevím, Bůh ví!) že* — při vtržení do třetího nebe — *vtržen byl do ráje* — až k stromu života, k pramenu rozkoše, k trůnu milosti, to jest, k samému Pánu Ježíši, kterýž to všecko jest — strom života, pramen rozkoše, trůn milosti, a okusil tam nesmírné radosti, — *a slyšel tajná slova, jichžto nesluší* — nenáleží, neprospěšno jest — *člověku mluviti.* Proč nesluší? protože by v podezření padnul, jako by se chlubiti obmýšlel; a i kdyby tomu nebylo tak, kdyby neobmýšlel se chlubiti, kdyby taková slova s nejčistějším úmyslem, toliko pro čest Boží a pro spásu lidskou mluvil, a i kdyby sebe více tvrdil, a nevím jak se zapřísahal, že jenom čest Boží a spásu lidskou obmýšlí; přece by dotčenému podezření neušel. A protož nejlépe jest o takových slovech mlčeti, jakož tu také apoštol Páně činí. A nyní sám vykládá, proč neřekl: Já jsem byl vtržen do nebe atd.; nýbrž proč řekl: Znám člověka v Kristu, že vtržen byl do nebe atd., a udává toho příčinu tu, že nechce viděním a zjevením Páně chlubiti se pro sebe, aby totiž sám z něho čest a chválu měl, nýbrž pro člověka v Kristu, aby on — člověk v Kristu — z něho všecku čest a slávu měl. *Pro takového* — člověka dí, pro člověka v Kristu — *se budu chlubiti,* — aby na něj všecka sláva padala, — *ale pro sebe nebudu se nic chlubiti, leč svými nemocemi,* — jako jsem již také učinil, když jsem u př. řekl: Já v žalářích, já v ranách, já v koši. *Neboť bych se* — viděními a zjeveními Páně — *i chlubiti* — a říkati — *chtěl,* — já jsem byl vtržen do třetího nebe, já jsem byl vtržen do ráje a slyšel jsem tajná slova atd., — *nebuduť* (nebyl bych) *nemoudrým* — marnochlubným; *pravdu zajisté povím* (pověděl bych) — pouhou, čistou pravdu, žádnou chloubu, žádnou lež; mé chlubení bylo by pravdomluvení, ne chlu-

bení, — *ale uskrovňuji*, — ovšem že uskrovňuje; nebo moha o více viděních a zjeveních Páně mluviti, nečiní toho, ale zmiňuje se jenom o jednom; moha to jedno obšírně vypsati, nečiní toho, ale dotýká se ho jen několika slovy; moha zrovna říci, že vtržen byl do nebe a do ráje, nečiní toho, ale praví: Znám člověka v Kristu, že vtržen byl do nebe, do ráje; jistě tedy, že uskrovňuje, pomíjí, zamlčuje, zadržuje, vypouští, a proč asi? *aby nikdo nesmýšlel o mně více nežli při mně vidí, anebo co ode mne slyší*, — jako se již vícekráte stalo, u př. v Lystře, na ostrově Melitě (Skut. Apošt. 14, 7—14 a 28, 1—6), nýbrž aby každý smýšlel o mne tak, jak se skutky a řečmi svými býti ukazuji, aby mne měl za takového, jakým v skutku a v pravdě jsem — za nemocného, slabého, křehkého, nedostatečného člověka.

Z toho uskrovňování viděti, že se apoštol Páně velice ponižoval a všeliké pýchy všemožně se varoval; avšak vidění a zjevení Páně, jichž se mu dostalo, byla tak veliká, popudové k pýše tak silní, nebezpečenství do ní padnouti tak blízké, že zvláštní pomoci a ochrany Boží potřeboval a také požíval, aby do ní nepadnul. Píše o tom takto: *A aby velikost zjevení mne nepozdvihla*, — pýchou nenadmula, — *dán* — vsazen, vražen — *jest mi* — z dopuštění Božího — *osten těla mého, anděl satanův, aby mne zášijkoval.* Mluví tu o tělesné žádosti, o žádosti k smilství, a nazývá ji ostnem, ostrým trnem, bodcem těla svého, proto že v těle jeho vězela a píchala, bodala, jako by ostrým ostnem, trnem, bodcem byla, protože duši jeho k svolení popichovala, pobádala a ji mocí do hříchu přivésti chtěla; a nazývá ji andělem satanovým, protože jí satan — nečistý duch, jako ho Pán Ježíš jmenuje, co anděla, posla, náhončího, nástroje svého užíval, ji v něm rozdmychoval, podpaloval, rozněcoval, aby ho tím spíše k svolení přiměl a ku pádu přivedl; a toto dílo satanášovo, to podpalování, rozdmychování nečisté žádosti nazývá tu zášijkováním, poličkováním, bitím v tvář, proto že ho tak zahanbovalo, pokořovalo, trápilo, soužilo, jakoby ho byl někdo skutečně zášijkoval, poličkoval, v tvář tepal. Naproti takovému pokušitelovi, jako byl anděl satanův, cítil se příliš slabým, křehkým, viděl se u velikém nebezpečenství, bál se o své spasení, hrozil se pádu, a proto se utíkal k Pánu Ježíši a prosil ho za vysvobození, jakož praví: *Pročež třikrát jsem Pána prosil, aby ode mne* — pokušitel, anděl satanův,

— *odstoupil: ale* — Pán — *řekl mi: Dosti máš na milosti mé; nebo moc v nemoci se zdokonaluje.* Co to bylo? vyslyšení, čili nic? zajisté, že vyslyšení, ne zrovna takové, jakého sobě apoštol přál, za jaké výslovně prosil, ale nicméně vyslyšení, a sice hojné vyslyšení, kteréž prosbu jeho daleko přesahovalo. Nebo on prosil Pána Ježíše, aby ho pokušitele, anděla satanova sprostil, a tím před hříchem nečistoty ochránil. Ale on potřeboval ochrany Páně nejen před hříchem nečistoty, nýbrž také před hříchem pýchy. A Pán Ježíš ho před obojím hříchem ochránil, před hříchem pýchy tím, že ho pokušitele, anděla satanova nezbavil, a před hříchem nečistoty tím, že ho o své milosti ujistil, že mu řekl: Dosti máš na milosti mé; nebo moc v nemoci se zdokonaluje — rozumí se: moc milosti mé v nemoci tvé se zdokonaluje, vzmáhá, rozhojňuje, dovršuje; ne sice sama v sobě, nebo sama v sobě jest tak dokonalá, mocná, hojná, svrchovaná, že dokonalejší, mocnější, hojnější, svrchovanější býti nemůže, ale co se dotýče působení, pomáhání, přispívání jejího, nebo to může býti větší anebo menší, více anebo méně dokonalé. A kdy že jest větší, dokonalejší? ne v síle, nýbrž v nemoci, slabosti, křehkosti jeho. Čím nemocnějším, slabším, křehčejším se cítí, tím mocněji že v něm a s ním milost jeho působi, tím dokonaleji že mu pomáhá, přispívá, aby všeliké sebe silnější pokušení přemohl. A proč že mu pak dokonaleji pomáhá? nepochybně proto, že se k ní v nemoci, slabosti své utíká, ji na pomoc volá, ji budí, podobně učedníkům, když v bouři veliké přistoupili k Pánu Ježíši, a vzbudili jej, řkouce: Pane! zachovej nás, hyneme (Mat. 8, 25). Ó to jest nad míru potěšitelné, že, čím kdo slabší, tím jemu bližší a nápomocnější milost Kristova jest! Mnohý kajicník naříká sobě a praví: Já chodím často k sv. zpovědi, k sv. přijímání, na mši svatou, na kázaní, rád čítám Písmo sv., zpívám pobožné písně, rozjímám slovo Boží, činím vše ochotně, co myslím, že by mi mohlo k spasení sloužiti, a pořád jsem na duši tak slabý. To dobře, že slabý jsi. Kdybys byl silný, spoléhal bys se na sebe, chtěl bys silou svou všecko přemoci, všelikému pokušení odpírati, nad všelikým nepřítelem zvítěziti, a poněvadž by síla tvá nestačila, bylo by veta po tobě. Jelikož ale slabý jsi, nedůvěřuješ sobě, nepouštíš se sám do boje, ale utíkáš se k Pánu Ježíši, prosíš ho o pomoc, a s pomocí jeho proti nepřáteli svému bojuješ,

a slavného vítězství nad ním dobýváš". A protož se nermuť z slabosti své, ale raduj se z ní, nenaříkej na slabost svou, ale spíše chlub se jí, jako se apoštol Páně slabostí svou chlubil, a chce i budoucně jí se chlubiti, řka: *Protož* — to jest, poněvadž moc Kristova v nemoci mé se zdokonaluje, protož, mám-li se chlubiti — *rád se chlubiti budu svými nemocemi, aby ve mně přebývala moc Kristova.* Když rád se chlubiti budu svými nemocemi, budu zajisté věděti, že ve mně přebývá, působí moc Kristova; kdybych rád se chlubil místo svými nemocemi jinými jakýmikoliv přednostmi, nevěděl bych jistě, zdaliž ve mně přebývá a působí; a mně velice záleží na tom, aby ve mně přebývala a působila moc Kristova, a abych to věděl, jistě věděl, abych toho patrný důkaz měl, že ve mně přebývá, působí, bojuje, vítězí; a patrný důkaz toho budu míti, když rád se chlubiti budu svými nemocemi, svými nemocemi mnohem radši, nežli jinými svými přednostmi. Ó kýž by každému záleželo na tom, aby v něm přebývala, bojovala, vítězila moc Kristova! Zajisté, že by pak v nemocech svých sobě liboval, že by je rád snášel, že by se jimi rád chlubil. Ale že málokomu na tom záleží, proto také málo kdo si v nemocech svých libuje a jimi se chlubí; spíše se chlubí všemi věcmi nežli nemocemi svými. Převrácenost to veliká a záhubná!

Obsah.

Doufám, že i mne rádi strpíte, poněvadž rádi trpíte lžiapoštoly, ač jsou vám na škodu, a ač nejsou více nežli já, ale já jsem více nežli oni, protože jsem mnohem více pracoval a trpěl, a protože o celou církev ustavičnou péči mám. Nerad se sice chlubím, ale jelikož pro obhájení apoštolské důstojnosti své proti lžiapoštolům chlubiti se musím, chlubím se a budu se chlubiti jenom samými takovými věcmi, z kterých slabost má patrně vysvítá. Bůh mi svědek, že nelhu ani to, co jsem již řekl, ani to, co ještě řeknu, že jsem totiž v Damašku v koši přes zeď spuštěn byl dolů, abych ušel rukám krále Aréty. Mohl bych také jinými věcmi — viděními a zjeveními Páně se chlubiti, jak jsem u př. před čtrnácti lety až do třetího nebe, ba až do ráje vtržen byl, a jak jsem tam tajná slova slyšel, jichž nesluší člověku mluviti; ale nechci, ne snad proto, že bych nemoudrým, marnochlubným byl, kdybych se jimi chlubil, vždyť bych toliko božskou pravdu pověděl, nýbrž proto, aby někdo o mně více nesmýšlel, než sluší smýšleti. A abych

ani já více o sobě nesmýšlel, než sluší, dopouští Bůh krutá pokušení na mne tak, že jsem třikráte Pána Ježíše prosil, aby mne jich zbavil; ale dostal jsem za odpověď, že mi milost jeho stačí, poněvadž mi tím více přispívati bude, čím slabším se budu cítiti. A protož se nejraději svými slabostmi chlubiti budu, aby ve mně přebývala, působila, bojovala, vítězila moc Kristova.

Epištola na neděli druhou po Devítníku.

(I. Epištola sv. Pavla k Korintským 13, 1—13.)

Bratří! Bych jazyky lidskými mluvil i andělskými, lásky pak kdybych neměl, byl bych jako měď zvučící, anebo zvonec znějící. A bychť měl proroctví a znal všecka tajemství i všeliké umění; a kdybych měl všecku víru, tak že bych hory přenášel, lásky pak kdybych neměl, nic nejsem. A bych rozdal na pokrmy vešken statek svůj a vydal tělo své k spálení, lásky pak kdybych neměl, nic mi neprospívá. Láska trpěliva jest, dobrotiva jest; láska nezávidí, nejedná lehkovážně, nenadýmá se, není ctižádostiva, nehledá co jejího jest, nevzpouzí se, nemyslí zlého, neraduje se z nepravosti, ale raduje se pravdě; všecko snáší, všemu věří, všeho se naděje, všeho trpělivě čeká. Láska nikdy nepomíjí: buďto že jazykové přestanou, buďto že umění zahyne. S částky zajisté poznáváme a s částky prorokujeme. Když pak přijde, co dokonalého jest, pomine, což jest s částky. Když jsem byl maličký, mluvil jsem jako maličký, smýšlel jsem jako maličký, soudil jsem jako maličký: když pak jsem učiněn muž, odložil jsem, co bylo dětinského. Nyní vidíme skrze zrcadlo v podobenství, ale tehdáž tváří v tvář; nyní poznávám s částky, ale tehdáž poznám, jakož i poznán jsem. Nyní pak zůstávají: víra, naděje, láska, tyto tři; ale větší z nich jest láska.

Výklad.

Jako svatí apoštolové, měli také první, zejména Korintští křesťané rozličné, mimořádné dary od Ducha svatého, u př. dar jazyků, dar prorokování, dar umění. Takovýchto darů bylo na počátku církve svaté k rozšíření a upevnění pravé, křesťanské víry zapotřebí, avšak těm, jenž lásky křesťanské neměli, nic neprospívaly k věčnému spasení; a protož napomínal sv. Pavel Korintských a vůbec všech křesťanů, aby sobě ne na takových darech, nýbrž na lásce křesťanské nejvíce zakládali, o ni nejvíce se snažili, jelikož je ona samojediná spaseny učiniti může. *Bratří!* — píše o tom — *Bych jazyky lidskými mluvil i andělskými, lásky pak kdybych neměl, byl bych jako měď zvučící, anebo zvonec znějící.* Takového člověka, kterýž by všemi jazyky lidskými, co jich jest na světě, mluvil, a mimo to i andělskými, na světě není; ale dejme tomu, že by takového bylo, a že bych já sám takovým byl, a že bych všemi jazyky lidskými i andělskými mluvil; kdybych lásky neměl, udělal bych tím mluvením po nějaký čas trochu hluku na světě jako měď zvučící, anebo zvonec znějící, a to by bylo všecko; ostatně nic by mi to nespomohlo, Pánu Bohu svému tím bych se nezalíbil od něho tím ničeho nezasloužil, a ničeho za to nedostal. V očích jeho byl bych bez ceny, protože bez lásky. — *A* — jak se to má s mluvením jazyky, rovněž tak se to má s prorokováním — *bychť měl proroctví* — v největším stupni — *a znal všecka tajemství* — Boží, andělská, lidská, přírodní — *i všeliké umění*, — tak že bych tím všeliké proroky, mudrce a umělce všech minulých i budoucích věků daleko převýšil; *a* — mimo to — *kdybych měl všecku* — divotvornou — *víru, tak že bych* — kdybych chtěl, a kam bych chtěl, jako pírka — *hory přenášel, lásky pak kdybych neměl, nic nejsem.* Nepravím, že bych v očích lidských nebyl nic; ó v těch bych byl dojista něco, a sice něco velikého, neobyčejného, podivného, slavného; v těch bych byl největší prorok, nejslovutnější mudrc, nejvěhlasnější umělec, nevídaný divotvorce, ale v očích Božích nebyl bych nic, a mé proroctví nebylo by nic, a má známost všech tajemství a všelikého umění nic, a má všecka víra nic, a mé přenášení hor nic, pranic, a to proto, že bych lásky neměl. *A* — jak se to má s proroctvím, s známostí všech tajemství a všeli-

kého umění, s vírou a divůčiněním, rovněž tak se to má i s dobročiněním a s mučednictvím — *bych rozdal na pokrmy chudých vešken statek svůj* — což by zajisté bylo hrdinské sebe zapření, hrdinský skutek, — *a* — mimo to — *vydal tělo své k spálení*, — což by zajisté veliká oběť byla, mučednická smrt byla — *lásky pak kdybych neměl, nic mi neprospívá.* Zase nepravím, že by mi to u lidí nic neprospívalo; ó u těch dojista by mi to prospívalo, k veliké cti a slávě sloužilo; hned bych se ve všech ústech, ve všech knihách, ve všech časopisech octnul, hned bych byl za největšího dobrodince, za nejlepšího otce chudých a kdo ví, zač ještě prohlášen; hned by se mi nádherné pomníky stavěly, chválořeči držely, chválopísně zpívaly; mé jméno bylo by živo od pokolení až do pokolení; ale u Boha nic by mi to neprospívalo, k dosažení věčného blahoslavenství nic by mi to nesloužilo, pro nebe by to ztraceno bylo, a to z té příčiny, že bych lásky neměl. A jak se to s dotčenými dary, skutky a obětmi má, rovněž tak se to má se všemi dary, skutky a obětmi vůbec.

Bych sebe vzácnějších darů od Boha měl a sebe lepších skutků konal, a sebe větších obětí přinášel, přece bych pořád v očích Božích nic nebyl, dokudž bych lásky neměl. Teprv láska by mne v očích Božích něčím učinila, teprv láska by mi k životu věčnému prospívala, a s láskou všecko ostatní. Poněvadž tedy láska tak důležitá, potřebná a prospěšná jest, popisuje ji tu apoštol Páně dle krásných vlastností jejích obšírně, a v tom popisu jako v zrcadle staví ji před oči. *Láska* — praví — *trpěliva jest*, — ona říká: Jestliže dobré věci ráda beru z rukou lidských, zlých proč bych nepřijímala? (Job 2, 10). A skutečně přijímá a snáší zlé věci, jako jsou urážky, pomluvy, potupy, křivdy, škody a jiné těm podobné; přijímá je bez zdráhání, bez reptání, snáší je bez nenávisti, bez zlosti; volná, hotová jest ještě více jich přijímati a snášeti, tolik totiž, kolik jich bez porušení svého svědomí a svých povinností k Bohu, k sobě a k lidem přijmouti a snésti může, a to proto, že lidi miluje, i ty také, od kterýchž se jí zlé věci dějí. Kdyby od nich ničeho takového přijmouti a snésti nechtěla, kdyby pro každou sebe menší urážku, křivdu, škodu, hned zlostí hořela, do křiku, do vády, do klení, do soudu se dala, zajisté že by jich nemilovala. Ale ona je miluje upřímně, srdečně, a jak

jistě je miluje, tak jistě takové věci od nich přijímá a snáší, tak jistě trpěliva jest. A i když jí povinnost nastává a káže, aby proti křivdám, škodám se ozvala, je od sebe odmítala, jim bránila, aby utrhačům, škůdcům domlouvala, je kárala, proti nim pomoc hledala, i při tom při všem trpěliva jest, protože láskou jest. A nejen trpěliva, ale i — *dobrotiva jest* — naskrz, vezdy, ke všem dobrotiva. A není divu, nebo poněvadž bližní miluje, proto stále k dobru, blahu, štěstí jejich prohlédá a přispívá, tu slovem, tu skutkem, tu radou, tu pomocí; činí jim dobře tu na duši, tu zase na těle, tu na cti, tu zase na jmění a to i tehdáž, když zneuznána, nenáviděna, tupena, pronásledována bývá, když se jí za dobré zlým odplácí. Pravdať sice, že ona ve své zevnitřní dobročinnosti více nebo méně obmezena jest, že nemá vždycky dosti síly, prostředků k dobročinění, že by ráda dobročinila, a nemůže; ale to na její dobrotivosti nic nemění, to jí neumenšuje; ona uvnitř, sama v sobě, nechť může nebo nemůže dobročiniti, pořád dobrotivá — k dobročinění náchylná, volná, hotová jest, a to proto, že miluje, a tak jistě, jak jistě miluje. A pravdať také, že ona se svou dobrotivostí z křesťanské opatrnosti někdy se tají, skrývá, že svou dobročinnost více nebo méně obmezuje, aby totiž k sobě a také k mnohým jiným nebyla nespravedlivou, aby sebe a třebas mnohé jiné neožebračila, aby chtějíc dobře činiti, zle neučinila, cizích hříchů nepodporovala, nerozmnožovala; neb jsou také nesvědomití, zlomyslní lidé, kteříž na její dobrotivost číhají, kteříž ji přelstiti, podvésti se vynasnažují, a na ní peníze a jiné věci pod všelijakými záminkami vymámiti usilují, aby potom tím více lenošiti, hráti, o výhry sázeti, se opíjeti mohli; avšak ani to nic na dobrotivosti její nemění, jí neumenšuje; ona přes všechno se tajení a skrývání sama v sobě pořád tatáž, dobrotiva — k dobročinění sklonná, hotová, ochotná zůstává, protože láskou jest; *láska* -- praví dále sv. Pavel — *nezávidí* — ovšem že ne, nebo kdyby záviděla, láskou by nebyla, ale závistí. A kterak pak by mohla komu záviděti, když všecky miluje? kterak by mohla komu nepřáti, když každému přeje? kterak by mohla nad štěstím něčím se rmoutiti a pro ně se trápiti, když se z něho raduje? Jedno s druhým se nesrovnává, jedno druhému odporuje, jedno druhé vylučuje, jedno jest opak druhého, jako u př. světlo opak tmy a tma opak světla.

Není tedy ani možná, aby láska záviděla, leč by láskou býti přestala. Ale dokud láskou zůstává, nezávidí a sice ani bohatství, ani cti, ani přirozených, ani nadpřirozených darů Božích, vůbec ničehož, i byť sama neměla, kde by hlavu položila, i byť sama v největší opovrženosti živa byla, i byť sama některým darem Božím jiným se vyrovnati nemohla, a nikomu, ani největšímu nepříteli svému; a jako nezávidí, tak také — *nejedná lehkovážně* — lehkomyslně, nepředloženě, nedůstojně, alebrž než jedná, dobře rozváží, co by z jednání jejího mohlo pojíti. Předzvídá-li, že pojde z něho něco dobrého, dá se do jednání; pozná-li ale, že by z něho něco zlého pošlo, zdrží se od jednání, byť ji něco sebe více k němu nutkalo; nebo poněvadž miluje, nechce nikomu jednáním svým býti k úrazu, nýbrž co možná všechněm ku vzdělání, k posilnění, utvrzení, upevnění v dobrém. A protož se také nejen všelikého zlého, nýbrž i stínu všelikého zlého zdržuje, to jest nejen všeho toho, co opravdu zlým jest, nýbrž i všeho toho, co by toliko podobu zlého do sebe mělo, co by se v očích někoho zlým býti zdálo a tak jej pohoršovalo. Ona mohla by sobě lecos dovoliti — leckterou hru, anebo rozprávku, anebo návštěvu, anebo leckterý žert, aniž by se tím prohřešila, ale zdržuje se toho, jestliže předzvídá, že by tím někoho pohoršila. Nejvíce má se na pozoru u přítomnosti nevinné mládeže, pamětliva jsouc vyrčení Páně: „Viztež, abyste nižádného z maličkých těchto nepotupovali: neboť pravím vám, že andělé jejich v nebesích vždycky vidí tvář Otce mého, kterýž v nebesích jest.“ (Mat. 18, 6). Tak jedná láska, protože láskou jest, a jak jistě láskou jest; kdyby jadnala jinak, nebyla by láskou, nýbrž zhoubnou lehkovážností.

A jako nejedná lehkovážně, tak také — *nenadýmá se* — nečiní z sebe více nežli jest, neosobuje si vlastností, jichž do sebe nemá, nepřipisuje si předností, jichž sobě nezasloužila, nedělá nároky na věci, kteréž jí nenáležejí. Kdyby se nadýmala, nadýmala by se na ujmu bližních svých; svým se nadýmáním by je snižovala, pokořovala, zlehčovala, potupovala, zarmucovala, zahanbovala, k nenávisti, k závisti, k odporu, ke sváru dráždila. Může-liž láska, kteráž bližní své miluje, něco takového spáchati? zajisté, že nemůže a to tak jistě, jak jistě láskou jest, a tak dlouho, jak dlouho láskou jest. A kdyby přece něco takového spáchala, nebyla by

láskou, ale ohavnou nadutostí. A jako se nenadýmá, tak také — *není cti žádostiva* — netouží po věcech, kteréž by jí velikou čest u lidu získaly, kteréž by ji v očích lidských slavnou, vznešenou činily, jako na př. vyšší stav, úřad, vyšší důstojenství, zaměstnání; ona se spokojuje se stavem sebe sprostějším, s postavením sebe nižším, nepatrnějším, s prací sebe opovrženější. Nebo jí, jakožto lásce, kteráž bližní miluje, nejedná se o nic nežli o blaho jejich, o přispívání k němu, o rozmnožování ho. A to může zajisté v každém, i nejprostějším stavu, v každém, i nejnepatrnějším postavení, každou i nejopovrženější prací. Jak vzhledem obecného blaha u př. práce služebná, nádennická, řemeslnická, jest důležitá, potřebná, prospěšná!

A protož také nižádné práci se nevyhýbá, žádné se neštítí, žádnou nepohrdá. Ostatně sluší připomenouti, že láska všelikě cti a všech věcí, které čest u lidí dělají, nezavrhuje, pokudž jí totiž mohou býti a jsou prostředkem k rozmnožení blaha bližních; ale nikdy jich svým cílem neklade; nebo kdyby je kladla cílem svým, nebyla by láskou, nýbrž hnusnou ctižádostí.

Jako není žádostiva, tak také — *nehledá, co jejího jest*, nebo kdyby hledala, co jejího jest, svého vlastního zisku, blaha, byla by láskou k sobě samé, samoláskou, sobectvím, nebyla by láskou k bližnímu; láska k bližnímu nehledá a nemůže hledati, než co bližního jest, co jemu prospívá, jeho zisk, blaho, štěstí; a hledá-li, co jejího jest, hledá to toliko co prostředek k rozmnožení blaha bližního, jako u př. když dělá, což dobrého jest, aby vydělala a měla odkud uděliti tomu, jenž nouzi trpí, nikoliv co cíl svůj, nebo kdyby to co cíl svůj hledala, činila by to na škodu bližního svého, na ujmu blaha jeho, a tak by nebyla láskou k bližnímu, ale nespravedlivým sobectvím. A jako nehledá, co jejího jest, tak také — *nevzpouzí se* — nehněvá se, nebouří se, netrhá se na bližního, když jí nedává anebo upírá, co jejího jest, anebo jí jinak ubližuje a škodí; nechopí ho, nehrdluje se s ním, jako onen služebník v svatém evangelium s jedním ze spolusluhů svých, kterýž mu byl dlužen sto peněz, chopiv jej hrdloval se, řka: „Zaplať, co jsi dlužen“ (Mat. 18, 28). Nebo vzpouzením se na něho, hrdlováním se s ním by ho nemálo pohoršila, zatvrdila, proti sobě popudila, na duši mu ublížila. A toho učiniti nechce a ne-

může, protože bližního svého, i toho, kdož jí ublížil, miluje. Naopak, ona se snaží přivésti jej k poznání viny, k polepšení se, a k tomu cíli se mírní, zdržuje, přemáhá, jako bratr k bratru, jako přítel k příteli zdvořile, vlídně, přívětivě k němu se má, i při kárání, domlouvání všeliké mírnosti, vlídnosti, shovívavosti užívá, a tak jistě, jak jistě ho miluje; sic jinak by spíše vzpourou, nežli láskou byla. Při tom se samo sebou rozumí, že, když se nevzpouzí na toho, kdož jí ubližuje, tím méně se vzpouzí na toho, kdož jí neubližuje. A nejen se nevzpouzí, ale ani — *nemyslí o zlém* — o tom totiž, co jí kdo učinil, nepředstavuje, nerozkládá si ho na mysli, aby se proti ubližiteli nepopudila, na něj se nerozhořčila; nebo obrazotvornost jest hned na pohotově, a maluje a zvětšuje utrpené zlé náramně, dělá z komára velblouda, a tak srdce trpkostí, hořkostí, zlostí, nenávistí naplňuje. Což aby se nestalo, láska ráda zlé z mysli vypouští a na ně zapomíná. A jestliže přece někdy o zlém myslí, myslí o něm jenom proto, aby je sama před sebou umenšila, na dobrou stranu vyložila, nevědomosti, křehkosti, přenáhlenosti atd. připočtla, aby toho, kdo je učinil, sama před sebou omluvila, očistila, ospravedlnila, anebo alespoň aby mu ze srdce odpustila, a to tak jistě, jak jistě láskou jest, jak jistě i ubližitele svého miluje.

Láska — *neraduje se z nepravosti* — či z nespravedlnosti, kde se koli vyskytá, a komukoliv se děje, třeba největšímu nepříteli jejímu, a vůbec z hříchu, nechť již jakékoliv jméno má; nebo kdyby se z nespravedlnosti, z hříchu radovala, sama by, místo láskou, nespravedlností, hříchem byla — *ale* — na opak — *raduje se s pravdou*, — vlastně by tu mělo státi: raduje se s pravostí neboli se spravedlností; poněvadž pak spravedlivý z víry anebo, co totéž jest, z pravdy živ jest (Řím, 1, 17), postupuje apoštol Páně výše, až k samému pramenu spravedlnosti, a klade raději: raduje se s pravdou, totiž křesťanskou. Když se raduje pravda, raduje se s ní také láska. A pravda se raduje, když se jí dobře vede, když se v světě hlásá, rozšiřuje, když se slyší, věří, zachovává, anebo abych to podle jednoho podobenství Páně řekl, když se co símě dobré rozsívá, v dobrou zemi padá, vzchází, vzrůstá a činí užitek stonásobný (Luk. 8, 4—15); a tehdáž také raduje se spolu láska. Ó té čisté, svaté radosti! radosti pravdy, radosti lásky! radosti ze stonásobného užitku,

z Bohu libých, křesťanských ctností! Touto radostí dokazuje láska, že opravdovou, křesťanskou láskou jest, láskou k Bohu a bližnímu; nebo pravda křesťanská pochází od Boha a vede k Bohu ty, kdož v ni věří a ji zachovávají.

Láska konečně — *všecko snáší* — všecku bídu, chudobu, churavost, nemoc svou atd., všecky slabosti, křehkosti, vady, chyby, nezpůsoby, poklésky bližních svých, všecky urážky, pomluvy, křivdy, škody, nátisky, všecka protivenství, pronásledování od nepřátel svých atd.; tím se však nepraví, že v bídě, v nemoci žádné pomoci nehledá, žádných prostředků neužívá, že svých bližních nikdy z poklésků, nezpůsobů nekárá, jim k odložení jich všemožně nepomáhá, že se nikdy proti urážkám, pomluvám, škodám neohražuje, nehájí, že se nátiskům, pronásledováním nevyhýbá atd., nýbrž že všecko snáší, co může, má a smí, a dokud může, má a smí, dokud jí svědomí něco jiného nekáže, že jí nikdy na vůli, na ochotnosti k snášení všeho neschází, že vždycky raději více snáší nežli méně, že se někdy raději přetíží, než aby méně snášela, nežli může a má, — *všemu věří*, — tím se zase nepraví, že každé báchorce, lži, pověře, každému bludu, klamu, nesmyslu věří; takové věření bylo by zajisté nerozumné, pošetilé, škodlivé; a od takového jest láska daleká; nýbrž že všemu věří, čemu může, smí a má věřiti, co může za pravdu držeti, o čem nemá příčiny pochybovati, že by ráda všemu věřila, kdyby to možná bylo, že jí na volnosti, ochotě k věření všemu nikdy neschází, že raději více věří nežli méně, že se raději někdy oklamá, nežli by nevěřila, čemuž se domnívá, že může věřiti, — *všeho se naděje*, — tím se zase nepraví, že se u př. hojné žně naděje, i když neoře, nehnojí, neseje, že se množství ovoce naděje, i když stromů neklestí, větví neořezává, housenek neobírá, že se hodných, zbožných dětí naděje, když si jich nevšímá, jich neučí, nenapomíná, nekárá, netrestá, jim dobrého příkladu nedává, že se odpuštění hříchů naděje, i když jich neželí, z nich se nezpovídá, za ně zadost nečiní, že se prospěchu ve křesťanských ctnostech naděje i když se nemodlí, do kostela nechodí, službám Božím neobcuje, slova Božího neslyší, o něm nerozjímá, jeho neplní atd.; taková naděje byla by zajisté nerozumná, marná, jalová, a od takové jest láska daleká; nýbrž že se všeho naděje, čehož se rozumně nadíti může, že se toho naděje, i když ji někdy, a třebas

často naděje sklamá, že přese všecko sklamání ode vší naděje nepustí; a poněvadž se všeho naděje, proto také — *všeho* — totiž všeho toho, čehož se naděje, — *trpělivě čeká*, — čeká tak dlouho až se toho, u př. nějakého daru Božího, nějaké milosti Boží, obrácení, polepšení se toho neb onoho člověka, bludaře, hříšníka dočká, a i byť se toho nikdy nedočkala, přece toho trpělivě, vytrvale čeká. Toto snášení, věření, naditi, čekání lásky leží v její přirozenosti, podstatě, povaze a prýští z ní jako z pramene, pučí z ní jako z kořene, vyvinuje se se z ní jako ze zárodu; a to činí lásku šťastnou, blaženou, opak toho činil by ji nešťastnou. Ó lásko! svatá lásko! Kdo to váží, a nemusí tobě se obdivovati, nad tebou žasnouti, v tobě si oblibovati, o tebe se snažiti, za tebe prositi? — A to není ještě všecko, to nejlepší teprv přichází.

Láska nikdy nepomíjí: buďto že proroctví se vyprázdní, buďto že jazykové přestanou, buďto že umění zahyne, — a můžeme k tomu přidati, buďto že všickni ostatní darové Ducha sv. — dar moudrosti, dar víry, dar uzdravování, dar divů činění, dar rozeznávání duchů, dar vykládání řečí (1. Kor. 12, 8—10) pominou. A proč to, že samojediná láska nikdy nepomíjí, ježto všickni ostatní darové pomíjejí? jak z předešlého a následujícího textu vysvítá, proto, že samojediná láska jest dokonalá, a jakožto dokonalá dobře se hodí pro život budoucí, pro věčnost, pro nebe, kde všecko dokonalé jest, ježto všickni ostatní darové, byť sebe dokonalejší byli, nedokonalí jsou, a jakožto nedokonalí pro život budoucí, pro věčnost, pro nebe nikterak se nehodí; nebo praví sv. Pavel: *S částky* — jenom s částky, a byť se i zdálo, že, kdo ví jak dokonale, přece jenom s částky, nedokonale — *zajisté poznáváme, a s částky* — jenom s částky — *prorokujeme* — a ohledem ostatních milodarů můžeme k tomu přidati: s částky jenom moudrost mluvíme, s částky jenom věříme, s částky jenom uzdravujeme, s částky jenom duchy rozeznáváme, s částky jenom řeči vykládáme, všecko jenom s částky, nedokonale. *Když pak přijde, což dokonalého jest*, — dokonalé poznání, vidění, mluvení atd. a to zajisté přijde v budoucím životě, na věčnosti, v nebi — *pomine, což jest s částky*, — částečné, nedokonalé poznání, vidění, mluvení atd.

Pro lepší toho vyrozumění, jak pomíjí, což jest s částky, když přichází, což jest dokonalého, uvádí apoštol Páně něco

tomu podobného z vezdejšího života lidského a praví: *Když jsem byl maličký, mluvil jsem jako maličký, smýšlel jsem jako maličký, soudil jsem jako maličký: když pak jsem učiněn muž, odložil jsem, co bylo dětinského,* dětinské mluvení, smýšlení, soudění, a mluvil, smýšlel, soudil jsem jako muž. A tak se to má s námi lidmi. Dokud jsme na tomto světě, jsme jako maličcí, mluvíme jako maličcí, smýšlíme jako maličcí, soudíme jako maličcí, i byť bychom třeba nad Šalomouna moudřejší byli: když pak z tohoto světa vykročíme, a na onen svět vkročíme, odložíme, co bylo dětinského — dětinské své mluvení, smýšlení, soudění, a budeme mluviti, smýšleti, souditi jako dospělí, zralí, dokonalí mužové. Jaký to rozdíl mezi nynějším a budoucím naším mluvením, smýšlením a souděním! A aby ten rozdíl ještě více vysvětlil, ještě jiného pěkného, trefného užívá přirovnání, an dí: *Nyní* — v nynějším životě — *vidíme* — Boha — *skrze zrcadlo* — rozumí se, kovové, nebo tehdáž jiných zrcadel neměli — tedy prostředně, temně, nedokonale — *v podobenství*, — u př. o člověku králi, o milosrdném samaritánu atd. — zase prostředně, zahaleně, zakrytě, temně, nedokonale, *ale tehdáž* — v budoucím životě — *tváří v tvář* — bezprostředně, nezahaleně, nezakrytě, jasně, zřetelně, dokonale; *nyní poznávám* — Boha — *s částky, ale tehdáž poznám* — ho — *jakož i poznán jsem byl* — od něho. Poznán jsem byl od Boha prve, než jsem se v životě matky své počal, od věčnosti; poznán, předpověděn jsem byl tak, že jsem byl spolu předzřízen a povolán — předzřízen a povolán k svatosti a spravedlnosti na zemi, k věčné slávě a blaženosti na nebi; to poznání, předvědění nebylo pouhé, nýbrž s předzřízením, povoláním, ospravedlněním, oslavením spojené; (Řím. 8, 29. 30) a tak také já tehdáž Boha poznám; poznám ho tak, že ho spolu z celého srdce svého, z celé duše své, ze vší mysli a síly své milovati, oslavovati, jemu děkovati budu. I moje poznání nebude pouhé, prázdné, jalové, nýbrž s nejvroucnějším, věčným milováním, oslavováním, děkováním spojené. Právě tímto milováním, oslavováním, děkováním dovrší, dokoná se poznání mé. Ovšem že se nikdy nevyrovná poznání Božímu, avšak se mu alespoň, co možná, přiblíží a připodobní. A co tu sv. Pavel praví o sobě, praví o všech svatých, že totiž nyní Boha toliko s částky poznávají, ale tehdáž že ho poznají dokonale, tak, jakož od něho poznáni

byli, to jest, že ho také dokonale, nade všecko milovati a oslavovati budou. A není divu, že tehdáž poznání Boha nebude bez milování a oslavování ho, jelikož již nyní živá víra není bez naděje a bez lásky, jakož dokládá apoštol Páně, řka: *Nyní* — pro tento nynější život — *pak zůstavají*: *víra, naděje, láska, tyto tři* — Božské, k věčnému spasení nevyhnutelně potřebné ctnosti; bez těchto třech ctností nelze se líbiti Bohu; že ne bez víry, dokazuje vyrčení Páně: „Kdož neuvěří, bude zatracen“ (Mar. 16, 16); že ne bez naděje, dokazuje výpověď prorokova: „Zlořečený člověk, kterýž doufá v člověka, a klade tělo za rámě své, a od Hospodina odstupuje srdce jeho.“ (Jerem. 17, 5); a že ne bez lásky, dokazuje slovo Janovo: „Kdo nemiluje, zůstává v smrti“ (1. Jan. 3, 14). A ký div, že bez těchto třech ctností nelze se líbiti Bohu! Vždyť nelze bez víry, naděje a lásky se líbiti ani lidem. Řekni komukoliv: Nevěřím, nedověřuji tobě, nemiluji tebe; nejsi toho hoden, protože jsi lhář, podvodník, škůdce, nepřítel můj; a hned uvidíš, zdaliž se mu tím zalíbíš. A totéž praví Bohu, kdo bez křesťanské víry, naděje a lásky jest, ne-li ústy, zajisté skutky. V skutku a v pravdě tedy zůstávají nyní víra, naděje, láska, tyto tři; *ale větší z nich jest láska* — větší nepochybně proto, že zůstává nejen nyní, pro nynější, nýbrž také pro budoucí, věčný život. Víra s nynějším životem se skončí,, protože přejde v patření na to, čemu zde věřila; naděje s tímto životem se skončí, protože přejde v držení, požívání toho, co tu doufala; ale láska se s tímto vezdejším životem neskončí, protože i v budoucím, věčném životě milovati budeme to, co jsme zde milovali, totiž Pána Boha svého a všecko to, co Pán Bůh miluje, a sice mnohem, nevýslovně více nežli nyní. Naše láska vystoupí potom na nejvyšší stupeň, a věčně na něm zůstane.

Obsah.

O křesťanskou lásku máme nejvíce se snažiti a to 1. pro její prospěšnost; nebo bez ní žádný, sebe vzácnější dar nic neprospívá k věčnému spasení; 2. pro její dokonalost, nebo všecko dobré v sobě obsahuje, a všecko zlé od sebe vylučuje, čehož se o žádném jiném daru říci nemůže 3. pro její trvanlivost; nebo ona potrvá, i když všecky ostatní dary, také víra a naděje, pominou.

Epištola na neděli první v postě.

(II. Epištola sv. Pavla k Korint. 6, 1—10.)

Bratří! Napomínáme vás, abyste nepřijímali milosti Boží nadarmo. Neboť praví: V čas příjemný uslyšel jsem tě a v den spasení spomohl jsem tobě. Aj, nyní čas příjemný; aj, nyní den spasení! Žádnému nedávajíce žádného pohoršení, aby nebyla haněna služba naše; ale ve všem se prokazujme jako služebníci Boží ve mnohé trpělivosti, v souženích, v potřebách, v úzkostech, v ranách, v žalářích, v různicích, v pracech, v bdění, v postech, v čistotě, v umění, v dlouhočekání, v dobrotivosti, v Duchu svatém, v lásce neklamné, v slově pravdy, v moci Boží, skrze odění spravedlnosti na pravo a na levo, skrze slávu a pohanění, skrze zlou i dobrou pověst; jakožto svůdcové, a jsouce pravdomluvní: jakožto neznámí, a jsouce známí; jakožto umírajíce, a aj, živi jsme; jakožto trýzněni, ale neumrtveni; jako smutní, ale vždycky se radujíce; jako potřební, mnohé pak obohacujice; jako nic nemajíce, ale všemi věcmi vládnouce.

Výklad.

Bratří! Napomínám vás (já Pavel a Timotheus), *abyste nepřijímali milosti Boží nadarmo.* Milostí Boží rozumí apoštol Páně milost **smíření** s Bohem, kteráž se v svátosti křtu anebo v svátosti pokání přijímá, v svátosti křtu od těch, kteříž ji poprvé přijímají, jako na př. židé a pohané, když do církve svaté vstupují, v svátosti pokání od těch, kteříž ji již na křtu svatém byli přijali, a poznovu ji přijímají jako katoličtí křesťané. Zde mluví o přijímání milosti smíření v svátosti pokání, protože ke křesťanům mluví a jich napomíná, aby té milosti nadarmo nepřijímali. A nadarmo by ji přijímali, kdyby ji přijímali tak, jakoby jí nepřijímali, kdyby ji bez užitku, bez prospěchu duše přijímali, kdyby ji místo k spasení spíše k zahynutí svému přijímali; nadarmo by ji přijímali, kdyby se do zlých příležitostí pouštěli, se zlými, nešlechetnými lidmi obcovali,

jich v nešlechetnostech následovali, dobrým, ctnostným pohoršení dávali, Boha těžce uráželi, jeho nepřátely se činili, a na takový spůsob milost smíření mařili, o ni se připravovali. Ó tak ať jí nikdo nepřijímá, tak ať s ní nikdo nezachází, jakoby na ní nic nezáleželo, jakoby jedno bylo, zdaž ji má anebo nemá. Ona jest vzácný poklad; a proto, kdo ji přijímá, ať ji jako vzácný poklad přijímá, a s ní jako s vzácným pokladem nakládá, aby o něj nepřišel. Ona jest drahá mast; a proto, kdo ji přijímá, ať ji jako drahou mast přijímá a ať s ní jako s drahou mastí zachází, aby jí nevylil. Kdo ji přijímá, ať jí sobě vysoce váží, ať se snaží, ji sobě zachovati, a v ní setrvati až do konce; nebo kdož setrvá v ní až do konce, ten spasen bude (Mat. 10, 22). A každý zajisté nechť ji přijímá, i ten, kdo s Bohem smířen jest, i ten, kdo s Bohem smířen není; kdo s Bohem smířen není, aby s ním smířen byl; kdo s Bohem smířen jest, aby s ním ještě více, dokonaleji smířen byl, nebo milosť smíření má mnoho stupňů, a proto lze i smířenému se smířiti, a ne jednou, ale často, mnohokráte se smířiti. Nechť se ale smiřuje ten, kdo smířen jest, anebo ten, kdo smířen není, každý ať se smiřuje k svému spasení, nikdo nadarmo. *Neboť praví* — Bůh u proroka Isaiáše: *V čas přijemný uslyšel jsem tě a v den spasení spomohl jsem tobě* (49, 8).

Isaiáš a vesměs proroci měli zvláštní spůsob mluvení; když předpovídali, že se to neb ono stane, neřekli: To se stane, nýbrž: To se stalo; když u př. předpovídali, že Bůh někoho uslyší, že mu spomůže, neřekli: Bůh ho uslyší, jemu spomůže, nýbrž řekli; Bůh ho uslyšel, jemu spomohl, a tak řekli proto, že to, co předpovídali, tak jisté bylo, jakoby se to již bylo stalo. A tak také tu: v čas příjemný uslyšel jsem tě a v den spasení spomohl jsem tobě, jest tolik co: V čas příjemný uslyším tě a v den spasení spomohu tobě. To řekl Bůh Kristu Pánu, Messiáši, tím mu přislíbil, až přijde čas příjemný, čas milosti, smíření, že ho uslyší, a až přijde den spasení, což jest právě tolik co čas příjemný, čas milosti, smíření, že mu spomůže, a rozumí se při tom, že k vůli němu, z lásky k němu, pro zásluhy jeho, na přímluvu jeho uslyší také ty, a spomůže také těm, kteříž ho skrze něho, Krista Pána, o milost smíření budou prositi, že jim milost smíření dá. A kdy přišel ten předpověděný čas příjemný a den spasení? tehdáž, když Kristus Pán za hříšníky na kříži trpěl a umřel, když jim

milost smíření s Bohem Otcem zasloužil, zjednal, vydobyl. Tehdáž uslyšel Bůh Otec modlitby a ponížené prosby Syna svého a spomohl mu; tehdáž uslyšel pro zásluhy utrpení a smrti jeho také modlitby a ponížené prosby hříšníků a spomohl jim, a od té doby pořád vyslýchal modlitby a ponížené prosby hříšníků a pomáhal jim, uděloval jim milost smíření. A tak se vyplnila předpověď Isaiášova, a proto k ní hned apoštol Páně doložil: *Aj*, — vězte, pozorujte, k srdci beřte, — *nyní čas příjemný*, — kdež Bůh vzdechy, prosby, slze hříšníků vyslýchá; *aj*, *nyní den spasení*, — kdež Bůh hříšníkům ku pokání, ku smíření, ku spasení pomáhá! Používejte času příjemného, používejte dne spasení k smíření s Bohem! Používejte ho, dokud ho máte, a můžete se s Bohem smířiti! Čas, den nestojí, ale jde, běží, spěchá; čas k věčnosti, den k noční temnosti; a víte, že, až čas, den pomine, a věčnost, noc nastane, nikomu více možná nebude s Bohem se smířiti. Smiřte se tedy s Bohem, dokudž k tomu času a dne máte; smiřte se s Bohem, ale ne lecjaks, ne na oko, ne na darmo, nýbrž v skutku a v pravdě!

Od té doby, co apoštol Páně tato slova napsal, uběhlo drahně let, mnoho století; a doposud neztratila své platnosti, i podnes můžeme s svatým apoštolem zvolati, a skutečně s ním voláme: „Aj, nyní čas příjemný; aj, nyní den spasení.“ Užijme ho k tomu, k čemu jest; nenechme ho nadarmo prchati, abychom toho pozdě nepychali! A dlouho-li ten čas ještě potrvá? pro veškero pokolení lidské do skonání světa, pro jednotlivce do smrti. Zdá se sice do toho daleko býti, ale kdo ví, jest-li tomu tak, nestojí-li třebas jedno i druhé již za dveřmi; a protož nechtějme den ode dne odkládati. I v každém církevním roce přichází čas příjemný, den spasení, a to jest hlavně čas **postní**. Alespoň toho použijme ku navštěvování domu Božího, k obcování službám Božím, k slyšení a rozjímání slova Božího; alespoň v tom se bděním, postem, modlitbou, želením hříchů připravme k dokonalému se smíření s Pánem Bohem ve svátosti pokání. A smířivše se s ním, nečiňme ničeho zlého, nedávejme žádnému žádného pohoršení, abychom se o milost smíření zase nepřipravili, alebrž čiňme dobré, cvičme se v ctnosti, vzdělávejme bližní, abychom se v milosti smíření vždy více rozhojňovali a upevňovali. Nebo to jest právě to, k čemu tu sv. Pavel napomíná jak slovem svým i Božím, tak také svým příkla-

dem, jak Korintské křesťany, tak také nás; praví totiž dále: *Žádnému nedávajíce žádného pohoršení*, — žádnému, ani křesťanu, ani židu, ani pohanu, ani pánu, ani služebníku, ani boháčovi, ani žebráku, ba ani nejposlednějšímu, nejopovrženějšímu bídáku, nad jehož pohoršením nikdo sobě těžkého svědomí nečiní, mysle, že na něm nic nezáleží, žádného, ani velkého, ani malého, ani slovem, ani skutkem, ani žádným jiným spůsobem, pražádného pohoršení, — *aby nebyla haněna služba naše* — nebyl haněn apoštolský úřad náš, aby se neřeklo: Ti jinak učí, a jinak činí; jinak napomínají, a jinak sobě počínají; což pak sami nevěří tomu, v čem nás vyučují? —

Kdyby tak a podobně haněna byla služba naše, byla by také haněna víra naše, byla by haněna církev naše, byl by haněn sám Kristus Pán, a vyplnilo by se vyrčení jeho: „Běda člověku tomu, skrze něhož pohoršení pochází.“ (Mat. 18, 7). Taková hana byla by i věřícím i nevěřícím záhubná; věřícím, proto že by snadno mohla jejich víru zeslabiti, zviklati, podvrátiti; nevěřícím, proto že by je mohla k nenávisti křesťanské víry pohnouti, a v pověrách, bludech, nepravostech pohanských utvrditi, upevniti. A protož žádnému nedáváme žádného pohoršení: *ale ve všem se prokazujeme jako služebníci Boží* — a sice především — *v mnohé trpělivosti*, — a tu trpělivost dáváme na jevo — *v souženích, v potřebách, v úzkostech*, — toto trojí jest totéž, ale v nestejném stupni; potřeby jsou soužení ve vyšším stupni, kdež člověk soužený cizí pomoci potřebuje, po ní se ohlíží, ji hledá; úzkosti jsou soužení v nejvyšším stupni, kdež soužený pomoci hledá a jí nikde nenalezá, a neví jak sobě pomoci, — dále dáváme trpělivost na jevo — *v ranách, v žalářích, v různicích*, — jako u př. v městě Filippi, kde chytivše Pavla a Sílu, vedli na náměstí ke knížatům, a postavivše je před úředníky, řekli: Tito lidé jsou ži é, bouří naše město, a zvěstují obyčej, kteréhož nám nesluší přijmouti, ani zachovávati, poněvadž jsme Římané. I sběhl se proti nim lid: a úředníci strhše sukně jejich, kázali je metlami mrskati. A mnoho ran jim davše, vsadili je do žaláře, přikázavše vrátnému, aby jich pilně ostříhal. Tehdy on maje takové přikázání, vsadil je do hlubšího žaláře, a sevřel nohy jejich kládou (Skut. Ap. 16, 19—24).) A podobně v Antiochii Pisidské, v Lystře, v Jerusalémě (Skut. Apošt. 13, 15 a 14, 18 a 21, 30 atd.).

Konečně dáváme trpělivost na jevo — *v pracech, v bdění, v postech*, — rozumí se, dobrovolně na se vzatých; v pracech při rozšiřování svatého evangelia, při dělání stanařského řemesla; v bdění při ruční práci, při vyučování, rozjímání, modlitbě, cestování atd., v postech k mrtvení těla a jeho zlých žádostí, k přemáhání pokušení, k zachování čistoty. A zajisté, že sluší trpělivost na služebníky Boží, že je lze po trpělivosti poznati; nebo Pán a Bůh jejich Ježíš Kristus byl ve všem tom trpěliv — v souženích, v potřebách, v úzkostech, když šel na horu Olivetskou, a tam padl na tvář svou a řekl: „Otče můj! jest-li možné, nechť odejde ode mne kalich tento, ale však ne jak já chci, ale jakž ty“ (Mat. 26, 37—39) — v ranách, v žalářích, v různicích, když byl jat, svázán, obžalován, odsouzen, poličkován, bičován, — v pracech, v bdění, v postech, když obcházel všecka města i městečka, uče ve školách jejich, a káže evangelium království, a uzdravuje všelikou nemoc a všeliký neduh (Mat. 9, 35), když vyšel na horu modlit se, a přes noc trval na modlitbě Boží, když se čtyřiceti dnů a čtyřiceti nocí na poušti postil (Mat. 4, 2). A odporučil trpělivost učedníkům svým řka: „V trpělivosti své vládnouti budete dušemi svými.“ (Luk. 21, 19.)

Dle příkladu a rozkazu sv. Pavla prokazujeme se jako služebníci Boží v mnohé trpělivosti, a také — *v čistotě*, — jak veliká byla čistota duše a těla jeho, vysvítá z péče, kterou o ni měl, z postů, které na se bral, aby ji sobě zachoval, z trestání těla, aby jí neztratil, a nebyl zavržen, z prosby, kterou třikráte Pána prosil, aby anděl satanův, kterýž jej k nečistotě ponoukal, od něho odstoupil (2. Kor. 12, 8), z přání, kterýmž přál, aby všickni byli jako on — čistí, svatí tělem i duchem (1. Kor. 7, 7), ze zasnoubení, jímžto Korintské zasnoubil, aby je co pannu čistou oddal jednomu muži, Kristu (2. Kor. 11, 2). A není divu; nebo znal Krista Pána co ženicha čistých duší, co beránka pasoucího se mezi liliemi. A ty lilie byly jeho Matka, nejneposkvrněnější Panna Maria, jeho předchůdce, sv. Jan Křtitel, jeho pěstoun sv. Josef, jeho miláček, sv. Jan Evangelista, a jsou všickni andělé a Svatí v nebesích, a všecky čisté, svaté duše na zemi v svaté církvi. A proto jest také čistota ctnost, kteráž obzvláštně sluší na služebníky Boží, po které je lze dobře poznati, — *v umění* — božských, nebeských věcí, křesťan-

Sv. Pavel.

ských pravd, tajemství, svatého evangelia; že to umění bylo veliké, rozsáhlé, hluboké, dokonalé, jest vidět z toho, že se mu apoštol Páně od člověka nenaučil, nýbrž skrze zjevení Ježíše Krista (Gal. 1, 12); a že hned, jak se mu naučil, Židy, jenž v Damašku bydleli, zahanboval a k mlčení přiváděl, tvrdě, že tento jest Kristus, to jest v starém Zákoně zaslíbený Messiáš (Skut. Apošt. 9, 22); a že se s uměním svým do všech končin země, do největších, nejslavnějších měst, mezi největší, nejslovutnější učence odvážil, všude množství duší získal, na víru obrátil; že uměním svým téměř celý svět naplnil, a až podnes naplňuje. Krásné svědectví o jeho umění vydávají jeho epištoly. Každá z nich, co do obsahu, jest jako nepřehledné, bezedné moře, každá část jejich jako rozsáhlé, bezedné jezero, každá věta v nich jako hluboká, bezedná tůně. A protož také malíři, když jej malují, nejvíce hlubokomyslnost v jeho obličeji, na znamení hlubokého umění jeho, vyjádřiti se vynasnažují. A takového umění jest služebníkům Božím dojista zapotřebí; nebo v čem mají národy vyučovati, to také sami musejí důkladně uměti; bez umění co by pořídili ve světě?

Dále dí: *v dlouhočekání,* — horlíme sice pro čest Boží a pro spasení hříšníků, avšak z ohledu na slabost, zpozdilost, nechuť, nedostatečnost přirozenosti lidské horlivost svou mírníme, zdržujeme, krotíme, napomínáme hříšníky k pokání, k opravdovému, brzkému pokání, avšak i s málem, s nepatrným úspěchem, s dobrou vůlí jejich, s prvním krokem jejich na dobrou cestu, alespoň s počátku se spokojujeme; i byť některý hříšník dlouho váhal, s pokáním odkládal, ba byť i našemu napomínání zjevně, zarputile odpíral, na ně reptal, přece se proto na něj nehněváme, s ním se nevadíme, jím nepohrdáme, alebrž na jeho usmyslení sobě, polepšení se čekáme, tak dlouho čekáme, až se ho dočkáme, a byť bychom nevím jak dlouho nadarmo čekali, a k dočkání se se ho, nevím jak málo naděje měli, přece čekati nepřestáváme, vědouce, že Bůh mocen jest padlého postaviti v dobu, kterouž neznáme (Řím 14, 4). Takové dlouhočekání, shovívání dobře se srovnává s dlouhočekáním, shovíváním Božím (Esd. 9, 17; Žalm 102, 8 a Luk. 13, 6—10) a s dlouhočekáním, shovíváním Pána Ježíše (Mat. 13, 24—30; 2. Timoth. 2, 24—26 a 2. Petr. 3, 15), a nemálo hříšníkům prospívá, protože v nich důvěru vzbuzuje, ježto nedočkavost dlouho-

čekání Božímu i Páně odporuje a hříšníkům škodí, protože je uráží, zarmucuje, odstrašuje, rozptyluje. Obzvláště já mám příčinu shovívavým býti, jelikož jsem proto došel milosrdenství, aby na mně prvním (z hříšníků) dokázal Kristus Ježíš všelikou trpělivost (dlouhočekanlivost, shovívajícnost) k naučení těch, kteříž budoucně uvěří v něho, k životu věčnému (1. Timoth. 1, 16), — *v dobrotivosti*, — v tichosti, mírnosti, vlídnosti, přívětivosti ke každému, i k protivníkům, nepřátelům, pronásledovníkům svým. Dobrotivým, tichým, mírným, přívětivým býti k těm, jenž k nám dobrotiví, tiší, mírní, přívětiví jsou, není nic těžkého; to dovede i pohan a publikán; ale dobrotivým, vlídným, přívětivým býti k nepřátelům a pronásledovníkům svým jest velmi těžké, protože se tomu mocně vzpírá přirozenost lidská, a tu třeba přemáhati. A hle, apoštol Páně byl dobrotiv i k nepřátelům svým, jak o tom v listu svém ke Korintským píše: „Zlořečí nám, a my dobrořečíme, protivenství trpíme a snášíme, rouhají se nám a my se modlíme" (1. Kor. 4, 12. 13). Jaká to dobrotivost, která se ani zlořečení, ani protivenství, ani rouhání nedá přemoci, ale přemáhá zlé dobrým — zlořečení dobrořečením, protivenství snášením, rouhání modlením! A čího příkladu v tom následoval? bez pochyby že příkladu Božího — příkladu Otce nebeského, kterýž, jak praví Pán Ježíš, slunci svému velí vzcházeti na dobré i na zlé, a déšť dává na spravedlivé i na nespravedlivé (na nepřátely své) (Mat. 5, 45); a příkladu Ježíše Krista, kterýžto, jak píše sv. Petr, když mu láli, nelál, když trpěl, nehrozil, ale vzdával se tomu, jenž soudil ho nespravedlivě (1. Petr. 2, 23); a kterýžto, jak praví sv. Lukáš (23, 34), když na kříži pněl, modlil se řka: „Otče! odpusť jim; neboť nevědí, co činí." A tohoto příkladu zajisté že mají všickni služebníci Boží následovati, a ke všem, i k nepřátelům svým dobrotivými se prokazovati; nebo jak by to křičelo a uráželo, kdyby vzdor tomu, že služebníci Boha dobrotivého, Krista dobrotivého jsou, dobrotivi nebyli! —

Následuje: *v Duchu svatém*, — cožkoliv činíme v slovu nebo v skutku, všecko činíme v Duchu svatém. Jako Otec nebeský, cožkoliv v slovu nebo v skutku činí, všecko v Duchu svatém činí, jako Syn jeho, Ježíš Kristus, cožkoliv v slovu nebo v skutku činil a činí, všecko v Duchu svatém činil a činí, a bez Ducha svatého nečinil a nečiní ničehož;

rovněž tak i my, služebníci jeho; všecko v Duchu svatém, a nic bez Ducha svatého, tak že, kdo nás — naše slova slyší, slyší spolu Ducha svatého — moudrost, pravdu jeho, a kdo nás — naše skutky vidí, vidí spolu Ducha svatého — působení moci a milosti jeho. Bez Ducha svatého byli bychom služebníci Boží jen dle jména, na oko, nikoliv v duchu a v pravdě; co nás pravými služebníky Božími činí, jest hlavně Duch svatý, moudrost, milost, pomoc jeho. A to vrhá světlo také na všecko to, co předešlo, na trpělivost, čistotu, umění, dlouhočekání, dobrotivost a ostatní ctnosti, v nichžto se prokazují jako praví služebníci Boží, a ukazuje, že počátek, pramen těchto a jiných ctností není přirozenost, vůle, snaha lidská, nýbrž Duch svatý, milost, moudrost jeho. A v tom zabíhá rozdíl veliký; nebo ctnosti, které toliko z přirozenosti, vůle, snahy lidské pocházejí, jsou toliko ctnosti přirozené, lidské, služebníků Božích ne dosti důstojné, na nejvýš pro vezdejší život záslužné, ježto ctnosti, kteréž od Ducha svatého pocházejí, jsou ctnosti nadpřirozené, právě křesťanské, služebníků Božích zcela důstojné, i pro budoucí věčný život velmi záslužné.

Rozdíl mezi přirozenými a nadpřirozenými ctnostmi jest tak veliký jako mezi tělem a duší, mezi zemí a nebem, ba ještě větší. A to vrhá světlo také na to, co následuje, že se totiž prokazují jako služebníci Boží také — *v lásce neklamné*, — již se zdálo, jako by byl apoštol Páně na lásku zapomněl, a hle najednou jest tu s ní, a klade ji hned po Duchu sv. na znamení, že ona hlavní výplod, nejkrásnější ovoce Ducha svatého jest. To činí ale nejen tu, nýbrž všude a vždycky, že ji nějakým způsobem před ostatními ctnostmi vyznačuje, že jí přednost dává, nechť ji již první, anebo prostřední, anebo poslední klade. Což ona také zasluhuje, protože královnou všech ctností jest. Jestliže se tedy služebníci Boží prokazovati mají jako takoví v trpělivosti, v čistotě atd., čím více se mají jako takoví prokazovati v lásce a sice, jak tu stojí, neklamné, opravdové, upřímné, v lásce, kteráž nemiluje jenom slovem a jazykem, nýbrž skutkem a pravdou (1. Jan 3, 18), kteráž neříká bratru neb sestře své nahé: Jdi v pokoji, ohřej se, a najez se, nýbrž sama je odívá, ohřívá, nasycuje (Jak. 2, 15. 16). Bez takové lásky byli by služebníci Boží dle jména, na oko, nikoliv ale v skutku a v pravdě, právě tak jako bez Ducha svatého. Spíše mohli by býti bez

trpělivosti, bez čistoty a bez ctností ostatních nežli bez lásky neklamné; nedím, že mohou bez těchto a podobných ctností býti, nýbrž dím, že by spíše bez nich býti mohli, nežli bez lásky. Teprv láska je činí tím, čím býti mají, totiž pravými služebníky Božími, rovněž tak jako Duch svatý. „Bůh láska jest", praví miláček Páně (1. Jan 4, 16); a protož se mají služebníci Boží jako takoví prokazovati a prokazují se v lásce neklamné, a také — *v slově pravdy*, — v slově, v učení, kázaní, kteréž obsahuje pravdu, samou, čistou, Božskou pravdu, pravdu beze vší nepravdy, beze všeho bludu, klamu, beze vší lži. Jak jinak? Bůh jest pravda, Kristus jest pravda (1. Jan 5, 6); Duch svatý jest Duch pravdy (Jan 14, 17); a z toho zajisté jde, že se mají služebníci Boží jako takoví prokazovati v slově pravdy. Kdyby lež mluvili, tím by se ne jako služebníci Boží prokazovali, nýbrž jako služebníci ďáblovi, protože lež z ďábla jest. A protož také sv. Pavel píše: „Pravdu pravím v Kristu, neklamámť, neb mi svědectví vydává svědomí mé v Duchu svatém" (Řím. 9, 1). A opět: „Co vám píši, hle před Bohem, žeť neklamám" (Galat. 1, 20). A opět: „Nic nemůžeme proti pravdě, ale pro pravdu" (2. Kor. 13, 8). A opět: „Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, kterýž jest požehnaný na věky, ví, že nelhu" (2. Kor. 11, 31); — *v moci Boží*, protože slovo pravdy, kteréž kážeme, divy a zázraky potvrzujeme. Jako Pán Ježíš učení své divy a zázraky potvrzoval, rovněž tak i my činíme a Duch svatý skrze nás. A jako Pán Ježíš nevěřícím židům řekl: Nečiním-li skutkův Otce svého, nevěřte mi. Pakli činím, a nechcete-li věřiti mně, skutkům věřte, abyste poznali a věřili, že ve mně jest Otec a já v Otci (Jan 10, 37. 38); podobně i my můžeme říci těm, jenž nechtějí věřiti: Nečiníme-li skutků Božích, divů a zázraků, nevěřte nám. Pakli činíme a nechcete-li věřiti nám, alespoň skutkům Božím, divům a zázrakům věřte, abyste poznali a věřili, že jsme služebníci Boží, a co takoví že vám slovo pravdy kážeme. —

Prokazujeme se jako služebníci Boží také — *skrze odění spravedlnosti na pravo i na levo*, — to jest, skrze spravedlivý boj pro pravdu a proti bludům všelikým. Jako tělesní bojovníci ozbrojeni jsou na pravo i na levo, na pravo či v pravicích meči k porážení nepřátel svých, na levo či v levicích pavézami a štíty k obhájení sebe samých, a tak ozbrojeni proti nepřátelům bojují; rovněž tak i my duchovní

bojovníci, ozbrojeni jsme na pravo i na levo, na pravo k hájení pravdy a spravedlnosti, na levo k porážení bludů a nepravostí, a tak ozbrojeni, bojujeme boj spravedlivý proto, že bojujeme pro pravdu a spravedlnost, a že bojujeme proti bludům a nepravostem. Ne tak nepřátelé naši. Oni jsou také ozbrojeni, ale proti pravdě a pro bludy; oni jsou také ozbrojeni na pravo i na levo, ale aby pravdu poráželi a bludy hájili; oni také boj bojují, ale nespravedlivý, protože proti pravdě a pro bludy a nešlechetnosti. Jejich boj jest boj ďáblův proti Pánu Ježíši a učedníkům jeho, ježto náš boj jest boj Pána Ježíše proti ďáblovi a náhončím jeho; a právě tímto bojem, a skrze tento boj prokazujeme se jako služebníci Boží a také — *skrze slávu i pohanění,* — skrze slávu, kterou oslaveni jsme ode všech dobrých, milovníků, ctitelů, přátel Božích, skrze pohanění, kterýmž pohaněni jsme ode všech zlých, nenávistníků, rouhačů, nepřátel Božích, podobně Ježíši Kristu, který též od dobrých oslavován byl, jako u př. když na oslátku do Jerusaléma vjížděl, a zástupové volali: „Hosanna synu Davidovu! Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně!“ a když do chrámu Božího všel, a pacholata volala: „Hosanna synu Davidovu!“ (Mat. 21, 1—15) — a od zlých haněn, nejvíce pak od farisеů, saduceů, zákonníků a starších lidu.

Ale právě tato sláva, kterouž od dobrých oslavován, a právě to pohanění, kterýmž od zlých pohaněn byl, byly důkazem toho, že jest tím, kým se býti pravil, Synem Božím; a tak také ta sláva, kterouž my od dobrých oslavováni, a to pohanění, kterýmž od zlých pohaněni jsme, jest důkazem toho, že jsme těmi, za které se vydáváme, služebníky Božími. Kdyby to bylo na opak, kdybychom od zlých, od nepřátel Božích oslavováni, a od dobrých, od přátel Božích haněni byli, bylo by to důkazem, že nejsme služebníci Boží; čemuž na štěstí není tak; — *skrze zlou i dobrou pověst*; — jako o Pánu Ježíši někteří, totiž dobří pravili: Dobrý jest, a jiní, totiž zlí, pravili: Ne, ale svádí lid (Jan 7, 12); tak a podobně praví lidé také o nás; jedni, totiž dobří přátelé Boží, praví: Dobří jsou, služebníci Boží jsou; a jiní, totiž zlí, nepřátelé Boží praví: Ne, ale sváději lid, nejsou služebníci Boží, ale svůdcové lidu. A kteří praví pravdu? jedni i druzí zajisté ne, neb to možná není. Kteříž tedy? zlí dojista ne; nebo kdyby tomu bylo tak, jak praví, že svádíme lid, museli by

dobří také něco o tom věděti, ale ti nic o tom nevědí, a protož to také pravda není. Ačkoliv ale jedni a druzí, dobří a zlí tak rozličně, na opak o nás mluví, avšak přece jedni i druzí jedno a též o nás skutečně dokazují, totiž, že jsme služebníci Boží; dobří to dokazují tím, že o nás pravdu mluví, zlí to dokazují tím, že o nás mluví patrnou lež.

A nyní zůstává apoštol Páně při zlé pověsti, popisuje ji obšírněji, a hned ji také dílem vyvrací, dílem poopravuje; dle zlé pověsti, která o nás koluje, — *jakožto svůdcové, a* — skutečně — *jsouce pravdomluvní*, — nikoho k zlému nesvádějíce, ale jak jen možná, každého od zlého k dobrému obrátiti, a obráceného v dobrém upevniti a utvrditi se vynasnažujíce; dle pověsti — *jakožto neznámí*, — rozumí se synům tohoto světa, nevěřícím, zlým, bohaprázdným, od nich nenávidění, opovržení, — *a* — přece — *jsouce známi* — věřícím, křesťanům, přátelům Božím a našim, od nich milováni, váženi, oslavováni; *jakožto* — brzy tu, brzy tam v rukou lidských — *umírající, a aj*, — díky Bohu za to! pod zvláštní ochranou Boží, k radosti a k prospěchu věřících podnes — *živi jsme*; *jakožto trýznění* — trestání od Boha pro hříchy naše, — *ale* — tím vším káráním a trestáním až posud, jak by toho naši nepřátelé nám přáli, a z toho se nad míru radovali — *neumrtveni*, — nebo Bůh nechce umrtvení, nýbrž napravení, očistění, zdokonalení naše; *jako smutni*, — v smutných okolnostech postaveni, na pohled smutný, bídný, trapný život vedoucí, — *alē* — přese všecken zármutek — *vždycky* — v Pánu — *se radujíce*; *jako potřební*, chudí, nuzní, — *mnohé pak* — při vší své potřebě, chudobě a nouzi duchovními, nebeskými poklady, moudrostí, milostí Boží, dary Ducha svatého, křesťanskými ctnostmi, nevýslovným pokojem — *obohacujíce; jako nic* — na světě — *nemajíce, ale* — při tom jakožto duchovní knížata — *všemi* — duchovními — *věcmi* — ku spáse lidu — *vládnouce*, — u př. církve zakládajíce, jim duchovní pastýře dávajíce, do nich přijímajíce, z nich vylučujíce, tajemství Boží rozdávajíce, hříchy odpouštějíce atd. A to všecko podobně Pánu Ježíši, kterýž od rady židovské před Pilátem obžalován byl, že převrací národ židovský a brání daně dávati císaři a praví se býti Kristem králem (Luk. 23, 2), a zatím vydával pravé svědectví o sobě, mluvil na světě to, co slyšel od Otce (Jan 8, 14. 26), kterýž byl neznámý nevěřícím farisеům a zákon-

níkům, jakož jim sv. Jan Křtitel vytýkal, řka: „Uprostřed vás stál, kteréhož vy neznáte“ (Jan 1, 27); a také sám Pán Ježíš těmito slovy: „Ani mne neznáte, ani Otce mého: kdybyste znali mne, znali byste snad i Otce mého“ (Jan 8, 19); avšak dobře známý věřícím apoštolům, učedníkům a jiným, u př. Ondřejovi, jenž řekl bratru svému Šimonovi: „Nalezli jsme Mesiáše“ (Jan 1, 41), Petrovi, jenž řekl Pánu Ježíši: „Ty jsi Kristus, Syn Boha živého“ (Mat. 16, 16); Tomášovi, jenž zvolal: „Pán můj a Bůh můj!“ (Jan 20, 28); Zacheovi, jenž ho s radostí přijal do domu svého (Luk. 19, 6), Marii Magdaléně, jenž líbala nohy jeho a mastí mazala (Luk. 7, 36—50) atd., kterýž, když ve škole nazaretské povstali, a jej ven z města vyvrhli, a až na vrch hory vedli, aby jej dolů sstrčili, projda prostředkem jich ušel (Luk. 4, 28—30), a když fariseové kamení chápali, aby naň házeli, skryl se a vyšel z chrámu (Jan 8, 59); kterýž byl kárán od Boha pro nepravosti naše, jak prorok Isaiáš předpověděl, řka: „My měli jsme ho za malomocného a ubitého od Boha a sníženého. On pak zraněn jest pro nepravosti naše, potřen jest pro hříchy naše“ (Isai. 53, 4. 5), ale nebyl umrtven, protože, ač se blížila, avšak ještě nepřišla hodina jeho; kterýž, ač smutněl, plakal, i krvavý pot vylil nad hříchy našimi, přece vždycky v Duchu svatém se radoval, a nejen se sám radoval, ale také vzkříšením mrtvých, uzdravováním nemocných atd. nesmírnou radost vůkol sebe rozšiřoval, kterýž chudý byl, ale také bohatý — plný milosti a pravdy (Jan 1, 14), a mnohé obohacoval, jakož dosvědčuje miláček Páně, řka: „Z plnosti jeho my všickni vzali jsme a milost nad milost“ (Jan 1, 16); a můžeme k tomu přidati, že z pln sti jeho až po dnes všickni béřeme, a budeme bráti na věky; kterýž nic neměl, ani kde by hlavu sklonil (Mat. 8, 20), ale všemi věcmi vládnul na nebi i na zemi, jakož řekl učedníkům svým: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi. Protož jdouce, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého; učíce je zachovávati všecko, což jsem koli přikázal vám“ (Mat. 28, 18—10). A již dříve k nim řekl: „Přijměte Ducha svatého: kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim; a kterýmž zadržíte, zadržány jsou.“ (Jan 20, 22. 23). —

Konečně stůj zde to poznamenání, že, jako sv. Pavel a sv. Timotheus a vůbec apoštolé a jejich spolupracovníci

ve všelikých ctnostech a ve všech i radostných i smutných případnostech pravými služebníky Božími se prokazovali, rovněž tak i nástupníci jejich, biskupové a kněží, a že se až podnes ve všech ctnostech a případnostech pravými služebníky Božími prokazují, a budou prokazovati až do skonání světa. Na výminkách ovšem nescházelo a neschází, aniž bude scházeti, ale výminky na celku nic nemění. Přese všecky výminky pořád platí a bude platiti, že se biskupové a kněží ve všelikých ctnostech a případnostech pravými služebníky Božími prokazují a budou prokazovati. A to sloužiž všem věřícím za příklad, aby i oni vždycky ve všelikých ctnostech a případnostech pravými katolickými křesťany se prokazovali.

Obsah.

Napomínáme vás, abyste milosti Boží k svému spasení užívali, dokud k tomu čas, a abyste se pravými křesťany prokazovali, jakož i my se pravými služebníky Božími prokazujeme a to ve všelikých ctnostech a ve všech i radostných i smutných případnostech.

Epištola na neděli druhou postní.

(I. Epištola k Thessalonickým 4, 1—7.)

Bratří! Prosíme vás a žádáme v Pánu Ježíši, jakož jste přijali od nás, kterak máte choditi a líbiti se Bohu, tak abyste i chodili, abyste více v dokonalosti prospívali. Víte zajisté, jaká přikázání dal jsem vám skrze Pána Ježíše. Taťjest zajisté vůle Boží, svatost vaše: abyste se zdržovali od smilství, aby uměl jedenkaždý z vás nádobou svou vládnouti v svatosti a poctivosti, ne v náruživé žádosti, jakož i pohané, kteříž Boha neznají; a aby žádný nepřesahal, aniž oklamával v jednání bratra svého; nebo mstitel jest Pán toho všeho; jakož jsme vám předpověděli a osvědčili. Neboť nepovolal nás Bůh k nečistotě, ale k svatosti.

Výklad.

Bratří! *Prosíme vás* (já Pavel a Silván a Timotheus) — jako bratr bratra a přítel přítele prosí, tak prosíme vás — *a napomínáme v Pánu Ježíši*, — ve jménu jeho, ve spojení, v jednotě s ním, v tak úzkém spojení, v tak dokonalé jednotě s ním, že napomenutí naše není jenom naše, ale také Pána Ježíše, že vás Pán Ježíš napomíná s námi a skrze nás, a jako jste povinni uposlechnouti napomenutí jeho, rovněž tak jste povinni uposlechnouti napomenutí našeho, a sice vás napomínáme, — *jakož jste přijali od nás, kterak máte choditi a líbiti se Bohu, tak abyste i chodili, abyste více v dokonalosti prospívali.* Když jsme byli u vás, učili jsme vás, kterak máte choditi — se chovati a choděním, chováním svým Bohu se zalibovati; a vy jste toto ústní učení od nás přijali, a v něm jste chodili, podle něho jste se chovali, a choděním, chováním svým Bohu jste se zalibovali; a nyní vás písemně prosíme a v Pánu Ježíši napomínáme, abyste v učení našem čím dále, tím více chodili, podle něho čím dále, tím více se chovali, a to k tomu cíli a konci, abyste vždy více v křesťanské dokonalosti prospívali. Ustavičné prospívání v křesťanské dokonalosti musí býti hlavní cíl a konec vašeho v našem učení chodění a vašeho podle něho se chování a spravování, jako byl hlavní cíl a konec našeho ústního vyučování a nyní jest naší písemní prosby a našeho v Pánu Ježíši napomínání. Že se potom vždy více Bohu zalibovati budete, samo sebou se rozumí. A tak to vždycky v církvi svaté se zachovávalo a až podnes se zachovává. Biskupové a kněží ústně vyučují, a ti, jenž dobré vůle jsou, učení jejich přijímají, a jeho pomocí milosti Boží vždy více ostříhají. Cíl toho vyučování a ostříhání jest, aby vždy více v křesťanské dokonalosti prospívali; a následek toho jest, že se tím vždy více Bohu zalibují. —

Zač vás prosíme, dí dále apoštol Páně, k čemu vás napomínáme, vy můžete učiniti a také, jak doufám, učiníte. *Víte zajisté, jaká přikázání dal jsem vám skrze Pána Ježíše* — to jest, jakožto přikázání Pána Ježíše, nikoliv jakožto svá vlastní; neboť jsem vám žádných vlastních přikázání nedával, ale když jsem vám jaká přikázání dal, dal jsem vám přikázání Pána Ježíše; a také víte, co přikázání Pána Ježíše v sobě obsahují, že totiž vůli Boží; nebo Pán Ježíš, jak sám

řekl, nic jiného na světě nemluvil, nepřikazoval, než co slyšel od toho, kterýž ho poslal (Jan 8, 25. 26): a v čem vůle Boží záleží, k čemu směřuje, to také dobře víte, a ještě vám to opakuji. *Tať jest zajisté vůle Boží, svatost vaše:* — abyste svatí byli, jakož psáno jest: „Svatí buďte, nebo já svatý jsem“ (3. Mojž. 11, 44); to jest, předně, — *abyste se zdržovali od smilství*, — jak v myšlénkách a žádostech, tak také v řečech a skutcích, — nebo to se s svatostí nikterak nesrovnává, to jest opak svatosti, — *aby uměl jedenkaždý z vás nádobou svou* — rozumí se, tělesnou neboli tělem svým, v kterém duše jako v nádobě své přebývá, — *vládnouti v svatosti a poctivosti*, — jako jeden každý, kdo čistou, krásnou, drahou nádobu má, a v ní ještě mnohem čistější, krásnější, dražší poklad, té nádoby sobě vážiti, ji v její čistotě a kráse držeti, chovati, jí vládnouti umí, a to tím více, čím čistější, krásnější, dražší nádobu a čím čistější, krásnější, dražší poklad v ní má, a to i k vůli nádobě, i k vůli pokladu, a byť ne k vůli nádobě, alespoň zajisté k vůli pokladu; tak také aby uměl jeden každý z vás čisté, krásné, drahé nádoby své sobě vážiti, ji v čistotě a kráse chovati, jí v svatosti a poctivosti, v cudnosti a stydlivosti vládnouti, a to i k vůli nádobě i k vůli pokladu, ba mnohem více k vůli pokladu nežli k vůli nádobě, a byť ne k vůli nádobě, zajisté k vůli duchovnímu pokladu, který všecky poklady světa daleko převyšuje, to jest, k vůli duši nesmrtelné, k obrazu Božímu stvořené, k životu věčnému určené, která v tělesné nádobě přebývá, a nejen k vůli tomu pokladu, ale také k vůli jiným, vyšším, nadpřirozeným pokladům, u př. k vůli posvěcující milosti, víře, naději, lásce a jiným křesťanským ctnostem, a k vůli pokladu všech skutečných a možných pokladů, totiž k vůli Bohu samému, trojjedinému Otci i Synu i Duchu svatému, kteřížto všickni pokladové v duši a s duší v těle přebývají, a ji na velmi vysoké, až ku podivu vysoké důstojenství povyšují; aby uměl jedenkaždý z vás nádobou svou vládnouti v svatosti a poctivosti, jak sluší na křesťany, kteříž Boha znají, a protože Boha jakožto svatého znají, protože vědí, že on svatost a poctivost miluje, schvaluje, přikazuje a odměňuje, — *ne v náruživé* — nepokojné, bouřlivé, nenasytné — *žádosti*, — v slepém, z'omyslném povolování, sloužení, otročení jí, — *jakož i pohané, kteříž* — jednoho, pravého, svatého — *Boha*

neznají, — a protože ho neznají, že nevědí, jak velice tu nepravost nenávidí, jak přísně ji zapovídá, jak hrozně tresce; *a* — za druhé — *aby žádný* — křesťan ze zisku žádosti, lakomství, — *nepřesahal*, — nepřetahoval, nepřetěžoval, neutiskal, — *aniž oklamával* — podváděl, přelhával — *v jednání* — v soudu, v půhonu, v obchodu, v prodávání, v kupování atd. — *bratra* — spolukřesťana — *svého*, — aby, když u př. zboží, obilí, mouku a jiné věci prodává, nepřechvaloval, nepřeceňoval jich, aby nevydával špatných za dobré, starých za nové, lacinych za drahé, aby, když váží, nevážil fortelně, anebo na lehkou váhu, aby, když měří, neměřil na nespravedlivý loket, na nespravedlivý žejdlík, na nespravedlivý korec, aby nefalšoval pokrmů a nápojů, nedával do nich škodlivých přísad, aby zle neužíval potřeby nebo nevědomosti kupovačů atd., aby, když zboží kupuje, nehledal na něm chyb, jichž na něm není, nehaněl ho, jestliže hany nezasluhuje, nehleděl ho vydříti, ví-li, že prodávající musí prodati, a kupuje-li na dluh, aby nesliboval, čehož nechce nebo nemůže splniti atd.; *neboť mstitel jest Pán toho všeho* — všeho smilstvi a cizoložství, všeho přesahání a oklamávání bratří, — *jakož jsme vám předpověděli* — již dříve pověděli, tehdáž totiž, když jsme u vás byli, a ústně vás vyučovali — *a osvědčili* — z písem svatých dokázali.

Stojí tam na př. o smilství: „Jest to nešlechetnost a nepravost největší: oheň jest to až do zahynutí zžírající, a všecky plody vykořeňující“ (Job 31, 9—12). „Poslední věci její (nevěstky) hořké jako pelyněk, a ostré jako meč obousečný Nohy její sstupují k smrti, a do pekla vedou krokové její“ (Přísl. 5, 1—5). „Nedávej smilnicím duše své v ničemž, abys neztratil sebe, i dědictví svého“ (Sir. 9, 6). „Kdož se přidrží nevěstek, nešlechetným bude: hnis a červi zdědí jej, a vyhlazen bude pro výstrahu velikou, a odňata bude z počtu (živých) duše jeho“ (Sir. 19, 3). „Víno a ženy činí odpadlcemi (muže) moudré, a uvádějí trest na rozumné“ (Sir. 19, 2); to jest, sebe moudřejší a rozumnější muž jimi nevěren se stává Bohu, víře a ctnosti, a propadá trestu. A o lakomství a podvodu: „Ošemetníci a zchytralí popuzují hněvu Božího“ (proti sobě) (Job. 36, 13). „Rozptyliž Hospodin všeliké rty lstivé“ (Žalm 11, 4). „Na stezce spravedlnosti (jest) život; ale cesta bludná (nepravosti) vede k smrti“ (Přísl. 12, 28). „Kdož kamenem vzhůru hází, tomu na hlavu

spadne: a rána lstivá lstivého rozevře rány; a kdo jámu kopá, upadne do ní; a kdo postavuje kámen bližnímu (k uražení), urazí se o něj; a kdo jinému osidlo klade, zahyne v něm (Sir. 27, 28) „Chutný bývá člověku chléb lži, ale potom naplněna budou ústa jeho pískem“ (Přísl. 20, 17). „Kdo shromažďuje poklady jazykem lživým, marný jest a nesmyslný a sklesne v osidla smrti“ (Přísl. 21, 6) „Nevol selhati ani jednou lží: není dobrá navyklost v ní“ (Sir. 7, 14). „Lepší jest zloděj, nežli ustavičný lhář; oběma pak zahynutí za podíl se dostane“ (Sir. 20, 27). „Zamiloval jsi zlost nad dobrotivost; raději nepravost mluviti, než co pravého jest. Miloval jsi všeliké řeči ku pádu bližního, jazyku ošemetný. Protož zkazí tebe Bůh do konce“ (Žalm 51, 5).

A není divu, že Pán jest mstitel všeho toho. *Neboť nepovolal nás Bůh* — do své církve — *k nečistotě* — a lakomství, — *ale k svatosti* — a spravedlnosti. Ovšem že ne k nečistotě a lakomství, nebo kdyby byl nás měl do své církve povolati k nečistotě a lakomství, bylby nás byl do ní nepovolal, protože by takové povolání zcela zbytečné a daremné bylo, a Bůh nic zbytečného a daremného nečiní. A zbytečné, daremné bylo by takové povolání proto, že bychom po povolání takoví byli, jací jsme před povoláním byli; před povoláním byli jsme nečistí, smilní, lakomí, lživí, podvodní, a po povolání byli bychom zase nečistí, smilní, lakomí, lživí, podvodní; k čemu tedy do církve povolávati, a takovými pohanskými nepravostmi církev zneuctívati, hanobiti? — To by právě tak bylo, jako kdyby člověk hospodář, kterýž vyšel, aby najal dělníky na vinici svou, a nalezl je, ani stojí na trhu zahálejíce, byl je najal a na vinici svou poslal, aby tam zahálelí (Mat. 20, 1 atd.). Kdyby byl chtěl, aby na vinici jeho zaháleli, byl by jich byl zajisté nenajal, a na vinici svou neposlal, nýbrž byl by je byl na trhu zaháleti nechal. Jak jistě je tedy najal a na vinici svou poslal, tak jistě jich nenajal a na vinici svou neposlal k zahálení, ale k pracování. A tak také Bůh; jak jistě nás do své církve povolal, tak jistě nás do ní nepovolal k nečistotě, smilství, lakomství, klamu, podvodu a jiným těm podobným nepravostem, ale k svatosti, čistotě, spravedlnosti, dobročinnosti, štědrosti, pravdomluvnosti a jiným těm podobným křesťanským ctnostem a skutkům. A jak jistě nás Bůh do církve nepovolal k nepravostem, ale ke křesťanským

ctnostem, tak jistě také oněch se varujme, a v těchto se cvičme, prospívejme a zdokonalujme.

Obsah.

Napomínáme vás v Pánu Ježíši, abyste se tak chovali, jak jste se tomu od nás naučili, a takovým chováním abyste v křesťanské dokonalosti vždy více prospívali. Víte zajisté, jaká přikázání Páně jsem vám dal, a která jest vůle Boží, že totiž ta, abyste svatí byli, to jest, abyste se od pohanských nepravostí, zejmena od smilství a lakomství zdržovali; nebo Pán jest mstitel těchto a všech nepravostí; a Bůh nás do své církve nepovolal, abychom v ní po pohansku — v smilství, lakomství a jiných nepravostech, ale abychom v ní po křesťansku — v svatosti, spravedlnosti a všelikých ctnostech živi byli.

Epištola na neděli třetí postní.

(Epištola k Efes. 6, 1—9.)

Bratří! Buďtež následovníci Boží, jakožto synové nejmilejší: a choďte v lásce, jakož i Kristus miloval nás a vydal sebe samého za nás v dar a oběť Bohu k vůni rozkošné. Smilství pak a všeliká nečistota, nebo lakomství, nebuď ani jmenováno mezi vámi, jakož sluší na svaté: aneb mrzkost, nebo bláznové mluvení, nebo šprýmování, které k věci nenáleží, ale raději díkůčinění. Nebo o tom vězte a rozumějte, že žádný smilník, anebo nečistý, anebo lakomec, což jest modloslužebnost, nemá dědictví v království Kristovu a Božím. Žadný vás nesváděj marnými slovy: nebo pro tyto věci přichází hněv Boží na syny nevěry. Nebývejtež tehdy účastníci jejich. Byli jste zajisté někdy temnosti, nyní pak jste světlo v Pánu. Jakožto synové světla choďte: nebo ovoce světla jest ve vší dobrotě a spravedlnosti a pravdě.

Výklad.

Bratří! Buďtež následovníci Boží, jakožto synové nejmilejší, — protože synové nejmilejší jste, protože vás Bůh za syny nejmilejší přijal, syny svými nejmilejšími vás učinil. A když vás Bůh syny svými nejmilejšími učinil, zajisté že i vy se své strany, co na vás přijde, syny jeho nejmilejšími činiti se máte a musíte. Ale kterak se učiníte nejmilejšími syny jeho? jinak ne, než když ho vždy více následovati, následováním jemu se připodobňovati, a připodobňováním jemu se zalibovati budete. Na ten spůsob bude vaše činění a jednání dobře odpovídati činění a jednání Božímu, s ním se krásně srovnávati a Bohu vašemu se líbiti: *a* — abyste bylí následovníci Boží, — *choďte v lásce,* — nebo Bůh jest láska (1. Jan 4, 8); a kdo chodí v lásce, následuje ho; jako chodíte v oděvu, tak choďte v lásce, nebo oděv duše jest láska. Jsou sice také jiné a vůbec všecky ctnosti oděv a krásný oděv duše, ale ze všech nejkrásnější jest láska; a protož choďte v lásce. Co oděv tělu, to láska duši. Oděv tělo přikrývá, zahřívá, zachovává, zdobí a krášlí; a láska přikrývá, zahřívá, zachovává, zdobí a krášlí duši. A protož choďte v lásce. Bez lásky choditi jest tolik, co bez oděvu choditi; kdož by se to opovážil? kdož by se za to nestyděl? kdož by se toho nehrozil? — a kdyby se přece někdo toho opovážil, jaké by tím pohoršení dal! A protož choďte v lásce, — *jakož i Kristus miloval nás a vydal sebe samého za nás v dar* — v oběť nekrvavou, na počátku života svého v chrámu Jerusalémském, na loktech požehnané Matky své, nejblahoslavenější Panny Marie, a na konci života svého při poslední večeři — *a oběť* — krvavou, na dřevě kříže — *Bohu* — Otci — *k vůni rozkošné.*

Všecky oběti, které se kdy Bohu obětovaly, i nekrvavé i krvavé, měly se mu obětovati k vůni rozkošné, a mnohé se mu také obětovaly k vůni rozkošné. Abel u př. obětoval Bohu k vůni rozkošné; nebo, jak praví Písmo svaté, shlédl Hospodin na Abele a na dary jeho (1. Mojž. 4, 4). Noé obětoval po potopě světa Bohu k vůni rozkošné; nebo dle svědectví Písma svatého povoněl Hospodin vůně příjemné, a řekl: „Nikoli více nebudu zlořečiti zemi pro lidi: nebo smyslové i myšlení lidského srdce k zlému nakloněna jsou od mladosti jejich: aniž již více bíti budu všeliké duše živé

jakož jsem učinil" atd (1. Mojž. 8, 20, 21). Melchisedech, král sálemský, obětoval Bohu k vůni rozkošné; nebo byl knězem Boha nejvyššího (1. Mojž. 14, 18). Také Abraham obětoval Bohu k vůni rozkošné; nebo Bůh přijal ochotnou vůli jeho, obětovati mu jednorozeného syna svého Isáka, za skutek, a řekl: „Skrze sebe samého přisáhl jsem: že jsi učinil tu věc, a neodpustil jsi synu svému jednorozenému pro mne: požehnám tobě, a rozmnožím símě tvé, jako hvězdy nebeské, a jako písek, kterýž jest na břehu mořském: vládnouti bude símě tvé branami nepřátel svých. A požehnaní budou v semeni tvém všickni národové země, že jsi uposlechl hlasu mého" (1 Mojž. 22, 16—18). A když ti a mnozí jiní obětovali Bohu k vůni rozkošné, čím více Kristus. Nebo co byly oběti jejich jiného než toliko předchozí stín oběti Kristovy? — A co obětovali Bohu k vůni rozkošné? Abel obětoval z prvorozených stáda svého, a z tuku jejich; Noé obětoval ze všeho dobytka, a z ptactva čistého; Melchisedech obětoval chléb a víno; Abraham obětoval skopce v trní za rohy vězícího místo syna svého. Kristus ale obětoval Bohu **sebe samého.** Ó jaký to rozdíl mezi obětí jeho a obětmi jejich! Takový zajisté, jaký mezi tím, co on obětoval, a co obětovali oni; takový, jaký mezi Kristem, Bohem člověkem, a dobytkem, ptactvem, chlebem a vínem. K jaké tedy teprv vůni Kristus obětoval? dojista, že k nejrozkošnější; k jakému zalíbení Božímu? dojista, že k největšímu. A co nám obětí svou zasloužil, získal, vydobyl? zajisté že všecko, co nám zasloužiti, získati, vydobyti mohl a chtěl, všecko, čehož jsme k spasení svému potřebovali, a čehož jsme sobě jenom přáti mohli, ba mnohem více, než jsme sobě představiti uměli, než jsme tušiti mohli, jako odpuštění hříchů, prominutí trestů, smíření s Bohem, milosti a dary Ducha svatého, křesťanské ctnosti, nadpřirozené synovství, věčné dědictví, a Bůh sám ví, co ještě více. Ó té předrahé, přerozkošné oběti! A nyní, co pravíme o tom, kdo Boha podle příkladu Kristova miluje, a jemu se s duší i s tělem, se všemi myšlénkami, žádostmi, snahami, slovy, skutky, utrpeními obětuje? že mu obětuje k vůni rozkošné, a to právě proto, že ho miluje. A co pravíme o tom, kdo z lásky k Bohu bližního svého miluje, a jemu v nouzi postavenému ze svého, co může, obětuje, i byť to třebas halíř anebo hadr byl? že Bohu obětuje k vůni rozkošné; a

to právě proto, že z lásky k Bohu, co má a může, bližnímu obětuje. A co pravíme o tom, kdo v lásce k Bohu a bližnímu až do konce setrvá, a poslední oběť svou — oběť života a všech věcí vezdejších Bohu přinese? že mu přinese oběť k vůni rozkošné; a to právě proto, že ji z vytrvalé lásky přinese. A co získá tou obětí? rozmnožení lásky a milosti, i vyšší stupeň věčné slávy a radosti.

Ó blahoslavení, jestliže na lásce a oběti mnoho sobě zakládati, a všeho se varovati budete, co se s ní nesrovnává, jakož tu také apoštol Páně k tomu napomíná, řka: *Smilství* pak — druh to nečistoty, mimomanželské, tělesné obcování osob rozdílného pohlaví, — *a* — vůbec — *všelijaká nečistota*, — nechť již jakékoliv jméno má, a jakýmkoliv způsobem se páchá, — *nebo lakomství*, — nezřízené, bezuzdné, nenasytné bažení, dychtění po penězích a statcích vezdejších, — *nebuď* — nejen ne pácháno, ale — *ani jmenováno mezi vámi*, aby snad pouhým jmenováním takové nepravosti zlá žádost v někom nevznikla, v pokušení ho neuvedla, v hřích nepotrhla, — *jakož sluší na svaté* — na křesťany, na syny Boží, na bratří Kristovy, na chrámy Ducha svatého, na údy církve svaté, aby totiž byli čistí; nebo svatost a čistota neodevzdají si mnoho, a nedají se od sebe ani odděliti, ale jedna táhne druhou za sebou: *anebo mrzkost*, — mrzké, nečisté řeči, zpěvy, — *nebo bláznové* — necudné — *mluvení*, — mluvení beze všeho rozmyslu a ohledu, mluvení toho, co slina na jazyk dává, — *nebo* — neslušné — *šprýmování* — vtipkování, žertování, — *které k věci* — k hodnosti, důstojnosti svatých — křesťanů — *nenáleží* — s ní se nesrovnává, jí odporuje, ji snižuje, zlehčuje, hanobí, na zmar přivádí; nebo takové mluvení není nic jiného než křesání do chytlavého troudu, foukání do živého uhle, zakládání zhoubného ohně; a takoví mluvkové a šprýmovníci nejsou nic jiného nežli paliči. Když takoví v chrámu Ducha svatého oheň založí, jak lehko pak takový chrám vyhoří, v smrduté zříceniny se obrátí, a nejen jeden, ale třebas více, mnoho chrámů najednou. Či není tomu tak? nejsou-liž svatí — křesťané chrámy Ducha svatého? A kdo v nich mrzkým, bláznovým mluvením, nepočestným šprýmováním nečisté žádosti probudí, je do hroznych pokušení, do smrtelných hříchů přivede, což ten jiného učiní, než že v chrámech Ducha sv. založí, že je vypálí, v hromadu rumu obrátí? — A jestliže

kdo toho velmi často, a na mnoha místech, a po mnoho let se dopouští, ó co ten vůkol sebe a daleko široko škody, zkázy natropí, jakou ohavnost zpuštění po sobě zůstaví! A kterak za to před Bohem zodpoví? — Běda mu!

A protož nepanuj mezi vámi mrzké, bláznové mluvení, ani necudné, nepočestné šprýmování, — *ale raději díkůčinění* — díkůčinění Bohu za nesmírnou milost, kterouž vás nejmilejšími syny svými učinil, díkůčinění Kristu Pánu za neskončenou lásku, kterouž vás tak miloval, že sebe samého za vás v dar a oběť Bohu k vůni rozkošné vydal, díkůčinění za všecky dary a milosti Boží, tělesné i duchovní, časné i věčné, známé i neznámé, vám i jiným udělené, díkůčinění proto, že k věci náleží, že se s důstojností svatých srovnává, že dobrý příklad dává, že srdce očišťuje, oheň lásky a vděčnosti k Bohu a Kristu v něm rozněcuje, že duši posilňuje, ozbrojuje, šlechtí, zdokonaluje, že mysl osvěcuje, k Bohu pozdvihuje, s ním spojuje, ve spojení s ním udržuje, že chrámy Ducha svatého vzdělává, krášlí, zdobí, obohacuje, zachovává. Ó jen časté, vroucné díkůčinění místo mrzkého, bláznového mluvení a šprýmování, místo smilství, nečistoty, lakomství! *Nebo o tom vězte a rozumějte*, — a dojista bez mého dlouhého vykládání a dokazování o tom víte a rozumíte, — *že žádný smilník, anebo nečistý, anebo lakomec, což jest modlosluţebnost*, — nebo lakomec slouží modle, to jest mamoně, bohatství, a slouží mu celým srdcem svým, celou duší svou, vší myslí a silou svou, a proto neslouží a nemůže sloužiti Bohu, jak řekl Pán Ježíš (Mat. 6, 24), a jak stojí v sv. evangelium na čtrnáctou neděli po sv. Duchu, — *nemá dědictví v království Kristově a Božím.* Mohl by sice dědictví míti, kdyby chtěl, kdyby chtěl smilník smilství, nečistý nečistoty, lakomec lakomství se odříkati, jemu opravdu a na vždycky výhost dáti, kdyby chtěl, místo smilníkem, nečistým, lakomcem, následovníkem Božím a Kristovým býti, kdyby chtěl, místo v smilství, v nečistotě, v lakomství, v lásce, čistotě, milosrdnosti, dobročinnosti atd. choditi; ale to jest právě to, čehož nechce, k čemuž se nemůže odhodlati; a poněvadž nechce, proto také nemá a nebude míti žádného dědictví; nebo to dědictví není pro smilníky, pro nečisté, pro lakomce, nýbrž pro syny a následovníky Boží, pro čisté a milosrdné, jak učí Pán Ježíš (Mat. 5, 3—10). Co se časného, pozemského dědictví dotýče, byť sebe menší,

nepatrnější bylo, byť ani za řeč nestálo, ó co se po něm natouží, nadychtí, nashání, naběhá! A co se o ně najedná, naradí, nakřičí, navadí, nasoudí; div, že o jazyk a prsa nepřijde. A co si nepohodlí, útrat, výloh, mrzutostí, nepřátelství nadělá, a naposledy přece třebas žádného dědictví nedostane. Ale o neskončeně lepší, nebeské, věčné dědictví, jehož by mohl celého a jistě a beze všech soudů a nepřátelství dosáhnouti, nechce ani hlesnouti, ani rukou nebo nohou pohnouti, a poněvadž nechce, protož také žádného nemá a míti nebude v království Kristově, to jest, v tom, v kterémž nyní Kristus jakožto Bůh člověk, jakožto Spasitel kraluje, a kralovati bude až do skonání světa, do vzkříšení mrtvých, a kteréž potom, jakož je od Boha Otce přijal, tak zase Bohu Otci odevzdá, a v království Božím, to jest, v tom, v kterémž po Kristu Bůh Otec bezprostředně, ovšem s Synem a Duchem svatým, bez konce na věky kralovati bude. A když nemá a nebude míti žádného dědictví ani v království Kristově, ani v království Božím, tedy kde a kdy jaké dědictví míti bude? odpověď na to jest, že nikde a nikdy. Nebo ač po království Kristově království Boží následovati bude, avšak po království Božím nebude a nemůže žádné jiné následovati; poněvadž na věky trvati bude. Ó to jest hrozné, přehrozné: Nikde a nikdy! Leč bychom s Pánem Ježíšem řekli, že na místě muk (Luk. 16, 19—31); anebo s svatým Pavlem, že v plameni ohně (2 Thess. 1, 8); anebo s svatým Janem, že v jezeře, kteréž hoří ohněm a sirou (Zjev. 21, 8). Ó kýž by tomu smilník, nečistý, lakomec věřil, aby tomu ušel! Ale bohužel, že tomu nevěří, a nejen sám nevěří, ale že také nechce, aby jiní tomu věřili, a že se všelijak namáhá, aby je od víry odvrátil a k nevěře svedl, že u př. praví: Vždyť není smilství, nečistota, lakomství nic zlého, hříšného, jest to na nejvýš slabost, nedokonalost lidská, a pro tu nebude se Bůh na člověka hněvati, z té ho nebude ani za živa ani po smrti trestati; a bez toho jest Bůh samá láska a milosrdenství, on jistě všecko odpustí atd., a že se tak svůdníkem stává.

Takových svůdníků bylo nesmírné množství mezi pohany; křesťané byli živi mezi nimi, a potřebovali výstrahy před nimi; apoštol Páně jim ji dává, an praví: *Žádný vás nesváděj marnými slovy*, — a kdyby vás sváděl, nedejte se svésti; marná slova jsou ale ta, kteráž se s pravdou Boží,

totiž s tou, že žádný smilník, anebo nečistý, anebo lakomec, nemá dědictví v království Kristově a Božím, nesrovnávají, kteráž jí odporují, s ní se potýkají, ji vyvrátiti usilují, nechť jich ostatně mnoho nebo málo jest, nechť tak, jak jsme je svrchu uvedli, anebo jinak znějí, nechť z úst toho anebo onoho vycházejí; vše jedno; všecka taková a těm podobná slova jsou marná, prázdná, jalová, ničemná proto, že pravdy Boží nikdy vyvrátiti a zmařiti nemohou, že pravda Boží pořád, na věky pravdou Boží zůstává podobně pevné, nepohnuté skále, kteráž pořád pevnou, nepohnutou skálou zůstává, byť sebe mocněji a déleji vlny mořské o ni se obrážely. Takovými marnými slovy nedejte se svésti; *nebo* — není tomu tak, jak svůdníci u př. praví, že pro tyto věci nepřichází hněv Boží, ale jest tomu právě naopak, — *pro tyto věci* — nepravosti, totiž pro smilství, nečistotu, lakomství — *přichází hněv* — trest — *Boží na syny nevěry* — na nevěrce. Proč právě na ty? protože ti to vlastně jsou, kteříž se těchto věcí dopouštějí; nebo kdo věří — opravdu věří, že pro tyto věci hněv Boží přichází, ten se jich zajisté nedopouští, a byť se jich z lidské slabosti, překvapenosti, anebo za jinou příčinou i dopustil, on v nich nesetrvá, ale dá se, co neviděti, na pokání, a tak na něj nepřijde hněv Boží, ježto naopak ten, kdo nevěří, že pro tyto věci hněv Boží přichází, jich se čím dále, tím více dopouští, a nejen se jich dopouští, ale také v nich setrvá, a tak na něj dojista hněv Boží přijde, jako u př. za času Noema přišel hněv Boží na syny nevěry, když je potopou vyhladil, jako za času Abrahama a Lota přišel na syny nevěry v Sodomě a Gomoře, když je ohněm a sírou vyhubil, jako za času Mojžíše přišel na syny nevěry na poušti, když jich jeden den padlo třimecítma tisícův (1. Kor, 10, 8). Ale nejen že přichází hněv neboli trest časný na syny nevěry, nýbrž také věčný, a věčný mnohem jistěji, nežli časný, a časný toliko k vůli věčnému, aby totiž hříšníci, vidouce přicházeti trest časný, tím více pamatovali na trest věčný, tím více se věčného báli, a tím spíše se obrátili, a trestu věčnému ušli, jakož také i sv. apoštol Páně Jůdas píše, „že Sodoma a Gomora i okolní města učiněna jsou příkladem, věčného ohně pokutu trpíce“ (Jůd. 1, 7). A tím dává sv. Pavel křesťanům na srozuměnou, že by i na ně přišel trest Boží, i časný i věčný, a ne-li časný, zajisté věčný, kdyby se svůdníkům k nevěře svésti dali, poněvadž

by tím samým také k smilství, nečistotě a lakomství svésti se dali, a tyto nepravosti potom páchali; nedají-li ale se jim k ničemu takovému svésti, že nepřijde na ně trest Boží ani časný, ani věčný.

Nebývejtež tehdy účastníci jejich — totiž synů nevěry, nebývejtež účastníci jejich v nevěře, abyste nebyli účastníci jejich také ve smilství, nečistotě, lakomství a abyste nebyli účastníci jejich také ve hněvu, trestu Božím. *Byli jste zajisté někdy* — jakožto pohané — *temností* — syny nevěry, a protož není divu, že jste jakožto temnost, synové nevěry ve smilství a ve všeliké nečistotě a v lakomství chodili; nebo jaký strom, takové ovoce; zlý strom, zlé ovoce; ovoce temnosti, nevěry není a nemůže jiné býti, než smilství, všeliká nečistota, lakomství a jiné těm podobné nepravosti (Mat. 7, 16.—18.; Galat. 5, 19.—22.) — *nyní pak* — jakožto křesťané — *jste světlo v Pánu.* Pán jest Bůh z Boha, Světlo ze Světla, jest pravé světlo, kteréž osvěcuje každého člověka, přicházejícího na tento svět (Jan 1, 9.); a vy, jsouce ve jménu jeho pokřtěni, v něho vštípeni, od něho osvíceni, jste světlo v Pánu, synové světla, a protož nyní jakožto temnost a synové temnosti, nevěry nechoďte, ale právě naopak. *Jakožto synové světla choďte* — a jakožto synové světla budete choditi, když budete ve vší dobrotě a spravedlnosti a pravdě choditi: nebo — zase jaký strom, takové ovoce; dobrý strom, dobré ovoce — *ovoce světla jest* — záleží — *ve vší dobrotě a spravedlnosti a pravdě.* Ve vší dobrotě jest tolik, co ve vší čistotě, nebo čistota jest dobrá, ježto nečistota jest zlá; a ve spravedlnosti jest tolik, co v dobročinnosti; nebo dobročinnost jest spravedlivá, ježto lakomství jest nespravedlivé; a v pravdě jest tolik, co ve víře; nebo víra (křesťanská, křesťansko-katolická) jest pravá, ježto nevěra jest nepravá. Těchto ctností, kteréž ovocem světla jsou, jest mnohem více (Gal. 5, 22. 23.); ale apoštol Páně uvádí tu jenom tři, protože je třem nepravostem, o nichž mluvil, naproti staví, totiž nečistotě, lakomství a nevěře.

Obsah.

Následujte Boha jakožto rozmilí synové jeho a milujte se vespolek, jakož i Kristus miloval vás a vydal sebe samého za vás v obět Bohu nejlibější. Smilství pak a všeliká nečistota nebo lakomství nepanuj mezi vámi, ani

oplzlé tlachání nebo žertování, ale raději díkůčinění. Nebo víte, že žádný smilník anebo nečistý, anebo lakomec nemá a nikdy nebude míti dědictví v království Kristově a Božím. Nevěrci ovšem tomu nevěří; ale vy nevěřte jim a nedejte se jim sváděti, protože právě na nevěrce pro tyto nepravosti trest Boží přichází, abyste pak jim jak v těchto nepravostech tak také v trestu Božím nebyli podobni. Druhdy jste sice v těchto nepravostech jako zaslepení pohané chodili, avšak nyní jako osvícení křesťané choďte ve ctnostech, obzvláště v dobrotě, spravedlnosti a pravdě; nebo ovoce křesťanské osvícenosti jsou právě tyto a jiné těm podobné ctnosti.

Epištola na neděli čtvrtou postní.

(Epištola k Galatským 4, 22—31.)

Bratří! Psáno jest: Že Abraham měl dva syny: jednoho z děvky, a druhého ze svobodné. Ale ten, kterýž z děvky byl, podle těla se narodil: kterýž pak ze svobodné, skrze zaslíbení; což jest podobenstvím praveno. Nebo toť jsou dva zákony. Jeden totiž na hoře Sinaj k službě zplozující: kterýž jest Agar: neboť Sinaj hora jest v Arábii, kteráž spojena jest s tím Jerusalémem, kterýž nyní jest, a slouží s syny svými: onen pak Jerusalém, kterýž shůry jest, svobodný jest, kterýž jest matka naše. Nebo psáno jest: Vesel se, neplodná, kteráž nerodíš: plesej a volej, kteráž nepracuješ ku porodu; neboť mnohem více synů má opuštěná nežli ta, kteráž má muže. My pak, bratří, podle Isáka jsme synové zaslíbení. Ale jako tehdáž ten, kterýž se byl podle těla narodil, protivil se tomu, kterýž se zrodil podle ducha: tak i nyní. Ale co dí Písmo? Vyvrz děvku i syna jejího; nebo nebude dědicem syn děvky s synem svobodné. A tak, bratří, nejsme synové děvky, ale svobodné: kteroužto svobodou Kristus nás osvobodil.

Výklad.

Bratří! Psáno jest (1. Mojž. 16, 15. 21, 2.): *Že Abraham měl dva syny: jednoho z děvky* — z otrokyně jménem Agar — a *druhého ze svobodné* — to jest z neotrokyně, z paní, z pravé, řádné manželky své jmenem Sáry. *Ale ten, kterýž z děvky byl* — totiž Ismael — *podle těla* — tělesným, přirozeným, obyčejným během, tak, jak vůbec se lidé rodí — *se narodil* — nebo děvka byla plodná a mladá: *kterýž pak ze svobodné, skrze zaslíbení* — Boží, Abrahamovi a Sáře učiněné (1. Mojž. 17, 15. a 18, 11.), skrze obzvláštní, mimořádné působení moci Boží, neobyčejným, nadpřirozeným, zázračným způsobem; nebo Sára byla neplodná a mimo to již devadesát let stará, a její manžel Abraham byl ještě o deset let starší; *což jest podobenstvím praveno. Nebo toť jsou dva zákony* — to jest těma dvěma matkami, Agarou a Sárou, naznačeny, vyobrazeny jsou dva zákony, a sice matkou Agarou Zákon starý, matkou Sárou nový, jakož tu také apoštol Páně praví: *Jeden totiž* (starý) *na hoře Sinaj ke službě* — otrocké — *zplozující* — zavazující, vychovávající, přidržující, dohánějící, hroznými pokutami, i pokutou smrti vyhrožující a trestající, ducha otrocké bázně vštěpující, pěstující, rozšiřující: *kterýž jest Agar* — Agarou vyobrazen. Nebo jako Agar, otrokyně, porodila Ismaela, otroka, a skrze něho samé otroky rodila, rovněž tak i starý Zákon, na hoře Sinaj při hrozném hřímání, blýskání, troubení a kouři daný, samé otroky, plné otrocké bázně zplozoval. Otroci, Agarou zplození, bydleli v zemi, kdež byla hora Sinaj, totiž v Arabské, otroci pak, starým Zákonem zplození, bydleli v zemi, kdež bylo město Jerusalém, totiž v Židovské. Ač ale v rozličných zemích bydleli, avšak jedni s druhými se stýkali, jedni s druhými mezovali, jedni ke druhým přiléhali, a co se otroctví dotýče, nic si vespolek neodevzdali: *neboť Sina* (Sinaj také Agar nazvaná) *hora jest v Arabii, kteráž* (hora) *spojena jest s tím Jerusalémem, kterýž nyní jest* — s nynějším, pozemským, židovským Jerusalémem, neboli s nynější, židovskou, starozákonnou církví, která v Jerusalémě své hlavní sídlo měla, nebo tam byl chrám, tam se oběti obětovaly, tam se svátky světily a t. d. — a *slouží se syny* — obyvateli — *svými* — právě tak, jako Jerusalém se syny, obyvateli svými, neboli jako starozákonná církev se syny, vyznavači, s Židy slouží.

Podle toho tedy záleželo spojení hory Siny nebo Agary s Jerusalémem nebo se starozákonnou církví a naopak Jerusaléma nebo starozákonné církve s horou Sinou nebo Agarou v tom, že obě se syny svými v otrocké bázni sloužily, že sobě v otroctví podobny byly. A protož také Bůh starý Zákon na hoře Sinaj, v zemi od otroků obydlené, dal, aby tím ukázal, že ho pro otroky dává, a že ten Zákon podobně Agaře samé otroky roditi a že se Sinaj neboli Agar Jerusalému neboli starozákonné církvi, a Jerusalém neboli starozákonná církev Sinaji neb Agaře v otroctví podobati bude. To jest tedy ten jeden, starý, na hoře Sinaj daný, ke službě neboli k otroctví zplozující Zákon, kterýž Agarou vypodobněn jest. Druhý pak, totiž nový, na hoře Sionské daný, ke svobodě zplozující, kterýž vypodobněn jest Sárou. Nebo Sára byla svobodná, neotrokyně, paní, a jakožto svobodná porodila Abrahamovi, manželi svému svobodného, otroctví prostého, pravého syna a dědice jmenem Isáka a skrze něho množství samých svobodných pravých synů a dědiců. A jako Sára Abrahamovi samé svobodné syny a dědice porodila, rovněž tak i nový Zákon Pánu Bohu samé svobodné, starého Zákona prosté, pravé syny a dědice zplozoval a až podnes zplozuje a zplozovati bude až do skonání světa. Neboť Sion, kde byl chrám Boží, v němž Pán Ježíš vícekráte, obzvláště pak před svou smrtí na každý den učil (Mat. 21, 4.—9. Luk. 19, 47.), jest hora v zaslíbené zemi, kteráž (hora) spojena jest s oním Jerusalémem, kterýž s hůry jest, kterýž se Synem Božím s nebe na zem sestoupil a při skonání světa s ním do nebe vstoupí, s hořejším, nebeským, novým Jerusalémem, to jest s novozákonnou, svatou, katolickou církví, kteráž shůry jest, protože Pán Ježíš, hlava její, s hůry jest. A spojení hory Sionské s oním novým Jerusalémem neboli se svatou církví záleží v tom, že Zákon nový, zákon svobody, kterýž na Sionu byl ohlášen, v novém Jerusalému neboli v církvi svaté panuje, že ve zplozování svobodných synů a dědiců Božích, které na Sionu počátek vzalo, v novém Jerusalémě čili v církvi svaté pořád se pokračuje, že svoboda se Sionu po celém Jerusalému čili po celé církvi se rozšířila a v ní se zachovává, zvelebuje, upevňuje, jakož tu také stojí: *onen pak Jerusalém, kterýž s hůry jest* — se syny svými — *svobodný jest, kterýž jest matka naše*; anebo, což totéž jest, ona církev, kteráž s hůry jest,

se syny svými svobodná jest, kteráž jest matka naše — matka naše proto, že nás křesťany ke křesťanské svobodě — k novému, svatému, věčnému životu zrodila. *Nebo psáno jest: Vesel se, neplodná, kteráž nerodíš; plesej a volej, kteráž nepracuješ ku porodu; neboť mnohem více synů má opuštěná nežli ta, kteráž má muže* (Isai. 54, 1.).

Těmito slovy dotknul se prorok toho, co se již stalo, a předpověděl, co se teprv stane. Sára totiž, paní, byla neplodná, opuštěná, měla sice muže Abrahama, ale to bylo tolik, jako by ho neměla, protože z něho žádného syna neporodila; nad tím se rmoutila, zármutkem plakala, naříkala, ježto její otrokyně Agar se radovala, protože z Abrahama syna Ismaela měla. Ale tak to pořád nezůstalo, Sářin zármutek obrátil se v radost. Ona počala z Abrahama a porodila syna Isáka, a skrze něho dostala znenáhla tolik synů, že jich měla mnohem více, nežli Agar. A tak, jako s Sárou, řekl prorok, že se to bude míti s novozákonnou, Kristovou církví; ta že bude neplodnou, opuštěnou, bez synů, ježto starozákonná, židovská církev bude míti synů dost; ale že přijde čas, kdež se to obrátí, kdež i novozákonná církev počne plodití, roditi, a bude mnohem více synů míti nežli církev starozákonná. A protož také novozákonnou církev vyzval, aby se veselila, radovala, radostí aby plesala, volala, výskala, chválila Boha. A jak prorok předpověděl, tak se také stalo. Církev svatá, katolická byla neplodnou, opuštěnou, když církev židovská měla synů hojnost. Ale tak to pořád nezůstalo; přišel čas, že i katolická církev počala syny roditi, a že jich měla mnohem více, nežli židovská. A kdy ten čas přišel?

Když Pán Ježíš za svou církev umřel, když jí smrtí svou plodnost zasloužil, vydobyl, jakož dává k srozumění v slovech těch: „Zajisté, zajisté pravím vám: Zrno pšeničné, padši v zemi, neumře-li, samotné zůstane; pakli umře, mnoho užitku přinese.“ (Jan 12, 24. 25.) — „A já když budu povýšen od země (na kříž), všecko potáhnu k sobě“ (Jan 12, 32) (když k sobě, také k církvi, nebo ta jest tělo jeho); a když před svým na nebe vstoupením apoštolům (církvi) přikázal, aby neodcházeli z Jerusaléma, ale očekávali zaslíbení Otcova, kteréž jste (řekl) slyšeli skrze ústa má: že Jan zajisté křtil vodou, ale vy pokřtěni budete Duchem svatým po nemnohých těchto dnech (Skut. Apošt. 1, 4. 5); a když na

to řekl: „Přijměte moc Ducha svatého přicházejícího na vás, a budete mi svědky v Jerusalémě a ve všem Judsku i Samařsku a až do končin země“ (Skut. Apošt. 1, 8); a když konečně na slavnost Letnic skutečně Ducha svatého na církev svou vylil, a Duchem svatým ji oplodil (Skut. Apošt. 2, 1. atd.). Tu teprv počala roditi, a hned prvního dne ku kázaní Petrovu porodila jich okolo tří tisíců z všech národů, jak stojí v Skutcích Apoštolských: „Tehdy ti, kteříž přijali řeč jeho, pokřtěni jsou, a připojilo se duší v ten den okolo tří tisíců“ (2, 41). A hned na to k druhému kázaní Petrovu porodila pět tisíc mužů (Skut. Apošt. 4, 4). A čím dále, tím více rodila, tak že za dost krátký čas tolik, ba ještě více synů vyznavačů nežli židovská církev měla. A po všecka léta a století ve všech končinách země rodila, a až po dnes rodí, tak že nyní přes dvě stě millionů synů počítá, a bude roditi až do skonání světa. Ó jaká to plodnost! a jaká to asi radost její! Pán Ježíš řekl: „Žena když rodí, zármutek má, nebo přišla hodina její; ale když porodila dítě, již nepamatuje na bolest pro radost, že se narodil člověk na svět“ (Jan 16, 21). A jak by církev svatá nezapomněla na všecky bolesti své pro radost, že tolik synů má — tolik, co hvězd na nebi, a co písku na břehu mořském, a že jich bude míti čím dále, tím více? Ó ona se náramně raduje, a radostí plesá, a k nebi volá a Bohu děkuje. A tato Sárou předobrazená, na nejvýš plodná, nade všecky ženy požehnaná, radosti, vděčnosti, lásky k Bohu plná církev jest matka naše, a my, věřící, křesťané, jsme synové její. Ale jací synové? synové podle Isáka, anebo podle Ismaele? synové zaslíbení anebo těla?

My pak, bratři, — dí sv. Pavel — *podle Isáka jsme synové zaslíbení.* Jako Isák syn zaslíbení byl, tak jsme také my synové zaslíbení; jako Isák skrze zaslíbení Boží se narodil, tak jsme se také my skrze zaslíbení Boží narodili; zaslíbení Boží, skrze něž se Isák narodil, znělo: „Navracuje se přijduť k tobě (k Abrahamovi) času tohoto za živobytí (vašeho t. j. o tento čas přes rok), a budeť míti syna Sára, manželka tvá“ (1. Mojž. 18, 10); a zaslíbení Boží, skrze něž jsme my se narodili, jak jsme již slyšeli, zní: „Vesel se, neplodná, kteráž nerodíš; plesej a volej, kteráž nepracuješ ku porodu: nebotť mnohem více synů má opuštěná nežli ta,

kteráž má muže.“ *Ale jako tehdáž ten, kterýž se byl podle těla narodil,* — totiž Ismael — *protivil se* — vysmíval se — *tomu,* pronásledoval toho, — *kterýž se zrodil podle ducha* — totiž Isákovi: *tak* — činí — *i nyní* — i nyni se mu protivuje, vysmívá, i nyní ho pronásleduje. Ale kterak mohl za času apoštola Pavla Ismael Isáka pronásledovati, když nebyl ani jeden, ani druhý živ, když byli oba dva dávno zemřelí? Pravdať, že byli oba dva dávno zemřelí; ale nebyli zemřelí ti, jež oni předobrazovali; nebyli zemřelí Židé, jež předobrazoval Ismael, a nebyli zemřelí křesťané, jež předobrazoval Isák. Jedni i druzí byli na živě a právě o nich — o židech a křesťanech rozuměl a řekl sv. Pavel to, co řekl o Ismaelovi a Isákovi, totiž, že jako tehdáž Ismael pronásledoval Isáka, tak nyní Židé pronásledují křesťany. A jaký div, že pronásledují křesťany? Vždyť pronásledovali — jali, svázali, soudili, odsoudili, políčkovali, uplvali, na kříž přivedli samého Pána Ježíše; vždyť pronásledovali — soudili, žalářovali, mrskali svaté apoštoly, obzvláště svatého apoštola Pavla. A jako pronásledovali za časů apoštolských, tak také pronásledovali za všech časů pozdějších, kde, kdy a jak jen mohli. Nemohli-li zjevně, pronásledovali tajně, alespoň zlostí, nenávistí, závistí, vzteklostí, kterou proti křesťanům v srdcích chovali. Strašlivé věci vypravuje o nich dějepis. A jako pronásledovali za časů předešlých, tak pronásledují až podnes, ač jest jich proti křesťanům jenom hrstka, ač se z nich živí a obohacují. Jaké u př. pronásledování církve svaté od nich jenom ve veřejných listech, časopisech, novinách! jaké kydání hany na ni, jaké roztrušování lží, jaké rozšiřování bludů o ní, jaké podrývání její autority, jaké překrucování jejího učení, jaké potupování jejích ústavů, jaké rouhání se jejím svatým svátostem a nejsvětějším obětem! A jako pronásledovali dosaváde, budou pronásledovati více nebo méně i budoucně. Ó ať si nikdo nemyslí, že s nimi kdy jaké sjednocení, jaké přátelství, jaký pokoj bude! Nebude, tak dlouho nebude, dokavadž sobě neusmyslí, na víru křesťanskou se neobrátí, do církve svaté nevejdou; což se dle zjevení Božího dříve nestane, než až před skonáním světa. Až do té doby bude pořád platiti a naplňovati se slovo apoštolovo: Jako tehdáž ten, který se byl podle těla narodil, protivil se tomu, kterýž se zrodil podle ducha, tak i nyní.

Ale proč se protiví židé křesťanům? proč je pronásle-

dují? proto, že, jak tu apoštol Páně praví, Židé se podle těla narodili, křesťané pak podle ducha, že Židé ve všem smýšlení, mluvení, jednání svém podle těla se spravují, křesťané pak podle ducha, že Židé konají skutky těla, křesťané skutky ducha (Gal. 5, 19—24); slovem, že mezi Židy a křesťany tentýž poměr panuje, jako mezi tělem a duchem. Jako tělo žádá, bojuje proti duchu, duch pak proti tělu, rovněž tak i Židé žádají, bojují proti křesťanům, křesťané pak proti Židům (Gal. 5, 17), s tím však rozdílem, že křesťané, když proti Židům bojují, jsou v právu, Židé pak, když proti křesťanům bojují, nejsou v právu, jako duch když bojuje proti tělu, jest v právu, tělo pak, když proti duchu bojuje, není v právu, že bojování křesťanů proti Židům není pronásledováním Židů, ale hájení se proti nim, bojování pak židů proti křesťanům není hájení se proti nim, ale pronásledování jich, jako bojování ducha proti tělu není pronásledování těla, ale hájení se proti němu, ježto bojování těla proti duchu není hájení se proti němu, ale pronásledování ho; čímž však, jak se samo sebou rozumí, ani popírati, ani vymlouvati nechci toho, což se kdy snad proti Židům se strany křesťanů nespravedlivého stalo. *Ale co dí písmo?* co praví Bůh tomu pronásledování Isáka od Ismaela, to jest křesťanů od židů? *Vyvrz děvku i syna jejího; nebo nebude dědicem syn děvky s synem svobodné.* A proč ne? právě proto, že jest syn děvky a není synem svobodné, jakož také sám tím dokazuje, že syna svobodné pronásleduje a jakož i děvka tím dokazuje, že tomu pronásledování nezabraňuje, a protož také oba, děvka i syn její zasluhují, aby z domu Abrahamova vyvrženi byli, což také Abraham na prosbu Sáry a na rozkaz Boží učinil. Ale tento rozkaz Boží vztahuje se na starý Zákon, na starozákonnou církev, kterou děvka předobrazovala, a na syny starého Zákona, na údy starozákonné církve, na lid židovský, kterýž předobrazoval syn její, a na ně potažený zní takto: Vyvrz — zavrhni starý Zákou i syny jeho; nebo nebudou dědici spasení synové starého Zákona s syny nového Zákona, s údy svaté, katolické církve, nebude dědicem spasení lid židovský s lidem křesťanským. A proč ne? právě proto, že jest lidem židovským a není lidem křesťanským, a že zůstane lidem židovským a nebude lidem křesťanským skoro až do skonání světa. Do té doby tedy, do doby obrácení jeho na víru křesťanskou ať zůstane vyvržen,

vyloučen, dědictví, spasení, ospravedlnění, milosti Boží zbaven. —

Podle tohoto rozkazu Božího se církev svatá také zachovala. Na počátku byla sice s lidem židovským úzce spojena, protože z něho vyšla; apoštolé u př. bydleli v Jerusalémě, navštěvovali chrám Páně, konali v něm v jistých hodinách své modlitby, zachovávali posty a jiné starozákonné obřady, ne sice jako k spasení nevyhnutelně potřebné, nýbrž dílem z uctivosti k starému Zákonu, protože od Boha pocházel, dílem z dlouhého zvyku, protože k tomu od dětinství vedeni, přidržováni byli, dílem z šetrnosti k lidu židovskému, aby ho neurazili a proti víře křesťanské nepopudili. Když ale lid židovský čím dále, tím více církve svaté nenáviděl a pronásledoval, odvracela se církev svatá vždy více od lidu židovského a obracela se k lidu pohanskému, vzdalovala se lidu židovského a přibližovala se k lidu pohanskému, opouštěla onen, ujímala se tohoto, vyvrhovala onen, přijímala tento.

Za tou příčinou nezarazil sv. Petr, hlava církve svaté, sídla svého v Jerusalémě anebo v jiném městě židovském, nýbrž v cizí zemi, v Syrii, v městě Antiochii. Když pak ani tam od Židů pokoje nebylo, přeložil sídlo své do jiného dílu světa, do Evropy, a sice do hlavního pohanského města, do Říma. A tak vykonal to, co Bůh rozkázal: vyvrhl děvku i syna jejího, nebo nebude dědicem syn děvky s synem svobodné, to jest, vyvrhl starý Zákon i lid židovský; nebo nebude dědicem lid židovský s lidem křesťanským. Ač ale lid židovský vyvrhl, avšak ho přece z mysli nespustil, alebrž po něm se ohlížel, v něm hledal, kde by kdo dobré vůle byl, a náklonnost prozrazoval k přijmutí víry křesťanské. A našel-li takových, ujímal se jich útrpně, vyučoval je v křesťanském náboženství ochotně, přijímal je do církve svaté radostně, a tak je činil dědici s lidem křesťanským. Neboť dobře věděl, že, co platí o lidu židovském jakožto o celku, že totiž zatvrzelým, křesťanské pravdě nepřístupným zůstane bez mála až do skonání světa, neplatí o všech jednotlivcích jeho. A tak, jak sv. Petr, jednali všickni nástupcové jeho, Římští papežové a budou jednati i budoucně; a tak jedná vůbec celá svatá, katolická církev, ona nevylučuje od křesťanského dědictví nikoho, leč kdo sám od něho nevěrou,

zatvrzelostí, tvrdošijností se vyloučil. Ó té, dobré, pečlivé matky! Jaké štěstí, býti synem jejím!

A hle, my jsme synové její, jakož tu také apoštol Páně k závěrku dokládá, řka: *A tak*, — jak jsem již řekl, — *bratří, nejsme synové děvky, ale svobodné*; prve řekl: Nejsme podle Ismaela synové těla, ale podle Isáka synové zaslíbení; nyní jinými slovy totéž praví: nejsme synové děvky, ale svohodné; a poněvadž děvka předobrazovala starý Zákon, svobodná pak nový Zákon, novozákonnou, katolickou církev, znamená to tolik co: nejsme synové starého Zákona, starozákonné církve, nýbrž nového Zákona, novozákonné církve, a poněvadž starý Zákon zplozuje ku otroctví, nový pak ku svobodě, jest to tolik co: nejsme otroci, ale svobodníci, synové, dědici.

Ó jaký to rozdíl mezi otroky a svobodníky, syny, dědici! Jak vznešená to důstojnost svobodníků, synů, dědiců u přirovnání k otrokům! Otrok jest nejposlednější, nejbídnější, nejopovrženější v domě, ježto svobodník, syn, dědic jest nejprvnější, nejváženější, nejmilejší v domě po otci a po matce; otrok může z domu každé chvíle s prázdnýma rukama vyhnán býti, aniž smí nějakých nároků na dědictví činiti, ježto svobodník, syn, dědic na vždycky v domě a v právu svém zůstává (Jan 8, 35); který otrok nechtěl by svobodníkem, synem, dědicem býti, a který svobodník, syn, dědic chtěl by otrokem býti? A hle, my nejsme otroci, ale svobodníci, synové a dědici. A komu máme z toho děkovati? nikomu jinému než Pánu Ježíši, neboť praví svatý Pavel: *kteroužto svobodou Kristus nás osvobodil*, — a rozumí se při tom: kterýmžto synovstvím Kristus nás udůstojnil, a kterýmžto dědictvím Kristus nás obohatil. Když přišel Kristus na svět, koho tu nalezl? samé otroky. Jedni vězeli v otroctví židovství, druzí vězeli v otroctví pohanství, všickni vězeli v otroctví hříchů. I řekl: Půjdu a vysvobodím je. I šel a kázal jim pravdu Boží, a pravdou vysvobodil je (Jan 8, 31—36); i šel, trpěl a umřel za ně, a smrtí svou vysvobodil je; i šel a seslal jim s nebe Ducha sv., a Duchem svatým vysvobodil je, učinil je syny a dědici Božími. A nyní jenom na tom záleží, abychom s pomocí Boží v té svobodě, v tom synovství a dědictví setrvali až do konce. A zajisté, že v něm setrváme, jestliže Bohu — Bohu samému a ne hříchu sloužiti budeme. Kdo činí hřích, otrok jest hříchu (Jan

8, 34); — ale kdo slouží Bohu, jest svobodník, syn a dědic Boží.

Obsah.

Podle vyřčení Písma svatého měl Abraham dva syny, jednoho z otrokyně Agary, jménem Ismaela, druhého pak z svobodné, to jest, neotrokyně, paní, manželky své Sáry, jménem Isáka: jednoho během přirozeným — podle těla narozeného, druhého pak spůsobem nadpřirozeným — podle zaslíbení Božího. A to znamená dva zákony: starý totiž na hoře Sinaj k otroctví zplozující, kterýž vypodobněn jest otrokyní Agarou; nebo Sinaj jest hora v zemi Arabii, obydlené od potomků Ismaelových — otroků, a podobá se v otroctví nynějšímu, židovskému Jerusalému; a nový, křesťanský, k křesťanské svobodě zplozující, kterýž vypodobněn jest svobodnou Sárou, a panuje v nebeském, svobodném Jerusalémě, to jest, v církvi svaté, kteráž jest matka naše, poněvadž se jí předpověď písma svatého týká, že, ač neplodná, mnohem více synů míti bude nežli ta, která jest plodná. My pak jsme synové její. Ale jako tehdáž Ismael pronásledoval Isáka, rovněž tak i nyní Židé pronásledují nás křesťany. Ale vede se jim za to tak, jak se vedlo Ismaelovi. Jako Ismael z domu Abrahamova vyvržen byl, tak jsou také Židé z církve Boží vyvrženi, a nemají v Kristu žádného podílu. A tak jsme my křesťané, jak již bylo řečeno, svobodní synové svobodné církve, a z této svobody máme Kristu Pánu co děkovati.

Epištola na neděli pátou v postě.

Epištola k Židům 9, 11—15.

Bratří! Kristus přišed, jsa nejvyšším knězem budoucích dobrých věcí, skrze větší a dokonalejší stánek, ne rukou udělaný, to jest, ne tohoto stvoření, ani skrze krev kozlů nebo telat, ale skrze vlastní krev, všel jednou do svatyně, vykoupení věčné nalezna. Nebo jestliže krev kozlův a býkův a pokropení popelem jalovice poskvrněných posvěcuje k očištění těla: čímž více krev Kristova, kteryžto skrze Ducha svatého sebe samého obětoval neposkvrněného Bohu, vyčistí svědomí naše od

skutků mrtvých, k sloužení Bohu živému? A protož nové smlouvy prostředníkem jest, aby prostředkem smrti, (podstoupené) k vyplacení těch přestoupení, kteráž byla za první smlouvy, přijali zaslíbení věčného dědictví ti, kteříž jsou povoláni.

Výklad.

Židé měli s počátku místo chrámu stánek. Ten byl na dvé rozdělen. Přední částka jeho sloula svatyně, a v té konali kněží předepsané posvátné obřady. Zadní částka jeho byla od přední oponou oddělena a sloula svatosvatyně. Do té směl jen nejvyšší kněz a jen jednou v roce v den smíření skrze svatyni s krví telete nebo býčete, jež za sebe a za všecko kněžstvo obětoval, a pak s krví kozla, jejž obětoval za všecken lid, vjíti; což znamenalo, že nebe, svatosvatyní předpodobněné, za starého Zákona bylo zavřeno, a že tak dlouho zavřené zůstane, dokud novozákonní nejvyšší kněz, Ježíš Kristus, nepřijde a svou vlastní krví ho neotevře, což také skutečně učinil, jakož apoštol Páně sv. Pavel v dnešní svaté epištole vypisuje, řka: *Bratří! Kristus přišed, jsa nejnejvyšším knězem budoucích dobrých věcí, skrze větší a dokonalejší stánek, ne rukou udělaný, to jest ne tohoto stvoření, ani skrze krev kozlův nebo telat, ale skrze vlastní krev všel jednou do svatyně, vykoupení věčné nalezna.* Kristus přišel na svět co velekněz budoucích dobrých věcí; nebo vcházeje na svět řekl k Bohu Otci slovy žalmu (39, 7.—9.): „Obětí a darů nechtěl jsi (protože nestačily tebe smířiti); ale tělo způsobil jsi mi (abych je ke smíření tebe v oběť vydal); oběti zápalné (a oběti) za hřích (za touž příčinou) nelíbily se tobě. Tehdy řekl jsem: Aj, jdu! Na počátku knihy (zjevení Božího) psáno jest o mně: Abych činil, Bože, vůli tvou“ (Aj, jdu, abych tělo své obětoval) (Žid. 10, 5.—7.). A poněvadž co velekněz budoucích dobrých věcí na svět přišel, protož také sebe samého — své tělo, svou krev a všecko, co měl, na dřevě kříže obětoval, aby touto krvavou obětí svou budoucí dobré věci, totiž smíření, vykoupení, odpuštění, spasení nám zasloužil. Což když vykonal, potom všel, jak tu stojí, do svatyně, to jest do svatyně svatých neboli do svatosvatyně, ale ne do pozemské, rukama lidskýma udělané, jako židov-

ský velekněz, nýbrž do pravé, nebeské, rukama Božskýma udělané, pozemskou svatosvatyní předpodobněné, do samého nebe, a všel do svatosvatyně, to jest do nebe skrze stánek, ale ne skrze rukou lidskou, z těchto vezdejších věcí od Boha stvořených ku př. z dříví, ze zlata, stříbra udělaný, jako židovský velekněz, nýbrž skrze větší a dokonalejší, nadpřirozeným, zázračným způsobem vzdělaný. Tímto stánkem rozumí se tělo Kristovo; to bylo stánkem, protože v něm všecka plnost Božství, milosti a pravdy přebývala (Kol. 2, 9.); to bylo stánkem větším a dokonalejším, ne rukou udělaným, ne tohoto stvoření, protože se vyšším, zázračným způsobem, totiž z Ducha svatého počalo a z neposkvrněné Panny Marie narodilo; a skrze to všel Kristus do svatosvatyně či do nebe, protože je právě proto obětoval, aby mohl skrze ně a s ním do nebe vjíti.

Tím stánkem se také rozumí duchovní tělo Kristovo neboli církev jeho; ta jest stánkem, protože v ní Duch sv. jako ve svém stánku, domě, chrámě s milostmi a dary svými přebývá (1. Tim. 3, 15.); ta jest větším, dokonalejším stánkem, ne rukou udělaným, ne tohoto stvoření, protože zázračně povstala, zázračně se rozšířila a upevnila, zázračně až podnes trvá a potrvá až do skonání světa; a skrze tu všel Kristus do svatosvatyně neboli do nebe, protože i ji spolu s pravým tělem svým Bohu Otci duchovním způsobem obětoval, aby mohl skrze ni a s ní do nebe vjíti. Prvotiny, s nimiž do nebe všel, byly duše arciotců — patriarchů, proroků a jiných svatých lidí, jež z předpeklí vysvobodil; po těch následují znenáhla ostatní údové církve, a v poslední den vejde s veškerou církví svou do nebe a v nebi s ní na věky zůstane (1. Thes. 4, 16.). Tím stánkem rozumí se konečně nebe, kdežto Bůh Otec jako ve stánku svém se slávou svou přebývá, andělům a svatým spatřovati a požívati se dává, ale pak přijde svatosvatyní rozuměti slávu Boží, do které všel, obličej Boží, před nímž se ukázal, stolice velebnosti Boží, na jejíž pravici se posadil, lůno Boží, z něhož vyšel a do něhož se zase vrátil. A všel do svatosvatyně či do nebe skrze krev, ovšem ne skrze krev kozlů nebo telat jako starozákonní velekněz, ale skrze vlastní krev, kterouž právě proto vylil, aby skrze ni a s ní mohl vjíti; a všel do svatosvatyně jednou, ovšem ne jednou v roce jako zase starozákonní velekněz, ale ednou pro vždy,

jako jednou pro vždy umřel, tak také jednou pro vždy do svatosvatyně všel; a všel do svatosvatyně, aby tam vykoupení nalezl, ovšem ne předobrazné, časné jako zase levitský velekněz, ale pravé, věčné. A hle, co tam hledal, nalezl; hned, jak tam vešel a jak se před obličejem Božím s ranami svými a s krví svou ukázal a nás zastupovati a za nás orodovati začal, nalezl pravé, hojné, dokonalé, věčné vykoupení, smíření, odpuštění, ospravedlnění, blahoslavenství, dědictví a nalézá je až podnes a bude je nalézati až do skonání světa, jsa vždycky živ, jak na jiném místě apoštol Páně praví, k orodování, k obětování se za nás (Žid. 7, 25.).

Patrný důkaz toho, že nalezl věčné vykoupení, jest seslání, vylití Ducha svatého na apoštoly a na celou církev v den letnic. Jako Kristus vylil krev svou hojně za církev, rovněž tak i Otec nebeský, dokonale usmířen jsa, vylil Ducha svého svatého hojně na církev, aby s ní zůstal na věky (Jan 14, 16.). A není divu, že věčné vykoupení nalezl. *Nebo jestliže krev kozlův a býkův a pokropení popelem jalovice poskvrněných posvěcuje k očištění těla: čímž více krev Kristova, kteráž skrze Ducha svatého sebe samého obětoval neposkvrněného Bohu, vyčistí svědomí naše od skutků mrtvých, ke sloužení Bohu živému?* Krev kozlův obětovaných, s kteroužto levitský velekněz v den smíření do svatosvatyně vešel a jednou na výši a sedmkrát proti slitovnici (trůnu Božímu) pokropil, posvěcovala, očisťovala zajisté; tak také krev býkův, s kterouž velekněz v řečený den podobně učinil, a sice krev kozlův posvěcovala, očisťovala veškeren lid israelský, krev pak býkův očisťovala velekněze a všecko kněžstvo levitské, ovšem že jenom k očištění těla, ne také k očištění duše, avšak přece posvěcovala, očisťovala. Rovněž i popel ryšavé jalovice s vodou smíšený posvěcoval, očisťoval, když jím ten, jenž se buď mrtvoly, buď kostí umrlých, buď hrobu dotekl a tím dotknutím se poskvrnil, třetího a sedmého dne byl pokropen (Numeri 19, 11.—13.), ovšem že zase jenom k očistění těla, ne k očistění duše, avšak přece posvěcoval, očisťoval. A když krev kozlův a býkův a pokropení popelem jalovice poskvrněných očisťovala k očistění těla: čímž více krev Kristova vyčistí svědomí naše; proč čímž více? právě proto, že to krev Kristova, kteráž má neskončeně větší cenu a moc nežli krev kozlův a býkův; proto, že Kristus sebe

samého obětoval, což jest neskončeně více, nežli když velekněz obětoval kozly a býky; proto že Kristus sebe samého obětoval skrze Ducha svatého, puzením, vzbuzováním, vedením Ducha svatého, a jelikož vedením Ducha svatého, tedy v nejopravdovější uctivosti, v nejhlubší poníženosti, v nejdokonalejší poslušnosti k Bohu Otci a v nejvroucnější, nejobětovnější, nejvytrvalejší lásce k nám lidem; což zase neskončeně více jest, nežli když velekněz kozly a býky obětoval na pouhý rozkaz zákona; proto že Kristus sebe samého obětoval neposkvrněného, nevinného, bezhříšného Bohu Otci, což zase neskončeně více jest, než když velekněz obětoval bezvadnou jalovici anebo jiné bezvadné dobytče; a že od té doby, co do svatosvatyně všel, to jest na nebesa vstoupil, sebe samého bez přestání obětuje Bohu Otci i na nebi i na zemi, ovšem ne krvavě, jakož se obětoval jednou pro vždy na kříži, ale nekrvavě, s tím však rozdílem, že na nebi sebe samého obětuje ve způsobě oslaveného člověka, na zemi ve chrámech ve způsobách chleba a vína; a že tak pořád sebe samého jak na nebi tak také na zemi Bohu Otci obětovati bude, dokavadž nepřijde soudit živých i mrtvých, což zase neskončeně více jest, než když velekněz jednou v roce v den smíření obětoval kozla a býka.

To jest tedy to, proč tím více krev Kristova vyčistí svědomí naše od skutků mrtvých ke sloužení Bohu živému. Nebo když Kristus sebe samého obětoval neposkvrněného Bohu, neobětoval se ani za sebe ani za někoho jiného neposkvrněného, protože neposkvrněný žádné oběti za sebe nepotřebuje, alebrž obětoval sebe samého za nás poskvrněné, vinné, hříšné, aby totiž krev jeho vyčistila svědomí naše od skutků mrtvých ke sloužení Bohu živému. A když na tento cíl a konec sebe samého za nás obětoval, zajisté že krev jeho může vyčistiti a v skutku a v pravdě vyčistí svědomí naše od skutků mrtvých ke sloužení Bohu živému; nebo kdyby nemohla vyčistiti a nevyčistila svědomí našeho, byl by nadarmo sebe samého za nás obětoval, čehož o něm bez rouhání mysliti nelze; leč bychom, čehož Bůh uchovej, o vyčistění svědomí svého nestáli a vyčistiti ho nedali; nebo proti naší vůli nevyčistí krev jeho svědomí našeho. Stojíme-li ale o vyčistění svědomí svého a dáme-li je vyčistiti, dozajista že krev jeho svědomí naše od skutků mrtvých vyčistí anebo, co totéž jest, že krev jeho duše naše, skutků

mrtvých sobě svědomé, od těchto skutků vyčistí. Skutky mrtvé jsou takové, kteréž nás, když je konáme, posvěcující milosti a tudíž pravého, vyššího, nadpřirozeného, Bohu libého života zbavují a smrti klatbě, pokutě Boží propadlé činí. A takové na př. jsou: všeliká nepravost, zlost, smilstvo, lakomství, nešlechetnost, závist, vražda, svár, lest, šibalství, pomluva, na cti utrhání, nenávist Boha, hanlivost, pýcha, nadutost, nalézání zlých věcí, neposlušenství rodičů, nemoudrost, rozpustilost, nelaskavost, rušení smluv, nemilosrdenství. „Kdo takové věci činí, hodni jsou, jak apoštol Páně praví, smrti; a netoliko kdo je činí, ale také kdo činícím povolují“ (Řím. 1, 29.—32.). Od takovýchto skutků, hříchů, nepravostí vyčisťuje a vyčistí krev Páně naše svědomí. A když je od nich vyčistí, vyčistí je zajisté proto, abychom je čisté zachovali a následovně abychom se v budoucnu takových skutků vystříhali, místo takových abychom opačné, živé skutky konali, jimi života sobě získali a Bohu živému sloužili, jakož tu apoštol Páně dí, že krev Kristova vyčistí svědomí naše od skutků mrtvých ke sloužení Bohu živému, totiž skutky živými — dobrými, ctnostnými, svatými, nebo jinými leč živými skutky nelze Bohu živému sloužiti a jemu se zalíbiti.

A — poněvadž Kristus krví svou svědomí vyčisťuje od skutků mrtvých k sloužení Bohu živému, čehož krev kozlův a býkův a pokropení poskvrněných popelem jalovice nemohla, jelikož jenom k očistění těla posvěcovala, — *protož nové smlouvy* — nového Zákona *prostředníkem* — původcem — *jest* — ne jako Mojžíš staré smlouvy, starého Zákona prostředníkem byl, aby totiž skrze smrt kozlů, býků a jiných zvířat a skrze prolití krve jejich k vyplacení, odpuštění, shlazení obrazných přestoupení, hříchů a trestů, kteréž by zašly, anebo což totéž jest, k očistění těla od zákonité nečistoty, kteráž by se udála, jako kdyby se někdo dotknutím mrtvoly, hrobu neb kostí poskvrnil, přijali zaslíbení časného dědictví, to jest, Chananejské země, a v něm časného blaha požívali ti, kteříž by z israelského národa povoláni, a toho povolání poslušni byli, to jest, předpisy Zákona zachovávali; nýbrž nové smlouvy, nového Zákona, — *aby prostředníkem smrti* — od něho podstoupené a krve od něho prolité — *k vyplacení* — odpuštění, shlazení — *těch* — pravých, těžkých, smrtelných — *přestoupení, kteráž byla*

za první smlouvy, — anebo což totéž jest, k vyčistění svědomí od skutků mrtvých, kteréž za první smlouvy byly, — *přijali zaslíbení věčného dědictví* — a v něm věčného blahoslavenství požívali — *ti, kteříž* — netoliko ze židovstva, ale ze všech národů světa — *jsou povoláni* — a povolání toho pilni, poslušni, to jest, kteříž Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší síly své i ze vší mysli své: a bližní své jako sebe samy milují (Luk. 10, 27). Na jiných místech učí apoštol Páně, že Kristus za hříchy celého světa, veškerého pokolení lidského umřel, na tomto místě ale mluví toliko o hříších, kteréž byly za první smlouvy, za starého Zákona, a to z té příčiny, že psal žido-křesťanům, kterýmž nejvíce na tom záleželo, aby se dozvěděli, zdaliž Kristus za ty hříchy umřel, kteréž za první smlouvy byly, čili nic; nebo umřel-li za ně, umřel také za ty, jichžto oni sami co Židé se byli dopustili, a pak mohli odpuštění hříchů a věčného dědictví se nadíti; neumřel-li ale za ně, neumřel také za ty, jichž se za židovství svého sami byli dopustili, a pak bylo veta po vší naději jejich k odpuštění hříchů a k věčnému dědictví. A hle, když tu četli v psaní apoštolově, že Kristus umřel také za ty hříchy, kteréž za první smlouvy byly; zajisté, že radostí splesali a zvolali: Také za naše, také za naše! Ó teď nám kvete krásná naděje — naděje k odpuštění hříchů a k věčnému dědictví! A aby se nám vyplnila, budeme píleti povolání svého, budeme milovati Pána Boha svého nade všecko, a bližní své jako samy sebe.

Obsah.

Kristus přišel co velekněz budoucích dobrých věcí na svět, a když tu obět svou vykonal, všel do svatosvatyně, ne jako levitský velekněz do pozemské, ale do nebeské, do nebe, a ne skrze svatyni, ale skrze tělo své, a ne skrze krev kozlů nebo telat, ale skrze vlastní krev, a ne jednou v roce, ale jednou pro vždycky, a nalezl v svatosvatyni, co tam hledal, totiž vykoupení, ne jako levitský velekněz předobrazné, časné, ale pravé, věčné. A není divu, že je nalezl; nebo když krev kozlův a býkův a popel jalovice, pokropujíc poskvrněných, posvěcuje k očistění těla: čím více krev Kristova, jelikož skrze Ducha svatého sebe samého obětoval neposkvrněného Bohu, vyčistí svědomí naše od skutků mrtvých k sloužení Bohu živému skutky živými. A protož nového Zákona prostředníkem jest, ne jako Mojžíš starého,

aby totiž skrze smrt zvířat a prolití krve jejich k vyplacení obraznych přestupků, kteréž by zašly, přijali zaslíbené časné dědictví, zem Chananejskou, ti, jenžto by z národu israelského povoláni byli, nýbrž nového, aby skrze smrt a prolití krve jeho k vyplacení přestupků, zejmena těch, kteréž za starého Zákona spáchány byly, přijali zaslíbené věčné dědictví ti, kteříž, nechť ze židovstva, nechť z pohanstva anebo z jakýchkoli národů světa, jsou povoláni a povolání toho poslušni.

Epištola na neděli květnou.

Epištola k Filipenským 2, 5—11.

Bratří! To zajisté ciťte v sobě, což i v Kristu Ježíši, kterýž jsa v způsobě Boží, nepoložil toho sobě za loupež, že jest roven Bohu: ale sebe samého zmařil, přijav způsobu služebníka, ku podobenství lidí učiněn a v způsobu nalezen jako člověk. Ponížilť sebe samého, učiněn jsa poslušným až k smrti. a to k smrti kříže. Protož i Bůh povýšil ho a dal jemu jméno, kteréž jest nad všeliké jméno, aby ve jménu Ježíše každé koleno klekalo, nebeských, zemských i pekelních, a každý jazyk vyznával, že Pán Ježíš Kristus jest v slávě Boha Otce.

Výklad.

Bratří! To zajisté ciťte v sobě, což i v Kristu Ježíši, — smýšlejte v srdcích svých tak, jak smýšlel Kristus Ježíš; čiňte a jednejte vždycky tak, jak činil a jednal Kristus Ježíš; smýšlejte a jednejte **pokorně** podle příkladu Krista Ježíše, — *kterýž jsa v způsobě* — podstatě, bytnosti, přirozenosti — *Boží,* — jsa od věčnosti u Boha a Bůh, Bůh z Boha, Světlo ze Světla, oblesk slávy a obraz podstaty jeho, — *nepoložil sobě toho za loupež, že jest roven Bohu* — Otci i Duchu svatému, neuznával, nepovažoval toho svého Bohu rovného bytí za loupež, za kořist, to jest, za něco, z čehož by jednou, až by co člověk na svět přišel, kořistiti, čehož by na světě k tomu použiti chtěl, aby se tu na zemi v takové moci a velebnosti zjevoval, v jaké se zjevoval na

nebi, aby tu mezi lidmi takové slávy požíval, jaké požíval u Otce svého a mezi svými anděly, nikoliv, — *ale* — právě na opak — *sebe samého zmařil*, — jak asi? snad-liž přestal v způsobě, přirozenosti Boží býti? snad-liž přestal rovným Bohu, pravým Bohem býti? To není možná, nebo Bůh zůstává na věky. Kterak tedy sebe samého zmařil? *přijav způsobu služebníka*, — apoštol Páně mohl krátce říci, že Kristus Ježíš sebe samého zmařil, přijav způsobu člověka; aby se ale někdo nemýlil a nemyslil, že Pán Ježíš, kdo ví, jakého člověka, kdo ví, jakého pána, knížete anebo krále způsobu přijal, raději a určitěji o něm řekl, že přijal způsobu služebníka, nebo přijal způsobu člověka proto, aby Pánu Bohu sloužil, aby vůli Otce svého nebeskeho plnil, jakož také sám Pán Ježíš nejednou o sobě řekl, u př.: Nehledám vůle své, ale vůle toho, kterýž mne poslal" (Jan 5, 30). „Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, kterýž mne poslal, a dokonal dílo jeho" (Jan 4, 34). „Ale aby poznal svět, že miluji Otce, a jakož mi přikázání dal Otec, tak činím. Vstaňte, pojďme odtud" (Jan 14, 31). „Otče můj! jest-li možné, nechť odejde ode mne kalich tento, ale však ne jak já chci, ale jakž ty" (Mat. 26, 39); a jakož jednoho každého člověka povinnost jest podle vyřčení Písma svatého i Páně: „Pánu Bohu svému se klaněti a jemu samému sloužiti budeš" (Mat. 4, 10).

A dále, aby se někdo nemýlil a nemyslil, že Pán Ježíš, když způsobu služebníka přijal, všem ostatním lidem ve všem rovným se stal, v ničem se od nich nelišil, pražádné přednosti před nimi neměl, přidal k tomu apoštol Páně — *ku podobenství lidí učiněn*, — ne k úplné rovnosti, nýbrž ku podobenství lidí, ne úplně rovným, nýbrž lidem podobným učiněn; neb se počal z Ducha svatého, narodil se z Panny Marie, bez hříchu dědičného, byl svatý, nevinný, neposkvrněný, oddělený od hříšníkův, vznešenější nad nebesa (Žid. 7, 26); což se o lidech říci nemůže, protože se v hříchu dědičném počínají, v hříchu dědičném se rodí, a hříchů skutečných více nebo méně se dopouštějí, a tak se nebes nehodnými činí, o ně se připravují. A konečně, aby se snad někdo nemýlil a nemyslil, že Pán Ježíš, když byl ku podobenství lidí učiněn, člověkem býti se sice zdál, ale že pravým člověkem nebyl, doložil o něm apoštol Páně — *a v způsobu* — v postavě — *nalezen jako člověk*. — Nebo

jako člověk se narodil, jako člověk rostl, jako člověk jedl a pil, jako člověk bděl a spal, jako člověk pracoval a odpočíval, jako člověk mluvil a zpíval, jako člověk se radoval a plakal, všecko jako člověk; což dokazuje, že skutečně lidské (člověčí) tělo a lidskou duši měl, že tedy skutečným člověkem byl. Tak sebe samého zmařil a skoro jako zničil; nebo tím, že se stal člověkem, učinil se menším nežli sám byl, a menším, nežli Otec jeho byl, jakož také řekl: „Otec větší mne jest“ (Jan 14, 28), já jsem menší Otce; ba nejen menším, ale mnohem, nepřirovnatelně, nevypravitelně menším, skoro jako ničím, jakož psáno jest: „Co jest člověk, že jsi naň pamětliv? aneb syn člověka, že jej navštěvuješ?“ (Žalm 8, 5). „Zdaliž Bohu může přirovnán býti člověk?“ (Job 22, 2). „Bytost má jest jako nic před tebou“ (Žalm 38, 6).

Hle, Synem Božím byl, a neprokazoval se Synem Božím býti, nýbrž synem člověka; Bohem byl, a neprokazoval se býti Bohem, nýbrž člověkem; Bohem věčným byl, a neprokazoval se býti Bohem věčným, nýbrž člověkem smrtelným; Bohem všemohoucím byl, a neprokazoval se Bohem všemohoucím býti, nýbrž člověkem slabým, pomoci lidské potřebným; Bohem všudy přítomným byl, a neprokazoval se býti Bohem všudy přítomným, nýbrž člověkem se všech stran omezeným. Nebylo-li to zmaření sebe samého, když své Božství ve svém člověčenství skryl, když byl Bohem skrytým, jsa člověkem zjevným? A zmařiv sebe samého, zmařil také všecku slávu a velebu svou na zemi. Místo s slávou a velebou potkával se tu s pohrdou, s potupou, s pohoršením, jakož napsal miláček jeho, sv. Jan: „Do vlastního přišel a svoji ho nepřijali“ (Jan 1, 11); a jakož on sám na to naráží, řka: „Blahoslavený, kdož se nebude horšiti nade mnou“ (Mat. 11, 6). Pravdať sice, že i ve svém člověčenství zjevoval své Božství, jako když zázraky činil a budoucí věci předpovídal. Ale o tom tu apoštol Páně nemluví, on mluví toliko o člověčenství Krista Ježíše a o zmaření sebe samého, které s tím člověčenstvím nevyhnutelně bylo spojeno, a mluví o tomto zmaření k tomu cíli a konci, abychom v něm Krista Ježíše následovali, a sebe samy zmařili.

O všem, že nemůžeme samy sebe tak zmařiti, jak Kristus Ježíš sebe samého zmařil, poněvadž nejsme tím, čím on byl. Nicméně ale můžeme a máme sebe samy zmařiti. Ty u př. myslíš o sobě, kdo ví, co jsi, a jaký jsi, jak schopný, jak

rozumný, jak moudrý, jak učený, jak zkušený, jak rozšafný, jak spravedlivý, jak vlasti a lidu milovný; myslíš, že, co se toho dotýče, není nad tebe; myslíš, že to všecko a mnoho jiného máš sám z sebe, že z toho ze všeho žádnému nemáš děkovati, žádnému čest a chválu vzdávati; a proto si v sobě nad míru libuješ, sám sebou se vychloubáš, nad jiné se vypínáš a jimi pohrdáš. Ale popatř na Krista Ježíše, beř příklad z něho, zmař, znič sebe samého. Řekni sobě: Nic nejsem, ničeho nemohu, ničeho nemám sám z sebe, jakožto sám z sebe, kromě toho jediného, že bídný, nehodný, ohavný, hříšný jsem. Vše ostatní mám od Boha skrze zásluhy Krista Ježíše. Jemu tedy, ne mně patří čest, všecka čest, věčná čest. Mně náleží v prsy se biti a volati: Má vina, má vina, má největší vina! Tak a podobně zmař a znič sebe samého. Když zmaříš, zničíš sebe samého — všecku samolibost, samolásku, všecku ctižádost a pýchu v sobě, když nebudeš ničím v očích svých než bídným hříšníkem, potom teprv budeš něčím — něčím milým, drahým, skvostným, slavným, v očích Božích. Abys tedy něčím byl, zmař, znič sebe samého, ale úplně, důkladně, gruntovně. A však na tom nebude dost, to bude teprv počátek, nebude ještě konec.

Kristus Ježíš se nespokojil s zmařením sebe samého; on učinil ještě více. Zdá se sice, že, i kdyby byl chtěl, nemohl ničeho více učiniti; a přece ještě něco více učinil. A co to bylo? *Ponížil sebe samého*, — i co člověk, i ve svém člověčenství ponížil sebe samého, a ne snad jednou anebo vícekrát, aneb často, nýbrž pořád, bez přestání, a čím dále, tím více ponižoval sebe samého, tak že veškeren vezdejší život jeho nebyl nic jiného, než jedno, ustavičné, nepřetržené, vždy hlubší ponížení sebe samého; ale kterak ponížil sebe samého? *učiněn jsa poslušným až k smrti a to k smrti kříže.* To ponížení sebe samého záleželo tedy v poslušenství Boha, Otce nebeského, a sice v jednom, ustavičném, nepřetržitém, vždy větším, dokonalejším poslušenství, protože v poslušenství až k smrti, a to k smrti kříže. Cožkoli za vezdejšího živobyti svého činil, všecko činil z poslušenství Boha, Otce svého; cožkoli snášel, všecko snášel z poslušenství Otce svého; i samu smrt a to nejtrpčejší, nejbolestnější, nejpotupnější, nejhroznější — smrt kříže podstoupil a vytrpěl z poslušenství Otce svého. Poslušenství Otce šlo mu nade všecko; a protož se od něho žádným utrpením, u př.

zradou Jidášovou, zapřením Petrovým, útěkem učedníků, posměchem, rouháním, poličkováním Židů, bičováním, korunováním, ba ani smrtí, smrtí kříže odvrátiti nedal. Co by bylo na něj přišlo, on by byl, neřku jednou, ale třeba tisíckráte smrtí kříže zemřel, kdyby byl tomu Otec jeho chtěl. Ó jaké to poslušenství! takové zajisté, jako jeho ponížení. Ponížení nejponíženější, nejhlubší, poslušenství nejposlušnější, nejdokonalejší.

Jedno i druhé — i toto ponížení, i toto poslušenství Páně staví nám apoštol Páně za příklad. A proč jedno i druhé? proto, že jedno bez druhého nic není — ani ponížení bez poslušenství, ani poslušenství bez ponížení. Ponížení bez poslušenství není ponížení, a poslušenství bez ponížení není poslušenství. Jedno předpokládá, podmiňuje, vyžaduje druhé, jedno s druhým souvisí, svazkem nerozlučitelným jest spojeno. Pravé ponížení jest to, kteréž vede ku poslouchání Boha, k ostříhání jeho přikázání, k varování se hříchů a zlých příležitostí, v prokazování trpělivosti v křížích, těžkostech, protivenstvích, nemocech, kteréž k tomu nevede, v tom se neprojevuje, jest spíše všecko ostatní, u př. netečnost, bázlivost, podlízavost, pochlebenství nežli ponížení. A pravé poslušenství jest to, kteréž pochází z ponížení — z ponížení srdce, duše, mysli, sebe samého, z pokořování se pod mocnou rukou Boží, z přijímání kázně, trestu z ní; nepochází-li z ponížení, nezakládá-li se na něm, jest spíše všecko ostatní u př. marná ctižádost, pýcha, hrdost, přetvářenost, nežli poslušenství. A protož také o jedno i o druhé dbejme, o jedno i o druhé se snažme, v jednom i druhém Pána Ježíše následujme; a zajisté, že se nám pro jedno i pro druhé dostane povýšení, oslavení podobného tomu, jehož se dostalo Pánu Ježíši, jakož tu apoštol Páně ujišťuje, řka: *Protož i Bůh povýšil ho* — poněvadž se Pán Ježíš ve svém člověčenství ponížil, protož ho i Bůh Otec v jeho člověčenství povýšil; poněvadž se Pán Ježíš co nejhlubčeji ponížil, protož ho i Bůh Otec na nejvýš povýšil. Tím ponížením se rozumí, jak již z předešlého víme, zmaření sebe samého přijmutím na se člověčenství našeho, a ponížení sebe samého poslouchánim Boha Otce až k smrti kříže; a tím povýšením se rozumí vzkříšení z mrtvých, vzetí na nebesa a posazení na pravici Boží. Tím vzkříšením, vzetím na nebesa a posazením na pravici své, povýšil ho Bůh Otec nade všecky,

i ty nejvyšší tvory, co jich na nebi a na zemi a ve veškerém světě jest, — *a dal mu jméno, kteréž jest nad všeliké jméno*, nejen pozemské, ale také nebeské, nejen knížetské, královské, ale také andělské, archandělské, dal mu důstojnost, moc, slávu, vládu, kteráž jest nad všelikou, i pozemskou, i nebeskou, i skutečnou, i možnou důstojnost, moc, slávu, vládu, kteráž ji daleko, nesmírně, nevyslovitelně převyšuje.

Při tomto jménu, na nejvýš důstojném, připadají mi ta jména potupná, kteráž nepřátelé Pánu Ježíši dávali: žráč, piján vína, posedlý ďábelstvím, blázen, svůdce, rouhač (Mat. 11, 19 a 27, 63; Jan 10, 20) atd., a staví se mi před oči ti dva lotrové, uprostřed kterých Pána Ježíše ukřižovali, jako by byl ze všech lotrů největší; a zdá se mi, jako bych Otce nebeského slyšel říci: Poněvadž jste tak Synu mému učinili, taková jména jemu dávali, mezi takové hříšníky ho početli, protož já mu jméno dávám, kteréž jest nad všeliké jméno, důstojenství, kteréž jest nad všeliké důstojenství, a to vám na potupu, a světu na důkaz, že vy sami takoví jste byli, za jakého jste Syna mého vydávali, — rváči, pijáni vína, posedlí ďábelstvím, blázní, svůdcové, rouhači. A protož se ty, křesťane, příteli, ctiteli Boží nermuť, když tobě svět podobná jména dává, a když tě mezi blázny, svůdníky, nepřátely, zrádce a kdo ví mezi jaké ještě počítá; nebo co neviděti, Bůh ta jména na jiné, nové, slavné jméno zamění, jakož psáno jest: „Tomu, kterýž zvítězí, dám mannu skrytou, a dám jemu kamének bílý a na kaménku napsané **jméno nové**, jehož nikdo nezná, leč kdo je přijímá“ (Zjevení 2, 17). —

Ale k jakému cíli a konci dal Bůh Pánu Ježíši takové na najvýš důstojné, mocné, slavné jméno? k tomu, — *aby ve jménu Ježíše* — před Pánem Ježíšem — *každé koleno klekalo* — nejen některé, ale každé koleno — *nebeských*, — to jest, andělů a svatých v nebesích, — *zemských*, — to jest, lidí na zemi — *i pekelních*, — to jest, duší v očistci, a ďáblů, zatracenců v pekle, aby všickni od prvního až do posledního, od nejvyššího až do nejnižšího, ani jediného nevyjímaje, Pánu Ježíši se klaněli, jemu svrchovanou, božskou čest, chválu i slávu vzdávali. To Bůh chce a proto se to také děje a musí se to díti; a kde se to neděje nyní, musí se to díti budoucně. Co Bůh chce, vyplní se, a musí dnes neb zítra se vyplniti. Řekl jsem, že se to děje, a jest tomu tak; děje se to v nebi ode všech andělů a svatých, jak na-

psal sv. Jan o andělích: „I viděl a slyšel jsem hlas andělů mnohých, a byl počet jejich tisícové tísíců, řkoucích hlasem velikým: Hoden jest Beránek, kterýž byl zabit, vzíti moc a Božství, i moudrost i sílu, i čest, i slávu i dobrořečení“ (Zjevení 5, 11. 12.) A na jiném místě: „A všickni andělé stáli kolem trůnu....: i padli před trůnem na tváři své, a klaněli se Bohu, řkouce: Amen! Dobrořečení a jasnost a moudrost a díkůčinění, čest a moc i síla Bohu našemu na věky věkův. Amen.“ (Zjev. 7, 11. 12). A o svatých: „Potom jsem viděl zástup veliký, jehož žádný přečísti nemohl, ze všech národův a pokolení a lidí a jazykův, ani stojí před trůnem a před obličejem Beránka, jsouce oblečeni v roucho bílé a palmy v rukou jejich, a volali hlasem velikým, řkouce: Spasení (své děkujeme) Bohu našemu, kterýž sedí na trůnu, a Beránkovi“ (Zjev. 7, 9. 10). — Děje se to také na zemi a sice v církvi svaté od katolických křesťanů. Ti se klanějí, jak viděti, Pánu Ježíši co Bohu — člověku, a mnozí z nich s jakou ponížeností, uctivostí, láskou a radostí! Od lidí ostatních, od nichž se to posud neděje, dá Bůh, že se to díti bude budoucně, ne-li dříve, alespoň tehdáž, až bude jeden ovčinec a jeden pastýř. A od těch lidí, od kterých se to nebude dobrovolně — z lásky a uctivosti díti, bude se to nutně — s bázní a strachem díti, ne-li dříve, dozajista, až uzří Syna člověka, an se béře v oblace s mocí velikou a s velebností (Luk. 21, 27). Konečně se to děje od duší v očistci, a od ďáblů a zatracenců v pekle, s tím však rozdílem, že od oněch dobrovolně, od těchto nuceně, od oněch s chutí, od těchto s nevolí. Tu platí slovo apoštolovo: „I ďáblové věří (a klanějí se) a třesou se“ (Jak. 2, 19).

Nyní ještě otázku na tebe, m. kř.: Jak to stojí s tvým klekáním před Pánem Ježíšem? Klekáš-li pak před ním, když do kostela přicházíš a než z něho odcházíš? klekáš-li před ním při oběti mše svaté, obzvláště při pozdvihování? klekáš-li před ním, když se s ním na cestě k nemocnému potkáš? — Neptám se nadarmo; mnohého není viděti, že by kdy poklekl před Pánem Ježíšem, a proč asi? snad proto, že se za velikého pána pokládá. Dost možná, že pánem jest; ale ať považí, že Pán Ježíš ještě větším, neskončeně větším, svrchovaným pánem, pánem veškerého světa jest; a že i přemnozí z těch, kteříž se mu klanějí, a sobě za největší čest pokládají, že se mu mohou a smějí klaněti,

mnohem větší pánové jsou nežli on. Ty, m. kř., klaněj se Pánu Ježíši! klaněj se mu, dokud se mu tím zalíbiti, bližní své vzdělati, zásluhy sobě získati můžeš. Neodkládej s tím, až tě k tomu strach a hrůza donutí. Ale když se mu klaněti budeš, nezapomeň na to, že dvě kolena máš, a že jest vůle Boží, aby ve jménu Ježíše **každé** koleno klekalo, — *a každý jazyk* — nejen některý, nýbrž každý jazyk, totiž nebeských, zemských i pekelních — *vyznával, že Pán Ježíš Kristus jest v slávě Boha Otce* — Pán Ježíš, jakožto Syn Boží, druhá Božská osoba, Bůh byl v slávě Boha Otce před ustanovením světa, od věčnosti; od té doby ale, co na nebesa vstoupil a na pravici Boží se posadil, jest v slávě Boha Otce také jako člověk. A to jest právě to, co chce Bůh, aby každý jazyk nebeských, zemských i pekelních vyznával, to, že Pán Ježíš Kristus nejen co Bůh, nýbrž také co člověk v slávě Boha Otce jest, že i co Bůh, i co člověk jednostejné slávy s Bohem Otcem požívá a na věky požívati bude. A proč chce Bůh, aby každý jazyk právě to vyznával? proto, že, kdo vyznává to, vyznává všecko, co o Pánu Ježíši vyznávati může a má. Nebo sláva Pána Ježíše předpokládá jeho umučení a smrt, a jeho smrt předpokládá zase jeho člověčenství. Kdo tedy slávu Pána Ježíše vyznává, ten tím samým také vyznává jeho smrt, a také jeho člověčenství, a tím samým také všecka ostatní tajemství našeho vykoupení, všecky články víry, všecko učení jeho. A děje-li pak se to také skutečně? děje zajisté, a musí díti, poněvadž to Bůh chce.

Abych se zmínil jenom o jazycích lidských, ó co tu jazyků lidských, křesťanských, katolických, kteříž vyznávají, že Pán Ježíš Kristus v slávě Boha Otce jest! Ovšem že to nejsou všickni, že ještě množství jazyků, kteříž toho nevyznávají. Avšak přijde čas, kdež i ti to vyznají a vyznávati budou, buďto dobrovolně anebo nuceně, buďto vděčně, anebo bezděčně. A co ty, m. kř.? vyznáváš-li, že Pán Ježíš Kristus jest v slávě Boha Otce? či-li snad upíráš? Neupírej, ale vyznávej, vyznávej rád, ochotně, neohroženě, maje na paměti vůli Boží, a vyřčení apoštolovo: „Srdcem se zajisté věří k spravedlnosti: ale ústy se děje vyznání k spasení“ (Řím. 10, 10).

Obsah.

Buďte ponížení podle příkladu Pána Ježíše, kterýž, jsa Bohem, zmařil sebe samého tím, že se stal člověkem, a jsa člověkem, ponížil sebe samého tím, že Boha Otce až k smrti kříže poslušen byl; začež jej Bůh Otec nade všecky tvory, nebeské, zemské i pekelné povýšil, aby všickni se mu klaněli, a jako jedněmi ústy vyznávali, že Pán Ježíš v slávě Boha Otce jest.

Epištola na slavnost Vzkříšení Páně.

I. Epištola ke Korint. 5, 7—8.

Bratří! Vymeťte starý kvas, abyste byli nové skropení, jakož jste nenakvašeni. Nebo beránek náš velikonoční obětován jest Kristus. A protož hodujme, ne v kvasu starém, ani v kvasu zlosti a nešlechetnosti; ale v přesnicích upřímnosti a pravdy.

Výklad.

Co se velikonoční slavnosti dotýče, rozkázal Bůh skrze Mojžíše lidu israelskému mezi jiným takto: „Po sedm dní přesné chleby jísti budete: v první den nebude kvasu v domích vašich: kdož by koli jedl kvašené, od prvního dne až do dne sedmého, vyhlazena bude duše ta z Israele.“ (2. Mojž. 12, 15). A to na památku, že lid israelský při svém vyjití z Egypta skropenou mouku, prve než zkvašena byla (nevykysané těsto), vzal, a svázav ji v pláště na ramena vložil, a že z té mouky na cestě pekli a podpopelných chlebů přesných naděłali; nebo nemohli zkvašeni býti, proto že je Egyptští vyjíti nutili žádného nedadouce prodlévání: aniž mohli sobě nějaký pokrm připraviti (2. Mojž. 12, 34—39). Dle toho rozkazu Božího prohlíželi Židé před každým hodem velikonočním s velikou bedlivostí domy své, a co kde v nich nalezli kvašeného, všecko, i nejmenší drobty chleba vyklízeli z nich, tak aby v nich pranic kvašeného nezůstalo. A na tento obyčej židovský naráží sv. Pavel, když píše Korintským křesťanům takto: *Bratři! Vyčistěte starý*

kvas, — jak se slyší, jest mezi vámi smilstvo, a takové smilstvo, jakéhož není ani mezi pohany, tak že jeden manželku otce svého má (s macechou svou za živa otce svého, manžela jejího, obcuje). Toto krvosmilství jest starý kvas. Jako málo kvasu všecko těsto nakvašuje, tak toto krvosmilství jednoho krvosmilníka jest s to, nakvasiti — nakaziti, pokaziti, zohaviti celou křesťanskou osadu. Vyčisťte tento starý kvas; vyobcujte toho krvosmilníka z prostředku sebe. Jest toho nevyhnutelně a přede vším zapotřebí. Avšak není na tom dost. Prohlédněte domy své — myslím, srdce, duše, mysli své, myšlénky, náklonnosti, žádosti své, řeči, žerty, zpěvy, skutky své; dost možná, že i tam nějakou nečistotu naleznete; a naleznete-li, vězte, že všeliká nečistota, nechť má jméno, jaké chce, nechť se ukazuje, jakkoliv chce, starý kvas jest.

Nebo jako málo kvasu všecko těsto nakvašuje, tak jest nečistá myšlénka a žádost, jestli se jí kdo oddá, s to jeho celého veskrz naskrz nakvasiti — proniknouti, prostoupiti, porušiti, pokaziti, v ohavného hříšníka proměniti; a jedno nečisté slovo, jeden neslušný žert, veřejně pronešený, jest s to, množství jiných, obzvlášť mladých lidí nakvasiti, — nakaziti, pokaziti, z nich veřejných necud a nestud, zhoubných, bohaprázdných svůdníků nadělati. Vyčisťte, vykliďte i tento starý kvas z domů — srdcí, duší, myslí svých. Avšak ani na tom není dost. Budete-li se bedlivě zkoumati, dost možná, že i mnoho jiného zlého v sobě naleznete, u př. pýchu, závist, nenávist, zlost, mstu, lakomství, a když naleznete, vězte, že i to a vůbec hřích jest starý kvas. Nebo co řečeno o nečistotě, platí více nebo méně o každém hříchu, že podobně kvasu znenáhla celého člověka skrz na skrz nakvašuje — zhoršuje, od Boha a od obcování s ním odcizuje, a nejen jednoho člověka, ale mnoho jiných lidí. Jak by se bylo mohlo na př. klení tak rozšířiti, a skoro všeobecným státi, kdyby zlost, z nížto klení pochází, nebyla jako kvas všecko těsto nakvašující? — Ó vyčisťte, vykliďte, vyhoďte starý kvas — všecken hřích ze sebe — vyhostíte ho zpytováním svědomí, želením hříchů, činěním svatých předsevzetí, vroucí modlitbou, dokonalou zpovědí; vyhostíte ho pilným domu Božího navštěvováním, službám Božím, obzvláště nejsvětější oběti obcováním, slova Božího poslouchání m, rozjímáním, ostříháním; vyhoďte ho horlivým

příkladu Panny Marie, Svatých Božích a dobrých křesťanů následováním, na přítomnost Boží a poslední věci člověka — smrt, soud, nebe, peklo pamatováním, zlých příležitostí se varováním; vyhoďte ho zcela, dokonale, na vždycky, aby pranic zlého ve vás nezůstalo, — *abyste byli nové skropení*, — nové těsto, nové stvoření, nové lidstvo, abyste se v novotě života Pánu Ježíši podobali a Pánu Bohu se líbili, — *jakož jste nenakvašení* — jakož jste na křtu svatém nenakvašenými, přesnými, to jest, čistými, svatými, spravedlivými, v čistotě, svatosti, spravedlnosti a jiných ctnostech Ježíši Kristu podobnými a Pánu Bohu na nejvýš milými učiněni byli, a jakož jste takovíto pořád zůstati měli; nebo když jste nekvašenými, přesnými, čistými atd. učiněni byli, byli jste takovými učiněni jednou za vždycky, jakož jste a poněvadž jste jednou za vždycky pokřtěni byli. Máte-li tedy starý kvas v sobě, netrpte ho, vyčistěte ho, a nemohouce ho vyčistiti skrze svátost křtu, vyčistěte ho skrze svátost pokání, abyste zase jako tehdáž, nenakvašení, přesní, anebo co totéž jest, nové skropení, nové těsto, nové lidstvo byli a v té novotě Pánu Ježíši se podobali a Bohu se líbili.

Nebo beránek náš velikonoční obětován jest Kristus. To praví apoštol Páně, aby ukázal, jak nutná toho potřeba, aby všeliký starý kvas z srdcí, duší, myslí, z očí, uší, úst, ze světnic, domů, obcí a odevšad na dobro byl vyčistěn, vymeten, vyklizen; nebo když všeliký kvas od Židů z domů odstraněn býti musil, prve než ještě beránek jejich velikonoční, toliko předobraz, předběžný stín našeho velikonočního beránka obětován byl, čím více musí všeliký starý kvas od nás, od křesťanů, odevšad dokonale odstraněn býti, když již a poněvadž již náš pravý velikonoční beránek Kristus obětován jest. Nebo proč jest obětován? zdaliž ne na odpuštění hříchů našich, jest obětován na vyčištění starého kvasu. Nebo hříchy naše jsou starý kvas, a odpuštění hříchů našich jest vyčištění starého kvasu. Jak jistě tedy obětován jest, tak jistě má všeliký starý kvas vyčištěn býti. A to tím více, poněvadž nejen obětován jest, nýbrž také sebe samého obětovaného nám k požívání podává, ba nás k požívání těla a krve jeho přísně zavazuje, řka: „Zajisté, zajisté pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna člověka, a píti jeho krve, nebudete míti života v sobě. Kdo jí mé tělo a pije mou krev,

má život věčný: a já ho vzkřísím v nejposlednější den“ (Jan 6, 54. 55),

Ale beránka nenakvašeného, přesného — čistého, neposkvrněného, svatého nelze zajisté hodně přijímati leč se srdcem nenakvašeným, přesným — čistým, neposkvrněnym, svatým; nebo jenom takové srdce jest mu milé, jen do takového rád vstupuje, jen v takovém rád si pobude. Srdce nakvašené — nečisté, špinavé, hříšné jest ohavností v očích jeho, od takového se s největší nelibostí, ošklivostí odvrací. Běda tomu, kdo s takovým srdcem přijímá, kdo Pána Ježíše, beránka Božího, čistého, svatého nutí, aby do takového srdce vstoupil. O něm pak platí vyřčení Páně: „Kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, nerozsuzuje těla Páně“ (1. Kor. 11, 27. 29) — nerozeznávaje těla Páně od starého kvasu. *A protož* — to jest, poněvadž beránek náš velikonoční Kristus obětován jest, a chce, přikazuje, abychom ho ve velebné Svátosti požívali, protož požívejme ho — *hodujme*, — ale tak, jak apoštol Páně praví — *ne v kvasu starém, ani v kvasu zlosti* — neupřímnosti, nelásky, nenávisti, mstivosti — *a nešlechetnosti* — lehkomyslnosti, převráceno:ti, lsti, lži, falše, převrácenosti, která ze zlosti pochází — nešlechetného, lehkomyslného, převráceného, lstivého atd., činění a jednání, ve kterémž zlost se projevuje, sesiluje, rozmáhá, — *ale* — na opak — *v přesnicích upřímnosti* — rovnosti, lásky, dobroty — *a pravdy* — pravdolibosti, pravdomluvnosti, opravdovosti při všem mluvení a činění, kteráž v upřímnosti základ a kořen má.

Když Židé na rozkaz Boží při požívání předobrazného beránka velikonočního ne v starém kvasu, ale v samých přesnicích hodovali; tím více my křesťané na rozkaz Boží při požívání pravého velikonočního beránka, Pána našeho Ježíše Krista, ne v starém kvasu — v stavu hříšnosti, jmenovitě ne v kvasu zlosti a nešlechetnosti, ale v samých přesnicích — v samých křesťanských ctnostech, zejména v přesnicích upřímnosti a pravdy hodujme. Takto hodujeme, když po upřímné, zkroušené, dokonalé zpovědi s čistým svědomím a s pobožným srdcem ke stolu Páně přistupujeme, a Beránka Božího Ježíše Krista požíváme; ježto ten, kdo po neplatné, svatokrádežní zpovědi ke stolu Páně přistupuje a s obtíženým svědomím a s Jidášovým srdcem Pána Ježíše přijímá, ve starém kvasu, ve kvasu zlosti a neš.echetnosti hoduje.

Avšak na pouhé požívání beránka velikonočního, Ježíše Krista, nesmíme toto hodování v přesnicích a ne v starém kvasu obmezovati, jakož ho apoštol Páně na pouhé požívání beránka velikonočního neobmezuje, nýbrž na celý rok, ba na celý život svůj musíme toto hodování s apoštolem Páně potahovati. Nebo když Židé dle rozkazu Božího nejen při jedení předobrazného beránka velikonočního, což se čtrnáctého dne prvního měsíce, Nisan řečeného, v noci dělo, nýbrž po celých sedm následujících dní toliko v přesných, nekvašených chlebích hodovali; „kdož by koli jedl kvašené od prvního dne až dne sedmého, stálo v zákoně, vyhlazena bude duše ta z Israele“ (2. Mojž. 12, 15); čím více my křesťané máme nejen při jedení pravého beránka velikonočního, Ježíše Krista, nýbrž po všecky dni života svého toliko v přesnicích — v přesných, opravdových ctnostech křesťanských hodovati, nemáme-li dnes neb zítra z křesťanstva — z církve svaté, katolické vyhlazeni býti.

Obsah.

Vyčistěte starý kvas — všeliký hřích z srdcí svých, abyste naskrz noví, čistí byli, jakož sluší na pokřtěné, očištěné krví Kristovou; nebo od té doby, co se za nás Kristus obětoval, a nám se k požívání dal, nastala nám ustavičná velikonoc, a o velikonoci nesmíme v hříších, nýbrž v opravdových, křesťanských ctnostech živi býti.

Epištola na neděli první po Velikonoci.

I. Epištola sv. Jana 5, 4—10.

Nejmilejší! Všecko, co se narodilo z Boha, přemáhá svět; a toto jest vítězství, kteréž přemáhá svět: víra naše. Kdo jest, jenž přemáhá svět, leč kdo věří, že Ježíš jest Syn Boží? Onť jest, který přišel skrze vodu a krev, Ježíš Kristus: ne u vodě toliko, ale u vodě a krvi. A Duch jest, jenž svědectví vydává, že Kristus jest pravda. Nebo tři jsou, ježto svědectví vydávají na nebi: Otec, Slovo a Duch svatý: a ti tři jedno jsou. A

ti tři jsou, ježto svědectví vydávají na zemi. Duch a voda a krev: a ti tři jedno jsou. Jestliže svědectví lidské přijímáme, svědectví Boží větší jest; neb toto jest svědectví Boží, kteréž jest větší, že vysvědčil o Synu svém. Kdo věří v Syna Božího, máť svědectví Boží v sobě.

Výklad.

Nejmilejší! Všecko, co se narodilo z Boha, přemáhá svět — nejen něco, ale všecko, co se narodilo z Boha, nechť to muž anebo žena, nechť to stařec anebo dítě, nechť to pán anebo sluha, nechť to boháč anebo žebrák, nechť to představenec anebo podřízenec, nechť to král anebo otrok, všecko neboli každý, kdo se narodil z Boha, a z Boha žije, a v Bohu zůstává a Boha se drží, každý z Boha zrozený, pravý křesťan, syn Boží, jakožto z Boha zrozený, pravý křesťan, syn Boží, protože z Boha zrozeným, pravým křesťanem, synem Božím jest, přemáhá svět, nedává se světu přemáhati, ale přemáhá svět, to jest všecko to, co z Boha není, z Boha nežije, v Bohu nezůstává, Boha se nedrží, všecko to, co proti Bohu jest, proti němu bojuje, jemu se vzpírá, zprotivuje, všecko to, co zachovávání přikázání Božích stěžuje, jemu brání, v něm překáží, od něho zdržuje, odvrací, odstrašuje, a nemůže-li od něho odvrátiti, odstrašiti, se hněvá, zuří, trápí, souží, pronásleduje, všecko to, co na světě a ze světa jest, jmenovitě žádost těla neboli to zlé, jehož tělo žádá, ku př. smilství, cizoložství, opilství, obžerství, a žádost očí neboli to, čehož oči bezohledně, nespravedlivě, nenasytně žádají, ku př. peníze, domy, pole, luka, a pýchu života neboli nezřízenou, nemírnou žádost cti, chvály, slávy, přednosti (1. Jan 2, 16.). A poněvadž každý z Boha zrozený přemáhá svět a všecko zlé, co na světě a ze světa jest, jaká to tedy milost, jaké štěstí, z Boha se naroditi! A poněvadž se to na křtu svatém děje, jaká tedy milost, jaké štěstí, křest svatý přijmouti!

Přemáhati svět a všecko zlé, co na světě a ze světa jest, to leží v povaze, ovšem ne v přirozené, nýbrž v nadpřirozené povaze jednoho každého z Boha zrozeného, pravého křesťana, syna Božího. Kdyby nepřemáhal svět, ale

dával se světu přemáhati, stavěl by se této své povaze na odpor, rušil, kazil, vyvracel by ji. Jaké bylo by to provinění!

Než čím pak každý z Boha zrozený přemáhá svět? Sv. Jan praví, že vírou svou; *a toto jest vítězství, kteréž přemáhá svět: víra naše.* Bez víry není vítězství, ale s vírou jest spojeno, na víře se zakládá, od víry závisí, z víry prýští se vítězství, víra vede, pomáhá, posilňuje k vítězství, víra jest vítězstvím nad světem, ovšem ne jakákoliv, ne mrtvá, nýbrž živá, s nadějí, láskou a jinými ctnostmi spojená víra a sice ta, že Ježíš jest Syn Boží. *Kdo jest, jenž přemáhá svět, leč kdo věří, že Ježíš jest Syn Boží?*

Nebo kdo věří, že Ježíš jest Syn Boží, ten tím samým také věří, že Ježíš, Syn Boží, přemohl svět, jakož také řekl apoštolům svým: „Doufejtež: já‘ jsem přemohl svět“ (Jan 16, 33.); a ten tím samým také věří, že Ježíš, Syn Boží, přemohl svět pro nás, k vůli nám, abychom i my mohli svět přemoci, anebo jinak řečeno, že nám milosti, pomoci, posily ku přemáhání světa dobyl, zasloužil; a ten tím samým také věří, že nám jenom vzhledem na Ježíše, Syna Božího, přemožitele světa, jenom ve spojení s ním, toliko pomocí, posilou milosti jeho svět přemoci lze a že nám k tomu víry, pravé, živé, s nadějí, láskou a jinými ctnostmi spojené víry v Ježíše, Syna Božího, přemožitele světa nevyhnutelně zapotřebí jest. A zajisté, že tomu tak, jak věří; nebo kdo v Ježíše, Syna Božího, přemožitele světa věří, ten jest s ním spojen, ten pomoci, milosti jest účasten, ten tedy může svět přemoci a přemáhá ho skutečně, a to tím více, čím více v něho věří; ježto ten, kdo v Ježíše, Syna Božího, přemožitele světa nevěří, od něho a od milosti, posily jeho docela jest odloučen a vyloučen, kterak tedy může svět přemoci? on ho nepřemáhá a nemůže přemoci, on o přemáhání ho nic neví, on potřeby přemáhání ho ani dost málo netuší, on se po pomoci ku přemáhání ho neohlíží, a poskytuje-li se mu taková pomoc, pohrdá jí; on se dává světu zcela přemoci, dělá se jeho bídným, hnusným otrokem a protož také s ním dnes neb zítra bude zatracen (1. Kor. 11, 32.).

Poněvadž tedy na víře v Ježíše, Syna Božího, tolik záleží, na ní přemáhání světa a tudíž i naše věčné spasení závisí, stojí to zajisté za zeptání, na jakém základě ta víra spočívá; nebo na jakém základě ta víra spočívá, na takovém

také spočívá přemáhání světa a naše věčné spasení; spočívá-li ta víra na slabém základě anebo postrádá-li všeho základu, spočívá na slabém základě anebo postrádá všeho základu také přemáhání světa a naše věčné spasení, spočívá-li ale na pevném, nepodvratném základě víra ta, spočívá také na pevném, nepodvratném základě přemáhání světa a naše věčné spasení, což nám pak k velikému upokojení sloužiti musí. A hle, sv. Jan nás docela upokojuje, an tvrdí a dokazuje, že víra v Syna Božího na nejpevnějším základě, na nejhodnověrnějším svědectví, na skutečném příchodu jeho spoléhá. *Onť jest* — dí — *kterýž přišel skrze vodu a krev* — totiž — *Ježíš Kristus:* skrze vodu přišel, když se od sv. Jana Křtitele v řece Jordáně pokřtiti dal, a skrze krev přišel, když se na hoře Olivetské potem krvavým potil, když se dal bičovati, trním korunovati, na kříž přibiti a na kříži umřel: *ne u vodě toliko* — jak se mnozí domýšleli a také bludně tvrdili — *ale u vodě* — neboli ve křtu — *a krvi* — neboli v oběti, smrti krvavé, u vodě na počátku veřejného svého života, při nastoupení spasitelského svého úřadu, a krvi na konci veřejného svého života, při dokonání spasitelského svého úřadu. A jelikož skrze vodu a krev anebo, což bez mála totéž jest, u vodě a krvi přišel, protož o něm voda i krev vydávají svědectví. *A* — kromě vody a krve — *Duch* — svatý — *jest, jenž svědectví vydává, že Kristus jest pravda* — pravda pravdoucí, věčná, svrchovaná pravda a protož také pravý, věčný Syn Boží, ne Syn Boží z milosti, ale Syn Boží od přirozenosti, jakož Pán Ježíš svým apoštolům předpověděl, když jim řekl: „Když pak přijde Utěšitel, kteréhož já pošlu vám od Otce, Ducha pravdy, kterýž od Otce pochází, tenť svědectví vydávati bude o mně; i vy svědectví vydávati budete, nebo od počátku se mnou jste“ (Jan 15, 26. 27.). Tenť svědectví vydávati bude o mně, ale ne bez vás, nýbrž skrze vás, skrze učení a skutky vaše; i vy svědectví vydávati budete, ale ne bez Ducha svatého, nýbrž v Duchu svatém, tak že svědectví Ducha svatého bude svědectvím vaším a svědectví vaše svědectvím Ducha svatého.

Nebo tři jsou, ježto svědectví vydávají na nebi: Otec, Slovo a Duch svatý — Otec vydal svědectví o Kristu při křtu jeho, jak o tom sv. Matouš píše: „Jsa Ježíš pokřtěn, vystoupil ihned z vody: a aj, otevřína jsou mu nebesa: a viděl

Ducha Božího, sestupujícího jako holubici a přicházejícího na něj. A aj, hlas (Otce) s nebe řkoucí: Tentoť jest Syn můj milý, v němž jsem si zalíbil“ (Mat. 3, 16. 17.); a na hoře Tábor, kdež se před třemi apoštoly svými Petrem, Jakubem a Janem proměnil, a kdež oblak světlý je zastínil. A aj! hlas z oblaku řkoucí: „Tentoť jest Syn můj milý, v němž jsem si dobře zalíbil; toho poslouchejte“ (Mat. 17, 1.—5.); a ve chrámě Jerusalémském, kdež Pán Ježíš zvolal: „Otče, oslaviž jméno své!“ Tedy přišel hlas s nebe: „I oslavil jsem a opět oslavím“ (Jan 12, 28.), to jest oslavil jsem jméno své a spolu jméno tvé tím, že jsem o tobě po mnoho století ústně i písemně prorokovati velel, že jsem ti dal divy a zázraky činiti, jakých nikdo jiný nečinil, a oslavím jméno své a spolu jméno tvé tím, že tě z mrtvých vzkřísím a na nebe vezmu, že Ducha svatého sešlu, aby s církví tvou zůstal na věky. Na svědectví Otce nejednou se Pán Ježíš odvolal, když ku př. řekl: „Já pak mám větší svědectví nežli Jana; nebo skutkové, kteréž mi dal Otec, abych je vykonal, ti skutkové, kteréž já činím, svědectví o mně vydávají, že mne Otec poslal; i sám Otec, kterýž mne poslal, vydal svědectví o mně“ (Jan 5, 36. 37.). Anebo když řekl: „Jáť jsem, jenž svědectví vydávám sám o sobě: a svědectví vydává o mně Otec, kterýž mne poslal“ (Jan 8, 18.). Dále Slovo, to jest Syn Boží vydával sám o sobě svědectví a vydával o sobě svědectví pravé, svrchovaně pravé, protože co pravda, věčná, svrchovaná pravda, jakož také řekl: „Ačkoli já svědectví vydávám sám o sobě, pravé jest svědectví mé, nebo vím, odkud jsem přišel a kam jdu“ (čehož žádný člověk sám od sebe a ze sebe o sobě neví) (Jan 8, 14.), a zapečetil, potvrdil svědectví své krví svou. Nebo když před židovskou radou stál, řekl jemu mezi jiným kníže kněžské: Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li ty Kristus, Syn Boží? Dí mu Ježíš: Ty jsi řekl (já jsem Syn Boží). Ale však pravím vám, od tohoto času uzříte syna člověka sedícího na pravici moci Boží a přicházejícího v oblacích nebeských (ve slávě a moci Božské na soudném dni). Tehdy kníže kněžské roztrhl roucho své řka: Rouhal se! což ještě potřebujeme svědkův? aj! nyní jste slyšeli rouhání: co se vám zdá? Ale oni odpovídajíce řekli: Hodenť jest smrti! A druhého dne vymohli na Pilátovi, že byl Pán Ježíš ukřižován a že umřel na kříži (Mat. 26, 63. a t. d.).

Tak potvrdil svědectví, kteréž vydal o sobě, že jest Syn Boží. Konečně Duch svatý vydával svědectví o Pánu Ježíši a vydával svědectví pravé, protože byl Duch pravdy. Hned na den letnic vydal svědectví o Pánu Ježíši skrze svaté apoštoly, zejména skrze svatého Petra, nebo řekl lidu ze všech národů světa shromážděnému skrze ústa jeho: „Muži israelští, slyšte slova tato: Ježíše Nazaretského, muže osvědčeného od Boha mezi vámi mocnými činy a zázraky a znameními, které skrze něho činil Bůh uprostřed vás, jakož i vy víte: toho s uloženou radou a předzvěděním Božím vydaného, skrze ruce nepravých ukřižovavše, usmrtili jste: jehožto Bůh vzkřísil" a t. d. A hned na to: „Toho Ježíše vzkřísil Bůh, čehož my všickni svědkové jsme. Protož pravicí Boží jsa povýšen a vzav zaslíbení Ducha svatého od Otce, vylil jej, jakož vy vidíte a slyšíte." A opět: „Bůh Abrahamův a Bůh Isákův a Bůh Jakubův, Bůh otců našich oslavil Syna svého Ježíše, kteréhož vy jste zajisté vydali a zapřeli před tváří Pilátovou" a t. d. A opět: „Vám nejprvé Bůh vzbudiv Syna svého, poslal jej dobrořečícího vám: aby se odvrátil jeden každý od nepravosti své" (Skut. Apošt. 2, 22—24. 32. 33. a 3, 13. 26.). A jako Duch svatý svědectví o Pánu Ježíši vydával skrze svaté apoštoly a učedníky, rovněž tak je vydával a podnes vydává a budoucně vydávati bude skrze jejich nástupníky, biskupy a kněží a vůbec skrze pravověřící; nebo kdokoliv svědectví o Pánu Ježíši vydává, vydává je v Duchu svatém, a jinak leč v Duchu svatém nikdo svědectví o Pánu Ježíši vydati nemůže, protož, jak sv. Pavel tvrdí, žádný nemůže říci: „Pán Ježíš!" jediné Duchem svatým (1. Kor. 12, 3.).

O těchto třech svědcích, totiž Otci, Slovu neb Synu a Duchu sv. praví sv. Jan, že vydávají svědectví, ač je dávno vydali, a to dílem proto, že svědectví jejich jednou vydané pořád platí a svědčí o Pánu Ježíši, o jeho Božím synovství, dílem také proto, že je v skutku a v pravdě pořád vydávají, nebo Duch sv. až podnes vydává svědectví o Pánu Ježíši, a Otec a Slovo neboli Syn vydávají je skrze Ducha svatého; dále praví o nich sv. Jan, že svědectví vydávají na nebi, ač je vydali a vydávají na zemi, a to za tou příčinou, že Otec jest na nebi, a hlas jeho s nebe se ozval, a že Syn s nebe na svět přišel, a že Duch sv. s nebe na apoštoly sstoupil, že vydávají svědectví nebeské; a dále o nich podotýká: *a ti*

tři -- svědkové nebeští — *jedno jsou* — ve své bytnosti, přirozenosti, a jedno jsou ve svém svědectví, protože jednosvorné svědectví vydávají, protože se ve svém svědectví úplně, dokonale srovnávají. *A* — jako tři jsou, ježto svědectví vydávají na nebi, rovněž tak i — *tři jsou, ježto svědectví vydávají na zemi,* — tři pozemští svědkové, totiž — *Duch, voda a krev*: to jsou ti sami, o nichž svrchu byla řeč, kdež se pravilo, že Ježíš Kristus přišel skrze vodu a krev, a že Duch vydává svědectví, že Kristus jest pravda: *a ti tři jedno jsou* — jednostejné svědectví o Kristu vydávají. Hle, co tu svědků! mnohem více, než se jich žádá zákonem; zákonem se žádají jenom dva, jak Pán Ježíš Fariseům řekl: „A v zákoně vašem psáno jest, že dvou člověků svědectví pravé jest“ (Jan 8, 17.); a tu jsou tři, a ne jednou tři, ale dvakrát tři, a jací svědkové! ne tři člověkové, ani tři andělé, ale tři Božské osoby, Otec, Syn a Duch svatý, a tři pozemští: Duch sv., kterýž jako holubice sstoupil, na Krista přišel, a jej naplnil; voda, kterouž pokřtěn byl; krev, kterouž z pěti ran svých, ba ze všech údů svých na kříži vylil; a co tu svědectví! nebo ne jedno, ale více, mnoho svědectví vydal každý svědek. Otec vydal svědectví na řece Jordáně, na svaté hoře, v Jerusalémském chrámě, vydal svědectví starozákonním Písmem, ústními i psanými proroctvími, vydal svědectví učením, kteréž dal Pánu Ježíši kázati, nesčíslnými zázraky, kteréž mu dal činiti; Syn vydal svědectví vším tím, co mluvil, vším tím, co činil, vším tím, co trpěl. Jaké to na př. bylo svědectví, kteréž hned po své smrti vydal, když opona chrámová na dvě půle od vrchu až dolů se roztrhla, a země se třásla a skály se pukaly, a hrobové se otvírali, a mnohá těla svatých, kteříž byli zesnuli, vstala, a vyšedše z hrobů po vzkříšení jeho, přišli do svatého města a ukázali se mnohým, a když setník a ti, kteříž s ním byli, střežíce Ježíše, vidouce zemětřesení a ty věci, kteréž se dály, báli se velmi, řkouce: „Jistě Syn Boží byl tento!“ (Mat. 27, 51—54.) Duch sv. vydal svědectví svými dary a milostmi, svým učením a zázraky, rozšiřováním, upevňováním, zachovávaním Církve svaté, a vydal svědectví tolik, co bylo apoštolů a učedníků, co bylo jejich nástupníků, co bylo a až podnes jest věřících.

Jaké to množství svědectví! a svědectví takových, kte-

ráž vespolek úplně, dokonale se srovnávají! Kde jest tedy co tak osvědčeno, jako to, že Ježíš Kristus jest Syn Boží?

Kdyby toliko Ježiš Kristus sám o sobě svědectví vydával, měl by je jedenkaždý přijmouti, protože jest svědectví jeho pravé; čím více tedy, když i Otec i Duch svatý, když i Duch i voda i krev svědectví o něm vydávají. A protož také praví sv. Jan: *Jestliže svědectví lidské přijímáme, svědectví Boží větši jest*, — a protož je máme tím více přijmouti; kdybychom přijímali svědectví menší, a nepřijímali větší, jaký by to byl nerozum! a kdybychom přijímali svědectví lidské a nepřijímali Boží, jaká by to byla urážka Boha! *nebo toto jest svědectví Boží, kteréž jest větší, že vysvědčil* — a pořád vysvědčuje — *o Synu svém*, — abychom věřili v něho. *Kdo věří v Syna Božího, máť svědectví Boží v sobě*, — má je v sobě, protože je přijal do sebe, má je v sobě a řídí se jím k velikému zalíbení Božímu a k hojnému spasení svému: Kdo nevěří Bohu, má jej za lháře, nebo nevěří svědectví, kterýmž svědčil a svědčí o Synu svém, a protož zůstává hněv Boží na něm (Jan 3, 36.).

Obsah.

Každý z Boha zrozený přemáhá svět, a sice věrou v Syna Božího. Tato víra spočívá na nepodvratném základě, na trojím svědectví — trojím nebeském a trojím pozemském, tehdy na hojnějším, nežli se zákonem žádá. A protož máme svědectví Boží mnohem více přijímati nežli svědectví lidské, a na svědectví Boží v Syna Božího věřiti. Kdo věří v něho, má svědectví Boží v sobě.

Epištola na neděli druhou po Velikonoci.

I. Epištola sv. Petra 2, 21—25.

Nejmilejší! Kristus trpěl za nás, vám zůstaviv příklad, abyste následovali šlepějí jeho; kterýžto hříchu neučinil, aniž jest nalezena lest v ústech jeho; kterýžto, když mu láli, nelál, když trpěl, nehrozil, ale vzdával se tomu, jenž soudil ho nespravedlivě; kterýžto hříchy naše sám na svém těle vnesl na dřevo, abychom hříchům zemrouce,

spravedlnosti živi byli; jehož zsinalostí uzdraveni jste. Byli jste zajisté jako ovce bloudíce, ale nyní obráceni jste k pastýři a biskupu duší vašich.

Výklad.

Nejmilejší! Kristus trpěl za nás, vám zůstaviv příklad, abyste následovali šlépějí jeho; — co jest to? jak tomu rozuměti? Kristus trpěl za nás; a hned na to: vám zůstaviv příklad atd. Jestliže Kristus trpěl za nás a sice za nás za všecky, také zajisté nám a sice nám všem příklad zůstavil; a hle, tu nestojí nám, nýbrž vám. Proč to? kdo se tím „vám" rozumí? křesťanští otroci, neboli křesťané, kteříž otroci byli; nebo k těm apoštol Páně, svatý Petr, řeč svou obrací, a jest, jakoby řekl: Kristus trpěl za nás za všecky, nám všem zůstaviv příklad, avšak přede vším, obzvláště, nejvíce vám, otrokům křesťanským, abyste následovali šlépějí jeho. A proč obzvláště, nejvíce otrokům křesťanským? protože příkladu Kristova nejvíce potřebovali, a nejvíce ho potřebovali, protože se co otroci v nejbídnějším, nejhroznějším stavu nacházeli. Oni byli v moc a libovůli pánů svých úplně vydáni, jejich pánové mohli s nimi nakládati, jak se jim líbilo, mohli je týrati, sužovati, pronásledovati, kdy a jak se jim zachtělo, mohli je poličkovati, zašijkovati, bičovati, ve vazbách, v poutech, v žalářích držeti, mohli je hladem, žízní, nahotou, zimou, horkem trápiti a mučiti, mohli s nimi, jak se říká, orati, z nich za živa řemeny dříti, je na prach upáliti, anebo mohli je a jejich ženy a děti na trh zavésti, a tam jako kusy dobytka, komu chtěli a zač chtěli, prodati; žádný jim v tom nepřekážel, nebránil, žádný toho nezapovídal; žádný se otroků neujímal, nezastával, jich nehájil. A mnozí pánové v skutku a pravdě se svými otroky nesvědomitě, nelidsky, tyransky, tak jako s dobytkem, ba mnohem hůř nežli s dobytkem nakládali, a z nich ustavičné mučedníky činili.

A jak pak se teprv křesťanským otrokům vedlo v domech pohanských! co ti teprv od svých pánů i nepánů, zarytých pohanů, ve dne i v noci museli slyšeti, jaká rouhání proti Bohu, proti Kristu Pánu a nejblahoslavenější Panně Marii! jaké asi hany, výčitky, útržky, posměchy, pohrůžky

museli pro víru a spravedlnost křesťanskou snášeti! V jakém tedy nebezpečenství a pokušení, Pána Ježíše se odříkati, od víry jeho odpadnouti, do pohanských bludů a nepravostí se navrátiti, a tak věčné spasení ztratiti, neustále vězeli! Jaké ochrany, pomoci, posily, útěchy potřebovali! A té nebylo pro ně nikde, než v Pánu Ježíši. A protož jim ho sv. Petr živě před oči postavil, a je k následování ho povzbudil, řka: Kristus trpěl za nás, vám zůstaviv příklad, abyste následovali šlépějí jeho; Kristus, dím, beránek nevinný, neposkvrněný, — *kterýžto hříchu neučinil, aniž jest nalezena lesť v ústech jeho*, — kterýžto ani skutkem, ani slovem, ani jiným způsobem nehřešil, kterýžto všelikého hříchu tak byl prost, od všelikého tak byl čist, že mohl všechněch lidí, i úhlavních nepřátel svých se otázati, a že se jich skutečně otázal: „Kdo z vás bude mne trestati z hříchu?“ (Jan 8, 46.) A kdo z nich ho trestal, vinil z hříchu? nikdo, a nikdo proto, že nikdo na něj hříchu nevěděl. A tento nevinný, neposkvrněný beránek zůstavil vám příklad nevinnosti, neposkvrněnosti, abyste následovali šlépějí jeho, abyste hříchu — vraždy, smilství, cizoložství, krádeže, loupeže atd. nečinili, aniž byla nalezena lesť — lež, pomluva, na cti utrhání, křivé svědectví atd. v ústech vašich, abyste, když trpíte, trpěli nevinně, protože nevinné utrpení jest milost od Boha, získá vám lásku, přízeň, odplatu u Boha, jakož na jiném místě psáno jest: „Nejmilejší, nedivte se soužení, kteréž se vám k zkušení děje, jakoby se vám něco nového přihodilo: ale majíce podíl v utrpeních Kristových, radujte se, abyste i při zjevení slávy jeho radovali se s plesáním. Trpíte-li pohanění pro jméno Kristovo, blahoslaveni budete; neboť co jest cti, slávy i moci Boží, a kterýž jest jeho Duch, odpočívá na vás. Žádný pak z vás netrp jako vražedník, nebo zloděj, anebo zlolajce, anebo cizích věcí žádostivý. Jestliže pak jako křesťan trpí, nestyď se, ale oslavujž Boha v tom jménu“ (I. Petr. 4, 12—16); — Kristus, dím dále, beránek tichý, trpělivý, — *kterýžto, když mu láli, nelál*, — když mu u př. řekli, že Samaritán jest, ani neodpověděl na to; když mu řekli, že ďábla má, odpověděl: „Já ďábla nemám, ale ctím Otce svého, a vy jste mne zneuctili“ (Jan 8, 48—49.); když mu řekli, že se rouhá, protože se Synem Božím býti pravil, odpověděl: „Nečiním-li skutkův Otce svého, nevěřte mi. Pakli činím, a

nechcete-li věřiti mně, skutkům věřte, abyste poznali a věřili, že ve mně jest Otec a já v Otci“ (Jan 10, 36—38.).

Buď tedy mlčel, anebo zlolajce poučoval, ale nelál, — *když* — potupu, posměch, rouhání, políčky, bolesti — *trpěl*, *nehrozil*, — když u př. v židovské radě jeden ze služebníků Pánu Ježíši políček dal, řka: „Tak-liž odpovídáš nejvyššímu knězi?“ odpověděl mu Pán Ježíš: „Mluvil-li jsem zle, svědectví vydej o zlém; pak-li dobře, proč mne tepeš?“ (Jan 18, 22. 23). A když v téže radě na tvář jeho plvali, a zášijky mu dávali, jiní pak tvář jeho zakrývali a jej políčkovali a jemu říkali: Hádej nám, Kriste! kdo jest, který tebe udeřil? mlčel (Mat. 26, 67. 68 a Mar. 14, 65). Zase tedy buďto poučoval anebo mlčel, ale nehrozil; ač mohl hroziti, a nejen hroziti, ale také v tom okamžení trestati, přece ani nehrozil, — *ale vzdával se tomu, jenž soudil* — ba k bičování a k smrti kříže odsoudil — *ho nespravedlivě*, — totiž Pilátovi. A tento tichý, trpělivý beránek zůstavil vám příklad tichosti a trpělivosti, abyste následovali šlépějí jeho, abyste když vám zlořečí, jim nezlořečili, když vám pověrců, bláznů, čarodějníků, pokrytců, zločinců a jinak spílají, jim nespílali, na takové spílání ani nepomyslili, když posměch, potupu, políčky, rány, muky trpíte, nehrozili, za zlé zlým se neodměňovali, ale tomu, kdo vás soudí, souží, tepe nespravedlivě, se vzdávali, v nespravedlivém soudu lidském spravedlivý soud Boží uznali a vyznali, jemu se pokorně podrobili, a tím se těšili, že utrpení tohoto času nejsou rovna budoucí slávě, kteráž se zjeví ve vás (Řím. 8, 18), a že toto soužení vaše, jsouc nyní kratičké a lehké, převelmi velikou váhu slávy věčné ve vás působí (2. Kor. 4, 17); — Kristus, dím konečně, beránek milosrdný, laskavý, — *kterýžto hříchy naše* — všecky, co jich bylo, jest a bude, na se vzal, a je všecky — *sám* — jediný, netoliko od svých učedníků, ale i od Otce svého nebeského opuštěný, — *na svém* — vlastním uplvaném, poraněném, zbičovaném, zkrváceném, zemdleném, — *těle vnesl na dřevo* — kříže, a na něm za ně trpěl a umřel, a to k tomu cíli a konci, — *abychom hříchům* — všem a na vždycky — *zemrouce*, — místo hříchům — *spravedlnosti* — a jenom spravedlnosti a všemu tomu, co spravedlnost v sobě obnáší, jako všecky ctnosti a dobré skutky, po všecky dni své — *živi byli*; *jehož zsinalostí* — modřinami, spuchlinami, ranami na dušech svých — *uzdra-*

veni jste, — nebo právě proto se jim podrobil, je na těle svém nesl, abyste jimi na dušech svých uzdraveni byli.

Tento milosrdný, přelaskavý beránek zůstavil vám příklad milosrdnosti a lásky, abyste následovali šlépějí jeho, abyste hříchy sužovatelů, pronásledovníků, mučitelů svých na sebe vzali, je na svém ubitém, umrskaném, zkrváceném těle třeba až do mučírny, anebo do vězení, anebo na skřipec, anebo na dřevo kříže vnesli, tam za ně trpěli a třeba i umřeli, abyste tak to, čehož se nedostává z utrpení Kristových, na těle svém za ně doplnili (Kolos. 1, 24), za zlé dobrým se jim odměnili, a co možná, se své strany k tomu přispěli, aby oni hříchům zemrouce, křesťanské spravedlnosti živi, a vaší zsinalostí, vašimi ranami od duševních neduhů svých uzdraveni byli. Potřebují oni takového uzdravení tak, jako jste vy ho tehdáž zapotřebí měli. *Byli jste zajisté jako ovce* — bez pastýře — *bloudíce*, — všelikým nehodám, nedostatkům, svízelům, nebezpečenstvím, zlodějům, vlkům a jiné líté zvěři vystaveni jsouce, v jistou, strašnou záhubu ubíhajíce, — *ale nyní* — díky, vroucné, věčné díky Bohu za to! — nyní to jinak, nyní — *obráceni*, — shromážděni — *jste k* — dobrému — *pastýři a biskupu* — dozorci, pěstounu, ochranci — *duší vašich*, — kterýž za vás život svůj položil, k Kristu Ježíši. Pod jeho ochranou požíváte všeliké bezpečnosti, pod jeho péčí nemáte žádného nedostatku v žádné milosti. A co pak teprv, až se začne ovoce utrpení vašeho ukazovati, až ta neb ona duše bloudící pomocí milosti Boží a vaším přispěním přestane blouditi, a obrátí se k dobrému pastýři a biskupu duší, k Pánu Ježíši, jakou tu radostí a vděčností k Bohu budete oplývati! Nebo píše svatý Jakub: „Bratří moji, pobloudí-li kdo z vás od pravdy a někdo jej obrátí, mát věděti, že kdo odvrátí hříšníka od bludu cesty jeho, vysvobodí duši jeho od smrti a přikryje množství hříchův“ (5, 19. 20).

Obsah.

Kristus trpěl za vás, vám zůstaviv příklad, abyste následovali šlépěji jeho, abyste žádného hříchu nečinili, jako on žádného neučinil, abyste když nevinně trpíte, neláli, nehrozili, za zlé zlým se neodměňovali, jako on se zlým neodměňoval, ale v nespravedlivém soudu lidském spravedlivý soud Boží uznali, a jemu se podrobili, jako on se mu po-

drobil, abyste se konečně za zlé dobrým odpláceli, jako on vám dobrým se odplatil, když hříchy vaše sám na svém těle na dřevo kříže vnesl, a za ně umřel, abyste vy hříchům zemrouce, spravedlnosti živi byli, když vás ranami svými na duších uzdravil, a k sobě, dobrému pastýři a biskupu duší obrátil.

Epištola na neděli třetí po Velikonoci.

I. Epištola sv. Petra 2, 11—19.

Nejmilejší! Prosím vás jako hostí a poutníkův, abyste se zdržovali od tělesných žádostí, kteréž bojují proti duši, obcování své mezi pohany majíce dobré, aby v tom, v čemž utrhají vám jako zločincům, spatřujíce vaše dobré skutky velebili Boha v den navštívení. Poddáni tehdy buďte všelikému lidskému zřízení pro Boha: buďte králi jako nejvyššímu, nebo vladařům, jakož od něho poslaným k potrestání zločincův a k pochvale dobrých; nebo tak jest vůle Boží, abyste dobře činíce k mlčení přivedli nevědomost nemoudrých lidí; jako svobodní a ne jako majíce svobodu za zástěru zlosti, ale jako služebníci Boží. Všecky ctěte, bratrstvo milujte, Boha se bojte, krále v uctivosti mějte. Služebníci poddáni buďte ve vší bázni pánům, netoliko dobrým a mírným, ale také zlým. Nebo tať jest milost, v Kristu Ježíši, Pánu našem.

Výklad.

Nejmilejší! prosím vás jako hostí a poutníkův, kteříž tu na zemi stálého přebývání nemáte, kteříž tu jenom pohostinu, na krátký čas, na chvíli trváte, a odtud do nebe, pravé, věčné vlasti své putujete, — *abyste se zdržovali od tělesných žádostí, kteréž bojují proti duši*, — a protože proti duši bojují, protože ji sobě podmaniti, svou otrokyní učiniti, a nad ní jako otrokyní svou vládnouti všemožně usilují. Budete-li se od tělesných žádostí zdržovati, jich se odříkati,

jimi pohrdati, je přemáhati, krotiti, mrtviti; nebudou proti duši bojovati, a byť i bojovaly, nepřemohou, nepodmaní, neučiní ji otrokyní svou. Ona zůstane na svobodě, a bude moci bez překážky putovati do nebe. A o to se tu hlavně jedná, o to, aby duše na svobodě zůstala, a svobodně, volně, bez překážky do nebe putovati mohla; nebo do nebe se putuje touhou, láskou, pobožností, poslušností, horlivostí duše, ne údy, nohama, kroky a chůzí. Kdybyste si ale v tělesných žádostech libovali, jim se oddali, poddali, ony by vás celé veskrz a naskrz opanovaly, k tělu a zemi, k prachu a popeli připoutaly, o všecku duchovní svobodu, o všecku lásku k nebi, o všecku touhu po nebi a všelikou ctnost připravily, a tak bídných, hnusných otroků z vás nadělaly, že byste d.. í svou ani hnouti nemohli, a že by po vašem do nebe p..ování bylo veta, a když by bylo po vašem putování veta, bylo by po vás veta, proto že byste nikdy v nebe — v radost, slávu, blaženost nebeskou nevešli. Chcete-li do nebe vjíti, v něm slávy a blaženosti požívati, zdržujte se od tělesných žádostí, jež jsou: smilstvo, nečistota, nestydatost, chlipnost, modloslužba, čáry, nepřátelství, svárové, nenávisti, hněvové, vády, různice, roty, závisti, vraždy, opilství, ožralství a těm podobné věci (Gal. 5, 19—21); a zdržujte se od nich proto, že bojují proti duši, že nad ní jako nad bídnou otrokyní vládnouti, a ji od jejího putování do nebe odvrátiti usilují, jako by věděly, že sloužení tělesným žádostem s putováním do nebe a na opak nedá se nikterak spojiti, že v jednom nebo druhém musí se ustati. Vezměte sobě příklad z těch, jenžto na daleká, svatá místa putují, kterak oni od opilství, obžerství, smilství a jiných tělesných žádostí se zdržují, a tím více se od takových žádostí zdržujte, ježto na mnohem svatější místo putujete — do nebe.

Ale na tom není dost, nejen od tělesných žádostí a ode všeho zlého se zdržujte, alebrž také dobrého se přidržte, dobré konejte, — *obcování své mezi pohany majíce dobré, aby v tom, v čem utrhají vám jako zločincům, spatřujíce vaše dobré skutky, velebili Boha v den navštívení.* Pohané viděli, kterak mezi nimi žijící křesťané ve svých mravech, způsobech, jednáních od nich se lišili, kterak jejich radovánek, obětí, her atd, se vzdalovali, štítili, a vidouce to, jak o nich smýšleli? jako o zlých, nebezpečných novotářích, zločincích, za nebezpečné novotáře, zločince je vydávali, jako novotářům, zlo-

čincům jim utrhali. Pohané viděli, kterak křesťané vespolek se scházeli, pospolu rozmlouvali, písmo svaté čítali, nábožné písně zpívali, a vidouce to, co o nich soudili? že čarují, smilství, cizoložství páchají, a tyto a jiné nepravosti pobožnými rozmluvami a zpěvy pokrývají, vykřikovali je za ohavné čarodějníky, smilníky, cizoložníky, pokrytce, zločince, a jako čarodějníkům, smilníkům, cizoložníkům, pokrytcům, zločincům jim utrhali. Pohané viděli, anebo alespoň slyšeli, že křesťané v posvátných shromážděních, při oběti mše sv., po svatém přijímání hostiny lásky, tak zvané agapy drželi, a co o tom soudili? jak si to vykládali? že kdo ví, jací to žrouti a opilci a zločinci jsou, jelikož ani na domácích hostinách dost nemají, ale i při službách Božích hodují; spílali jim žroutů, opilců, zločinců, a jako žroutům, opilcům, zločincům jim utrhali. Pohané slyšeli, že se křesťané za svobodné, za bratří a sestry vespolek, za syny a dědice Boží pokládají; i soudili z toho, že se nechce křesťanům daně platiti, císaře poslouchati, zavedenému veřejnému pořádku se podrobovati, že myslí na vzpouru, povstání, krve prolití a kdo ví ještě nač; a protož je také za nepřátely a zrádce státu, za buřiče a zločince vyhlašovali, a jako nepřátelům, zrádcům, buřičům, zločincům jim utrhali.

Tak soudili o křesťanech dílem podle sebe, dílem podle Židů; nebo poněvadž sami v řečených a jiných nepravostech vězeli, měli za to, že i křesťané k páchání jich se scházejí; a poněvadž o Židech věděli, že se za vyvolený, vší poddanosti a všech břemen prostý národ drželi, a daně odváděli a pohanské vrchnosti poslušni byli jenom, pokudž museli, domýšleli se, že jsou křesťané také takoví, a tím více, protože mnozí z nich ze Židů byli.

Avšak to nebylo ještě to nejhorší; horší bylo, že nejen o křesťanech, nýbrž také o jejich víře, náboženství zle soudili a mluvili, že jejich náboženství za zlé, škodlivé, záhubné pokládali, je haněli, tupili a ty, jenž k němu náklonnost na jevo dávali, od něho odvraceli, myslíce u sebe, že náboženství křesťanů není a nemůže býti lepší nežli oni sami; a nejhorší bylo to, že i o samém Bohu zle soudili a mluvili, že ho zlehčovali a jemu se rouhali, protože vinu všeho toho zlého, čehož se o křesťanech a jejich náboženství domýšleli, na něho sčítali. Ale jak pomoci? jak pohany od zlého souzení a mluvení jejich odvrátiti, a k lepšímu souzení a mlu-

vení pohnouti? jak ku křesťanské víře nakloniti, a Bohu získati? jinak ne, nežli dobrým obcováním, dobrými skutky, dobrým příkladem, jakož také svatý Petr píše: obcování své mezi pohany, mezi nimiž žijete, majíce dobré, neúhonné, čisté, svaté, příkladné, chvalitebné, aby v tom, v čemž nyní utrhají vám jako zločincům, místo zločinů spatřujíce vaše dobré skutky, nejen vás za své příznivce, přátely, dobrodince a vaše náboženství za pravé, užitečné, spasitelné uznali a vyznali, nýbrž také velebili, oslavovali Boha v čas navštívení, když by je totiž s milostí svou navštívil, a za příkladem vaším k věření pohnul.

Jinými slovy jest to totéž, co řekl Pán Ježíš: „Tak svěť světlo vaše před lidmi, aby viděli skutky vaše dobré, a velebili Otce vašeho, jenž jest v nebesích " (Mat. 5, 16); a co napsal svatý Pavel k Filipenským: „Všecko pak čiňte bez reptání a bez pochybování, abyste byli bez úhony, a upřímní synové Boží, bez trestu u prostřed národu zlého a převráceného; mezi kterýmižto svítíte jako světla na světě" (2, 14. 15).

Než v čem pak asi to dobré, neúhonné, příkladné obcování záleží? především v poddanosti vrchnostem. Tuto klade sv. Petr na první místo proto, že křesťané od pohanů nejvíce z nepoddanosti, vzpoury, zrády byli viněni, a že jim odtud největší nebezpečenství hrozilo, a protož dí: *Poddáni tehdy buďte všelikému lidskému zřízení* — všeliké, to jest, jakékoliv, třebas pohanské a zlé vrchnosti — *pro Boha*, — „neboť není mocnosti (vrchnosti), leč od Boha, a kteréž jsou, od Boha zřízeny jsou" (Řím. 13, 1). Když budete poddáni zřízení lidskému, budete tím samým poddáni zřízení Božímu; když budete poddáni vrchnosti, budete tím samým poddáni Bohu, protože Bůh vrchnost zřídil. Poddáni tehdy buďte lidskému zřízení, světské vrchnosti, a sice všelikému zřízení, všeliké světské vrchnosti, byť třebas pohanskou, zlou, nespravedlivou byla; neboť proto, že pohanskou, zlou, nespravedlivou jest, nepřestává býti vrchností, ale zůstává vrchností tak, jako když křesťanskou, dobrou, spravedlivou jest, a protož dlužno i pohanské, zlé, nespravedlivé poddánu býti, ne proto, že jest pohanskou, zlou, nespravedlivou, nýbrž proto, že vrchností jest. Poddáni tedy buďte všelikému lidskému zřízení, všeliké světské vrchnosti pro Boha, a sice: *buďto králi, jako nejvyššímu*, — proto, že nejvyšší jest, že

kraluje, panuje, že zákony dává a k zachovávání jich přidržuje, — *nebo vladařům, jakož od něho poslaným* — protože od něho, od krále posláni jsou — *k potrestání zločincův a k pochvale dobrých*, — aby tak zlé se potlačovalo, zamezovalo, přerušovalo, a dobré se podporovalo, rozmnožovalo, rozšiřovalo, aby tak bezpečnost života a jmění byla zachována, pokoj a pořádek v zemi byl udržen a zveleben; *nebo tak jest vůle Boží, abyste dobře činíce* — obzvláště všelikému lidskému zřízení, všeliké vrchnosti poddáni jsouce — *k mlčení přivedli nevědomost nemoudrých lidí*: a zajisté, že takovýmto způsobem, totiž svým dobročiněním, obzvláště pak svým poddanstvím všeliké světské vrchnosti nevědomost nemoudrých lidí přivedete k mlčení. Nebo proč vám nyní jako zločincům utrhají? proto, že nevědomí, nemoudří jsou, že vás neznají; kdyby vás znali, neutrhovali by vám jako zločincům, ale chválili by vás jako dobrodince. Budete-li ale dobře činiti, všude a vždycky dobře činiti, obzvláště budete-li všeliké vrchnosti poddáni a jí poslušni, zajisté že vás poznají, a že vás za takové pokládati a vydávati budou, jací v skutku a v pravdě jste a budete; nebo kterak by možná bylo, aby vás za zločince měli a vám jako zločincům utrhali, budou-li viděti, že dobře, všudy a pořád dobře činíte? kterak by možná bylo, aby vás za buřiče měli a vám jako buřičům utrhali, budou-li viděti, jak vrchnosti poddáni jste a jí posloucháte? kterak by možná bylo, aby vás za smilníky, cizoložníky anebo za žrouty a opilce měli a vám jako smilníkům, cizoložníkům anebo jako žroutům a opilcům utrhali, budou-li na vás všudy a vždycky samou počestnost a čistotu, samou střídmost a střízlivost viděti? Ne, oni vás poznají; a byť se nezdálo, nepodobalo, že vás poznají, přece vás poznají; a byť vás najednou nepoznali, přece vás znenáhla poznají a byť vás dlouho nepoznali, přec vás konečně poznají. Jako se dobrý strom po dobrém ovoci poznává, tak oni vás po vašem dobročinění, po vašem poslušenství k vrchnosti a po ostatních ctnostech vašich poznají, a když vás poznají, zmoudřejí a přestanon vám utrhati.

Takto svým dobročiněním, svým poslušenstvím k vrchnosti a ostatními ctnostmi svými k mlčení přivedete nevědomost nemoudrých lidí: poddáni tehdy buďte všeliké vrchnosti, a to — *jako svobodní* — právě, v Kristu, od hříchů svobodní, — *a ne jako majíce svobodu za zástěru zlosti*, —

zneužívajíce svobody k zastírání, zakrývání zlosti, nepoddanosti, neposlušnosti, pod zástěrou svobody osnujíce zpouru proti vrchnosti, nebo tak byste byli otroci hříchu a ne svobodní od hříchu, — *ale jako služebníci* — praví služebníci — *Boží* — jako majíce svobodu, užívajíce svobody k tomu, k čemu jest, k sloužení Bohu, a tím samým také k poslouchání vrchnosti, protože od Boha zřízena jest, a protože Bůh chce a vám velí, abyste jí poslouchali — rozumí se, v tom, k čemu zřízena jest, co do jejího oboru náleží, ve věcech světských. V této poslušnosti, jak již řečeno, přede vším záleží dobré, neúhonné, příkladné obcování křesťanů mezi sebou, a však také v mnohém jiném, a sice v úctě ke každému, v lásce k bratrstvu, v bázni Boží, v uctivosti ke králi, a co se křesťanů dotýče, kteříž služebníky, otroky jsou, v poddanosti pánům, jakož tu také svatý Petr praví: *Všecky ctěte*, — všecky, nechť jakéhokoliv náboženství, stavu, věku, pohlaví jsou, všecky od nejvyšších až do nejnižších, od nejváženějších až do nejopovrženějších, od nejučenějších až do nejneumělejších, od nejbohatších až do nejchudších, všecky bez výminky, a všecky ctěte, byť pro nic jiného, alespoň a zajisté proto, že lidé, tvorové Boží, obrazové Boží jsou, proto že stálým předmětem prozřetelnosti Boží jsou, že prozřetelnost Boží nad nimi bdí, je zachovává, živí, řídí, otcovsky o ně pečuje, proto že je Syn Boží krví, smrtí svou vykoupil, a že Bůh chce, aby všickni spaseni byli, a ku poznání pravdy přišli, a že jim k tomu času, příležitosti, prostředků a pomoci uděluje, a všecky ctíce, — *bratrstvo milujte*, — poněvadž vy všickni křesťané jedno, svaté, křesťanské, v očích Božích milé, drahé bratrstvo tvoříte, bratrstvo, jehož prvorozeným bratrem Ježíš Kristus jest, jehož otcem Otec nebeský jest, jehož matkou na nebi nejblahoslavenější Panna Maria jest, jehož matkou na zemi církev svatá, katolická jest, jehož strážci andělé Boží jsou, jehož přátely Svatí a Světice Boží jsou, bratrstvo na křtu svatém učiněné, krví Kristovou očištěné, Duchem svatým posvěcené, rouchem svatebním přioděné, tělem Kristovým krmené, krví Kristovou napájené, v knize života zapsané, do počtu spoluobčanů svatých a domácích Božích vřaděné, na základ apoštolův a prorokův, kdež jest nejhlubší úhelní kámen sám Kristus Ježíš, vzdělané; protož je milujte, obzvláštní, účinlivou, obětovnou, vytrvalou, slovem bratrskou láskou milujte, a láskou bra-

trskou je milujíce, — *Boha se bojte*, — Boha vševědoucího, kterýž zpytuje srdce a ledví vaše, Boha všudybytného, v němžto žijete, hýbáte se i jste, Boha všemohoucího, kterýž může duši i tělo vaše do ohně pekelného zatratiti, Boha nejsvětějšího, kterýž praví: „Svatí buďte, jako já svatý jsem!“ Boha nejspravedlivějšího, kterýž dá jednomu každému podle skutků jeho; Boha věčného, kterýž věčnou pokutou pokutovati může; jako andělé a Svatí Boha se bojí, tak i vy se ho bojte; bázní synovskou, kteráž se bojí nejen těžkým, alebrž i sebe lehčím hříchem Boha rozhněvati, jeho se bojte; a Boha se bojíce, — *krále v uctivosti mějte*, — ovšem nejen v takové jako lidi ostatní, ale ve mnohem větší. Jako bratrstvo křesťanské mnohem více milovati máte, než lidi vůbec, rovněž tak máte krále v mnohem větší uctivosti míti, než lidi vesměs, jako bratrstvo křesťanské obvzláštní bratrskou láskou milovati máte, rovněž tak máte krále v obzvláštní, synovské uctivosti míti, a to z té příčiny, že jest král, že jest náměstek Boží, že jest v jistém smyslu otec váš. A byť i nebyl takový, jakým býti má, byť i tvrdý, nespravedlivý, ukrutný byl, přece ho v uctivosti mějte, ne sice proto, že tvrdý, nespravedlivý, ukrutný jest, ale proto, že jest král, náměstek Boží, otec váš.

Služebníci — křesťanští konečně — *poddáni buďte ve vší bázni pánům*, — a sice — *netoliko dobrým a mírným, ale také zlým* — prchlivým, mstivým, nevinné sužujícím; nebo tím, že jsou zlí, nepřestávají býti vašimi pány, a vy nepřestáváte býti jejich služebníky, a proto také nepřestáváte jim poddanost býti dlužni. A kdybyste chtěli toliko dobrým a mírným pánům poddáni býti, což byste více činili nežli nekřesťanští služebníci? oč byste lepší, dokonalejší byli? Zdaliž i nekřesťanští služebníci toho nečiní? Zdaliž nejsou ve vší bázni dobrým a mírným pánům poddáni? Vy tehdy buďte lepší, dokonalejší nežli oni, a protož buďte poddáni ve vší bázni pánům také zlým, nespravedlivě týrajícím, křivdu činícím.

Jako křesťané, kteříž nejsou služebníky, otroky, mají poddáni býti všeliké, netoliko dobré a mírné, ale také zlé vrchnosti: rovněž tak mají křesťané, kteříž jsou služebníky, otroky, poddáni býti ve vší bázni pánům, netoliko dobrým a mírným, ale také zlým; *nebo tať jest milost v Kristu Ježíši, Pánu našem*, — tať jest milot, skterouž Bůh v Kristu Ježíši,

Pánu našem prokazuje, jestliže kdo pro Boha nevinně trpí, jako křesťanští otroci, kteříž také zlým pánům ve vší bázni pro Boha jsou poddáni, a milost, obzvláštní milost jest to proto, že Bůh chce, aby se mu nevinným utrpením svým velice zalíbili, a u něho hojné došli odplaty.

Obsah.

Prosím vás jako hostí a poutníkův, abyste se zdržovali od tělesných žádostí, protože proti duši bojují, a nezdržuje-li se kdo od nich, ji sobě podmaňují, a k putování do nebe zcela neschopnou činí. A obcování své mezi pohany mějte dobré, aby v tom, v čemž nyní vám jako zločincům utrhají, vzhledem na vaše dobré skutky nejen utrhati vám přestali, ale také Boha velebili, když by je milostivě navštívil, a za příkladem vaším k věření pohnul. Dobré pak obcování mezi pohany záleží přede vším v poslušenství ke všeliké vrchnosti, netoliko dobré, ale také zlé, pro Boha; neboť Bůh chce, abyste svým poslušenstvím k mlčení přivedli nevědomé, nemoudré lidi, kteříž vás za buřiče vyhlašují: poslušni tehdy buďte vrchnosti jako svobodní, kteříž svobody své k dobrému a ne k zlému užívají, a jako služebníci Boží, kteříž z poslušenství k Bohu také vrchnosti poslouchají. Dále záleží dobré obcování v úctě ke každému, v lásce k bratrstvu křesťanskému, v bázni Boží, v uctivosti ke králi. A co se konečně křesťanů, jenž otroky jsou, dotýče, záleží dobré obcování v jejich poslušenství k pánům, netoliko dobrým, ale také zlým; nebo milost Boží jest to, jestliže kdo nevinně trpí, jako takovíto otroci.

Epištola na neděli čtvrtou po Velikonoci.

Epištola sv. Jak. 1, 17—21.

Nejmilejší! Všeliké dání výborné, a všeliký dar dokonalý s hůry jest, sstupuje od Otce světel, u něhož není proměnění, ani stínu změny. Nebo dobrovolně zplodil nás slovem pravdy, abychom byli nějaký počátek stvoření jeho. Víte to, bratří moji nejmilejší. Budiž pak každý člověk rychlý k slyšení, ale zpozdilý k mluvení a zpozdilý k hněvu. Nebo hněv muže nekoná spravedlnosti Boží. Protož odvrhouce všelikou nečistotu a zby-

tečné zlosti, v tichosti přijímejte vsaté slovo, které může spasiti duše vaše.

Výklad.

Nejmilejší! Všeliké — nejen některé — *dání výborné* — velmi dobré, — *a všeliký* — nejen některý — *dar dokonalý*, — nechť ostatně to dání jakékoliv a ten dar jakýkoliv jest, u př. přirozený, jako země, stromoví, byliny, obilí, ovoce — kovy, zlato, stříbro, drahé kamení — vody, ryby, perle — vzduch, mračna, ptactvo — život, zdraví, síla, sličnost — zrak, sluch, čich, řeč, hmat — rozum, vůle, svědomí, paměť, vtip atd.; anebo nadpřirozený, vlitý, vštípený, jako pravda, moudrost, milost, nevinnost, svatost, spravedlnost, víra, naděje, láska, radost, pokoj, trpělivost, dobrotivost, dobročinnost, dlouhočekání, tichost, věrnost, mírnost, zdrželivost, čistota (Gal. 5, 22. 23) atd. — *shůry* — s nebe, ne z důly, ze země — *jest, sstupuje od* — Boha — *Otce* — tvůrce — *světel* — nebeských, slunce, měsíce, hvězd, a poněvadž od Otce neboli tvůrce světel, tedy od Světla, ale nestvořeného, duchovního, pravého, živého, od světel stvořených rozdílného, nad ně nade všecka nesmírně vynikajícího, jim všem svrchovaně předčícího, od světla takového, — *u něhož není* — jako u stvořených světel — *proměnění*, — zjinačení, vycházení, zapadání, svítění, zatmění, přibývání, ubývání atd., a nejen proměnění, ale — *ani stínu proměny*, — u něhož není brzy světlosti, brzy temnosti, nýbrž samá, pouhá, ustavičná světlost beze vší temnosti, a poněvadž u něho není temnosti, protož také nemůže temnost od něho pocházeti; od něho nepochází leč samá světlost beze vší temnosti, to jest, všecko dobré beze všeho zlého, beze všeho hříchu, beze všeho pokušení k hříchu, jakož také sv. Jakub výslovně tvrdí, an praví: „Žádný, když bývá pokoušen, neříkej, že by od Boha byl pokoušen; nebo Bůh nemůže k zlému pokoušen býti, a sám žádného nepokouší. Ale jedenkaždý bývá pokoušen, svou žádostí jsa uchvácen a přilouzen. Potom žádost, když počne, porodí hřích: hřích pak když jest vykonán, zplozuje smrt“ (Jak. 1, 13—15).

Bůh sice dopouští pokušení, totiž to, co od zlé žádosti člověka pochází, avšak ne proto, aby člověk hřešil, nýbrž právě naopak, aby nehřešil, aby pokušení odpíral, je přemá-

hal nad ním zvítězil, v dobrém se rozhojnil, utvrdil, upevnil, hojné odplaty sobě zasloužil, a poněvadž toho člověk bez přispění Božího nemůže, přispívá mu k tomu svou milostí. A tak i v tom případu, že Bůh pokušení dopouští, nepochází od něho, leč dobré, samé dobré, všecko dobré, anebo jak se svatý Jakub vyjádřuje, všeliké dání výborné, a všeliký dar dokonalý.

A nyní za důvod toho, že všeliké dání výborné, a všeliký dar dokonalý shůry, od Boha pochází, udává lidské spasení, kteréž zajisté dání výborné, a dar dokonalý, ba ze všech dání nejvýbornější a ze všech darů nejdokonalejší jest, a praví takto: *Nebo dobrovolně* — z dobré, svobodné vůle, z pouhé, neskončené lásky a milosrdnosti své, bez našich zásluh, přese všecky nesčíslné hříchy, urážky a nedbalosti naše, které mu překážely, — *zplodil*, — obrodil, obnovil, očistil, posvětil — *nás slovem pravdy*, — svatým evangeliem, které se nám podávalo, a my je s pomocí jeho přijali, které se nám kázalo, a my v ně uvěřili, které v nás lítost nad hříchy a touhu po křtu vzbuzovalo, a my hříchů litovali a po křtu toužili, které nás na křest připravovalo a k němu přivedlo, a my ho přijali, které nám bránu Církve otevřelo, a my do ní vstoupili; a sice zplodil, obrodil nás přede všemi jinými, dříve než všecky ostatní, — *abychom byli* — ač skrovný, nepatrný, přece — *nějaký počátek stvoření* — tvorstva, lidstva — *jeho* — toho totiž, kteréž on po nás slovem pravdy dobrovolně zplodí, neb on nepřestane, ale i budoucně ploditi bude, a to nejen z národa židovského, jako zplodil nás, nýbrž ze všech národů světa, a to po všecka léta a století, až do skonání světa, on bude ploditi, dokavadž nebude zplozeno všecko, co může zplozeno býti, a co se zploditi dá. O jaký to bude počet zplozených! jak nepaný jest nynější počátek proti takovému počtu!

Víte to, bratří moji nejmilejší, — víte, že nás Bůh dobrovolně slovem pravdy zplodil; jak byste to nevěděli, když sami ti zplození jste? Víte to tedy zajisté, a vědouce to, tím samým také víte, alespoň můžete věděti, že od Boha všecko dobré, všeliké dání výborné, a všeliký dar dokonalý pochází, můžete to věděti, poznati z toho zplození; nebo to zplození jest zajisté samo v sobě dání výborné, a dar dokonalý, a jest nejen samo v sobě dání výborné a dar dokonalý, ale také úhrn všelikých dání výborných a všelikých

darů dokonalých; neboť jest znova stvoření, jest k novému svatému životu vzkříšení, jest z temnosti a stínu smrti vytržení, jest ode všech hříchů a pokut vysvobození, jest všelikou milostí Boží opatření, posvěcení, jest na důstojenství synů a dědiců Božích povýšení, jest základ, zárod všelikého budoucího oslavení, anebo abych to řekl se svatým Pavlem: „Kteréž (Bůh) předzvěděl a předzřídil, aby byli připodobněni obrazu Syna jeho, aby on byl prvorozený mezi mnohými bratřími. Kteréž pak předzřídil, těch i povolal, a kterýchž povolal, ty i ospravedlnil (zplodil): kteréž pak ospravedlnil, ty i oslavil“ (oslaví) (Řím. 8, 29. 30).

Poněvadž nás tedy Bůh, jak víte, slovem pravdy neboli svatým evangeliem zplodil, máme je zajisté slyšeti; jako jsme je slyšeli, než nás jím zplodil, rovněž tak je máme slyšeti, když nás jím zplodil, milými syny svými učinil, ba tím více a ochotněji, protože jsme vděčností k Bohu za ně zavázáni, protože jsme moc a sílu jeho ke spasení našemu poznali, sami na sobě zkusili, a protože se v tom spasení, neřku rozhojniti a zdokonaliti, ani udržeti nemůžeme, leč skrze slyšení a ovšem také a hlavně skrze plnění slova pravdy, ale o plnění slova pravdy bude řeč teprv později, zde mluvím toliko o slyšení, an dím: *Budiž pak každý člověk* — nejen některý, ale každý — *rychlý k slyšení* — rozumí se, slova pravdy, když se ve shromážděních křesťanských káže, přednáší, rychlý proto, že takovou rychlostí ani dost málo nepochybí, nikoho z křesťanů nepohorší, Boha svého nerozhněvá, neurazí, ba právě naopak, že takovou rychlostí v dobrém prospěje, bližní své vzdělá, Bohu se zalíbí, a to tím více, čím rychlejší k slyšení slova pravdy jest, poněvadž tím větší vážnost, uctivost k slovu pravdy, tím větší touha po něm, lásku k němu, radost nad ním, vděčnost za ně na jevo dává, a tím lepší naději dělá, že, jakož jest rychlý k slyšení, bude rychlý k věření a plnění, a proto budiž každý rychlý k slyšení, — *ale zpozdilý k mluvení* — rozumí se zase, v shromážděních křesťanských, kdež bylo volno mluviti, protože Duch svatý tehdáž rozličných darů k mluvení, u př. k prorokování, napomínání, vykládání řečí uděloval, a zpozdilý k mluvení proto, aby nic bez rozmyslu, bez rozvážení, nic zbytečného, prázdného, jalového, marného nemluvil, jako mluvívá ten, kdo jest rychlý k mluvení, nýbrž aby to, co mluví, bylo slovo pravdy, se slovem pravdy

se srovnávalo, k slávě Boží a ke spasení bližních sloužilo, aby marné ctižádosti, chlubivosti, pýchy nestavěl na odiv, jako ji na odiv stavívá ten, kdo jest rychlý k mluvení, nýbrž aby bylo na něm zdrželivost, mírnost, skromnost, pokoru viděti, a aby nikomu stejně aneb třeba více oprávněnému nepřekážel v mluvení, nýbrž aby, co na něj přijde, také jiným popřál času a místa k mluvení, — *a* — jako zpozdilý k mluvení, budiž také — *zpozdilý* — váhavý, zdlouhavý — *k hněvu. Nebo hněv muže nekoná spravedlnosti Boží* — to jest, toho, co jest spravedlivé před Bohem, naopak koná to, co jest nespravedlivé před Bohem, a koná to proto, že slepý jest, že si slepě počíná, že na spravedlnost Boží žádného ohledu nebéře, a tak jiným ubližuje, bezpráví činí. A když hněv muže nekoná spravedlnosti Boží, tím méně hněv ženy protože bývá ještě slepější, ještě slepěji si vede, a na spravedlnost Boží docela zapomíná, Ale o hněvu ženy se tu nemluví, protože ženy v křesťanských shromážděních mluviti nesměly, a tudy tak lehko ke hněvu pokoušeny nebyly.

Toto trojí: Budiž každý rychlý k slyšení, ale zpozdilý k mluvení a zpozdilý k hněvu, čelilo hlavně proti těm židokřesťanům, kteříž v shromážděních křesťanských rádi mluvili, rádi jiné učili, moudrost, osvícenost svou na odiv stavěli, a jestliže jim někdo odporoval, řeč jejich vyvracel, opravoval, na něho se náramně hněvali, jej v nenávist brali, na něm se pomstíti hleděli, toho ale, co jiní v shromáždění mluvili, byť to sebe moudřejší, spasitelnější bylo, málo si všímali, kteříž tedy rychlí k mluvení a rychlí k hněvu, ale zpozdilí k slyšení byli, a toto trojí, co tu sv. Jakub uvádí, mělo jen k napravení jejich sloužiti. Ostatně tohoto trojího co zlatého pravidla i v obyčejném, každodenním obcování s jinými šetřiti povinno a spasitelno; nebo kdo jest rychlý k slyšení — rozumí se řečí moudrých, pravdivých, počestných (nemoudrých, nepočestných nemá nikdo slyšeti), ten získá moudrosti, jakož psáno jest: „Slyšící moudrý moudřejším bude“ (Přísl. 1, 5); a kdo jest zpozdilý k mluvení, vystříhá se mnoha hříchů, protože, jak Písmo sv. dí, mnohé mluvení nebývá bez hříchu: kdo pak zdržuje rty své, opatrný jest (Přísl. 10, 19); a kdo jest zpozdilý k hněvu, nedopustí se, jak tu stojí, nespravedlnosti.

Protož — napomíná sv. Jakub dále — *odvrhouce* — nejen rychlost k mluvení a rychlost k hněvu, nýbrž vůbec

— *všelikou nečistotu* — hříchu — *a přílišnos* — zbytečnost, nemírnost, nespravedlnost, bezbožnost — *zlosti*, — samé a hrozné to překážky v přijímání slova, — *v tichosti*, — pokojnosti, s pozorností, ochotností, radostí — *přijímejte vsaté slovo* — pravdy, jako jste je poprvé přijali, když se do vás jako do dobré země podobně semenu pšeničnému vselo, když se vám kázalo, rovněž tak je i nyní i budoucně přijímejte, kdy se koli do vás vsévati, vám kázati bude, přijímejte vsaté slovo pravdy neboli evangelium, — *kteréž může* — a protože může — *spasiti duše vaše.* A kterakžby nemohlo? vždyť již duše vaše spasilo, obrácením na víru a křtem svatým je spasilo. Ono je může spasiti, čím dále, tím více, tím hojněji spasiti, a zajisté že spasí, budete-li nejen posluchači, ale také činitelé jeho, o čemž ale teprv následující epištola jedná.

Obsah.

Od Boha, tvůrce světel neproměnlivého, nepochází a nemůže pocházeti leč všecko dobré, jakož toho také hlavně tím dokázal, že nás dobrovolně svatým evangeliem zplodil, abychom byli nějaké prvotiny nového lidstva jeho. A poněvadž nás, jak sami víte, svatým evangeliem zplodil, má zajisté každý z nás k slyšení jeho býti rychlým, ale k mluvení a k hněvu zpozdilým, aby nic marného nemluvil, a nic nespravedlivého nečinil. A protož odvrhouce všelikě zlé, s tichostí přijímejte evangelium, kteréž vám do srdce vsato bylo, protože může spasiti duše vaše, a také je zajisté spasí, budete-li netoliko posluchači, ale také činitelé jeho.

Epištola na neděli pátou po Velikonoci.

Epištola sv. Jakuba 1, 22—27.

Nejmilejší! Buďtež činitelé slova a ne posluchači toliko, oklamávajíce sami sebe. Nebo jest-li kdo posluchač slova a ne činitel, ten přirovnán bude muži spatřujícímu přirozený obličej svůj v zrcadle: i vzhlédl se a odešel a hned zapomenul, jaký by byl. Ale kdož nahlídne v dokonalý zákon svobody a zůstane v něm, nejsa zapomínavý posluchač, ale činitel skutku: ten blahoslavený

bude v skutku svém. Zdá-li se pak komu, že jest náboţný, a nepojímá v uzdu jazyka svého, ale svodí srdce své, toho marné jest náboženství. Náboženství čisté a neposkvrněné u Boha a Otce toto jest: Navštěvovati sirotky a vdovy v souženích jejich, a neposkvrněného sebe ostříhati od tohoto světa.

Výklad.

Nejmilejší! Buďtež činitelé slova — pravdy, svatého evangelia — *a ne posluchači toliko, oklamávajíce sami sebe.* V předešlé epištole napomínal sv. Jakub křesťany ke slyšení slova pravdy, v nynější napomíná je k činění slova pravdy, protože slyšení bez činění nevede ke spasení. Jest sice slyšení slova pravdy zapotřebí, ale k vůli činění; nebo kdo ho neslyší, kterak pak je může činiti? — Ale pouhé slyšení nepostačuje ke spasení, pouhé slyšení rovná se neslyšení. A proto se musí jedno s druhým, slyšení s činěním a činění se slyšením spojovati. Kdo se s pouhým slyšením spokojuje, od pouhého slyšení očekává spasení, ten sám sebe oklamává, protože očekává spasení od něčeho, co mu žádnou měrou spasení přinésti nemůže. A protož tu také sv. Jakub praví: Buďtež činitelé slova a ne posluchači toliko, oklamávajíce sami sebe, marnou totiž nadějí na spasení neboli blahoslavenství věčné. *Nebo jest-li kdo posluchač slova a ne činitel, ten přirovnán bude muži spatřujícímu* — na okamžení — *přirozený obličej svůj v zrcadle: i vzhlédl se* — v něm — *a odešel a hned zapomenul, jaký by byl.* Co z toho má, že se v něm vzhlédl? tolik zajisté, jako by měl, kdyby se byl v něm nevzhlédl. Jaký byl, než se v něm vzhlédl, takový jest, když se v něm vzhlédl; byl-li, než se v něm vzhlédl, v obličeji špinavý, jest po vzhlédnutí se v něm zase špinavý; byl-li, než se v něm vzhlédl, v obličeji počerněný, jest po vzhlédnutí se v něm zase počerněný. A právě tak se má s posluchačem a ne činitelem slova: jaký byl před poslouchánim slova, takový jest po poslouchání slova; byl-li na př. před poslouchánim nečistý, jest po poslouchání také nečistý, byl-li před poslouchánim lakomý, jest po poslouchání také lakomý, byl-li před poslouchánim závistivý, jest po poslouchání zase závistivý, byl-li před poslouchánim zloděj-

ský, jest po poslouchání zase zlodějský. Co tedy má z toho, co zasluhuje a obdrží za to, že poslouchá? tolik, jako by měl, zasloužil a obdržel, kdyby neposlouchal. On jest roven neposluchači.

Ale kdož nahlídne v dokonalý zákon svobody — to jest ve slovo pravdy, ve svaté evangelium — sv. Jakub staví tu svaté evangelium neboli zákon Kristův naproti zákonu Mojžíšovu, protože píše k žido-křesťanům, zákonu Mojžíšovu přivyklým, a činí je tím výrazem „dokonalý zákon svobody“ na velikou přednost zákona Kristova před zákonem Mojžíšovým pozorlivy a dává jim tím ke srozumění, že, když zákonem Mojžíšovým nejen ke slyšení, ale také k činění zavázáni byli, tím více zákonem Kristovým k obému zavázáni jsou, protože zákon Kristův mnohem lepší, dokonalejší jest nad zákon Mojžíšův, protože jest dokonalý zákon svobody, jakýmž zákon Mojžíšův není; jest dokonalý zákon, an velí, co dokonalého jest, a k vykonání toho uděluje milosti, posily, pomoci, ježto zákon Mojžíšův velí, co nedokonalého jest, a ani k vykonání toho nedokonalého neposkytuje milosti, posily, pomoci, praví na př.: „Milovati budeš přítele svého jako sebe samého“ (3. Mojž. 19, 18.); ale zákon Kristův dí: „Milujte nepřátely své, dobře čiňte těm, kteříž vás nenávidí, a modlete se za ty, kteříž vám protivenství činí a utrhají vám: abyste byli synové Otce svého, kterýž jest v nebesích: jenž slunci svému velí vzcházeti na dobré i na zlé: a déšť dává na spravedlivé i na nespravedlivé. Nebo milujete-li ty, kteří vás milují, jakouž odplatu míti budete? zdaliž i publikáni toho nečiní? A budete-li pozdravovati toliko bratří svých, což více činíte? zdaliž i pohané toho nečiní? Buďtež vy tedy dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest“ (Mat. 5, 43.—48.); — a nejen to dí, ale i k vykonání toho poskytuje potřebnou milost, rozlévaje lásku v srdcích skrze Ducha svatého; jest tedy dokonalý zákon a dokonalý zákon svobody, an plodí samé svobodné, od zákona Mojžíšova, od hříchů, pokut, věčné smrti svobodné, svobodné syny Boží s duchem synovství k lásce synovské, to jest k varování se zlého, k činění dobrého, k zachovávání přikázání Kristových z lásky synovské, ježto zákon Mojžíšův jest nedokonalý zákon služebnosti, otroctví, an plodí samé nesvobodné služebníky, otroky, hříchům, pokutám, smrti propadlé, s duchem služebnosti, otroctví

k bázni otrocké, to jest k varování se zlého, k činění dobrého, k zachovávání předpisů starozákonních toliko z bázně otrocké, z bázně trestající spravedlnosti Božské — a kdož v tento dokonalý zákon svobody jako do zrcadla nahlídne — *a* — což hlavní věc jest — *zůstane v něm*, — ne jako onen, kterýž se vzhlédl a odešel, nýbrž zůstane v něm, v něm sobě libovati, v něm dnem a nocí rozjímati a cvičiti se bude — *nejsa* — jako onen, kterýž odešel a hned zapomenul, jaký by byl — *zapomínavý posluchač, ale činitel skutku* — plnitel dokonalého zákona svobody: *ten blahoslavený bude v skutku svém* — ne zase jako onen, kterýž se s blahoslavenstvím mine, nýbrž ten jistotně blahoslavený, u veliké míře, ve vysokém stupni blahoslavený, na věky věkův blahoslavený bude a sice v skutku svém, pro skutek svůj, pro vyplnění dokonalého zákona svobody.

Než aby snad někdo v sebe jako nábožný nedoufal a od své nábožnosti, ač nepravé, falešné, ničemné věčného blahoslavenství sobě nesliboval, aby ku př. neřekl: Co se věčného blahoslavenství dotýče, jsem bez strachu, to mi neujde; nebo chodím do kostela, na mši svatou, na kázaní, na požehnání, na procesí, na poutě, na pohřby, modlím se, zpívám pobožné písně, čítám Písmo svaté, život Pána Krista, životy Svatých a jiné dobré knihy, slovem, jsem nábožný, pravý katolický křesťan, dobrý služebník Boží; aby tak neřekl, ukazuje sv. Jakub, čí nábožnost jest nepravá, falešná, marná a k věčnému blahoslavenství neboli spasení nevede. Praví totiž: *Zdá-li se pak komu, že jest nábožný, a nepojímá v uzdu jazyka svého* — nekrotí ho, nezdržuje ho od zlého mluvení — *ale svodí* — oklamává, přelhává — *srdce své* — říkaje mu, že na tom nic nezáleží, že to není nic hříšného, trestuhodného, že se to smí, že to dobré pro zasmání, pro vyražení a t. d. — *toho* — marná jest nábožnost anebo, co totéž jest, — *marné jest náboženství.* Proč marné? protože nečisté, množstvím hříchů poskvrněné; nebo co mluví jazyk bezuzdný? nadává, proklíná, přelhává, pomlouvá, na cti utrhá, opovážlivě posuzuje, křivě svědčí, křivě žaluje, křivě přisáhá, nečistě žertuje, šprýmuje, zpívá, rouhá se a t. d., vůbec mluví, pronáší to, co pod jazykem, v srdci jest, co srdce chce, co se mu líbí, čím naplněno jest, mluví z plnosti srdce, to jest ze hněvu, zlosti, mstivosti, závisti, nenávisti, pýchy, hrdosti, nadutosti, ctižádosti, chlubivosti, nestyda-

tosti, nečistoty a jiných nepravostí (Luk. 6, 45.). Toto všecko, co v srdci takového vězí a z úst jeho vychází, jest černý, špinavý, ošklivý, nanejvýš smrdutý kal, a tím jest znečištěno, poskvrněno náboženství jeho.

Náboženství — naproti tomu — *čisté a neposkvrněné* — a tudíž platné, záslužné a sice ne u toho neb onoho člověka, u těch neb oněch lidí, ale — *u Boha a Otce* — u Boha a Otce, kterýž je za čisté a neposkvrněné, za platné a záslužné uznává, a skrze zásluhy jednorozeného Syna svého Ježíše Krista věčným blahoslavenstvím odměňovati bude, — *toto jest: Navštěvovati* — potěšovati, podporovati — *sirotky a vdovy v souženích jejich*, — a tak se činiti otcem jejich, jako Bůh sám Otcem jejich jest, — *a neposkvrněného* — na duši i na těle — *sebe ostříhati od tohoto světa* — a ode všeho, což jest na světě, jako žádost těla, to jest u př. nečistota, cizoložství, obžerství, opilství, a žádost očí, to jest lakomství, podvod, zlodějství, lupičství, a pýcha života, to jest marná, nenasycená ctižádost, vysokomyslnost, pohrdavost, chlubivost, kteráž není z Otce, ale jest ze světa (1. Jan 2, 16). A toto náboženství jest čisté a neposkvrněné, protože záleží v milování bližního, zejména sirotků a vdov, a všech těch, jenžto sirotkům a vdovám v souženích jsou podobni, a v milování sebe samého, v nenávidění, vzdalování, varování se tohoto ve zlém postaveného světa; a jest platné, záslužné, k věčnému blahoslavenství vedoucí, protože záleží ve vyplňování druhého hlavního přikázání Božího, které zní: „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého“, a kteréž s vyplňováním prvního hlavního přikázání Božího: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší mysli své“, nerozlučitelně jest spojeno (Mat. 22, 37—39).

Obsah.

Buďtež činitelé slova Božího a ne posluchači toliko, oklamávajíce sami sebe tou marnou nadějí, že pouhým slyšením dojdete spasení čili blahoslavenství věčného. Nebo jest-li kdo posluchač slova Božího a ne činitel, ten se podobá muži, kterýž se v zrcadle vzhlédl a odešel a hned zapomenul, jaký byl. Ale kdo se vzhlíží v slově Božím, dokonalém to zákoně svobody, a zůstává, cvičí se v něm, nejsa, jako onen, zapomínavý posluchač, ale činitel jeho:

ten blahoslavený bude pro činění své. Nechť pak nikdo nemá se za nábožného a blahoslavenství hodného, nedrží-li jazyka svého na uzdě; nebo takového marná jest nábožnost protože nečistá, poskvrněná. Naproti tomu nábožnost čistá a neposkvrněná, a tudy platná, záslužná jest ta: Ujímati se sirotků a vdov v souženích jejich, a neposkvrněného se zachovati od zlého světa.

Epištola na neděli šestou po Velikonoci.

1. Epištola sv, Petra 4, 7—11.

Nejmilejší! Buďte opatrní a bděte na modlitbách. Přede vším pak společnou mezi sebou lásku ustavičnou mějte; nebo láska přikrývá množství hříchů. Hostinní (buďte) vespolek bez reptání; jedenkaždý jakož jest přijal milost, vespolek si ji sdělujte, jako dobří správcové mnohonásobné milosti Boží. Mluví-li kdo, mluviž jako řeči Boží: jestlíže kdo posluhuje, posluhuj jako z moci, kteréž uděluje Bůh, aby ve všem ctěn byl Bůh skrze Ježíše Krista, Pána našeho.

Výklad.

Nejmilejší! Buďte opatrní — na sebe pozorní, hleďte se všemožně, aby snad nebyla obtížena srdce vaše obžerstvím a opilstvím a pečováním tohoto života, anebo hříchy jinými; nebo všemu se konec, poslední den, přiblížil, a může náhle přijíti, a přijde zajisté jako osidlo na všecky, kteříž na svrchu vší země obývají, aby vás pak hříchy obtížených, pokálených nenašel; nebo co byste pak sobě počali, ke komu se utekli, kde vzali času k pokání? — A bez pokání kde byste nalezli smilování? jaký byl by konec váš? jaká věčnost vaše? (Luk. 21, 37 atd.) A protož buďte opatrní — *a bděte na modlitbách*, — bděte, každého času se modlíce, abyste hodni jmíni byli ujíti všech těch věcí, kteréž se pak udají, jako náramného soužení, kvílení, chřadnutí a umírání pro strach a očekávání všeho toho, co přijde na veškeren svět, abyste hodni jmíni byli radostně pohleděti a pozdvihnouti hlav svých a postaviti se před Synem člověka, soudcem ži-

vých i mrtvých; neb on sám řekl: „Blahoslavení služebníci ti, kteréž, když přijde Pán, nalezne, ani bdí: Zajisté pravím vám, že přepáše se a přikáže jim sednouti, a chodě, bude jim sloužiti. A přijde-li v druhé bdění a pakliť v třetí bdění přijde a tak nalezne: blahoslaveni jsou služebníci ti“ (Luk. 12, 37. 38).

Ač ale jednoho i druhého, i opatrnosti i bdění na modlitbách, k obstání před soudem Páně jest nevyhnutelně zapotřebí, avšak není to nejprvnější, nejpotřebnější; prvnější, potřebnější, důležitější nad to jest láska k bližnímu, protože jest ploditelka, matka, pěstounka, paní, královna i opatrnosti, i pobožnosti i všech ostatních ctností, protože bez ní ani opatrnost, ani pobožnost, ani jiná ctnost nic neprospívá, nic není. A protož ji tu také sv. Petr přede vším a nanejvýš odporučuje, nejvíce k ní povzbuzuje, řka: *Přede vším pak společnou lásku ustavičnou mějte* — společně se mezi sebou milujte, a sice ustavičně, bez přestání, nebo kdybyste se mezi sebou jenom někdy, jednou za čas milovali, nebyla by společná láska vaše taková, jakou mám na mysli, o jaké mluvím, nebyla by taková, jaká má býti, pravá, dokonalá, nepocházela by od Boha, nebyla by v srdcích vašich skrze Ducha svatého rozlita; láska, skrze Ducha svatého v srdcích rozlitá, miluje bez přestání, ustavičně, a nemiluje-li, jest to znamení, že tam není; takovou tedy, ustavičnou lásku mezi sebou mějte, takovou se mezi sebou milujte; *nebo* — taková, ustavičná — *láska přikrývá množství hříchů.*

Láska nedá se s hříchem spojiti, ani hřích s láskou; kde jest láska, tam není hřích, a kde je hřích, tam není láska; kde se usadí hřích, přikryje, uhasí, zahladí, ven vyžene lásku, a kde se usadí láska, přikryje, udusí, vypudí hřích a ne jeden anebo několik, nýbrž množství hříchů, byť sebe větší bylo, všecky, co jich tam jest. A proč láska přikrývá, udušuje, shlazuje množství hříchů? proto, že přikrývá, udušuje, uhašuje v srdci všelikou nenávist, kteráž množství hříchů plodí. A není divu, nebo láska jest proti nenávisti, nenávist proti lásce, láska jest opak nenávisti, nenávist opak lásky, jedna vylučuje, ven vyhání druhou. Mysleme si člověka, kterýž by se byl klením, nadáváním, pomlouváním, na cti utrháním, sočením, podvodem, zlodějstvím a mnohonásobným jiným způsobem množství hříchů proti

bližním svým dopustil. Smiluje-li se nad ním Duch svatý, navštíví-li ho se svou milostí, rozlije-li lásku v srdci jeho, zdaliž se ještě bude těch hříchů proti bližním svým dopouštěti? zdaliž jim ještě zlořečiti, nadávati, je pomlouvati, podváděti, okrádati bude? zajisté že nebude, tak jistě nebude, jak jistě nyní v Duchu svatém bližní své miluje. Láska přikryje, udusí, zapudí, vyžene všecky hříchy jeho, a přikryje, udusí, zapudí je proto, že přikryje, udusí, uhasí v srdci jeho všecku nenávist, kteráž ty hříchy plodila. Anebo mysleme si obec, kde jeden druhého nenáviděl, jeden druhého sužoval, jeden na druhém se mstil, jeden s druhým se rval. Jestliže Duch svatý pro zásluhy Pána Ježíše a nejblahoslavenější Panny Marie, na přímluvu andělů strážných a svatých patronů, na prosby církve svaté milostivým okem na ně pohleděl, a lásku v srdcích jejich rozlil, zdaliž tam ještě starý nepořádek a nepokoj panuje? zajisté že nepanuje, tak jistě nepanuje, jak jistě nyní mezi nimi láska panuje. Láska přikryla, potlačila, udusila všecken ten nepořádek a nepokoj, protože přikryla, potlačila, udusila všecku nenávist, kteráž ten nepořádek a nepokoj plodila. Ó zlatá láska! ona přikrývá, shlazuje to, co nejvíce strach a hrůzu plodí, to co nebe zavírá a peklo otvírá, a hrozí uvrci do něho. Když to přikryje, shladí, pak není ani smrti, ani soudu, ani věčnosti se co báti; pak lze i na to nejhroznější — smrt, soud a věčnost se těšiti. Ó zlatá láska! kýž by panovala po veškerém světě! —

Kde láska v srdcích panuje, tam se také v rozličných ctnostech projevuje; a protož tu také svatý Petr, jako prve k lásce společné napomínal, nyní k dvěma průjevům jejím napomíná a povzbuzuje a sice předně k hostinnosti, an praví: *Hostinní* (buďte) *vespolek* — hostěte, častujte se vespolek, příchozí křesťany přijímejte do domů svých, a poskytujte jim pokrmu, nápoje, noclehu, odpočinku a všeho, čehož potřebují, ale — *bez reptání*: kdybyste reptali, na jevo byste dávali, že lásky nemáte, že toho z lásky nečiníte, nebo láska nereptá; a bez lásky zač by hostinnost vaše stála? co by vám prospěla? — kdybyste reptali, místo lásky neužilost, skrbnost, tvrdost na jevo byste dávali, a tak byste dobré pověsti své a vůbec jménu křesťanskému škodili; kdybyste reptali, snadno byste hosti od sebe odvrátili, a je přinutili, aby u židů anebo u pohanů útulku hledali, a tam

víru svou křesťanskou posměchu a nebezpečenství vystavili; a konečně kdybyste reptali, Pána Ježíše byste v hostech svých nepřijali a nepohostili, protože on nepřichází k reptavým. Budete-li ale hosti bez reptání — rádi, ochotně, přívětivě, uctivě přijímati a hostiti, budete v nich samého Pána Ježíše přijímati a hostiti, a bude o vás platiti ujištění jeho: „Zajisté pravím vám, pokudž jste to učinili jednomu z bratří těchto mých nejmenších, mně jste učinili“ (Mat. 25, 40). —

A dále vzbuzuje sv. Petr k sdílnosti, an dí: *jedenkaždý* — nejen někdo, anebo mnohý, nýbrž jedenkaždý bez rozdílu a bez výminky — *jakož jest přijal milost* — od Boha, — vše jedno, jakou milost, zdaliž přirozenou anebo nadpřirozenou, tělesnou anebo duchovní, pozemskou anebo nebeskou, a jakou míru milosti, zdaliž malou anebo velikou, skrovnou anebo hojnou, — *vespolek si jí sdělujte, jako dobří správcové mnohonásobné milosti Boží.* Jedenkaždý přijímač má býti spolu správce, rozdavač milosti Boží, a sice dobrý správce, rozdavač milosti Boží, a dobrý správce, rozdavač milosti Boží jest, když tou milostí, kterouž od Boha přijal, se svými spolukřesťany se sděluje, tou milostí k blahu, spasení jejich přispívá, a tím lepší správce, rozdavač milosti Boží jest, čím více se jí se svými spolukřesťany sděluje, a čím více jim jí k vzdělání a spasení jejich napomáhá. Jako každé dobré dítě o ten dar, jejž od rodičů svých přijalo, se všemi ostatními bratřími a sestrami ochotně se sděluje, rovněž tak se má i křesťan o tu milost, již od Boha přijal, s ostatními bratřími a sestrami v Kristu ochotně sdělovati. Anebo jako každý úd těla našeho tím darem, kterýž od Boha má, u př. oko zrakem, ucho sluchem, ústa řečí, prsa dýcháním, ruce pracováním, nohy choděním atd. všem ostatním údům slouží a přispívá, rovněž tak má i každý úd církve svaté tou milostí, kterouž od Boha má, všem ostatním údům církve svaté sloužiti a přispívati. Anebo — abych ještě podobenství Pána Ježíše použil — jako ten služebník, kterýž pět hřiven od Pána přijal, a ten, kterýž dvě přijal, jimi těžil, a onen jiných pět, tento pak jiných dvou získal: rovněž tak má i křesťan těmi milostmi, kteréž od Boha přijal, těžiti, aby jimi jiných milostí získal, a když Pán přijde a s ním počet učiní, z úst jeho ta radostná slova uslyšel: „Toť dobře, služebníče dobrý a věrný

že jsi nad málem byl věrný. nad mnohem tě ustanovím: vejdiž v radost pána svého“ (Mat. 25, 14—23). Jestliže ale kdo milosti Boží nechá ladem ležeti, povede se mu tak, jako onomu zlému a lenivému služebníku, kterýž vzal hřivnu, a odšed zakopal ji v zemi, a skryl peníze pána svého. Když po mnohém času pán přišel a s ním počet učinil, pokáral ho přísně z lenosti a neužitečnosti jeho, kázal hřivnu od něho vzíti, a jej pro neužitečnost jeho do temností zevnitřních uvrci, kde bude pláč a skřípění zubů (Mat. 25, 24—30). —

Z mnohonásobné milosti, o níž mluví, uvádí sv. Petr zejmena dvě milosti neboli dva dary, totiž dar mluvení a dar posluhování. Mluvením rozumí kázaní, vyučování, prorokování, vykládání, napomínání, potěšování v křesťanských shromážděních, ve chrámech, a posluhováním rozumí posluhování u oltářů Páně, při službách Božích od služebníků církevních, zvláště od jáhnů a podjáhnů, a mimo to také posluhování chudým, nemocným, uvězněným, pocestným, a ukazuje, jak se jednoho i druhého daru užívati má, an praví: *Mluví-li kdo, mluviž jako řeči Boží*, — ovšem že jako řeči Boží, ne jako řeči své vlastní; nebo dar mluviti řeči Boží má, a má ho proto, aby mluvil řeči Boží, nechť tedy skutečně jako řeči Boží mluví, a jenom jako řeči Boží; mluví-li jako řeči Boží, vyznává tím, že dar mluviti řeči Boží od Boha má, pakli by mluvil jako řeči své vlastní, zapíral by, že dar ten od Boha má; co má od Boha, připisoval by sám sobě, a tak by hřešil; a když ten, kdo mluví, má jako řeči Boží mluviti, má zajisté také ten, kdo je slyší, jako řeči Boží, ne jako řeči lidské je slyšeti; a dále: *jestliže kdo posluhuje, posluhuj jako z moci, kteréž uděluje Bůh*, — ovšem že jako z moci od Boha udělené, ne jako z moci své vlastní; nebo dar čili moc posluhovati od Boha má, a má ji proto, aby posluhoval jako z moci od Boha udělené; když tedy posluhuje, nechť v skutku a pravdě posluhuje jako z moci od Boha udělené; posluhuje-li jako z moci od Boha udělené, vyznává tím, že dar posluhovati od Boha má, kdyby ale posluhoval jako z moci své vlastní, zapíral by, že dar ten od Boha má; co má od Boha, připisoval by sám sobě, a tak by hřešil; a když ten, kdo posluhuje, posluhovati má jako z moci od Boha udělené, má zajisté také ten kdo tu posluhu přijímá, přijímati ji jako po-

sluhu z moci od Boha udělené, ne jako posluhu z moci člověčí, a to k tomu cíl a konci, — *aby ve všem* — tom mluvení a slyšení, v tom posluhování a přijímání posluhy, — *ctěn byl Bůh skrze Ježíše Krista, Pána našeho.* A zajisté, že jest Bůh ve všem tom ctěn; nebo mluví-li ten, kdo mluví, jako řeči Boží, jest Bůh ctěn v tom mluvení, a slyší-li ten, kdo ty řeči slyší, jako řeči Boží, jest Bůh ctěn v tom slyšení; a posluhuje-li ten, kdo posluhuje, jako z moci od Boha udělené, jest Bůh ctěn v tom posluhování, a přijímá-li ten, kdo tu službu přijímá, jako službu z moci Boží udělené, jest Bůh ctěn v tom přijímání služby, a jest Bůh ctěn skrze Ježíše Krista Pána našeho, protože pramen, původ jak těchto darů, tak této cti Boží jest Pán náš, Ježíš Kristus.

Obsah.

Buďte opatrní, hleďte se, abyste se hříchy neobtížili, a bděte na modlitbách, abyste se před Pánem Ježíšem, až přijde soudit živých i mrtvých, postaviti mohli. Přede vším pak společnou mezi sebou lásku ustavičnou mějte, protože shlazuje množství hříchů. Z lásky buďte vespolek hostinní, a těmi milostmi, které jste od Boha přijali, jedni druhým prospěšni jako dobří správcové mnohonásobné milosti Boží. Kdo na př. mluví, mluviž jako řeči Boží, a kdo posluhuje, posluhuj jako z moci od Boha udělené, aby ve všem tom ctěn byl Bůh skrze Pána Ježíše.

Epištola na slavný den seslání Ducha svatého.

Řeč ze Skutkův apošt. 2, 1—11.

V těch dnech, když se naplnilo dní padesáte, byli všickni spolu na jednom místě; i stal se náhle zvuk s nebe, jako přicházejícího větru prudkého, a naplnil všecken dům, kdež byli sedíce. I ukázali se jim rozdělení jazykové jako ohně a posadil se na každém z nich: a naplněni jsou všickni Duchem svatým a počali mluviti rozličnými jazyky, jakož Duch svatý dával jim vymlouvati. Byli pak v Jerusalémě přebývající Židé, muži nábožní ze všelikého národa, který pod nebem jest. A když se

stal ten hlas, sešlo se množství a na mysli zmámeno jest, neb je slyšel jedenkaždý, ani mluví jazykem jeho. Žasli pak všickni a divili se, řkouce: Aj, zdaliž nejsou tito všickni, kteříž mluví Galilejští? a kterak jsme my slyšeli jedenkaždý jazyk svůj, v němž jsme se zrodili? Partští a Medští a Elamitští, a kteříž přebývali v Mezopotamii, v Jůdsku a Kapadocii, v Pontu a v Asii, v Frygii a Pamfylii, v Egyptě a v krajinách Libye, kteráž jest vedlé Cyreny, a příchozí Římané, i Židé v nově na víru obráceni, Krétští i Arabští, slyšeli jsme je, ani mluví jazyky našimi veliké skutky Boží.

Výklad.

V těch dnech, když se naplnilo dní padesáte — po z mrtvých vstání Páně, když nastala slavnost letnic, kteráž jedna ze třech hlavních slavností byla a na poděkování Bohu za skončené žně, a také na památku daného zákona na hoře Sinaj každoročně se konala, — *byli všickni* — totiž apoštolové s ženami, i s Pannou Marií, matkou Ježíšovou, s bratřími (to jest, s příbuznými) a učedníky jeho (asi sto dvacet osob, první to sbor křesťanský, prvotní církev) — *spolu na jednom místě* — v jednom domě, v jednom vrchním večeřadle, trvajíce jednomyslně na modlitbách, a očekávajíce toužebně příchod Ducha svatého. Toť krásné, že všichni na jednom místě byli, všickni jednomyslně se modlili, všickni po Duchu svatém toužili, všickni o něj prosili, všickni ho očekávali, všickni se na něj těšili, všickni jako jedna osoba, jako jeden člověk. A to nejkrásnější jest, že mezi nimi byla Panna Maria, matka Ježíšova, že s nimi se modlila, s nimi po Duchu svatém toužila, s nimi o něj prosila, s nimi ho očekávala, s nimi se na něho těšila, že byla jako jedna z nich, ač byla nad ně nade všecky. Ó s jakým zalíbením na tomto sboru, na této církvi oko spočívá, s jakým nadšením ho ústa velebí, s jakým plesáním srdce se s ním spojuje, s jakou dychtivostí by nohy běžely a do něho vkročily, kdyby jenom mohly, a to nejvíce k vůli nejblahoslavenější Panně Marii! —

A když tak všickni pospolu na jednom místě byli, co

se stalo? *i stal se náhle zvuk s nebe, jako přicházejícího větru prudkého*, — nebyl to zvuk přicházejícího větru prudkého, nýbrž podobný zvuku přicházejícího větru prudkého, protože tu stojí: *jako* přicházejícího větru prudkého; nebyl to zvuk přirozený, nýbrž nadpřirozený, zázračný, a zvěstoval příchod Ducha svatého. A proč právě zvuk? proto, že ho bylo slyšeti, tak jako Ducha svatého, když počal skrze ústa apoštolů mluviti, kázati, napomínati, kárati; a proč se stal náhle? proto, že Duch svatý náhle přišel; a proč s nebe? proto, že Duch sv. přišel s nebe od Otce, kterýž v nebesích jest, a od Syna, kterýž sedí na pravici Boží; a proč jako přicházejícího větru prudkého? proto, že Duch sv. s mocí velikou, neodolatelnou přišel, aby totiž církev Kristovu obživil a oplodil, aby ji přese všecky překážky zachoval, upevnil a rozšířil, aby nepřátely její přemohl, pokořil, zahanbil a vyhubil. I také za tou příčinou stal se náhle zvuk s nebe, jako přicházejícího větru prudkého, aby celý Jerusalem, všecky obyvatele jeho z jejich myšlének, řečí a prací najednou vytrhl, všecku pozornost jejich k tomu, co se velikého, nevídaného, neslýchaného díti bude, obrátil, a je očitými svědky všeho toho učinil, — *a naplnil všecken dům, kdež byli sedíce*, — na znamení, že Duch svatý všecku církev naplní, že se hlas jeho po vší církvi rozléhati, a uší i srdcí všech údů jejích dotýkati bude. To bylo tedy první znamení přicházejícího Ducha svatého — náhlý zvuk s nebe, jako přicházejícího větru prudkého.

Druhé bylo následující: *I ukázali se jim rozdělení jazykové jako ohně* — jako ohniví, či rozdělení plamenové na způsob rozdělených jako ohnivých jazyků; zas to nebyli, jak se samo sebou rozumí, přirození jazykové neboli plamenové, nýbrž nadpřirození, zázračni, Duchem svatým způsobení tak jako onen náhlý zvuk s nebe, — *a posadil se* (každý takový jazyk nebo plamen) *na každém z nich*, — tak že, kolik tam osob shromážděných bylo, tolik také rozdělených jako ohnivých jazyků se jim ukázalo, a na nich se posadilo, tedy asi sto dvacet. Ó krásné, překrásné to divadlo! A co pak to asi znamenalo? to, co tu stojí: *a naplněni jsou všichni Duchem svatým* — již dříve obdrželi Ducha sv., u př. když pokřtěni byli; když Pán Ježíš po svém z mrtvých vstání k učedníkům svým přišel, vdechl a řekl: „Přijměte Ducha svatého: kterýmž odpustíte hříchy, odpou-

štějíť se jim: a kterýmž zadržíte, zadržány jsou“ (Jan 20, 22. 23); ale nyní teprv naplněni, ba takměř přeplněni jsou všickni Duchem svatým, a když naplněni jsou všickni Duchem svatým, jsou naplněni také silou a mocí Ducha svatého, aby Pánu Ježíši svědky byli v Jerusalémě a ve všem Jůdsku i Samařsku a až do končin země (Skut. Apošt. 1, 8); a jsou naplněni také světlem, pravdou, moudrostí Ducha svatého, aby svaté evangelium dokonale poznali, plnili a všemu lidu s prospěchem kázali, vysvětlovali, na srdce kladli, a jsou naplněni také láskou, horlivostí a jinými ctnostmi Ducha svatého, aby nejen sami jimi hořeli, ale také jiných lidí srdce jímali, zahřívali, rozpalovali; a jsou naplněni rozličnými mimořádnými milostmi a dary Ducha svatého, aby je nejen sami měli, ale také na jiné přenášeli. A když všickni, co jich tam bylo, Duchem svatým naplněni jsou, jak pak teprv Panna Maria — milosti plná, požehnaná mezi ženami, naplněna jest! Ona byla zajisté před příchodem Ducha sv. mnohem, nepřirovnatelně více naplněna Duchem svatým než všickni ostatní po příchodu jeho, ó kterak tedy ona Duchem svatým naplněna jest! Kdo to pochopí? kdo to vysloví? Mlč, obdivuj se, láskou, uctivostí a pobožností k ní rozplývej se!

Naplněni jsou všickni, nejvíce Panna Maria, Matka Boží, Duchem svatým, — *počali mluviti rozličnými jazyky*, ne jakož sami chtěli, ale — *jakož Duch svatý dával jim vymlouvati.* Mluvení rozličnými jazyky neboli řečmi nezáviselo od nich, nýbrž od Ducha svatého: oni mluvili právě těmi jazyky, kterýmiž Duch sv. dával jim vymlouvati, a mluvili jimi tak dlouho, jak dlouho jim Duch svatý dával jimi vymlouvati; a Duch sv. dával jim nepochybně těmi jazyky rozličnými vymlouvati, kterýmiž to množství lidu, co se sešlo, a o němž hned řeč bude, mluvilo, a dával jim nepochybně tak dlouho vymlouvati, dokud to množství přítomno bylo; když se rozešlo, nedával jim jimi vymlouvati, proto že toho potřebí nebylo. To mluvení rozličnými jazyky vydávalo patrné svědectví o přítomnosti a působnosti Ducha svatého. Člověk může sice rozličnými jazyky mluviti, když se jim byl naučil; avšak nemůže rozličnými jazyky mluviti, když se jim nikdy neučil, když snad o nich nikdy ani neslyšel; to přesahá schopnosti a síly jeho. Než bylo-li v Jerusalémě takových lidí, kteříž těm rozličným jazykům roz-

uměli? a bylo-li tam takových, odkud se tam vzali? nebo v Jerusalémě a vůbec v židovské zemi jeden jazyk panoval, na nejvýš dva neb tři.

Tu přichází zpráva o tom: *Byli pak v Jerusalémě přebývající Židé, muži nábožní ze všelikého národa, kterýž pod nebem jest.* Byli to potomci těch Židů, kteříž dřívějšími nehodami národními, obzvláště za času babylonského a assyrského zajetí a později po všem světě se rozptýleli, a rozličným jazykům se naučili. Oni se na sklonku života svého do Jerusaléma přistěhovali a v něm se usadili, aby tam poslední své dni v chrámu Páně pobožně strávili, jako dobří křesťané v starém věku rádi blíže kostela přebývají, aby hodně často službám Božím přítomni býti mohli. *A když se stal ten hlas* — zvuk, — *sešlo se množství* — totiž těch mužů nábožných ze všelikého národa; že také mnoho těch Židů, kteříž od maličkosti v Jerusalémě přebývali, i těch, kteříž jenom na slavnost letničnou do Jerusaléma přibyli, a po skončené slavnosti zase domů se vrátili, samo sebou se rozumí, — *a na mysli zmámeno* — pomateno — *jest*, — nevědouc co má o tom souditi, jak si to má vyložiti, co to má znamenati, — *neb je slyšel jeden každý, ani mluví jazykem jeho*, ne svým vlastním, ale jazykem jeho, což doposud nebylo slýcháno. To zmámení na mysli je znenáhla opustilo, ale neopustilo jich žasnutí a divení se, kteréž na jejich místo nastoupilo, a kteréž oni také slovy pronesli, jakož tu stojí: *Žasli pak všickni a divili se, řkouce: Aj, zdaliž nejsou tito všickni, kteříž mluví, Galilejští? a kterak jsme my slyšeli jeden každý* — z úst jejich — *jazyk svůj, v němž jsme se zrodili?* my z tolika a tak rozdílných národů, z tolika a tak vzdálených krajin, ze třech kmenů člověčenstva — Semitského, Chamitského, Jafetského, ze třech dílů světa — z Asie, Afriky, Evropy, ode třech větrů — východního, půlnočního, poledního, totiž — *Partští a Médští a Elamitští, a kteříž přebývali v Mesopotamii, v Judsku a v Kapadocii, v Pontu a v Asii, ve Frygii a Pamfylii, v Egyptě a v krajinách Libye, kteráž jest vedle Cyreny, a příchozí Římané* (Židé v Římě a blíž Říma usedlí, kteříž na svátky anebo za jinou příčinou do Jerusaléma přišli), *i Židé i v nově na víru* (židovskou) *obrácení* (pohané), *Kretští i Arabští, slyšeli jsme je, ani mluví jazyhy našimi veliké skutky Boží.* Které to skutky byly, tu sice nestojí; ale nahlédneme-li do řeči, kterouž hned na to

sv. Petr k shromážděnému množství držel, vidíme, že to byly samé skutky, které Bůh ku spasení pokolení lidského vykonati ráčil, jako zaslíbení, předobrazení a poslání Syna Božího na svět, jeho vtělení, narození, kázaní, divů činění, utrpení, smrt, z mrtvých vstání, na nebe vstoupení, sedění na pravici Boží, seslání Ducha svatého a těm podobné.

A co my nyní? — Když se nám církev tak líbila, než ještě Duch sv. k ní přišel, čím více musí se nám nyní líbiti, když k ní Duch sv. přišel. Když srdce naše nad ní plesalo, než se Duch sv. s ní zasnoubil, čím více musí nad ní nyní plesati, když se s ní na věky zasnoubil. Když naše oči se zvláštním zalíbením na ní spočívaly, než Duch sv. ji zastínil, obživil a oplodil, čím více musejí na ní s obzvláštním zalíbením nyní spočívati, když ji mocí svou zastínil, životem svým obživil, plodností svou oplodil. Když ji ústa naše velebila, než ji Duch sv. milostmi a dary svými naplnil, obohatil, okrášlil a oblažil, čím více ji musejí nyní velebiti, když ji milostmi a dary svými naplnil, obohatil, okrášlil a oblažil. Ó slavná jsi, církvi Boží! nemáš poskvrny, ani vrásky neb cokoli takového, ale svatá jsi a neposkvrněná. Ó krásná, celá krásná jsi beze vší poskvrny! oči tvé jsou holubičí, líce tvá pěkná jako hrdličky; jsi jako lilium mezi trním, jako jabloň mezi dřívím lesním, jako nevěsta okrášlená muži svému; jsi jako nové nebe a nová země, jako město svaté, jako nový Jerusalém, sstupující s nebe od Boha. Ranila jsi srdce mé, ranila jsi srdce mé jedním vzezřením očí svých, a jedním vlasem šíje své. Tahniž mne za sebou, poběhnu za tebou po vůni mastí tvých. A ty ozdobo, perlo, ty matko, královno církve svaté, nejblahoslavenější Panno Maria! zdaž pak v ní vždy zůstaneš? — Ale co to pravím? Kdož by o tom pochyboval? která pak matka opustí dítky své? — Jak jistě jsi nyní v ní, tak jistě v ní zůstaneš; jak jistě nyní v ní jsi s tělem, tak jistě zůstaneš v ní s duchem, i když na nebe vzata budeš. Co řekl Syn tvůj o sobě, to platí také o tobě: „Já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa“ (Mat. 28, 20). A co jsi řekla o sobě, vyplní se na tobě, že tě v církvi blahoslavenou nazývati budou všickni národové (Luk. 1, 48).

Obsah.

Na slavnost Letnic v náhlém zvuku a v spůsobu ohnivých jazyků sstoupil Duch sv. na apoštoly a na celou církev, a dal jim k úžasu a podivení shromážděného lidu ze všech národů světa rozličnými jazyky mluviti, a veliké skutky Boží vypravovati.

Epištola na neděli první po svatém Duchu.

I. Epištola sv. Jana 4, 8—21.

Nejmilejší! Bůh jest láska. V tomť se ukázala láska Boží k nám, že Syna svého jednorozeného poslal Bůh na svět, abychom živi byli skrze něho. V tomť jest láska: ne žebychom my byli Boha milovali, ale že on prve miloval nás, a poslal Syna svého v milostivou oběť za hříchy naše. Nejmilejší, poněvadž Bůh tak miloval nás, i my se máme vespolek milovati. Boha nikdy žádný neviděl. Milujeme-li se vespolek, zůstává Bůh v nás, a láska jeho v nás dokonalá jest. Po tomť poznáváme, že v něm zůstáváme a on v nás, že z Ducha svého dal nám. A myť jsme viděli a svědčíme, že Otec poslal Syna svého, Spasitele světa. Kdožbykoli vyznával, že Ježíš jest Syn Boží: Bůh v něm zůstává a on v Bohu. A myť jsme poznali a uvěřili lásce, kterouž Bůh má k nám. Bůh láska jest: a kdož zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm. V tomť jest dokonalá láska Boží s námi, abychom doufání měli v den soudný, když jakož on jest, tak i my jsme na tomto světě. Bázně nenít v lásce, ale dokonalá láska ven vyhání bázeň; nebo bázeň má trápení: kdož se pak bojí, není dokonalý v lásce. My tehdy milujeme Boha, nebo Bůh prve miloval nás. Dí-li pak kdo: „Miluji Boha," a nenávidí bratra svého, lhář jest. Nebo kdo nemiluje bratra svého, kteréhož vidí, kterak může milovati Boha, jehož nevidí? A toto

přikázání máme od Boha: aby, kdo miluje Boha, miloval i bratra svého.

Výklad.

Nejmilejší! Bůh jest láska. Bůh jakožto Bůh, Bůh sám v sobě — ve své bytosti, přirozenosti, podstatě, dokonalosti — bytost, přirozenost, podstata, dokonalost Boží jest láska a sice věčná, nezměnitelná, všudybytná, vševědoucí, všemohoucí, nanejvýš moudrá, svatá, spravedlivá, dobrotivá, shovívavá, milosrdná láska. Ale jest-li tomu skutečně tak? ukázala-li se kdy láska Boží? a ukázala-li se, v čem se asi ukázala? *V tomť se ukázala láska Boží na nás, že Syna svého jednorozeného* — od věčnosti zplozeného, v Božství sobě rovného, věčnou, neskončenou láskou milovaného, ode všech chorů andělských na nejvýš ctěného, oslavovaného — *poslal Bůh* — Otec — *na svět* — a že ho poslal na svět ve zlém — ve hříchu a smrti postavený, a že ho poslal na svět proto, — *abychom* — byvše bez něho mrtvi, vší milosti Boží, všeho vyššího, nadpřirozeného, svatého, věčného života zbaveni, v milosti a lásce, ve svatosti a spravedlnosti, v radosti a blaženosti věčně věkův — *živi byli skrze něho.* V tomť se ukázala láska Boha Otce na nás a ukazuje se pořád na nás a bude se i budoucně na nás ukazovati, a to tak jasně, patrně jako slunce na nebi, ba ještě jasněji, patrněji.

Avšak svatému Janu se zdálo, že se ještě dost nevyjádřil, že nám lásky Boží ještě dost neodhalil; a proto se snaží ještě více ji odhaliti, v jasnějším, krásnějším světle před naše oči postaviti, an pokračuje a dále praví: *V tomť jest láska* — Boží na nejvýš zjevná, patrná: *ne, že bychom my* — prve — *byli Boha milovali* — a milováním ho jej k milování nás byli pohnuli, — *ale* — právě naopak — *že on prve miloval nás, a* — svou vlastní, odvěčnou láskou pohnut — *poslal Syna svého v milostivou oběť za hříchy naše.* Dříve řekl, že poslal Bůh Syna svého, abychom živi byli skrze něho; nyní praví, že poslal Bůh Syna svého v milostivou oběť za hříchy naše. Obojí vychází na jedno, s tím však rozdílem, že dříve prohlédal ke konci, nyní prohlédá k počátku, že udává pramen onoho pravého, svatého, blaženého života, kterýž potrvá na věky, a že ho udává v milo-

stivé, smírné oběti za hříchy naše; nebo jest, jako by řekl: Bůh poslal Syna svého, aby se ob oval — trpěl, krev svou prolil, umřel za hříchy naše, a to o krvavou obětí aby nás s Bohem rozhněvaným smířil, nám lásku, milost jeho získal, odpuštění hříchů, prominutí trestů a život věčný nám zasloužil a zjednal. Bez této oběti nebylo by pro nás pro hříšníky žádného s Bohem smíření, žádného odpuštění, žádného života, leč toliko hrozná klatba, věčná smrt. Ale, jak nás Bůh miloval! tak, že Syna svého jednorozeného v milostivou oběť za hříchy naše poslal, abychom živi byli skrze něho. A poněvadž Bůh tak miloval nás, což pak máme i my činiti? co jiného, leč milovati? jakož tu také sv. Jan dokládá:

Nejmilejší, poněvadž Bůh tak miloval nás, i my se máme vespolek milovati. A dozajista, že se vespolek milujeme a budeme milovati, považujeme-li a povážíme-li tu nesmírnou, odvěčnou lásku, kterou nás Bůh miloval a posud miluje. Tato láska Boží zajisté nás pohne k milování se vespolek. A kdyby ani ta nás k tomu nepohnula, což by nás mohlo k tomu pohnouti? nic, docela nic. A když by nás nic k tomu nepohnulo, zůstali bychom bez lásky, a když bychom bez lásky zůstali, zůstali bychom ve smrti, jakož na jiném místě svatý Jan tvrdí: „Kdo nemiluje (bratra svého), zůstává ve smrti“ (1. Jan 3, 14.). Ó nelásko, ó smrti, zůstaňte od nás daleko! Ale divná to věc, že o Bohu žádné zmínky nečiní, že nepraví: Poněvadž Bůh tak miloval nás, i my máme Boha milovati. Vždyť jest Bůh přednější nežli my; vždyť ho máme mnohem více milovati nežli nás. Proč tedy žádné zmínky o něm nečiní? pro tu příčinu, již tu sám udává, řka: *Boha nikdy žádný neviděl* — v obraze, v podobenství ano, ale ne v bytnosti, podstatě, přirozenosti jeho, ne tak, jak sám v sobě jest. A poněvadž Boha nikdy žádný neviděl, aniž ho kdy uvidí, leč jednou na nebi, protož ho nemůže žádný tak milovati, jemu své lásky tak dokazovati jako člověku, bližnímu, bratru, jehož vidí; nemůže ho na př. lačného krmiti, žíznivého napájeti, pocestného do domu přijímati, nahého odívati, nemocného navštěvovati, vězného vysvobozovati, mrtvého pochovati; nemůže hřešícího napomínati, neumělého učiti, pochybujícímu dobře raditi, zarmouceného těšiti, křivdícího trpělivě snášeti, ubližujícímu odpouštěti, za živého anebo za mrtvého se modliti. A po-

něvadž toho nemůže žádný jemu činiti, chce, abychom to sobě vespolek činili, to jest, abychom se vespolek milovali.

Milujeme-li se vespolek, zůstává Bůh v nás — zůstává v nás tak, jako bychom jeho samého milovali, tak, jako když jeho samého milujeme, a zůstává v nás proto, že milováním se vespolek jeho samého milujeme; kdybychom se vespolek nemilovali, nezůstával by v nás, protože bychom ani jeho samého nemilovali; když se ale vespolek milujeme, zůstává v nás, a my zůstáváme v něm, a čeho sobě více přáti můžeme nežli toho, aby Bůh v nás zůstával a my v něm? Ó jaká v tom pohnutka k milování se vespolek! — *a* — milujeme-li se vespolek — *láska jeho v nás* — a láska naše v něm — *dokonalá* — dovršená — *jest* — a čím jest dokonalá, dovršená? milováním se vespolek. Kdybychom se vespolek nemilovali, nebyla by dokonalá, dovršená ani láska jeho v nás, ani láska naše v něm, scházelo by jí něco; ale když se vespolek milujeme, dokonalá, dovršená jest i láska jeho v nás, i láska naše v něm; nic jí neschází, jest taková, jaká býti může a má. A čeho bychom sobě více přáti mohli jako toho, aby láska jeho v nás a naše v něm dokonalá byla? Ó jaká v tom pohnutka k milování se vespolek!

Než po čem pak poznáváme, že v Bohu zůstáváme a Bůh v nás? *Po tomť poznáváme, že v něm zůstáváme a On v nás*, — po tom, — *že z Ducha svého* — svatého — *dal nám*, — abychom mohli poslání Syna Božího na svět a v tom poslání lásku Boží k nám poznati a věřiti, Boha a bližní své milovati, a tak v Bohu zůstávati a Bůh v nás; nebo bez Ducha svatého není možná ani věřiti, ani milovati, ani v Bohu zůstávati; i věření i milování, i v Bohu zůstávání závisí od Ducha svatého, on jest pramen, dárce všeho toho. *A my* — apoštolé na své vlastní oči — *jsme viděli a* — jakožto očití svědkové — *svědčíme, že Otec poslal Syna svého*, — co — *Spasitele světa* — a naše svědectví jest pravé, protože jest spolu svědectví Ducha svatého, jenž jest v nás a svědčí s námi a skrze nás, a protož má také jeden každý svědectví naše přijmouti. *Kdožkoli* — nechť muž anebo žena, starý nebo mladý, bohatý nebo chudý, svobodný anebo otrok svědectví naše přijímá, celým srdcem věří a — *vyznává, že Ježíš jest Syn Boží* — Spasitel světa, a z víry v Syna Božího, Spasitele světa jest živ: *Bůh v něm zůstává a on v Bohu;* nebo když věří a vyznává, že Ježíš jest Syn Boží,

Spasitel světa, což pak by ještě nevěřil a nevyznával? a když z prvního, hlavního článku víry, totiž v Syna Božího, Spasitele světa jest živ, ze kterého článku víry by nebyl živ?

Poněvadž tedy všecko, čemukoliv Pán Ježíš učil, věří a vyznává, a všecko, cožkoli přikázal, zachovává, proto v něm Bůh zůstává a on v Bohu. *A* — dále — *myť* — apoštolé v poslání Syna Božího co Spasitele světa — *jsme poznali* — lásku — *a uvěřili* — oddali se, zasvětili se — *lásce, kterouž Bůh má* — ustavičně — *v nás* — kterouž nás ustavičně miluje a nikdy milovati nepřestane. A protož také s největší, nejradostnější nadšeností voláme, kážeme, svědčíme, a Duch svatý volá, káže, svědčí s námi a skrze nás: *Bůh láska* — naskrze láska — *jest.* A jeden každý jest povinen, toto svědectví přijmouti a lásce uvěřiti, kterouž Bůh má v nás: *a* — kdožkoli věří, oddává se, věnuje se lásce — *kdožkoli zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm* — protože Bůh láska jest, a láska jeho v Bohu a láska Boží v něm dokonalá jest. Než v čem záleží, co působí dokonalá láska? *V tomť jest* — záleží — *dokonalá láska Boží s námi* — kteráž z Boha pochází a u nás se ubytovala, kteráž v nás a s námi přebývá, kterouž Boha nade všecko a bližní své jako sebe samy milujeme, toť s sebou nese a působí — *abychom doufání měli v den soudný* — abychom nejen žádného trestu v ten den se nebáli, nýbrž také hojné odplaty očekávali a na ni se těšili; a proč právě v den soudný? *protože jakož On* — Ježíš Kristus, náš soudce — *jest, tak i my jsme na tomto světě,* — protože jakož On jest pro nás, tak i my jsme pro něj, jakož On miluje nás, tak i my milujeme jej, a sice na tomto zlém světě, kterýž nás od něho odvrátiti a k sobě obrátiti, naši lásku k němu uhasiti a k sobě rozníti všelijak usiluje.

Kdo pro Pána Ježíše jest, kdo jej miluje, nemá se ho v den soudný co báti, ale může se od něho všeho dobrého, ba všeho nejlepšího nadíti, a to právě proto, že pro něj jest, a že ho miluje a to tím více, protože pro něj jest, a jej miluje na tomto světě, kterýž lásky k němu nezná, a ty, jenž jej milují, všemožně pronásleduje. *Bázně není v lásce,* — kde by se v ní bázně vzalo? ona nic zlého nečiní, a proto se také ničeho zlého nebojí; ona činí všecko dobré, a proto se také všeho dobrého naděje; kde by se tedy v ní vzalo

bázně? — A jest-li přece bázeň v lásce, jest v ní bázeň synovská, kteráž se Boha uraziti, rozhněvati bojí, nikoliv bázeň taková, kteráž se trestu bojí; a jest-li v ní přece bázeň taková, kteráž se trestu bojí, jest v ní v nedokonalé, nikoliv v dokonalé; nebo dokonalá láska trestu se nebojí, a nejen se nebojí, — *ale dokonalá láska ven vyhání bázeň*, — kde ji koliv nalezá; tak se jí protiví, tak jest jí nesnesitelná! A není divu; *nebo bázeň* — rozumí se taková, o jaké jest řeč, která se trestu bojí — *má trápení*, — a má trápení proto, že se trestu bojí: *kdož se pak bojí* — a trápí, — *není dokonalý v lásce*, — kdyby byl dokonalý v lásce, nebál, netrápil by se, protože by dokonalá láska všecku bázeň, všecko trápení ven vyhnala ze srdce jeho.

My tehdy — uzavírá a napomíná na konci sv. Jan — *milujme Boha, nebo* — jak již řečeno — *Bůh prve miloval nás*, — miloval nás, než nás ještě bylo, miloval nás, když nás již bylo, miloval nás, než jsme ho milovali, miloval nás, když jsme ho nenáviděli, miloval nás, když jsme ho hříchy svými uráželi, miloval nás, když jsme jeho nepřátely byli; a miloval nás, jak již rovněž řečeno, tak, že Syna svého jednorozeného poslal na svět v milostivou oběť za hříchy naše, abychom živi byli skrze něho. A za to za všecko zajisté zasluhuje, abychom ho milovali. Avšak nikdo neříkej, že miluje Boha, nemiluje-li bratra svého. *Dí-li pak* — přece — *kdo*: „*Milují Boha,*“ *a nenávidí bratra svého, lhář jest*, — ano lhář jest. *Nebo kdo nemiluje bratra svého, kteréhož vidí, kterak může milovati Boha, jehož nevidí?* Vždyť mu mnohem lehčeji jest, milovati bratra svého, kteréhož vidí, nežli milovati Boha, jehož nevidí, lehčeji právě proto, že bratra svého vidí, a Boha nevidí, a to tím lehčeji, vidí-li bratra svého na př. nahého, nemocného, opuštěného, anebo vidí-li ho napomenutí, výstrahy, rady, modlitby potřebného, anebo vidí-li ho ctnostného, zbožného, dobrotivého, dobročinného; a jestliže přes to všecko bratra svého nemiluje, kterak pak může Boha milovati? zajisté, že ho nemůže milovati, a že ho nemiluje. A byť sebe více tvrdil, byť i přísahal na to, že Boha miluje, přec ho nemiluje, protože nemiluje bratra svého. Kdo miluje Boha, miluje také bratra svého, a to tak jistě, jak jistě Boha miluje. *A toto* — výslovné — *přikázání máme od Boha*: *Aby kdo miluje Boha, miloval i bratra svého.* Nebo řekl Bůh: „Milovati budeš Pána

Boha svého z celého srdce svého, a ze vší duše své, a ze vší mysli své. Milovati budeš bližního svého jako sebe samého“ (Mat. 22, 37—39). A Pán Ježíš řekl: „Přikázání nové dávám vám, abyste se milovali vespolek, jakož já jsem miloval vás, abyste se i vy milovali vespolek“ (Jan 13, 34). A přikázání Pána Ježíše jest přikázání Boží.

Obsah.

Bůh jest láska, jakož toho tím dokázal, že nás dříve, než my jeho, miloval, a že z lásky k nám Syna svého jednorozeného v krvavou oběť za naše hříchy dal, abychom živi byli skrze něho. A poněvadž Bůh tak miloval nás, i my se máme vespolek milovati. Vlastně bych měl říci, že máme milovati Boha, ale jelikož Boha nemůžeme viděti, raději pravím, že se máme vespolek milovati. Milujeme-li se vespolek, zajisté že i Boha milujeme, a v něm zůstáváme, a naše láska k němu dokonalá jest. Znamení pak, po němž poznáváme, že v Bohu zůstáváme a Bůh v nás, jest Duch svatý, kterýžto skrze nás apoštoly svědčí, že Bůh poslal Syna svého co Spasitele světa. A kdožkoliv svědectví jeho přijímá, a v Syna Božího věří, a víru v něho vyznává, a podle ní jest živ: ten v Bohu zůstává a Bůh v něm. A kdožkoliv jako my apoštolé v poslání Syna Božího lásku Boží k nám poznává, a jí věří, a v ní zůstává; zůstává v Bohu a Bůh v něm, a láska jeho k Bohu dokonalá jest. Dokonalá pak láska k Bohu má tu výbornou vlastnost do sebe, že nás všeliké bázně v den soudný zprošťuje, protože jakož Pán Ježíš, náš soudce, miluje nás tak i my milujeme jej na tomto světě. Kdo Pána Ježíše miluje, nemá se ho jakožto soudce co báti. Vůbec v lásce není bázně, leč v nedokonalé, a nejen není v lásce bázně, ale dokonalá láska ven vyhání bázeň; nebo bázeň, kteráž se trestu bojí, má trápení, kdo pak se bojí a trápí, není dokonalý v lásce. My tedy milujme Boha, protože on prve miloval nás, ale spolu také bratří své: nebo nemiluje-li kdo bratra svého, kteréhož vidí, tím méně miluje Boha, jehož nevidí. A to jest, co Bůh přikazuje, aby kdo miluje Boha, miloval i bratra svého.

Epištola na neděli druhou po svatém Duchu.

I. Epištola sv. Jana 3, 13—18.

Nejmilejší! Nedivtež se, jestliže vás svět nenávidí. My víme, že jsme přenešeni z smrti do života, protože milujeme bratří: kdo nemiluje, zůstává v smrti. Každý, kdož nenávidí bratra svého, vražedník jest, a víte, že žádný vražedník nemá života věčného v sobě zůstávajícího. Po tomť jsme poznali lásku Boží, že on život svůj za nás položil: i my máme za bratří životy klásti. Kdoby měl statek tohoto světa, a vidělby bratra svého, an trpí nouzi, a zavřelby srdce své před ním: kterak láska Boží zůstává v něm? Synáčkové moji, nemilujmež slovem, ani jazykem, ale skutkem a pravdou.

Výklad.

Nejmilejší! Nedivtež se, jestliže vás svět nenávidí. Není to nic divného, neobyčejného, nového; jest to něco, co od počátku bylo a až podnes jest a bude i budoucně. Již Kain nenáviděl bratra svého Abela, Esau nenáviděl bratra svého Jakuba, synové Jakubovi nenáviděli bratra svého Josefa. A tak ve všech pozdějších letech a stoletích bylo vždy takových, kteříž nenáviděli bližních svých, až do příští Pána Ježíše. A za času Pána Ježíše nedělo se jinak. Jeho samého kterak nenáviděli zákonníci a fariseové! A kterak nenáviděli a podnes nenávidí nás apoštolů! Poněvadž tedy svět od počátku až do této doby pořád mnohých nenáviděl, nejvíce pak Pána Ježíše a nás apoštolů jeho; protož se nedivte, jestliže nenávidí také vás. A proč svět nenáviděl? proč na př. první z nenávistníků Kain nenáviděl Abela? „Že skutkové jeho byli zlí, bratra pak jeho spravedliví“ (1. Jan. 3, 12.), to jest, že on sám byl zlý, bratr pak jeho spravedlivý; nebo jací byli skutkové jeho, takový byl on sám; jaké ovoce, takový strom. Anebo proč zákonníci a fariseové nenáviděli Pána Ježíše a sice tak velikou, úhlavní, nesmířitelnou nenávistí? za touž příčinou, že byli zlí, velmi zlí, Ježíš pak spravedlivý, nejvýš spravedlivý, pouhá, svrchovaná spravedlnost. A tak všickni, kteříž kdy svých bližních

nenáviděli anebo podnes nenávidí, nenáviděli a nenávidí jich pouze proto, že jsou zlí, bližní pak jejich spravedliví. To jest ta jediná, pravá, ustavičná příčina všeliké nenávisti, co jest jí ve světě. Jestliže tedy svět vás nenávidí — a on vás nenávidí zajisté, vás s námi a nás s vámi, vás křesťanů s námi apoštoly a nás apoštolů s vámi křesťany, nenávidí nás jenom proto, že jest zlý, my pak spravedliví; kdybychom byli takoví jako on, miloval by nás; ale že takoví nejsme, že jsme spravedliví — pravý opak jeho, nenávidí nás. A kterak jsme se stali spravedlivými — opakem jeho? tím, že jsme přešli anebo, jak tu stojí, že jsme přeneseni ze smrti do života — ze hříchu do ctnosti, z nepravosti do spravedlnosti, z nemilosti do milosti; nebo hřích, nepravost, nemilost jest duše smrt; ctnost, spravedlnost, milost jest duše život. Ó krásné, drahé, blahé přejití! ó krásné, drahé, blahé přenesení! Může-li býti krásnějšího, dražšího, blaženějšího nad ně?

Přejití, přenesení přes kluzké cesty, hluboké jámy, bezedné propasti, rozvodněné řeky, příkré skály není proti tomu nic. Jen jest-li tomu tak? jest-li to jisté, že jsme přeneseni ze smrti do života? Jest to jisté. *My víme* — jistě víme, — *že jsme přeneseni ze smrti do života* — do nadpřirozeného, svatého, Bohu libého života, — ó sladké, utěšené, radostné to vědění! sladká, utěšená, radostná to jistota! Nestojí-li za celý svět a všecky poklady jeho a za více? — Ale odkud to věděl svatý Jan? a odkud to věděli ti všickni, kteříž věděli, že ze smrti do života přeneseni jsou? odtud, dí, — *protože milujeme bratří* — všecky sice lidi, ale zvláště bratří, křesťany. To přenesení ze smrti do života stalo se na křtu svatém; a hle, přece se neodvolává svatý Jan na křest svatý, nýbrž na milování bratří, přece nepraví: protože jsme pokřtěni, nýbrž praví: protože milujeme bratří. Za jakou asi příčinou? nepochybně za tou, že pouhý křest není tak jisté, bezpečné znamení přenesení ze smrti do života jako milování bratří; nebo křest svatý může někdo neplatně anebo nehodně přijmouti, a pak není ze smrti do života přenesen; anebo někdo může po platném a hodném přijmutí křtu těžkého, smrtelného hříchu se dopustiti a tak všecku posvěcující milost, pravý, svatý, nadpřirozený to život duše ztratiti, a pak také není ze smrti do života přenesen, ač na křtu svatém přenesen byl. Ale kdo bratří miluje, křesťanskou

láskou miluje, o tom se se vší jistotou tvrditi může, že jest ze smrti do života přenesen; nebo kdyby nebyl přenesen, nemohl by bratří křesťanskou láskou milovati. Toto však milování bratří předpokládá svatý křest; nebo bez křtu svatého kterak pak by kdo mohl bratří milovati? kde by vzal lásku k nim? vždyť ji Bůh teprv na křtu svatém s posvěcující milostí skrze Ducha svatého v srdci rozlévá. Ne tedy křest bez milování bratří, nýbrž křest s milováním bratří jest jistým znamením přenesení ze smrti do života a zůstávání v životě; a to chce sv. Jan vyjádřiti slovem tím: My víme, že jsme přeneseni ze smrti do života a že v životě zůstáváme, protože milujeme bratří: jak pak ale, kdo nemiluje bratří? a takový nemiluje vlastně žádného, nebo když nemiluje ani bratří, koho pak by mohl milovati? Jak tedy takový, kdo nemiluje bratří? *kdo nemiluje, zůstává ve smrti* — a to tak jistě, jak jistě nemiluje, a tak dlouho, jak dlouho nemiluje a právě proto, že nemiluje. Hrozný to duše stav! Kéž by nikdo v něm nevězel! A vězí-li v něm, kéž by z něho vyváznouti hleděl! A vyvázne z něho milováním bratří.

Co pak ale ten, kdo nejen nemiluje, nýbrž také, což mnohem horší jest, nenávidí bratra svého v srdci svém? co ten? *Každý, kdož nenávidí bratra svého, vražedník jest* — nejen někdo, nýbrž každý, nechť muž anebo žena, nechť mladý anebo starý, nechť pán anebo sluha, každý bez rozdílu a bez výjimky, kdož nenávidí bratra svého, vražedník jest, i byť mu ani vlásku na hlavě nezkřivil, ani vody před ním nezkalil, ani špatného slova mu neřekl, vražedník jest, i byť se mu do očí nevím jak stavěl, nevím jak mu pochleboval, nevím co mu sliboval, vražedník jest, i byť od celého světa sebe více vážen, ctěn, oslavován, za sebe většího, upřímnějšího, věrnějšího milovníka, přítele, dobrodince jeho považován a vyhlašován byl, vražedník jest, protože nenávistí bratra svého v srdci svém zabijí a tak páté přikázání Boží přestupuje, kteréž zní: „Nezabiješ“; — *a* — co jste slyšeli o vražedníku? co víte o něm z křesťanského učení? *víte, že žádný vražedník nemá života věčného v sobě zůstávajícího*, — když žádný, tedy ani ten, kdož toliko nenávistí bratra svého v srdci svém zabijí; zabijí-li ho netoliko nenávistí, nýbrž také rukou, mečem, kyjem jako Kain Abela, ovšem že tím méně má život věčný v sobě zůstáva-

jící. Ale proč ani ten, kdož toliko nenávistí bratra svého zabijí? protože nemá posvěcující milosti v sobě zůstávající, s kteroužto život věčný úzce souvisí, bez kteréžto života věčného dosáhnouti nelze; a posvěcující milosti v sobě zůstávající nemá, protože se smrtelného hříchu dopouští, který se s posvěcující milostí nesrovnává, který všecku ze srdce ven vyhání, anebo spíše v něm ruší, v nic uvádí; a smrtelného hříchu se dopouští, protože nenávistí bratra svého zabijí a tak, jak již řečeno, přestupuje páté přikázání Boží. A když nemá života věčného v sobě zůstávajícího, co má v sobě zůstávajícího? co jiného než věčnou smrt, a věčnou smrt, protože smrtelný hřích, a smrtelný hřích, protože nenávist. To jest hrozné! Míti věčnou smrt v sobě zůstávající, nad sebou vládnoucí, sebe trápící, mučící a to ve dne i v noci, bez přestání, třebas až do smrti, a umře-li v nenávisti, také po smrti, bez konce, na věky. To jest hrozné, velmi hrozné, nejhroznější!

Naopak to u toho, kdo bratra svého miluje. Kdo bratra svého miluje, ten má život věčný v sobě zůstávající, a má život věčný v sobě zůstávající, protože má posvěcující milost v sobě zůstávající, a má posvěcující milost v sobě zůstávající, protože má lásku v sobě zůstávající. A kdo má lásku v sobě zůstávající, ten nezabijí bratra svého, neřku mečem, ani pouhou nenávistí, ale spíše klade vlastní život svůj za bratra svého, alespoň hotov jest vlastní život svůj za bratra svého položiti podle příkladu Pána Ježíše, jak o tom sv. Jan dále píše: *Po tomť jsme poznali lásku Boží, že On život svůj za nás položil.* — Zdá se, jako by tu státi mělo: Po tomť jsme poznali lásku Ježíše Krista k nám, že On život svůj za nás položil: nebo po tom jest zajisté a sice nejvíce, nejpatrněji poznati lásku Ježíše Krista k nám, že On život svůj za nás položil, ale kterak lásku Boží? Ježíš Kristus jest Bůh, jeho láska jest láska Boží. Když se tedy láska Ježíše Krista k nám po tom poznává, že On život svůj za nás položil; poznává se zajisté po tom také láska Boží k nám, a jaká láska Boží! jak široká, dlouhá, vysoká, hluboká! A když se láska Boží k nám po tom poznává, že On život svůj za nás položil, po čem pak se asi poznává láska naše ke bratřím? zajisté po tom, když my podle příkladu Ježíše Krista za bratří životy své klademe; a protož praví svatý Jan: *i my máme za bratří životy klásti.* Proč máme za bratří

životy klásti? protože je máme milovati; a proč je máme milovati? protože Bůh miloval nás a sice tak, že Ježíš Kristus život svůj za nás položil a tak příklad dal, jehož bychom následovali. A protož i my máme za bratří životy klásti, ovšem ne vždycky, ne kdykoli, ne bez potřeby, ne bez důležité příčiny, nýbrž jenom tenkráte, když láska ke bratřím takové oběti od nás požaduje, jako na př. požadovala od svatých apoštolů a jejich nástupníků, jako požaduje od misionářů mezi divokými národy, mezi lidožrouty, od kněží v čas moru a nakažlivých nemocí, od vojáků v čas vojny a jiných nebezpečenství a t. d. a to ještě ne vždycky, jen někdy, ale i když láska ke bratřím takové oběti od nás nepožaduje, máme alespoň vždycky hotovi býti, za bratří životy položiti, když by toho láska ke bratřím od nás požadovala.

Jsme-li však opravdu hotovi takovouto největší, nejtěžší oběť, jaká jest položení životů za bratří, přinésti, zdaliž nebudeme hotovi menší oběť přinésti, jako jest na př. nasycení lačných, odění nahých? zajisté že budeme a že jsme k tomu hotovi. Jak pak ale kdyby někdo ani takové mnohem menší oběti nechtěl přinésti, kdyby se nechtěl nad bratrem svým nuzným ani dost málo smilovati, co by se musilo o takovém souditi? že má lásku ke bratru svému anebo že jest bez lásky? co praví sv. Jan? *Kdo by měl statek tohoto světa a viděl by bratra svého, an nouzi trpí, a zavřel by srdce své před ním: kterak láska Boží zůstává v něm?* kterak možná, aby v něm zůstávala? Kdyby v něm zůstávala, ukázala by se; kdyby se nikdy neukázala, ukázala by se alespoň tehdáž, když vidí bratra svého nouzi trpěti; jestliže se ale ani tehdáž neukazuje, když nouze bratra jeho patrná jest, když ji k dobročinnosti vzbuzuje, vybízí, nutká, jest to jistým znamením, že v něm nezůstává; a nedí: láska ke bratrovi, nýbrž láska Boží neboli k Bohu, nebo že v něm nezůstává láska ke bratrovi, to jest patrno, to každý nahlíží; ne tak, že v něm nezůstává láska k Bohu, a protož bylo třeba výslovně to podotknouti, nebo když v něm nezůstává láska ke bratrovi, tím méně v něm zůstává láska k Bohu, když nemiluje bratra, jehož vidí a sice v nouzi postaveného vidí, tím méně miluje Boha, jehož nevidí. Láska k Bohu od lásky ke bratru nedá se odděliti. Kde není jedna, není také druhá a naopak.

Dále pozorujme, o kom praví, že láska Boží nezůstává v něm: o tom, kdo by měl statek tohoto světa, kdo by měl s potřebu a nad potřebu a mohl nuznému bratru svému pomoci, ne o tom, kdo by neměl statku tohoto světa a nemohl pomoci, a o tom, kdo by viděl bratra svého, an nouzi trpí, kdo by znal potřebu a nouzi jeho, o ní se přesvědčil; ne o tom, kdo by neviděl bratra svého nouzi trpěti, kdo by neznal jí anebo pochyboval o ní, a o tom, kdo by zavřel srdce své před bratrem svým místo toho, kdež by je měl před ním otevříti, nad ním se smilovati, jemu pomoci, ne o tom, kdo by srdce své před ním otevřel, jeho litoval, ač by mu pro vlastní nedostatek ku pomoci nepřispěl. O tom a jenom o tom praví, že láska Boží nezůstává v něm. A když v něm láska Boží nezůstává, co v něm zůstává? nic jiného nežli smrt; a poněvadž již dříve řekl, že, kdo nemiluje, zůstává ve smrti, tedy smrt zůstává v něm, a on ve smrti. An ale takový rád se vymlouvá, těžkost, nemožnost a kdo ví co ještě předstírá, nuzného bratra svého lahodnými slovy odbývá, jemu na př. praví: Jdi v pokoji, ohřej se a najez se, ale nic mu nedává (Jakub 2, 16.): dává sv. Jan co starý, pečlivý, laskavý otec od takovéto marné, jalové, ničemné lásky výstrahu, řka: *Synáčkové moji, nemilujmež slovem, ani jazykem, ale skutkem a pravdou.* Kdy milujeme slovem a jazykem? když nuzného bratra svého podobně onomu svrchu uvedenému odbýváme, když mu na př. pravíme: Rád bych ti dal, kdybych měl, ale nemám; rád bych ti pomohl, kdybych mohl, ale nemohu; ježto tomu naopak jest, ježto máme a můžeme dáti, ale nechceme. A kdy milujeme skutkem a pravdou? skutkem milujeme, když jdeme a z toho, co máme, nuznému dáváme, máme-li mnoho, mnoho, máme-li málo, málo; a pravdou milujeme, když mu dáváme srdcem upřímným, milosrdným, laskavým. V prvním pádu jsme ohavní pokrytci, protože tvrdost, nemilosrdnost srdce svého pokrýváme slovy lahodnými, vlídnými, protože se na oko jinými stavíme, nežli v pravdě a skutku jsme; v druhém pak jsme praví milovníci Boha a bratří svých.

Obsah.

Nedivte se tomu, že vás svět nenávidí. On vás nenávidí, protože ze světa nejste; a ze světa nejste, protože jste přeneseni ze smrti do života, jakož to jistě odtud víme,

že milujete bratří. Kdo nemiluje, není přenesen ze smrti do života, ale zůstává ve smrti; a kdo nenávidí bratra svého, nejen zůstává ve smrti, ale také vražedník jest, a žádný vražedník, jak víte, nemá života věčného v sobě, jsa zbaven milosti Boží. Ale kdo miluje, ten bratru svému nejen života nevezme, ale spíše za něj svůj vlastní život dá podle příkladu Pána Ježíše; alespoň mu v nouzi, pokud může, pomůže. A protož milujme bratří, ne slovem a jazykem, ale skutkem a pravdou.

Epištola na neděli třetí po svatém Duchu.

I. Epištola sv. Petra 5, 6—11.

Nejmilejší! Pokořte se pod mocnou rukou Boží, aby vás povýšil v čas navštívení, všelikou péči svou uvrhnouce na něho, neboť on má péči o vás. Střízlivi buďte a bděte; nebo protivník váš ďábel jako lev řvoucí obchází, hledaje, kohoby pohltil, jemužto odpírejte, silni jsouce u víře, vědouce, že bratrstvu vašemu, tomu, kteréž na světě jest, též utrpení se děje. Bůh pak všeliké milosti, kterýž povolal nás k věčné slávě v Kristu Ježíši, onť vás, když maličko potrpíte, dokonalými učiní, utvrdí i upevní. Jemuž buď sláva a panování na věky věkův! Amen.

Výklad.

Nejmilejší! Pokořte se pod mocnou rukou Boží, — když vám zahrozí, když se vás dotkne, když vás udeří, když na vás břemena, těžkosti vloží, když vás jako zlato v ohnivé peci drží a zkouší. Jako dítě se pokoří pod mocnou rukou otcovou, když je začne trestati, rovněž tak i vy se pokořte pod mocnou rukou Boží. Nezadržujte, neodvracujte jí, nevzdorujte, neprotivujte se jí; nic by vám to nespomohlo, protože ona mocná, velemocná, všemohoucí jest, a vy slabí jste; ale podrobte se všemu, přijměte a snášejte všecko, co ona na vás sesílá anebo dopouští, byť to sebe trpčejší, odpornější, bolestnější bylo; a víte-li proč? *aby vás* (Bůh) *povýšil* — poctil, pochválil, oslavil — *v čas navštíveni*, — čas

navštívení nepřichází stejně; někdy přichází dříve, někdy později, někdy za živa, někdy až po smrti člověka; Jobovi na př., kterýž ztratil všecky děti a všecko jmění své, přišel za živa; nebo praví o něm Písmo svaté: „Požehnal pak Hospodin Jobovi k posledku, více nežli v počátku jeho. A měl čtrnácte tisíc ovcí, a šest tisíc velbloudů, a tisíc spřežení volů, a tisíc oslů. A měl sedm synů a tři dcery“ (Job 42, 12. 13); Lazarovi pak, kterýž ležel u vrat bohatce, pln jsa vředů, žádaje nasytiti se drobty, které padaly se stolu bohatce, přišel až po smrti, nebo řekl o něm Pán Ježíš: „Stalo pak se, že umřel žebrák a nesen jest od andělů do lůna Abrahamova“ (Luk. 16, 20—22). Ale, nepřijde-li čas navštívení dříve, přijde zajisté v poslední, soudný den. A to jest vlastně ten čas, kterýž tu sv. Petr na mysli mé, a o kterém mluví; to jest ten čas, kde vás Bůh povýší za vaše ponížení. Ó jaké to bude povýšení! povýšení přede všemi anděly a Svatými, před veškerým lidským pokolením a před celým světem. Jaké to bude povýšení, když všecken svět zraky své k vám obrátí, a podiví se povýšení vašemu! A to bude teprv první počátek povýšení vašeho, co pak teprv bude následovati! —

A protož se pokořte pod mocnou rukou Boží, a tolikrát se pod ní pokořte, kolikrát se vás bolestně dotkne, — *všelikou péči* — starost, úzkost — *svou* o sebe, o děti, domácí, příbuzné, a o to, co budete jísti, co budete píti, čím se budete odívati, s pevnou, nezvratnou, úplnou, radostnou nadějí a důvěrou — *uvrhouce* — složíce — *na něho*, — a jisti jsouce, že vás naděje, důvěra vaše k němu nesklame, — *neboť on má péči o vás*, — on dříve o vás než vy o sebe, on větší o vás, než vy o sebe, on největší o vás, když vám nejhůř jest, když toho nejvíce potřebujete. Jako otec péči má o své děti, hospodář o svou čeleď a všecky své domácí, rovněž tak i on má péči o vás, a má péči o vás proto, že jest otec váš a vy jste dítky jeho, že jest hospodář váš a vy jste čeleď a domácí jeho. A kterak by o vás péče neměl, když má péči o všecky, i nejmenší, nejnepatrnější tvory své? kterak by o vás péče neměl, když má péči o ptactvo nebeské a živí je? zdaliž vy nejste více, než ptactvo nebeské? — a kterak by o vás péče neměl, když má péči o kvítí polní, a odívá je? zdaliž vy více nejste, než kvítí polní, které dnes jest, a zejtra se vloží do peci? —

Poněvadž tedy on o vás péči má, vy nemějte péče o sebe. Mějte sice péči, ale o to, abyste se pod mocnou rukou jeho kořili, abyste všecko, co na vás sesílá neb dopouští, milerádi přijímali a snášeli, všecko, co vám za povinnost ukládá, pilně, věrně, dokonale plnili, podobně dětem a služebníkům, kteříž o to péči mají, aby práci, od otce, od hospodáře jim uloženou, náležitě vykonali; nebo vědí, že by, kdyby ji zanedbali, brzy z úst jeho uslyšeli: „Kdo nechce pracovati, ať nejí“ (2. Thessal. 3, 10). O to mějte péči, velikou, ustavičnou, ale o ostatní buďte bez péče, protože on sám má péči o vás. Nyní bych mohl napomenutí svá již skončiti, kdyby nebylo jednoho nepřítele, protivníka, kterýž mocí usiluje ze spasení vašeho vás zloupiti, a dočista zkaziti, a proto musím k dosavadním napomenutím svým ještě přidati: *Střízlivi buďte a bděte*, — střízlivi buďte, abyste mohli bdíti; nebo kdo se opije, ten nebdí, ale spí, a bděte, abyste se mohli proti nepříteli svému brániti, když by vás nalezl; nebo kdo nebdí jako vojín na stráži, ten nemůže nic začíti, na něm má nepřítel vyhráno, s tím může naložiti, jak se mu líbí, a že s ním dobře nenaloží, jde z toko, že nepřítelem jeho jest, a rozumí se samo sebou, že tím hůř s ním naloží, čím větším nepřítelem jeho jest, a že s ním nejhůř naloží, když největším, úhlavním nepřítelem jeho jest, a takový jest ďábel; před ním jest tedy jednomu každému obzvláštní střízlivosti a bedlivosti zapotřebí; a protož pravím: Střízlivi buďte a bděte; *nebo protivník váš ďábel jako lev řvoucí obchází, hledaje, koho by pohltil*, — strašlivěji nemohl sv. Petr ďábla popsati, než jak ho tu popisuje, když o něm praví, že jest jako lev, nejsilnější, nejlítější, nejhroznější to zvíře mezi všemi zvířaty, a že jest jako lev, ne nasycený, ale hladový, náramně hladový, hladem řvoucí, tak že se řvaní jeho daleko široko po horách, dolech a lesích rozléhá, tento náramný hlad, to jest, náramná žádost po věčné záhubě naší že mu nedává nikde pokoje, že ho nenechá ani spáti, ani ležeti, ale že ho neustále nutká, aby bděl a obcházel a hledal, koho by pohltil, ne koho by pomačkal, poválel, pokousal, — tím by se hlad jeho ani dost málo nezahnal, žádost záhuby naší neukojila, — ale koho by najednou celého pohltil, to jest, v těžký, smrtelný hřích, a třeba v množství smrtelných hříchů potrhl, a tak na věčnou záhubu přivedl, — tím se teprv hlad jeho zažene, žádost

jeho ukojí, ale jenom strany toho pohlceného, v hříchy potrženého, na zábubu přivedeného, ne strany ostatních, nepohlcených, v hříchy nepotržených, na záhubu nepřivedenych; strany těch trvá jeho hlad, jeho žádost pořád, a nutká ho bez přestání, aby nespal, neležel, ale bděl a obcházel a hledal, koho by pohltil; a protož on také neustále bdí a obchází a hledá, koho by pohltil, a bude bdíti a obcházeti a hledati až do skonání světa; neboť se nespokojí s pohlcením jednoho, ani dvou, ani pěti, ani desíti, ale rád by pohltil všecky od prvního až do posledního.

Ale co činiti, aby nás nepohltil? to, co tu sv. Petr radí a velí, řka: *jemužto odpírejte*, — kdykoliv vás v nějaký hřích strhnouti chce; chce-li vás na př. potrhnouti v nečistotu, odpírejte mu a rcete: Psáno jest: „Blahoslavení čistého srdce, nebo oni Boha viděti budou“ (Mat. 5, 8); chce-li vás potrhnouti v nenávist, odpírejte mu a rcete: Psáno jest: „Každý, kdož nenávidí bratra svého, vražedník jest“ (1. Jan 3, 15); chce-li vás potrhnouti v zlodějství, odpírejte mu a rcete: Psáno jest: „Zloději nebudou královstvím Božím vládnouti“ (1. Kor. 6, 10); chce-li vás potrhnouti v lakomství, odpírejte mu a rcete: Psáno jest: „Jestiť ziskem velikým pobožnost s dostatečností“ (1. Timot. 6, 6); chce-li vás potrhnouti v nevěru, odpírejte mu a rcete: Psáno jest: „Kdo pak neuvěří, bude zatracen“ (Mar. 16, 16); anebo chce-li vás v jiné hříchy potrhnouti, odpírejte mu podobně, ale silně, statně, zmužile — *silni jsouce u víře* — v Pána Ježíše. Pán Ježíš trpěl a umřel, a tím ďábla přemohl, a nejen ho přemohl, ale také nám sílu k přemáhání ďábla zasloužil a vymohl. Tuto sílu přivlastňujete sobě, když v Pána Ježíše, přemožitele ďábla, věříte, jej milujete, v něho doufáte, a tím více ji sobě přivlastňujete, čím více v Pána Ježiše věříte, jej milujete, v něho doufáte, tak, že pak silni jste u víře, nejen silni jako ďábel, ale mnohem silnější, ač on silný jest jako lev. A silni u víře jste proto, abyste mu silně, statně odpírali, odpíráním ho přemáhali a slavného vítězství nad ním dobyli.

Silně mu tedy odpírejte, vítězně ho přemáhejte, silni jsouce u víře; a odpírejte mu také a všeliké utrpení, které se vám děje, statně snášejte, — *vědouce, že bratrstvu vašemu, tomu, kteréž na světě jest, též utrpení se děje.* Kdybyste věděli, že se jenom vám utrpení děje a žádnému jinému, anebo

že se utrpení děje takovým lidem, o nichž se domýšleti můžete, že toho za své hříchy zasluhují, jako lhářům, podvodníkům, zlodějům, lupičům, cizoložníkům, opilcům atd., anebo že se, ač dobrým, ctnostným lidem, avšak jenom někdy, jenom na některém místě utrpení děje, anebo že se jiným jiné utrpení děje, nežli vám, že se jim utrpení děje, o němž byste se mohli domnívati, že mnohem lehčejší jest, nežli vaše: nebylo by divu, když byste srdcem klesali, a utrpení, kteréž se vám děje, snášeti se zdráhali. Ale vy víte, a víte to proto, že to na své vlastní oči pořád vidíte, vy víte, že bratrstvu vašemu, to jest, křesťanstvu, které hříchů se varuje, a Bohu věrně slouží, a u Boha v lásce a milosti jest, utrpení se děje, a že bratrstvu vašemu veškerému, kteréž na světě jest, a kdekoliv na světě jest, utrpení se děje, a že se mu totéž, co vám, utrpení děje; a to vás musí přece pohnouti k tomu, ubyste utrpení své po příkladu bratrstva svého statně a vytrvale snášeli. Nebo z toho, že utrpení mezi bratrstvem vaším tak obecné jest, musíte poznati, že k dosažení věčné slávy potřebné a prospěšné jest, jakož tu také sv. Petr tvrdí: *Bůh pak* — původ, dárce — *všeliké milosti, kterýž* — bez naší zásluhy, z pouhé své milosti — *povolal nás k věčné slávě své v Kristu Ježíši*, — co takové, kteříž v Kristu Ježíši jsou, žijí, stojí, to jest, co křesťany, — *on vás* — z pouhé milosti své, — *když maličko potrpíte*, — skrze to maličké, kratičké utrpení a po tom maličkém a kratičkém utrpení, nebo vezdejší utrpení, byť sebe větší a delší bylo, není u přirovnání k věčné, neskončené slávě jiné, než maličké a kratičké, v Kristu Ježíši, u víře v něho, v lásce a naději k němu, to jest, co křesťany — *dokonalými učiní, utvrdí i upevní*, — a dokonalé, utvrzené, upevněné ve věčnou slávu uvede. *Jemuž buď* — za všelikou milost jeho, obzvláště za to povolání, zdokonalení, utvrzení, upevnění, oslavení — *sláva a panování na věky věkův*! *Amen.*

Obsah.

Pokořujte se pod mocnou rukou Boží, když na vás utrpení dopouští, aby vás v poslední, soudný den povýšil, všelikou péči svou o časnou výživu s úplnou důvěrou skládajíce při tom na něho, neboť on má péči o vás, obzvláště, když trpíte. Mimo to buďte střízlivi a bděte, aby vás protivník váš ďábel nepohltil, neboť on obchází jako lev řvoucí

a hledá vás. Nedejte se mu v hříchy potrhnouti, ale odpírejte mu silnou věrou v Pána Ježíše, a mějte na paměti, že se jiným křesťanům nevede lépe na světě, nežli vám. Bůh, jenž nás z pouhé milosti své co křesťany k věčné slávě povolal, ten nás tu co křesťany skrze krátké utrpení zdokonaluje, utvrzuje a upevňuje, a když nás tu zdokonalí, utvrdí a upevní, pak nás ve věčnou slávu svou uvede. Jemuž za to sláva a panování na věky!

Epištola na neděli čtvrtou po sv. Duchu.

Epištola k Řím. 8, 18–23.

Bratří! Mám za to, že utrpení tohoto času nejsou rovna budoucí slávě, kteráž se zjeví v nás. Neboť očekávání tvorstva zjevení synů Božích očekává. Marnosti zajisté poddáno jest stvoření nechtě, ale pro toho, kterýž je poddal v naději, že i to stvoření vysvobozeno bude od služebnosti porušení v svobodu slávy synů Božích. Víme zajisté, že všecko stvoření lká a ku porodu pracuje až posavad. A netoliko to, ale i my prvotiny ducha majíce, i my sami v sobě lkáme, očekávajíce vyvolení synů Božích, vykoupení těla našeho, v Ježíši Kristu, Pánu našem.

Výklad.

Bratří! Mám za to, — jsem tím jist, jsem o tom co o jistotné pravdě přesvědčen, — *že utrpení tohoto času nejsou rovna budoucí slávě, kteráž se zjeví v nás.* A to hlavně za dvojí příčinou, předně za tou, že utrpení tohoto času jsou kratičká, budoucí sláva ale že bude dlouhá, věčná; a za druhé za tou, že utrpení tohoto času jsou maličká, lehká, budoucí sláva ale že bude velmi veliká, těžká, jakož sv. Pavel na jiném místě praví, totiž v druhém listu ke Korintským slovy: „Soužení naše, jsouc nyní kratičké a lehké, působí v nás převelmi velikou váhu slávy věčné“ (2. Kor. 4, 17). Nebo dlouho-li trvají utrpení tohoto času? déleji zajisté ne,

než život vezdejší, tedy šedesát, sedmdesát, osmdesát let; a dejme tomu, že by tak dlouho trvala jako život Methusalémův devět set šedesáte devět let, ačkoliv nikdy tak dlouho a v jednom kusu netrvají, ale s úlevou, potěchou, radostí se střídaji; avšak dejme tomu, co by to bylo proti tisícům a milionům let, proti celé, nekonečné věčnosti, po kterouž budoucí sláva potrvá? — A právě proto, že utrpení tohoto času jsou tak krátká, jsou tak malá a lehká; i to největší, nejtěžší utrpení proti nejmenší, nejlehčí budoucí slávě jest malé a jako pírko lehké; dá-li se na váhu, váha s utrpením na znamení lehkosti běží nahoru, váha se slávou na znamení tíže padá dolů. A co jest to, co sebe menší a lehčí slávu tak velikou a těžkou činí? její nekonečné, věčné trvání. Když tedy ani nejdelší, největší a nejtěžší utrpení tohoto času nemůže se vyrovnati budoucí slávě ani nejmenší, nejlehčí, kterak pak se může vyrovnati slávě svrchované, nesmírné, nevypravitelné? — A protož dobře praví sv. Pavel, že utrpení tohoto času nejsou rovna budoucí slávě, kteráž se zjeví v nás, v synech a dědicích Božích a spolu dědicích Kristových.

Ona v nás již přebývá, ale ještě skrytě. Přijde čas, kde se odkryje, odhalí, zjeví v nás a na nás asi tak, jako na Pánu Ježíši se zjevila na hoře Tábor, když se před Petrem, Jakubem a Janem proměnil, když se zastkvěla tvář jeho jako slunce, a roucho jeho učiněno jest bílé jako sníh, a když Petr promluviv, řekl k Pánu Ježíši: „Pane! dobréť jest nám zde býti: chceš-li, udělejme tu tři stánky, tobě jeden, Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden“ (Mat. 17, 1—4). A kdy se to stane? při skonání světa, až přijde Pán Ježíš soudit živých i mrtvých, jakož sv. Pavel na jiném místě praví: „Když pak se ukáže Kristus, život váš, tehdáž i vy se ukážete s ním v slávě“ (Koloss. 3, 4). Z toho že všeho jde, abychom utrpení tohoto času rádi přijímali a trpělivě snášeli. Že někdy na opak činíme, že utrpení tohoto času neradi přijímáme a netrpělivě snášíme, pochodí odtud, že na přítomné utrpení hledíme, ale na budoucí věčnou, neskončenou slávu zapomínáme. Kdybychom na ni pamatovali, lehko bychom na přítomné utrpení zapomněli, a ne-li zapoměli, alespoň je sobě ulehčili. A protož si hluboko do srdce vštěpme slova apoštolova: Mám za to, že utrpení tohoto času nejsou rovna

budoucí slávě, kteráž se zjeví v nás, a to tak jistě, jak jistě veškerá příroda toto zjevení její toužebně očekává. *Nebo očekáváni* — všeho — *tvorstva*, — co ho na nebi, na zemi, ve vodách, v povětří jest, jako slunce, měsíce, hvězd, ptactva, zvěře, plazů, ryb, bylin, skalin, slovem veškeré přírody — *zjevení synů Božích* — v slávě — *očekává*, — a očekává je proto, že její vlastní zjevení v slávě od zjevení synů Božích závisí.

Jako dle uvedených slov apoštolových: „Když se ukáže Kristus, život váš, tehdáž i vy se ukážete s ním v slávě;“ zjevení synů Božích od zjevení Syna Božího, Ježíše Krista závisí, rovněž tak i zjevení všeho tvorstva, veškeré přírody závisí od zjevení synů Božích. Dokud se Syn Boží v nebeské, Božské, věčné slávě své nezjeví, nemohou se synové Boží v slávě zjeviti; a dokud se synové Boží v slávě nezjeví, nemůže se tvorstvo, příroda v slávě zjeviti. Abych to podobenstvím vysvětlil, poukazuji na krále. Když se král v slávě své ukáže, ukáží se také synové a služebníci jeho ve slávě, a ukáže se také celý palác jeho ve slávě. A Pán Ježíš jest král, synové Boží jsou synové a služebníci jeho, a příroda jest palác jeho. A tak tedy příroda očekává zjevení synů Božích, a není divu, neboť ona se nenachází více v tom stavu, v kterémž byla na počátku, v kterémž ji Bůh stvořil, totiž v stavu slavném, blaženém; ona se nachází v stavu bídném, trudném.

Marnosti — proměně, nestálosti, bídě, porušenosti, zkáze, pomíjitelnosti, klatbě — *zajisté poddáno jest stvoření* — u př. slunce, měsíc, hvězdy vycházení, zapadání, zatmění; obloha, povětří, zamračení, blýskání, hřímání, bouři; země vedru, mrazu, suchu, povodni, neúrodě, hromobití, třesení; kámen rozdrcení, rozpadání, rozprášení; voda zkalení, vyschnutí, smradnutí; květiny opadání, uschnutí, zmrznutí; obilí rezu, koukoli, krupobití; stromoví větrům, housenkám, chroustům, ohni; ovoce kazům, červům, hnití, kažení se; zvěř, ptactvo strachu, hladu, žízni, zimě, horku, nemocem, bolestem, smrti; mimo to jaké svévolnosti, rozpustilosti, necitelnosti, ukrutnosti lidské poddána jsou mnohá zvířata při tahání, vození, jezdění, běhání, krmení; mnozí ptáci při lapání, číhání, střílení, chování v klecích; ryby při chytání, lovení, strouhání, kuchání, trhání; konečně jakému zneužívání k zlému od lidí vůbec poddáno jest stvoření, u př. po-

krmy k nestřídmosti, obžerství, nápoje k opilství; oděv, bohatství k pyšnění se, k vychloubání se před bližními, k vypínání se nad ně, k pohrdání jimi; obzvláště pak od pohanů, kteříž ze stvoření bohy činí, a těm bohům se klanějí, se modlí a oběti přinášejí! A tak všecko stvoření na nebi i na zemi, v povětří i ve vodě, živé i bezživotné marnosti, nestálosti, porušenosti, klatbě poddáno, a původní stálosti, neporušenosti, krásy, slávy, požehnání zbaveno jest; ne že se samo marnosti poddalo, ne že se samo slávy své zbavilo, nýbrž že marnosti poddáno a slávy své zbaveno jest — *nechtě* — proti vůli, chuti, náklonnosti, přirozenosti své, k hlubokému, velikému ustavičnému zármutku a želu svému, — *ale pro toho*, — totiž pro Boha, — *kterýž je* — marnosti, klatbě — *poddal*, — když hříšnému Adamovi řekl: „Že jsi uposlechl hlasu ženy své, a jedl jsi z stromu, z kteréhož jsem rozkázal tobě, abys nejedl, zlořečená (bude) země v díle tvém: v pracech budeš jísti z ní po všecky dny života svého. Trní a hloží tobě ploditi bude, i budeš jísti bylinu země (místo ovoce rajského). V potu tváři své chléb jísti budeš, dokavadž se nenavrátíš do země, z kteréž vzat jsi: nebo prach jsi, a v prach se navrátíš“ (Genes. 3, 17—19).

Bůh stvořil zemi a celou přírodu pro člověka a sice pro člověka v milosti postaveného, nevinného, svatého, spravedlivého; stvořilť ji člověku a jeho stavu příhodnou, prospěšnou; stvořil ji krásnou, bohatou, úrodnou, a protož ji také v jejím původním, krásném stavu tak dlouho zachovával, dokud člověk ve svém původním stavu — v stavu milosti, nevinnosti, svatosti, spravedlnosti trval; jak brzy ale z něho hříchem vypadnul, hned Bůh celou přírodu, všecko stvoření marnosti, porušenosti, zkáze poddal; nebo ta příroda, to stvoření, tak jak bylo, nesrovnávalo se s člověkem hříšným, padlým; nebylo jeho stavu příhodné, prospěšné, nýbrž škodlivé.

Kdyby ho byl Bůh tak, jak bylo, nechal, byl by byl člověk řekl: „Hřešil jsem, a co se mi (za to) smutného přihodilo“ (Sir. 5, 4)? a tím hůř bylby sobě počínal, tím více se pyšnil a vychloubal, tím jistěji na Boha zapomínal a stvoření zbožňoval. Nebo když nyní mnozí o ničem jiném leč o stvoření věděti nechtějí, ač jest marnosti poddáno, jak pak teprv, kdyby marnosti poddáno nebylo! když nyní mnozí nikomu leč stvoření sloužiti nechtějí, ač jim není ve všem po vůli, jak pak teprv, kdyby jim pomyšlení činilo, a co

jen hrdlo ráčí, v hojnosti dávalo! Ó pak by po památce, službě a úctě Boží na vždy bylo veta! Bůh to věděl, a pro odvrácení, zamezení takové všeobecné bezbožnosti všecko stvoření marnosti podrobil. Díky, věčné díky jemu za to! I také za tou příčinou Bůh všecko stvoření marnosti podrobil, aby ono marností svou člověka z jeho vlastní marnosti — hříšnosti, neposlušnosti, vzdorovitosti, pýchy, hrdosti, klatby atd. upomínalo, aby mu ji jako v zrcadle před oči stavělo, a jej k pokání vedlo. Když u př. člověk vidí, jak ptactvo se ho bojí, leká a zdaleka před ním utíká, co si může a má při tom mysliti, leč že zlý, nebezpečný jest, že mu není co věřiti? anebo když mu vůl nechce tahati, kůň ho nechce nositi, co si může a má při tom mysliti, leč že sám nechtěl a nechce vůle Boží plniti, přikázání Božích zachovávati? anebo když mu krupobití pole, luka, zahrady zpustoší, co si může a má při tom mysliti, leč že hříchem srdce své, duši a mysl svou zpustošil, a v očích Božích ohavnou učinil? anebo když mu pole práci, pot, výlohy koukolem, bodláčím, neúrodou splácí, co si může a má při tom mysliti, leč že se sám Bohu svému za dobrodiní nevděkem odměnil? — Ó tento stav marnosti, do kterého Bůh všecko stvoření postavil, jest padlému, hříšnému člověku jedině příhodný a prospěšný. Ó kýžby ho člověk k svému povstání, polepšení použil!

Ač ale Bůh stvoření marnosti poddal, avšak ne na vždycky, ne bez nadějnosti, nýbrž jenom na čas — *v naději, že i to stvoření vysvobozeno bude od služebnosti porušení v svobodu slávy synů Božích.* Jako bylo Bohem marnosti či porušenosti poddáno, aby jí co otrok sloužilo, rovněž tak bude zase Bohem od služebnosti, poroby, otroctví porušení neboli marnosti vysvobozeno, a nejen od služebnosti porušení vysvobozeno, ale také v opáčný stav — v svobodu slávy synů Božích postaveno. Svoboda jest totiž opak služebnosti neboli otroctví, a sláva jest opak porušení neboli marnosti. V tom opačném, novém stavu bude stvoření jako pán požívati svobody, kteráž od slávy synů Božích záviseti bude; kteráž mu s tou slávou nastane, a s ní potrvá na věky; v tom opačném, novém stavu bude jako pán požívati svobody se slávou, a slávy se svobodou synů Božích. V jedné i druhé, v svobodě i slávě synů Božích bude míti hojný podíl; a jedna i druhá, i svoboda i sláva budou se vespolek zvětšo-

vati, doplňovati, dovršovati; jedna i druhá bude stav jeho nejvýš dokonalý, krásný, slavný, blažený činiti.

Takovou naději má od Boha stvoření; v té naději již budoucí, nadpřirozenou, svrchovanou, neporušitelnou slávu v sobě počalo a jest tou slávou těhotné; a nezbývá, než aby ji porodilo, což se také zajisté stane, jak z jeho lkání a ku porodu pracování se vší jistotou předzvídati jest. *Víme zajisté, že všecko stvoření lká a ku porodu pracuje až posavad.* Víme to, protože to každého roku na své vlastní uši slyšíme a na své vlastní oči vidíme. Slyšíme na podzim a v zimě, kterak všecko stvoření nad služebností, otroctvím porušení lká, naříká, slzí a po vysvobození od ní bolestně touží, žádá, vzdychá; a vidíme z jara a v létě, kterak všude všecko stvoření vší mocí a silou ku porodu pracuje, kterak pracuje na nebi, ve vzduchu, na zemi, kterak pracuje na horách, v dolinách, ve vodách, kterak pracuje na polích, na lukách, v lesích, v zahradách, a tím úsilným pracováním mnoho toho zajisté porodí: modrou oblohu, jasné nebe, čistý vzduch, krásné, teplé dny, světlé, hvězdnaté noci; porodí množství ptactva, zvířat, ryb; v zahradách co porodí květů a ovoce, na polích co obilí rozličného druhu, na lukách co trávy a kvítí! slovem, porodí toho tolik, že to veškerému lidskému pokolení na celý rok stačí a že ještě zbude; tolik, že velice zemdlí a že pak po celou zimu jako ve snách, ve mdlobách leží. Ač se ale tolik ku porodu napracuje a tolik toho také porodí, avšak přec to není ještě to, ba ani stín toho, co vlastně poroditi chce. A dlouho-li již tak ku porodu pracuje a rodí, ač ne to, co vlastně poroditi chce? od té doby, co je Bůh marnosti neboli služebnosti porušení poddal, až posavad. A jako až posavad, bude i budoucně každého roku ku porodu pracovati a roditi, ale pořád bez žádoucího výsledku, protože pořád roditi bude jenom to, co jest marné, porušitelné, nestálé, bídné, ne to, co jest nepomíjitelné, věčné, slavné. Až teprv při skonání světa, v poslední den, když Bůh všemu stvoření ku pomoci přispěje, když všecko, cožkoli na něm a v něm marného, porušitelného jest, ohněm až do gruntu vypálí, vyčistí, zruší a zničí, když vyplní to, co sv. Petr napsal: „Přijdeť pak den Páně jako zloděj, ve kterémžto nebesa s velikou prudkostí pominou a živlové horkostí se rozplynou, země pak i díla, kteráž jsou na ní, shoří;“ a „Nového pak nebe a nové země podle zaslíbení

jeho čekáme, ve kterýchž spravedlnost přebývá“ (2. Petr. 3, 10. 13.); potom teprv, jsa tak ohněm od služebnosti porušení vysvobozeno, porodí to, co poroditi chce a má, porodí krásu, slávu, blaženost, kteráž bude přiměřená a podobná kráse, slávě, blaženosti synů Božích, porodí krásu, slávu, blaženost, proti které všecka vezdejší krása, sláva, blaženost není nic; anebo chceme-li to vyjádřiti slovy sv. Petra, porodí nové nebe a novou zemi, ve kterýchž spravedlnost, ne jako nyní spravedlnost a nepravost, nýbrž jenom spravedlnost, samá spravedlnost, a se spravedlností samá radost a blaženost přebývati bude. A protož není divu, že všecko stvoření, celá příroda lká a ku porodu pracuje až posavad.

A netoliko to — stvoření — *ale i my* — věřící, křesťané — *prvotiny ducha* — prvotné, první, částečné milosti a dary Ducha svatého, zejména posvěcující milost — *majíce* — synové a dědicové Boží slujíce a jsouce, — *i my sami v sobě lkáme*, — bolestně vzdycháme; nebo majíce prvotiny Ducha svatého, máme sice mnoho, ale nemáme ještě všeho, to ostatní máme teprv k doufání, k očekávání; majíce prvotiny Ducha svatého, jsme sice spaseni, ale teprv v naději, jsme sice povýšeni a oslaveni, ale teprv před Bohem a anděly; majíce prvotiny Ducha svatého, máme, jak jsem podotkl, posvěcující milost, poklad to veliký, ale ve hliněných nádobách; nevíme, zdaliž v ní až do smrti setrváme; majíce prvotiny Ducha svatého, jsme synové a dědicové Boží, ale nejsme ještě od veškerého světa za syny a dědice Boží uznáni, nejsme co synové a dědicové Boží od veškerého lidského pokolení milováni, ctěni, chváleni, oslavováni; naopak jsme za nepřátely, škůdce, zlosyny drženi a co takoví nenáviděni, tupeni, pronásledováni, mučeni. Dědictví, bohatství máme neporušitelné, neposkvrněné, nevadnoucí; ale nejsme ještě do něho uvedeni, nejsme v jeho držení, nevládneme jím; koruny a palmy máme, ale na hlavách a v rukou jich ještě nenosíme. A tak jest ještě mnoho toho, čehož nemáme, čehož teprv očekáváme; a právě proto v sobě lkáme, že toho teprv očekáváme, jakož tu také apoštol Páně praví — *očekávajíce vyvolení* — oslavení, projevení, a sice úplného, dokonalého, trvanlivého vyvolení, oslavení, projevení — *synů Božích, vykoupení těla našeho.*

Očekávajíce vyvolení, oslavení svého, očekáváme také vykoupení těla našeho, totiž od smrti a porušení, to jest,

vzkříšení těla našeho v poslední den, a co se při tom rozuměti musí, obnovení, oslavení, připodobnění těla našeho k tělu jasnosti Pána Ježíše Krista, a očekáváme vykoupení, oslavení těla našeho proto, že by bez něho vyvolení, oslavení naše nebylo celé, úplné, dokonalé, že se vykoupením, oslavením těla našeho teprv doplní, dovrší, veškerému světu na nejvýš zjevné, patrné učiní. Pak budeme míti všecko, a nebudeme po ničem více toužiti, ničeho více očekávati; pak nebudeme v sobě lkáti, vzdychati, alebrž nesmírně a bez konce se radovati, a Boha svého chváliti. Pak budeme od veškerého světa za syny Boží uznání, a co takoví milováni, ctěni, oslavováni.

Pak se teprv vyplní, co již v starém Zákoně psáno jest: „Tehdy státi budou spravedliví u veliké stálosti proti těm, kteříž je sužovali a kteříž odjímali (kazili) práce jejich. Vidouce (to), zkormoutí se bázní hroznou a podiví se náhlému a nenadálému spasení (jejich), říkajíce sami u sebe, želíce (nadarmo), a ouzkostí ducha lkajíce: Toť jsou ti, ježto nám byli někdy ku posměchu, a za přísloví potupné. My nesmyslní, měli jsme život jejich za bláznovství, a konec jejich za bezectný; aj jak jsou počteni mezi syny Boží, a mezi svatými jest los jejich“ (Moudr. 5, 1—5.)

Obsah.

Jistá věc jest, že vezdejší, sebe větší utrpení nemůže se vyrovnati budoucí slávě, kteráž se zjeví na nás, co na synech Božích, a to tak jistě, že na zjevení té slávy celá příroda čeká. A není divu, neb se náchází v stavu porušenosti mimovolné, ale v naději, že z něho vysvobozena a slávy synů Božích účastnou učiněna bude. V té naději vidíme ji, jak velice po tom vysvobození a po té slávě touží, a všemožně o ni usiluje, ač nadarmo, dokud jí Bůh nespomůže. A netoliko ona, ale i my sami v Duchu svatém po té slávě toužíme, kteráž se oslavením těla našeho dokoná.

Epištola na neděli pátou po svatém Duchu.

I. Epištola sv. Petra 3, 8—15.

Nejmilejší! Všickni buďte jenomyslní, lítostiví, milovníci bratrstva, milosrdní, mírní, pokorní, neodplacujíce zlého za zlé, ani zlořečení za zlořečení, ale naproti tomu dobrořečíce; nebo k tomu povoláni jste, abyste požehnáním dědičně vládli. Nebo, kdo chce milovati život a viděti dobré dny, zdržuj jazyk svůj od zlého a rty jeho ať nemluví lsti; uchyl se od zlého a čiň dobré: hledej pokoje a stíhej jej; nebo oči Páně na spravedlivé, a uši jeho k prosbám jejich: ale obličej Páně na ty, kteříž činí zlé věci. A kdo jest, jenžto by vám uškodil, budete-li následovníci dobrého? Ale i trpíte-li co pro spravedlnost, blaze vám! Strachu pak jejich nebojte se, aniž se kormuťte: ale Pána Krista posvěcujte v srdcích svých.

Výklad.

Nejmilejší! Všickni — co vás křesťanů jest, bez rozdílu, bez výminky — *buďte jednomyslní* — jedné mysli, jedné duše, jednoho srdce, jednoho smýšlení, chtění, žádání, srovnávejte se úplně v tom, co se dotýče Boha, jeho cti a služeb, církve, jejího rozšíření a zvelebení, víry, jejího rozkvětu a prospěchu, dobrých mravů, chvalitebných obyčejů, jejich zachování a upevnění, a vůbec vykonávání dobrého a zamezování zlého, jakožto synové jednoho nebeského Otce, jakožto služebníci jednoho Pána, jakožto učedníci jednoho Mistra, jakožto ovce jednoho Pastýře, jakožto údové jednoho těla, jakožto vyznavači jedné víry, jakožto zachovatelé jednoho zákona, zákona lásky, jakožto dědicové jednoho království. Když budete jednomyslní, budete také silní, nepřemožitelní; vykonáte mnoho dobrého, zamezíte mnoho zlého a to rychle a snadno; budete bezpečni před nepřátely svého spasení, před lžiapoštoly, bludaři, podvodníky, kacíři, budete nepřístupní bludu, pověře, nevěře, kacířství.

Uposlechněte tedy všickni, a buďte jednomyslní, jednosvorní, a také — *lítostiví* — soucitní, soustrastní, spoluútrpní, štěstí i neštěstí bližních svých považujte za své vlastní,

beřte účastenství v jednom i v druhém jako ve svém vlastním, chovejte se k šťastným i nešťastným tak, jak byste chtěli, aby oni v podobných případech k vám se chovali, to jest, radujte se s radujícími a plačte s plačícími. Takovou lítostivostí, soucitností, spoluútrpností rozmnožíte radost radujících, setřete slze plačících, vzbudíte v nich důvěru, získáte jejich lásku, a přijde čas, kdež oni za vaši lítostivost svou lítostivostí se vám odmění.

Buďte také — *milovníci bratrstva* — křesťanského bratrstva, bratrského křesťanstva, ovšem nejen takoví milovníci jako lidí vůbec, ale mnohem větší, zvláštnější, horlivější, nebo když již krevní bratří jsou sobě vespolek mnohem bližší, přednější, než ostatní lidé, čím více bratří duchovní, bratří v Kristu, bratru prvorozeném, a protož také mají mnohem větší, zvláštnější, dokonalejší, slovem bratrskou láskou vespolek se milovati. Jako Kristus láskou bratrskou miloval a miluje všecky bratří své, rovněž tak i oni se mají láskou bratrskou vespolek milovati, a bratrským se milováním přikázání jeho naplňovati, kteréž zní: „Nové přikázání dávám vám: abyste se milovali vespolek, jakož jsem miloval vás, abyste se i vy milovali vespolek“ (Jan 13, 34). Buďte tedy milovníci bratrstva. Budete-li milovnící bratrstva, budete také milovníci Otce téhož bratrstva, jenž jest Bůh, Otec nebeský, a budete také milovníci matky téhož bratrstva, jenž jest nejblahoslavenější Panna Maria na nebi a církev svatá, katolická na zemi, a budete také milovníci prvorozeného bratra téhož bratrstva, jenž jest Kristus Pán, a zajisté že zase od nich milováni budete.

Buďte také — *milosrdní*, — jako onen Samaritán, kterýž, jak svaté evangelium vypravuje, cestou se bera přišel k člověku od lotrů oloupenému, zraněnému, odpolu živému, a uzřev jej, milosrdenstvím hnut jest, a přistoupiv ovázal rány jeho, naliv oleje a vína: a vloživ jej na hovado své, vedl do hospody a měl o něj péči (Luk. 10, 33—35). Takových od lotrů oloupených, zraněných, odpolu živých, jichžto rány byste mohli ovázati, oleje a vína do nich naliti, najdete sice málo, ale tím více lačných, jež byste nakrmiti, žíznivých, jež byste napojiti, nahých, jež byste odíti, nemocných, jež byste navštíviti mohli; a tím více hřešících, jichž byste napomenouti, neumělých, jež byste poučiti, pochybujících, jimž byste dobře poraditi, zarmoucených, jež

byste potěšiti mohli atd. K takovým tedy buďte milosrdní, čiňte jim dobře na těle i na duši, a buďte ubezpečeni, že, co učiníte jim, od Pána Ježíše přijato bude tak, jako byste to učínili jemu samému, a že to bez odplaty nezůstane; nebo jestliže, jak praví Pán Ježíš, ani ten neztratí odplaty své, kdož dá žíznivému nápoje, číši vody studené (Mat. 10, 42), tím méně ji ztratí ten, kdož na př. nahého oděje, nemocného navštíví, anebo hřešícího napomene, neumělého poučí.

Dále buďte — *mírní*, — slušnou míru, prostřednost zachovávejte v jídle i pití, v mluvení i mlčení, v práci i odpočinku, v šetření i vydání, v radosti i zármutku a ve všem všudy, chráníce se přílišnosti, výstřednosti, výstupků. Tak půjdete dobrou, bezpečnou cestou, a vystříháte se nebezpečí a propastí, kteréž na jedné nebo na druhé straně anebo třeba na obou stranách leží, v jídle na př. vystříháte se obžerství, v pití opilství, v mluvení mnoho- a marnomluvnosti, v mlčení nemluvnosti, v odpočinku lenosti, v šetření skouposti, ve vydání marnotratnosti, v radosti lehkomyslnosti, svévolnosti, v zármutku malomyslnosti, těžkomyslnosti: tak zachováte sobě zdraví těla i duše, získáte si vážnost a čest u lidí, neboť ukážete, že se přemáhati, zapírati, nad sebou vládnouti umíte, a svým bližním uspoříte mnoho nepříjemností, těžkostí, hanby a škody.

Buďte tedy mírní, a konečně také — *pokorní* — mějte za to, že sami ze sebe jakožto sami ze sebe nic nejste, a ničeho nemůžete, že, co jste a můžete, toliko z milosti Boží jste a můžete, že Bůh ve vás působí i myšlení i chtění i vykonání dobrého (2. Kor. 3, 5. a Filip. 2, 13); a chcete-li se přece za něco držeti, držte se za veliké, nehodné, bídné hříšníky, nebo takoví v skutku a pravdě jste, a ještě mnohem větší, nehodnější, bídnější byste byli, kdyby vás byl Bůh před množstvím hříchů nechránil přepodivnou svou prozřetelností. Na tento spůsob budete pokorní srdcem. Než vaše pokora nezůstane ve vás skryta, ona se na vás ukáže, ve vašem jednání a činění se objeví; ona vydá krásu a vůni mírnosti, tichosti, vlídnosti, přívětivosti, dobrotivosti, úslužnosti, uctivosti, shovívavosti, trpělivosti a jiných křesťanských ctností, ona svou neobyčejnou, obzvláštní, podivnou krásou a vůní oči bližních vašich na sebe obrátí, srdce jejich k sobě přitáhne, a bude v ně spasitelně působiti.

Takoví tedy všickni mezi sebou buďte; a co se dotýče nepřátel vašich, kteříž vám zle činí, vám zlořečí, takto se k nim chovejte: *neodplacujíce* (neodplacujte) *zlého za zlé*, — ani nejmenšího zlého za největší zlé, — *ani* — sebe menšího — *zlořečení za* — sebe větší — *zlořečení*, *ale naproti tomu dobrořečíce* (dobrořečte) — dobrořečíce, žehnajíce skutkem, slovem, srdcem; *nebo* — jakožto křesťané — *k tomu* — od Boha — *povoláni jste*, *abyste požehnáním dědičně vládli*, — abyste, až Pán Ježíš posledního dne ve své slávě s nebe přijde, na pravici jeho mezi spravedlivými stojíce, z svatých úst jeho tato radostná slova slyšeli: „Pojďte požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa!“ (Mat, 25, 34). A zajisté, že pak požehnáním, to jest, královstvím Božím vládnouti budete, budete-li nyní dobrořečiti, žehnati nepřátelům svým: jestliže jim ale zlořečiti budete, nebudete pak vládnouti požehnáním, nýbrž zlořečením, anebo spíše zlořečení bude vámi vládnouti; nebo požehnání za žehnání, dobrořečení, zlořečení za zlořečení, jakož toho Žalmista Páně dosvědčuje. *Nebo* — dí — *kdo chce* — opravdu chce, žádá, snaží se — *milovati život* — totiž věčný — *a viděti* — poznati, okusiti — *dobré* — blažené, radostné — *dny*, *zdržuj jazyk svůj od zlého* — od zlého mluvení — *a rty jeho ať nemluví lsti*: — kdyby nezdržoval jazyka svého od zlého mluvení, a rty jeho kdyby mluvily lest, nechtěl by, nesnažil by se milovati života věčného a viděti, okusiti dobrých, blažených dnů, a proto by také nemiloval života věčného a neviděl, neokusil dobrých dnů; ale nyní jest otázka: kdo asi zdržuje jazyk svůj od zlého, a čí rty nemluví lsti? snad-liž ten, a rty toho, kterýž za zlořečení zlořečení odplacuje? Kdo zlořečení za zlořečení odplacuje, ten nezdržuje jazyka svého od zlého, ale užívá ho ke zlému, mluví zle, a kdo zlořečení za zlořečení krom očí, po tajmu odplacuje, toho rty mluví lest, a protož také nemiluje života věčného a neuvidí dobrých dnů, místo života věčného miluje věčnou smrt a místo dobrých dnů uvidí dny zlé.

A nyní dále: *uchyl se od zlého a čiň dobré*: kdyby se neuchýlil od zlého a nečinil dobrého, nechtěl by, nežádal by, nesnažil by se milovati života věčného a viděti, požívati dobrých, blažených dnů, a proto by také nemiloval, nedosáhl života věčného a neuviděl, nepožíval dobrých dnů;

ale zase jest otázka: Kdo asi se uchyluje od zlého a činí dobré? snad-liž ten, kterýž odplacuje za zlé zlé? Kdo odplacuje za zlé zlé, ten se neuchyluje od zlého, ale nachyluje se ke zlému, trvá ve zlém, činí zlé, a protož také nemiluje a nedosáhne života věčného a neuvidí, nepožije dobrých dnů, místo života věčného a dobrých dnů uzří a okusí věčnou smrt a zlé dny. A konečně: *hledej pokoje a stíhej jej* — hledej pokoje ztraceného a stíhej jej jako jelena před tebou utíkajícího, hledej ho a stíhej jej tak dlouho, až jej najdeš a dostihneš; kdyby pokoje nehledal a nestíhal, nechtěl by, nesnažil by se milovati, dosáhnouti života věčného a viděti, požívati dnů dobrých, blažených, a proto by také nemiloval, nedosáhl života věčného a neuviděl, neokusil dnů dobrých, blažených; ale nyní zase otázka: Kdo asi hledá pokoje a stíhá jej? snad-liž ten, kterýž odplacuje zlé za zlé, zlořečení za zlořeření? Kdo odplacuje zlé za zlé, zlořečení za zlořečení, ten nehledá pokoje a nestíhá ho, nýbrž naopak hledá nepokoje a stíhá jej, a protož také nemiluje života, pokoje věčného a neuvidí dobrých, pokojných dnů, nýbrž smrt věčnou, nepokoj věčný a zlé, nepokojné dny, a není divu; *nebo oči Páně* — hledí vyjasněle, přívětivě, laskavě, milostivě — *na spravedlivé*, — to jest na ty, co jazyk svůj od zlého zdržují a rtoma svýma lsti nemluví, co se od zlého uchylují a dobré činí, co pokoje se všemi lidmi, zejména s nepřátely svými hledají a jej stíhají, — *a uši jeho* — jsou obráceny, nakloněny — *ku prosbám jejich*, — tak že nezůstanou nevyslyšeny: *ale* — naopak — *obličej Páně* — přísný, hněvivý, hrozivý, strašlivý — *na ty, kteříž činí zlé věci*, — zvláště, kteříž zlé za zlé, zlořečení za zlořečení odplacují (Žalm 33, 13.—18.).

A — poněvadž Bůh tak jest pro spravedlivé a proti nespravedlivým, — *kdož jest* — z nespravedlivých, — *jenžto by vám uškodil, budete-li horlitelé* (následovníci) *dobrého?* žádný, i byť sebe silnější, mocnější byl, i byť vám sebe více uškoditi chtěl, a žádný proto, že vám Bůh uškoditi nedá, že vás před nimi jako zřítelnici oka svého bude chrániti, ač, jak pravím, budete-li horlitelé dobrého, budete-li pro dobré, pro spravedlnost horliti, a co spravedlnost káže, horlivě konati; nebo Bůh jest ochráncem, velikým, mocným, horlivým ochráncem, ale toliko horlitelů dobrého čili spravedlivých.

Ale i trpíte-li co pro spravedlnost, — nebo ač Bůh

chrání spravedlivých, avšak také utrpení na ně dopouští, — *blaze vám!* — nepravím: běda vám! nýbrž pravím: blaze vám! nebo tím utrpením není vám nic uškozeno, a jest-li vám uškozeno, jest vám uškozeno na jmění, anebo na zdraví, anebo na svobodě anebo na cti u lidí, nikoliv ale na duši, na spravedlnosti, na odplatě, na slávě a blaženosti, leč byste snad sami chtěli, aby vám na tom uškozeno bylo, nebo dokudž sami nechcete, nemůže vám nikdo na tom uškoditi; a nejen vám na tom uškozeno není, ale spomoženo jest vám velice — spomoženo jest vám na duši; nebo „v trpělivosti své vládnouti budete dušemi svými" (Luk. 21, 19.); spomoženo jest vám na spravedlnosti, nebo „soužení trpělivost působí, a trpělivost zkušení, zkušení pak naději, a naděje nezahanbuje" (Řím. 5, 3.—5.); spomoženo jest vám na odplatě; nebo „blahoslavení jste, když vám budou zlořečiti a protivenství činiti a mluviti všecko zlé proti vám lhouce, pro mne: radujte se a veselte se: neb odplata vaše hojná jest v nebesích" (Mat. 5, 11. 12.); spomoženo jest vám na slávě, blaženosti věčné; „nebo utrpení tohoto času nejsou rovna budoucí slávě, kteráž se zjeví v nás" (Řím. 8, 18.); „toto soužení naše, jsouc nyní kratičké a lehké, působí v nás převelmi velikou váhu slávy věčné" (2. Kor. 4, 17.). A protož opět pravím: Ale i trpíte-li co pro spravedlnost, blaze vám! ne jednou, ale třikrát, stokrát, bezpočtukráte blaze vám! *Strachu pak jejich* — těch odpůrců, pronásledovníků, kteryž na vás pouštějí, jehož vám nahánějí, — *nebojte se, aniž se* — pro ty věci, kteréž snad na vás čekají a přijdou, — *kormuťte* — znepokojujte, — *ale* — raději místo toho — *Pána Krista* — se bojte, v něm se upokojujte, posilňujte, utvrzujte, upevňujte, potěšujte, v něm až do konce setrvejte a tak ho — *posvěcujte v srdcích svých.*

Obsah.

Všickni buďte jednomyslní, spoluútrpní, bratrstva milovní, milosrdní, mírní, pokorní, a žádnému zlého za zlé, ani zlořečení za zlořečení neodplacujte, ale naproti tomu dobrořečte, žehnejte, protože k tomu od Boha povoláni jste, abyste jednou požehnáním, to jest královstvím Božím vládli, jakož toho Žalmista Páně dosvědčuje, an těm, kteříž po věčné blaženosti touží, poroučí, aby nic zlého nemluvili a nečinili, nýbrž všecko dobré, a aby s lidmi pokoj míti

Sv. Jan, miláček Páně.

hleděli, nebo jak prý jest Bůh pro spravedlivé, tak že jest proti nespravedlivým. A když Bůh jest pro spravedlivé, kdož může býti proti vám, budete li spravedlivými? kdož vám může uškoditi? A byť vám i uškódil, byť jste pro spravedlnost i trpěli, přece jste blahoslavení, protože vám to Bůh v nebi hojně odplatí. A protož se pronásledovníků a hrozeb jejich nebojte, ale raději Pána Krista v srdcích svých posvěcujte.

Epištola na neděli šestou po svatém Duchu.

Epištola k Řím. 6, 3—11.

Bratří! Zdaliž nevíte, že kteřížkoli pokřtěni jsme v Kristu Ježíši, v smrti jeho pokřtěni jsme? Nebo pohřbeni jsme spolu s ním skrze křest v smrt: abychom jako Kristus vstal z mrtvých skrze slávu Otce, tak i my v novotě života chodili. Nebo poněvadž spolu vštípeni jsme v podobenství smrti jeho: spolu i vzkříšeni budeme; to vědouce, že starý náš člověk ukřižován jest, aby bylo zkaženo tělo hříchu, abychom více nesloužili hříchu; nebo, kdo umřel, ospravedlněn jest od hříchu. Jestližeť pak jsme zemřeli s Kristem, věříme, že spolu i živi budeme s Kristem; vědouce, že Kristus vstal z mrtvých, již neumírá; smrt jemu více panovati nebude. Neboť že umřel hříchu, umřel jednou: že pak jest živ, živ jest Bohu. Tak i vy mějte za to, že jste zajisté zemřeli hříchu, ale živi jste Bohu v Kristu Ježíši, Pánu našem.

Výklad.

Křesťan **jakožto křesťan** (rozumí se dobrý, pravý křesťan) nehřeší a nemůže hřešiti, jakož toho dosvědčuje miláček Páně, sv. Jan, řka: „Žádný, kdož se narodil z Boha, nečiní hříchu; nebo símě jeho (posvěcující milost) zůstává v něm, a nemůže hřešiti, protože z Boha zrozen jest“ (1. Jan 3, 9.). Tu jest spolu udána příčina toho, proč křesťan jakožto křesťan nehřeší a nemůže hřešiti, totiž ta, že jest z Boha zrozen. Apoštol Páně sv. Pavel udává toho jinou

příčinu, kteráž ale s předešlou v jednu splývá, totiž tu, že křesťan hříchu zemřel a jemu mrtev jest; nebo píše o tom: „Kteříž jsme zemřeli hříchu, kterakž ještě živi budeme v něm?“ (Řím. 6, 2.). To jest nám, chce tím říci, tak nemožné, jako tomu, kdo zemřel a mrtev jest, aby byl živ, aby byl, jsa mrtev, spolu živ, aby v jednom a témž čase byl mrtev a živ; nebo jest-li mrtev, není živ, a jest-li živ, není mrtev. Jedno vylučuje druhé — smrt život, a život smrt. A protož také říkají křesťané, když jim někdo ke hříchu radí, je ke hříchu ponouká: „Nemůžeme“; i když jim někdo, budou-li hřešiti, hory a doly slibuje: „Nemůžeme“; i když jim někdo, nebudou-li hřešiti, mukami a smrtí hrozí: „Nemůžeme“. Jako otcové křesťanů, papežové, když na nich někdo něco nespravedlivého, hříšného žádá, odpovídají: „Non possumus“, to jest „nemůžeme“; rovněž tak i duchovní synové jejich, křesťané, a to, jak již řečeno, za tou příčinou, že hříchu zemřeli. Ale jest-liž tomu tak, že hříchu zemřeli? A zemřeli-li hříchu; kdy, kde a jak mu zemřeli?

Na to dává sv. Pavel odpověď v dnešní svaté epištole, kdež takto píše: *Bratří! Zdaliž nevíte, že kteřížkoli pokřtěni jsme v Kristu Ježíši, ve smrti jeho pokřtěni jsme?* Ale jak byste nevěděli, co křesťané vesměs vědí, co jim všem známo jest? jak byste to nevěděli, když jste o tom tak dobře jako jiní vyučeni byli, když jste toho také dosáhli? jak byste to nevěděli, když jste sami také ve smrti Páně pokřtěni byli? Byli jste totiž, jak víte, celí až nad hlavu do vody křestní pohrouženi, potopeni, abyste téměř na své vlastní oči smrt Páně a smrt svou — své účastenství ve smrti Páně viděli a ve všech údech svých cítili. Beze vší tedy pochybnosti víte, že kteřížkoli, nechť mužové anebo ženy, nechť mladí anebo staří, nechť bohatí anebo chudí, nechť svobodní anebo otroci, pokřtěni jsme v Kristu Ježíši, křtem od něho ustanoveným, všickni bez rozdílu, bez výjimky ve smrti jeho pokřtěni jsme, to jest, že jsme s ním hříchu — všelikému hříchu zemřeli; a poněvadž víte, že jsme na křtu svatém hříchu zemřeli, proto a tím samým také víte, že mu nemáme, nesmíme, **nemůžeme** býti živi; nebo smrt a život v jedné a též věci nikterak se nedá spojiti. A jaké by to také bylo spojení! jak hrozné, strašlivé! spojení smrti tak dobré, krásné, šťastné, Bohu a celému nebi tak milé, smrti, o níž výrok Písma svatého platí: „Drahá jest před očima Hospo-

dinovýma smrt svatých jeho“ (Žalm 115, 15.) — se životem hříšným, ohavným, v očích Božích a všech andělů svatých opovrženlivým, o němž v Písmě svatém řečeno jest: „Život pošetilce bezbožného nejhorší jest“ (Sirach 22, 12.)! Ó v nenávisti mějme život takový a oblibujme sobě v smrti, kterouž jsme hříchu zemřeli!

Ale kde jest důkaz toho, že jsme s Pánem Ježíšem skutečně hříchu zemřeli? v tom, co tu následuje: *Nebo pohřbeni jsme spolu s ním skrze křest ve smrt*: — skrze křest, kterýž jsme přijali, abychom skrze něj s Pánem Ježíšem hříchu zemřeli, a skrze který jsme s ním skutečně hříchu zemřeli. A poněvadž jsme s ním skrze křest zemřeli, proto jsme také spolu s ním skrze křest pohřbeni; nebo kterak bychom mohli s ním skrze křest pohřbeni býti, kdybychom s ním skrze křest nebyli zemřeli? vždyť se nepohřbují živí, nýbrž toliko mrtví. Jak jistě tedy s ním skrze křest pohřbeni jsme, tak jistě jsme také s ním skrze křest hříchu zemřeli. Naše pohřbení jest bezpečný, patrný důkaz našeho zemření. A jako naše zemření živě naznačeno, vyobrazeno, představeno jest naším do vody křestné pohroužením, potopením; rovněž tak i naše pohřbení. My jsme byli celí do křestní vody pohrouženi, potopeni, abychom patrně viděli, ve všech údech svých cítili a nikdy na to nezapomněli, že jsme spolu s ním pohřbeni. Voda křestní ejhle hrob náš! hrob bez umrlčích kostí, bez puchu a vší nečistoty! hrob drahý, vonný, očím naskrz krásný a na pohledění rozkošný! hrob, o němž platí, co o hrobu Páně předpověděno: „A bude hrob jeho slavný“ (Isai. 11, 10.).

Ovšem, že i hrob náš slavný, protože jsme pohřbeni, ne abychom na vždy v hrobě zůstali, nýbrž právě naopak — *abychom, jako Kristus vstal z mrtvých skrze slávu* — všemohoucnost — *Otce* a v novotě života chodil, — *tak i my* — skrze tutéž slávu či všemohoucnost Otce nebeského vstali z mrtvých a — *v novotě* — vždy větší novotě — lásce, radosti, pokoji, trpělivosti, dobrotivosti, dobročinnosti, tichosti, věrnosti, mírnosti, zdrželivosti, čistotě — *života chodili* (Gal. 5, 22. 23.). Apoštol Páně mohl o Kristu také říci, že vstal z mrtvých skrze slávu neboli všemohoucnost svou; poněvadž se ale o pokřtěných říci nemůže, že vstali z mrtvých skrze slávu svou, protož raději o něm řekl, že vstal z mrtvých skrze slávu Otce, a jako On vstal z mrtvých skrze slávu

Otce, tak že i všickni pokřtění vstali z mrtvých skrze slávu Otce, aby v novotě života chodili. Toto vstání z mrtvých a chodění v novotě života krásně a živě se naznačovalo, vyobrazovalo, představovalo povstáním a vyjitím z vody křestní. Povstati a vyjíti z vody křestní znamenalo tolik, co povstati a vyjíti z hrobu.

Nyní se již tak křest neudílí jako tehdáž, totiž pohroužením a potopením křtěnce do křestné vody a pozdvižením, vyvedením ho z ní, nýbrž politím křestnou vodou; avšak účinek křtu svatého pořád tentýž jest, nic se nemění. Pořád platí o těch, jenž křest přijímají, že s Kristem hříchu umírají a že spolu s ním pohřbeni bývají, a že s ním z mrtvých vstávají, aby s ním v novotě, svatosti a spravedlnosti života chodili. Ó kéž chodí! kéž všickni chodí! kéž čím dále, tím více chodí! kéž až do smrti chodí! Chodíce v novotě života, budou krásným, utěšeným divadlem Bohu, andělům i lidem, a dnes neb zítra budou v radosti a slávě věčného života choditi. Ovšem ale, má-li kdo v novotě života choditi, že musí dříve z mrtvých vstáti; bez z mrtvých vstání není žádného v novotě života chodění; a má-li z mrtvých vstáti, že musí pohřben býti; bez pohřbení není žádného z mrtvých vstání; a má-li pohřben býti, že musí umříti; bez umření není žádného pohřbení; a má-li umříti, že musí v Kristu pokřtěn býti; bez křtu není žádného hříchu umření. Hle jak jedno s druhým souvisí, jak jedno druhé nadesílá, předpokládá, podmiňuje: v novotě života chodění z mrtvých vstání, z mrtvých vstání pohřbení, pohřbení umření, umření křest. A co pak jest to, co křest předchází, ku př. činění pokání, odříkání se satanáše a všech skutků jeho a vší pýchy jeho? to není ani smrt, ani pohřeb, ani z mrtvých vstání; to jest nutná podmínka smrti, pohřbu a z mrtvých vstání, to jest nezbytná k tomu ke všemu příprava. Kdo tedy chce pokřtěn býti, ať se ke křtu náležitě připraví; a zajisté že pak ve křtu s Kristem hříchu zemře a že spolu s ním pohřben bude, a že s ním také z mrtvých vstane, aby v novotě života chodil; nebo jedno jest s druhým nerozlučitelně spojeno, obzvláště z mrtvých vstání se zemřením.

Nebo — dí dále apoštol Páně — *poněvadž spolu vštípeni jsme v podobenství smrti jeho*: *spolu i* — v podobenství — *vzkříšeni budeme*; — jako ratolesti vštípeny, vroubeny bý-

vají v strom, rovněž tak i my jsme skrze křest spolu vštípeni, vroubeni v Pána Ježíše, jenž jest strom života, a poněvadž Pán Ježíš za nás umřel, vštípeni, vroubeni jsme v smrt jeho; ale sv. Pavel tu nepraví, že jsme spolu vštípeni v smrt jeho, nýbrž v podobenství smrti jeho neboli v smrt smrti jeho podobnou; nebo on umřel podle těla — tělesně, viditelně, my pak jsme umřeli podle ducha — duchovně, neviditelně, on umřel na kříži, my pak jsme umřeli v křestné vodě, on umřel za hříchy naše a celého světa, my pak jsme umřeli hříchům svým, tedy smrtí ne stejnou, nýbrž smrti jeho podobnou. A poněvadž spolu vštípeni jsme v podobenství smrti jeho, spolu i v podobenství vzkříšení jeho vštípeni budeme. Zase tu nepraví sv. Pavel, že spolu i ve vzkříšení jeho vštípeni budeme, nýbrž v podobenství vzkříšení jeho, neboli ve vzkříšení podobné vzkříšení jeho; nebo jako Pán Ježíš podle těla umřel, rovněž tak i podle těla vzkříšen jest; a jako my jsme skrze křest podle ducha zemřeli, rovněž tak i podle ducha vzkříšeni budeme, tedy ne zrovna tak jako Pán Ježíš, ale podobně Pánu Ježíši. Ale proč tu sv. Pavel praví, že spolu v podobenství vzkříšení jeho vštípeni budeme? proč tu nepraví, že skrze křest spolu v podobenství vzkříšení jeho vštípeni **jsme**? Což to pravda není, že spolu v podobenství vzkříšení jeho vštípeni jsme? jest to pravda, jest to pravda pravdoucí, jak jistě jsme skrze křest spolu vštípeni v podobenství smrti jeho, tak jistě jsme spolu vštípeni i v podobenství vzkříšení jeho. Proč by byl Pán Ježíš chtěl, abychom se mu v smrti podobali, kdyby byl nechtěl, abychom se mu také ve vzkříšení podobali? proč by byl chtěl, abychom hříchu zemřeli, kdyby byl nechtěl, abychom k novotě, svatosti života povstali? proč by byl dílo spásy v nás započal, kdyby ho byl nechtěl v nás dokonati? —

Sv. Pavel tu také nepopírá, že skrze křest spolu i v podobenství vzkříšení Páně v skutku a v pravdě vštípeni jsme; ale jemu záleželo na tom, abychom se s tímto vštípením, jehož jsme skrze křest svatý dosáhli, nespokojovali, nýbrž abychom se v něm s pomocí Boží a vlastním přičiněním den ode dne a vždy více a více obnovovali, posilňovali, zdokonalovali, upevňovali, a v něm setrvali až do konce; a protož praví, že v podobenství vzkříšení vštípeni budeme, to jest, že se budeme v podobenství vzkříšení vštěpovati, a že v ně vštípeni budeme; čím více totiž v novotě, sva-

tosti, spravedlnosti života choditi a Kristu vzkříšenému se připodobňovati budeme, tím více budeme v podobenství vzkříšení jeho se vštěpovati; a čím více nám milost Boží při tom pomáhati, a nás Kristu vzkříšenému připodobňovati bude, tím více budeme v podobenství vzkříšení jeho vštípeni; — *to vědouce, že starý člověk náš ukřižován jest*, — člověk ne co člověk, nýbrž co **hříšník**; jest totiž rozdíl a sice velmi veliký mezi člověkem a hříšníkem; člověka stvořil Bůh, hříšníka učinil člověk, člověka Bůh miluje, hříšníka nenávidí, člověka chce k životu věčnému zachovati, hříšníka chce zrušiti, a zruší ho zajisté. Tu není řeč o člověku co člověku, nýbrž o člověku co hříšníku, o pouhém hříšníku, anebo což totéž jest, o hříšné žádostivosti, a protož tu také nestojí, že člověk, nýbrž že starý, hříšný, anebo jak ho jinak jmenovati můžeme, žádostivý, smyslný, tělesný, světský, nečistý, bezbožný, převrácený, pokažený člověk náš ukřižován jest; ovšem že ukřižován jest, nebo poněvadž Kristus ukřižován jest a na kříži umřel, a poněvadž starý člověk náš na křtu svatém — v křestní vodě s Kristem — smrtí Kristovou umřel, protož v křestní vodě s Kristem ukřižován jest, a co ukřižovaný umřel; a proč jest ukřižován, a co ukřižovaný umřel? *aby bylo zkaženo* — zcela, jednou na vždycky zkaženo, zrušeno, zničeno — *tělo hříchu*, — rozuměj, ne tělo co tělo, ne tělo co dílo Boží, nýbrž co dílo člověka, ne tělo co příbytek duše, nýbrž co dílna a nástroj hříchu, tělo **hříchu**, to, co v těle hříšného, nečistého, svůdného, pokaženého bylo, slovem, zlá, hříšná žádostivost tělesná, ta aby v těle jednou na vždycky zkažena, zrušena, zničena byla, a to k tomu cíli a konci, — *abychom více nesloužili hříchu*, — nebo co k hříchu ponouká, láká, táhne, zavádí, jest právě tělo hříchu, neboli žádostivost tělesná.

Ačkoliv ale starý člověk náš na křtu svatém ukřižován jest a umřel, nicméně musí také od nás od samých po všecky dny života našeho až do naší smrti křižován býti; nebo on lehko obživuje, pokouší, a kde a jak jen může, v hříchy potrhuje; a musí i od nás neustále křižován býti, aby bylo zkaženo tělo hříchu, a byli zkaženi skutkové těla hříšného, jenž jsou: smilství, nečistota, nestydatost, chlipnost, modlářství, čáry, nepřátelství, hádky, závist, hněv, svár, rozdvojenost, kacířství, nepřízeň, vražda, obžerství, marnotratnost, a co tomu podobného jest (Gal. 5, 19–21); a tak aby-

chom nikdy více nesloužili hříchu, kterému jsme na křtu svatém umřeli, a kterému jsme právě proto umřeli, abychom mu nikdy více nesloužili; *nebo, kdo umřel* — hříchu, *ospravedlněn* — vysvobozen — *jest od hříchu*, — a proto také hříchu neslouží. A jelikož jsme i my na křtu sv. hříchu umřeli, protož jsme od hříchu ospravedlněni, vysvobozeni, a nemáme mu více sloužiti. *Jestliže pak jsme* -- jak již několikráte řečeno — *zemřeli s Kristem, věříme* — a vyznáváme, — *že spolu i živi budeme s Kristem* — že s ním zde na zemi živi budeme svatě, spravedlivě, v nebesích pak slavně, blaženě, jakož také naopak věříme a vyznáváme, kdybychom byli nezemřeli s Kristem, že bychom nebyli živi s Kristem, ani za živa, ani po smrti, ani na zemi, ani na nebi, ani svatě, ani blahoslaveně. Ó jak drahé to zemření s Kristem, poněvadž na základě jeho živi jsme a živi budeme s Kristem!

To věříme a vyznáváme proto, že víme, anebo jak tu stojí: *vědouce, že Kristus vstav z mrtvých, již neumírá, smrt jemu více panovati nebude.* Smrt jemu panovala, než vstal z mrtvých, a panovala jemu proto, že se jí dobrovolně podrobil; od té doby ale, co z mrtvých vstal a ji přemohl, již jemu nepanuje, a nikdy mu více panovati nebude, a právě proto jemu nepanuje, aniž mu kdy více panovati bude, poněvadž z mrtvých vstal, a ji přemohl, nad ní zvítězil. *Neboť že umřel hříchu* — pro hřích, totiž pro náš, — *umřel* — jemu, pro něj — *jednou*, — a nikdy více pro něj neumře, a neumře více pro něj proto, že ho tou jednou smrtí svou na dobro shladil, smazal; kdyby ještě jednou pro hřích chtěl umříti, zdaliž by to nebylo tolik, jako by chtěl to, co již dávno a na dobro shlazeno, smazáno jest, ještě jednou shladiti, smazati? nebylo-li by to zcela zbytečné? Jak jistě tedy pro hřích jednou umřel, a tou jednou smrtí ho shladil, tak jistě nikdy více pro něj neumře, ale jako od svého z mrtvých vstání živ jest, tak také zůstane živ na věky; *že pak jest živ, živ jest Bohu* — pro Boha, ke cti a chvále Boží, na věky věkův Bohu, pro Boha, ke cti a chvále Boží. *Tak i vy mějte za to, že jste zajisté* — na křtu sv. — *zemřeli hříchu* — pro hřích, — *ale živi jste* — a živi zůstanete — *Bohu*, — pro Boha, ke cti a chvále Boží, a v skutku a v pravdě buďte a zůstaňte živi Bohu, pro Boha, ke cti a chvále Boží na věky, a to — *v Kristu Ježíši, Pánu našem*, — skrze Krista Ježíše,

Pána našeho, kterýž nám jedno i druhé, i to, abychom hříchu zemřeli, i to, abychom Bohu živi byli, utrpením a smrtí svou zaslcužil, získal a dobyl. Jemu za to díky na věky.

Obsah.

Vite dobře, že, kteřížkoli křtem Kristovým pokřtěni jsme, v smrti jeho jsme pokřtěni, to jest, že jsme hříchu zemřeli. Důkazem této smrti naší jest to, že jsme spolu s ním skrze křest pohřbeni, a pohřbeni proto, abychom, jako Kristus k novému životu povstal, tak i my v novotě života chodili. Nebo poněvadž na křtu svatém spolu vštípeni jsme v podobenství smrti jeho, zajisté že spolu i v podobenství vzkříšení jeho vštípeni jsme a budeme. Víme totiž, že, jako Kristus ukřižován jest a umřel, tak i hříšný člověk náš na křtu svatém ukřižován jest a umřel, aby hříšné tělo jeho bylo zkaženo, a abychom více nesloužili hříchu; nebo kdo umřel hříchu, vysvobozen jest od hříchu, a neslouží mu a nemá mu nikdy sloužiti. Poněvadž pak jsme na křtu sv. s Kristem zemřeli, věříme a vyznáváme, že s ním spolu i živi jsme a budeme; neboť víme, že Kristus od té doby, co vstal z mrtvých, již neumírá a nikdy více neumře. Že umřel, umřel pro hřích, aby ho shladil, a proto jenom jednou; že pak jest živ, živ jest pro Boha, aby ho oslavil. A tak i vy o sobě smýšlejte, že jste pro hřích zemřeli, ale pro Boha a pro oslavu jeho žijete a žíti budete skrze zásluhy Ježíše Krista.

Epištola na neděli sedmou po svatém Duchu.

Epištola k Řím. 6, 19–23.

Bratří! Lidskou věc pravím pro mdlobu těla vašeho: jako jste zajisté vydávali údy své v službu nečistotě a nepravosti k nepravosti: tak nyní vzdejte údy své v službu spravedlnosti ku posvěcení. Nebo když jste byli služebníci hříchu, zbaveni jste byli spravedlnosti. Jakýž pak jste měli tehdáž užitek z těch věcí, za něž se nyní stydíte? Nebo konec těch věcí jest smrt. Nyní pak vysvobozeni od hříchu a učiněni jsouce služebníky Božími, máte užitek svůj ku posvěcení, konec pak život

věčný, Neb odplata za hřích (jest) smrt; ale milost Boží (jest) život věčný v Kristu Ježíši, Pánu našem.

Výklad.

Bratří! Lidskou věc pravím pro mdlobu těla vašeho: to jest jako úvod k tomu, co následuje. Ten apoštol Páně nadesílá, aby se jim nezdálo, že jim příliš mnoho ukládá, více než by snésti mohli, a aby tedy se nevymlouvali a neřekli: My bychom rádi, duch náš hotov jest, ale tělo naše, to jest slabé, to tolik nevydrží, nesnese; a kdyby přece tak řekli, aby v tom úvodu na to vhodnou odpověď měli, a sice tu: Nemylte se a nemyslete, že mdloby těla vašeho neznám, a neberu na ni žádného ohledu; nebojte a nelekejte se, jako bych vám, kdo ví, co pravil, na vás chtěl, od vás žádal, na vás vzkládal! Nikoliv. Lidskou, jenom lidskou, lidské přirozenosti, křehkosti, slabosti přiměřenou, a tedy možnou, mírnou, slušnou, snesitelnou věc vám pravím, na vás chci, od vás žádám, a to právě pro mdlobu těla vašeho, z ohledu na ni; a tato věc jest: *jako jste zajisté vydávali údy své v službu nečistotě a nepravosti k nepravosti: tak nyní vzdejte údy své v službu spravedlnosti ku posvěcení* — to jest, co jste činili dříve jako pohané, totéž čiňte nyní jako křesťané; jako pohané vydávali jste údy své v službu, jako křesťané vzdejte údy své také v službu, ovšem ne zase v službu nečistotě a nepravosti k nepravosti, nýbrž na opak v službu spravedlnosti ku posvěcení. A tím zajisté nežádám na vás příliš mnoho; nebo co jste mohli dříve jako pohané, totéž můžete zajisté nyní jako křesťané; když jste dříve mohli údy své v službu vydávati, můžete i nyní údy své v službu vzdáti; když jste mohli údy své vydávati v službu nečistotě co hlavnímu hříchu svému a nepravosti vůbec ke vždy větší nepravosti, můžete údy své vzdáti v službu čistotě a vůbec spravedlnosti, čili všeliké ctnosti ku vždy většímu posvěcení; nebo není jedno těžší než druhé. Že můžete údy své v službu vzdáti, toho jste po čas pohanství svého dostatečně dokázali, poněvadž jste je po celý čas statečně v službu vydávali, a nemůžete toho popírati, abyste nestoudně nelhali. A protož také mohu na vás vším právem žádati, abyste, jako jste vydávali údy své v službu nečistotě

a nepravosti k nepravosti, tak nyní vzdali údy své v službu spravedlnosti ku posvěcení.

Mohl bych sice na vás žádati mnohem více; mohl bych říci Vzdejte údy své v službu spravedlnosti ku posvěcení desetkrát, dvacetkrát, stokrát více, než jste údy své v službu nečistotě a nepravosti k nepravosti vydávali; neb toho spravedlnost zajisté zasluhuje, ale pro mdlobu těla vašeho nechci toho praviti a nepravím toho. Prozatím se spokojím tím, když budete to, čehož k spasení vašemu nevyhnutelně potřebí jest, činiti, když alespoň tak vzdáte údy své v službu spravedlnosti ku posvěcení, jako jste vydávali údy své v službu nečistotě a nepravosti k nepravosti. Když pravím: k nepravosti, jest to tolik, jako bych řekl: k rozmnožení nepravosti, jako zase když pravím: ku posvěcení, jest tolik, jako bych řekl: k rozhojnění posvěcení. Nebo když jste údy své v službu nečistotě a nepravosti vydávali, co jste medle jiného činili, než že jste nečistotu k nečistotě, nepravost k nepravosti přidávali, a tak nepravost svou rozmnožovali, anebo, co totéž jest, že jste údy své v službu nečistotě a nepravosti vydávali? Když ale údy své v službu čistotě a spravedlnosti vzdáte, zajisté, že se tím posvětíte, a čím více a déleji údy své v službu čistotě a spravedlnosti vzdávati budete, že se tím více posvěcovati a v posvěcení svém se rozhojňovati budete.

Hříšníkům, kteříž údy své v službu nečistotě a jiným hříchům vydávají, zdá se, že jsou pořád stejní, ba někdy se jim zdá, že jsou lepší než prvé; ale není tomu tak, oni jsou čím dále, tím horší, převrácenější, pokaženější, ohyzdnější; což zajisté může a má jednoho každého odstrašiti od hříchu. A na opak, spravedlivým, kteříž údy své vzdávají v službu čistotě a jiným ctnostem křesťanským, zdá se mnohdykráte, že jsou pořád stejní, anebo také, že jsou den ke dni horší; a není tomu tak, oni jsou den ke dni lepší, ctnostnější, čistější, spravedlivější, Bohu a nebi milejší; což zajisté může a má jednoho každého k ctnostem povzbuditi.

Což aby se také tím jistěji stalo, staví jim apoštol Páně nejprvé jejich předešlý, a pak jejich nynější stav živě před oči, přirovnává jeden k druhému, a ukazuje ten veliký, nesmírný rozdíl, kterýž mezi obojím stavem zabíhá, řka: *Nebo když jste byli služebníci hříchu*, — co myslíte? že jste byli spravedliví? nebyli jste spravedliví, ale — *zbaveni jste byli*

spravedlnosti — a to tak jistě, jak jistě jste byli služebníci hříchu, a to tak dlouho, jak dlouho jste byli služebníci hříchu, a to právě proto, že jste byli služebníci hříchu. Vždyť není hřích spravedlnost, ale opak spravedlnosti, sloužení hříchu není konání spravedlnosti, ale opak toho, služebník hříchu není služebník spravedlnosti, ale opak jeho. Jedno se nesrovnává s druhým, jedno odporuje druhému, jedno vylučuje druhé podobně noci, jenž vylučuje den, a tmě, jenž vylučuje světlo. Jakýsi stín spravedlnosti měli jste sice na sobě, protože jste na př. do chrámu chodili, bohům se klaněli, k nim se modlili, leckdys někomu nějaké dobrodiní prokázali, jej před zármutkem, škodou, ztrátou ochránili; ale spravedlnost jste neměli, té jste byli dočista zbaveni.

To platí v stejné, ne-li u větší míře, m. kř., také o tobě. Jsi-li služebník hříchu, třebas jenom jediného těžkého, smrtelného na př. smilství, cizoložství, zlodějství, zbaven jsi spravedlnosti; a bys se nevím jak, spravedlivým, Boha milovným, služeb Božích bedlivým, k lidem náchylným a dobročinným ukazoval, zbaven jsi spravedlnosti; anebo raději řeknu se sv. Pavlem: Bys jazyky lidskými mluvil i andělskými, zbaven jsi spravedlnosti; a bys měl proroctví a znal všecka tajemství i všeliké umění; a kdybys měl všecku víru, tak že bys hory přenášel, zbaven jsi spravedlnosti; a bys rozdal na pokrmy chudých vešken statek svůj a vydal tělo své k spálení, zbaven jsi spravedlnosti (1. Kor. 13, 1—3). A nejen zbaven jsi spravedlnosti, ale také zůstaneš jí zbaven, dokud sobě neusmyslíš, hříchu se neodříkáš a nepřestaneš mu sloužiti; zůstaneš jí zbaven, dokud se Bůh nad tebou nesmiluje, hříchu ti neodpustí, neospravedlní tě milostí svou. Hrozný to duše stav!

Co ten stav ještě hroznější činí, jest to zlé, kteréž se v něm páchá. Apoštol Páně připomíná jim to zlé, kteréž v tom stavu páchali, an se jich ptá: *Jakýž pak jste měli tehdáž užitek, ovoce!* jakéž skutky? A odpovídá na to: *takové, za něž se nyní stydíte.* Tím sami dokazujete, že jste měli ovoce čili skutky zlé, nečisté, ohavné; sic byste se za ně nestyděli. Nikdo se zajisté nestydí a nepotřebuje se styděti za ovoce, za skutky dobré, nýbrž za zlé. *Nebo konec toho jest smrt.* A když konec toho, totiž zlého ovoce, zlých skutků, jest smrt, zajisté, že i konec těch, jenž takové ovoce nesou,

takové skutky páchají, jest smrt. Ale jaká smrt? časná, čili věčná? věčná zajisté, protože tu naproti životu věčnému stojí, a život věčný naproti ní. Ó jak zlý, strašný to konec — smrt věčná! Dost zlý, strašný by byl, kdyby byl jenom smrt časná. Ó jak teprv zlý, strašný jest, když jest smrt věčná! Co jest smrt časná, byť sebe horší, traplivější, mučivější byla, byť sebe déle trvala, proti smrti věčné? proti smrti bez smrti, proti smrti bez konce, proti smrti, kteráž ty, jež zachvátí, vždycky soužiti, trápiti, mučiti bude, nikdy jich soužiti, trápiti, mučiti nepřestane. A považte, chce tím apoštol Páně říci, takový konec, takovou smrt jste sobě zlým ovocem svým, zlými skutky svými připravovali, takovému konci, takové smrti vstříc jste kráčeli; takovému konci, takové smrti měli jste se za kořist dostati, a dozajista, že byste se jí byli za kořist dostali, kdyby nebylo ochrany, milosti, pomoci Boží.

Ale Bůh se nad vámi smiloval, k pokání vám čas a milost dal, od hříchu vás vysvobodil, svými služebníky učinil, do nového, cele opačného stavu postavil. *Nyní pak vysvobozeni od hříchu a učiněni jsouce služebníky Božími, máte užitek svůj — ku posvěcení* — ovoce, ctnosti, skutky své takové, kteréž slouží ku posvěcení vašemu, takové, jimiž se Bohu líbíte, rozmnožení posvěcující milosti sobě získáte, na duši i na těle sebe posvěcujete, a máte takového ovoce, takových ctností a skutků čím dále, tím více ku vždy většímu, hojnějšímu, dokonalejšímu posvěcení svému; a jaký konec? *konec pak život věčný* — radost věčnou, blaženost věčnou, slávu věčnou, věčné u Boha přebývání, věčné na Boha patření, věčné Boha požívání, věčné s Bohem kralování, věčné Bohu prozpěvování. Ó pozorujte, jaký to rozdíl mezi tehdejším a nynějším stavem a osudem vaším! Tehdáž jste byli služebníci, nyní jste také, ale tehdáž služebníci, otroci všelikého hříchu, všelikého nepravosti, nešlechetnosti, bezbožnosti, všelikého nečistoty, nestydatosti, nyní pak jste služebníci, svobodníci Boží, a poněvadž jste služebníci Boží, také služebníci čistoty, svatosti, spravedlnosti a všelikých křesťanských, Bohu libých ctností! Jaký to rozdíl! Tehdáž jste byli zbaveni, nyní jste také zbaveni, ale tehdáž jste byli zbaveni spravedlnosti, a protože spravedlnosti, také všeho ostatního dobrého, nyní pak jste zbaveni hříchu, a protože hříchu, také hněvu, soudu, trestu Božího. Jaký to rozdl! Tehdáž

jste měli ovoce, skutky, nyní také máte ovoce a skutky, ale tehdáž jste měli ovoce zlé, trpké, šeredné, skutky nečisté, nectné, bezbožné, za něž se až podnes stydíte, jichž se až podnes hrozíte, ovoce a skutky ke vždy větší nepravosti své, nyní pak máte ovoce dobré, sladké, krásné, skutky počestné, svaté, pobožné, milosrdné, jimž se nemálo těšiti, jimiž se honositi můžete, ovoce i skutky ku vždy většímu, hojnějšímu posvěcení svému. Jaký to rozdíl! Tehdáž jste měli konec, osud k očekávání, nyní máte také konec, osud k očekávání, ale tehdáž nad míru hrozivý, strašlivý, nyní pak nevyslovitelně nadějný, blaživý, tehdáž smrt věčnou, zahynutí věčné, nyní pak život věčný, spasení věčné. Jaký to nesmírný rozdíl. Ó jak velice se musíte v duchu rozveseliti, láskou a vděčností k Bohu zahořeti, ve svém úmyslu a předsevzetí se upevniti, že chcete věrnými služebníky Božími zůstati, a dobré ovoce přinášeti, křesťanské ctnosti konati až do smrti, když nynější stav a konec svůj bedlivě rozvážíte a k tehdejšímu stavu a konci ho přirovnáte.

Jak stav, tak i konec váš nynější jest od tehdejšího velmi rozdílný, ba zcela opačný, a to z té příčiny, že odplata za hřích a za spravedlnost rozdílná, opačná jest. *Neb odplata za hřích: Smrt* — totiž věčná; ale odplata za spravedlnost: Život věčný, jakož tomu také sám Pán Ježíš učil, když na př. řekl: „Syn člověka přijde zajisté v slávě Otce svého s anděly svými: a tehdáž odplatí jednomu každému podle skutkův jeho“ (dobrých nebo zlých, za zlé smrtí věčnou, za dobré životem věčným) (Mat. 16, 27). Anebo když řekl: „I půjdou tito (zlí) do trápení věčného (do smrti věčné): ale spravedliví do života věčného“ (Mat. 26, 46). Než tu tak nestojí, apoštol Páně jinak se vyjádřuje; místo toho: ale odplata za spravedlnost jest život věčný, dí takto: *ale milost Boží: Život věčný.* Podle toho, co jest tedy život věčný? jest-liž odplata za spravedlnost, čili milost Boží? anebo obojí? A když Bůh spravedlivým život věčný dává, dává-liž jim ho co odplatu za spravedlnost, anebo co milost? zajisté, že obojí, i odplata i milost; a že ho Bůh dává co odplatu a zároveň co milost. Ale kterak se jedna s druhou, totiž odplata s milostí a milost s odplatou srovnává? vždyť se zdá, jakoby jedna druhou vylučovala. Zdá se to, ale není tomu tak. Odplata za spravedlnost předpokládá, nadesílá, vyžaduje milost Boží; milost Boží předchází, a

spravedlnost a odplata za spravedlnost následuje; nebo bez milosti Boží není žádné spravedlnosti a žádné odplaty za spravedlnost; bez milosti Boží nelze ani spravedlivým býti ani spravedlnosti, to jest, dobrých, Bohu libých skutků konati, ani odplaty za ně sobě zasloužiti, ani věčného života dosáhnouti, K tomu ke všemu jest milosti Boží nevyhnutelně zapotřebí. To všecko na milosti Boží jako na základě spočívá a závisí. Toho všeho počátek a pramen jest milost Boží. A hle, až k samému počátku a pramenu všeho lidského spasení přistupuje apoštol Páně, a jeho se dotýká, když praví: ale milost Boží neboli dar milostný, dar z milosti daný za spravedlnost jest život věčný. A to činí bez pochyby k tomu cíli a konci, aby mocněji k pokoře, lásce, vděčnosti pohnul, a všelikou samolibost, pýchu a chlubnost z kořene vyvrátil a vyplenil. Nebo při odplatě za spravedlnost může člověk snadno také něco sobě samému připisovati, nějakou čest a chválu sobě samému vzdávati a tak se povyšovati, pyšniti. Nikoliv ale při milosti Boží, tu jest pýcha z kořene vyvrácena a zničena. Tu nezbývá než všelikou čest a chválu samojedinému Bohu vzdáti, a s blahoslavenou Pannou Marií zvolati: „Velebí duše má Hospodina: a zplesal duch můj v Bohu, spasiteli mém. Že vzhlédl na ponížení děvky své“ (sluhy svého). (Luk. 1, 46—48). Než odkud milost sama? kdo ji zjednal, zasloužil? nikdo jiný nežli Ježíš Kristus. A protož tu také stojí: *v Kristu Ježíši, Pánu našem* — což jest tolik co: skrze Krista Ježíše, Pána našeho, skrze zásluhy jeho. A na památku a na vyznání toho, že nám Ježíš Kristus utrpením a smrtí na kříži milost Boží, zejména život věčný zasloužil, znamená se kněz mši svatou sloužící, na konci vyznání víry, neboli Věřím v Boha při slovech „život budoucího věku“ znamením svatého kříže.

Obsah.

Jenom lidskou, vaší slabosti přiměřenou věc na vás žádám, když pravím: jako jste, co pohané, vydávali údy své v službu nečistotě a jiným hříchům ke vždy větší nepravosti své, tak abyste nyní, co křesťané, vydávali údy své v službu čistotě a jiným ctnostem ke vždy větší svatosti své. Nebo tehdáž co služebníci hříchu, byli jste spravedlnosti zbaveni, zlé skutky jste páchali, a věčné smrti jste

vstříc kráčeli; nyní pak, co služebníci Boží, konáte skutky dobré, posvěcujete duše své, a můžete se života věčného nadíti. Nebo odplata za hřích jest věčná smrt; ale odplata a spolu milostina (milostné obdarování) za spravedlnost jest život věčný skrze zásluhy Pána Ježíše.

Epištola na neděli osmou po svatém Duchu.

Epištola k Řím. 8, 12—17.

Bratří! Dlužníci jsme, ne tělu, abychom podle těla živi byli. Nebo budete-li podle těla živi, zemřete: pakli duchem skutky těla mrtviti budete, živi budete. Nebo kteřížkoli Duchem Božím vedeni bývají, tiť jsou synové Boží. Nepřijali jste zajisté ducha služebnosti opět k bázni, ale přijali jste Ducha vyvolení synů, v němžto voláme: Abba! (Otče!) Ten zajisté Duch svědectví vydává duchu našemu, že jsme synové Boží. A jestliže synové, i dědicové: dědicové zajisté Boží a spolu dědicové Kristovi.

Výklad.

Bratří! — *Dlužníci*, povinováni, zavázáni — *jsme*, — avšak — *ne tělu*, — jak si snad mnohý myslí, — *abychom* — totiž — *podle těla živi byli*, — nýbrž — rozumí se při tom — duchu, abychom podle ducha živi byli. Podle těla živu býti, jest živu býti podle zlé, pokažené, slepé, podlé žádosti jeho, jí zcela se oddávati, podrobovati, jí nad sebou vládnout nechávati; mysliti, chtíti, mluviti, činiti, co ona chce, a to jest: smilstvo, nečistota, nestydatost, chlípnost, modloslužba, čáry, nepřátelství, svárové, nenávisti, hněvové, vády, různice, roty, závisti, vraždy, opilství, ožralství a těm podobné věci (Gal. 5, 19.—21.). Podle těla živu býti, jest tedy živu býti v samých hříších, nepravostech, bezbožnostech. Ohavné, hrozné to živobytí! Kéž by ho nikde nebylo a kde jest, kéž by brzy zmizelo! Naproti tomu podle ducha živu býti, jest živu býti podle rozumu a vůle jeho,

a poněvadž se tu, jak ze spojitosti textu svatého vysvítá, duch Duchem svatým obnovený, obživený, osvícený rozumí, jest živu býti podle Ducha svatého, podle osvícení, řízení, vedení jeho, živu býti v tom, co Duch svatý v srdci rozlévá, k čemu vzbuzuje, milost a pomoc dává, a to jest: láska, radost, pokoj, trpělivost, dobrotivost, dobročinnost, dlouhočekání, tichost, věrnost, mírnost, zdrželivost, čistota a těm podobné věci (Gal. 5, 22. 23.). Podle ducha živu býti, jest tedy v samých ctnostech, pobožnostech, spravedlnostech živu býti. Ó krásné, blahé to živobytí! Kéž by panovalo ve všech končinách světa! Jedno jest opak, protiva druhého. A jak rozdílné jsou následky a účinky jejich!

Jedno přináší s sebou smrt, druhé život. *Nebo* — dí apoštol Páně — *budete-li podle těla živi, zemřete:* víte zajisté, že tělo smrtelné jest a že se žene jenom po tom, co tělesné, smrtelné, pomíjitelné jest; budete-li tedy podle těla živi, budete tím dokazovati, že chcete umříti; a byť jste, nevím jak, to zapírali a opak toho tvrdili, přece tím budete dokazovati, že chcete zemříti, před časem zemříti, zlou, nejhorší smrtí, smrtí nekajících, zatvrzelých hříšníků zemříti a že zasluhujete, abyste zemřeli, a protož také **zemřete** — jistě zemřete, mimo vše nadání zemřete, bez pokání zemřete, na těle zemřete, na duši zemřete, na věky věkův zemřete — zemřete a budete pohřbeni, rozumí se tak, jak onen bohatec, jenž také podle těla byl živ, protože se v šarlat a ve kment obláčel a na každý den hodoval stkvostně, a jenž potom umřel a pohřben jest v **pekle** (Luk. 16, 20.): *pak-li duchem skutky těla mrtviti budete, živi budete.* Vlastně by tu mělo státi: pak-li podle ducha živi budete; aby tu ale dvakrát po sobě „živi budete“ nestálo, praví apoštol Páně: pakli duchem skutky těla mrtviti budete, což jest tolik co: pakli podle ducha živi budete. Které to skutky těla jsou, již víme neb jsme je výše jmenovali, totiž smilstvo, nečistotu, nestydatost a t. d.

Takové skutky se mrtví, když se jim hned v prvním počátku jejich, to jest ve zlé žádosti statně odpírá, když se té žádosti nesvoluje, jí po vůli nečiní, když se krotí, přemáhá, potlačuje, zamítá, když se na každé její „ne“ s opravdovou odhodlaností a s ráznou určitostí odpovídá „ano“, a na každé její „ano“ odpovídá „ne“; nebo pak to k takovým skutkům nepřijde a nemůže přijíti, pak se takové

skutky ani vnitř ani zevnitř nespáchají a nemohou spáchati, pak jsou mrtvy, nemohou smrti zploditi. Jestli se při tom odpírání skutkům těla v jejich počátku, při tom krocení, přemáhání, potlačování jejich žádosti také opáčné ctnosti vzbuzují, a dobrá předsevzetí činí, v nich se cvičiti, utvrzovati, zdokonalovati, v nich setrvati až do konce, tím lépe, poněvadž se na ten způsob skutky těla tím rychleji, bezpečněji, dokonaleji umrtví. Vysvětleme si to ještě příkladem. Skutek těla, jenž sluje smilstvo, nečistota, kterak se umrtví? Když se mu hned v prvním počátku jeho, to jest ve zlé žádosti statně odpírá, když se tou žádostí, která jako nějaká poběhlice k sobě loudí, láká, přitahuje, jako nestydatou poběhlicí pohrdá; nebo ona sama bez člověka smilníka, bez jeho svolení, bez jeho k ní se přidružení ničeho nemůže učiniti; nemůže hříchu neboli skutku těla počíti; a skutek těla, když není vykonán, nemůže smrti zploditi (Jakub. 1, 15.). A jestli se při tomto pohrdání a mrtvení také na příklad a na výrok Pána Ježíše pamatuje, ku př. na ten: „Ale já pravím vám, že každý, kdo pohlédne na ženu ku požádání jí, již zcizoložil s ní v srdci svém“ (Mat. 5, 28.). Anebo na ten: „Blahoslavení čistého srdce: neb oni Boha viděti budou“ (Mat. 5, 8.). Anebo na čistotu nejblahoslavenější Panny Marie, anebo na svatost a všemohoucnost Boží a t. d.; tím lépe, tím důkladněji se ten skutek těla, totiž smilstvo umrtví, ničemným, neškodným, nemožným učiní. Tak a podobně mrtví se všecky ostatní skutky těla.

Ale k tomuto mrtvení jest zapotřebí ducha, ovšem ne sobě samému zanechaného, nýbrž **Duchem svatým** naplněného, obživeného, osvíceného, posilněného, vedeného; nebo duch člověka bez Ducha svatého, bez přispění jeho nic by se skutky těla a se zlou žádostí jejich nepořídil; ne on by nad zlou žádostí zvítězil, nýbrž ona zvítězila by nad ním; ne on by skutky těla umrtvil, nýbrž ony umrtvily by jeho. A podle toho praví apoštol Páně: pakli duchem, s Duchem svatým sjednoceným, a milostí jeho osvíceným, posilněným, spravovaným skutkům těla hned v prvním počátku, to jest ve zlé žádosti jejich odpírati a je tak mrtviti budete, živi budete — živi budete životem ducha svého, který ve vás bude živ, který ve vás bude vládnouti, zlou žádost na uzdě držeti, přemáhati, krotiti, před hříchem a před smrtí vás chrániti, — živi budete životem Ducha svatého, který ve

vás bude živ, který ve vás bude panovati, svým životem vás obživovati, svou pravdou osvěcovati, svou milostí posvěcovati, spravovati, říditi, milými, drahými syny Božími činiti, — živi budete za živa, ve smrti i po smrti; nebo jakožto synové Boží budete po smrti od andělů do lůna Božího neseni, abyste v něm na věky věkův blaženě živi byli, podobně Lazaru, kterýž jakožto syn Abrahamův nesen jest po smrti od andělů do lůna Abrahamova (Luk. 16, 22.).

Že vás tu syny Božími jmenuji, tomu se nedivte; právem vás tak jmenuji. *Nebo kteřížkoli Duchem Božím* — Duchem synovství Božího — *vedeni bývají*, — jemu se ochotně, pokorně podrobují, jemu v sobě a nad sebou vládnouti dávají, jím se ve všem všudy, co nejlépe mohou, řídí a spravují, — *tiť jsou synové Boží* — a jsou synové Boží právě proto, že se Duchem Božím, Duchem synovství Božího vésti dávají, že se jím ve všem všudy řídí a spravují; a jsou synové Boží tak jistě a tak dlouho, jak jistě a jak dlouho se Duchu Božímu vésti dávají a jím se spravují. A to jste vy. *Nepřijali jste zajisté ducha služebnosti opět k bázni*, — jaký se v lidu israelském objevil, když mu Bůh na hoře Sinaj zákon dal (2. Mojž. 19, 17.—19. a 20, 18. 19.), a jaký v něm panoval, dokud starý Zákon trval, — *ale přijali jste Ducha vyvolení synů* — Ducha synovství, — *v němžto voláme: Abba!* (*Otče!*) Jaký to rozdíl mezi duchem služebnosti opět k bázni a Duchem synovství k důvěře! Duch služebnosti tvořil samé služebníky, otroky, Duch synovství tvoří samé syny, dítky Boží; duch služebnosti tvořil služebníky, otroky, plné bázně a strachu, lekání a třesení, Duch synovství tvoří syny, dítky Boží, plné příchylnosti, lásky, naděje, důvěry; duch služebnosti volal ve služebnících, otrocích, a služebníci, otroci volali v něm a s ním: „Ó Bože veliký, silný a hrozný“! (2. Esdr. 9, 32.) Duch synovství volá v synech, dětech, a synové, dítky volají v něm a s ním: Abba! Otče! Duch služebnosti volal ve služebnících, otrocích, a služebníci, otroci volali v něm a s ním ku př.: „Ty hrozný jsi, a kdož se můž' zprotiviti tobě, když (se rozpálí) hněv tvůj?“ (Žalm 73, 8.) Duch synovství volá v synech, dětech, a synové, dítky volají v něm a s ním na př.: „Posvěť se jméno tvé. Přijď království tvé“. (Mat. 5, 9. 10.) Jaký to rozdíl! Duch svatý se

ovšem nemůže měniti a nemění, ale může měniti a mění působení své.

Jinak působil ve starém Zákoně, jinak působí v novém. Tehdáž působil co duch služebnosti, nyní působí co Duch synovství, tehdáž působil služebnickou bázeň, nyní působí synovskou důvěru; a působil-li i tehdáž v někom co Duch synovství synovskou důvěru, působil ji toliko výjimečně. A proč to? protože tehdáž co Duch synovství nebyl ještě zasloužen a poslán. Když ho ale Ježíš Kristus umučením a smrtí svou zasloužil a poslal, hned počal v církvi svaté co Duch synovství působiti a působí v ní až podnes a bude působiti až do skonání světa. Hle, tisícové a millionové lidí ve všech končinách světa se synovskou důvěrou, láskou a vroucností pozdvihují očí svých k nebesům a volají dnem a nocí: Abba! Otče! a volají tak proto, že Duch svatý co Duch synovství v nich přebývá a v nich volá, a učí je a pomáhá jim volati: Abba! Otče! By nebylo volání jeho, nebylo by volání jejich; ani z jedněch úst ani jednou nevyšlo by: Abba! Otče! Ó toho lahodného, sladkého, blaženého volání! A toto volání Ducha svatého jest svědčení o synovství našem. *Ten zajisté Duch svědectví vydává duchu našemu, že jsme synové Boží.* Duch služebnosti také vydával svědectví duchu židovskému — vydával mu svědectví, že jsou služebníci, přestupníci zákona Božího, soudu, smrti hodni. Ale tento Duch, Duch synovství, Duch volající a volati učící Abba! Otče! ten vydává duchu našemu svědectví, že jsme synové Boží. Tímto svědectvím nedává sice duchu našemu úplné jistoty, ale dělá mu dobrou naději, že jsme synové Boží. A proč nedává úplné jistoty? protože by pak veta byla po našem synovství a tím samým také po našem věčném spasení. Nebo kdož by pak se vynasnažil, dobrým, čistým, svatým, Bohu libým synem býti, kdyby napřed věděl, že o synovství Boží nemůže přijíti? kdož by o své spasení pečoval, usiloval, pro ně bojoval, se zapíral, kdyby je již napřed pojištěné měl? kdož by se hříchů a zlých příležitostí varoval, kdyby se pro ně ničeho báti nemusil? — Ale tou nadějí, kterou nám Duch svatý dělá, jako nějakým ostnem bodá a pudí nás, abychom synovství Božího co zřetelnice oka svého ostříhali, hříchů a zlých příležitostí bedlivě se vystříhali, povolání a vyvolení své skrze dobré skutky sobě pojistiti se snažili (2. Petr. 1, 10.).

Ó díky, vroucné, věčné díky Duchu svatému i za to svědectví i za tu naději, že jsme synové Boží!

A jestliže synové, i dědicové, dědicové zajisté Boží a spolu dědicové Kristovi. Dědicové Boží, protože jsme synové Boží, spolu dědicové Kristovi, protože jsme bratří Kristovi. Dědicové **Boží**! To jsou dědicové nade všecky dědice, co jich bylo, jest a bude na světě. Dědicové Boží! To jsou dědicové bohatství, vladařství, království Božího; dědicové, nevím jakého, bohatství, vladařství, království světského nejsou nic proti nim Dědicové Boží! To jsou dědicové moci, slávy, blaženosti věčné; dědicové sebe větší moci, slávy, blaženosti časné jsou toliko stín proti nim. A spolu dědicové **Kristovi**! Když Bůh Krista za to, že sebe samého ponížil, učiněn jsa poslušným až ke smrti a to ke smrti kříže, když, dím, Bůh Krista za to povýšil a jemu jméno dal, kteréž jest nad všeliké jméno, aby ve jménu Ježíše každé koleno klekalo, nebeských, zemských i pekelních, a každý jazyk vyznával, že Pán Ježíš Kristus jest ve slávě Boha Otce (Filip. 2, 8.—11.); zajisté že mu také dědictví dal, kteréž jest nad všeliké dědictví, aby nad dědictvím Ježíše každé srdce plesalo, nebeských, zemských i pekelních, a každý jazyk vyznával, že Pán Ježíš Kristus jest v dědictví Boha Otce. A toto dědictví jest nám s Pánem Ježíšem Kristem společné; tímto dědictvím budeme s Pánem Ježíšem Kristem vládnouti. A co tomu nebesa a země, a všecko, co jest v nich, budou říkati? Blahoslaviti nás budou a vyznávati, že vládneme dědictvím Pána Ježíše Krista.

Obsah.

Povinni jsme zajisté, ale ne tělu, jak si snad mnohý myslí, abychom totiž podle těla — podle zlé žádosti jeho živi byli, nýbrž duchu, abychom podle ducha — svého i Božího byli živi; nebo budeme-li podle těla živi, na věky zemřeme; pak-li ale návodem Ducha Božího skutky těla mrtviti budeme, na věky živi budeme. Nebo kteřížkoli Duchu Božímu — Duchu synovství vésti se dávají, tit jsou synové Boží. A to jsme my; nebo nepřijali jsme ducha služebnosti opět k bázni, jako židé tehdáž, když jim dal Bůh zákon na hoře Sinaj, ale přijali jsme Ducha synovství k důvěře synovské, kterýžto Duch v nás volá a nás učí volati Abba! Otče! a tímto voláním nám svědectví dává,

že jsme synové Boží. A jestliže synové, i dědicové, dědicové zajisté Boží jakožto synové Boží, a spolu dědicové Kristovi jakožto bratří Kristovi.

Epištola na neděli devátou po svatém Duchu.

I. Epištola k Korintským 10, 6—13.

Bratří! Nebývejte žádostivi zlých věcí, jakož i otcové naši žádali; ani modláři nebuďte jako někteří z nich, jakož psáno jest: „Posadil se lid, aby jedl a pil, a vstali, aby hráli;“ aniž smilněme, jakož někteří z nich smilnili, a padlo jich jeden den třímecítma tisícův; aniž pokoušejme Krista, jako někteří z nich pokoušeli a od hadů zhynuli; aniž repcete, jako někteří z nich reptali a zhynuli od záhubce. Toto pak všecko stalo se jim k podobenství a napsáno jest k výstraze naší, kteříž na konci věku žijeme. A protož kdož se domnívá, že stojí, hlediž, aby nepadl. Pokušení vás nezachvacuj, než lidské: věrný pak jest Bůh, kterýž nedopustí vás pokoušeti nad to, což můžete, ale učiní s pokušením také prospěch, abyste je snésti mohli.

Výklad.

Bratří! Nebývejte žádostivi zlých věcí, jakož i otcové naši žádali; — po oněch čtyřiceti let, co otcové, či pradávní předkové naši, Israelité byli na poušti, začasto rozličných zlých věcí žádali; za to ale také pokutám Božím neušli; místo toho, že měli do zaslíbené země přijíti, zemřeli na poušti. Nenásledujte jich, nebuďte zlých věcí žádostivi, jako oni, aby se vám něco ještě horšího nestalo, aby vás ještě větší pokaty Boží nedostihly, abyste, místo toho, kdež byste měli do nebe přijíti, na cestě, na poušti tohoto světa neza hynuli.

A nyní vizte, kterých zlých věcí otcové naši žádali, ale vy žádati nesmíte, čím otcové naši byli, ale vy býti

nemáte: *ani modláři nebuďte jako někteří z nich, jakož psáno jest: „Posadil se lid, aby jedl a pil, a vstali, aby hráli“* (2. Mojž. 32, 6); — když Mojžíš na hoře Sinaj prodléval, udělali sobě zlaté tele, dle příkladu pohanů Egyptských, kteřížto Apisa černého vola s lysinou na čele za boha ctili. I řekli: Tito jsou bohové tvoji, Israeli, kteříž tebe vyvedli ze země egyptské. Druhého dne na to světili slavnost. I vstavše ráno obětovali zlatému teleti zápalné oběti, i oběti pokojné. Po skončených obětech následovaly hostiny: lid se posadil, aby jedl a pil, a vstali, aby hráli, zpívali, tančili, to jest, oni ctili boha svého — zlaté tele tak, jak v Egyptě u pohanů vídali, kteříž také své bohy hrami, tancemi a jiným tomu podobným způsobem ctili. To bylo hrubé modlářství. A co se jim za to stalo? Mojžíš přišel s hory, a viděl, že se lid zákona a Boha spustil, a stoje v bráně ležení řekl: Jestli kdo Hospodinův ctitel, připoj se ke mně. I shromáždili se k němu všickni synové Lévi, jimžto řekl: Toto dí Hospodin Bůh israelský: Ať vloží mužové meč na bedro své (ať přepáše meč svůj k boku svému): přejděte sem i tam od brány až k bráně prostředkem ležení, a zabí jeden každý bratra, i přítele, i bližního svého vně kromě stanu postiženého v modlářství. I učinili synové Lévi podle řeči Mojžíšovy, a padlo jich v ten den okolo třímecítma tisíců (2. Mojž. 32, 1—28). To předložil apoštol Páně Korintským křesťanům pro výstrahu před modlářstvím. A oni zajisté takové výstrahy potřebovali; nebo poněvadž nejvíce z pohanů byli, mezi pohany bydleli, pohanské slavnosti, hry, tance atd. viděli, vězeli v ustavičném nebezpečenství, do modlářství opět padnouti, a mnozí z nich do něho skutečně padali tím, že se pohanských obětí, slavností, hostin atd. účastny činili (1. Kor. 5, 11). Co se nás dotýče, my v takovém nebezpečenství nevězíme, nicméně ale modlářství chrániti se musíme; neb jest druh modlářství, jakož se i křesťané neřídko dopouštějí, když totiž jakákoliv stvoření jako Boha neb nad Boha ctí a milují. Taková stvoření jsou pak pravými modlami. Lakomcům na př. jsou modlami statky jejich, obžerníkům a opilcům břicha jejich, smilníkům cizá i vlastní těla jejich, mnohým rodičům děti jejich.

A proto se i nás výstraha apoštolova týká: Nebuďte modláři: *aniž smilněme, jakož někteří z nich smilnili*, — když

totiž v Settim, posledním svém stanovišti, se zdržovali, prvé než jsou Jordán přešli, smilnili s dcerami moabskými, kteréž jich na radu Balámovu k obětem svým pozvaly, aby je od pravého Boha odvrátily, a tak spíše je přemoci mohli. A oni jedli a klaněli se bohům jejich. I připojil se Israel k Bélfegor, modle to necudným spůsobem ctěné: a rozhněvav se Hospodin, řekl k Mojžíšovi: Vezmi všecka knížata lidu, kteréž vinné býti shledáš, a zvěšej je proti slunci (prvé než slunce zajde, za dne) na šibenicích, aby se odvrátila prchlivost má od Israele. I řekl Mojžíš k soudcům israelským: Zabí jeden každý ze svých (podzřízených), kteříž se připojili k Bélfegor. Zároveň je trestal Bůh morovou ranou, — *a padlo jich jeden den třímecítma tisícův*, — jen na morovou ránu, nepočítaje tisíc mečem zbitých, a ku potupě zvěšených (4. Mojž. 25, 1—9). Hrozná to prchlivost, strašný to trest; ani meče, ani morové rány nebylo dost, ale obojím, mečem i morovou ranou hubil a zahubil je Hospodin. Podobně Bélfegor v zemi moabské, ctěny byly modly, bohyně v Korintě, obzvláště modla Afrodita, nečistým, nestoudným spůsobem. A poněvadž Korintští křesťané, jak jsme pravili, v nebezpečenství vězeli, do modlářství opět padnouti, a mnozí z nich do něho skutečně upadli, tím samým také vězeli v nebezpečenství, smilství se dopustiti, a ti, jenž do modlářství padali, smilství se skutečně dopouštěli. U nás není ani Bélfegor, ani Afrodity, ani jiných bohyň viděti, za to jest ale leckdes bohužel viděti nevanželské děti, slyšeti necudné řeči, zpěvy, žerty a jiné těm podobné věci, kteréž ze smilství pocházejí, a k smilství zavádějí, a o smilství mnohých křesťanů veřejné svědectví vydávají.

A protož i nám platí výstraha apoštolova: Nesmilněme, abychom za to od Boha věčnou záhubou trestáni nebyli; *aniž pokoušejme* — k hněvu popouzejme — *Krista, jako někteří z nich pokoušeli a od hadů zhynuli;* když totiž přímou cestou do zaslíbené země vjíti nemohli, poněvadž jim Edomští průchod zabránili, ale z přímé cesty se uchýliti, a celé pohoří Edomské obejíti, a tak, jako nazpátek k moři rudému a do Egypta vraceti se museli: počali býti pro cestu a nesnáz tesklivi, netrpělivi, a mluvíce proti Bohu (Synu Božímu, vůdci svému) a Mojžíšovi, řekli: Proč jsi nás vyvedl z Egypta, abychom zemřeli na poušti? Není chleba, není

vody, a duše naše již sobě zošklivila pokrm tento ničemný (manny). Pročež poslal Hospodin na ně ohnivé hady, od jejichžto štípání mnozí zemřeli (4. Mojž. 21, 4—6). Mnozí křesťané Korintští také pokoušeli Krista, jedni na př. tím, že se jim znechutily křesťanské povinnosti: přemáhání, zapírání, mrtvení sebe samých, že jich omrzela úzká cesta, těsná brána, kterou jíti měli (Mat. 7, 13. 14); druzí tím, že o z mrtvých vstání pochybovali, aneb je dokonce upírali, říkajíce, že není žádného z mrtvých vstání (1. Kor. 15, 12); jiní zase jinak. Za našich dnů pokoušejí mnozí křesťané Krista tím, že choť jeho, církev svatou zlehčují, potupují, že jejími služebníky, řeholemi, přikázáními, posty, pobožnostmi pohrdají, že některé články víry, na př. o neomylnosti papeže, o očistci, o pekle docela zavrhují; že v stav manželský vstupují, ale ne tak, jak tomu Duch sv. chce, a jak apoštol Páně v Duchu sv. přikazuje, ne v Pánu (1. Kor. 7, 39), že své děti pro tento svět a ne pro Boha, pro nebe vychovávají, že v ně světské umění bez křesťanské ctnosti vštěpují, že se pouhou zevnitřní uhlazeností jejich spokojují; že spisy, plné lži, bludů, nevěry spisují, prodávají, rozšiřují; že časopisy podobného obsahu kupují, čítají, půjčují a mnohonásobným jiným spůsobem.

Ó kýž by si všimli a uposlechli výstrahy apoštolovy: Nepokoušejme Krista, budoucího soudce svého, abychom toho, až pozdě bude, hořce nepykali! — *aniž reptete, jako někteří z nich reptali a zhynuli, od záhubce.* Kóre, Dátan a Abiron reptali jednou proti Mojžíšovi a Áronovi, i jiných synů israelských, dvě stě a padesáte mužů znamenitých v lidu, a řekli: Dosti mějte na tom, že jste rovni jiným; nebo všecko množství jest množství svatých (a tudíž všickni si rovni jsou) a mezi nimi jest Hospodin: proč tedy se vynášíte nad lid Hospodinův? — A když tak řekli, a protože tak řekli, co se stalo? rozstoupila se země pod nohama jejich, a otevřevši ústa svá, pozřela je se stany jejich, i se vším statkem jejich. Ale i oheň vyšed od Hospodina zabil těch dvě stě a padesáte mužů. Druhého pak dne reptalo všecko množství synů israelských proti Mojžíšovi a Aronovi, řkouce: Vy jste zabili lid Hospodinův. A vznikala bouře a rozbroj se vzmáhal. I vyšed oheň od Hospodina a morová rána rozlítila se a pobila čtrnácte tisíc lidí a sedm set (4. Mojž. 16). Apoštol Páně praví, že zhynuli od záhubce, to

jest, od dobrého anděla, kterýž je na rozkaz Boží tou morovou ranou zahubil, podobně dvěma dobrým andělům, kteříž na rozkaz Boží sirou a ohněm zahladili města Sodomu a Gommorhu (1. Mojž. 19). Že i mezi Korintskými křesťany na reptání nescházelo, viděti jest z těch stran, roztržek, různic, hádek, kteréž mezi nimi panovaly. Nebo jeden říkal: „Já jsem Pavlův"; druhý říkal: „Já jsem Apollův"; třetí: „Já jsem Petrův"; čtvrtý: „Já jsem Kristův" (1. Kor. 1, 12.). Kdo říkal: Já jsem Pavlův, já se jeho držím, jeho následuji, ten nebyl zajisté spokojen ani s Apollem, ani s Petrem, ten leccos Apollovi i Petrovi vytýkal, proti jednomu i druhému reptal. Kdo říkal: Já jsem Apollův, já se jeho přidržuji, jeho následuji, ten zajisté nebyl spokojen ani s Pavlem, ani s Petrem, viděl chyby na Pavlovi i na Petrovi, reptal proti jednomu i druhému. Kdo zase říkal: Já jsem Petrův, ten tupil a zavrhoval Pavla i Apolla, reptal proti oběma. Kdo konečně říkal: Já jsem Kristův, ten se odvracel od Pavla, i od Apolla, i od Petra, reptal proti všem třem. A toto reptání jejich padalo na Pána Ježíše, protože Pán Ježíš všecky tři tím, čím byli, služebníky svými, rozdavači tajemství svých, učiteli církve své ustanovil. I mezi našimi křesťany neschází na reptání. Kde jest duchovního pastýře, sebe lepšího, svědomitějšího, horlivějšího, aby proti němu mnozí z jeho vlastních osadníků nereptali? Obzvláště neučiní-li někomu z nich v něčem po vůli, poněvadž nemůže, nesmí, poněvadž mu přikázání Boží nebo církevní brání, tu nemívá reptání jejich žádného konce. A jest-li na které osadě více duchovních, vyhlíží to tam asi tak jako na osadě Korintské. Každý říká: Já jsem Pavlův, já pak Apollův, já ale Petrův, já však Kristův; jeden drží s tím duchovním, druhý zase s oním, jeden si chválí toho, druhý zase onoho, jeden reptá proti tomu, druhý zase proti onomu. A přece sou všickni služebníci Kristovi a rozdavači tajemství Božích, a co takoví vší vážnosti a úcty osadníků hodni. A všeliké reptání proti nim jest reptání proti Pánu Ježíši, protože on sám svátost svěcení kněžstva ustanovil, a v této svátosti je tím, čím jsou, učinil. Ne bez příčiny tedy dává apoštol Páně výstrahu před reptáním, řka: Nerepcete, jako někteří z nich reptali a zhynuli od záhubce.

Toto pak všecko, — co jsme dosaváde o trestech Božích pověděli, — *stalo se jim* — otcům našim — *ku podoben-*

ství — k vypodobnění, znázornění, ku předobrazení, předoznámení těch trestů Božích, kteréž na ty přijdou, jenžto budoucně otců našich následovati, zlých věcí žádati, modlářství a smilství se dopouštěti, Krista pokoušeti a proti němu reptati budou — *a napsáno jest k výstraze naší* — před těmito hříchy, — *kteříž na konci věků žijeme* — a poněvadž na konci věků, v poslední době světa, v době nového Zákona, křesťansko-katolického náboženství žijeme. Nebo právě proto, že na konci věků žijeme, máme býti mnohem moudřejší, opatrnější, spravedlivější a dokonalejší nežli otcové naši, kteříž na počátku věků žili, podobně starcům, jenžto v moudrosti, zkušenosti a všem dobrém daleko mládence předčí, anebo, raději řeknu, podobně novému Zákonu, kterýž nad starý Zákon mnohem dokonalejší jest. Jestliže ale místo toho, kdež bychom měli moudřejší a lepší otců svých býti, takoví jako oni — zlých věcí žádostivi, modláři, smilníci, pokušitelé, reptači budeme, jaké pak tresty Boží na sebe uvalíme! zajisté že mnohem větší, přísnější, hroznější nežli otcové naši. Oni byli trestáni smrtí časnou, my budeme trestáni smrtí věčnou.

A protož — to jest, jelikož to k naší výstraze napsáno jest, protož si také z toho výstrahu beřme, — *kdo se domnívá, že stojí, hleď, aby nepadl.* Pravím: Kdo se domnívá, že stojí, poněvadž nikdo jistě neví, zdaliž v lásce a milosti u Boha stojí čili nic, jakož toho také Písmo svaté dosvědčuje slovy: „Neví člověk, zdali lásky (Boží) čili nenávisti hoden jest“ (Moudr. 9, 1.); kdo se tedy, nechť již mylně anebo nemylně domnívá, že v lásce a milosti u Boha stojí, — *hleď* — přičiniž se, bdiž nad sebou a modliž se, — *aby* — do hříchu — *nepadl*, — lásky, milosti Boží a tím samým také věčného spasení se nezbavil. Jinými slovy jest to totéž, co praví Pán Ježíš: „Bděte ž a modlete se, abyste nevešli v pokušení“ (Mat. 26, 41.), buďto v žádné anebo alespoň ne v takové, v němž byste do hříchu upadli, a tak lásky, milosti Boží, věčného spasení se zbavili, nýbrž, musíte-li v pokušení vejíti, abyste vešli toliko v takové, jemuž byste odolati mohli.

Takové pokušení, jemuž odolati, jež přemoci lze, jmenuje tu sv. Pavel lidským, řka: *Pokušení vás nezachvacuj*, — nepřekvapuj, nepřepadej, — *než lidské* — slabé, mírné, skrovné, silám přiměřené, jemuž byste odolati, jež byste

přemoci mohli. A do zajista, že vás nezachvátí pokušení, než jenom lidské, přemožitelné, ač budete-li předně činiti, co na vás jest, co můžete, co povinni jste, ku příkladu budete-li nad sebou bdíti, sebe zapírati, zlým příležitostem, společnostem, veselostem se vyhýbati, zlým žádostem odpírati, proti nim bojovati; a budete-li za druhé Pána Boha o to, čeho sami nemůžete, co síly vaše přesáhá, pokorně, důvěrně, vytrvale prositi; nebo pak se to třetí, čehož také ku přemožení pokušení a vystříhání se hříchu nevyhnutelně zapotřebí jest, totiž milost, pomoc, ochrana Boží zajisté dostaví; za to vám ručí **věrnosť** Boží, jakož tu stojí: *věrnýť pak jest Bůh, kterýž nedopouští vás pokoušeti nad to, což můžete* — nad možnost, nad sílu vaši, — *ale*, — když na vás pokušení dopustí, — *učiní s pokušením také prospěch*, — udělí vám v něm potřebné míry milosti, — *abyste je snésti* — přestáti, šťastně z něho vyváznouti — *mohli* — nejen bez hříchu, beze škody duše, bez ztráty milosti a lásky Boží, nýbrž naopak s užitkem duše, rozhojněni, posilněni, utvrzeni a upevněni v lásce a v milosti Boží a ve všeliké křesťanské ctnosti. Ó to jest potěšitelné, nad míru potěšitelné — to, že Bůh věrný jest a že nedopouští nás pokoušeti nad to, což můžeme, ale že činí s pokušením také prospěch, abychom je snésti mohli, jen když my činíme, co na nás jest, když bdíme a se modlíme. A to nás zajisté může, má a musí mocně povzbuzovati ke stálému bdění a ke vroucí modlitbě.

Obsah.

Nebuďmež zlých věcí žádostivi, ani modláři, ani smilníci, ani pokušitelé, ani reptači, jakož byli otcové naši na poušti a zhynuli. Že zhynuli, stalo se jim ku předobrazení a předoznámení trestů Božích, kteréž na takové hříšníky čekají, a napsáno jest nám pro výstrahu před takovými hříchy — nám křesťanům, jenž na konci věků žijeme, a proto moudřejší, dokonalejší býti máme, nežli byli otcové naši. A protož si z nich výstrahu beřme; kdo z nás se domnívá, že stojí, hleďiž všemožně, aby nepadl. A zajisté že pak nepadne, poněvadž na něj nepřijde pokušení, leč přemožitelné, a poněvadž mu Bůh v tom pokušení ku pomoci přispěje.

Epištola na neděli desátou po svatém Duchu.

I. Epištola k Korint. 12, 2—11.

Bratří! Víte, že když jste byli pohané, k němým modlám jste chodili, jakož jste bývali vedeni. Protož známo vám činím, že žádný, kdo Duchem Božím mluví, nezlořečí Pánu Ježíši; a žádný nemůže říci: „Pán Ježíš!“ jediné Duchem svatým. Rozdílné pak jsou milosti, ale týž Duch: a rozličná jsou posluhování, ale týž Pán: a rozličná jsou působení, ale týž Bůh, kterýž působí všecko ve všech. Jednomu pak každému dáno bývá zjevení Ducha k užitku. Někomu zajisté dána bývá skrze Ducha řeč moudrosti, jinému pak řeč umění dle téhož Ducha; jinému víra skrze téhož Ducha, jinému mílost uzdravování skrze jednoho Ducha; někomu divů činění, jinému prorokování, jinému rozeznání duchů, jinému rozličnost jazyků, jinému vykládání řečí: to pak všecko působí jeden a týž Duch, rozděluje jednomu každému, jakož ráčí.

Výklad.

Bratří! Víte, že když jste byli pohané, k němým modlám jste chodili, jakož jste bývali vedeni. A když jste k nim chodili, jim se klaněli, jim obětovali, k nim se modlili, jich se otazovali, je o radu, ochranu, pomoc, potěchu prosili: zdaliž pak jste kdy od nich nějaké odpovědi dostali? zdaliž jste toho, co jste u nich hledali, také nalezli? zdaliž jste jakých darů a milostí od nich obdrželi? zajisté, že nikdy nižádných, a to za tou příčinou, že němé a mimo to také slepé, hluché, bezživotné, ničemné, toliko kusy kovu anebo kamenu, anebo dříví byly; nadarmo jste tedy k nim chodili, ač ale nadarmo, přece jste k nim chodili, jakož jste k tomu bývali vedeni, a protože jste k tomu bývali vedeni. A co myslíte? od koho? od rodičů, učitelů, vychovatelů, kněží, vrchností pohanských? také od nich a také od nezřízené, pokažené povahy a náklonnosti své, ale hlavně, nejvíce od duchů zlých; nebo za tím vším, co rodičové, učitelové, kněží a t. d. a co vy sami jste činili, zlí duchové vězeli, se skrývali, k tomu ke všemu popouzeli, zaváděli, tím vším nad vámi

jako knížata vládli a v modlách sobě od vás Božskou čest prokazovati dávali. Ó to bylo hrozné!

Od té doby, co jste křesťané, nechodíte více k němým, slepým, ničemným modlám, ale k živému, pravému, všemohoucímu Bohu; chodíte k Bohu, kterýž vás vidí, vás slyší, k vám se nakloňuje, vaše poklony, oběti, modlitby, prosby, slze, vzdechy přijímá, vás nesčíslnými dary a milostmi obmýšlí a obohacuje; a chodíte k němu, jakož jste k tomu vedeni, a protože jste k tomu vedeni, a to nejen od nás, od apoštolů a jiných duchovních správců, ale hlavně a nejvíce od **Ducha svatého.** V tom ve všem, co my činíme pro vás, a co vy činíte pro Boha, jeví se působení, vedení Ducha svatého. Duch svatý vede nás, abychom my mohli vésti vás k Bohu pravému a živému; a Duch svatý vede vás, abyste mohli choditi k Bohu pravému a živému a jemu oběti, čest, slávu, díky a všecko, co mu od vás náleží, přinášeti. By nebylo vedení Ducha svatého, nebylo by ani vedení našeho, ani chodění vašeho; jedno i druhé by přestalo. Ó díky Duchu svatému za vedení jeho! Toto vedení Ducha svatého trvá až podnes a potrvá až do skonání světa; a tomuto vedení jeho máme z toho co děkovati, že i my chodíme k Bohu pravému a živému, Ježíši Kristu, že chodíme do chrámů jeho, k oltářům jeho, ke kazatelnám jeho, ke křtitelnicím jeho, zpovědnicím jeho. By nebylo vedení Ducha svatého, to všecko by přestalo, to všecko by se změnilo; ze chrámů křesťanských brzy byly by chrámy pohanské, a nebylo by v nich viděti než samé němé modly; k těm bychom pak chodili, těm se klaněli, obětovali, se modlili, jakž bychom od zlých duchů k tomu vedeni byli. Ó díky Duchu svatému za vedení jeho! Kéž bychom všickni dobré vůle byli, Duchu svatému se vésti dávali, ku pravému Bohu, Ježíši Kristu chodili a jemu s duší i s tělem se obětovali!

Vedení Ducha svatého jest opak vedení duchů zlých. Zlí duchové vedou od Pána Ježíše k němým modlám; Duch svatý vede od němých model k Pánu Ježíši; zlí duchové vedou ke zlořečení Pánu Ježíši, Duch svatý vede k vyznávání Pána Ježíše. *Protož* — praví dále apoštol Páně — *známo vám činím, že žádný, kdo Duchem Božím mluví, nezlořečí Pánu Ježíši;* kdyby takový Pánu Ježíši zlořečil, Duchem Božím by mu zlořečil; ale kterak mu kdo Duchem

Božím zlořečiti může? duchem zlým, ďábelským ano, ale ne Duchem dobrým, Duchem Božím. A kdyby takový Pánu Ježíši zlořečil, Duch Boží sám by mu zlořečil; ale kterak mu může Duch Boží zlořečiti? Duch Boží Synu Božímu, s nímž jedno jest, od něhož vychází a k němuž vede? kterak může Bůh Bohu, Bůh sobě zlořečiti? duch zlý, pekelný ano, ale ne Duch Boží, Duch svatý, Bůh. To jest tak nemožné, jako nemožné jest, aby Duch Boží přestal Duchem Božím, Bohem býti a v satanáše pekelného se proměnil. A poněvadž Duch Boží nezlořečí Pánu Ježíši a nemůže mu zlořečiti, protož mu také žádný nezlořečí a nemůže zlořečiti, kdo Ducha Božího má, Duchem Božím nadšen jest, Duchem Božím mluví, a to tak jistě, jak jistě Duchem Božím mluví, a tak dlouho, jak dlouho Duchem Božím mluví, a právě proto, že Duchem Božím mluví. Kdyby měl Pánu Ježíši zlořečiti, musil by Ducha Božího pozbyti a ďábla nabyti, ďáblem posedlý býti. Jen ďáblem posedlý může Pánu Ježíši zlořečiti, jako byli všickni ti, kteříž kdy Pánu Ježíši zlořečili, jakož byli ti židé, o nichž se praví, že třikráte za den Pánu Ježíši zlořečili, jakož byli ti pohané, o nichž se píše, že mučedníky hroznými mukami ke zlořečení Pánu Ježíši nutili, a jakož jsou podnes ti křesťané, kteříž Pánu Ježíši zlořečiti se opovažují, i byť se třebas za nevím jaké křesťany, katolíky drželi, bezpočtukráte v matrikách zapsáni byli, někdy také v kostele, ve zpovědnici, u stolu Páně se ukázali.

A přidejme k tomu ještě: poněvadž žádný, kdo Ducha Božího má a Duchem Božím mluví, nezlořečí Pánu Ježíši; protož také nezlořečí církvi svaté katolické, jenž jest tělo jeho, nezlořečí katolickým křesťanům, ani těm nejmenším, nejposlednějším, nejopovrženějším, jenž jsou údy jeho; neb i to bylo by zlořečiti Pánu Ježíši; a tím méně zlořečí hlavě církve, jenž jest papež, a knížatům církve, jenž jsou biskupové, pastýřům církve, jenž jsou kněží; vůbec nezlořečí ničemu, co od Pána Ježíše pochází anebo k němu vede, anebo jej na paměť uvádí, ku př. dům, oltář, kříž, obraz jeho; neb i to zlořečení padalo by více nebo méně na Pána Ježíše. Ó proklaté zlořečení! Kéž nikdy nikomu z úst nevyjde! Místo zlořečení kéž vychází dobrořečení, vyznání! — *a žádný nemůže říci: „Pán Ježíš!“ jedině Duchem svatým.* Jako nemůže žádný, kdo Duchem svatým mluví, Pánu

Ježíši zlořečiti, rovněž tak nemůže žádný říci: Pán Ježíš! to jest Pánu Ježíši dobrořečiti, jeho chváliti, velebiti, oslavovati, jeho před světem svobodně, neohroženě vyznávati jedině Duchem svatým. Tímto říkáním: Pán Ježíš! tímto dobrořečením jemu, chválením, oslavováním, vyznáváním jeho nerozumí se tu říkání, dobrořečení, vyznávání marné, prázdné, jalové, nýbrž takové, kteréž z víry v Pána Ježíše, z důvěry, lásky, vděčnosti k němu, z horlivosti pro něj vychází a nejen ústy, ale také ctnostným životem se projevuje, jakož psáno jest: „Uvěřil jsem, protož i mluvil jsem“ (Žalm 115.); a jakož sám Pán Ježíš praví: „Z hojnosti srdce ústa mluví“ (Mat. 12, 34.). Jako ono zlořečení ze samé nevěry, nelásky, nevděčnosti, nenávisti k Pánu Ježíši, ze samé zlosti, zuřivosti, vzteklosti proti němu pochází a s nešlechetným, bezbožným životem se pojí, rovněž tak i toto dobrořečení, vyznávání ze samé, pravé, pevné víry v Pána Ježíše, důvěrné naděje, vroucí lásky k němu a t. d. pochází a s bohabojným, ctnostným, svatým životem úzce souvisí.

Tyto ctnosti, totiž víra v Pána Ježíše, důvěra, láska k němu a jiné jim podobné jsou dary Ducha svatého, a poněvadž ty jsou dary Ducha svatého, jsou dobrořečení Pánu Ježíši, chválení, oslavování, vyznávání ho též dary Ducha svatého, a protož tu právě stojí, že žádný nemůže říci: Pán Ježíš! jedině Duchem svatým, že žádný nemůže říci: Pán Ježíš! srdcem, to jest, že nemůže v něho věřiti, v něho doufati, jej milovati a t. d., že žádný nemůže říci: Pán Ježíš! ústy, to jest, že mu nemůže dobrořečiti, jej chváliti, vyznávati; že žádný nemůže říci: Pán Ježíš! skutkem, to jest, že nemůže z víry v Pána Ježíše živ býti, učení jeho zachovávati, příkladu jeho následovati jedině Duchem svatým, vnukáním, puzením, vzbuzováním Ducha svatého. A jednoho i druhého, i vnitřní víry v Pána Ježíše i zevnitřního, veřejného vyznávání jí jest k dosažení věčného spasení či blahoslavenství nevyhnutelně zapotřebí. Nebo strany víry řekl sv. Jan Křtitel: „Kdo věří v Syna, má život věčný: ale kdo jest nevěřící Synu, neuzří života, ale hněv Boží zůstává na něm“ (Jan 3, 36.). A strany vyznání víry řekl Pán Ježíš: „Kdožkoli tedy mne vyzná před lidmi, vyznámť i já jej před Otcem svým, jenž jest v nebesích: kdož pak zapře mne před lidmi, zapřímť i já jej před Otcem svým, kterýž jest v nebesích“ (Mat. 10, 32. 33.). A strany víry i vyznání

víry napsal sv. Pavel: „Srdcem se zajisté věří ke spravedlnosti: ale ústy se děje vyznání ke spasení“ (Řím. 10, 10.).

Než za časů apoštolských uděloval Duch sv. nejen těchto a podobných milostí a darů ku spasení duší nesmrtelných, nýbrž také ještě jiných neobyčejných, mimořádných, nadpřirozených milostí a darů ku blahu církve svaté; nebo tehdáž se církev sv. podobala malé, slabé, útlé bylince, potřebovala pilného ošetřování, obzvláštní pomoci, podpory, ochrany, aby znenáhla vzrostla, a byla větší nežli všecky byliny, a byla stromem, tak že by ptáci nebeští přilétali, a bydleli na ratolestech jeho (Mat. 13, 32). A poněvadž Duch sv. tehdáž i v osadě Korintské takovýchto mimořádných duchovních milostí zhusta uděloval, protož i o nich apoštol Páně Korintské křesťany poučil, řka: *Rozdílné pak jsou milosti, ale týž Duch*, — od něhož všecky, co jich jest, pocházejí, Duch svatý: *a rozličná jsou posluhování*, — neboli úřady církevní, — *ale týž Pán*, — kterýž je všecky ustanovil, rozdává a o ně pečuje, Pán náš, Ježíš Kristus: *a rozličná jsou působení, ale týž Bůh* — Otec, — *kterýž působí všecko ve všech* — všecko ve všech působeních svojich, všecko ve všech posluhováních nebo úřadech Syna svého, všecko ve všech milostech Ducha svatého; nebo poněvadž Syna svého od věčnosti zplodil, a poněvadž Duch sv. od věčnosti od něho vychází, protož jest původcem nejen svojich působení, ale také všech posluhování Syna svého a všech milostí Ducha svatého, a nejen všech posluhování a milostí, ale také všeho toho, co ta posluhování a ty milosti užitečného, blahodějného v církvi svaté působí. Podle toho jest všech mimořádných, duchovních milostí a darů počátek a původ trojjediný Bůh Otec, Syn a Duch svatý; a tento počátek a původ jejich udává tu apoštol Páně proto, aby jich nikdo nikomu jinému nepřipisoval kromě trojjedinému Bohu Otci, Synu a Duchu svatému, a k něčemu jinému jich neužíval nežli k tomu, k čemu je Bůh ustanovil a rozdává. A k čemu?

Jednomu pak každému dáno bývá zjevení Ducha k užitku. Ne že každému křesťanu dáno bývá, nýbrž komu dáno bývá, tomu každému že bývá dáno k užitku. Zjevení Ducha jest tu tolik, co oni duchovní darové a milosti Ducha svatého, a slovou zjevením Ducha proto, že se v nich a skrze ně Duch svatý zjevuje. A ti bývají jednomu každému dáni k užitku, prospěchu, blahu církve svaté, k zachování, ochrá-

nění, utvrzení, rozšíření, oslavení jejímu, k poučení, vzdělání, oblažení těch, co v ní jsou, a k uvedení do ní těch, co v ní nejsou atd. A poněvadž k užitku církve dáni bývají, protož také má jedenkaždý takového daru toliko k užitku církve svaté užívati, nikdy ke škodě její, jako se někdy stalo, že jich mnozí křesťané, i také v Korintě, ke škodě církve užívali, protože k pýše, závisti, sváru, rozbroji.

A které milosti bývají dány k užitku církve? *Někomu zajisté dána bývá skrze Ducha řeč moudrosti*, — to jest, dar řečiti, mluviti, hlásati moudrost křesťanskou, anebo, což totéž jest, jasně, pochopitelně vyučovati víře křesťanské, tajemstvím, článkům jejím, vůbec všemu tomu, co musíme věřiti, máme-li spaseni býti, — *jinému pak řeč umění dle téhož Ducha*, — to jest dar řečiti, mluviti umění křesťanské, neboli důkladně, jadrně učiti ctnostem, mravům, skutkům křesťanským, Bohu libým, vůbec všemu tomu, co činiti musíme, máme-li věčného blahoslavenství dosáhnouti. Jest také přirozená moudrost, přirozené umění, jaké mají mnozí křesťané, jaké měli mnozí židé i pohané na př. Sokrates, Plato a jiní; ale tato moudrost, toto umění nemůže se nikterak vyrovnati nadpřirozené moudrosti, nadpřirozenému umění, daru to Ducha sv., o němž tu řeč. Tato moudrost, toto umění daleko předčí důkladností, hlubokostí, čistotou, rozsáhlostí nad ono; — *jinému víra skrze téhož Ducha*, — touto nerozumí se víra obyčejná, k spasení nevyhnutelně potřebná víra v Boha, v Ježíše Krista, v sv. evangelium atd., nýbrž neobyčejná, mimořádná, divotvorná, kteráž hory přenáší, jak řekl Pán Ježíš k učedníkům svým: „V pravdě zajisté pravím vám, budete-li míti víru jako zrno hořčičné, a řeknete této hoře: „Jdi odsud tam!“ a půjde: a nebude vám nic nemožného“ (Mat. 17, 19); — *jinému milost uzdravování skrze jednoho Ducha* — rozumí se milost zázračného, okamžitého uzdravování všelikých, i nezhojitelných nemocí beze všeho užívání léků a jiných přirozených prostředků toliko skrze vkládání rukou ve jménu Pána Ježíše (Mar. 16, 18); *někomu divů činění*, — jako na př. vymítání ďáblů, vzkříšení mrtvých, potrestání hříšníků slepotou, anebo náhlou smrtí (Skut. Apošt. 5, 1—10; 9, 36—43; 13, 6—11), — *jinému prorokování*, — mluvení, oznamování takových věcí, kterýchž nelze jinak než skrze Ducha svatého, skrze vnukání, osvícení, zjevení jeho zvěděti,

nechť ostatně minulé, anebo přítomné, anebo budoucí jsou, na př. poznání a projevování myšlení lidských, — *jinému rozeznání duchů*, — proroků, pravých totiž od falešných, těch, jenž od Boha posláni jsou, od těch, jenžto sami od sebe přišli, těch, kteříž mluví z popudu Božího, od těch, co mluví z popudu svého anebo ďábelského, těch, kteříž mluví pravdu, od těch, co mluví lež, — *jinému rozličnost jazyků*, — mluvení rozličnými jazyky, jimiž dříve nemluvil, o nichž dříve nic nevěděl, nic neslyšel, jako svatí apoštolé na den seslání Ducha svatého rozličnými jazyky mluvili, — *jinému vykládání řečí* — to jest, toho, co se rozličnými jazyky mluvilo, a čemuž by byli mnozí bez výkladu nerozuměli.

Ale, tolik — devatero darů, a všickni od jednoho a téhož Ducha svatého, jakož tu stojí: *to pak všecko* — totiž řeč moudrosti, řeč umění, víru, uzdravování atd. — *působí jeden a týž Duch, rozděluje jednomu každému, jakož ráčí*, — kde, kdy, komu a mnoho-li ráčí. Dokud byla církev svatá slabá, zvláštní, ustavičné pomoci a ochrany potřebná, rozděloval Duch sv. dary své zhusta, zejmena Korintské osadě. Čím více se ale posilňovala a rozšiřovala, tím méně, řídčeji je rozděloval. Když konečně dostatečně upevněna a rozšířena byla, přestal je Duch sv. rozdělovati, kromě tu a tam některým svatým a vyvoleným. Tak dal svatému Janu Zlatoústému, svatému Augustinu, svat. Tomáši Akvinskému řeč moudrosti a umění, svatému Hieronymu vykládání Písem svatých, svatému Řehoři Thaumat. víru a divů činění, sv. Volfgangu a Filipu Nerejskému dar uzdravování, sv. Františku Xavers. rozličnost jazyků a divů činění, svatému Alfonsu de Ligorio prorokování a rozeznání duchů atd. A poněvadž Duch sv. rozděluje, jakož ráčí, má každý spokojen býti s tím, co od něho dostal. Dostal-li mnoho, nemá proto pýchati, jinými, jenž méně dostali, pohrdati; dostal-li málo, nemá se nad tím rmoutiti, a těm, jenž více dostali, záviděti; nedostal-li nic, nemá sobě naříkati nad tím, jako nad nějakým bezprávím. — Takové naučení dal apoštol Páně o blahodarech. Pověděl o nich, odkud pocházejí, k čemu směřují a jak se rozdělují. Ukázal původ, cíl a spůsob rozdělování jejich.

Obsah.

Víte, že, když jste byli pohané, k němým modlám jste chodili, jelikož jste od zlých duchů k tomu vedeni bývali; od té doby ale, co křesťané jste, že k Bohu pravému, živému, Ježíši Kristu, chodíte, jelikož k tomu od Ducha svatého vedeni jste. A protož vám oznamuji, že žádný nemůže Pánu Ježíši ani v Duchu svatém zlořečiti, ani bez Ducha sv. dobrořečiti. A co se blahodarů dotýče, vězte, že všickni od trojjediného Boha, Otce, Syna a Ducha sv. pocházejí, a že všickni ku blahu církve svaté směřují, a že všickni od Ducha sv. dle jeho libosti rozdělováni bývají.

Epištola na neděli jedenáctou po sv. Duchu.

I. Epištola k Korint. 15, 1—10.

Bratří! připomínám vám evangelium, kteréž jsem kázal vám, kteréž jste i přijali, v němž i stojíte, skrze něž i spasení béřete, ač držíte-li, jak jsem vám kázal, leč byste byli na darmo uvěřili. Vydal jsem zajisté vám nejprvé, což jsem i přijal: že Kristus umřel za hříchy naše podle písem; a že jest pohřben a že vstal z mrtvých třetího dne, podle písem; a že vidín jest od Petra a potom od jedenácti; potom vidín jest více než od pěti set bratří spolu, z nichžto mnozí až dosavad živi jsou a někteří zesnuli; potom vidín jest od Jakuba, potom ode všech apoštolův; nejposléze pak ze všech, jakožto od nedochůdčete, vidín jest i ode mne. Neb já jsem nejmenší z apoštolů, kterýž nejsem hoden slouti apoštolem, protože jsem pronásledoval církev Boží. Milostí pak Boží jsem, co jsem, a milost jeho ve mně marná nebyla.

Výklad.

Bratří! Oznamuji vám — obšírněji, důkladněji — *evangelium* — to, *kteréž jsem kázal vám, kteréž jste i přijali, v němž i stojíte*, — trváte, — *skrze něž i spasení béřete, ač držíte*-li

— je, — *jak jsem vám* — je — *kázal*, — čisté, ryzé, nezjinačené, nezfalšované, beze všech přídavků a beze vší ujmy, a držíte-li je nejen v srdci, ale také v životě, máte-li nejen víru v evangelium, ale jste-li také z té víry živi, vyznáváte-li ji ústy, ukazujete-li ji v dobrých skutcích, — *leč byste byli nadarmo uvěřili* — leč by víra sama byla daremná, prázdná, marná, ničemná. Pak by vám ovšem nic k spasení neprospělo, kdybyste ji, nevím jak, drželi, jí se řídili, z ní živi byli. Ale na štěstí není tomu tak. Víra není daremná, ale na nejvýš spasitelná, poněvadž tolika dary a milostmi Ducha svatého, tolika proroctvími a divy, tu řečí moudrosti a umění, tu uzdravením nemocných a vzkříšením mrtvých, tu zase rozličností jazyků a vykládáním řečí atd. (viz předešlou epištolu) potvrzená, a pořád se ještě čím dále, tím více potvrzuje.

V evangelium tedy leží pro nás spasení; ale máme-li je z něho čerpati, musí se nám kázati, a protož také rozkázal Ježíš Kristus apoštolům a nástupníkům jejich: „Jdouce po všem světě, kažte evangelium všemu stvoření“ (Mar. 16, 15). A my musíme kázané nám evangelium přijmouti, a přijímáme je, když v ně věříme, nepřijímáme ho, když v ně nevěříme, ale pak o nás platí slovo Kristovo: „Kdo pak neuvěří, bude zatracen“ (Mar. 16, 16). Dále musíme v přijatém evangelium pevně státi a v něm až do konce setrvati. Nesmíme žádnému, sebe většímu pokušení dáti se v něm zviklati, od něho se odvrátiti; nesmí o nás platiti to, co Pán Ježíš v jednom podobenství praví: „Kteří na skálu: ti když slyší, s radostí přijímají slovo, ale ti nemají kořenů; ježto na čas věří, a v čas pokušení odstupují“ (Luk. 8, 13). Konečně musíme evangelium tak, jak se nám káže, čisté, přesné, beze všeho falešného smyslu a výkladu držeti; nesmí se nám právem vytýkati, co sv. Pavel mnohým vytýkal, řka: „Nejsem jako mnozí, falšujíce slovo Boží“ (2. Kor. 2, 17); a mimo to musíme je nejen v srdci, ale také v životě držeti, to jest, jím se v myšlení, řečech a skutcích říditi, podle něho živi býti. Že by snad evangelium a věření v ně bylo prázdné, marné, toho nemáme se co obávati; nebo za to, že marné není, ale na nejvýš spasitelné, ručí nám kromě jiných důvodů Duch svatý se svými mnohonásobnými dary a milostmi.

A nyní praví apoštol Páně Korintským, kterak jim

evangelium kázal, a kterak je tedy držeti musejí, chtějí-li skrze ně spaseni býti. *Vydal* — podal, kázal — *jsem zajisté vám nejprvé, což jsem i přijal,* — čemu jsem se naučil ne od člověka, ale skrze zjevení Ježíše Krista (Gal. 1, 12): *že Kristus umřel za hříchy naše podle písem* — starozákonních, obzvláště podle knihy Isaiáše proroka, kdež stojí: „V pravdě neduhy naše on vzal, boles i naše on nesl (s nás sňal, nás od nich vysvobodil): a my měli jsme ho za malomocného a ubitého od Boha a sníženého (ztrápeného pro nějaké vlastní hříchy jeho). On pak zraněn jest pro nepravosti naše, potřín jest pro hříchy naše: kázeň pokoje našeho na něm (trest na něm, abychom pokoje, spasení došli), a zsinalostí (ranami, bolestmi) jeho uzdraveni jsme“ atd. (53, 40); *a že jest pohřben, a že vstal z mrtvých třetího dne, podle písem* — zase podle knihy Isaiášovy, kde se čte: „I dá bezbožné za pohřeb, a bohatého za smrt svou“ (53, 9), to jest, mezi zločinci určen mu pohřeb, ale u bohatého, totiž Josefa z Arimathie, nalezne hrob svůj. A na jiném místě: „A bude hrob jeho slavný“ (11, 10). A podle žalmu, kdež sv. David o osobě Mesiášově dí: „I tělo mé odpočine v naději (brzkého z mrtvých vstání). Nebo nezanecháš (Bože můj) duše mé v pekle (v předpeklí), aniž dáš svatému svému (mně) viděti porušení“ (v hrobě) (Ž. 15, 9. 10); — to bylo tedy to, co apoštol Páně Korintským kázal, a co měli držeti, jak jim to kázal: smrt, pohřeb, z mrtvých vstání Kristovo.

Toto trojí dělalo pěkný celek; nebo pohřeb předpokládal, nadesílal smrt, a z mrtvých vstání nadesílalo smrt i pohřeb. Kdyby byl Kristus neumřel, nemohlby byl pohřben býti, a tím méně bylby mohl z mrtvých vstáti. Jak jistě pohřben jest a z mrtvých vstal, tak jistě také umřel. A toto trojí kázal jim, jak praví, nejprvé; neb to bylo nejprvnější, nejhlavnější, nejdůležitější část celého evangelium, to bylo úhrn, jádro, středek jeho, evangelium v krátkosti; všecko ostatní na toto trojí se vztahovalo, s tím souviselo, kolem toho jako řadou stálo; vše, co předešlo, bylo příprava na toto trojí, podmínka jeho, a vše, co následovalo, bylo účinek, výplodek jeho. Kdo v toto trojí věřil, ten ve všecko ostatní snadno uvěřil, ba tím samým, že v toto trojí věřil, také v všecko ostatní věřil; víra v toto trojí zahrnovala, obsahovala v sobě jako v zárodku víru v všecko ostatní, v celé evangelium. Kdo ale v to nevěřil, ten nevěřil vlastně

nic. Z toho se dá lehko vysvětliti, proč i církev sv. víru v toto trojí tak pilně, bedlivě, vytrvale v srdcích svých věřících vzbuzuje, vzdělává a pěstuje; nebo není ani jednoho pátku, jehožby nevěnovala památce utrpení a smrti Kristovy, ani jedné soboty, jížby nevěnovala památce pohřbu jeho, ani jedné neděle, jížby nesvětila na památku slavného z mrtvých vstání jeho.

A toto trojí kázal jim apoštol Páně podle Písem svatých, ukazuje a dokazuje jim, že se to nestalo maně, pouhou náhodou, tolikozlobou lidskou, nýbrž že se tak státi muselo, že Kristus, jak sám také řekl, musel trpěti, a tak do slávy své vjíti, poněvadž to bylo v předešlých stoletích zjevením Ducha svatého mnohonásob předobrazeno, předpověděno, nýbrž poněvadž to bylo od věčnosti v radě Boží uzavřeno, určeno, ustanoveno. A protož se také Ježíš Kristus na počátku utrpení svého na Písma svatá a jejich předpovědění odvolal. Když ho Petr na hoře Olivetské vytrženým mečem hájiti začal, řekl mu: „Obrať meč svůj v místo jeho, nebo všickni, kteříž meč berou, mečem zahynou. Zdali mníš, že nemohu prositi Otce svého, a dá mi ihned více nežli dvanácte plukův andělů. Ale kterakž se naplní písma, že tak musí býti? A v tu hodinu řekl Pán Ježíš zástupům: Jako na lotra vyšli jste s meči a s kyji, abyste mne jali: každý den sedával jsem u vás uče v chrámě, a nejali jste mne. Ale toto všecko stalo se, aby se naplnila písma prorocká“ (Mat. 26, 54—56).

Trojí apoštol Páně kázal podle písem, avšak s tím rozdílem, že při prvním a při druhém neuváděl očitých svědků zejmena, nýbrž jenom při třetím. A proč to? protože toho jenom při třetím bylo zapotřebí. Nebo co se dotýče prvního totiž smrti Kristovy, ta byla veřejná; lidé ze všech národů ji viděli, a pověst o ní do všech končin světa roznesli, totiž všickni ti, kteříž se byli na slavnost velikonoční do Jerusaléma sešli. Ti pak, kteříž právě v Jerusalémě nebyli a smrti Kristovy neviděli, ze tmy, kteráž se od dvanácté hodiny až do třetí odpolední po vší zemi stala, z třesení země, z pukání skal, z otvírání se hrobů a z vstávání mnohých z mrtvých soudili, že se někde něco neobyčejného státi muselo. Dionys Areopagita v řeckém městě Athenách, vida ono zatmění slunce, zvolal: Buď Bůh přírody trpí, aneb machina světa se rozpadne. Poněvadž tedy skoro celý svě

byl očitým svědkem smrti Kristovy, nebylo zapotřebí jakých teprv uváděti. A co se druhého týče, totiž pohřbu Kristova, o tom nikdo nepochyboval, kdo smrt jeho viděl anebo o ní slyšel; samo sebou se rozumělo, že, když umřel, jest také pohřben. Jinak bylo při třetím, totiž při z mrtvých vstání Kristově. Když Kristus z mrtvých vstal, neukázal se všemu lidu, jako když na kříži pněl a umíral, nýbrž toliko svědkům od Boha předzřízeným, jakož také sv. Petr Korneliovi a všem u něho shromážděným řekl: „Toho (Krista) Bůh vzkřísil třetího dne, a způsobil, aby zjeven byl, ne všemu lidu, ale svědkům od Boha předzřízeným: nám (apoštolům), kteříž jsme s ním jedli a pili, když byl z mrtvých vstal“ (Skut. Apošt. 10, 40. 41). A proč se neukázal všemu lidu? proč toliko svědkům od Boha předzřízeným, to jest, svatým apoštolům? protože nechtěl, aby ho lid vzkříšeného viděl, nýbrž aby v něho vzkříšeného věřil, a sice aby v něho věřil na svědectví svědků od Boha předzřízených; nebo když v něho na svědectví svědků od Boha předzřízených věřil, věřil v něho na svědectví Boží, a měl z toho velikou zásluhu, a měl za to k očekávání hojnou v nebi odplatu. Kdyby ho byl ale viděl, a na svědectví očí, smyslů svých v něho věřil, jakou bylby měl z toho zásluhu? jakou za to k očekávání odplatu?

A protož také Kristus neblahoslavil těch, kteříž ho vzkříšeného viděli a v něho uvěřili, nýbrž ty, kteříž ho neviděli a uvěřili. Tomášovi neřekl: Blahoslavený jsi, žes mne uviděl a uvěřil, nýbrž řekl mu: „Že jsi mne viděl, Tomáši! uvěřil jsi“: a hned doložil: „blahoslavení, kteříž neviděli a uvěřili“ (Jan 20, 29). Ale měli-li ti, jenžto neviděli, na svědectví svědků od Boha předzřízených uvěřiti, museli zajisté věděti, kteříž to jsou, anebo což totéž jest, museli věděti, komu se Kristus po svém z mrtvých vstání ukázal, od koho vidín jest, a to jest právě to, co sv. Pavel Korintským také vydal, kázal — *a* — kázal jsem vám — *že vidín jest od Petra* — s Petrem začíná proto, že se Kristus nejdříve Petrovi ukázal, Petrovi dříve nežli ostatním apoštolům, a že Petr hlavou všech apoštolů byl, a že jeho svědectví obzvláštní váhu mělo. Co řekl Petr, o tom nikdo více nepochyboval. Když řekl ostatním apoštolům, že viděl Pána, hned všickni uvěřili, a hned dvěma učedníkům z Emaus do Jerusaléma přibylým s radostí vypravovali, „že vstal Pán

právě a ukázal se Šimonovi“ (Luk. 24, 34) — *a potom* — vidín jest — *od jedenácti* — apoštolů, když k nim zavřenými dveřmi přišel, a uprostřed stál, a jim řekl: Pokoj vám! a když pak jim ukázal ruce i bok (Jan 20, 19. 20), a to téhož dne, v němž z mrtvých vstal; *potom vidín jest více než od pěti set bratří spolu, z nichžto mnozí až dosavad živi jsou a někteří zesnuli:* jaký to počet svědků od Boha předzřízených! Písmo sv. praví, že „v ústech dvou neb tří svědků stojí každé slovo“ (Mat. 18, 16), to jest, že všeliká věc vyřčením dvou neb tří svědků zpravena bývá; a hle, tu ne dva neb tři, ale na sta svědků, kteříž každé chvíle mohou o z mrtvých vstání Kristově svědectví vydati, ač někteří z nich již zemřeli. Jaké to svědectví o svědectví tolika svědků! — *potom vidín jest od* — apoštola — *Jakuba* — Menšího (mladšího), syna Alfeova, biskupa Jerusalémského; proč právě od něho samotného, těžko toho jakou příčinu udati, leč tu, kterouž sv. Hieronym udává, že se totiž sv. Jakub po slavné večeři zapřisáhl nejísti a nepíti, dokavad Kristus nevstane z mrtvých. Tudy prý se mu Kristus zjevil a pravil: Bratře můj, pojez chleba svého, poněvadž Syn člověka z mrtvých vstal; — *potom ode všech apoštolů* — před samým na nebe vstoupením, když totiž s nimi pojed jim přikázal, aby neodcházeli z Jerusaléma, aby očekávali zaslíbení Otcova (příchod Ducha sv. od Otce zaslíbeného); a když je pak ven do Bethanie vyvedl, a pozdvih rukou svých je žehnal a žehnaje je, od nich se bral, a nesen jest do nebe (Luk. 24, 46—51 a Skut. Apošt. 1, 4). Jaká to řada svědků! A ještě nejsou všickni, ještě více mohl jich sv. Pavel uvésti, mohl říci, že vidín jest od žen, Marie Magdaleny a druhé Marie, matky Jakubovy, a že vidín jest od dvou učedníků z Jerusaléma do Emaus jdoucích, a že vidín jest od jedenácti v osmi dnech dvakrát, po prvé, když Tomáš nebyl přítomen, a po druhé, když byl přítomen, a uzřel bodení hřebů v rukou jeho, a vpustil prst svůj v místo hřebů, a vložil ruku svou v bok jeho, a zvolal: Pán můj a Bůh můj! (Jan 20, 25—28).

Ale to všecko vypustil, jenom ještě jednoho svědka uvedl, totiž sebe samého, řka: *nejposléze pak ze všech, jakožto od nedochůdčete, vidín jest i ode mne* — tehdáž totiž, když se přibližoval k Damašku, pohrůžkami a vraždou soptě proti křesťanům, a když jej rychle obklíčilo světlo s nebe, a pad

na zem, uslyšel hlas řkoucí k sobě: „Šavle, Šavle! co mne pronásleduješ?“ a na otázku: „Kdo jsi, Pane“? dostal odpověď: „Já jsem Ježíš, jejž ty pronásleduješ“ (Skut. Apošt. 9, 1—5). A nyní vysvětluje, proč se nazval nedochůdčetem. *Neb já jsem nejmenším z apoštolů, kterýž nejsem hoden slouti apoštolem*, — jako nedochůdče nejmenší z lidí jest, kteréž není hodno slouti člověkem, rovněž tak i já jsem nejmenší z apoštolů, kterýž nejsem hoden slouti apoštolem, a proč ne? *protože jsem pronásledoval církev Boží.* Toho žádný z apoštolů se nedopustil, prvé než se apoštolem stal, aby církev Boží pronásledoval, jen já jediný. Hle jak hřích svůj vyznává, jak ho želí a lituje, jak se pro něj před Bohem i před lidmi koří a ponižuje! —

Zde praví sv. Pavel, že pronásledoval církev Boží; Pán Ježíš řekl k němu, když se mu na cestě do Damašku zjevil, že pronásleduje jeho; jinde praví Písmo sv., že pronásledoval křesťany. Co tedy z tohoto trojího bylo pravda? první, druhé i třetí. Nebo když pronásledoval křesťany, pronásledoval církev Boží, protože pronásledoval údy její; a když pronásledoval církev Boží, pronásledoval Pána Ježíše, protože pronásledoval tělo jeho. Pronásledovati křesťany jest pronásledovati církev Boží, jest pronásledovati samého Pána Ježíše. Toto trojí jest jedno. Kýž by tomu věřili ti, jenž za dnů našich pronásledují církev Boží! snad by ustali v pronásledování svém. Šavel sotva uslyšel hlas k sobě řkoucí: „Šavle, Šavle! co mne pronásleduješ?“ hned přestal církev Boží pronásledovati, a přestal na vždycky. Kdy pak asi nynější pronásledovníci přestanou jí pronásledovati? kýž by dříve přestali, než je Pán Ježíš začne souditi a trestati.

Ale když Šavel pronásledoval církev Boží, kterak učiněn jest apoštolem? co praví na to? *Milostí pak Boží jsem, co jsem*, — apoštol, nejen takovou milostí, jakou ostatní apoštolé učiněni jsou apoštoly, nýbrž mnohem, nepřirovnatelně větší; nebo oni učiněni jsou apoštoly z židů, já pak učiněn jsem apoštolem nejen ze žida, ale také z úhlavního nepřítele, z krutého pronásledovníka církve Boží, Ó uchop, podrž, m. kř., slovo to, a rozvaž, zdaliž i ty milostí Boží jsi, co jsi, člověk, stvoření, obraz Boží, katolický křesťan, úd církve Boží, syn Otce nebeského, bratr Ježíše Krista, Syna Božího, chrám Ducha svatého; a shledáš-li, — jako že jistě shledáš, — že milostí Boží jsi, co jsi, hleď všemožně tou

milostí u víře, naději a lásce a všelikých křesťanských ctnostech den ode dne prospívati, abys mohl se sv. Pavlem radostně zvolati: *a milost jeho ve mně* (co apoštolu) *marná nebyla*, — nýbrž hojněji než všickni apoštolé jsem pracoval, množství krajin jsem, kázaje evangelium, prošel, množství duší jsem Kristu Pánu získal, množství církví jsem založil, a rozličných rozšířil, utvrdil a upevnil: avšak ne já, ale milost Boží se mnou.

Obsah.

Oznamuji vám evangelium — to, kteréž jsem vám kázal, kteréž jste i přijali, skrze něž i spasení dojdete, ač držíte-li je takové, jaké jsem vám kázal, a jste-li podle něho živi, leč by snad víra vaše, což nemožno jest, marná byla. Kázal pak jsem vám, což jsem skrze zjevení Pána Ježíše přijal, a což ze všeho nejdůležitější jest, že totiž Kristus za hříchy naše umřel, a že jest pohřben, a že třetího dne z mrtvých vstal, podle Písem sv., a že se ukázal nejprvé Petrovi, potom jedenácti apoštolům, a potom více než pěti stům bratří, a nejposléze i mně, jakožto nedochůdčeti, nejmenšímu z apoštolů, nehodnému slouti apoštolem, apoštolu z pouhé, ale ne ve mně marné milosti Boží.

Epištola na neděli dvanáctou po svatém Duchu.

II. Epištola k Korint. 3, 4—9.

Bratří! Doufání takové máme skrze Krista k Bohu: ne že bychom dostatečni byli mysliti něco sami ze sebe, jakožto sami ze sebe, ale dostatečnost naše jest z Boha, kterýž nás spůsobné učinil, býti služebníky nového Zákona, ne dle písmene, ale dle ducha; nebo písmě zabíjí, ale Duch obživuje. Jestližeť pak úřad písmene usmrcujícího, vyrytý na kameních, byl tak oslaven, že nemohli synové israelští patřiti na tvář Mojžíšovu pro slávu jeho obličeje, ač ona pomíjí: i kterakž nebude úřad Ducha více v slávě? Nebo jestližeť úřad zavržení jest sláva: mnohemť více se v slávě rozhojňuje úřad ospravedlnění.

Výklad.

Do Korintské osady, jako vlci do ovčince, vloudili se falešní učitelové, lžiapoštolé, kteříž tamním křesťanům zákon Mojžíšův jakožto k spasení nevyhnutelně potřebný vnucovali, a aby spíše cíle svého dosáhli, se schvalovacími listy od jinud přinešenými se vytasili, jimi se vychloubali, a tak sobě vedli, jakoby kdo ví jakou přednost před svatým Pavlem měli, jelikož on žádným takovým listem vykázati se nemůže. Když se o tom apoštol Páně dověděl, poslal Korintským křesťanům psaní, a vyjádřil se v něm stran těch schvalovacích listů asi v tento smysl: Co se mne dotýče, já žádných takových schvalovacích listů, jakými se oni lžiapoštolové honosí, nepotřebuji, poněvadž se mnohem lepším živým schvalovacím listem vykázati mohu; a tento živý schvalovací list jste vy sami, protože jste se ke kázaní mému na víru obrátili, do církve vstoupili, a v ní živi jste, jak sluší na křesťany.

Aby se nezdálo, že v sebe samého, kdo ví jak spůsobného a dostatečného kazatele slova Božího doufá, a jejich obrácení na víru sobě samému připisuje, napsal jim dále o tom, jak v dnešní svaté epištole následuje: *Bratří! Doufání takové* — že vy totiž můj, anebo jelikož tu svatý Pavel v množném počtu o sobě mluví, náš nejlepší schvalovací list jste, a že žádného jiného nepotřebujem — *máme skrze Krista k Bohu* — k Bohu proto, že od Boha skrze zásluhy Kristovy všecko požehnání, pomáhání, na víru obracování, u víře prospívání a vůbec všecko dobré pochází; doufání jenom k Bohu skrze Krista: *ne* — k sobě — *že bychom dostatečni byli sami od sebe pomysliti něco jakožto sami z sebe*, ne k sobě samým, že bychom dostatečni, spůsobni byli sami od sebe pomysliti něco dobrého, ctnostného, svatého, spasitelného jakožto sami ze sebe, bez vnuknutí, poskytnutí, přispění Božího; a nejsouce dostatečni sami od sebe pomysliti něco dobrého, spasitelného jakožto sami ze sebe, bez vnuknutí Božího, tím méně jsme dostatečni sami od sebe promluviti a vykonati něco dobrého, spasitelného jakožto sami ze sebe, bez vnuknutí, dání Božího; nebo řeči a skutky dobré předpokládají myšlénky dobré; kde myšlénky dobré nepředcházejí, tam nemohou řeči a skutky dobré následovati; a nejsouce dostatečni sami od sebe promluviti a vy-

konati něco dobrého, Bohu libého jakožto sami ze sebe, bez dání, přispění Božího, tím méně jsme dostatečni sami od sebe konati apoštolský úřad, kázati slovo Boží, obraceti na víru, zakládati a spravovati církve atd. jakožto sami ze sebe bez přispívání, osvěcování, posilňování Božího; nebo toto druhé jest mnohem těžší než to první, — *ale dostatečnost naše* — k tomu ke všemu, i k pomyšlení, i k promluvení, i k vykonání dobrého, i k zastávání apoštolského úřadu, k hlásání slova Božího atd. *jest z Boha, kterýž nás i spůsobné učinil*, — a protože nás i spůsobné, dostatečné učinil, — *býti služebníky nového Zákona*, — nové úmluvy, svatého evangelia, křesťansko-katolického náboženství, — *ne dle písmene, ale dle Ducha*; — starý Zákon byl písmě, nový Zákon jest duch; starý byl písmě, protože byl na dvou deskách kamenných písmem vyryt, vydán, lidu israelskému oznámen, nový jest duch, protože jest na slavnost Letnic Duchem svatým skrze ústa svatých apoštolů prvotinám všech národů kázán, a do srdcí jejich vryt, a protože od té doby, po všecka léta a století Duchem svatým skrze ústa nástupníků apoštolských všem národům se kázal a do srdcí jejich vrýval, a podnes se káže a vrývá, a kázati a vrývati bude až do skonání světa.

Z toho vysvítá, proč se před každým kázáním píseň k Duchu sv. zpívá: jedná se totiž o to, aby nám ne kazatel, nýbrž Duch sv. skrze ústa kazatelova slovo Boží kázal, a nejen kázal, ale také do srdcí našich vryl. Bez toho co by nám sebe lepší kázaní bylo platné? — Ale má-li nám Duch sv. skrze ústa kazatelova zákon Páně kázati, a do srdcí našich vryti, rozumí se samo sebou, že nesmíme zlé vůle, zatvrzelého, kamenného srdce býti, alebrž že mu je musíme ochotně otvírati. —

Starý Zákon byl písmě, protože obsahoval a dával množství rozličných přikázání, ale čeho k zachování těch přikázání nevyhnutelně zapotřebí bylo — ducha — pomoci, posily, milosti — toho nedával, a dáti nemohl; nový Zákon jest duch, protože nejen přikázání, ale také ducha — Ducha svatého a v Duchu sv. osvícení, povzbuzení, posilnění a vůbec všecko dává, čehož k ostříhání daných přikázání třeba jest. Starý Zákon u př. řekl: „Milovati budeš bližního svého“ (3. Mojž. 19, 18): a to bylo všecko, více učiniti nemohl, ježto nový Zákon s Pánem Ježíšem praví: „Milujte

nepřátely své, dobře čiňte těm, kteříž vás nenávidí, a modlete se za ty, kteříž vám protivenství činí a utrhají vám" atd. (Mat. 5, 44); a nejen to praví, alebrž i pomáhá nepřátely milovati, rozlévá lásku k nim v srdcích našich skrze Ducha svatého, a to obzvláště ve svatém křtu a ve svátosti pokání.

Starý Zákon byl písmě, protože sice zlou žádost zapovídal, ale k zmírnění, seslabení, zkrocení, přemožení jí nic nečinil, a nemohl učiniti; on nechal člověka ve vazbách, jimiž ho zlá žádost poutala; nový Zákon jest duch, protože zlou žádost mírní, seslabuje, ke zkrocení, přemožení jí přispívá, její nadvládu v srdci ruší, z okovů jejích vysvobozuje a to zase obzvláště ve svatém křtu a ve svátosti pokání. Starý Zákon na př. řekl: „Nepožádáš domu bližního svého: aniž požádáš manželky jeho, ani služebníka, ani děvky, ani vola, ani osla, ani ničehož, což jeho jest" (2. Mojž. 20, 17); ale co prospěla holá zápověď beze všeho přispění? Jinak to v novém Zákoně; on také praví: „Nepožádáš" atd.; ale jeho zápověď prospívá, protože jest s dostatečnou, třebas i s hojnou pomocí spojena.

Než ať tu nikdo nenamítá, že snad přece starý Zákon měl a dával ducha, poskytoval pomoc, sílu, milost, jak k zachovávání přikázání Božích, tak také ke krocení, přemáhání zlých náklonností a žádostí, poněvadž i za starého Zákona nescházelo takových, jenžto přikázání Boží dokonale plnili, jako Josue, Samuel, David, proroci, ba ani takových, kteříž raději v největších mukách život svůj položili, než by byli které přikázání Boží přestoupili, jako mnozí z proroků, stařec Eleasar a matka Machabejská se sedmi syny svými. Nebo tito všickni byli v plnění přikázání Božích a v položení života za ně podporováni ne starým, nýbrž novým Zákonem, jmenovitě zásluhami Ježíše Krista, a to pro svou víru v něho, pro svou touhu po něm, pro svou prosbu o něho. Nový Zákon měl tu zvláštní povahu do sebe, že i nazpět ve starý Zákon působil; zásluhy Ježíše Krista byly tak hojné, že i vyznavači starého Zákona v dobrém sílily, a před hříchem chránili.

Starý Zákon byl písmě, protože více k zevnitřnímu chování, k vněšným skutkům prohlédal, nežli k vnitřní spravedlnosti a svatosti; nový Zákon jest duch, protože, ač také k zevnitřnímu chování, avšak hlavně k vnitřní čistotě

svatosti, dokonalosti prohlédá a ji vyžaduje. Starý Zákon na př. řekl: „Nezabiješ!“ a kdo nezabil, ten to přikázání naplnil, zákonu zadost učinil; ale nový Zákon se tím nespokojuje, on zapovídá nejen zabiti, ale také v srdci se hněvati, nenáviděti, záviděti, mstíti se, pohoršení dávati, vůbec všecko, co by mohlo k vraždě zavésti. On praví s Pánem Ježíšem, že „každý, kdož se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu“ (Mat. 5, 22). Starý Zákon řekl: „Nezcizoložíš!“ nový ale s Pánem Ježíšem praví, že „každý, kdo pohledne na ženu ku požádání jí, již zcizoložil s ní v srdci svém“ (Mat. 5, 28). Starý zapovídal cizoložné skutky, nový zapovídá také cizoložné myšlénky, žádosti a řeči, vůbec všelikou nečistotu vnitřní i zevnitřní. Nový praví s Pánem Ježíšem: „Nebude-li hojnější spravedlnost vaše než li zákonníkův a Fariseův, nevejdete do království nebeského“ (Mat. 5, 20). A se sv. apoštolem: „V Kristu Ježíši ani obřezování nic neplatí, ani neobřezování, ale **nové stvoření**“ (Gal. 6, 15). —

Konečně byl starý Zákon písmě, protože předpovídal, přisliboval, předobrazoval, čehož sám uskutečniti, vyplniti nemohl, co teprv nový Zákon uskutečniti, vyplniti měl, ku př. smíření s Bohem, milost Boží, odpuštění hříchů, prominutí trestů a t. d.; nový Zákon jest duch, protože to, co starý předpovídal, předobrazoval, v skutku a v pravdě všecko vyplnil a až podnes vyplňuje a vyplňovati bude i budoucně. Z toho ze všeho viděti, jak velikou přednost nový Zákon před starým má — takovou zajisté, jakou má duch před písmenem, jádro před peckou, zrno před plevou, perla před skořepkou, poklad před skříní, ba nesmírně větší.

Tohoto nového Zákona služebníky býti učinil nás Bůh způsobné. A proč nového a ne starého? *nebo písmo* (starý Zákon) *zabijí, ale Duch* (nový Zákon) *obživuje.* Bůh nechce smrti bezbožného, ale aby se obrátil bezbožný od cesty své a živ byl (Ezech. 33, 11.). A jako Bůh nechce, rovněž tak i písmě neboli nový Zákon, jenž od Boha pochází, nechce smrti bezbožného, ale aby se obrátil bezbožný od cesty své a živ byl. Ač ale nechce smrti, přece zabijí, nechtě zabijí a sice tím zabijí, že to, co zlá žádost, ve člověku dřímající, miluje, zapovídá, a tím zapovídáním ji budí, dráždí, podněcuje, podpaluje, posilňuje, tak že ona potom snadno se člověka zmocní, jej opanuje a v rozličné těžké hříchy a skrze

řichy ve věčnou smrt ho podtrhuje. S tím písmenem neboli tarým Zákonem má se to jako s lékem, a se zlou žádostí ako s nemocí. Někdy bývá nemoc tak zlá, že sebe lepší ék nejen nic neprospívá, alebrž náramně škodí, poněvadž o nemoc v samý jed obracuje, proměňuje a tím jedem člo-věka otravuje, zabijí, kteréžto smrti není ovšem lék příčinou, ýbrž zlá nemoc. A tak také žádost ve člověku tkvějící est tak zlá, že ani zákon Boží, kterýž zajisté dobrý jest, ejen nic neprospívá, alebrž ještě náramně škodí, poněvadž o zlá žádost ke zlému užívá, z něho takřka samý jed saje a tím jedem duši člověka otravuje, zabijí, kteréžto mrti pak není zákon příčinou, nýbrž žádost zlá.

V tomto tedy smyslu přijde rozuměti slovu apoštolovu: Písmo zabijí, — *ale Duch obživuje.* Duch neboli nový Zákon bživuje, vyšším, nadpřirozeným životem obživuje, totiž posvěcující milostí, kterouž ve svátostech svatého křtu a svatého pokání v srdce vlévá a v ostatních svátostech rozmnožuje, a křesťanskými ctnostmi, jako vírou, nadějí, láskou, čistotou a t. d., kteréž ve jmenovaných svátostech zároveň s posvěcující milostí v srdce vlévá anebo v něm rozmnožuje; dále účinlivou, pomocnou milostí, kterouž rozum osvěcuje a vůli povzbuzuje k poznání a plnění přikázání Božích, k varování se hříchů a zlých příležitostí, ke krocení a přemáhání nezřízených žádostí; a konečně životem věčným, nebeským blahoslavenstvím, jehož za odměnu spravedlnosti uděluje, do něhož spravedlivé uvádí. Ó jaký to rozdíl mezi starým a novým Zákonem! takový zajisté, jaký jest mezi písmenem zabíjejícím a Duchem obživujícím. Jaká to přednost nového Zákona před starým! taková zajisté, jaká Ducha obživujícího před písmenem zabijejícím. Jaká to sláva nového Zákona u přirovnání ke slávě starého Zákona! taková, jaká Ducha obživujícího u přirovnání ke slávě písmene zabijejícího.

A co platí o slávě starého a nového Zákona, to také platí a musí platiti o službě či úřadu starého a nového Zákona, že totiž služba či úřad nového Zákona mnohem slavnější jest nad úřad starého Zákona, jakož tu také stojí: *Jestližeť pak úřad písmene usmrcujícího, vyrytý na kamenech, byl tak oslaven, že nemohli synové israelští patřiti na tvář Mojžíšovu pro slávu jeho obličeje, ač ona pomíjí: i kterakž nebude úřad Ducha více ve slávě?* „Když sestupoval," dí

Písmo svaté, „Mojžíš s hory Sinaj, držel dvě desky svědectví a nevěděl, že by rohatá (září a stkvělostí) byla tvář jeho ze společného rozmlouvání s Hospodinem. Uzřevše pak Áron a synové israelští rohatou Mojžíšovu tvář, báli se blízko k němu přistoupiti. A povoláni jsouce od něho, navrátili se Áron i knížata shromáždění toho. A když mluvil k nim, přišli k němu také všickni synové israelští: jimžto přikázal všecko, což byl slyšel od Hospodina na hoře Sinaj. A dokonav řeči položil zástěru na tvář svou. Kteroužto, vcházeje k Hospodinu a mluvě s ním, odjímal, dokudž nevyšel, a pak mluvil k synům israelským všecko, což bylo jemu rozkázáno. Kteřížto viděli tvář vycházejícího Mojžíše, že byla rohatá: než zakrýval on opět tvář svou, jestliže kdy mluvil k nim“ (2. Mojž. 34, 29.—35.). Vzhledem na to praví apoštol Páně: Jestližeť pak úřad písmene — starého Zákona — usmrcujícího, vyrytého na kamenných deskách — úřad Mojžíšův byl tak oslaven, že nemohli synové israelští patřiti na tvář Mojžíšovu pro slávu jeho obličeje, stkvělostí jako slunce zářícího, ač ona sláva na znamení pomijejícnosti starého Zákona pomijí: i kterakž nebude úřad Ducha — nového Zákona — obživujícího — očisťujícího, osvěcujícího, posvěcujícího — prstem Ducha svatého do srdcí věřících vrytého — úřad apoštolský mnohem více ve slávě? bude a jest zajisté, a to právě proto, že obživuje — očisťuje, osvěcuje, posvěcuje, ježto úřad písmene usmrcuje; v tom obživování záleží sláva úřadu Ducha; onať ovšem není viditelná, tak jako obživování není viditelné, ale na štěstí, nebo kdyby byla viditelná, kdož by ji snesl? kdož by od ní neoslepl a snad neumřel?

Ona také tak dlouho neviditelnou zůstane, dokudž svatí apoštolé a jejich v apoštolském úřadě nástupníci a ti, jenž skrze úřad apoštolský obživeni a posvěceni byli, neukáží se ve slávě (1. Jan. 3, 2.). Až ti se ukáží, pak se i úřad apoštolský spolu s nimi očím nesmrtelným ukáže ve slávě své, ovšem ne jako úřad Mojžíšův v pomíjitelné, nýbrž v nepomíjitelné, věčné, nesmírné, nevypravitelné. A není divu a není ani jinak možná. *Nebo jestližeť úřad zavržení jest sláva: mnohemť více se ve slávě rozhojňuje úřad ospravedlnění.* A rozhojňuje se proto ve slávě, že nezavrhuje, k pokutám a smrti neodsuzuje jako úřad starozákonní, nýbrž že ospravedlňuje, s Bohem smiřuje, spojuje, odpuštění hříchů,

prominutí trestů, pokoje svědomí uděluje, na důstojnost synů a dědiců Božích povyšuje. A co tu řečeno o úřadech starého a nového Zákona, to také platí a musí platiti o služebnících, kteříž ty úřady konají, že totiž služebníci nového Zákona mnohem slavnější, důstojnější, ctihodnější jsou nad služebníky starého Zákona, a to za tou příčinou, že, konajíce úřad svůj, nezabijejí a nezavrhují jako tito, ale že obživují a ospravedlňují. A tím vším chtěl apoštol Páně křesťanům říci, že se žádný z nich nemá po starém Zákoně zpět ohlížeti, nechce-li smrti, soudu, zavržení propadnouti, ale že má každý novému Zákonu až do smrti věren zůstati, jelikož jen tak lze ospravedlnění a života věčného dosáhnouti. A Pán Ježíš totéž tvrdí, řka: „Žádný, kdo vztahuje ruku svou ke pluhu a ohlédá se zpět, není způsobný ke království Božímu“ (Luk. 9, 62.).

Obsah.

Doufám, že vy sami mou nejlepší chválou jste, a že žádné jiné nepotřebuji, a doufám to skrze zásluhy Krista Ježíše v Bohu, ne v sobě, jako bych dostatečen byl k úřadu apoštolskému sám od sebe a ze sebe, ale dostatečnost má jest z Boha, poněvadž mne dostatečného služebníka nového Zákona učinil, ne zase usmrcujícího, zavrhujícího písmene, jako Mojžíš byl, ale obživujícího, ospravedlňujícího ducha; z čehož přednost a sláva nového Zákona patrně vysvítá, nebo jestliže starý Zákon, usmrcující, tak slavný byl, že nemohli Israelité patřiti na tvář Mojžíšovu, zářící stkvělostí, ač pomíjitelnou, čím slavnější musí býti nový Zákon, obživující; a jestliže Zákon zavrhující tak slavný byl, čím slavnější musí býti Zákon ospravedlňující.

Epištola na neděli třináctou po svatém Duchu.

Epištola k Galatským 3, 16—22.

Bratří! Abrahamovi vyřčena jsou zaslíbení i semeni jeho. Nedí: „I semenům,“ jako o mnohých, ale jako o jednom: „I semeni tvému,“ jenž jest Kristus. Toto pak pravím: Zákon, kterýž po čtyřech stech a třicíti letech dán jest, neruší úmluvy od Boha stvrzené, tak

aby to zaslíbení zničil. Neb byť bylo ze zákona a dědictví, již by nebylo ze zaslíbení Ale Abrahamovi je Bůh skrze zaslíbení daroval. Což tehdy zákon? Přidán jest pro přestupování, zřízen skrze anděly v ruce prostředníka, dokudž by nepřišlo símě, jemuž zaslíbil. Ale prostředník není jednoho: Bůh pak jest jeden. Jest-liž tehdy zákon proti slibům Božím? Nikoliv! Nebo kdyby byl zákon dán, kterýžby mohl obživiti, jistě by byla z zákona spravedlnost: ale písmo zavřelo všecko pod hřích, aby z víry v Ježíše Krista dáno bylo zaslíbení věřícím.

Výklad.

Bratří! Abrahamovi vyřčena jsou — od Boha — *zaslíbení i semeni jeho.* Vyřčena jsou vícekráte, a sice Abrahamovi samotnému v slovech těch: „A budou v tobě požehnána všecka pokolení země“ (Gen. 12, 3). — „Zdaliž moci budu tajiti před Abrahamem, což chci způsobiti; ještoť bude v národ veliký a přesilný, a mají býti v něm požehnáni všickni národové země?“ (Gen. 18, 18) — „Skrze sebe samého přisáhl jsem, praví Hospodin: že jsi učinil tu věc, a neodpustil jsi synu svému jednorozenému pro mne: požehnám tobě, a rozmnožím símě tvé, jako hvězdy nebeské, a jako písek, kterýž jest na břehu mořském: vládnouti bude símě tvé branami nepřátel svých. A požehnáni budou v semeni tvém všickni národové země, že jsi uposlechl hlasu mého“ (Gen. 22, 16—18). — Abrahamovi a spolu i semeni jeho v slovích těchto: „Všecku zemi (chananejskou), kterouž vidíš, tobě dám a semeni tvému na věky“ (Gen. 13, 15). — „A dám tobě, a semeni tvému zemi putování tvého, všecku zemi chananejskou k vládařstvi věčnému (Gen. 17, 8). — A toliko semeni jeho v těch: „Semeni tvému dám zemi tuto, od řeky egyptské, až do řeky veliké Eufrat“ (Gen. 15, 18).

Nedí — Bůh: *I semenům, jako o mnohých, ale jako o jednom: „I semeni tvému,“ jenž jest Kristus.* Když tedy Bůh Abrahamovi řekl, že v semeni jeho požehnáni budou všickni národové země, řekl tím, že v Kristu budou požehnáni — krví jeho vykoupeni, očistěni, milostí jeho osvíceni, posvěceni, Duchem jeho obživeni, vedeni všickni národové země;

a když mu řekl, že jemu a semeni jeho zemi chananejskou dá k vládařství věčnému, řekl mu tím spolu, že jemu a Kristu nebeské království dá k vládařství věčnému: nebo zem chananejská, toto pozemské království předobrazovalo království nebeské, blahoslavenství věčné. Ale že se tu nezmiňuje o národech země, zdaliž i těm dá království nebeské k vládařství věčnému? protože se to samo sebou rozumí, a z prvního zaslíbení to plyne. Nebo když budou v Kristu požehnáni, krví jeho vykoupeni, očistěni atd., budou zajisté požehnáni, vykoupeni proto, aby mohli do království nebeského vjíti, jím vládnouti, věčného blahoslavenství v něm požívati. Sic jinak proč by byli požehnání? — Také to z toho vysvítá, že Kristus při posledním soudu těm na pravici řekne, totiž: „Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa!“ (Mat. 25, 34). Hle, že požehnaní a jenom požehnaní královstvím Božím budou vládnouti. Ó jaká to zaslíbení! jak veliká, slavná, utěšená! tak veliká, slavná, utěšená, že větších, slavnějších, utěšenějších nad ně není a býti nemůže. A to nejkrásnější, nejutěšenější při nich jest, že se zajisté vyplní; neb nic, pranic není, coby je mohlo zrušiti, zničiti, ani zákon Boží, jak tu apoštol Páně tvrdí. *Toto pak pravím* — na jisto tvrdím: *Zákon, kterýž po čtyrech stech a třicíti letech* (tolik let uplynulo od vystěhování se do Egypta až do uvedení Israelitů do zaslíbené země; od Abrahama až do onoho vystěhování se uplynulo přes dvě stě let: ty tu nejsou počítány) — na hoře Sinaj — *dán jest, neruší úmluvy od Boha stvrzené, tak aby* — zrušením úmluvy — *to zaslíbení* — o požehnání všech národů země — *zničil.* A proč neruší úmluvy s Abrahamem učiněné? právě proto, že jest stvrzena, od Boha samého stvrzena, slavnou, nýbrž nejslavnější ze všech přísah stvrzena, jakož řekl: „Skrze sebe samého přisáhl jsem“ atd. (viz výše Gen. 22, 16—18). A proč ji Bůh tak slavně stvrdil? proto zajisté, aby Abrahama a s ním všecky národy země na nejvýš ubezpečil, ujistil, že ona nikdy ničím zrušena nebude, že ve své úplné, svrchované platnosti potrvá na věky.

Zákon by jí nezrušil, i kdyby nebyla od Boha stvrzena, kdyby byla jenom jednoduše učiněna, uzavřena, vyřčena, protože Bůh pravdomluvný, věrný jest, a protože spíše nebe a země pominou, nežli slova, zaslíbení jeho; tím méně ji

může zrušiti, když přísahou od Boha stvrzena jest'; a nemoha zrušiti jí, nemůže také zrušiti, zničiti zaslíbení v ní obsaženého. A poněvadž zaslíbení nemůže zničiti, protož také není to požehnání, neboli dědictví, kteréž Bůh vzhledem budoucí smrti Kristovy zaslíbil, a kteréž Kristus vzhledem dávného zaslíbení Božího smrtí svou zasloužil, totiž vykoupení, ospravedlnění, oslavení všech národů země ze zákona, nýbrž ze zaslíbení. *Nebo byť bylo z zákona dědictví, již by nebylo z zaslíbení.* Z obou, z zákona a spolu z zaslíbení býti nemůže, buďto jest z jednoho anebo z druhého, buďto z zákona anebo z zaslíbení; jest-li z zákona, není z zaslíbení, a jest-li z zaslíbení, není z zákona; nebo dědictví z zákona jest tolik co dědictví z skutků zákonních, z zásluhy, ze mzdy, z dluhu, z spravedlnosti; dědictví pak z zaslíbení jest tolik co dědictví z víry v zaslíbení a všecko to, co to zaslíbení v sobě obsahuje, z víry v Krista, v jeho smrt a zásluhy, z pouhé, neskončené lásky, milosti, milosrdnosti Boží. Toto dvojí — dědictví z zákona a dědictví z zaslíbení, jak patrně viděti, vespolek se nesrovnává; jedno odporuje druhému, jedno vylučuje druhé. A protož tu také dobře stojí: Byť bylo z zákona dědictví, již by nebylo z zaslíbení. *Ale Abrahamovi je Bůh skrze zaslíbení daroval.* Jest tedy skrze zaslíbení a ne skrze zákon; a tak jistě jest skrze zaslíbení, ne skrze zákon, jak jistě mu je skrze zaslíbení daroval. Ó veliké, nesmírné štěstí, že není dědictví skrze zákon, ale skrze zaslíbení!

Kdyby bylo skrze zákon, museli bychom ho ve všem náležitě vyplniti, měli-li bychom skrze něho dědictví dojíti: ale zdaž bychom byli s to, jej ve všem náležitě vyplniti? dojista že nebyli, jelikož bychom žádné posily, pomoci neměli; nebo zákon žádné nedává. A tak bychom, místo toho, kdež bychom zákon náležitě vyplniti měli, jej více nebo méně přestoupili, a kdež bychom dědictví dojíti měli, klatbě a smrti propadli, jakož sv. Pavel na jiném místě praví: „Kteříž pak koli z skutků zákona jsou, pod zlořečenstvím jsou. Nebo psáno jest: Zlořečený každý, kdož nezůstane ve všem, což jest psáno v knize zákona, aby to činil“ (Gal. 3, 19). Ale když není dědictví skrze zákon, můžeme se otázati: *Což tehdy zákon?* jest nadarmo? A odpověd na to zní: *Přidán jest pro přestupování*, — aby totiž lidu přestupky, zlé skutky a vůbec hříchy jeho stavěl před oči, uváděl mu je na pa-

mět, dával mu je poznati, aby zapovídáním hříchů, ač nechtě, zlé žádosti v lidu budil, dráždil, jim k vládě pomáhal a tak hříchy rozmnožoval, rozšiřoval (Řím 5, 20) a s nimi všelikou bídu, strast, bolest, trampotu, aby lid skrze hříchy do nebezpečenství, bázně a strachu věčného zahynutí přiváděl a takřka na kraji věčné propasti ho opouštěl a jemu říkal: Nemohu ti pomoci, nejsem s to tě vytrhnouti; nechceš-li zahynouti, hledej jinde a sice u Krista pomoci, ochrany; věř v něho, doufej v něho, tuž po něm, pros o něj, volej k nebesům a k zemi: „Rosu dejte nebesa s hůry a oblakové dštěte spravedlivého: otevři ze země a zploď spasitele“ (Isai. 45, 8); aby sobě asi tak počínal, jako později sv. Jan Křtitel: Když ho začali za Krista držeti, vyznal a nezapřel, a vyznal: „Já nejsem Kristus. Já jsem hlas volajícího na poušti: Zpravte cestu Páně!“ (Jan 1, 19, 23). A když ho počali za Beránka Božího držeti, řekl, že není Beránek Boží, že nesnímá hříchů světa, a ukázal na Pána Ježíše a řekl: „Hle, Beránek Boží! hle, kterýž snímá hřích světa“ (Jan 1, 29). I z vězení poslal k Pánu Ježíši učedníky své, aby viděli skutky, kteréž na slepých, kulhavých, malomocných, hluchých, mrtvých činil, a uvěřili v něho (Mat. 11, 2—5).

Nebyl tedy zákon dán pro zrušení úmluvy Boží, pro zničení zaslíbení Božího, nýbrž byl po čtyrech stech a třicíti letech k úmluvě přidán pro oznamování a rozhojňování hříchů, pro odvolávání se a poukazování na Krista, budoucího Spasitele a pro přispívání k vyplnění zaslíbení Božího. A kterak jest přidán? *zřízen skrze anděly v ruce prostředníka*, — zřízen, ustanoven, vyryt, vydán ne bezprostředně od Boha samého, ale skrze anděly, ovšem na rozkaz Boží, a ne v ruce lidu israelského, jemuž byl vydán, ale v ruce Mojžíše, kterýž byl prostředníkem mezi anděly Božími a israelským lidem, a kterýž dvě kamenné desky s napsaným na nich desaterem přikázání Božích z rukou andělů do svých rukou přijal pro lid israelský. Zcela jinak tedy nežli úmluva. Úmluva byla s Abrahamem uzavřena, zaslíbení byla jemu a semeni jeho, Kristu, vyřčena ne skrze anděly, ale bezprostředně od Boha samého. A poněvadž ne skrze anděly, ale bezprostředně od Boha, jaký to tedy rozdíl mezi úmluvou a zákonem! takový zajisté, jaký jest mezi Bohem a jeho anděly; a jaká to přednost úmluvy před zákonem! taková zajisté, jakou má Bůh před svými anděly. A když zákon, ač jenom skrze an-

děly zřízen jest, takovou platnost měl, že, kdo ho přestoupil, přísného trestu neušel, jakou teprv platnost musí míti úmluva, zaslíbení Boží! A kterak tedy možná, aby zákon mnohem platnější úmluvu, zaslíbení, nežli jest sám, zrušil? — A do jakého času byl přidán, zřízen? *dokudž by nepřišlo símě*, — Kristus, — *jemuž* — Bůh — *zaslíbil.* Ne tedy na vždycky byl přidán, nýbrž jenom do času, do jistého, určeného času, do toho totiž, dokudž by Kristus na svět nepřišel, veřejně nevystoupil, svého spasitelského díla nekonal, těch, jenž pod zákonem byli, utrpením a smrtí svou nevykoupil, a tak zákon platnosti jeho nezbavil, na vždycky mu konec neučinil. Nuže, že jest zákon proti úmluvě? zákon, jenž tak pozdě po úmluvě, teprv po čtyrech stech a třicíti letech přišel, a tak brzy, s příchodem a umučením Kristovým za své vzal, proti úmluvě, kteráž ho o tolik století předešla, a o mnohem více století přežila, kteráž, když on platnosti své pozbyl, v platnosti své zůstala, a zůstává v ní až podnes, a zůstane v ní až do skonání světa, ba na věky věkův? co jest zákon proti zaslíbení, kteréž, když on před Kristem jako ranní záře před sluncem mizel, skrze Krista počalo se na židovském národě vyplňovati, kteréž později na den seslání Ducha svatého na prvotinách národů se vyplnilo, a po rozeslání svatých apoštolů do všeho světa na všech národech země, kteréž od té doby pořád se na nich vyplňuje, a čím dále, tím více až do skonání světa vyplňovati bude, a po skonání světa ve svém vyplnění potrvá na věky? — A zákon, jak podotkl apoštol, zřízen, vydán byl skrze anděly v ruce prostředníka, totiž Mojžíše.

Ale prostředník není — nikdy — *jednoho*, — nýbrž vždycky dvou — dvou aneb ještě více stran, mezi nimiž stojí, prostředkuje, vyjednává, mají-li co proti sobě, je míří, rovná. A tak bylo také při zřízení, vydání zákona skrze anděly v ruce prostředníka. Mojžíš byl prostředníkem, ale ne jednoho, nýbrž dvou; z jedné strany byl prostředníkem mezi israelským lidem, a z druhé strany mezi anděly a Bohem; mezi lidem byl prostředníkem, protože zákon pro lid dostal, mezi anděly byl prostředníkem, protože ho skrze anděly dostal, a mezi Bohem byl prostředníkem, protože ho na rozkaz Boží dostal: *Bůh pak jest jeden* — a když s Abrahamem úmluvu činil, když jemu a semeni jeho sliboval, byl také jenom jeden, neměl při sobě žádného prostředníka, je-

hožby byl k učinění úmluvy s Abrahamem, k vyřčení zaslíbení jemu a semeni jeho užil. Úmluvu tedy samojediný, bez prostředníka s Abrahamem učinil, zaslíbení samojediný, bez prostředníka Abrahamovi a semeni jeho vyřknul, ješto zákon skrze anděly v ruce prostředníka dal; a tím zajisté sám ukázal, jak veliký rozdíl mezi úmluvou a zákonem zabíhá, že totiž tak veliký jako mezi Bohem a prostředníkem, a jak velice úmluva nad zákon předčí, že totiž tak velice, jako Bůh předčí nad prostředníka.

Již dříve se nám objevila přednost úmluvy před zákonem velmi veliká, když jsme totiž rozjímali slova apoštolova, že jest zákon zřízen skrze anděly; nyní se nám objevuje ještě větší — o to větší, oč menší prostředník andělů jest. Když tedy apoštol Páně tak patrně dokázal, že se zákon úmluvě nikterak vyrovnati nemůže, ani co se týče příčiny, proč jest dán, ani co se dotýče času, do kterého jest dán, ani co se dotýče způsobu, jakým jest dán, že ho v každém ohledu úmluva daleko předčí; mohl ovšem s radostným, nadšeným, vítězným plesáním zvolati, směle se otázati: *Jest-liž tehdy zákon proti slibům Božím?* ruší-li, ničí-li je? jest-li spravedlnost z zákona a ne z slibů Božích? A ještě s radostnějším, nadšenějším, vítěznějším plesáním, ještě s větší smělostí, hrdostí mohl na to odpovědíti: *Nikoliv! kdyby byl zákon dán, kterýžby mohl* — duše v hříších zemřelé — *obživiti*, — je k novému, svatému, spravedlivému, Bohu libému životu vzkřísiti, jako se v svátostech mrtvých, v svatém křtu a ve svátosti pokání děje, a kterýžby v nich mohl ten nový, svatý, nadpřirozený život rozmáhati, upevňovati, zachovati, jako se v svátostech živých, zejmena v svatém biřmování a v svatém přijímání stává, — *jistě by byla z zákona spravedlnosť*, — zákon bylby proti slibům Božím, slibové Boží byliby zákonem zničeni: *ale* — takový zákon není dán, za takový není vyhlášen a uznán, za takového ani sám zákon sebe neuznává a nevyhlašuje, a protož není z zákona spravedlnost; místo spravedlnosti jest z zákona nespravedlnost, hřích, a co s hříchem souvisí, kletba, pokuta, smrt, jakož psáno jest: „Zákon vkročil v to, aby se rozhojnil hřích“ (Řím. 5, 20); a na jiném místě: „Moc hříchu jest zákon“ (1. Kor. 15, 56); ovšem ne za tou příčinou, jakoby zákon nespravedlivý, hříšný byl, nikoliv; „zákon jest svatý a přikázání jest svaté i spravedlivé a dobré“ (Řím. 7, 12); ale

přirozená žádostivost v lidech jest zlá, tak zlá, že i toho, co svaté, spravedlivé, dobré jest, že i zákona Božího k zlému, totiž k sesílení svému a k rozhojnění hříchu užívá; a protož na ni, ne na zákon, padá vina toho, že z zákona hřích pochází.

A poněvadž ze zákona, ač bez viny jeho, hřích pochází, leží na bíledni, že zákon nemůže obživovati, ospravedlňovati, nýbrž toliko obviňovati, odsuzovati; a to také učinil, jakož tu stojí — *písmo* — tím se tu rozumí zákon, protože hlavní částku písma svatého tvoří — *zavřelo všecko* — všecko židovstvo, všecko pohanstvo, veškero lidské pokolení — *pod hřích;* — nebo řeklo na příklad: „Není spravedlivého žádného, není rozumného, není, kdo by hledal Boha. Všickni se uchýlili, vesměs neužitečni učiněni jsou, není, kdo by činil dobré, není ani jednoho“ atd. (Řím. 3, 9—19). Hle, ani jednomu neotevřelo, ani jednoho nepropustilo, ani jednoho nevysvobodilo, neospravedlnilo, alebrž všecky bez výminky zavřelo pod hřích, podobně zločinci, kterýž se do vězení pod zámek zavírá, aby nemohl zaslouženému trestu utéci. A proč zavřelo všecko pod hřích? *aby z víry v Ježiše Krista* — ne ze zákona, ale z víry v Ježíše Krista a všecko to, čemu Ježíš Kristus učil, co činil, trpěl, ustanovil, čeho dosáhl a požívá — *dáno bylo zaslíbení* — zaslíbené požehnání nebo dědictví, to jest, osvobození, očistění, posvěcení, ospravedlnění, oslavení — *věřícím.* Zdá se, že tu apoštol něco vypustiti mohl, a sice buďto ta slova: z víry v Ježíše Krista, anebo to slovo: věřícím, a že mohl jenom říci buďto: aby z víry v Ježíše Krista dáno bylo zaslíbení, anebo: aby bylo dáno zaslíbení věřícím. Ale není tomu tak; nebo kdyby byl neřekl, že se z víry v Ježíše Krista zaslíbení dává, mohl by lehko někdo mysliti, že se ze zákona, anebo že se ze zákona a spolu také z víry v Ježíše Krista dává, a to by byl blud, jelikož se jenom z víry v Ježíše Krista dává; a kdyby byl neřekl, že se zaslíbení věřícím dává, mohl by snadno někdo za to míti, že se komukoliv, i také pochybujícím, nevěřícím dává, a to by byl zase blud, jelikož se jenom věřícím, doufajícím, milujícím dává. Chtěl-li tedy bludům předejíti, a to chtěl zajisté, musil se určitě vyjádřiti, a sice tak jak se vyjádřil: aby z víry v Ježíše Krista dáno bylo zaslíbení věřícím.

Obsah.

Bůh zaslíbil Abrahamovi, že v jednom z potomků jeho, totiž v Kristu Ježíši spaseni budou všickni národové světa. Toto zaslíbení mělo platnost i potom, když byl později zákon vydán na hoře Sinaj; i potom, jako před tím platilo, že spása pochází ne ze zákona, nýbrž ze zaslíbení, a to za tou příčinou, že ji Bůh skrze zaslíbení daroval. Když tomu tak, může se někdo otázati, k čemu tedy zákon, jest nadarmo? Ten byl dán za docela jinou příčinou, nežli zaslíbení, a na jiný spůsob, nežli zaslíbení, a do jiného času nežli zaslíbení; ten byl dán, ne jako zaslíbení, pro udělování spásy, nýbrž pro poznání hříchů a jejich rozhojnění, a ne jako zaslíbení, od Boha samého beze všeho prostřednictví, nýbrž skrze anděly v ruce prostředníka, Mojžíše, a ne jako zaslíbení, na vždycky, nýbrž jenom do času, totiž do příští Kristova. Z toho viděti, že se zákon od zaslíbení velice liší, a že se mu v ničem vyrovnati nemůže. A nyní mohu zase já se otázati: Když tomu tak, jest-liž tehdy zákon proti zaslíbení? pochází-liž spása ze zákona a ne ze zaslíbení? Nikoliv! Kdyby byl dán zákon, kterýž by měl moc lidi spasiti, pocházela by ovšem spása ze zákona a ne ze zaslíbení; ale takový zákon nebyl dán, naopak byl dán zákon, kterýž všecky lidi za hříšné, trestu hodné, spásy potřebné vyhlásil, z čehož jde, že se ne ze zákona, nýbrž toliko z víry v Krista Ježíše dává spása zaslíbená věřícím.

Epištola na neděli čtrnáctou po svatém Duchu.

Epištola k Galat. 5, 16—24.

Bratří! Duchem choďte, a žádosti těla konati nebudete. Nebo tělo žádá proti duchu, duch pak proti tělu: ti zajisté sobě vespolek odporují, abyste nečinili, cožkoliv chcete. Býváte-li pak vedeni duchem, nejste pod zákonem. Zjevníť jsou skutkové těla, jenž jsou: smilstvo, nečistota, nestydatost, chlípnost, modloslužba, čáry, nepřátelství, svárové, nenávisti, hněvové, vády, různice, roty, závisti, vraždy, opilství, ožralství, a těm podobné věci: o kterýchž vám předpovídám, jakož jsem prvé pravil, že kdo takové věci činí, království Božího nedojdou. Ovoce pak ducha jest: láska, radost, pokoj, trpělivost,

dobrotivost, dobročinnost, dlouhočekání, tichost, věrnost, mírnost, zdrželivost, čistota. Proti takovým věcem není zákona. Kteříž pak jsou Kristovi, tiť ukřižovali tělo své s hříchy a s žádostmi.

Výklad.

Bratří! Duchem choďte, — duchem se řiďte, spravujte, co duch chce, co vám vnuká, velí, radí, schvaluje, k čemu vás vede, táhne, napomíná, vzbuzuje, to konejte; žádosti ducha konejte. Ale čího ducha? svého vlastního, anebo Božího, svatého? jednoho i druhého, jednoho s druhým spojeného, sjednoceného, ducha Duchem svatým vzkříšeného, oživeného, obnoveného, Duchem svatým očištěného, osvíceného, posvěceného, Duchem svatým zdokonaleného, vedeného, spravovaného, ducha, jakého se vám na křtu svatém místo onoho, hříchem prvotným zatemnělého, churavého, porušeného, k zlému nakloněného dostalo, a jakého jste si měli až podnes zachovati a máte si zachovati až do smrti — *a* — když tak, jak pravím, choditi žádosti **Ducha svatého** konati budete, — *žádosti těla konati nebudete.*

Žádosti ducha a žádosti těla nejsou jedno, nejsou stejny; neshodují se vespolek, nedají se spojiti. Jako se nedá spojiti den a noc, světlo a tma, teplo a zima, sucho a mokro, rovněž tak se nedají spojiti žádosti ducha a žádosti těla. Kdo koná žádosti ducha, nekoná a nemůže konati žádostí těla, a kdo koná žádosti těla, nekoná a nemůže konati žádostí ducha. Konání žádostí ducha a konání žádostí těla vylučují se vespolek. *Nebo tělo žádá proti duchu, duch pak proti tělu* — tělo žádá, touží, dychtí, žene se po tom, co duchu protivné, odporné, nemilé jest, co v nenávisti, v ošklivosti má, čeho snésti nemůže; duch pak žádá — touží, dychtí, žene se po tom, co se tělu protiví, co sobě tělo oškliví, čeho vystáti nemůže. Z toho povstává a vede se mezi nimi ustavičný boj. Tělo chce přemoci ducha, sobě jej podmaniti, jím vládnouti, jeho jediným, svrchovaným pánem býti, duch zase chce přemoci tělo, je sobě podrobiti, jím vládnouti, jeho pánem býti. A kdo jest při tom v právu? tělo čili duch? ne tělo, ale duch. Tělo nemá nad duchem panovati, ale ducha poslouchati; duch nemá těla po-

slouchati, ale nad tělem panovati. Co tělo chce, jest tak nemístné, nenáležité, převrácené, pošetilé, hříšné, záhubné, jako kdyby chtěla země panovati nad nebem, chtěli lidé panovati nad anděly a nad Bohem, ježto naproti tomu to, co duch chce, tak slušné, spravedlivé, rozumné, prospěšné, spasitelné jest, jako když nebe panuje nad zemí.

Ale odkud pochází to žádání těla proti duchu a ducha proti tělu a to ustavičné jednoho proti druhému o vládu, o panství bojování? odtud, že tělo a duch od sebe rozdílnou, sobě odpornou přirozenost, povahu mají. A odkud tato od sebe rozdílná, sobě odporná přirozenost, povaha jejich? od hříchu prvotného, dědičného. Tímto hříchem povstal takový rozdíl, takový odpor v přirozenosti, a povaze jejich. Kdyby nebylo tohoto hříchu, nebylo by v přirozenosti a povaze jejich takového rozdílu a odporu, a poněvadž by nebylo takového rozdílu a odporu, nebylo by také takového proti sobě žádání, takového boje; pokoj — ustavičný, nepřetržený pokoj panoval by mezi tělem a duchem, tělo poslouchalo by ducha, a duch velel by tělu, jakož to bylo na počátku, než se první člověk prohřešil. A co svatý křest? nemění, nenapravuje prvotným hříchem změněné, porušené přirozenosti a povahy? neruší v ní utkvělého rozdílu a odporu? Nikoliv! On nechává přirozenost přirozeností, odpor odporem, žádost žádostí, boj bojem. A protož i o pokřtěných platí to, co tu apoštol Páně praví: *ti* — totiž tělo a duch — *zajisté sobě vespolek odporují* — odporují sobě mocí své od sebe rozdílné, sobě odporné přirozenosti a povahy; odporují sobě, aniž mohou jinak, protože to v přirozenosti jejich leží, protože to povaha jejich tak s sebou nese; a k jakému účelu odporují sobě vespolek? k tomu — *abyste nečinili, cožkoliv chcete* — cožkoli se vám zachce, namane, namítne, nýbrž abyste, prvé, než co učiníte, dobře uvážili, zdaliž to, co se vám namítá, od těla neboli od ducha pochází, zdaliž vám to tělo anebo duch vnuká, a abyste v tom boji nikdy s tělem proti duchu nedrželi, nebojovali, nýbrž vždycky s duchem proti tělu, abyste nikdy tělu, nýbrž vždycky duchu vésti se dávali, abyste v tom boji korunu spravedlnosti sobě zasloužili a z něho jakožto slavní vítězové vyšli. Jenom k vašemu dobrému tedy — k vašemu prospěchu, k vaší hojné zásluze a odměně tělo a duch odporují sobě vespolek; a jenom k vašemu dobrému křest svatý tomu vespolnému

odporování nebrání a jeho nepřetrhuje, neruší. A protož tím statněji s duchem bojujte, tím ochotněji duchu se vésti dávejte!

Býváte-li pak vedeni duchem, nejste pod zákonem — ale jste pod duchem, pod vedením ducha, nejste pod zákonem, ale nad zákonem, a to za tou příčinou, že ten duch, kterýmž vedeni býváte, kterémuž se vésti dáváte, anebo co totéž jest, kterýmž chodíte, ne pod zákonem, ale nad zákonem jest. Nebo duch obživuje, zákon zabíjí; duch od hříchu vysvobozuje, zákon hřích rozhojňuje; duch ospravedlňuje, zákon pod hřích a kletbu zavírá; duch pomáhá, zákon velí a hrozí; duch rozlívá v srdci lásku a důvěru, zákon naplňuje bázní a strachem; duch tvoří syny, zákon činí otroky; duch království Božího otvírá a uvádí do něho, zákon království Božího zavírá, a vylučuje od něho, ač ne svou vinou, jak již vícekráte připomenuto, nýbrž vinou zlé žádostivosti v člověku utkvělé. A když tak duch nad zákonem jest, kterak pak mohli byste vy, tím duchem vedeni jsouce, pod zákonem býti? Vy nejste pod zákonem, ale nad zákonem tak jistě, jak jistě ten duch, jímž vedeni jste, ne pod zákonem, ale nad zákonem jest. Kdybyste byli pod zákonem, byli byste také pod tělem, pod mocí jeho, a konali byste žádosti, skutky jeho, protože by vám k odpírání těm žádostem, k vystříhání se těch skutků žádné pomoci neposkytoval, ač by vám jedny i druhé přísně zapovídal. Ale vy jste nad zákonem, a proto také nad tělem, nad vládou jeho, a proto také nekonáte a nemůžete konati žádostí a skutků jeho. Vy jste pod duchem, pod vedením jeho, a protož také konáte žádosti a skutky ducha.

Nuže, kteříž pak jsou skutkové těla? a kteříž skutkové ducha? Každý zajisté sobě žádá jedny i druhé zvěděti, a apoštol Páně vyhovuje té žádosti, řka: *Zjevníť jsou skutkové těla,* — to jest, tělesného, tělu oddaného, poddaného, otročícího člověka, tak zjevní, že není třeba teprv o nich dokazovati, že to jsou skutkové těla; jeden každý je hned na první pohledění za skutky těla pozná a uzná, — *jenž jsou* — následující: *smilstvo,* — tělesné spojení dvou svobodných osob rozdílného pohlaví, — *nečistota* — tolik co smilstvo, ale ve vyšším stupni, smilstvo častěji opakované, v obyčej vešlé, — *nestydatost,* — ztráta svatého studu, tohoto anděla strážce, kterýž má duši i tělo člověka chrániti před smilstvem a nečistotou; ona otvírá smilstvu a nečistotě dvéře do ko-

řán, — *chlipnost*, — rozpustilé, bezuzdné, nenasytné v nestydatostech se brodění a v ně se pohřižování, — *modloslužba*, — sloužení modlám smilstvem, nečistotou, nestydatostí, chlipnosti a jiným zlým spůsobem, — *čáry*, — tajné udělání, trávení, dávání jedu na ublížení někomu, na usmrcení někoho, obzvláště na zjednání nečisté lásky u někoho; těchto šest nepravostí jedna s druhou souvisí, dělá jednu menší souvislou řadu, jednu menší celost; po té přichází druhá menší: *nepřátelství*, — tajná, v srdci chovaná, — *svárové*, — nepřátelství zjevná, na jazyku — ve vádách, hádkách vypukající, — *nenávisti*, — horlení, usilování o přednost, z nevole, zášti, závisti pocházející, — *hněvové*, — nespravedlivé rozhořčenosti na bližní, žádosti pomsty, — *vády*, — neustupné, bouřlivé potýkání se slovy o něco, — *různice*, — zlomyslné různění, rozvádění, roztrhování toho, co láskou, svorností jest spojeno, — *roty* — sekty, houfy lidí v bludném učení, v bludné víře spojených, — *závisti*, — truchlení nad štěstím jiných, nepřání jim ho, — *vraždy* — zúmyslné zabíjení bližních; až sem dosahá druhá menší řada nepravostí neboli skutků těla; a konečně následují ještě dva: *opilství*, *obžerství*, — nemírné požívání nápoje a pokrmu; ty tu na konci nepochybně proto přicházejí, že člověka jim oddaného nad míru snižují, zohyzďují; nebo podoby těchto dvou ani u zvířat se nenacházejí, jako těch ostatních u př. hněvu u medvěda, závisti u psa, smilstva u kočky, nečistoty u svině atd.; aby ale někdo nemyslil, že řada jejich ukončena, že jsou vyjmenovány všecky, přidává k tomu apoštol: *a těm podobné věci*, — nepravosti, skutky, — *o kterýchž vám předpovídám, jakož jsem prvé* — když jsem u vás byl, a vás ústně vyučoval — *pravil*, — předpověděl, — *že kdo takové věci činí, království Božího nedojdou.*

Nebo kdyby takoví království Božího došli, jaké pak bylo by to království? království satanášovo a ne království Boží, království pekelné a ne království nebeské, království hříšné a ne království svaté, království model a ne království andělů a Svatých, království nepřátelství a ne království lásky, království závisti a ne království přízně, království různic a ne království pokoje, království nářku a ne království jásotu, království bolesti a ne království radosti. „Jaké pak jest účastenství spravedlnosti s nepravostí?“ A Bůh jest spravedlivý, a ti jsou nepraví. „Aneb

jaké jest společenství světla s temností?“ A Bůh jest světlo, Otec světel, a ti jsou temnost, synové temnosti. „A jaké sblížení Krista s Belialem?“ A Kristus jest Syn Boží a sedí na pravici Boží, a ti jsou synové, následovníci Belialovi. „Aneb jaký díl věřícího s nevěřícím?“ A svatí byli na zemi věřící a stali se v nebi vidoucí, a ti jsou nevěřící, sice by nečinili věcí takových. „A jaké srovnání chrámu Božího s modlami?“ A andělé a Svatí jsou samí chrámové Boží, a ti, nejsou-li modlami, jsou přece v jistém smyslu modláři, protože modly — žádost těla, žádost očí, pýchu života ve svých srdcích nosí (2. Kor. 6, 14.—16.). Tedy ne; takoví království Božího nedojdou. Ale nechme jich a obraťme se raději k těm, kteříž činí skutky ducha. Které pak to jsou?

Ovoce pak ducha jest — nedí apoštol: skutky, ale ovoce, a to bez pochyby proto, aby větší zalíbení v nich vzbudil; nebo ovoce vyznačuje se a zajímá třemi dobrými vlastnostmi, totiž krásou, vůní a chutí; ovšem jest to krása, vůně a chuť jako ovoce samo duchovní, ale právě proto tím krásnější, vonnější a chutnější; ovoce pak ducha — duchem chodícího, Duchem svatým vedeného, duchovního člověka jest: *láska* — k Bohu a bližnímu, hlava to, z níž všecky ostatní ctnosti pocházejí, bez níž nic neprospívají, — *radost* — z milování Boha a bližního, — *pokoj* — s Bohem, a pokud možná, se všemi lidmi, — *trpělivost* — s křehkostmi, vadami, poklésky bližního, — *dobrotivost*, — náklonnost, ochotnost mysli, srdce k dobročinění bližnímu, — *dobročinnost* — prokazování rozličných dobrodiní bližním, — *dlouhočekání* — vytrvalost v čekání na polepšení, obrácení chybujících, hřešících, — *tichost* — tiché snášení urážek, křivd, protivenství a srdečné odpouštění jich, — *věrnost* — pevné stání v daném slově, dodržení a vyplnění ho dle starého přísloví: Slovo dělá muže, — *mírnost* — zachovávání míry ve všem činění a jednání, v mluvení a mlčení, v radování se a truchlení, v pracování a odpočívání, v domlouvání a trestání a t. d., — *zdrželivost* — držení žádostí na uzdě, aby se nezbouřily, ke zlému nezavedly, duši i tělu nebyly na škodu, — *čistota* — duše i těla, v myšlénkách, žádostech, řečech a skutcích. To jest ta druhá veliká řada, jenž začíná s láskou k Bohu a přechází k lásce ke bližnímu, a končí s láskou k sobě samému, právě tak, jak Pán

Ježiš řekl: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a ze vší duše své a ze vší mysli své. Toť jest největší a první přikázání. Druhé pak jest podobné tomu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého“ (Mat. 22, 37.—39.).

A nyní pohledněme na ty dvě řady a srovnejme jednu s druhou. Jaký to rozdíl mezi nimi! jaký to rozdíl, odpor, opak mezi skutky těla a ovocem ducha! A jaké to vrhání světla na to, co předešlo! Nyní teprv jasně poznáváme, že, kdo chodí duchem, to jest v lásce, radosti, pokoji a ostatních jmenovaných ctnostech, nekoná a nemůž' konati žádostí a skutků těla — smilstva, nečistoty, nestydatosti a ostatních; a kdo koná skutky těla, že nechodí a nemůž' choditi duchem — v lásce, radosti, pokoji a t. d.; a dále jasně poznáváme, že tělo žádá a bojuje ustavičně proti duchu, duch pak proti tělu, a že žádání a bojování jejich na rozdílné, sobě odporné povaze a přirozenosti se zakládá; nebo kterak by mohly tak rozdílné skutky konati, kdyby sobě ve své povaze, přirozenosti neodporovaly? — a konečně jasně poznáváme, že, kdo jest veden duchem, není pod zákonem; nebo kdyby byl pod zákonem, nenesl by a nemohl by nésti ovoce ducha, nekonal by a nemohl by konati ctností, jako jest láska a ty ostatní, které z lásky pocházejí. Ne snad proto, že by byl zákon proti nim, totiž proti ovoci ducha, proti ctnostem duchovním, že by je zapovídal, odsuzoval, zavrhoval, pokutoval. Nikoliv! *Proti takovým věcem* — jako jsou láska, radost, pokoj, trpělivost a t. d. a ještě jiné těm podobné ctnosti, — *není zákon* — nezapovídá, neodsuzuje, nezavrhuje jich, a protože není proti takovým a podobným věcem, není také proti těm, kteříž takových a podobných věcí konají. Ba právě naopak, zákon jest pro ně, oblibuje sobě v nich, vychvaluje je, slibuje jim odplatu. Ale vzbuditi, přivésti k nim darovati je, rozlíti je v srdcích lidských — to nemůže. To zanechává a musí zanechati tomu, kterýž to může a také činí, totiž Duchu svatému. A protož jsou ti, kteříž se Duchu svatému vésti dávají a ovoce jeho přinášejí, ne pod zákonem, ale pod Duchem svatým, pod mocí, pod vlivem jeho, a poněvadž jsou pod Duchem svatým, jsou také pod Kristem Ježíšem, jsou s ním sjednoceni, jsou jeho. A kteříž jsou jeho, kterak asi sobě počínají? jak se chovají?

Tu stojí: *Kteříž pak jsou Kristovi* — křesťané, — *tiť* — vzhledem na Krista ukřižovaného, z lásky k němu ukřižovanému, dle příkladu jeho ukřižovaného — *ukřižovali tělo své se hříchy a žádostmi* — ukřižovali je proto, aby nic nemohlo proti duchu, aby nemohlo proti duchu žádati, duchu odpírati, s duchem se potýkati, ducha přemáhati, nad ním vládnouti, jej do hříchů zaváděti; a kdyby přece něco proti duchu začalo, aby to bez výsledku, bez hříchu, beze škody zůstalo, a tak aby byl duch pořád úplně svoboden, aby mohl bez překážky nad tělem vládnouti, ke všemu dobrému je přidržovati; nebo jenom pod tou výminkou, když tělo ukřižováno jest se hříchy a žádostmi, jest duch úplně svoboden, může tělu rozkazovati, hříchů se vystříhati, Duchu svatému se oddávati a pod jeho vedením hojnost ovoce, totiž lásky, radosti, pokoje, trpělivosti a t. d. vydávati; sice jinak jest duch obmezen, potlačen, spoután, přemožen a není-li již, bude zajisté, co neviděti, od těla ukřižován. Ale proč tu nestojí, že tělo křižují anebo že je budou křižovati? proč tu stojí, že je ukřižovali se hříchy a žádostmi? proto, že, kdyby ho nebyli ukřižovali, nebyli by Kristovi, nebyli by praví křesťané, byť se třebas Kristovými, křesťany nazývali; nebo Kristovými býti a tělo své se hříchy a žádostmi ukřižovati jest jedno. Kdo své tělo se hříchy a žádostmi ukřižoval, jest Kristův; kdo ho neukřižoval, není Kristův. Ó jak mnohý se tu mýlí a myslí, že jest Kristův a zatím není Kristův; proč ne? protože neukřižoval těla svého se hříchy a žádostmi. Až ukřižuje tělo své se hříchy a žádostmi, potom teprv bude Kristův, dříve ne. Chceš-li tedy zvěděti, jsi-li Kristův čili nic, pohleď na tělo své; jest-li ukřižováno se hříchy a žádostmi, jsi Kristův; není-li ukřižováno s hříchy a žádostmi, nejsi Kristův a nebudeš Kristův, dokud nebude ukřižováno. Že jsi v matrice zapsán, že sloveš křesťanem, katolickým křesťanem, že se za katolického křesťana, a kdo ví, za jak dobrého, výborného pokládáš, na to nehleď; to nic nerozhodne, to nic neplatí; ale na to a jedině na to hleď, zdaliž tělo své se hříchy a žádostmi ukřižované máš čili nic; to platí, to rozhodne.

A chceš-li věděti, čeho k ukřižování těla se hříchy a žádostmi zapotřebí jest, pravím ti, že kromě lásky Kristovy a bázně Boží dvou slovíček „ano“ a „ne“. Řekne-li tělo tvé „ano“, řekni „ne“, a řekne-li „ne“, řekni „ano“ a tak tělo ukřižuješ. Řekne-li tělo tvé na příklad: Pusť se do světa,

drž se světem, používej příležitostí, okoušej radostí, jez, pij, hraj, tancuj do sytosti a t. d., řekni: „ne“, nebudu toho činiti, a zůstaň při tom „ne“. Řekne-li ale tělo: Nevěř v Boha, očistec, peklo; nemodli se, neposti se, nechoď do kostela a t. d., řekni: „ano“, věřím a budu věřiti, budu se modliti a se postiti a do kostela choditi, a ještě více nežli dříve, a při tom „ano“ setrvej. Tělo tvé bude bolest cítiti, bude vzdychati, bědovati, plakati, ale ty na to nic nedbej, ty si toho ani dost málo nevšímej; ty při tom „ne“ a „ano“ až do konce setrvej. Ostatně se samo sebou rozumí, že ti, kteříž Kristovi jsou a tělo své se hříchy a žádostmi ukřižovali, také nyní je křižují a budou křižovati i budoucně. Nebo co se na křtu svatém počalo, v tom se má a musí pokračovati a setrvati až do konce; a to jest, že tělo ukřižováno bylo se hříchy a žádostmi, jakož sv. Pavel toho dosvědčuje, řka: „Vědouce, že starý člověk náš (na křtu svatém) ukřižován jest, aby bylo zkaženo tělo hříchu, abychom více nesloužili hříchu“ (Řím. 6, 6.).

Obsah.

Řiďte se duchem, a zajisté že se nebudete říditi tělem, že nebudete konati žádostí jeho. Nebo tělo nežádá pro ducha, ale proti duchu; nesrovnává se s duchem, ale odporuje mu, bojuje proti němu a to mocí přirozenosti své, rozdílné od přirozenosti ducha, a to za tím účelem, abyste se nedávali vésti tělu, nýbrž duchu, abyste nečinili toho, čeho tělo žádá, nýbrž to, čeho žádá duch. Dáváte-li se pak duchu a ne tělu vésti, nejste pod zákonem, ani pod tělem a nekonáte skutků těla, ale vydáváte ovoce ducha. Kteříž pak to skutkové těla jsou, jest na jevě, že jsou to totiž smilstvo, nečistota, nestydatost a jiné těm podobné, o kterýchž jsem vám již předpověděl a opět předpovídám, že, kdo takové věci činí, království Božího nedojdou. Ovoce pak ducha jsou ctnosti, jako láska, radost, pokoj, trpělivost a jiné těm podobné. Proti takovým ctnostem není zákon, spíše jest pro ně; poněvadž jich ale dáti nemůže, nejsou ti, jenž takové ctnosti konají, pod zákonem, nýbrž pod duchem, a jsouce pod duchem, jsou pod Kristem, jsou Kristovi. Kteříž pak jsou Kristovi, tiť z lásky ku Kristu ukřižovanému, podle příkladu Krista ukřižovaného ukřižovali a neustále křižují tělo své se hříchy a žádostmi, aby nemohlo tělo nad duchem panovati, ale aby duch mohl s úplnou svobodou panovati nad tělem.

Epištola na neděli patnáctou po svatém Duchu.

Epištola k Galat. 5, 25—26 a 6, 1—10.

Bratří! Jsme-li duchem živi, duchem i choďme. Nebývejme marné chvály žádostivi, jedni druhých popouzejíce, a jedni druhým závidíce. Bratří! Byl-liby člověk i v nějakém hříchu zachvácen, vy, kteříž jste duchovní, poučte takového v duchu tichosti, prohlédaje však každý sám k sobě, abys i ty nebyl pokoušen. Jeden druhého břemena neste, a tak naplníte zákon Kristův. Nebo domnívá-li se kdo, že něco jest, nic nejsa, sám se svodí. Ale díla svého zkus jedenkaždý, a takť sám v sobě toliko chválu míti bude, a ne v jiném. Nebo jedenkaždý své břímě ponese. Sdělujž se pak ten, kterýž naučení přijímá v slovu, s tím, od kohož naučení béře, vším zbožím. Nemylte se: Bůh nebývá posmíván. Nebo co bude člověk síti, to bude i žíti. Nebo kdo rozsívá v těle svém, z těla i žíti bude porušení: ale kdo rozsívá v duchu, z ducha žíti bude život věčný. Dobré pak činíce, neustávejme, nebo časem svým žíti budeme neustávajíce. Tehdy pokud čas máme, čiňme dobře všechněm, zvláště pak domácím víry.

Výklad.

Bratří! Jsme-li duchem živi, duchem i choďme. A dozajista, že máme duchem živi býti; nebo nejsme-li živi duchem, jsme živi tělem, a jsouce živi tělem, konáme skutky těla, jenž jsou: smilstvo, nečistota, nestydatost, chlipnost modloslužba, čáry, nepřátelství, svárové, žárlivosti, hněvové a jiné těm podobné, a konajíce je, nedojdeme království Božího. A dozajista, že duchem živi jsme, jestli jsme ukřižovali tělo své s hříchy a s žádostmi, a jestli je pořád křižujeme nebo tělo své s hříchy a s žádostmi křižovati, mrtviti nejsme s to, leč duchem živi jsme, a rozumí se při tom, nejen duchem svým vlastním, nýbrž také a hlavně Duchem Božím Duchem svatým; nebo jako tělo něčeho vyššího, nežli jest samo, totiž duše neboli ducha potřebuje k životu svému

vezdejšímu, časnému, rovněž tak, ba mnohem více potřebuje duch něčeho vyššího, nežli sám jest, totiž **Ducha svatého**, života, milosti jeho k životu svému nadpřirozenému, svatému, věčnému. Jako tělo bez ducha mrtvé jest, rovněž tak, ba mnohem více jest duch bez Ducha svatého, bez života, bez milosti jeho mrtvý, jest za živa mrtvý, poněvadž jest jenom dle své přirozenosti a ne též dle milosti Ducha svatého **živ**.

Jsme-li tedy tak, jak právě řečeno, duchem živi, duchem i **choďme**, duchem ve všem zevnitřním jednání a činění svém se řiďme, spravujme, skutky ducha konejme, ovoce ducha, jenž jest: láska, radost, pokoj, trpělivost, dobrotivost, dobročinnost, dlouhočekání, tichost, věrnost a jiné těm podobné ctnosti, přinášejme. (Viz, co o tom stojí v předešlé sv. epištole). Duchem se tu opět rozumí nejen duch vlastní, ale také a sice hlavně Duch svatý, vnukání, osvěcování, posilňování, vedení jeho. A abychom duchem chodili, hleďme všeho, co se s duchem nesrovnává, co se mu protiví, pilně se vystříhati, jmenovitě **marné ctižádosti**. *Nebývejme marné chvály žádostivi*, — jako fariseové, o nichž Pán Ježíš řekl, že všecky skutky své (modlitby, posty, almužny) činí, aby byli viděni (ctěni, chváleni) od lidí (Mat. 23, 5; 6, 1 atd.), to jest, že jsou marné chvály žádostivi — marné, protože lidské, nestálé, rychle hynoucí. Takové chvály nebývejme žádostivi, — *jedni druhých popouzejíce, a jedni druhým závidíce.* Nebo kdo marné chvály žádostiv jest, jest jí žádostiv jenom pro sebe, ne také pro jiné; chce ji jenom sám míti, nechce, aby ji měli také jiní; snaží se všemožně ji sobě zjednati, jí požívati, a jiné z ní oloupiti, do hany, potupy, posměchu je přivésti; a tím jiných k hněvu, zlosti, nenávisti, nepřátelství, hádkám, vádám, nepokojům, rozbrojům neustále popouzí; a vidí-li, že přes to přese všecko druzí chvály docházejí a požívají, a třebas takové, jaké on sám, anebo ještě mnohem větší, nežli on sám, tu jim toho nepřeje, závidí, a to tím více, čim žádostivější marné chvály jest. A tak z takové žádostivosti jenom samé popuzování a závidění pochází. A kde pak jest láska? kde radost a pokoj? kde trpělivost, dobrotivost, dobročinnost a ostatní ctnosti? po těch jest veta. Místo ctností, ovoce ducha, objevují se samí skutkové těla. Ó jak zhoubná jest taková žádostivost! Varujme se jí!

Chceme-li [v]šak přece chvály žádostivi býti, buďme, ale pravé, stálé, trvanlivé chvály; chceme-li přece skutky své činiti, abychom byli viděni, ctěni, chváleni, činme je, ale abychom byli viděni, ctěni, chváleni od Boha. Pak budeme míti pravou, trvanlivou chválu, jíž konce nebude; pak nebudeme jedni druhých popouzeti, a jedni druhým záviděti; pak budeme vespolek v lásce, svornosti, pokoji živi, a to i tenkráte, když se někdo z nás z lidské křehkosti nějakého poklesku dopustí, a duši svou poraní; nebo nebude se nedostávati léku k uzdravení jeho. *Bratří, byl-liby člověk* — jakožto člověk, jakožto slabý, křehký, pádu, hříchu podrobený člověk — *i v nějakém hříchu* — ač ne v velikém, těžkém, smrtelném, avšak přece v nějakém hříchu u př. v nějaké zlosti anebo rozepři anebo lži anebo chlubivosti anebo nestřídmosti — *zachvácen*, — přepaden, postižen, — *vy, kteříž jste duchovní*, — kteříž duchovní, ctnostný, Bohu libý život vedete, a v něm nad mnohé jiné prospíváte, a protož také jiným za duchovní učitele, pastýře představeni jste, a byť jste třeba ani představeni nebyli, — *poučte*, — napomeňte, napravte — *takového v duchu tichosti* — mírnosti, vlídnosti, laskavosti, pokory, bez hněvu, trpkosti, tvrdosti, přísnosti; nebo takový nenáleží k těm, jenž z zlomyslnosti, zarytosti, bezbožnosti hřeší, jenž tichým, mírným poučením, napomenutím pohrdají, na něž se přísně dokročiti musí, má-li se s nimi co pořídíti, nýbrž k těm, kteříž dobré vůle jsou, kteříž toliko z přenáhlení, překvapení, z lidské slabosti, křehkosti hřeší, kteříž, když hřešili, lehko jdou do sebe, a hříchů svých želejí, ku kterýchžto napravení tiché, mírné, laskavé poučení, napomenutí postačí.

A protož takového ne jinak než v duchu tichosti, mírnosti poučte, napomeňte, a kdyby snad první poučení, napomenutí nepostačilo k napravení jeho, poučte, napomínejte ho tak dlouho, až se polepší, — *prohlédaje však každý sám k sobě, abys i ty nebyl pokoušen.* Ó krásné to napomenutí! prohlédaje každý sám k sobě, abys i ty, jenž druhého poučuješ, napomínáš, napravuješ, nebyl pokoušen a v hřích potržen. Nebo co se pokušení a hřešení týká, ty nemáš před tím, jehož poučuješ, napravuješ, pražádné přednosti, i byťbys nad něj duchovním životem a všelikou ctností sebe více vynikal; nebo ty jsi člověk jako on, slabý, křehký jako on, pádu a hříchu podrobený jako on, od milosti Boží závislý jako on, ochrany

a pomoci Boží potřebný jako on. A protož, poučuje a napravuje jiného, prohlédej sám k sobě, bdi nad sebou a modli se, abys i ty nebyl pokoušen. Nebo kdybys byl pokoušen a v hřích potržen, kterakbys pak mohl jiného poučovati a napravovati? Zdaližby to nebylo tolik, jakoby chtěl nemocný uzdraviti nemocného, slepý vésti slepého, padlý pozdvihnouti padlého? — A co by pak poučení, napomenutí tvé prospělo? Ten, jehož bys poučoval a napomínal, mohlby ti říci: „Lékaři! uzdrav sebe samého.“ (Luk. 4, 23).

Než při vší dobré vůli, při všem poučování a napomínání, při všem k sobě prohlédání, při všem nad sebou bdění a k Bohu se modlení přece nikdy bez vad, bez poklesků, bez hříchů nebude pro velikou slabotu, křehkost přirozenosti lidské. Jaké tu pomoci? jiné ne nežli té, kterouž tu apoštol Páně odporučuje, řka: *Jeden druhého břemena neste* — a co jest břemeno? všecko to, co tíží; a co tíží nejvíce? vady, poklesky, hříchy, viny. Ty jsou tedy břemena. Na znamení, že hříchy, viny jsou břemena a těžká břemena, vyznává kněz na počátku mše svaté hříšnost, vinu svou **hluboko sklonèný**. A jedenkaždý má nějaké nedokonalosti, vady, poklesky, hříchy do sebe, kteréž činí jiným obtíž, jsou jim břemeny, u př. jeden jest lehkomyslný, druhý těžkomyslný, jeden mnohomluvný, druhý málomluvný, jeden dotíravý, druhý ostýchavý, jeden rychlý, druhý loudavý, jeden rozmařilý, druhý až příliš přísný, jeden pro sebe, druhý pro svět atd.; lehkomyslnost jest břemenem těžkomyslnému, těžkomyslnost břemenem lehkomyslnému, mnohomluvnost břemenem málomluvnému, málomluvnost břemenem mnohomluvnému, dotíravost břemenem ostýchavému, ostýchavost břemenem dotíravému atd. Poněvadž tedy jedenkaždý nějaká břemena má, kteráž jiným na ramena klade, aby je nesli, protož zase povinen jest, cizí břemena na svá ramena bráti, a je nositi, to jest, cizí nedokonalosti, vady, poklesky, hříchy snášeti. A to jest právě to, k čemuž tu apoštol Páně napomíná, když praví: Jeden druhého břemena neste — *a tak naplníte zákon Kristův*, — kterýž velí bližního milovati. A to jest zajisté bližního milovati, co se na něm poučením, napomenutím napraviti dá, v duchu tichosti a trpělivosti napravovati, a co se napraviti nedá, alespoň ne hned aneb ne tak brzo, tiše a trpělivě snášeti. A dozajista, že milerád cizí břemena nese a zákon Kristův plní, kdožkoli svá vlastní břemena — chyby, vady,

poklesky, hříchy zná, sobě je před oči často staví, a ob zvláště na to pamatuje, jak těžkými břemeny jiným lidem jsou, a že tím raději cizí nese, čím lépe své vlastní zná, čím častěji je před očima má, a čím více na to pamatuje, jak velikou obtíž jiným působí.

Jenom ten se zdráhá cizí břemena nésti a zákon Kristův plniti, kdo sám sebe šálí a mámí, a za něco lepšího než jiné lidi pokládá, jakož tu také stojí: *Nebo domnívá-li se kdo, že něco jest,* — něco velikého, slavného, neobyčejného, něco nad jiné lidi lepšího, dokonalejšího, něco všech břemen — nedokonalostí, vin, hříchů a tudíž i povinnosti cizí břemena nésti prostého, — *nic nejsa,* — pranic od sebe a ze sebe, pranic bez Boha, bez milosti, bez pomoci jeho, leč bídným hříšníkem, — *sám* — ku své vlastní záhubě — *se svodí,* — právě tím se svodí, že se drží za to, co není, za, kdo v jak, dokonalého křesťana a nedrží se za to, co v skutku a v pravdě jest, za bídného, nehodného hříšníka. *Ale* — místo svodění, klamání sebe samého raději — *díla svého zkus jeden každý* — myšlénky, žádosti, úmysly, snahy, řeči skutky, nebo to jest dílo jednoho každého, zpytuj, a co v tomto díle svém nalezne dobrého, s zákonem Kristovým se srovnávajícího, to podrž, zachovej, to rozhojňuj, zdokonaluj, v tom se cvič, vzdělávej, a co v tomto díle svém nalezne vadného, zlého, převráceného, zákonu Kristovu odporného, toho lituj, to všemožně napravuj, toho se budoucně vystříhej, — *a takť sám v sobě* — ve vlastním, dobrém díle svém — *toliko chválu míti bude a ne v jiném* — ve zlém díle jeho.

Takový totiž, o jakém tu řeč, domýšlivý, pyšný, chvál; žádostivý, a takových jest velmi mnoho ve světě, chce míti chválu a hledá ji, ale ne v sobě, nýbrž v jiném a ne v sobě rovném, anebo sebe lepším, nýbrž sebe horším, a hledaje j v sebe horším, nalézá ji v něm; nebo když se k němu přirovnává, nalezá sebe mnohem lepším býti, než jest on. A t se raduje a tu se pyšní, a tu se vypíná, tu v sebe jako kdo ví jak, spravedlivého doufá a jinými pohrdá, tu mysl že se mu nejen ten, k němuž se přirovnává, ale nikdo v světě nevyrovná. Tak sám se svodí a klame, právě jak onen fariseus ve chrámě. On chtěl míti chválu a nalezl ji přirovnal se ke dráčům, nespravedlivým, cizoložníkům a shledal, že jest mnohem lepší nežli oni, ba že jest mnohem

lepší nežli všickni ostatní lidé na světě, jak to také ve své modlitbě vyjádřil, řka: „Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé, dráči, nespravedliví, cizoložníci: jako i tento publikán“ (Luk. 18, 9.—14.). Tak sám se šálil a mámil. Proti takovémuto šálení a mámení sebe samého není lepšího prostředku jako toho, jehož tu apoštol Páně doporučuje, totiž zkušení, zpytování, napravování, zdokonalování svého vlastního díla, hledání chvály v sobě a ne v jiném, ve vlastním dobrém díle svém a ne v cizím, zlém. *Nebo jeden každý své břímě* — ne cizí, ale své, své vlastní před soudnou stolici — *ponese*, — podle svého vlastního a ne podle cizího břemene neboli díla souzen bude a co za své vlastní dílo neboli skutky zasloužil, to vezme. Na soudu nebude nikdo moci na cizí břímě, dílo, skutky ukazovat, na ně se odvolávat, poněvadž tam cizího břemene, díla, cizích skutků neponese a nepřinese; a byť se třebas na ně odvolával, spravedlivý soudce nevezme na ně žádného ohledu. A poněvadž nikdo cizího břemene, cizích hříchů na soud neponese, proto také nemá k nim nikdo nyní prohlédati, v nich chvály své hledati a nalezati. Taková chvála na soudu nic neplatí. Jen ta platí, kterou kdo v sobě — v dobrém svědomí má a která se na dobrém díle, na dobrých skutcích, na křesťanských, Bohu libých ctnostech zakládá.

K takovýmto ctnostem, jmenovitě ke křesťanské sdílnosti napomíná nyní apoštol Páně, ale ne zase, jako až dosud, duchovní představené, učitele, nýbrž podřízené věřící, řka: *Sdělujž se pak ten, kterýž naučení přijímá ve slovu, s tím, od kohož naučení béře, vším zbožím.* On se s tebou sděluje všemi poklady, perlami nebeskými, nebo to jest slovo Boží — poklady, perle nebeské, ty se s ním sděluj vším zbožím, statkem pozemským; on vede péči o potřeby a zachování nesmrtelné duše tvé, ty veď péči o potřeby a zachování smrtelného těla jeho; on nese břímě tvé, ty nes břímě jeho, a tak plň zákon Kristův. Nic nepředstírej, nic se nevymlouvej, nevytahuj se z povinnosti své; všeliké předstírání, vymlouvání se, vytahování se nic tu neplatí; vždyť se nepraví tomu, jenž nic nemá, aby se vším zbožím sděloval, nýbrž tomu, jenž vezdejším zbožím oplývá. *Nemylte se* — nemyslete, že Boha jako nějakého člověka jalovými výmluvami oklamáte a oklamavše ho, že se mu pak posmějete; nemyslete, že, i když svým učitelům nic nedáte,

od Boha přece vezmete, jako byste jim byli dali, a když jim málo dáte, že od Boha přece mnoho vezmete, jako byste jim byli mnoho dali, a když jim špatné dáte, že od Boha přece dobré vezmete, jako byste jim byli dobré dali. Nemylte se, nemyslete tak: *Bůh nebývá posmíván* — oklamán jako člověk: nebo neníť člověkem, ale Bohem, vševědoucím, vševidoucím Bohem, kterýž srdce a ledví zpytuje.

Nebo co bude člověk síti, to bude i žíti — ne něco jiného ale totéž; bude-li na př. koukol síti, koukol bude i žíti, ne pšenici; bude-li ale pšenici síti, pšenici bude i žíti, ne koukol, to jest bez podobenství řečeno: jaké skutky bude člověk konati, takovou bude i odplatu bráti; za dobré skutky bude bráti dobrou odplatu, za zlé skutky zlou odplatu, ne naopak, ne za dobré skutky zlou odplatu, ne za zlé skutky dobrou odplatu. Především tedy záleží na tom, jaké člověk semeno seje, to jest jaké skutky koná, zda-liž dobré anebo zlé; podle toho řídí se pak žeň, to jest odplata. Dále také na tom záleží, v kterém a v jakém poli člověk rozsívá; nebo nebude ze žadného jiného pole žíti kromě z toho, ve kterémž rozsívá, a rozsívá-li v poli dobrém, nebude žíti z pole špatného, a rozsívá-li v poli špatném, nebude žíti z pole dobrého, nýbrž právě z takového pole, v jakém rozsívá; a nebude z pole dobrého sklízeti obilí špatného, ani z pole špatného obilí dobrého, nýbrž právě takové obilí, jaké to pole jest, v kterémž rozsívá. I podle pole tedy, buď dobrého nebo špatného řídí se žeň. Každý člověk má dvojí pole, jedno dobré, druhé špatné; dobré jest duch, špatné jest tělo. Nyní záleží na tom, v kterém poli rozsívá, zdaliž v těle anebo v duchu; podle toho pak vypadne žeň — odplata, buďto dobrá anebo špatná.

Nebo kdo rozsívá v těle svém — kdo dává tělu svému, co ono ráčí, kdo jemu slouží, otročí, kdo žádosti a skutky jeho koná, jenž jsou: smilstvo, nečistota, modloslužba, nepřátelství, svárové, závisti, vraždy, opilství, obžerství a těm podobné věci. (Gal. 5, 20, 21), — *z těla i žíti bude porušení* — ovšem, co jiného? tělo jest porušitelné, a z porušitelného těla co se může jiného žíti nežli porušení? tělo jest smrtelné, a ze smrtelného těla co se může jiného žíti nežli smrt? — O považ ty, jenž v těle svém rozsíváš, jenž tělu svému sloužíš, považ, čím se tobě za tvé rozsívání, za tvou službu odmění? ničím jiným, nežli porušením, smrtí — věčným porušením,

věčnou smrtí! Nebylo-li by líp, abys místo v těle v duchu rozsíval? — *ale kdo rozsívá v duchu*, — Duchem svatým obnoveném, posvěceném, vedeném, kdo duchem žije, duchem chodí, žádosti a skutky ducha koná, ovoce ducha vydává, jež jest: láska, radost, pokoj, trpělivost, dobrotivost, dobročinnost, dlouhočekání, tichost, věrnost, mírnost, zdrželivost, čistota a těm podobné ctnosti, — *z ducha žíti bude život věčný*. Ovšem z ducha živého, nesmrtelného, Duchem svatým k novému, svatému, věčnému životu vzkříšeného, oživeného co by mohl jiného žíti nežli život věčný? Hle, tak se duch odměňuje těm, jenž v duchu rozsívají, duchu slouží; odměňuje se jim životem věčným, věčným blahoslavenstvím. Čí odměna jest tedy lepší? odměna těla anebo odměna ducha? kterou bys radši? tuto čili onu? Když tuto, rozsívej v duchu a ne v tělu, čiň dobré a zlého se varuj.

Dobré pak činíce, neustávejme — přese všecku přirozenou náklonnost k ustávání neustávejme, neochabujme, neomdlévejme, alebrž setrvejme v činění dobrého až do konce vezdejšího života svého; *nebo časem svým* — a to jest čas i soukromého i posledního soudu — *žíti budeme neustávajíce*, — to jest, jestliže neustaneme, jestliže setrváme až do konce. Nebo ustaneme-li, ukážeme tím, že nám na žni, na odplatě, na radosti věčné nic nezáleží, že o ni nedbáme a tak o ni se připravíme; setrváme-li ale, dáme tím na jevo, že o žeň, o odplatu, o nebe stojíme, že se o ně snažíme a tak ho také dojdeme. *Tehdy pokud čas máme* — a ten máme jenom jednou a jenom na krátce, a jenom k činění dobrého, — *čiňme dobře všechněm*, — nechť jakéhokoliv věku, stavu, náboženství jsou, — *zvláště pak domácím viry*. Kdo domácí jsou, víme; jsou to ti, jenž pod jednou střechou, v jednom domě bydlejí. Ale o takových domácích tu apoštol Páně nemluví. On mluví o domácích víry — o domácích, jež jedna, ovšem pravá křesťansko-katolická víra v jedno — v jednom duchovním domě shromážďuje, spojuje, udržuje a tak domácími činí. Ten duchovní dům jest svatá, katolická církev. Kdokoliv v církvi svaté jest, jest domácí, byť třebas kraj světa zůstával; a kdo v ní není, ten není domácí, ale cizí, byť třebas s námi pod jednou střechou, v jednom domě bydlel. Vlastně činí víra a křest z cizích domácí, protože křtem vcházejí do církve svaté a stávají se údy jejími. Ale apoštol Páně o křtu svatém se nezmiňuje, poněvadž i po-

křtěný odpadnutím od jedné, pravé víry přestává býti údem církve neboli domácím a stává se cizím. Krátce řečeno, apoštol Páně chce, abychom, ač všechněm, avšak zvláště, nejvíce údům církve svaté, **katolickým křesťanům** dobře činili.

Obsah.

Jsme-li duchem živi, duchem i choďme, ctnosti, skutky ducha konajíce a marné ctižádosti a všeho z ní pocházejícího popuzování a závidění se varujíce. A byl-li by přece kdo z křehkosti lidské i v nějakém hříchu postižen, vy, kteříž jste duchovní představení, takového mírným napomínáním napravujte, maje se každý na pozoru, aby sám také nehřešil. A jelikož všickni vesměs křehcí a chybující jsme, vespolek se trpělivě snášejme a tak zákon Kristův, kterýž velí bližního milovati, naplňujme. Nebo domnívá-li se kdo, že něco více jest nežli jiný, ač od sebe a ze sebe nic není, sám se svodí ku své záhubě. Ale nechť místo toho raději sám sebe zpytuje a všemožně napravuje, a tak sám v sobě toliko chválu míti bude, ne v jiném; nebo jenom se svým, ne s cizím dílem k soudu se dostaví. Sdělujte se pak vy, kteříž pozemské statky máte, jimi s duchovními učiteli svými, jako oni s vámi nebeskými poklady — slovem Božím se sdělují. Nemyslete, že Boha jalovými výmluvami oklamáte. Nikoliv! Bůh nebývá oklamán. Za to, co kdo činiti bude, vezme odplatu, za skutky těla smrt věčnou, za skutky ducha život věčný. V činění pak dobrého setrvejme až do konce, nebo hned po smrti odplatu vezmeme, setrváme-li až do konce. A protož dokud čas máme a na živě jsme, čiňme dobře všechněm, zvláště pak těm, kteříž s námi jedné víry jsou.

Epištola na neděli šestnáctou po svatém Duchu.

Epištola k Efes. 3, 13—20.

Nejmilejší! Prosím vás, abyste nebyli malomyslní pro má soužení za vás: ježto jest sláva vaše. Pro tu příčinu klekám na kolena svá (a modlím se) k Otci Pána našeho Ježíše Krista, z něhož se všeliké otcovství na nebi i na zemi jmenuje, aby vám dal podle bohatství slávy své posilněnu býti skrze Ducha svého mocí k vnitřnímu člověku, aby Kristus přebýval skrze víru v srdcích vašich,

byste v lásce vkořeněni a založeni jsouce, mohli pochoiti se všemi svatými, která jest širokost a dlouhost a ysokost a hlubokost, poznati také lásku Kristovu, přeyšující všelikou vědomost, abyste naplněni byli všelikou lností Boží. Tomu pak, kterýž mocen jest, všecko učiiti mnohem hojněji, než prosíme, nebo rozumíme podle ioci, kteráž působí v nás: tomu budiž sláva v církvi a Kristu Ježíši po všecka pokolení na věky věkův! Amen.

Výklad.

Zidé byli zatvrzelého srdce, nechtěli evangelia jim káaného přijmouti. A proto se sv. Pavel obrátil k pohanům, řele se jich ujímal, horlivě jim kázal, drahně jich na víru bracel, do církve přijímal, a při tom učil, že pohané mají tejné se Židy právo k církvi svaté, říši to Mesiášově. Ale o bylo právě to, čím Židy proti sobě nejvíce popudil, tak e ho nenáviděli, pronásledovali, a hlavním původem toho yli, že byl sv. Pavel jat, uvězněn a do okovů dán. Jsa ězněn v Římě, bál se, aby Efesští a jiní křesťané pro eho uvěznění nezmalomyslněli a neřekli: Teď snad bude o všem veta; po něm veta, po evangeliu veta, po církvi eta, po nás veta; nebo když Bůh apoštola svého před žaářem a okovy nechrání, tím méně bude nás chrániti; a náledkem takového zmalomyslnění aby se u víře nezviklali, d ní neodpadli, a v předešlé pohanství se nevrátili; a proož jim psal takto:

Nejmilejší! Prosím vás, abyste nebyli malomyslní pro má oužení za vás: ježto jest sláva vaše. Mé soužení jest sláva aše, protože je za vás a pro vás snáším, a hotov jsem, ještě ější za vás snášeti, ba i život svůj za vás obětovati; mé oužení jest sláva vaše, protože mně, jak z něho poznati, pasení duší vašich jde nad mou svobodu, nad můj život a ad veškeren svět; mé soužení jest sláva vaše, protože tak atrné, stkvělé svědectví vydává o mé veliké, obětovné, neobmezené lásce k vám a ke všem pohanským národům. A rotož nemáte mého soužení se lekati, ale z něho se těšiti, emáte za ně se styděti, ale jím se honositi, nemáte pro ně nalomyslněti, ale srdnatosti nabývati, nemáte pro ně důvěy k Bohu tratiti, ale v ní prospívati, nemáte se pro ně víře viklati, ale v ní se utvrzovati, nemáte pro ni od víry

odpadati, ale jí až do smrti věrni zůstati, nemáte pro ně spasení svého v šanc sázeti, ale povolání a vyvolení své skrze dobré skutky jisté činiti (2. Petr. 1, 10).

Pro tu příčinu — abyste totiž malomyslní nebyli a od víry neodpadli — *klekám na kolena svá* — a vroucně, skroušeně se modlím — *k Otci Pána našeho Ježíše Krista, z něhož se všeliké* — nadpřirozené i přirozené, duchovní i tělesné, vlastní i nevlastní, vyšší i nižší, bližší i vzdálenější, — *otcovství na nebi i na zemi* — a všeliká důstojnost, moc, sláva, moudrost, všeliká dobrota, upřímnost, věrnost, láska, pečlivost, obětavost všelikého otcovství na nebi i na zemi, u andělů a svatých, u lidí a jakýchkoli jiných tvorů — *jmenuje* — počátek, původ svůj béře, a protože z něho — z jeho neskončené milosti, dobroty, lásky, štědrosti všeliké otcovství a všeliká důstojnost a sláva, všeliká upřímnost, láska a blaženost všelikého otcovství na nebi i na zemi po všecka léta a století, po všecky věky věkův původ svůj béře; a když sobě apoštol Páně Otce Pána našeho Ježíše Krista tak, jak tu praví, představoval, co Otce všech otců, co jich na nebi i na zemi jest, co pramen všeho dobrého a dokonalého, co v nich jest, vší moci, slávy, moudrosti, vší upřímnosti, lásky, snahy, pečlivosti, obětavosti jejich, co jediné, svrchované, neskončené dobré, od něhožto všeliké dání výborné, každý dar dokonalý pochází, a bez něhožto nikde nic dobrého, ani na nebi, ani na zemi, ani v andělích, ani v lidech, ani v jiných jakýchkoli tvorech není: zajisté není divu, že před ním na kolena klekal, a s největší důvěrou a pobožností k němu se modlil, ale zač? *aby vám dal podle bohatství slávy* — moci a dobroty — *své*, — kteráž v něm bytuje, kteráž v tom otcovství, co z něho pochází, tak krásně a patrně se objevuje, a kterouž vás hojně, přehojně posilniti může a chce, skutečně hojně, přehojně — *posilněnu býti*, — tak aby vám malomyslnost, truchlivost vaše nikterak uškoditi nemohla; aby vám dal posilněnu býti — *skrze Ducha svého* — svatého, utěšitele, kterýž od něho vychází, a malomyslné posilňuje, zarmoucené potěšuje, vrtké upevňuje, kleslých pozdvihuje atd., tak abyste se z posily, potěchy, pomoci jeho nemálo radovali; aby vám dal posilněnu býti — *mocí* — Božskou, nadpřirozenou, nepřemožitelnou, tak abyste všelikému pokušení, kteréž by na vás doráželo, odolati, a nad ním šťastně zvítěziti mohli;

aby vám dal posilněnu býti — *na vnitřním člověku* — v srdci, v duši, v mysli, to jest, právě tam, kde malomyslnost, nedůvěra, nedočkavost, netrpělivost atd. ráda povstává, a se usazuje, a záhubně působí, tak aby, cožkoli takového a tomu podobného v srdcích, v duších, v myslích vašich jest, na dobro z nich zmizelo, a nikdy více do nich se nenavrátilo; aby vám dal posilněnu býti u víře a v lásce, tak — *aby Kristus přebýval skrze víru v srdcích vašich*, — jako přebývá ve svých chrámech, tak aby přebýval skrze víru v srdcích vašich; má-li ale Kristus skrze víru v srdcích vašich přebývati, musí ovšem také víra v Krista v srdcích vašich přebývati, a má-li víra v Krista v srdcích vašich přebývati, musí pravá, stálá, pevná, živá, s láskou, s poslušností a jinými ctnostmi spojena býti. Jen skrze takovou víru může a bude Kristus v srdcích vašich jako ve svých chrámech přebývati; nebo takováto víra jest dar Boží, Duch sv. ji v srdce vlévá, a v něm rozhojňuje, a zachovává, a protož tam, kde taková víra přebývá, Duch sv., dárce, rozhojnitel a zachovatel její, přebývá, a kde Duch sv. přebývá, tam také Kristus přebývá, protože Duch sv. Duch Kristův jest, a — *abyste* — podobně stromům při vodách tekoucích vštípeným, v dobré půdě hluboce, pevně vkořeněným, krásné a chutné ovoce časem svým vydávajícím, a všeliké sebe prudší bouři vzdorujícím (Žalm 1, 3), *v lásce*, — hluboko — *vkořenění a* — podobně domům na skále postaveným, kteréž ani, když spadnou přívalové, a přijdou řeky, a vanou větrové a na ně se obořují, nepadají, ale pořád pevně, nepohnutě stojí, jako by nic nebylo (Mat. 7, 23), pevně — *založeni jsouce, mohli* — v stavu byli — *pochopiti* — poznati, a čím dále, tím více pochopiti, a ze své vlastní zkušenosti, ze své lásky k Bohu a bližním, z širokosti a dlouhosti a vysokosti a hlubokosti lásky své pochopití — *se všemi svatými* — to jest, se všemi křesťany, co jich nyní jest, a budoucně bude, — *která jest širokost a dlouhost a vysokost a hlubokost* — lásky Kristovy; že jest široká jako končiny země, že sahá od východu slunce až na západ, od strany polední až k půlnoční, že se vztahuje na všecky národy, na celé lidské pokolení; nebo Kristus přišel s nebe na zem pro všecky lidi, obětoval sebe samého na dřevě kříže za všecky, a všem zasloužil smíření s Bohem, lásku Boží, odpuštění hříchů, prominutí trestů, milosti a dary

Ducha svatého, radost a slávu nebeskou, slovem věčné spasení; a že jest dlouhá jako čas, ba jako celá, nekonečná věčnost, nebo co Kristus obětováním sebe samého všem zasloužil, to také skrze své apoštoly a jejich nástupníky všem kázal, podával a uděloval, káže, podává, uděluje až podnes, a bude kázati, podávati, udělovati až do skonání světa, abych ani nic o tom neřekl, že to bude v nebi udělovati na věky věkův, ba než to ještě zasloužil, již to předujetím, výminkou, částečně lidem uděloval od počátku světa až do příchodu svého na svět, a co uděloval, to udělovati od věčnosti ustanovil; a že jest vysoká jako nejvyšší nebe, nebo po své smrti a svém z mrtvých vstání vstoupil Kristus na nebesa, sedl na pravici Boží, a seslal církvi své svaté Ducha svatého, aby s ní zůstal na věky, a aby se očišťoval, osvěcoval, posvěcoval, kdož se mu koli očistiti, osvítiti, posvětiti dají. A takové, Duchem svatým očistěné, osvícené, posvěcené béře Kristus k sobě do nebe, a oblažuje, oslavuje, korunuje je. O co jich již asi do nebe přijal a v něm oslavil! a co jich teprv přijme a oslaví! Svatý Jan ve svém Zjevení píše takto: „Viděl jsem zástup veliký, jehož žádný přečísti nemohl, ze všech národův a pokolení a lidí a jazykův, ani stojí před trůnem a před obličejem Beránka, jsouce oblečeni v roucho bílé a palmy v rukou jejich, a volali hlasem velikým řkouce: Spasení (své děkujeme) Bohu našemu, kterýž sedí na trůnu, a Beránkovi“ (Zjev. 7, 9. 10); a že jest hluboká jako peklo, nebo jak dílo vykoupení dokonal a na kříži umřel, hned sstoupil do pekel, to jest, do předpeklí, aby to duším spravedlivých starého Zákona zvěstoval, odtamtud je vysvobodil, a s sebou do nebe vzal. A jako vysvobodil duše spravedlivé z předpeklí, tak také vysvobozuje duše časnými tresty očistěné z očistce, a bude je tak dlouho vysvobozovati, až je všecky vysvobodí, tak že v něm ani jedné nebude. A jako vysvobodí všecky duše z očistce, tak také vysvobodí v poslední den všecka těla mrtvých z hrobů, jakož sám o tom ujišťuje, řka: „Přichází hodina, v kteroužto všickni, kteříž v hrobích jsou, uslyší hlas Syna Božího: i půjdou, kteříž dobré činili, na vzkříšení života: kteří pak zlé činili, na vzkříšení soudu“ (Jan 5, 28. 29); — a kromě této širokosti a dlouhosti a vysokosti a hlubokosti abyste mohli — *poznati také lásku Kristovu, převyšující všelikou vědomost*, — to jest, poznati, že láska

Krístova převyšuje všelikou lidskou vědomost, že jest větší nad všeliké lidské poznání, pochopení, že nepoznatelná, nepochopitelná jest, a touto nepoznatelnou, nepochopitelnou láskou že nás lidi miloval a miluje; nebo teprv tímto poznáním — poznáním nepochopitelnosti její doplní, dovrší se poznání vaše lásky Kristovy; bez tohoto poznání bylo by poznání vaše kusé, částečné, nedokonalé, byť se sebe větším a dokonalejším býti zdálo; a konečně — *abyste* — na základě víry a lásky vaší — *naplněni byli všelikou plností Boží* — všelikými milostmi a dary Božími, jako jsou: radost, pokoj, trpělivost, dobrotivost, dobročinnost, dlouhočekání, tichost, věrnost, mírnost, zdrželivost, čistota a těm podobné, a touto plností, hojností Boží abyste se, pokudž nejvýše možné, k Bohu přiblížili, připodobnili, a jemu se zalíbili. Ó jaká to modlitba! jak široký a dlouhý a vysoký a hluboký obsah její! A považíme-li ještě, s jakou důvěrou, pokorou a pobožností apoštol Páně ji se modlil, a ne jednou, ale vícekráte, často se ji modlil, můžeme-li dost málo pochybovati o tom, že od Boha Otce vyslyšena jest, i byť tu nic nestálo o vyslyšení jí?

Ale apoštol Páně oslavuje tu Boha Otce za vyslyšení modlitby své a sice za hojné, za mnohem hojnější vyslyšení než prosil, nebo si pomyslil, nebo si pomysliti mohl, řka: *Tomu pak, kterýž mocen jest* — nejen něco, nejen mnoho, ale — *všecko učiniti* — zač prosíme, nebo čemu rozumíme, a nejen tak, jak prosíme, nebo rozumíme, ale — *mnohem* — nepřirovnatelně, nesmírně — *hojněji, než prosíme, nebo rozumíme* — a pomysliti si umíme, — *podle moci, kteráž působí v nás*, — jak toho moc, milost, kteráž v nás působí, totiž moc, milost Ducha svatého, kterýž jest Duch Otce, a od Otce vychází, a mocí, milostí svou v nás neustále působí, patrně dosvědčuje, dokazuje, jelikož v nás všecko dobré jak v myšlénkách a úmyslech, tak také v řečech a skutcích působí, a mnohem, nepřirovnaně hojněji působí, než prosíme, nebo rozumíme, ba jen si pomysliti umíme: *tomu budiž sláva* — čest, chvála — *v církvi a v Kristu Ježíši* — v církvi a v Kristu Ježíši proto, že se mu zde na zemi nikde a od nikoho taková sláva neděje a díti nemůže jako v církvi, a v Kristu Ježíši, jako v církvi, jenž jest tělo Krista Ježíše, a v Kristu Ježíše, jenž jest hlava církve, jako v církvi, jenž Boha otce oslavuje skrze Krista Ježíše, a v Kristu Ježíši,

jenž Boha Otce oslavuje skrze církev, a sice slávou největ nejsvrchovanější, nejdůstojnější, nejdokonalejší, a proto tak Bohu Otci nejmilejší. Všecka ostatní sláva, děje-li se m jaká na zemi, nedá se ani přirovnati k té slávě, kteráž s mu děje v církvi a v Kristu Ježíši, a od církve a od Kr sta Ježíše. A dlouho li má se mu sláva díti? *po všecka pc kolení* — co jich bude až do skonání světa; ve všech těc pokoleních nemá býti ani jediného, v němž a od něhož b se Bohu Otci sláva neděla; a po skonání světa — *na věk věkův* — bez konce! Amen.

Obsah.

Prosím vás, abyste nebyli malomyslní pro to soužen kteréž snáším za vás k vašemu oslavení. A protož také kle kám před Otcem Pána našeho Ježíše Krista, z něhož vše liké otcovství na nebi i na zemi a všeliký dobrý dar pc chází, a snažně ho prosím, aby vám dal proti malomyslnc sti u víře a v lásce posilněnu býti skrze Ducha svého tal aby Kristus skrze víru v srdcích vašich přebýval, a abyst v lásce vkořeněni a založeni jsouce, se všemi křesťany ne jen širokost, dlouhost, vysokost a hlubokost, nýbrž také ne pochopitedlnost lásky Kristovy poznati mohli, a abyste n základě víry a lásky své všelikými dary Božími naplněr byli. Tomu pak, kterýž mocen jest, všecko učiniti mnoher hojněji, než prosíme, nebo rozumíme, a kterýž také sku tečně skrze Ducha svatého všecko v nás hojněji činí, tom sláva v církvi a v Kristu Ježíši na věky věkův.

Epištola na neděli sedmnáctou po svatém Duchu.

Epištola k Efes. 4, 1—6.

Bratří! Prosím vás já vězeň v Pánu, abyste hodn chodili v povolání, kterým povoláni jste, se vší po korou a tichostí, s trpělivostí, snášejíce se vespolek v lásce, usilujíce zachovávati jednotu ducha v svazku pokoje. Jedno tělo a jeden duch, jakož povoláni jst v jedné naději povolání svého. Jeden Pán, jedna víra jeden křest. Jeden Bůh a otec všech, kterýž jest nad

všecko a skrze všecko a ve všech nás, jenž jest požehnaný na věky věkův. Amen.

Výklad.

Bratří! Prosím vás já vězeň v Pánu — a jakožto vězeň v Pánu a pro Pána, a jenom v Pánu a pro Pánu, pro nic jiného, jakožto vězeň zcela nevinný, a vy zajisté prosbu mou vyslyšíte, protože jest to prosba vězně, a vězně v Pánu a pro Pána a jenom v Pánu a pro Pána, zcela nevinného vězně, a protože se mnou jakožto vězněm v Pánu a pro Pána srdečnou útrpnost máte a ve své útrpnosti mne potěšiti a ne zarmoutiti, mně ulehčiti a ne přitížiti chcete; a zač vás já vězeň v Pánu prosím, jestiť to, — *abyste hodně* — důstojně, přiměřeně — *chodili v povolání, kterým povoláni jste,* — abyste se ke každému, i nejmenšímu, nejchudšímu, nejopovrženějšímu tak chovali, jak to křesťanské povolání vaše s sebou nese, jak to za povinnost ukládá, jak se to s křesťanským povoláním vaším srovnává, jak to na vás jako na křesťany, na údy, syny církve svaté sluší, totiž — *se vší* — možnou — *pokorou a tichostí,* — přívětivostí, uctivostí, vlídností, s nízkým o sobě smýšlením, s ustavičným na své vlastní křehkosti, vady, poklésky, hříchy pamatováním a s bedlivým sebe samých zapíráním, přemáháním, mírněním, krocením, beze vší vysokomyslnosti, pýchy, hrdosti, beze všeho se přeceňování, nadýmání, vychloubání, beze všeho jiných posuzování, snižování, potupování, pomlouvání, na cti utrhání, jinými pohrdání a beze vší popudlivosti, prchlivosti, svéhlavosti, neustupnosti, beze vší hádky, vády, různice a t. d. — *s trpělivostí snášejíce se vespolek v lásce,* — snášejíce jedni druhých nedokonalosti, slabosti, křehkosti, chyby, vady, poklésky, ku př.: zasmušilost, nevrlost, prchlivost, prostořekost, mnohomluvnost, dotíravost, chlubivost, vyzvědačnost, nemluvnost, zdlouhavost, ospalost a t. d.

K takovémuto snášení jest všech těch zde jmenovaných ctností nevyhnutelně zapotřebí, totiž pokory — nízkého o sobě smýšlení, bezelstného vlastních bíd, vad, hříchů uznání, častého, stálého na ně pamatování; nebo kdo na své vlastní bídy, vady, hříchy zapomíná, anebo jich ani neuznává, kdo nevím co o sobě se domnívá, v sebe jako spra-

vedlivého doufá, ten zajisté nebude cizích bíd, chyb, hříchů snášeti, ale spíše pro ně se hádati, vaditi, je daleko široko roznášeti a vytrubovati; tichosti — ustavičného nad sebou bdění, sebe samého zapírání, přemáhání, hněvu, zlosti, nenávisti a jiných zlých náklonností potlačování; nebo kdo neumí sebe samého mírniti, přemáhati, krotiti, mrtviti, sám nad sebou svobodně panovati, ten zajisté nedovede cizích slabostí, vad, poklesků snášeti, ale spíše je posuzovati, přetřepávati, rozmnožovati, zveličovati, z komárů velbloudy dělati; trpělivosti — útrpnosti, dověrlivosti, shovívání, dlouhočekání, doufání; nebo kdo nechce bližnímu svému k polepšení jeho žádného času popřáti, ale chce, aby hned, na obrácení všecky nedokonalosti, křehkosti, slabosti, chyby, vady se sebe složil a z brusu byl nový, ten zajisté nebude nedokonalostí, křehkostí jeho tiše a pokojně snášeti, leč pokud bude musiti; a konečně a nejvíce lásky; nebo „láska, jak na jiném místě apoštol Páně praví, trpěliva jest, dobrotiva jest; láska nenadýmá se, není cti žádostiva, nehledá, co jejího jest, nezpouzí se, nemyslí zlého; všecko snáší, všemu věří, všeho se naděje, všeho trpělivě čeká“ (1. Kor. 13, 4.—7.). Láska tedy pokoru, tichost, trpělivost a všecky ostatní ctnosti plodí, jest ploditelkyní, matkou, paní, královnou jejich, a protož ji tu také sv. Pavel co takovou vyznamenává, nebo nestaví jí do jedné řady s pokorou, tichostí, trpělivostí, ale staví ji opodál, odděluje ji od nich; nepraví: s láskou, pokorou, tichostí, trpělivostí, aniž praví: s pokorou, tichostí, trpělivostí a láskou, nýbrž: s pokorou a tichostí, s trpělivostí snášejíce se vespolek v lásce, jako by řekl, že se snášelivost s pokorou, tichostí a trpělivostí pojí, přízní, přátelí, ale v lásce že má základ, podklad, pramen svůj, — *usilujíce zachovávati jednotu ducha ve svazku pokoje.*

Jednota ducha jest tu tolik, co jednota srdcí, duší, myslí, ale ne taková jednota srdcí, duší, myslí, kteráž v srdcích, duších, myslích počátek a původ má, jednota přirozená, nýbrž taková jednota srdcí, duší, myslí, kteráž od Ducha svatého pochází, kterouž Duch svatý tvoří, to jest jednota nadpřirozená; a protož jí tu také apoštol Páně nejmenuje jednotou srdcí, duší, myslí, nýbrž jednotou ducha, poukazující na to, že **Duchem svatým** utvořena jest. Tato nadpřirozená jednota předčí nad přirozenou jednotou jako

ebe nad zemí, ne-li ještě více; a tuto nadpřirozenou jednotu tvořiti, neleží v moci lidské, nýbrž toliko v moci Boží, moci Ducha svatého. Ač ale neleží v moci lidské utvořiti , avšak leží v moci lidské zachovati ji, jakož tu sv. Pavel řesťany napomíná, řka: usilujíce, všemožně se vynasnažujíce zachovávati jednotu ducha, ale jak? ve svazku pokoje. Mějte a zachovávejte pokoj vespolek; když budete míti zachovávati pokoj vespolek, budete míti a zachovávati aké svazek pokoje, protože vás pokoj jako svazkem vepolek svazovati a spojovati bude, a v tomto svazku pokoje udete míti a zachovávati jednotu ducha. Ve svazku pokoje udete míti a zachovávati jednotu ducha asi tak, jako dybyste ve skříni měli a zachovávali drahý poklad a v náobě vonnou mast. Vlastně jí nezachováte vy sami, Duch vatý, jenž ji tvoří, vám ji zachová, ale vy svazkem pokoje svornosti přispějete k zachování jí. Nebo kde pokoj, svorost mezi křesťany panuje, tam také vespolná láska panuje; kde vespolná láska panuje, tam Duch svatý přebývá a panuje, tam tvoří a zachovává jednotu ducha. Naopak ale, am vtrhnou nepokoje, sváry a různice, odtamtud zmizí áska, vzdálí se Duch svatý, a po jednotě ducha jest veta. bohužel jak často se to stává, že vtrhnou a se usadí panují, a že jejich panování nebývá konce. Uchovej od ich jednoho každého napomenutí apoštolovo: usilujíce zahovávati jednotu ducha ve svazku pokoje.

K takovémuto usilování stává mnoho a velmi mocných ohnutek. Některé se tu z nich uvádějí a sice tyto: *Jedno ělo* — duchovní neboli jedno křesťanstvo, jedna církev. V tomto těle duchovním jest množství údů duchovních, všickni ti údové, ač věkem, pohlavím, stavem, uměním t. d. od sebe rozdílní, přece jsou v jedno spojeni, nic jinak než jako tělesní údové v tělesném těle. A to, co všecky ty dy v jedno spojuje, jest právě tělo jejich. A poněvadž je ělo jejich všecky v jedno spojuje, protož také mají všickni tom spojení se držeti, v té jednotě trvati a setrvati až o konce, a nemají se ani závistí, ani nenávistí, ani nepřátelstvím a nižádným jiným způsobem rozdvojovati. Vždyť ak právě proto v jednom těle jsou, aby byli a zůstali jedno spojeni. A kteříž přece zlou vůlí a zlými žádostmi e rozdvojují, ti nezasluhují, aby v těle byli, a protož také ednou z něho na vždycky vyloučeni budou.

Jedno tělo — *a jeden duch*, — v jednom těle jeden duch; jako v jednom těle tělesném jedna duše, tak i v jednom těle duchovním jeden duch, totiž Duch svatý, kterýž celé tělo a všecky údy jeho veskrz a naskrz proniká, obživuje, obnovuje, očisťuje, osvěcuje, posvěcuje, rozličnými milostmi a dary svými, jako láskou, radostí, pokojem, trpělivostí, dobrotou, dobročinností a t. d. (Gal. 5, 22. 23.) je naplňuje, obohacuje, ozdobuje, oblažuje a tak je všecky v jedno spojuje, tak v nich ve všech krásnou, vzácnou, utěšenou jednotu ducha tvoří. A poněvadž v nich Duch svatý jednotu ducha tvoří, mají se oni všemožně vynasnažovati, aby tu jednotu zachovali ve svazku pokoje. Kteří ji zachovávají, ti se zajisté Duchu svatému zalibují, protože s ním spolupůsobí, jeho dílo konají. Blaze jim! Kteříž pak o zachování jednoty nedbají, ji všelijak roztrhují, ti zajisté Ducha svatého zarmucují, protože dílo jeho kazí. Běda jim!

Jedno tělo a jeden duch, — *jakož povoláni jste* — v jednotu těla a v jednotu ducha, a toto povolání vaše jest povolání křesťanské, a povoláni jste — *v jedné naději* — křesťanského — *povolání svého*, — a tato naděje křesťanského povolání vašeho jest naděje života čili blahoslavenství věčného. Hle, povolání vaše, kterýmž povoláni jste, jest jedno, tělo, ve kteréž povoláni jste, jest jedno, duch, ve který povoláni jste, jest jeden, naděje, ve kteréž povoláni jste, jest jedna, život věčný, k němuž povoláni jste, jest jeden; a vy byste přes to přese všecko nebyli jedno? vy byste byli rozdvojeni? Odstup to od vás! Jak jistě jedním křesťanským povoláním a v jedno tělo a v jednoho ducha, v jednu církev a v jedné naději a k jednomu životu věčnému povoláni jste, tak jistě buďte a zůstaňte jedno, a abyste byli a zůstali jedno, usilujte zachovávati jednotu ducha ve svazku pokoje!

A dále: *Jeden Pán* — Ježíš Kristus, a ten Pán chce, aby všickni služebníci jeho, i byť jich sebe více bylo, a byť se věkem, stavem, pohlavím a jiným způsobem sebe více lišili, v něm byli jedno, jednoho srdce, jedné duše, jedné mysli. Jsou-li jedno, jest s nimi spokojen, nejsou-li jedno, jest s nimi nespokojen; jsou-li jedno, miluje je, nejsou-li jedno, hněvá se na ně; jsou-li jedno, chválí, odměňuje je, nejsou-li jedno, kárá, trestá je; neb On jednotu, lásku, svornost, pokoj miluje, ale rozdvojenost, nepřátelství, rozepře,

různice v největší nenávisti má. A jako jeden Pán, tak také — *jedna víra*, — i ta v jedno spojuje ty, kteříž ji přijímají a vyznávají, a podle ní a z ní živi jsou, a tím více je v jedno spojuje, čím více ji vyznávají a čím dokonaleji z ní živi jsou. Považ! jedna víra v srdcích, jedna víra v ústech, jedna víra ve mravech a skutcích všech věřících, i byť jich na tisíce a na milliony bylo, jako že jich také na tisíce a na milliony jest, jaké to spojení, jaká to jednota, jaký to svazek! Ale platí to jenom o víře pravé, o víře Páně, o víře katolické, nebo jenom ta jedna jest, a jenom o té tu apoštol mluví. Bludných, falešných věr jest mnoho, a ty více rozptylují nežli spojují. Kéž by jich nebylo!

A jako jeden Pán a jedna víra, tak také — *jeden křest* — totiž ten, kterýž Pán Ježíš ustanovil a kterýmž posluhovati kázal apoštolům svým, řka: „Jdouce, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“ (Mat. 28, 19.); ten, kterýmž se až podnes posluhuje a bude posluhovati až do skonání světa. Hle, nejen jednotlivé osoby, nejen celé rodiny, nejen celé obce, zástupy, alebrž i celí a nesčíslní národové jedním křtem, v jednom jménu, ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého pokřtěni, jaké to spojení, jaká to jednota, jaký to svazek! Konečně: *Jeden Bůh a Otec všech* — všech údů jednoho Duchem svatým oživeného, spravovaného těla, církve svaté, všech služebníků, učedníků, následovníků jednoho Pána Ježíše Krista, všech vyznavačů jedné pravé, katolické víry, všech účastníků jednoho svatého křtu; a ti všickni jedno synovstvo, synovstvo Boží, ti všickni jedno pravé bratrstvo. Může-li mezi nimi býti větší jednoty, užšího svazku?

Jeden Bůh a Otec všech, *kterýž jest nade všecky* — syny své, okem otcovským na ně pohlížeje, srdcem otcovským je miluje, rukou otcovskou je žehnaje, péči otcovskou o ně veda, láskou, mocí, moudrostí otcovskou nad nimi vládna — *a skrze všecko* — skrze všecko a ve všem, co se jejich spasení týká, působě, všecko, jmenovitě všeliké utrpení k jejich dobrému obraceje (Řím. 8, 28), — *a ve všech nás* — se svou milostí, ochranou, pomocí, posilou, útěchou, obzvláště v čas pokušení. To podotýká apoštol Páně o Bohu Otci proto, aby se vidělo, že to není Otec jen dle jména, nýbrž v skutku a v pravdě, že jest to Otec, kterýž nade všemi syny svými neustále bdí, všechněch jako zřetelnice

oka svého ostříhá, ve všech a pro všecky žije, a všecko k věčnému spasení jejich vede, řídí, spravuje. A nyní můžeme k tomu ještě přidati, co tu sv. Pavel vypustil, protože se to samo sebou rozumí, obsah a spojení svatého textu na to poukazuje, totiž: jakož i k jednomu Pánu, k jedné víře, k jednomu křtu, k jednomu Bohu Otci, k jednomu synovství, k jednomu bratrství povoláni jste, a jedno služebnictvo Páně, jedno věrectvo, jedno křesťanstvo, jedno synovstvo Boží, jedno bratrstvo tvoříte, a protož také jednotu ducha v svazku pokoje zachovávati povinni jste, tak aby vás ani smrt, ani život, ani andělé, ani knížatstva, ani mocnosti, ani věci přítomné, ani budoucí, ani síla, ani výsost, ani hlubokost, ani jiné stvoření nemohly odloučiti, od lásky, svornosti, pokojnosti vespolné (Řím. 8, 38. 39).

Obsah.

Prosím vás, já vězeň v Pánu, abyste se hodně chovali v křesťanském povolání svém, totiž se vší pokorou a tichostí, s trpělivostí snášejíce se vespolek v lásce, a usilujíce zachovávati jednotu ducha v svazku pokoje, protože jest jen jedno tělo a v těle jeden duch, jakož i povoláni jste v jedno tělo, jedním duchem oživené, a v jedné naději života věčného, a protože jest jen jeden Pán a vy jedno služebnictvo jeho, a jen jedna víra a vy jedno věrectvo, a jen jeden křest a vy jedno křesťanstvo, a jen jeden Bůh a Otec vás všech, a nad vámi všemi, a pro vás všecky a ve vás všech a vy jedno synovstvo Boží, jedno bratrstvo.

Epištola na neděli osmnáctou po svatém Duchu.

I. Epištola k Korintským 1, 4—7.

Bratří! Děkuji Bohu svému vždycky z vás za milost Boží, kteráž dána jest vám v Kristu Ježíši, že ve všem učiněni jste bohatí v něm, v každém slovu a ve všelikém umění, jakož svědectví Kristovo utvrzeno jest mezi vámi: tak že nemáte žádného nedostatku v žádné milosti, očekávajíce zjevení Pána našeho Ježíše Krista.

Výklad.

Svatý apoštol Pavel byl opak tohoto světa. Nač svět nejméně myslí, abych neřekl nikdy, nač nejméně zpomíná, co nejméně uznává, čeho nejméně sobě váží, z čeho nejméně se raduje, zač nejméně děkuje, na to sv. Pavel nejvíce myslil, na to nejvíce zpomínal, to nejvíce uznával, toho nejvíce sobě vážil, z toho nejvíce se radoval, za to nejvíce děkoval. A co to bylo? **dary a milosti Boží**, a to nejen jemu samému, ale také jiným lidem, obzvláště křesťanům, zejména Korintským prokázané. Jeho srdce bylo láskou a vděčností k Bohu za dary a milosti jeho naplněno, tak že jí téměř ani snésti nemohl, že sobě častým, přečastým, skoro ustavičným díkůčiněním ulehčovati musel.

Důkaz toho podává dnešní svatá epištola, kdež píše takto: *Bratří! Děkuji Bohu svému vždycky z vás za milost Boží, kteráž dána jest vám v Kristu Ježíši*, — děkuji, dí; ó to vděčné srdce, ta vděčná duše, ten vděčný jazyk, ten vděčný apoštol! první jeho slovo jest: děkuji; děkuji Bohu, od něhož všeliké dání výborné a všeliký dar dokonalý sstupuje; děkuji Bohu svému; poněvadž praví svému, každý by si myslil, že děkuje Bohu svému ze sebe samého, že děkuje za milost Boží, kteráž jemu dána jest a zatím tomu není tak, zatím děkuje Bohu svému z Korintských křesťanů, děkuje za milost Boží, kteráž jim dána jest. Z toho viděti, že všecko to, co Bůh dával Korintským, považoval tak, a toho všeho vážil sobě tak, a za to všecko miloval Boha tak, jakoby to byl Bůh jemu dal; a protož tu nedí, že děkuje Bohu jejich, nýbrž Bohu svému; děkuji Bohu svému a to nejen někdy, ale vždycky — skoro vždycky, zhusta, velmi často, kdykoliv na vás vzpomenu, po každé, po každé z vás jako ze sebe za milost Boží; praví: za milost Boží, jako by byla jenom jedna, jako by jenom jednu měl na mysli, a zatím jich měl mnoho na mysli, ba všecky, kteréž dány jsou křesťanům Korintským, ale on je v mysli v jednu spojil, a praví: za milost Boží, kteráž dána jest vám v Kristu Ježíši — v Kristu Ježíši proto, že milost Boží jest v něm, a že i vy jste v něm. Jako světlo v slunci, jako voda v moři, jako med v oulu, jako mast v nádobě, tak milost Boží v Kristu Ježíši; a jako vrub na štěpu, jako ratolest na vinném kmenu, jako tělo vaše v rouše, tak vy v Kristu Ježíši. A jak

by v něm nebyla milost Boží, když jest jednorozený Syn Boží, v němž si Otec nebeský zalíbil (Mat. 3, 17)? jak by v něm nebyla milost Boží, když v něm plnost Božství tělesně přebývá (Kolos. ?, 9)? jak by v něm nebyla milost Boží, když ji umučením a smrtí svou, smrtí kříže zasloužil? — Miláček jeho sv. Jan píše o něm: „I viděli jsme slávu jeho, slávu jakožto jednorozeného od Otce, plného milosti a pravdy“ (Jan 1, 14); a hned na to: „A z plnosti jeho my všickni vzali jsme, a milost nad milost“ (Jan 1, 16). A jak byste vy nebyli v něm, když ve jménu jeho pokřtěni jste když jste křtem svatým v něho vštípeni, když jste se na křtu svatém v něho oblékli, jakož psáno jest: „Kteřížkoli jste v Kristu pokřtěni, Krista jste oblékli“ (Gal. 3, 27)? a jak byste v něm nebyli, když v něm žijete, stojíte, trváte, když v něho věříte, v něm doufáte, jej milujete?

Milost Boží tedy v něm, i vy jste v něm a protož vám také milost Boží dána v něm. A jinak nebývá vůbec dána nežli v něm. Komukoliv, kdy a kdekoliv dána bývá, vždycky bývá dána v něm. A nadarmo by kdo milost Boží hledal, kdyby jí nehledal v něm a skrze něho, v něm jakožto původu milosti Boží, a skrze něho jakožto prostředníka mezi Bohem a lidmi. Než za kterou to milost Boží apoštol Páně děkuje? *že* — totiž — *ve všem* — bohatství duchovním — *učiněni jste bohatí v něm* — v Kristu Ježíši, — v bohatství světském již bohati byli, nebo Korint bylo město mezi dvojím mořem ležící, obchodní a velmi bohaté; ale v bohatství duchovním učiněni jsou nad mnohé jiné křesťany bohati teprv v Kristu Ježíši, jmenovitě — *ve všeliké řeči a ve všelikém umění*, — začíná tu s duchovními mimořádnými dary, tak zvanými blahodary, kteréž ku vzdělání, upevnění, rozšíření mladistvé církve sloužiti měly a sloužily, a sice s dvěma, s všelikou řečí a s všelikým poznáním, ale v těch dvou zahrnuje jich více, u př. ve všeliké řeči: řeč moudrosti, řeč umění, prorokování, rozličnost jazyků, vykládání řečí, a ve všelikém umění kromě moudrosti a umění rozeznání duchů, ty ostatní, na př. divotvornou víru, milost uzdravování, divů činění vypouští, protože má v úmyslu na jiném místě o blahodarech obšírněji jednati (1. Kor. 12, 1—12).

Od těchto blahodarů přechází nyní k svědectví Kristovu a praví: *jakož svědectví Kristovo utvrzeno jest ve vás* —

jakož neboli jelikož, poněvadž svědectví Kristovo, to jest, svaté evangelium, nebo svědčí o Kristu Ježíši, o jeho narození, o jeho zjevení, o jeho učení, o jeho zázracích, o jeho utrpení atd., utvrzeno jest ve vás, ve vašich srdcích, duších, myslích, a vy jste utvrzeni v něm, a nedáte se žádnému pokušení v něm zviklati, žádnému utrpení od něho odloučiti, podobně domu na skále vystavenému, kterýž odolá přívalům, řekám i větrům; a utvrzeno jest ve vás, a vy v něm skrze pevnou, živou, s nadějí, s láskou, poslušností a jinými ctnostmi spojenou, v modlitbách, postech, almužnách a jiných dobrých skutcích se jevící víru, — *tak že nemáte žádného nedostatku v žádné milosti*, — v jaké milosti měli byste jaký nedostatek, když, jak řečeno, svědectví Kristovo utvrzeno jest ve vás a vy v něm? a když utvrzeno jest ve vás a vy v něm skrze víru vaši? a když vy z této víry živi jste, křesťanské ctnosti a dobré skutky konáte? A můžeme k tomu ještě přidati: když dobré vůle jste: nebo kdybyste nebyli, byli byste svědectví Kristova skrze víru nepřijali a v sobě neutvrdili, nebyli byste z víry své živi; a když Bůh milostí svou upravuje vůli vaši, nebo kdyby jí neupravoval, nebyla by dobrou, a vy byste dobré vůle nebyli; vaše dobrá vůle spočívá, závisí na milosti Boží. A které tedy k spasení potřebné milosti měli byste nějaký nedostatek? Vy máte nejen dostatek, ale také nadbytek milosti Boží; nebo poněvadž dobré vůle jste, a svědectví Kristovo ochotně přijímáte, a je v sobě utvrzujete, jím se ve všelikém činění a jednání svém řídíte a spravujete, má Bůh takové nad vámi zalíbení, že vás na základě vaší dobré vůle a vaší víry a ostatních vašich ctností i mimořádnými duchovními dary, jako na příklad řečí a poznáním (uměním) obdařuje á obohacuje.

A poněvadž nejen dostatek, ale i nadbytek milosti Boží máte, máte také dobrou, utěšenou naději, — *očekávajíce zjevení* — slavného příchodu — *Pána našeho Ježíše Krista*, — totiž tu naději, že když přijde u velebnosti své se všemi anděly svými, a posadí se na stolici velebnosti své, a shromáždí před sebe všecky národy, a od sebe je rozdělí, jako pastýř odděluje ovce od kozlův, a postaví ovce na pravici své, kozly pak na levici, že i vás na pravici své postaví, a že vám řekne: „Pojďte, požehnaní Otce mého, vlá-

dněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa!“ a že pak i vy půjdete do života věčného (Mat. 25, 31–46).

K tomu přijde připomenouti, že, co tu apoštol Páně o Korintských křesťanech praví, praví o nich vesměs, co o celku, co o osadě, o církvi a ne o každém z nich zvlášť, totiž, že oni co osada, co církev ve všem bohati učiněni jsou, jmenovitě ve všeliké řeči a ve všelikém umění, že v nich co osadě, co církvi svědectví Kristovo utvrzeno jest, že oni co církev nemají žádného nedostatku v žádné milosti, že oni co církev s radostí očekávají zjevení Pána našeho Ježíše Krista, a ne že každý z nich ve všem bohatý učiněn jest, že v každém z nich svědectví Kristovo utvrzeno jest, že žádný z nich žádného nedostatku nemá v žádné milosti, že každý z nich s radostí očekával zjevení Ježíše Krista. Nikoliv! Přese všecku hojnost milosti Boží mohlo o některém z nich platiti, a nepochybně že také více nebo méně platilo napomenutí Pána Ježíše: „Mámť proti tobě, že jsi lásku svou první opustil. Protož pamatuj, odkud jsi vypadl, a čiň pokání, a první skutky čiň“. Anebo to: „Známť skutky tvé, že máš jméno, jako bys byl živ, a jsi mrtev. Měj tedy v paměti, kterak jsi přijal a slyšel, a zachovávej (to) a čiň pokání“. Anebo to: „Známť skutky tvé, že nejsi ani studený ani horký: kéž bys studený byl anebo horký: ale že jsi vlažný a nejsi ani studený ani horký, hodlám tě vyvrci z úst svých“ (Zjev. Jan. 2, 4. 5 a 3, 1. 3 a 3, 15. 16).

Blahoslavený otec, hospodář, představený, učitel, pěstoun, kterýž svým dětem, domácím, podřízeným, žákům, chovancům říci může: Děkuji Bohu svému, jemuž od maličkosti slouží, vždycky z vás za milost Boží, kteráž vám dána jest v Kristu Ježíši, že totiž rozličnými dary Ducha svatého obdařeni, obohaceni jste, obzvláště pak, že zákon Boží, život Pána Ježíše ve vás utvrzen jest a vy v něm, že ho tak rádi slyšíte, rádi čítáte, pilně o něm rozjímáte, jím se ve všem všudy řídíte a ve všem dobrém den ke dni prospíváte, tak že žádného nedostatku v žádné milosti, v žádné křesťanské ctnosti, v žádném dobrém skutku nemáte, zjevení Pána Ježíše s radostí očekávajíce, a na hojnou v nebi odplatu se těšíce.

Obsah.

Děkuji Bohu svému vždycky za milost Boží, kteráž vám dána jest v Kristu Ježíši, že totiž všelikými dary Ducha svatého, zejm. na všelikou řečí a všelikým uměním obohaceni jste, a to na základě svědectví Kristova, kteréž skrze pevnou, živou víru ve vás utvrzeno jest a vy v něm, tak že nemáte žádného nedostatku v žádné milosti a v žádné ctnosti, s radostí očekávajíce slavného příchodu Páně a hojné v nebi odplaty.

Epištola na neděli devatenáctou po svatém Duchu.

Epištola k Efes. 4, 24—28.

Bratří! Obnovte se duchem mysli své a oblecte člověka nového, kterýž podle Boha stvořen jest v spravedlnosti a svatosti pravdy. Pročež odloživše lež, mluvte pravdu jedenkaždý s bližním svým: nebo jsme vespolek údové. Hněvejte se a nehřešte: slunce nezapadej na hněvivost vaši! Nedávejte místa ďáblu! Kdo kradl, již nekraď, ale raději pracuj, dělaje rukama svýma, což dobrého jest, aby měl odkud uděliti tomu, jenž nouzi trpí.

Výklad.

Bratří! Obnovte se duchem mysli své, — obnovení, nechť již jest, jaké chce, záleží v odložení starého a v oblečení nového; kdo se má, nechť již jakkoliv, obnoviti, musí, co starého jest, odložiti, a co nového jest, na se vzíti; sice jinak se neobnoví. Ale tu nemluví apoštol Páně o jakémkoli obnovení, nýbrž o obnovení takovém, které se uvnitř — duchem, v duchu, podle ducha díti má, o obnovení vnitřním, duchovním; nebo praví: Obnovte se duchem, v duchu, podle ducha. Ale kdo se má duchem obnoviti, ten musí přede vším svou mysl — své smýšlení obnoviti; bez obnovení smýšlení svého neobnovil by se duchem, kdyby se, nevím jak, obnovoval; a protož praví apoštol: Obnovte se duchem mysli své. Ale když to praví, nemyslí při tom a nechce, aby se s tímto obnovením — s obnovením mysli

své neboli smýšlení svého spokojili, nebo to jest teprv první počátek, nevyhnutelně potřebný základ dalšího se obnovování, nýbrž chce, aby v obnovování se duchem pokračovali, aby nejen mysl svou či smýšlení své, ale také rozum, vůli, srdce, svědomí, slovem všecky mocnosti ducha a všecko své poznání, chtění, žádání, toužení, snažení obnovovali a aby se tak dlouho obnovovali, až by se veskrz naskrz, dle celého vnitřního člověka, dle všech myšlének, žádostí, úmyslů, snah, předsevzetí, ba i dle celého zevnitřního člověka, dle všeho činění a jednání, dle všech řečí, mravů, skutků obnovili.

Takovéto se obnovování jest ovšem práce ne jednoho dne, ne jednoho měsíce, ne jednoho roku, ale celého, sebe delšího života; kdyby však ku spasení potřebna nebyla, apoštol Páně by jí neukládal a k ní nenapomínal, řka: Obnovte se duchem mysli své; a že právě takové obnovení se, jaké jsme naznačili, na mysli má a k takovému vzbuzuje, totiž k obnovení se dle celého člověka, vysvítá z toho, co dále praví: *a* — takovým se obnovením — *oblecte člověka nového* — nového dle ducha a všech mocností jeho, nového dle všeho smýšlení, chtění, žádání, toužení, snažení jeho, nového dle mluvení, činění, jednání jeho, nového, — *kterýž podle Boha stvořen jest ve spravedlnosti a svatosti pravdy*; — kterýž stvořen jest, ne od člověka učiněn, ale od Boha stvořen; nového člověka učiniti, nestojí v moci lidské, ale toliko v moci Boží; jako nikdo nemůže učiniti nebe a země, tak také nemůže učiniti nového člověka; a spíše by mohl někdo učiniti nebe i země se vším, co na nich jest, nežli nového člověka; nový člověk jest po přednosti dílo, stvoření Boží; člověk ho může a má obléknouti a to ještě jenom pomocí milosti Boží, ale učiniti, stvořiti ho nemůže; a kdo ho oblekl a v něm chodí, nemá z něho ani sobě, ani někomu jinému, nýbrž jedině Bohu co děkovati a to za tou příčinou, že jest od Boha stvořen — od Boha a podle Boha, podle jednoho, pravého, živého Boha, podle nejvýš spravedlivého, svatého Boha, podle vzoru, obrazu, podobenstvi Božího. Jaká to tedy sláva, vznešenost, jaká krása, důstojnost nového člověka, protože jest stvořen od Boha a podle Boha, ne od anděla a podle anděla, ani od archanděla a podle archanděla, ale, což neskončeně více jest, od samého Boha a podle samého Boha! a jaká to sláva, vznešenost, jaká

krása a důstojnost toho, kdož v takového, nového, od Boha a podle Boha stvořeného člověka se oblekl a v něm chodí!

Všeliká sebe větší sláva, krása lidská, světská před ní bledne a se tratí; všeliká, i knížecí a královská vznešenost, důstojnost před ní mizí a prchá. Ona jest nyní před očima lidskýma skryta, ale až se jednou objeví, ukáže, ó jaká potom bude! Nový člověk stvořen jest podle Boha ve spravedlnosti a svatosti pravdy. Nemyslí tu na spravedlnost a svatost obyčejnou, lidskou, přirozenou, nýbrž na spravedlnost a svatost mnohem, nepřirovnatelně, nesmírně vyšší, dokonalejší, spravedlnosti a svatosti Boží podobnou, nadpřirozenou, na spravedlnost a svatost pravdy, to jest Ježíše Krista, nebo On jest pravda, jakož sám o sobě řekl: „Já jsem cesta a pravda i život“ (Jan 14, 6.); na spravedlnost a svatost, kterou Ježíš Kristus umučením a smrtí svou zasloužil a zjednal, na spravedlnost a svatost křesťanskou. V té byl stvořen první člověk, první Adam v ráji; v té byl stvořen druhý Adam, Ježíš Kristus, v životě neposkvrněné Panny Marie; v té bývá člověk podobně stvořen na křtu svatém. A protož není divu, že se jemu, jako Pánu Ježíši pokřtěnému, otvírají nebesa a že Duch Boží sestupuje a přichází na něj, a že hlas s nebe praví: „Tentoť jest Syn můj milý, v němž jsem si zalíbil“ (Mat. 3, 16. 17.).

Obnovte se, dí apoštol Páně, duchem mysli své, to jest odložte člověka starého, hříšného a oblecte člověka nového, spravedlivého, svatého. A nyní jmenuje některé údy starého člověka, kteréž musejí odložiti, mají-li starého člověka odložiti, zejména lež, hněv, krádež, a některé údy nového člověka, kteréž musejí obleknouti, mají-li nového člověka obleknouti, jmenovitě pravdomluvnost, smířlivost, pracovitost; nejmenuje ani oněch, ani těchto všech, nýbrž jen některé jako na příklad a napomíná jich, aby ony odložili a tyto oblekli, řka: *Pročež, odloživše lež, mluvte pravdu jeden každý s bližním svým; nebo jsme vespolek údové.* Udové těla nepřelhávají se vespolek, ale mluví jeden druhému pravdu, oko ku př. neřekne, že to chléb, když to kámen, anebo že to ryba, když to had, anebo že to vejce, když to štír; a kdyby to řeklo, co by se stalo? — ucho neřekne, že to zpěv, když to pláč, že to hudba, když to nářek, že to smích, když to o pomoc volání, že to modlitba, když to

klení, rouhání; a kdyby to řeklo, co by se stalo? — ruka neřekne, že to kniha, když to prkno, že to papír, když to sklo, že to péro, když to nůž, že to dvéře, když to zeď; a kdyby to řekla, co by se stalo? — noha neřekne, že tu sucho, kde jest mokro, že jest mělko, kde jest hluboko, že jest rovina, kde jest propast; a kdyby to řekla, co by se stalo? — Kdyby jeden úd druhý přelhával, jaká by tu povstala nejistota, jaké nebezpečenství, jaký zmatek, jaký strach, jaké lekání, jaké soužení! Ruka bála by se něčeho dotknouti, aby se nepořezala, nepopíchala; noha bála by se pokročiti, aby se neurazila, neprobořila; ústa bála by se něco polknouti, aby se neudusila; žaludek bál by se něco přijmouti, aby se neotrávil. O jaký byl by to život! Horší zajisté nežli smrt. Štěstí, že žádný úd druhých nepřelhává, ale jeden druhému upřímně pravdu praví. A tak také vy se vespolek nepřelhávejte, ale mluvte jeden každý pravdu s bližním svým, poněvadž jsme vespolek údové, a to tím více, poněvadž jsme vespolek údové těla, jenž jest církev, a církev jest, jak svatý apoštol dí, „sloup a utvrzení pravdy“ (1. Tim. 3, 15.); na ní spočívá všeliká pravda jako stavení na sloupech a na základě; a to tím více, poněvadž jsme vespolek údové těla, jenž jest církev Kristova, a Kristus jest pravda. Jaké pak jest účastenství pravdy se lží? A jaké sblížení církve pravdomluvné a Krista pravdy se lháři? (2. Kor. 6, 14. 15.).

Ode lži přechází apoštol ke hněvu a praví: *Hněvejte se a nehřešte:* — když dím hněvejte se, ani vám neporoučím, ani nezapovídám se hněvati; neporoučím vám, protože byste se mohli snadno prohřešiti, kdybyste se totiž na někoho bez příčiny anebo z nenávisti, ze msty, anebo příliš, anebo dlouho hněvali, a toho nechci; nezapovídám vám, protože není každý hněv hříšný, že jest také hněv dobrý, spravedlivý, svatý, Bohu milý, když se totiž někdo na někoho z lásky k Bohu a bližnímu, pro urážku Boha a bližního anebo pro jinou důležitou příčinu hněvá; ale co vám pravím, jest: hněváte-li se na někoho, nehřešte; a ještě jednou, s velikým důrazem pravím: **nehřešte!** nepouštějte hněvu uzdy, nenechte ho nad sebou panovati, ale vy panujte nad ním, přemáhejte, zkrocujte, umrtvujte ho, hleďte mu co nejdříve učiniti konec, ne-li dříve, alespoň jistě při západu slunce: *slunce nezapadej na hněvivost vaši!* To jest

přísloví a nesmí se doslovně bráti, jako by každá, sebe horší, bezuzdnější, vášnivější hněvivost směla až do západu slunce trvati a jako by hříšnou nebyla, jen když se se západem slunce skončí, nikoliv! Hněvivost může býti tak zlá, že nemá, neřku do západu slunce, ani jedné hodiny, ani na chvilku trvati. Ale i byť nebyla hněvivost vaše tak zlá, i byť mohla bez hříchu třebas až do západu slunce trvati, přece, nezapadla-li dříve, nechť alespoň se západem slunce zapadne, nechť se skončením dne se skončí, s utišením večerní přírody se utiší. Nevím, co by vás mohlo na stišení, smíření, odpuštění více a živěji pamatovati, co by vás mohlo k tomu mocněji vzbuzovati, jako právě západ slunce, konec dne, tichost přírody. Nech ať tedy slunce nezapadne na hněvivost vaši!

Kdyby na ni zapadlo, a ona se až do noci prodloužila, mohl by toho ďábel co vhodné příležitosti použiti k pokoušení a k podtržení vás v rozličné hříchy; mohl by vám totiž to bezpráví, kteréž vám snad někdo učinil, pomocí obrazotvornosti vaší hroznými barvami vymalovati, vám je stokráte větší, nežli jest, před oči postaviti, vaše srdce, vaši duši, vaši mysl a všecky vnitřnosti vaše hněvem, zlostí, nenávistí, mstivostí a Bůh sám ví, čím ještě více naplniti, rozpáliti, zatvrditi, tak že byste o smíření nechtěli ani slyšeti; a bez pochyby že by to také učinil. A protož pravím: *Nedávejte místa ďáblu* — k mámení, šálení, podvádění vás! A místa mu nedáte, když slunce na hněvivost svou zapadnouti nenecháte, když jí co nejdříve přítrž a konec učiníte. A kdyby přes to všecko vás pokoušel, odpírejte mu, a on uteče od vás (Jak. 4, 7.).

Od hněvu přechází konečně apoštol Páně ke krádeži a praví: *Kdo kradl, již nekraď*, — neboť zapověděl Bůh krádež v sedmém svém přikázání, řka: „Nepokradeš!“ — *ale raději pracuj*, — nebo ku práci a ne ke krádeži od Boha stvořen jsi, jakož psáno jest: „V prácech budeš jísti z ní (ze země) po všecky dny života svého“; a hned na to: „V potu tváři své chléb jísti budeš, dokavadž se nenavrátíš do země, ze kteréž vzat jsi“ (Genes. 3, 17. 19.); a jakož také tvé vlastní ruce toho dokazují. Když jsi kradl, lenošil jsi; nyní nekraď a nelenoš, ale raději pracuj, — *dělaje rukama svýma, což dobrého jest*, — jakož jsi dříve, dokud jsi kradl, dělal rukama svýma, což bylo zlého, tak dělej

nyní rukama svýma, což jest dobrého, i byť to v očích světských sebe sprostější a opovrženější bylo, a dělej to na ten cíl a konec, — *abys* — nejen sám se svými měl, čeho potřebuješ, ale také abys — *měl odkud uděliti tomu, jenž nouzi trpí.* Až dosud jsi z cizího bral, nyní ze svého vlastního uděluj; až dosud jsi bližního svého nenáviděl, nyní ho zase miluj. A zajisté, že budeš bližního svého milovati, když budeš nejen pro sebe, ale také pro bližního svého pracovati, když budeš nejen k vůli sobě, ale také k vůli bližnímu svému, což dobrého jest, rukama svýma dělati a když budeš z toho, co vyděláš, udělovati tomu, jenž nouzi trpí; že budeš bližního svého milovati tak, jak Pán Ježíš poroučí, že ho budeš milovati jako sebe samého.

Obsah.

Obnovte se dle vnitřního člověka, to jest, svlečte starého a oblečte nového, kterýž podle Boha v spravedlnosti a svatosti křesťanské stvořen jest. A protož odloživše lež, mluvte pravdu jeden každý s bližním svým; neb jste údové jednoho těla, církve Kristovy. A hněváte-li se, nehněvejte se tak dlouho, až byste hřešili, ale učiňte hněvu svému brzy konec, alespoň do slunce západu, a to také z té příčiny, abyste nedali místa, příležitosti ďáblovi k pokoušení vás. A konečně kdo kradl, již nekraď, ale raději pracuj, dělaje rukama svýma, což dobrého jest, aby měl odkud nuznému uděliti.

Epištola na neděli dvacátou po svatém Duchu.

Epištola k Efes. 5, 15—21.

Bratří! Viztež, kterak byste opatrně chodili: ne jako nemoudří, ale jako moudří, vykupujíce čas; nebo dnové jsou zlí. Protož nebývejte neopatrní, ale rozumějící, která by byla vůle Boží. A neopíjejte se vínem, v němž jest chlipnost: ale naplněni buďte Duchem svatým, mluvíce sobě vespolek v žalmích a chválách a v písních duchovních, zpívajíce a plesajíce v srdcích svých v Pánu, díky činíce vždycky ze všeho ve jménu Pána

našeho Ježíše Krista Bohu a Otci. Poddáni buďte jedni druhým v bázni Kristově.

Výklad.

Bratří! Viztež, — pozorujte, považte, poznejte, — *kterak byste opatrně* — to jest, tak — *chodili*, — obcovali, živi byli, abyste se urážek Boha, pohoršení bližních, porušení svědomí, zkázy duše, ztráty spasení a všelikých hříchů vystříhali, abyste u víře, v naději, v lásce a všelikých ctnostech křesťanských prospívali a setrvali, a konečně abyste života věčného, svrchovaného, nekonečného v nebi blahoslavenství došli: *ne jako nemoudří* — do všeho, co se kde namítne, byť to sebe horší bylo, všetečně oči a uši strkajíce, všecko, co odkudkoliv přichází a se podává, byť to sebe jedovatější a zhoubnější bylo, beze všeho rozmyslu pohlcujíce, do zlých příležitostí, do podezřelých, nebezpečných společností zcela slepě se pouštějíce, v nich dny a noci života svého trávíce, mrhajíce, světských marností, pošetilostí, neřestí se súčastňujíce, v bouři a víru tělesných žádostí na křesťanské povolání zapomínajíce, křesťanské, sebe důležitější povinnosti, pobožnosti, obyčeje zanedbávajíce a pouhým, prázdným jménem křesťana beze všeho křesťanského ducha a života se spokojujíce, — *ale jako moudří, vykupujíce čas* — od prací, zaměstnání, řečí, návštěv, her, veselostí takových, jimiž se zbůhdarma maří a věcem důležitým, věčného spasení se týkajícím odjímá, získajíce ho sobě drahně, šetříce ho jako vonné masti, jako drahého pokladu, užívajíce ho k tomu, k čemu jest, k vykonávání povinností stavu a povolání svého, k činění dobrých skutků, k nashromáždění sobě zásluh pro život budoucí, ku vzdělání, upevnění, utvrzení, zdokonalení se u víře křesťanské, v bázni Boží a v jiných ctnostech, k důkladnému ohražení se ze všech stran proti bludům, hříchům, nepravostem tohoto světa, podobně hospodáři moudrému, kterýž, když přijde čas setí anebo žní, vykupuje ho ode všeho, co nemusí hned býti, co se dá beze škody na pozdější čas odložiti, a vynakládá všecek na to a jenom na to, k čemu právě jest, buďto k rozsívání anebo ke sklizení; *nebo dnové* — v nichžto žijeme — *jsou zlí* — a nejen někteří, ale všickni jsou zlí, protože

v nich rozličným nebezpečenstvím, pokušením, bojům, svíze lům, protivenstvím, pronásledováním vystaveni jsme a sic se strany těla a jeho podlých, slepých, nezřízených žádost se strany světa, zlých, nevěřících, bohaprázdných lidí a jejic nenávisti, závisti, krutosti, a se strany ďábla a jeho lstivost chytrosti, úkladů, tak že bychom snadno mohli, kdybychor opatrnosti neužívali, do hroznych bludů, hříchů, nepravost uvedeni a od víry, ctnosti a spásy na vždycky odstrašen odloučeni býti.

Protož nebývejte neopatrní, ale rozumějící, která by byl vůle Boží, — abyste ji plnili; nebo když budete vůli Boží plniti, nebudete zajisté ani vůle těla, ani vůle světa, ar vůle ďábla plniti, ale budete i první, i druhou i třetí pc hrdati, daleko je od sebe odmítati. Tato trojí vůle ner vlastně trojí, nýbrž jenom jedna; nebo co chce tělo, to chc také svět, a to chce také ďábel a naopak, co chce ďábe to chce také svět, a to chce také tělo. A tato vůle těla světa a ďábla nikdy se nesrovnává s vůlí Boží a jest vždycky na odpor, jako zase vůle Boží nikdy se nesrovnáv s vůlí těla, světa a ďábla, vždy se jí protiví. Jedna jes pravý opak druhé. Kdo plní jednu, neplní a nemůže plnit druhé; a protož není a nemůž' býti lepšího prostředku k vy střídání se vůle těla, světa a ďábla jako plnění vůle Boží Ovšem ale, že, máte-li vůli Boží plniti, musíte ji dříve po znati; kdybyste jí nepoznali, kterak byste ji mohli plniti? – A protož si dejte na tom záležeti, abyste vždy více poznal rozuměli, která by byla vůle Boží.

A — co vám tu obzvláště na srdce kladu — *neopíjejt se vínem, v čemž jest prostopášnost*, — a protože v tom, toti v opíjení se vínem, jest prostopášnost, bujnost, rozpustilos nestydatost, *chlipnost*, jakož se v rozpustilém, nestydatém mluvení, žvastání, šprýmování, hulákání, v nezbedných, ne slušných posuňcích, způsobech, činech takových opilců uka zuje; a co tu pravím o opíjení se vínem, to platí o opíjen se jakýmkoliv silným, opojným nápojem; ve všelikém opíjen se jest prostopášnost, bujnost, nezbednost, rozpustilost, ne stydatost a jiné těm podobné věci, protože všeliké opíjen se zlé, nezřízené, divoké žádosti v těle budí, dráždí, roz paluje, posilňuje, jimi jako hustým dýmem ducha zahaluje zatemňuje, oslepuje, omračuje, tak že místo toho, kdež m duch panovati nad tělem, tělo panuje nad duchem ku sv

vlastní i jeho záhubě. A protož se neopíjejte ani vínem, ani pivem, ani kořalkou, ani jiným opojným nápojem, v čemž prostopášnost, nezbednost, nečistota jest, vědouce dobře, že se prostopášnost a t. d. s vůlí Boží nesrovnává, že jí stojí na odpor: *ale naplněni buďte Duchem svatým*, — aj! to jiné, nové, svaté, nebeské, andělské, Božské víno — Duch svatý a Ducha svatého milost, láska, oheň! — naplněni a opojeni buďte Duchem svatým, milostí, láskou, ohněm jeho, ó té nevinné, čisté, krasné, Bohu libé naplněnosti a opojenosti!

Naplněni a opojeni buďte Duchem svatým, milostí, láskou, ohněm jeho, jako byli naplněni a opojeni apoštolé, když na ně Duch svatý s milostí, láskou, ohněm svým sestoupil. „Žasli pak všickni — dí Písmo svaté — a divili se, jeden ke druhému řkouce: I co to má býti? Jiní pak posmívajíce se, pravili: Mstu (vína) plní jsou tito! I stoje Petr s jedenácti, pozdvihl hlasu svého a mluvil k nim: Muži Židé a všickni, kteříž bydlíte v Jerusalémě! toto vám známo buď, a ušima pozorujte slov mých. Nejsou zajisté tito, jakož vy se domníváte, opilí, neboť jest třetí hodina na den (devátá ráno, kde se ještě nic nejídá a nepívá); ale totoť jest, což pověděno jest skrze proroka Joele: A stane se v posledních dnech (praví Pan): Vyleji z Ducha svého na všeliké tělo; a prorokovati budou synové vaši i dcery vaše, a mládenci vaši vidění viděti budou, a starcové vaši sny míti budou“ (Skutk. Apošt. 2, 12.—18.); — naplněni a opojeni buďte Duchem svatým, milostí, láskou, ohněm jeho, jako církev svatá, choť Kristova, matka vaše ve svých nejlepších, nejdokonalejších údech naplněna a opojena jest a naplněná a opojená zůstane až do skonání světa; — naplněni a opojeni buďte Duchem svatým, milostí, láskou, ohněm jeho, jako Ježíš Kristus a nejblahoslavenější Panna Maria a všickni andělé a Svatí naplněni a opojeni jsou, a jako veškerá nebesa na věky věkův naplněna a opojena budou.

Naplněni a opojeni buďte Duchem svatým, milostí, láskou, ohněm jeho, — *mluvíce* — zpívajíce — *sobě vespolek* — vzájemně, střídavě — *v žalmích a chválách a v písních duchovních*, — ó to jest jiné mluvení a zpívání, než jaké z úst opilců, prostopášníků, nezbedníků, rozpustilců, chlípníků vychází; to jest vespolné, vzájemné, střídavé mluvení

a zpívání ve starozákonných žalmích, kteréž začínají ku př. první: „Blahoslavený ten muž, kterýž nechodí po radě bezbožných a na cestě hříšníků nestojí a na stolici morového nakažení nesedá: ale v zákoně Hospodinově libost jeho, v zákoně jeho přemýšleje dnem a nocí“; anebo pátý: „Slova má slyš, Hospodine, srozuměj volání mému! Pozoruj hlasu modlitby mé, králi můj a Bože můj! Nebo k tobě se modliti budu“; anebo čtrnáctý: „Hospodine, kdo bude přebývati ve stánku Tvém? anebo kdo odpočívati na hoře svaté Tvé? (Ten,) kdo chodí bez poskvrny a činí spravedlnost“ a t. d.; a to jest vespolné, vzájemné mluvení a zpívání ve chválách neboli ve chvalozpěvech, kteréž začínají, ku př. chvalozpěv třech mládenců v peci ohnivé: „Požehnaný jsi, Pane Bože otců našich, a chvalitebný a slavný a nade všecko vyvýšený na věky. A požehnané svaté jméno slávy Tvé: a chvalitebné a nade všecko vyvýšené po všecky věky“ (Daniel 3, 51. 52.); a chvalozpěv Zachariášův: „Požehnaný Pán Bůh israelský, že navštívil a učinil vykoupení lidu svého. I vyzdvihl nám roh spasení v domě Davida, služebníka svého, jakož slíbil skrze ústa svatých proroků svých“ a t. d. (Luk. 1, 68.); a chvalozpěv blahoslavené Panny Marie: „Velebí duše má Hospodina: a zplesal duch můj v Bohu, spasiteli mém, že vzhlédl na ponížení děvky své“ (Luk. 1, 46.); a to jest vzájemné, střídavé mluvení a zpívání v písních duchovních, jako na př. jsou: „Shlédni, Bože! s nebes vysokosti mile ku svaté oběti, kterouž konati chceme ve skroušenosti smrti Páně k paměti“. — „Bože! před Tvou velebností na kolena padáme, dej nám potřebné milosti, o to vroucně žádáme“. — „Ó shlédni, Bože věčný! ke svým dítkám laskavě a přijmi zpěv srdečný, vzdaný Tvé oslavě“; — a jest to střídavé mluvení a zpívání jak ve chrámech, tak v domech, jak při práci, tak na cestách a při jiných příležitostech.

Naplněni a opojeni buďte Duchem svatým, milostí, láskou, ohněm jeho, — *zpívajíce* — nejen všickni aneb mnozí vespolek, nýbrž také jeden každý zvlášť, pro sebe, — *a* — ne-li zpívajíce, alespoň — *plesajíce v srdcích svých Pánu* — Ježíši Kristu, majíce na paměti jeho početí, narození, život, smrt, z mrtvých vstání, na nebe vstoupení a t. d., anebo živě sobě představujíce jeho lásku, poslušnost, pokoru, tichost, trpělivost, čistotu a t. d., anebo rozjímajíce některá vyřčení,

přikázání, zaslíbení jeho, ku př.: „Pozdvihnětež hlav svých, nebo se přibližuje vykoupení vaše“ (Luk. 21, 28.). „Blahoslavení jste, když vám budou zlořečiti a protivenství činiti a mluviti všecko zlé proti vám, lhouce, pro mne: radujte se a veselte se, neb odplata vaše hojná jest v nebesích“ (Mat. 5, 11. 12.).

Naplněni a opojeni buďte Duchem svatým, milostí, láskou, ohněm jeho, — *díky činíce vždycky* — ne-li ústy, alespoň srdcem vždycky — *ze všeho* — duchovního i tělesného, nebeského i zemského, věčného i časného, Božského i lidského, velikého i malého, milého i protivného, radostného i smutného (bídy, chudoby, nemoci a t. d.), známého i neznámého, vám i jiným lidem, živým i mrtvým uděleného — *ve jménu Pána našeho Ježíše Krista Bohu a Otci*, — Bohu a Otci proto, že všeliké dání výborné a všeliký dar dokonalý od Boha Otce sestupuje a k nám přichází, a ve jménu Pána našeho Ježíše Krista proto, že slove a jest Prostředník mezi námi a Bohem Otcem, a jako všeliké dary skrze něho toliko od Boha Otce dostávají se nám, tak že i naše díků činění skrze něho toliko dostává se a může se dostati před trůn Boha Otce, — a konečně naplněni a opojeni buďte Duchem svatým, milostí, láskou, ohněm jeho, — *poddáni jsouce jedni druhým* — nižší vyšším, podřízení představeným, děti rodičům, žáci učitelům, učedníci mistrům, svěřenci poručníkům, služebníci pánům a t. d. — *v bázni Kristově* — v bázni, abyste Krista nepoddaností nerozhněvali; nebo, jak o něm svědčí Písmo svaté, On sám, ač jednorozený Syn Boží a Bůh, poddán byl svým rodičům (Luk. 2, 51.) a touto svou poddaností poddanost nám všem doporučil, nás všecky k ní zavázal a nás všecky z ní dnes neb zítra také souditi bude.

Pravím: nejen některé, jen nejposlednější, nejnižší, nýbrž všecky, od nejposlednějších až do nejprvnějších, od nejnižších až do nejvyšších; nebo i vyšší a nejvyšší jsou a mají býti poddáni ještě vyšším, i sám král, kterýž není poddán žádnému člověku, jest a má býti přece poddán, a tím více poddán Pánu Bohu svému. A protož nemá nikdo příčiny, na poddanost sobě naříkati, alebrž má se jí ochotně podrobovati, a vše, co poddanost v sobě zavírá, totiž lásku, vážnost, uctivost, poslušnost představeným svým prokazovati.

A nyní ještě považme, jak krásný život vedou ti, jenž naplněni a opojeni jsou Duchem svatým, milostí, láskou, ohněm jeho! Hle, jak se vespolek vzdělávají žalmy, chvalozpěvy, a písněmi duchovními! Prostopášnost, nezbednost, necudnost nemá u nich místa. Hle, jak zpívají a plesají v srdcích svých Pánu Ježíši! O vlažnosti, netečnosti u víře v něho žádný z nich nic neví. Hle, jak vždycky ze všeho Bohu Otci díky činí ve jménu Pána Ježíše! Neuznalost, nevděčnost není jim známa. Hle, jak nižší vyšším poddáni, poslušni jsou v bázni Kristově! O vzdorovitosti, zpouře nějaké není u nich ani slechu. A protož blahoslavení, kteříž naplněni a opojeni jsou Duchem svatým, milostí, láskou, ohněm jeho!

Obsah.

Hleďte, abyste opatrně živi byli, zlého se vystříhali, v dobrém prospívali a setrvali až do konce, ne jako nemoudří, čas zbůhdarma maříce, ale jako moudří, času k činění dobrého užívajíce; nebo i sami dnové, v nichžto žijeme, vybízejí nás k opatrnosti, poněvadž zlí, nebezpeční jsou. Protož nebývejte neopatrní, ale rozumějící, co jest vůlí Boží, abyste ji plnili, a plněním vůle Boží zlého se vystříhali, obzvláště opíjení se vínem, protože to k prostopášnosti a jiným podobným hříchům zavádí. Místo vínem naplněni buďte Duchem svatým, a v Duchu svatém vespolek se žalmy, chvalozpěvy a písněmi duchovními vzdělávejte, Pánu Ježíši v srdcích svých prozpěvujte a plesejte, Bohu Otci skrze Pána Ježíše vždycky ze všeho díky vzdávejte, a nižší vyšším v bázni Kristově poddáni buďte.

Epištola na neděli dvacátou první po svatém Duchu.

Epištola k Efes. 6, 10—17.

Bratří! Posilňte se v Pánu a v silné moci jeho. Oblecte se v odění Boží, abyste mohli státi proti úkladům ďábelským. Neboť není bojování naše toliko proti tělu a krvi, ale proti knížatům a mocnostem, proti správcům světa této temnoty, proti duchovním zlostem v povětří. Protož vezměte odění Boží, abyste mohli odolati v den

zlý a ve všem dokonalí státi. Stůjtež tehdy, majíce podpásaná bedra svá pravdou a oblečeni jsouce v pancíř spravedlnosti, a obuté majíce nohy přípravou evangelia pokoje: ve všem berouce štít víry, kterýmž byste mohli všecky šípy ohnivé nešlechetníkovy uhasiti: a vezměte lebku (naděje) spasení a meč ducha, jenž jest slovo Boží.

Výklad.

Žádný z římských rytířů neodvážil se k boji proti nepříteli, leč zdrželivostí, pokrmem a jinými prostředky na těle náležitě posilněný a v rytířské brnění celý oblečený, to jest, pasem opásaný, v pancíř oděný, do střevíců obutý, s lebkou na hlavě, se štítem v levici, a s mečem v pravici. A tak také žádný křesťan nemá se odvážiti k boji proti ďáblovi, leč na duši posilněný, a v brnění Boží celý oblečený, to jest, pravdou Boží jako pasem opásaný, v spravedlnost Boží jako v pancíř oděný, v přípravě evangelia pokoje jako v obuvě, s nadějí spasení jako s lebkou na hlavě, s věrou jako se štítem v levici a se slovem Božím jako s mečem v pravici, slovem jako **duchovní rytíř**. A to jest právě to, k čemuž apoštol Páně v dnešní svaté epištole všech křesťanů napomíná řka:

Bratří! Posilňte se v Pánu a v silné moci jeho. Vy jste příliš slabí, než abyste mohli sobě důvěřovati, na sebe spoléhati, do boje se pustiti a vítězství se nadíti. Vy potřebujete k boji vyšší posily; a té nenaleznete nikde, leč v Pánu Ježíši; nebo víte, že on jest nejen člověk, ale také Bůh, a víte, že on i co člověk všelikou moc má na nebi i na zemi (Mat. 28, 18), a že ji proto má, aby posilňoval ty, jenžto posily potřebují, a ji u něho hledají, a že také moci své k tomu, k čemu ji má, vždy věrně užívá; a protož se posilňte v Pánu Ježíši a v silné moci jeho, a to nejen jednou, anebo nejen někdy, ale často, pořád se v něm a v moci jeho posilňujte; čím více se posilníte, tím snadnější budete míti boj, tím slavnějšího dosáhnete vítězství.

K této posile náleží odění či brnění Boží a sice celé, úplné, k obraně totiž i k útoku na nepřítele; a protož dále praví apoštol: *Oblečte se v odění Boží, abyste mohli státi proti úkladům ďábelským.* Oblečeni v odění Boží budete moci

státi a ostáti proti úkladům, přepadům, útokům, návalům ďábelským, budete moci je překaziti, zmařiti, a tak nad ďáblem zvítěziti; kdybyste se v odění Boží neoblekli, nemohli byste státi proti nim, ale couvali byste, utíkali byste, padali byste, a bylo by veta po vás, ďábel zvítězil by nad vámi. Mluvím tu, jak vidíte, o úkladech **ďábelských**, ne lidských. *Neboť není bojování naše proti tělu a krvi: ale proti knížatům a mocnostem, proti správcům světa této temnoty, proti duchům nešlechetnosti v povětří.*

Když praví apoštol, že bojování naše není proti tělu a krvi, to jest, proti pouhým, slabým lidem; nepopírá tím, že bojování naše **jest** proti tělu a krvi; nebo kterak by mohl popírati, co každý z nás ví, a co sám také věděl tak dobře jako my, ba ještě lépe? — ale dává tím na srozuměnou, že bojování naše proti tělu a krvi není téměř nic, že nestojí skoro za řeč, přirovnáme-li je k bojování, jímž nám bojovati jest proti ďáblům; nebo tu nám bojovati jest nejen proti nejposlednějším, nejnižším, nejslabším, nejmírnějším, méně zlým, nešlechetným, nýbrž také i proti nejprvnějším, nejvyšším, nejmocnějším, nejsvůdnějším, nejhorším, nejnešlechetnějším, anebo jak apoštol Páně se vyjádřuje, proti knížatům a mocnostem ďábelským, to jest, proti ďáblům takovým, kteříž nad ostatními ďábly vládu a moc svou provádí, proti správcům světa této temnoty, to jest, proti ďáblům, kteříž svět — lid pohanský, nekřesťanský do této temnoty, v nížto se nyní, jak vidíme, nachází, do temnoty bludů a hříchů, nevěry a bezbožnosti a všeho zlého přivedli, a v ní jej udržeti usilují, proti duchům plným zlosti, nešlechetnosti v povětří, proti zlým, nešlechetným duchům, kteříž v povětří své sídlo, svou tvrz, svůj trůn mají, odkud nad tímto světem vládnou, a na všechny strany ohnivé šípy vypouštějí, aby lidi k hněvu, nenávisti, nepřátelství, pomstě, nečistotě, chlipnosti a jiným hříchům rozpálili. A není zajisté přiměřenějšího pro ně místa jako ve vzduchu, v povětří, to jest, místa pod nebem a nad světem, nad zemí, pod nebem proto, že jsou s nebe svrženi, že do nebe nepatří, nad světem proto, že nad ním panují. To se také dobře srovnává s podobenstvím o rozsévači, kdež Pán Ježíš přirovnává ďábly k ptákům, kteříž se ve vzduchu, v povětří zdržují. Praví totiž v tom podobenství: „Vyšel rozsévač, aby rozsí-

val símě své; a když rozsíval, padlo jedno vedlé cesty, a pošlapáno jest, a ptáci nebeští szobali je.“ A ve výkladu toho podobenství dí: „Símě jest slovo Boží. Kteříž pak vedle cesty, jsou ti, kteříž slyší; ale potom přichází ďábel, a vynímá slovo ze srdce jejich, aby věříce spaseni nebyli“ (Luk. 8, 5—12). K tomu sluší ještě připomenouti, že přebývání jejich v povětří není pouze z vůle jejich, nýbrž hlavně z dopuštění Božího, a jenom na čas, totiž až do posledního soudného dne, kdež pak i je Pán Ježíš souditi bude, a odsouzené svrhne tam, kam vlastně náležejí, do ohně pekelného. Z toho všeho jde, že jsme odění Božího nejvýš potřebni; nebo kdyby bojování naše toliko proti tělu a krvi bylo, již bychom odění Božího potřebovali, čím více tedy ho potřebujem, když bojování naše netoliko proti tělu a krvi, ale také proti ďáblům a netoliko proti ďáblům vůbec, ale i proti nejsilnějším a nejhorším jest, kteříž světa se zmocnili, a nad ním již po tolik století panují. Bez odění Božího kterak bychom mohli obstáti proti moci, síle, zlobě, chytrosti a lstivosti jejich? Veta bylo by po nás.

A za tou příčinou opět napomíná apoštol Páně k oblečení se v odění Boží, an vece: *Protož vezměte odění Boží*, — církev svatá vam je v kázaní, v službách Božích, ve svatých svátostech, v svátostinách, v zaklínání, žehnání, svěcení podává, a Bůh sám skrze církev svatou; vezměte je oblecte se v ně, — *abyste mohli odolati* — odporovati, protiviti se — *v den zlý* — nebezpečný, v den silného, krutého boje — *a ve všem dokonalí státi*, — to jest, státi tak, jak nyní apoštol Páně sám obšírně a živě vykládá a popisuje, an praví: *Stůjtež tehdy, majíce podpásaná bedra svá pravdou* — jako pasem, nebo ďábel jest lhář a otec lži, jak ho Pán Ježíš sám pojmenoval (Jan. 8, 44), on lež zplodil, on přelhává, oklamává, podvádí, přelstívá každého, kdo se mu dá; i vás by přelhal, oklamal, podvedl, přelstil, kdybyste proti němu pravdou, kteráž od Boha pochází, a v církvi svaté složena jest, a v ní a od ní bez přestání se hlásá, pravdou křesťanskou, Boží ozbrojeni, a jí jako pasem na bedrách svých podpásáni nebyli; stůjtež tehdy, majíce podpásaná bedra svá pravdou — *a oblečeni jsouce v pancíř spravedlností*, — nebo ďábel, jak v dnešní sv. epištole stojí, jest nešlechetník, a jak se při tom samo sebou rozumí, otec, původ všeliké nešlechetnosti, nepravosti, nectnosti; on ji ne-

jen miluje a páchá, ale také, kde a jak jen může, rozsívá, štěpuje, rozšiřuje. V rozsévání, štěpování, rozšiřování jí záleží neblahá radost jeho. A nepochybujte ani dost málo o tom, že se i o vás pokouší, že se snaží naseti, vštípiti vám ji do srdce. Ale vy veliký pokus jeho zmaříte, když se o spravedlnost, kteráž od Boha pochází, s Bohem spojuje a množství jiných ctností v sobě obsahuje, o pravou, křesťanskou, Boží spravedlnost přičiníte, ji sobě osvojíte, v ni jako v pancíř se oblečete; stůjtež tedy, oblečeni jsouce v pancíř spravedlnosti, — *a obuté majíce nohy přípravou evangelia pokoje*, — nebo ďábel, jak ho svatí otcové jmenují, jest zloděj, a otec zlodějství. A jako zloděj čeká, až nastane noc, a lidé usnou, aby pak šel a kradl; rovněž tak i ďábel na vás číhá, až přestanete nad sebou bdíti, a bez pečlivosti, pohodlí, rozkoši, nestřízlivosti atd. se oddáte, aby pak se k vám přiloudil, vás překvapil, na duši vás okradl. A protož nepřestávejte nad sebou bdíti, neoddávejte se bezpečlivosti, pohodlí, rozkoši, nestřídmosti, opilosti, nenechávejte se mu okrásti, ale buďte dnem a nocí připraveni k bojování proti němu a sice přípravou evangelia pokoje, přípravou takovou, jakou připravuje svaté evangelium na základě smíření a pokoje s Bohem. Taková příprava jest pravá, důkladná, dokonalá, protože na základě smíření a pokoje s Bohem založená, a s vroucí láskou, se silnou důvěrou k Bohu, a se srdnatou ochotností, hotovostí, odhodlaností k bojování až do konce, až k dosažení vítězství spojená. Taková příprava jest to, co obuv na nohou rytíře.

Stůjtež tedy, obuté majíce nohy přípravou evangelia pokoje: *nade všecko berouce štít víry* — užívajíce víry křesťanské co velikého štítu, za kterýž byste se mohli jako za vysokou zeď celí schovati, a — *kterýmž byste mohli všecky šípy ohnivé nešlechetníkovy* — ďablovy, k podpálení zlých žádostí vypuštěné, odraziti, — *uhasiti* — neškodnými učiniti. Jaká to moc u víře, když lze, jako štítem tělo, tak vírou duši před ďáblem, i tím nejmocnějším, nejnešlechetnějším ochrániti, a všecky šípy jeho, i byť jich nevím co bylo, a byť sebe ohnivější, nebezpečnější, k podpálení žádostí u př. hněvu, nenávisti, pomsty, smilství, chlípnosti způsobilejší byly, odraziti a uhasiti! Ovšem že ta víra, má-li míti takovou moc do sebe, nesmí býti falešná, nýbrž pravá, Kristova, a že nesmí býti mrtvá, nýbrž živá, účinná, na dobré skutky

irodná, bohatá: *a* — kromě štítu víry — *lebku spasení ezměte* — jako rytíř béře lebku na hlavu, aby mohl hlavu chrániti proti útokům nepřátelským, rovněž tak i vy vezměte spasení, abyste mohli duši svou ochrániti proti útokům ďábelským.

Když pravím spasení, rozumím tím naději, nebo nynější spasení naše, spasení naše za vezdejšího života našeho není nic jiného, nežli naděje, naděje věčného spasení neboli věčného blahoslavenství, protože věčného spasení ještě nemáme, nepožíváme, alebrž teprv jeho se nadějeme, jeho očekáváme, na ně se těšíme; anebo máme-li je, máme je teprv v naději, požíváme ho teprv v naději, ne v skutečnosti (Řím. 8, 24). Kdo pak má a chová naději věčného spasení, ten se brání proti všemu, co se s touto nadějí, s tímto spasením nesrovnává, co jedno i druhé — naději i spasení v nebezpečenství uvádí, jako útoky, zálohy, úklady ďábelské, i brání se proti tomu tak jistě, jak jistě v srdci svém chová naději, a brání se proti tomu právě svou nadějí. A protož pravím: lebku spasení či naděje vezměte proti útokům ďábelským, — *a* — konečně také — *meč ducha* — Ducha svatého, meč od Ducha svatého podávaný, na obě strany ostrý, *jenž jest slovo Boží.*

Tímto mečem — mečem Ducha svatého, mečem slova Božího bojujte proti ďáblu a všelikým pokušením jeho, tímto mečem ho přemáhejte a odhánějte od sebe. Jako Ježíš Kristus tímto mečem proti ďáblu bojoval, jej přemohl a od sebe odehnal, jako všickni Svatí tímto mečem proti ďáblu bojovali, jej přemáhali a od sebe odháněli, rovněž tak i vy. Kdyby vás tedy pokoušel a k nevěře sváděl, máchněte po něm mečem, a rcete: „Kdo nevěří, již jest odsouzen“ (Jan 3, 18). A kdyby vás k neposlušenství církve svaté sváděl, máchněte po něm mečem, a rcete: „Jestliže pak ani církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán“ (ne jako katolický křesťan) (Mat. 18, 17). A kdyby vás sváděl k nedůvěře v ustanovení papežská, máchněte po něm mečem, kouce: „A tobě dam klíče království nebeského: a cožkoli svážeš na zemi, bude svázáno na nebi; a cožkoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi“ (Mat. 16, 19). A podobně ve všech jiných pokušeních. Tak budete státi v celém, úplném brnění Božím, tak budete státi dokonalí, tak dosáhnete dokonalého vítězství.

Obsah.

Posilňte se v Pánu Ježíši, a oblecte se v brnění Boží, abyste mohli ostáti proti úkladům ďábelským. Pravím ďábelským, neboť není bojování naše toliko proti pouhým, slabým lidem, ale také proti mocným, zlým, ba i nejmocnějším, nejhorším duchům. Protož se oblecte v brnění Boží a sice v celé, abyste mohli v den boje odolati, a ve všem dokonalí státi. Stůjtež tedy podpásaní pravdou jako pasem na bedrách, oblečení v spravedlnost jako v pancíř na prsou, obutí přípravou evangelia pokoje jako obuvem na nohou, s štítem víry v levici, s lebkou naděje na hlavě, a s mečem slova Božího v pravici. Tak dosáhnete vítězství.

Epištola na neděli dvacátou druhou po svatém Duchu.

Epištola k Filip. 1, 6—11.

Bratří! Doufání mám v Pánu Ježíši, že, který začal ve vás skutek dobrý, dokoná až do dne Krista Ježíše: jakož mi spravedlivé jest takto smýšleti o všech vás; proto že vás mám v srdci i v svých okovách a v obraňování i v utvrzování evangelia, že jste vy všickni účastníci radosti mé. Svědek jest mi zajisté Bůh, kterak po všech vás toužím láskou Ježíše Krista. A za to se modlím, aby láska vaše víc a více se rozmáhala v umělosti a ve všelikém smyslu: abyste zkusili lepších věcí, byste upřímí a bez úrazu byli ke dni Kristovu, naplněni jsouce ovocem spravedlnosti skrze Ježíše Krista k slávě a chvále Boží.

Výklad.

Svatý Pavel přišel se Silvánem, Timotheem a Lukášem do města Filipy, a kázal tam svaté evangelium. Filipenští je slyšeli, přijali, a stali se horlivými křesťany. Oni co křesťané nejen u víře své trvali, v ní se zdokonalovali, podle ní živi byli, i když pro ni trpěli, nýbrž také k rozšíření víry křesťanské všemožně přispívali a to dílem dobrým příkladem,

dílem vroucí modlitbou, dílem značnými peněžitými příspěvky, jimiž svatého apoštola a jeho pomocníky při hlásání svatého evangelia podporovali. Na základě toho všeho povstala v svatém apoštolu silná důvěra, že oni s Boží pomocí ve své horlivosti až do konce setrvají. Píše o tom takto:

Bratří! Doufání mám v Pánu Ježíši, že, kterýž začal v vás dílo dobré, dokoná (je) *až do dne Krista Ježíše*: nepraví, že má jistotu, nýbrž že má doufání, naději, důvěru; a nepraví, že on v nich začal dílo dobré, ani, že oni začali v sobě dílo dobré, nýbrž že Bůh v nich začal dílo dobré, a jak v nich začal dílo dobré? tak, že je milostí svou předešel, že rozum jejich osvítil, vůli jejich posilnil, srdce jejich pohnul k pozornému slyšení, k ochotnému přijímání, k horlivému ostříhání a zachovávání slova Božího; a že je až dosavád milostí svou provází, a v horlivosti jejich rozhojňuje. Svatý apoštol sice také v nich začal dílo dobré; neb byl první, jenž jim slovo Boží kázal; ale coby bylo kázaní jeho prospělo, kdyby byl Bůh dobrého díla v nich nezačal, a srdce jejich kázaní jeho neotevřel? On by byl nadarmo kázal, protože uším hluchým, srdcím zavřeným. Uspěch kázaní jeho závisel na Božím milostivém začetí díla dobrého. A oni sice také začali v sobě dílo dobré, protože s největší, nejradostnější ochotností slovo Boží z úst apoštolových slyšeli, přijali a plnili; ale kdo k tomu vůli jejich upravil? to nebyli ani oni, ani nikdo jiný z lidí, nýbrž Bůh sám jediný. Oni začali v sobě dílo dobré, ale ponévadž je Bůh v nich začal; oni by ho byli v sobě nezačali, ba ani nemohli začíti, kdyby ho byl Bůh v nich nezačal. Jejich začetí díla dobrého v sobě záviselo na Božím milostivém začetí díla dobrého v nich. A tak se to se všemi dobrými, křesťanskými, záslužnými děly a skutky má a míti bude i budoucně; všecky vesměs závisejí na předcházející a sprovázející milosti Boží. Čeho dobrého v člověku Bůh nezačne, toho člověk v sobě začíti nemůže, tak že Bůh, jako ve všem všudy, tak také a obzvláště v začínání dobrého v člověku první jest.

Než apoštol doufá, že Bůh, kterýž začal v nich dílo dobré, v nich je dokoná; ovšem že dokoná, neboť by ho nezačínal, kdyby ho dokonati nechtěl; a když je Bůh dokoná, dokonají je také oni, arciť ne bez Boha, nýbrž s Bohem a Bůh s nimi; ale oni by ho nedokonali a nemohli dokonati, kdyby ho nedokonal Bůh, anebo co totéž jest, kdyby jim nedal

v něm setrvati až do konce. O veliká to milost, důležitý to dar — milost, dar setrvanlivosti až do konce! Od toho daru závisí věčné spasení; nebo praví Pán Ježíš: „Ale kdo setrvá až do konce, ten spasen bude“ (Mat. 24, 13), to jest, ne kdo dobré dílo začíná, ani kdo v dobrém díle pokračuje a prospívá, ale kdo v dobrém díle až do konce setrvá, což se ovšem bez daru setrvanlivosti státi nemůže. Ó kýžby jedenkaždý o tento dar pečoval, sobě ho na Bohu vyprošoval, konání dobrých skutků hodným se ho činil! a to tím více, jelikož nikdo na jisto neví, zdaliž ten dar od Boha má, čili nic, a neví toho proto, aby nezpyšněl, ale s bázní a s třesením spasení své konal (Filip. 2, 12). A kdy že v nich Bůh začaté dílo dobré dokoná? až do dne Krista Ježíše, až do dne, v který Kristus Ježíš s nebe přijde s mocí velikou a s velebností, a odplatí jednomu každému podle skutků jeho, dobrým podle dobrých, zlým podle zlých, to bude den jeho, den největší slávy jeho, den poslední, den obecného, veřejného soudu. Co má dobrého dokonáno býti, musí do toho dne dokonáno býti; co nebude do toho dne dokonáno, nebude nikdy více dokonáno, protože pak žádného více času ke konání dobrého nebude. Tento den představoval apoštol Páně Filipenským křesťanům, jakoby již blízko byl, což také mohl, poněvadž nevěděl o něm, kdy nastane; a tento den může sobě každý představovati tak blízký, jak chce, aniž v tom pochybí, poněvadž o něm neví, kdy nastane (Mar. 13, 32); čím bližší ho kdo sobě představuje, tím líp, protože tím mocněji povzbuzen bývá k pilení dobrého, aby snad od posledního dne nebyl překvapen, kde pak všemu činění a pilení bude konec.

Tak vyjádřil apoštol Páně své o Filipenských smýšlení, doufaní, nadání, a to bylo zajisté spravedlivé, hodné, slušné, náležité, jakož tu také sám praví: *jakož mi spravedlivé jest takto* — co nejlépe — *smýšleti o všech vás* — toho nejlepšího nadíti se do všech vás, obzvláště vašeho v započatém dobrém díle setrvání až do konce; *proto že vás mám v srdci* — srdečně vás miluji; a víte, že láska všeho se naděje (1. Kor 1, 6) — a že vás srdečně miluji — *i v svých okovách*, — které mne dnem a nocí tíží, svírají, ve všech údech bolest mi dělají, abych ani o jiných trápeních — hladu, žízni, zimě nahotě atd. nemluvil, tak žeby nebylo divu, kdybych vá pro samé těžkosti a bolesti vypouštěl ze srdce, kdyby v tra

ném, mučivém stavu mém má láska k vám slabla, chladla, ynula. Ale nehyne, nechladne, neslabne; mám vás pořád srdci, miluji vás i v svých okovách, — *i v obraňování v utvrzování evangelia*, — mnohý snad myslí, že mám žaláři dlouhou chvíli, že nevím z dlouhé chvíle co sobě počíti, a já jsem zatím od rána až do noci zaměstnán; tu i jest evangelium proti nepřátelům jeho obraňovati, zaávati, hájiti, útoky jejich odrážeti, námitky vyvraceti, tu i zase jest evangelium vykládati, vysvětlovati, pravdu jeho ikazy, svědectvími potvrzovati, z pochybností vyvoditi, ázky rozřešovati atd. a to i veřejně i soukromě, před udem i krom soudu, proti židům i proti pohanům, tak by nebylo s podivením, kdyby pro samé namáhání ducha á láska k vám na své vroucnosti, stálosti ujmu trpěla; ale a netrpí nižádné, ona pořád vroucná, stálá jest.

Toto dvojí, totiž mé ustavičné utrpení a z rozličných an rozličným spůsobem na mne naléhání jakoby se bylo iklo, aby vás mermomocí z srdce mého vyrvalo; ale neohlo, a podnes nemůže; až podnes vás mám v srdci svém, podnes vás upřímně a vroucně miluji; a víte-liž, proč vás k miluji? proto, — *že účastníci radosti mé všickni vy jste.* á radost anebo raději řeknu od Boha mně daná milost jest angelium, a to jest, jak jistotně vím, také vaše radost, to ké vy považujete za milost od Boha vám danou; má rast jest za evangelium trpěti, i vy za ně rádi trpíte, týž j majíce, jakýž jste při mně i viděli i nyní o mně slyšíte ilip. 1, 29. 30); má radost jest evangelium obraňovati utvrzovati, a vy k obraňování a utvrzování evangelia svým brým příkladem, svými modlitbami a podporami nápoconi jste. Tak jste účestníci radosti mé, milosti mně dané Boha, a proto vás miluji, ne slovem ani jazykem, ale utkem a pravdou vás miluji.

Svědek jest mi zajisté Bůh — vševědoucí, jenž zkoumá lce a ledví mé, kterak vás všecky miluji, a — *kterak po ch vás toužím láskou* — v útrobách, v srdci — *íše Krista*, — svědek jest mi, jak velice, opravdově, oucně vás všecky miluji a po všech vás toužím láskou a thou ne svou, ale, což mnohem a nepřirovnatelně více a e jest, Kristovou, ovšem také svou, pokudž totiž láska a tha Kristova jest láskou a touhou mou, ale více Kristoa nežli svou, protože bych jí neměl, kdyby Kristus ve

mně nepřebýval, a nerozléval ji v srdci mém, a poněvadž Kristovu, proto křesťanskou, nad kteroužto není a býti nemůže, protože není a nemůže býti nad Kristovu, a toužím po všech vás touhou Kristovou neboli křesťanskou, žádaje sobě k vám přijíti, vás viděti a vám nějakou částku duchovní milosti k potvrzení vašemu uděliti, — *a* — svědek jest mi, kterak — *za to se modlím, aby laska vaše*, — kteráž se účastenstvím v evangeliu tak krásně osvědčila, — *více a více se rozmáhala v umělosti (poznání) a ve všelikém smyslu*: a proč právě láska? proč ne víra anebo některá jiná ctnost? proto že když se rozmáhá láska, rozmáhají se také ostatní ctnosti; nebo láska jest matkou a pěstounkou všech; a proč aby více a více se rozmáhala, rozhojňovala? proto, že když se nerozmáhá, nerozhojňuje, ubývá, stydne, hyne; a aby se rozmáhala v poznání evangelia a ve všelikém smyslu, to jest, ve všelikém smýšlení, soudění, činění, jednání podle evangelia; nebo čím více kdo podle evangelia smýšlí, soudí, jedná, žije, tím více se také o pravdě, svatosti, Božském původu jeho přesvědčuje, tím více je poznává, jakož řekl Pán Ježíš: „Mé učení není mé, ale toho, kterýž mne poslal. Bude-li kdo chtíti vůli jeho činiti, pozná o tom učení, zdali z Boha jest, čili já sám od sebe mluvím“ (Jan 7, 16, 17); a čím kdo více evangelium poznává, tím více se také láska jeho v tom poznání rozmáhá; a k jakému cíli má se to díti? apoštol Páně praví: modlím se za to, aby láska vaše se rozmáhala v poznání a ve všelikém smyslu především k tomu cíli, — *abyste zkusili, uznávali* — a vyznávali, schvalovali — *lepších* — dokonalejší, výbornější — *věcí*, — abyste jich dbali, jich se přidržovali; které to ale věci jsou, určuje později, řka: „Cokoli jest pravého, cokoli poctivého, cokoli spravedlivého, cokoli svatého, cokoli líbezného, cokoli dobré pověsti, jest-li která ctnost, jest-li která chvalitebná kázeň, těch věcí dbejte“ (Filip. 4, 8). Jako totiž láska více a více se rozmáhá v poznání a ve všelikém smyslu, rovněž tak i poznání i všeliký smysl se rozmáhá v lásce. Když se láska v poznání a ve všelikém smyslu rozmohla, pak rozmáhá poznání a všeliký smysl; a když se poznání a všeliký smysl v lásce rozmohl, pak rozmáhá zase lásku; a tak pořád více a více a bez konce.

Ale nejen k tomu cíli, abyste uznávali lepší věci a jich dbali, modlím se za to, aby láska vaše se rozmáhala

poznání a ve všelikém smyslu, nýbrž také a sice hlavně, onečně k tomu, — *abyste nepřímí, čistí a bez úrazu byli ke dni Kristovu*, — abyste se čistí, prostí, prázdní všeho zlého, co Boha něvá a uráží, a čistí, prostí, prázdní všeho zlého, co bližní ráží a pohoršuje, ukázali v den Kristův, v den všeobecné- o soudu, a nejen prázdní všeho zlého, ale také plní všeho obrého, — *naplněni jsouce ovocem* — to jest, skutky — *pravedlnosti* — skutky ve stavu spravedlnosti neboli ospravedlňující milosti vykonanými — *skrze Ježíše Krista* — terýž nám i ospravedlňující milost a pomoc k činění dorých skutků zasloužil, bez něhož nemůžeme ani do stavu pravedlnosti přijíti, ani skutků spravedlnosti konati, jakož ám praví: „Beze mne ničehož nemůžete činiti“ (Jan 15, 5), - *k slávě a chvále Boží* — ovoce neboli skutky spravedlosti zajisté slouží k slávě a k chvále Boží, jako zase Jeíš dí: „Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše obré, a velebí (oslavují, chválí) Otce vašeho, jenž jest nebesích“ (Mat. 5, 16); a jako slouží k slávě a chvále Boží, rovněž tak i k věčné, hojné odplatě.

Obsah.

Chovám o vás důvěru, že v tom dobrém, kteréž jste ačali, s pomocí Boží až do konce setrváte; a zajisté slušno spravedlivo jest, takto o vás smýšleti, poněvadž vás i ve vých okovech i v obraňování a utvrzování evangelia miuji, a proto miluji, že jste účastníci mé milosti. Svědek jest ni zajisté Bůh, jak velice vás miluji a po vás toužím lásou a touhou Pána Ježíše, a za to se modlím, aby láska aše, kterou jste svým účastenstvím v evangeliu tak krásně svědčili, vždy více se rozhojňovala v poznání a plnění vangelia, tak abyste v lásce rozhojněni vždy lepší, dokoalejší věci schvalovali a jich se přidržovali, a konečně se ez hříchu a bez úrazu před soudnou stolicí Kristovou ukáali, jsouce plni skutků spravedlnosti skrze Ježíše Krista slávě a chvále Boží.

Epištola na neděli dvacátou třetí po sv. Duchu.

Epištola k Filip. 3, 17—21 a 4, 1—3.

Bratří! Následovníci moji buďte, a spravujte se podle těch, kteříž tak chodí, jakož máte způsobu naši. Neboť mnozí chodí, o nichž jsem častokrát pravil vám, (nyní pak i s pláčem pravím), že jsou nepřátelé kříže Kristova, jichžto konec jest zahynutí, jichžto Bůh břicho jest: a sláva v zahanbení jejich, kteříž o zemské věci pečují. Ale naše obcování v nebesích jest: odkudž i spasitele očekáváme, Pána našeho Ježíše Krista, kterýž promění tělo ponížení našeho, aby připodobněno bylo k tělu jasnosti jeho, podle působení, kterýmž i může podmaniti sobě všecky věci. Protož, bratří moji nejmilejší a přežádoucí, radosti má a koruno má, tak stůjte v Pánu, nejmilejší! Evodie prosím i Syntychy žádám, aby jednostejně smýšlely v Pánu. Takéť i tebe prosím, soudruhu věrný, pomáhej jim, kteréž se mnou pracovaly v evangeliu s Klimentem a s jinými pomocníky mými, jejichžto jména jsou v knize života.

Výklad.

Bratří! Následovníci moji buďte, a — abyste byli, — *zpravujte se podle těch, kteříž tak chodí,* — obcují, se chovají, — *jakož máte způsobu naši* — vzor náš, jakož jste na nás viděli, že jsme chodili, obcovali, se chovali, když jsme u vás byli, totiž já Pavel, Silván, Timotheus a Lukáš. Každý člověk někoho následuje, byť si toho ani dobře svědom nebyl; a obyčejně následuje každý takových, jaký jest sám, dobrý dobrých, zlý zlých. Následuje-li kdo dobrých, činí to k svému spasení, činí jisté své povolání a vyvolení, připravuje sobě volný přístup do věčného království, protože v dobrém prospívá. (2. Petr. 1, 10. 11). Následuje-li ale zlých, činí to ku své záhubě, zavírá sobě nebe, otvírá si peklo, protože, jak sebe, také jiné pohoršuje a ve zlém utvrzuje. Poněvadž tedy tak mnoho na tom záleží, koho kdo následuje, zdali dobrých nebo zlých: napomíná apoštol Páně,

sv. Pavel, Filipenských, aby následovali toliko dobrých, a sice přede vším a nejvíce jeho samého; a to vším právem, nebo čím kdo lepšího, svatějšího, dokonalejšího následuje, tím líp pro něho, protože tím více a rychleji v dobrém prospívá, tím vyššího stupně svatosti a dokonalosti dosahuje; ale kdo byl jako sv. Pavel? kdo tak svatý, dokonalý? „kteříkoli, píše, jsme dokonalí, tak smýšlejme“ (Filip. 3. 15). Aj, jak se mezi dokonalé počítá! A když on sám, jenž tak pokorně o sobě smýšlel, a pro své hříchy, obzvláště pro své pronásledování církve před Bohem i před světem hluboko se kořil, když, dím, on sám mezi dokonalé se počítal, musela zajisté dokonalost jeho velmi veliká, neobyčejná býti, sic by se byl o ní ani nezmínil. A hle, ani s touto tak velikou, neobyčejnou dokonalostí svou nebyl spokojen, ale usiloval o větší, hnal se po větší, jak zase o tom píše: „Ne že bych již dosáhl, anebo dokonalý byl, ale běžím, zdali bych nějakým způsobem uchvátil, načež i uchvácen jsem od Krista Ježíše (snažím se dostihnouti Krista, jako on mne dostihl, a milostí svou k sobě obrátil). Bratří, já nemám za to, že bych byl (cíle) dosáhl: ale to jedno (činím), že na ty věci, kteréž jsou zadu (na všecko dobré, co jsem učinil), zapomínaje, k těm pak, kteréž jsou s předu, úsilně chvátaje k uloženému cíli běžím, k odplatě svrchovaného povolání Božího skrze Ježíše Krista“ (Filip. 3, 12—14).

A pro snadnější následování jeho samého napomíná Filipenských, aby následovali také soudruhů, pomocníků jeho, totiž Silvána, Timothea a Lukáše, kterýžto poslední u nich nejdéle meškal, a v evangeliu pracoval, a vůbec aby se zpravovali podle pravých, dokonalých křesťanů, o nichž vědí, že jeho a soudruhů jeho následují, a že se život jejich s životem jeho a soudruhů jeho srovnává; podle těch a jenom podle těch aby se zpravovali.

Neboť mnozí — z křesťanů bohužel — *chodí, o nichž jsem* — při svém u vás pobytu, chtěje vás před nimi vystříhati, ne jednou, ale — *častokrát pravil vám* (*nyní pak i s pláčem pravím*), *že jsou nepřátelé kříže Kristova*, — že co nepřátelé kříže Kristova chodí, obcují, že nechtějí sebe sami zapříti, a kříže svého vzíti a s křížem Krista Pána následovati, jakož on sám velí, řka: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne“ (Mat. 16, 24); ale že se tělu svému a nezřízeným, podlým, slepým

žádostem jeho zcela oddávají a poddávají, jim ve dne i v noci slouží a otročí, v nich srdce své, duši svou, mysl svou a vše, co v sobě lepšího mají, pohřižují a utápějí, že jsou živi, jako by kromě těla a nečistých žádostí jeho nic jiného, vyššího v sobě neměli, — *jichžto konec* — konečný osud, podíl — *jest* — věčné — *zahynutí*, — věčná smrt, věčné z království Božího a Kristova vyloučení, věčné od tváře Boží a Kristovy zavržení, věčné temnosti, věčný pláč a skřípění zubů (Mat. 8, 12); a jaký jiný mohl by jejich konec býti, nežli hynoucího, smrtelného těla jejich, když podle těla a jenom podle těla živi jsou?

Mohl by a měl by býti, a byl by konec jejich zcela jiný, kdyby chodili tak, jak máte způsobu naši, kdyby chodili co přátelé kříže Kristova, kdyby sebe sami zapřeli a kříž svůj vzali a s křížem Krista následovali, byl by konec jejich nejvýš radostný, totiž věčné spasení, věčný život, věčné s Bohem a Kristem spojení, věčné na tvář Boží a Kristovu patření, věčné v království Božím a Kristově plesání a prozpěvování; ale že nechodí tak, že chodí jako nepřátelé kříže Kristova, nebude a nemůže býti konec jejich leč nejvýš strašlivý — věčné zahynutí, — *jichžto bůh břicho jest* — bůh člověka jest totiž to, co člověk za nejpřednější, nejmilejší pokládá, čemu nejvíce, nejraději, anebo jediné slouží, nechť to ostatně cokoliv jest; oni za nejpřednější, nejmilejší pokládají břicho, břichu nejvíce, nejraději, ba jediné slouží; břicho tedy jest bůh jejich. Jiného Boha kromě břicha nemají a neznají; kdyby jiného Boha měli a znali, také by ho milovali a jemu sloužili; poněvadž ho nemilují a jemu neslouží, také ho nemají a neznají, jsou tedy bez Boha, bezbožní; a konec bezbožných jaký bude? takový, jaký boha, břicha jejich, totiž zkáza, zahynutí; nebo na jiném místě praví apoštol Páně: „Pokrm břichu a břicho pokrmům, Bůh pak i ono i tyto zruší“ (1. Kor. 6, 13); — *a sláva v zahanbení jejich*, — oni hledají slávu ne ve slávě, ale v zahanbení, hledají slávu ne v tom, co slouží k slávě, ale v tom, co slouží k zahanbení jejich, hledají slávu ne v tom, cokoli jest pravého, cokoli poctivého, cokoli spravedlivého, cokoli svatého, cokoli líbezného, cokoli dobré pověsti, jest-li která ctnost, jest-li která chvalitebná kázeň (Filip. 4, 8), ale v tom, cokoli nepravého, cokoli nepoctivého, cokoli nespravedlivého, cokoli nesvatého, cokoli nelíbezného, cokoli zlé pověsti, jest-li která nectnost, jest-li která nechva-

litebná nekázeň, a poněvadž slávu v zahanbení hledají, protož také ničeho jiného kromě zahanbení nezasluhují, a protož se jim také takového zahanbení dostane, že ho nebudou moci ani snésti, že počnou říkati horám: „Padněte na nás!“ a pahrbkům: „Přikrejte nás!“ (Luk. 23, 30) — *kteříž o zemské věci pečují* — jenom o zemské, výlučně o zemské, jako by žádných jiných, vyšších, lepších, o něž by pečovati mohli, nebylo; oni sice vědí, že také nebeské, Božské, věčné věci jsou, o něž by pečovati měli, avšak o ty nedbají, těmi pohrdají.

Jsou-li tedy hodni, aby jich dosáhli? nejsou zajisté, a proto také jich nedosáhnou, a nejen nebeských nedosáhnou, ale i o zemské, o něž pečovali, přijdou, ne-li dříve, alespoň dojista v poslední soudný den, když země se vším, což na ní jest, shoří, a nejen o zemské věci přijdou, ale sami také podobně zemským věcem zahynou, jakož sv. Pavel napsal: „Země zachována ke dni soudu (posledního) a zatracení nešlechetných lidí;“ a hned na to: „Země pak i díla, kteráž jsou na ní, shoří“ (2. Petr. 3, 7, 10). Poněvadž tedy nepřátelé kříže Kristova takoví jsou, a takový jest osud jejich, protož není divu, že sv. Pavel nad nimi plakal, jako Pán Ježíš nad městem Jerusalémem. A když tehdáž nad nimi plakal, ač jich málo, jenom hrstka bylo, co pak by teprv nyní činil, kdyby z hrobu vstal, a uviděl celé a přečetné zástupy? snad by si oči vyplakal, a ani potom plakati nepřestal.

Ale — my, praví křesťané, přátelé kříže Kristova, my ne tak, — *naše obcování v nebesích jest* — totiž s Otcem, Synem a Duchem svatým, s nejblahoslavenější Pannou Marií, s anděly a Svatými Božími, a to skrze víru, kterouž v nebesa a vše, co v nich jest, věříme, skrze lásku, kterouž nebesa a vše, co v nich jest, milujeme, a skrze naději, kterouž do nebes, do slávy Boží, do společnosti andělů a Svatých přijíti se nadějeme; ovšem, že toto naše obcování v nebesích neúplné, nedokonalé, počátečné jest, jelikož toliko srdcem, duší, myslí, ne také tělem obcujeme v nebesích; nebo tělem sme na zemi drženi, abychom tu vykonali a vytrpěli, co nám Bůh náš k vykonání a vytrpění uložil, a vykonáním, vytrpěním toho abychom sobě úplného, dokonalého, věčného, na nejvýš blaženého obcování v nebesích zasloužili; ač ale nedokonalé, jest přece pravé, radostné, záslužné, k do-

sažení dokonalého obcování v nebesích potřebné: *odkudž* — dle daného nám zaslíbení (Skutk. Apošt. 1, 11.) — *i spasitele* — toužebně — *očekáváme, Pána našeho Ježíše Krista, kterýž* — co spasitel — *promění* — přemění, přetvoří — *tělo ponížení našeho* — to jest tělo, kteréž ponížení naše ve slepotě, hluchotě, němotě, chromotě a v jiných nesčíslných nedostatcích, neduzích, bolestech, nemocech, obzvláště ve smrti na odiv nosí a přetvoří je k tomu cíli a konci, — *aby* — nejen toho ponížení a všeho, v čem to ponížení se spatřuje, vší slepoty, hluchoty, němoty a t. d. dočista zbaveno, alebrž také — *připodobněno bylo k tělu jasnosti jeho*, — té jasnosti, kteráž se objevila na těle jeho, když se na hoře Táboře před třemi učedníky svými proměnil, když se zastkvěla tvář jeho jako slunce, a roucho jeho učiněno jest bílé jako sníh (Mat. 17, 2.), a připodobněno jsouc k tělu jasnosti jeho, aby, jakož nyní veškerému světu na odiv staví ponížení naše, rovněž tak i potom veškerému světu na odiv stavělo povýšení naše, mnohem, nepřirovnatelně větši, slavnější, trvanlivější povýšení nežli ponížení naše, protože povýšení věčné, ponížení časné, — *podle působení, kterýmž i může podmaniti* — a podmaní — *sobě všecky věci* — všecky na nebi a všecky na zemi, celé nebe a celou zemi, jakož zaslíbil, řka: „Nebe a země pominou“ (Mat. 24, 35.) a rozumí se při tom: a nové nebe a nová země nastanou; a jakož sv. Petr tvrdí: „Nového pak nebe a nové země podle zaslíbení jeho čekáme, ve kterýchž spravedlnost (jenom spravedlnost, ne také, jako nyní, nepravost) přebývá“ (2. Petr. 3, 13.).

Nebo když může podmaniti a podmaní sobě, to jest přemění, přetvoří, obnoví, oslaví všecky věci, nebe i zemi, může zajisté podmaniti a podmaní sobě, to jest přemění, přetvoří a k tělu jasnosti své připodobní také tělo naše; nebo ku podmanění sobě všech věcí jest mnohem mocnějšího působení zapotřebí, nežli ku podmanění sobě toliko těla našeho. A podmaněním sobě těla našeho dokoná, dovrší naše spasení. Nyní totiž podmaňuje sobě — přeměňuje, přetvořuje a k duši svatosti své připodobňuje naši duši; když pak v poslední den s nebe přijde a podmaní sobě také tělo naše, budeme celí dle duše i těla jemu podmaněni, připodobněni. A tak bude podmanění těla našeho dokonání našeho spasení neboli blahoslavenství.

Protož, bratří moji nejmilejší a přežádoucí, radosti má a koruno má, tak stůjte v Pánu, nejmilejší! Hle, jak je miloval a po nich toužil, aby jim nějakou částku duchovní milosti udělil, tak že je bratřími svými nejmilejšími a přežádoucími nazval! Hle, jak se nad nimi radoval a jimi se poctěným, povýšeným, oslaveným cítil a jak hojnou v nebi odplatu za jejich na víru obrácení sobě sliboval, tak že je radostí svou a korunou svou jmenoval! A když je tak krásně pojmenoval a obzvláštní lásku svou jim vyjádřil a je o ní ujistil, a nepochybně také ku podobné lásce je roznítil a k následujícímu napomenutí připravil a naklonil, pak jich teprv napomenul, řka: tak stůjte v Pánu! tak, jak máte způsobu naši, příklad náš, totiž můj a pomocníků mých a jiných pravých křesťanů, tak stůjte, trvejte v Pánu Ježíši! Nedejte se v něm nižádným, sebe silnějším pokušením, sebe krutějším protivenstvím, sebe bolestnější ztrátou zviklati, od něho odloučiti, ale setrvejte v něm, u víře v něho, v důvěře, lásce a věrnosti k němu až do konce. Nebo víte, že Pán Ježíš řekl: „Kdo setrvá až do konce, ten (a jenom ten) spasen bude“ (Mat. 10, 22.).

A jako by jim byl vroucí lásky své ještě dost nevyjádřil a chtěl, co schází, doplniti, a jako by jim chtěl napomenutí své láskou svou ještě více usnadniti a osladiti, ještě jednou je tak, jak dříve pojmenoval: Nejmilejší! A nyní se obracuje ke dvěma ženám křesťanským, snad jáhenkám ve službě církevní postaveným, které se sice v rozšiřování svatého evangelia nemálo vyznačily, ale za nějakou nám neznámou příčinou se rozdvojily, a prosí je, aby všelikou hádku a různici mimo sebe pustily a jednomyslné, jednosvorné vespolek byly, řka: *Evodie prosím i Syntychy žádám, aby jednostejně smýšlely v Pánu* — Ježíši, aby se nezdálo, jako by každá jiného Pána měla a poslouchala, ježto obě toliko jednoho a téhož Pána mají, anebo aby se nezdálo, že Pán rozdělen jest, ježto rozdělen není. Jeden a týž Pán vymáhá jednotu ve smýšlení, jednání a činění, a to nejen u Evodie a Syntychy, ale vesměs u všech křesťanů.

Aby tím spíše jednostejně smýšlely a jednaly v Pánu, obracuje se také k jednomu soudruhu svému ve Filipech, nepochybně k pastýři duchovnímu, knězi nebo biskupu, a prosí ho, aby jim k jednomyslnosti a jednosvornosti poučením, napomenutím, radou, modlitbou a jak jinak může,

pomáhal, a udává toho příčinu, že ony při rozšiřování evangelia pomáhaly jemu. Praví totiž: *Takét i tebe prosím, soudruhu věrný, pomáhej jim, kteréž se mnou pracovaly v evangeliu* — pro ně boje podnikaly, protivenství, pronásledování snášely, a nejen se mnou, ale také — *s Klimentem* (napotom Římským biskupem neboli papežem) *a s jinými pomocníky mými, jejichžto jména jsou ve knize života*, — jenžto za své věrné, horlivé pracování a pomáhání v evangeliu a za všecky ostatní zásluhy své dostanou život věčný. A když jména pomocníků apoštolových zaznamenána byla ve knize života, není pochybnosti, že i jména těchto dvou pomocnic jeho v téže knize zaznamenána byla; ale bylo se co obávati, aby pro jejich rozdvojení, kdyby dlouho trvalo, jejich jména z ní zase vymazána a jejich naděje k životu věčnému zmařena nebyla; a protož tak snažně prosil apoštol věrného soudruha svého, aby jim k jednomyslnosti a jednosvornosti všemožně pomáhal a před takovým zlým, jako jest ztráta života věčného, jich ochránil.

Obsah.

Buďte následovníci moji a obcujte dle příkladu našeho jako přátelé kříže Kristova, ne dle příkladu těch, o nichž jsem vám často pravil a nyní i s pláčem pravím, že jsou nepřátelé kříže Kristova a že jejich konec jest zahynutí, protože jejich bůh jest břicho, a sláva v hanbě jejich, a že jedině o časné věci pečují. Ale naše obcování a pečování jest v nebesích, odkudž i spasitele očekáváme, Ježíše Krista, kterýž ponížené, smrtelné tělo naše v povýšené, nesmrtelné přetvoří a k oslavenému tělu svému připodobní. A protož, bratří moji nejmilejší a přežádoucí, radosti má a koruno má, dle příkladu našeho stůjte v Pánu Ježíši! Evodie pak a Syntychy prosím, aby jednomyslné a jednosvorné byly; i také tebe prosím, věrný soudruhu můj, abys jim k jednomyslnosti a jednosvornosti pomáhal, protože ony v rozšiřování evangelia pomáhaly mně a netoliko mně, ale i Klementovi a ostatním pomocníkům mým, kteříž za své pomáhání život věčný obdrží.

Sv. Jakub mladší.

Epištola na neděli 24. (poslední) po svatém Duchu.

Epištola k Kolos. 1, 9—14.

Bratří! Nepřestáváme modliti se za vás a žádati, abyste byli naplněni známostí vůle jeho, ve vší moudrosti a rozumnosti duchovní, abyste chodili hodně, Bohu ve všem se líbíce, v každém skutku dobrém ovoce vydávajíce a rostouce v známosti Boží, všelikou posilou utvrzeni jsouce podle moci jasnosti jeho; ve vší trpělivosti a v dlouhočekání s radostí děkujíce Bohu Otci, kterýž hodny nás učinil v podílu dědictví svatých v světle; kterýž vytrhl nás z moci temnosti a přenesl do království milovaného Syna svého, v němž máme vykoupení a odpuštění hříchů skrze krev jeho.

Výklad.

Bratří! Nepřestáváme — já a Timotheus — *modliti se za vás* — a proč nepřestávali modliti se za Kolossenské křesťany? protože jim na tom záleželo, aby od Boha vyslyšeni byli. Komu opravdu na tom záleží, aby od Boha vyslyšen byl, ten nepřestává a nemůže přestati se modliti, dokud vyslyšen není. Jen ten přestává a může přestati, komu na vyslyšení modlitby jeho málo záleží anebo nic nezáleží. Modlí-li se u př. rodičové za nezdárné dítě své, aby je Bůh na dobrou cestu obrátil; kterakž by medle mohli přestati za ně se modliti, dokud ho na dobré cestě nevidí, jestliže jim opravdu, skutečně na tom záleží, aby je na dobré cestě viděli? Oni nepřestávají za ně se modliti, byť sebe déleji žádného vyslyšení nedocházeli. O svaté Monice víme, že se sedmnácte let za svého u víře bloudícího syna Augustina modlila. Bůh nechává někdy na vyslyšení modlitby dlouho čekati, aby zkusil vytrvalost její. Kdokoliv tedy za jiné se modlí, a to má zajisté každý křesťan, nechť nepřestává se modliti, a byť se mu třeba sebe více zdálo, že se nadarmo modlí, nechť se přece nepřestává modliti; a zajisté, že ho Bůh, až zkusí vytrvalost modlitby jeho, vyslyší. Svatý Pavel a Timotheus také nepřestávali se modliti za Kolossenské křesťany, jakož tu stojí:

Nepřestáváme modliti se za vás — *a prositi, abyste byli naplněni známostí vůle jeho*, — ne aby známosti vůle Boží teprv nabyli, anebo v ní jakkolivěk prospívali, nebo oni ji již měli, a také v ní prospívali, ale aby jí naplněni byli; jako oulové naplněni bývají medem, jako nádoby mastí, jako skříně pokladem, jako stromy květem, jako řeky vodou, tak aby naplněni byli známostí vůle Boží, a ne jakoukoliv, ale dokonalou známostí, a dokonalou proto, aby mohli vůli Boží dokonale plniti; nebo čím dokonaleji kdo vůli Boží zná, tím dokonaleji může ji také plniti, a o to se tu hlavně jedná, o dokonalé plnění vůle Boží, také sice o dokonalou známost, ale jenom za tou příčinou, že jest ji k dokonalému plnění vůle Boží nevyhnutelně potřebí; nebo kdo vůle Boží nezná, kterak pak ji může plniti? a kdo jí dokonale nezná, kterak ji může dokonale plniti?

A přec jest množství křesťanů takových, kteříž se s lecjakou, třebas toliko ve školách nabytou, a nad to dávno zapomenutou známostí vůle Boží spokojují, a protož také nikdy na kázaní, na křesťanské cvičení nejdou, a nikdy náboženské knihy do ruky nevezmou, kterak pak ti mohou vůli Boží plniti?

Kdyby ji měli plniti, museliby ji znáti. Avšak pouhá známost vůle Boží k plnění jí nestačí; nebo mezi známostí a plněním vůle Boží utvrzena jest hříchem dědičným veliká propast, a hříchy skutečné dělají ji ještě větší, tak že není možná, přes ni od známosti vůle Boží k plnění vůle Boží přejíti, lečby ta propast vyplněna byla, anebo přes ni most byl udělán, aby se mohlo přejíti. A kdo ji vyplňuje nebo kdo dělá přes ni most?

Duch svatý dary svými, zejmena darem moudrosti a rozumnosti; nebo moudrost jest dar všecko to, v čem vůle Boží vyslovena, vyjádřena jest, totiž svaté evangelium, život a učení Pána Ježíše, tajemství a články víry, přikázání Boží, vůbec to, co církev svatá k věření předkládá a co zachovávati učí, dokonale poznávati, sobě přivlastňovati, sobě oblibovati, za největší poklad, štěstí, blaženost pokládati, a rozumnost jest dar všeho toho, co moudrý poznává a sobě oblibuje a za obzvláštní klenot považuje, k vyplňování vůle Boží neboli k vlastnímu mravnému vzdělání, prospívání, zdokonalení upotřebovati, užívati, a protož tu také stojí: abyste byli naplněni známostí vůle jeho, — *ve vší* — vše-

možné, dokonalé — *moudrosti a rozumnosti duchovní* — od Ducha svatého darované, spůsobené, kteráž se od obyčejné, lidské moudrosti a rozumnosti velice liší, a ji nesmírně převyšuje, kteréž sobě také nikdo sebe větším vynasnažením bez pomoci Ducha svatého zjednati, opatřiti nemůže; a proč ve vší moudrosti a rozumnosti duchovní? *abyste* — na základě této moudrosti a rozumnosti duchovní mohli choditi a — *chodili* — obcovali — *hodně* — důstojně, přiměřeně, tak jak se to s vůlí Boží srovnává, abyste podle vůle Boží, podle přikázání Božích živi byli, — *Bohu ve všem* — smýšlení, žádání, mluvení, jednání a činění — *se líbíce*, — podobně Pánu Ježíši, v němž si Bůh Otec zalíbil, protože on, co Bohu Otci libého bylo, vždycky činil (Mat. 3, 17; Jan 8, 29), — *v každém skutku dobrém ovoce vydávajíce*, — nejen v některém, nýbrž k každém, nechť to modlitba anebo půst anebo almužna anebo některý milosrdný skutek tělesný, na př. lačného nakrmiti, žíznivého napojiti, nahého odíti atd.; anebo duchovní, na př. hřešícího pokárati, neumělého poučiti, zarmouceného potěšiti atd., v každém skutku dobrém, jejž můžete vykonati, ovoce vydávajíce a tak dobrým stromům, jenž dobré ovoce nesou, se podobajíce (Mat. 7, 17) — *a* — vykonáváním dobrých skutků, vydáváním dobrého ovoce — *rostouce v známosti Boží* — a tak opět stromům, jenž rostou, a vždy hojnějšího a lepšího ovoce vydávati slibují, se podobajíce; a dále — *všelikou posilou utvrzeni jsouce podle moci jasnosti jeho ke vší trpělivosti a k dlouhočekání*, — tak aby žádného, sebe většího soužení, sebe těžšího kříže, žádných sebe tvrdších a lítějších nepřátel a pronásledovníků nebylo, jichž byste s trpělivostí i s dlouhočekáním snášeti nemohli.

Nebo poněvadž i vy, jako vůbec všickni křesťané, skrze mnohá soužení do království Božího vcházeti musíte podobně Pánu Ježíši, jenž skrze mnohá soužení do slávy své všel (Sk. Apošt. 14, 21 a Luk. 24, 26), protož také na vás Bůh rozličná soužení dopouští, nejen taková, kteráž vesměs lidem jsou společná, jako nedostatky, chudoba, nemoce, krupobití, povodně, neúroda atd., nýbrž i obzvláštní, o nichž ani Židé, ani pohané nic nevědí, totiž soužení pro jméno Kristovo, pro víru, pro spravedlnost podle předpovědi Kristovy: „Blahoslavení jste, když vám budou zlořečiti a protivenství činiti a mluviti všecko zlé proti vám lhouce, pro mne“ (Mat. 5, 11); a dle slov Petrových: „Nejmilejší, nedivte se sou-

žení, kteréž se vám k zkoušení děje, jako by se vám něco nového přihodilo; ale majíce podíl v utrpeních Kristových radujte se, abyste při zjevení slávy jeho radovali se s plesáním“ atd. (1. Petr. 4, 12 atd.). A k snášení takových, i sebe větších a delších soužení máte vší trpělivosti, odevzdanosti do vůle Boží, a dlouhočekání na usmyšlení sobě nepřátel svých a na ustání jejich ve zlém zapotřebí, a ke vší trpělivosti a dlouhočekání máte zase nevyhnutelně zapotřebí všeliké posily, všeliké posily v největší míře, v nejvyšším stupni, všeliké posily podle moci a síly jasnosti, slávy, velebnosti Boží. Bez takovéto nadpřirozené, svrchované posily Boží brzy byste zajisté pod břemenem soužení a zármutků svých klesali a hynuli, co neviděti byste vší trpělivosti a dlouhočekanlivosti pozbyli, a na kraji malomyslnosti a zoufanlivosti se octli; a konečně — *s radostí dekujíce Bohu Otci, kterýž hodny nás učinil podílu v dědictví svatých* — těch, co jsou na zemi, to jest, křesťanů.

V čem záleží toto dědictví? *v světle* — v světle svatého evangelia, křesťanského, katolického náboženství; neb to jest světlo, které nás osvěcuje a světlem činí před lidmi svíticím, aby viděli skutky naše dobré a velebili Otce našeho, kterýž jest v nebesích (Mat. 5, 16); a tím, že nás hodny učinil podílu v dědictví svatých, co jsou na zemi, neboli křesťanů, učinil nás také hodny podílu v dědictví svatých těch, co jsou na nebi, a to dědictví záleží také v světle, ve věčném světle, neboli ve věčném, nebeském blahoslavenství, ovšem teprv dle naděje, ne dle skutečnosti, jakož psáno jest: „V naději spaseni jsme“ (Řím. 8, 24); ale dle takové naděje, kteráž nezahanbuje (nesklame) (Řím. 5, 5). Považme, jaká to milost jest! My jsme byli nehodni, zcela nehodni podílu v dědictví svatých ve světle pro množství hříchů svých, a nemohli jsme se ho hodnými učiniti, protože jsme se nemohli sami od sebe hříchů svých zbaviti; a hle, Bůh Otec se nad námi smiloval, a beze všech zásluh našich, z pouhé, neskončené lásky své hodny nás učinil podílu v dědictví svatých nejen těch, co na zemi jsou, ale také těch, co na nebi jsou, a nejen ve světle evangelia, ale také v světle života věčného. Kdož by z takové milosti Bohu Otci s radostí neděkoval?

A to není ještě všecko, Bůh Otec učinil ještě více, jako sv. apoštol tu praví: *kterýž vytrhl nás z moci temnosti*

— nevědomosti, nevěry, nepravosti, bezbožnosti pohanské, z moci a říše knížete temnosti, úhlavního, nanejvýš nenáviděného nepřítele a protivníka svého, ďábla, — *a přenesl* — na křtu svatém — *do království* — kteréž jest na zemi, totiž do církve nanejvýš — *milovaného Syna svého* — a tím, že nás vytrhl z moci temnosti pohanské, vytrhl nás také z moci temnosti ďábelské, pekelné, z říše záhuby, smrti věčné, a tím, že nás na křtu svatém přenesl do království milovaného Syna svého, kteréž jest na zemi, neboli do církve, přenesl nás také do království milovaného Syna svého, kteréž jest v nebesích, a kterémuž na věky konce nebude, ovšem že toliko, jak již řečeno, dle naděje, ale takové, kteráž nezahanbuje, nesklame. A opět považme, jaká to milost! My vězeli a hynuli v moci temnosti pohanské co nejbídnější otroci, a nemohli jsme si z ní nikterak pomoci, a protož bychom byli museli v ní až do smrti vězeti a hynouti; a po smrti byli bychom se do moci ještě nevyslovitelně hroznější dostali — do moci temnosti pekelné, věčné, kde bude pláč a skřípění zubů (Mat. 8, 12). A hle, Bůh Otec nad námi se smiloval, a beze všech zásluh našich, přese všecky hříchy a nepravosti naše, z pouhé, neskončené lásky své vytrhl nás z moci temnosti a to jak pohanské, tak také ďábelské, pekelné, jak časné, tak také věčné, a přenesl nás do království milovaného Syna svého, a to jak do toho, co jest na zemi, tak také do toho, co jest v nebesích. A z takovéto nevypravitelné milosti kdož by Bohu Otci neděkoval s radostí?

Bůh Otec přenesl nás do království milovaného Syna svého, — *v němž máme vykoupení a odpuštění hříchů skrze krev jeho*, — a protože v něm máme vykoupení, to jest, odpuštění hříchů skrze krev jeho; neboť nám vykoupení, hojné, přehojné vykoupení, to jest, všech hříchů a všech trestů odpuštění nevinnou, předrahou krví svou, na kříži prolitou, zasloužil, zjednal, vydobyl, jakož sám nejednou řekl: „Syn člověka nepřišel, aby si sloužiti dal, nýbrž aby sloužil i aby život svůj dal na vykoupení za mnohé“ (Mat. 20, 28); a při poslední večeři: „Tatoť jest krev má nového Zákona, kteráž za mnohé vylita bude na odpuštění hříchův“ (Mat. 26, 28). Toto vykoupení neboli hříchů odpuštění jest první ze všech milostí, jest takořka Alfa (počátek) v řadě všech ostatních milostí. Na základě vykoupení učinil nás Bůh

Otec hodny podílu v dědictví svatých v světle; na základě vykoupení vytrhl nás z moci temnosti a přenesl do církve. A když nás na témž základě přenese do nebe, to bude Omega v řadě všech Božích milostí (konec bez konce). Církev sv., nemohouc všech milostí Božích najednou vypočísti, uvodí obyčejně první a poslední: odpuštění hříchů a život věčný, jako na př. v té modlitbě: Smilujž se nad námi všemohoucí Bůh, a **odpustiv hříchy naše**, přiveď nás do **života věčného. Amen.**

Obsah.

Nepřestáváme modliti se za vás a Boha žádati, abyste byli naplněni známostí vůle jeho, ve vší moudrosti a rozumnosti duchovní, a to k tomu cíli a konci, abyste pomocí těchto dvou darů Bohu libý život vedli, podobně stromům dobrým ovoce dobrých skutků vydávajíce a v známosti Boží rostouce, všelikou posilou, moci velebnosti Boží přiměřenou, ke vší trpělivosti a dlouhomyslnosti posilování jsouce, a s radostí Bohu Otci z toho děkujíce, že nás nehodné hodnými učinil podílu v dědictví svatých, v svatém evangeliu, že nás vytrhl z moci temnosti a přenesl do církve milého Syna svého, a to z ohledu na vykoupení, jehož nám krví svou zasloužil.

Díl II.

Epištoly sváteční.

Na den nepoškvrněného Početí blah. Panny Marie.

Řeč z Přísloví 8, 22—35.

Hospodin vládl mnou na počátku cest mých, prvé než byl co činil od počátku. Od věčnosti ustanovena jsem a od pradávna, prvé než země učiněna byla. Ještě nebylo propastí, a já již počata byla; aniž se byly ještě studnice vyprýštily, ani ještě hory u veliké tíži nestály; před pahrbky já jsem se zrodila. Ještě než byl učinil (Bůh) zemi, a řeky a stěžeje okrsku zemského. Když připravoval nebesa, byla jsem přítomná: když dle jistého zákona kolkolem ohražoval propasti: když oblaky upevňoval svrchu, a odvažoval studnice vod: když vůkol kladl moři meze jeho, a zákon ukládal vodám, aby nepřestupovaly mezí svých: když odvažoval základy země, (hned) tehdáž s ním byla jsem, všecko pořádajíc, a kochala jsem se každý den, hrajíc před ním po všechen čas; hrajíc na okrsku země: a rozkoš má (jest), býti s syny lidskými. Nyní tedy, synové, slyšte mne: Blahoslavení (jsouť), kteříž ostříhají cest mých. Slyštež učení, a buďte moudří, a nezamítejte je. Blahoslavený člověk, který mne slýchá, a kterýž bdí u dveří mých na každý den a střeží u veřejí dveří mých. Kdo mne nalezne, nalezne život a dosáhne spasení od Hospodina.

Výklad.

Hospodin — Bůh — *vládl mnou* — dí Moudrost, Slovo, Syn Boží o sobě — měl mne u sebe, choval mne v lůně svém; jako otec aneb matka dítě své v lůně svém chová,

rovněž tak i Bůh mne choval v lůně svém, a to hned — *na počátku* — na samém počátku, ba dávno před počátkem — *cest svých* — činů svých, to jest, — *prvé než byl co činil od počátku.* A když Bůh svou Moudrost v lůně svém měl, prvé než byl co činil od počátku, není to nic jiného než, že ji od věčnosti v lůně svém měl; což tu také Moudrost sama stvrzuje, řkouc:

Od věčnosti — ne jak by si snad někdo myslil: od času, ne; ale od věčnosti, od věčné věčnosti — *ustanovena* — zplozena — *jsem a od pradávna, prvé než země učiněna byla.* Dříve řekla: prvé než byl co činil od počátku, nyní praví: prvé než země učiněna byla. Na počátku bylo učiněno také nebe, jakož psáno jest: „Na počátku stvořil Bůh nebe i zemi" (1. Gen. 1, 1). Ale o nebi tu ještě nemluví, teprv později o něm zmínku učiní. Zde mluví toliko o zemi. A prvé než země učiněna byla, nemohlo býti žádných propastí, moří, žádných studnic, pramenů, žádných hor a pahrbků, nebo kde by byly, když země nebylo? ale Moudrost již byla, jakož tu dí: *Ještě nebylo propastí, a já již počata byla; aniž se byly ještě studnice vyprýštily, ani ještě hory u veliké tíži nestály: před pahrbky já jsem se zrodila. Ještě než byl učinil zemi a řeky a stěžeje* — úhly, strany — *okršku zemského* — totiž východní a západní, polední a půlnoční.

Toto všecko, co tu jmenováno, jako propasti, studnice, řeky, hory, pahrbky, stěžeje, i ostatní, co tu jmenováno není, a na zemi se nachází, jest pozdější než Moudrost. Moudrost jest dřívější než země a všecko, co na ní jest. To všecko jest od času, Moudrost jest od věčnosti, to všecko jest časné, Moudrost jest věčná, to všecko jest od Boha učiněné, stvořené, Moudrost jest od Boha zplozená, zrozená. Veliký tedy, nesmírný jest rozdíl mezi Moudrostí a zemí a vším, co na ní jest. Nic se jí nevyrovná, byť to sebe větší, trvanlivější, krásnější, slavnější bylo. Ona nesmírně, nepřirovnatelně všecko předčí, všecko věčností, vznešeností, krásou, slávou svou převyšuje. A protož by náramný blud, hrozný nerozum byl, s něčím vezdejším, pozemským ji rovnati, a s tím ji jako smísiti. A poněvadž Moudrost, jak již řečeno, dávno před stvořením světa, to jest, od věčnosti byla, byla zajisté také při stvoření světa. A to jest právě, co dále tvrdí o sobě:

Když — Bůh — *připravoval nebesa, byla jsem přítomna*

— připravujíc je s ním: *když dle jistého zákona kolkolem ohražoval propasti* — moře, vody pevnými, tvrdými břehy, a zemi pevnou, tvrdou půdou, kůrou, pevným, tvrdým svrškem, aby se mohlo po ní jako po podlaze volně choditi, na ní obývati, jako nyní po ní volně chodíme, na ní obýváme, byla jsem přítomna, s ním je ohražujíc: *když oblaky upevňoval svrchu,* — aby se tam držely, dolů nespadly, všecko nezatopily, nezpustošily, nepohubily, aby se pod nimi jako pod stropem bezpečně přebývati mohlo, — *a odvažoval studnice vod,* — aby nevydávaly více anebo méně vod, nežli by lidem, zvířatům, stromům, bylinám a zemi potřebno a prospěšno bylo, byla jsem přítomna, upevňujíc a odvažujíc je s ním: *Když vůkol kladl moři meze jeho, a zákon ukládal vodám* — mořským — *aby nepřestupovaly mezí svých* — a nečinily škod náramných: *když odvažoval základy země,* — aby ani těžší, ani lehčí nebyly, než by třeba bylo, aby země v jisté vzdálenosti okolo slunce, i sama okolo sebe se točiti mohla, a ani přílišným horkem, ani přílišnou zimou zkázu nevzala, hned — *tehdáž s ním* — při tom při všem — *byla jsem,* — jak již podotknuto, ne co pouhá, nečinná divakyně, nýbrž co činná, mocná působitelka, tvořitelkyně, — *všecko* — všudy na nebi i na zemi — *pořádajíc* — rovnajíc, z horšího v lepší stav uvádějíc, z temné, pusté, neúhledné, neobydlitelné směsice, z chaosu tento jasný, krásný, bohatý, obydlitelný svět vytvořujíc: *a kochala jsem se každý den* — z tom, co jsem spořádala, první den v světle, ve dnu, druhý den v obloze, v oddělení vod pod oblohou od vod nad oblohou, třetí den v suché zemi, v moři, v bylinách a semenech, v stromoví a ovoci, čtvrtý den v světlech nebeských, v slunci, měsíci, hvězdách; patý den ve velrybech velikých a všelike duši živé a hýbající se ve vodách, v ptactvu nad zemí; šestý den v dušech živých, v hovadech, zeměplazích, zvířatech zemských; posléze a nejvíce v člověku, Adamu a Evě.

A tak jsem se každý den novým a novým kocháním kochala, a kochala jsem se proto, že všecko, co jsem pořádala, bylo dobré, velmi dobré, tomu, k čemu jsem to spořádala, zcela přiměřené, k vypravování cti a chvály Boží dokona uspůsobilé. Kterak bych se byla nekochala, když jsem uslyšela, jak nebesa vypravují slávu Boží, jak obloha zvěstuje dilo rukou jeho, jak den dni vypra-

vuje slovo to, a noc noci oznamuje umění to, totiž moc, moudrost, dobrotu Boží, a jak se zvuk jejich rozchází po vší zemi, a až do končin okršku země slova jejich! Kochala jsem se zajisté a kochám se až podnes, a budu se kochati i budoucně, protože pořád budou nebesa slávu Boží vypravovati, a obloha dílo rukou jeho zvěstovati, a zvuk jejich po vší zemi se rozcházeti. Ó toho ustavičného, nepřetrženého, nekonečného vypravování slávy Boží! O toho ustavičného, nepřetrženého, nekonečného se kochání! Kýž bychom i my lidé slávu Boží vypravovali, aby se i v našem vypravování Moudrost mohla kochati!

Kochala jsem se, dí, každý den, — *hrajíc před ním* (Hospodinem) *po všechen čas, hrajíc na okršku země*: hrajíc dvakrát po sobě opakuje, aby hodně na to upozornila, že ji to spořádání žádné práce, těžkosti nestálo, že to všecko beze všeho namáhání, s největší lehkostí spořádala, a že toho ještě mnohem více a v kratší čas, ba v jednom okamžení spořádati mohla, kdyby byla chtěla. Jaká to moc Moudrosti Boží! Všickni lidé dohromady, i kdyby jich ještě tisíckrát tolik bylo, nejsou s to vší mocí a silou svou, vším rozumem a uměním svým ani jedné jiskřičky, ani jednoho paprsku, ani jedné krůpěje, ani jednoho klásku, ani jednoho broučka, ani jednoho vlásku z ničeho učiniti, a Moudrost co toho učinila! jaké světlo po vší zemi! jakou oblohu nade vší zemí! jaká moře, jezera, řeky na vší zemi! co květin, bylin, lesů, stromů, co semen a ovoce! a na nebi ta ohromná tělesa, slunce, měsíc, hvězdy! a co ptactva v povětří, a co ryb ve vodách! co plazů a zvěře rozličné, a krom toho ještě člověka, otce veškerého lidského pokolení! A to všecko beze vší těžkosti, beze všeho namáhání, to všecko s největší lehkostí, hravě, podobně maličkému dítěti, kteréž si doma před otcem a matkou svou hraje, a při tom se směje, veselí, raduje. Jaká to moc Moudrosti! co jsou všickni lidé proti ní, co všecka moc a síla jejích proti moci a síle její! Hle nebesa i země se všemi ohromnými tělesy a se vším, co na nich jest, nejsou v rukou jejich nic jiného než dětinské hračky. Ona s nimi dělá, co chce, a nic se jí nemůže zprotiviti.

Ale zdá se, že toto: hrajíc před ním po všechen čas, hrajíc na okrsku země, ještě jiný smysl má a sice ten: že Moudrost (Syn Boží, Ježíš Kristus) po všechen čas, to jest,

od počátku světa až do svého příchodu na svět na jevišti ohoto světa velikou, důležitou úlohu, roli hrála, jsouc bez-očtukráte předzvěstována, od rozličných osob představo-ána, v rozličných věcech předobrazena. Předzvěstována na ř. v slovích těch: „Nepřátelství položím mezi tebou a že-ou, a mezi semenem tvým a semenem jejím, onať potře lavu tvou a ty ouklady činiti budeš patě její“ (Genes. 3, 5). A v těch: „Požehnáni budou v semeni tvém všickni árodové země, že jsi uposlechl hlasu mého“ (Genes. 28, 18). A v těch: „Aj, panna počne a porodí syna, a nazváno bude méno jeho Emanuel“ (Isai. 7, 11), a v jiných nesčíslných. Od rozličných osob představována na př. od Adama spícího o zesnulá na kříži, od Abele zavražděného co usmrcená od Židů, od Noé stavitele korábu co vzdělatelkyně církve, od Isáka nesoucího dříví na ramenách na horu Moriji, co nesoucí kříž na horu Kalvarii, od Jakoba tichého, pokoj-ného pastýře co kněžna pokoje, tichá a pokorná srdcem, od Josefa jatého, prodaného, uvězněného, vysvobozeného, pový-šeného co zrazená, odsouzená, ukřižovaná, pohřbená, vzkří-šená, do nebe vzatá, od Mojžíše vysvoboditele lidu israel-ského z Egypta co vysvoboditelka pokolení lidského od hříchů. Jako od mnohých jiných osob, tak i v rozličných věcech předobrazena na př. v stromě života uprostřed ráje, v ko-rábě Noémově, v skopci za rohy v trní visícím, v kameni Jakobově, v holi Mojžíšově, v beránku velikonočním, v man-ně, skále, sloupě, mračnu, hadu měděném na poušti, v sta-rozákonních obětech a mnohých jiných věcech.

A nyní něco přijde, co se nás lidí obzvláště týče, a nad míru potěšitelné jest: *a rozkoš má* — dí Moudrost, jest — *býti se syny lidskými.* Komu by to napadlo, kdo by si to pomyslil, kdyby to tu nestálo? Kdo by tomu uvěřil, kdyby to Moudrost sama neřekla? Rozkoš má jest býti se syny lidskými. Odkud tato rozkoš? zajisté, že ne od jinud, nežli z lásky k synům lidským; nebo kdo koho nemiluje, nená-vidí, nechce s ním býti, nechce ho ani viděti, ani slyšeti, vyhýbá se mu zdaleka, ještoto naopak, kdo koho miluje, rád s ním mluví, obcuje, a čím kdo více koho miluje, tím radši s ním jest, mluví, obcuje. Jaká to tedy láska Moudrosti k synům lidským, kteráž v ní tuto rozkoš plodí, býti se syny lidskými! A odkud taková láska její k lidem? odtud myslím, že jsou k obrazu a podobenství Božímu stvořeni,

že jsou obrazy Boží (Gen. 1, 26). Ona milovala Boha, a milujíc Boha milovala také obrazy Boží. Kdyby byla obrazů Božích nemilovala, ani Boha byla by nemilovala, což ovšem ani možná nebylo.

Z této lásky její k Bohu a obrazům Božím vyprýštila se rozkoš její, býti se syny lidskými. A byla s nimi zajisté: byla s Adamem, ostříhala ho v nevinnosti a spravedlnosti, a když se prohřešil, vyvedla ho skrze pokání z provinění, a dala mu moc, aby panoval nade vším; byla s Kainem, dokud od ní v hněvu svém neodstoupil, a bratrovraždy nespáchal; byla s Noé, a vládla jej opovrženým dřevem, to jest, archou v čas potopy; byla s Abrahamem, uchovala ho bez úhony Bohu, a zachovala jej silného u víře a poslušnosti i v útrpnosti nad synem Isákem; byla s Lothem, a vysvobodila ho utíkajícího z hynoucích bezbožníků, když na patero měst oheň sstupoval; byla s Jakobem, a provedla ho před hněvem bratra Esaua utíkajícího cestami přímými a ukázala mu království Boží, a dala mu známost svatých věcí; byla s Josefem, a prodaného neopustila, ale od hříšníků vysvobodila jej: a sstoupila s ním do jámy, do žaláře, a v okovech ho neopustila, až mu přinesla berlu království, a moc nad těmi, kteříž ho potlačovali; byla s lidem israelským, a vyprostila ho z národů, kteříž utiskali jej, navrátila jim mzdu prací jejich, a provedla je cestou divnou, a byla jim zastíněním ve dne, a místo světla hvězd v noci, přepravila je přes moře červené a provedla je skrze vodu velikou; byla s Mojžíšem, vešla v duši jeho, a spravovala skutky jejich skrze ruce jeho (Moud. 10, 1—21). A tak pořád byla se syny lidskými, i v pozdějších letech a stoletích, a pořád dávala na jevo, že rozkoš její jest, býti se syny lidskými.

Ale to by ještě tak divné nebylo, kdyby byli synové lidští pořád takoví zůstali, jací od Boha stvořeni byli, kdyby byli krásu obrazu Božího neporušenou v sobě zachovali, kdyby se byli pořád v původní nevinnosti, svatosti, spravedlnosti před Bohem leskli; ale známo jest, že oni z nevinnosti, svatosti, spravedlnosti vypadli, že obraz Boží hříchy svými v sobě poskvrnili, znečistili, zohavili. A hle, co mnohem podivnější jest, přece s nimi Moudrost zůstala, nepochybně proto, že ač poskvrněnými, znečistěnými, zohavenými, přece obrazy Božími zůstali. A nejpodivnější jest to, že nejen se syny lidskými zůstala, ale i sama synem lid-

kým, synem člověka býti chtěla, a že se jím v určitý čas kutečně stala, a že jakožto syn člověka krev svou nevin- ou za ně procedila, aby touto krví svou obraz Boží v nich bmyla, očistila, obnovila, okrášlila, ozářila, a v původní istotě, kráse, lesknosti před oči Boží postavila. A co, když o všecko učinila? potom od synů lidských odešla? ó niko- iv, ale zůstává s nimi až dosavád, a zůstane s nimi až do konání světa, jakož byla vyřkla: „Aj! Já jsem s vámi po šecky dny až do skonání světa“ (Mat. 28, 20). A při sko- ání světa přijde opět s nebe u veliké slávě a velebnosti vé, a vezme spravedlivé k sobě a bude s nimi v nebi, slávě, blaženosti věčné, jakož zase přislíbila, řkouc: „Opět řijdu, a pojmu vás k sobě samému, abyste, kde jsem já, i y byli“ (Jan. 14, 3). Ó té nesmírné lásky k synům lid- kým! Ó té přepodivné rozkoše, býti se syny lidskými!

Když Moudrost tak nás miluje, nezasluhuje-liž, abychom i y milovali ji? A když její rozkoš jest, býti s námi, nemá-li naše rozkoš býti, býti s ní? zajisté, že má. A aby byla, tomu tu sama Moudrost napomíná, řkouc: *Nyní tedy, sy- ové, slyšte mne*: jakoby řekla: Nyní víte, co jsem, jaká em, co jsem pro vás učinila, jak velice jsem vás milovala posud miluji, jak ráda jsem s vámi přebývala, a posud řebývám, tedy slyšte mne: *Blahoslavení* (jsou), *kteříž ostří- ají cest mých*, — zachovávají naučení, přikázání má. Nau- ení, přikázání svá jmenuje tu cestami svými, protože ty, nž je zachovávají, k věčnému blahoslavenství vedou, a věčnému blahoslavenství vedouce, již nyní je blahoslave- ými činí; a protož také praví: Blahoslavení, kteříž ostří- ají cest mých.

Ale mají-li jich ostříhati, je zachovávati, musejí je yšeti, znáti; kdyby jich neslyšeli, neznali, kterakž by je chovávati mohli? A protož k slyšení jich tu napomíná, ouc: *Slyšte učení*, — abyste je poznali, — *a buďte moudří*, a moudrými býti zajisté chcete, všickni chcete, a moudří dete, když mé učení slyšeti a plniti budete, — *a* — pro- ž — *nezamítejte je*, — jako by to smetí byly; nejsou to eti, ale drahé perle, vzácné klenoty; zamítali byste je e, kdybyste ho neslyšeli a neplnili, anebo kdybyste je sice yšeli, ale neplnili; a pak byste nebyli moudří, nýbrž ne- oudří, neměli byste ve mně žádného podílu. A jak byste inili mně, tak bych já zase učinila vám, zavrhla bych vás

jako smeti od sebe, čehož zajisté nechcete. A protož ještě jednou pravím: *Blahoslavený člověk, kterýž mne slýchá, a kterýž* — na ten cíl a konec, aby mne slýchal, časně ráno — *bdí* — ne spí, ale bdí, čeká — *u dveří mých* — a to nejen nèkdy, za čas jednou, nýbrž — *na každý den, a střeže* — hlídá — *u veřejí dveří mých* — na každé hnutí, vrznutí, otevření dveří mých číhá, aby hned, jak otevru, a vyjdu a se ukáži a promluvím, již tu byl a pokaždé mne slyšel, aby ani jednou nepromeškal, aby mu ani jedinkého slova mého neušlo. Takový tak dychtivě po mně toužící, na mne čekající, mne hledající člověk jest blahoslavený, blahoslavený proto, že mne zajisté nalezne.

A kdo mne nalezne, víte-liž, co nalezne? co nejlepší, nejdražší, a co za více stojí než za celý svět a všecky jeho poklady, totiž život duše; a víte-liž, čeho se zbaví? toho nejhoršího, nejhroznějšího, čehož se zbaviti může, totiž smrti duše. *Kdo mne nalezne, nalezne život* — pravý, svatý, spravedlivý, věčný život, a hojnost a vždy větší hojnost pravého, svatého, spravedlivého, věčného života, a nalezne ho proto, že já sama pravý, svatý život jsem, a pramen takového života, a že ho dávám hojně těm, kteříž mne hledají a nalezají, a že jim ho tím hojněji dávám, čím více mne hledají a nalezají, — *a* — kdo nalezne život, — *dosáhne spasení* — blahoslavenství věčného — *od Hospodina*, — nebo Hospodinovo, jak dí svatý David (Žalm 3, 9), čili u Hospodina jest spasení. A na spasení nejvíce záleží, o spasení se nejvíce jedná, spasení jest svrchovaný cíl celého vezdejšího života.

Co tu Moudrost věčná o sobě praví, může také nejblahoslavenější Panna Maria, stolice moudrosti, jak ji církev svatá nazývá, poněkud o sobě praviti, totiž: Hospodin vládl mnou, měl mne u sebe, v mysli své prvé, než jsem se v životě matky své, sv. Anny, počala. Jako malíř v mysli své má to, co malovati chce, prvé než to maluje, jako řezbář to, co vyřezati chce, prvé než to vyřezává, jako spisovatel to, co sepsati chce, prvé než to spisuje, rovněž tak i Bůh měl v mysli své mne, prvé než mne učinil v životě matky mé. A nejen prvé, než mne v životě matky mé učinil, ale mnohem dříve, hned na počátku cest svých, to jest, prvé než co činil od počátku, slovem, od věčnosti měl mne v mysli své. Jako syna mého, Ježíše Krista, od věčnosti v mysli své

měl, rovněž tak i mne, matku jeho s ním. Ne od času, nýbrž od věčnosti v mysli Boží ustanovena, zplozena jsem, a od pradávna, prvé než země učiněna byla. Ještě nebylo propastí, a já již v mysli Boží počata byla; aniž se byly ještě studnice vyprýštily, ani ještě hory u veliké tíži nestály: před pahrbky já jsem se v mysli Boží zrodila, ovšem ne co hříšný, hříchem dědičným poskvrněný, ale co bezhříšný, hříchem prvotným nedotknutý, čistý, svatý člověk.

Jako syn můj, Ježíš Kristus, v mysli Boží zcela bezhříšný, nejvýš čistý, svatý se zrodil, rovněž tak i já, matka jeho. Nebo hřích dědičný jest propast, kteráž každého člověka pohlcuje hned při početí jeho, a jest řeka, kteráž žádnou hrází zastavena býti nemůže, a jest hora, kteráž veškero lidské pokolení tíží, a jest pahrbek, kterýž se nikterak ponížiti a srovnati nedá, a já jsem se dávno přede vším tím, před propastmi, řekami, horami, pahrbky v mysli Boží počala, zrodila, tedy bez hříchu dědičného.

Poněvadž jsem, jak již řečeno, od věčnosti v mysli Boží byla, byla jsem také přítomna, když připravoval nebesa; když dle jistého zákona kolkolem ohražoval propasti, když oblaky upevňoval svrchu a odvažoval studnice vod: když vůkol kladl moři meze jeho, a zákon ukládal vodám, aby nepřestupovaly mezí svých: když odvažoval základy země, hned tehdáž s ním byla jsem, všecko pořádajíc: a kochala jsem se na každý den, hrajíc před ním po všechen čas, hrajíc na okršku země úlohu, roli svou. Neboť jsem byla bez počtukráte předzvěstována, u př. v slovech již svrchu uvedených: Nepřátelství položím mezi tebou a ženou atd. Aj, panna počne a porodí syna atd. I v těchto: „Stvořil Hospodin novou věc na zemi: žena obklíčí muže“ (Jerem. 31, 22.). I v těch: „A ty, Betléme Efrata, maličký jsi v tisících jůdských: z tebe mi vyjde, jenž bude panovníkem v Israeli, a východové jeho od počátku, ode dnů věčnosti (věčné zplození Kristovo od Boha Otce). Protož vydá (Bůh) je (jůdský národ nepřátelům) až do času, v němžto rodička porodí“ (Mich. 5, 2. 3.); a v mnohých jiných.

A byla jsem od mnohých žen představována, u př. od Evy, matky živých podle těla co matka živých podle ducha, to jest, pravých katolických křesťanů; od Sáry, matky Isáka a nesčíslného potomstva co matka Syna Božího a

všeho nového, svatého člověčenstva; od Rebeky, kteráž naváží la vody a napojila Eliesera, služebníka Abrahamova i velbloudy jeho, co važitelka vody (posvěcující milosti) z zřídla Božího a napajitelka všech žíznivých; od Ráchel, rodičky Josefa, spasitele Egypta, co rodička Syna Božího, Spasitele veškerého světa; od Jáhel, zavražditelkyně Sisary knížete vojska Gábinova, co rušitelka všeho kacířstva po celém světě; od Judity, přemožitelkyně nepřítele Israelského, co přemožitelkyně nepřítele lidského, ďábla; od Machabejské matky, mučednice, kteráž sedm synů svých na popravišti porodila nebi, co královna mučedníků, kteráž pod křížem nesčíslné množství synů porodí Bohu, a od jiných více žen.

Konečně jsem také předobrazena byla v rozličných věcech, u př. v arše Noemově, vnitř i zevnitř klím natřené, jakožto milosti Boží plná; v řebříku Jakubově, kterýž na zemi stál, jehož vrch ale nebe se dotýkal, jakožto Matka Boží, kteráž, ač pouhý člověk, avšak mateřskou důstojností svou nebes se dotýkati bude; v ohnivém keři jakožto panna láskou k Bohu a lidem hořící a panenství své až do konce neporušené zachovávající; v bílém rounu Gedeonově, o němž napsáno, že jako déšť na rouno a jako krůpěje kapající na zem, tak Syn Boží do čistého lůna mého sstoupí (Žalm 71, 6.), a v mnohých jiných věcech.

Takovýmto předzvěstováním, představováním, předobrazováním uvedena jsouc na jeviště tohoto světa hrála jsem před Hospodinem velikou, důležitou úlohu, roli svou kochajíc se, a kochala jsem se, hrajíc před ním po všechen čas na okršku země: a rozkoš má jest býti s syny lidskými. Tato rozkoš má se naplnila, když jsem v životě matky své bez hříchu dědičného počata byla. Pravím: bez hříchu dědičného, protože jsem v životě matky své ani jinak počata býti nemohla, nežli jak jsem od věčnosti v mysli Boží počata byla, totiž neposkvrněně. A tato rozkoš má ještě více se naplnila, když jsem sama v životě svém zastíněním Ducha svatého Syna Božího počala. Nyní tedy, synové, slyšte mne: Blahoslavení (jsou), kteříž ostříhají cest mých; nebo cesty mé nejsou jiné leč cesty spravedlnosti — čistoty, pokory, trpělivosti, lásky, pobožnosti a všech ostatních ctností; ostříháte-li tedy cest mých, budete po samých cestách spravedlnosti choditi, jako já jsem po nich chodila, a

o jste zajisté povinni. Slyšte naučení, nebo nebudu a nenohu vás ničemu jinému učiti, než cestám spravedlnosti, imž jsem se sama od Syna mého naučila. Ó jak ráda selávala jsem u nohou jeho, a poslouchala slova jeho, a sklálala je v srdci svém! I vy rádi slyšte učení mé, a skládejte e v srdcích svých, buďte moudří a nezamítejte je; kdyyste je zamítali, zamítali byste spolu cesty spravedlnosti; octnuli byste se co neviděti na cestách nepravostí. Těch e varujte. Blahoslavený člověk, kterýž mne slýchá, a ktetýž, aby mne slýchal, bdí u dveří mých na každý den u roucných modlitbách a rozjímáních, a střeže u veřejí dveří ných; nebo takový zajisté mne nalezne, a se mnou a u ane všecko a to nejlepší, čehož sobě žádati může. Kdo otiž mne nalezne, nalezne život — pravý, svatý, nadpřiroený život, a dosáhne spasení, blahoslavenství věčného od Hospodina.

Obsah.

Dávno před stvořením světa, od věčnosti, dí Moudrost sobě, počata jsem byla, a stvoření světa jsem se súčastila, a v díle svém každý den jsem se kochala, a po všehen čas jsem velikou roli na zemi hrála, a rozkoš má jest, ýti s syny lidskými. Nyní tedy, synové, slyšte mne! Blaoslavení, kteříž ostříhají naučení mých! Slyšte je, ostříejte jich a buďte moudří! Blahoslavený, kdo mne slyší, a by mne slyšel, bdí a střeže na každý den u dveří mých; ebo takový mne jistotně nalezne, a nalezna mne, nalezne ivot a dosáhne spasení od Hospodina.

Na jitřní Božího Narození.

Epištola k Titovi 2, 11—15.

Nejmilejší! Ukázala se zajisté milost Boha, Spasitele našeho, všechněm lidem, vyučujíc nás, abychom odřeknouce se bezbožnosti a světských žádostí, střízlivě a spravedlivě a pobožně živi byli na tomto světě, očekávajíce blahoslavené naděje, a příští slávy velikého Boha a Spasitele našeho Ježíše Krista, kterýž dal sebe samého za nás, aby nás vykoupil od všeliké nepravosti a očistil sobě lid vzácný, následovný dobrých skutků.

To mluv a napomínej v Kristu Ježíši, Pánu našem.

Výklad.

Nejmilejší! Ukázala se zajisté milost Boha, Spasitele našeho, všechněm lidem, — jakož se slunce ukazuje na nebi, rovněž tak se ukázala milost na zemi; ukázala se tak jasně, že ji každý, kdo chtěl, viděti mohl a viděl, a že jí neviděl, leč kdo nechtěl; ukázala se milost, milost milostí, milost všecky milosti v sobě obsahující, všecky milosti poskytující, ke všem milostem vedoucí, milost povšechná, všeobecná, milost Boha, Spasitele našeho, kterýž nás touto svou milostí beze všech našich zásluh obdařiti, a věčně věkův spaseny učiniti chtěl; a ukázala se všechněm lidem: židům i pohanům, pánům i otrokům, králům i žebrákům, mužům i ženám, starcům i dětem, všechněm bez rozdílu a bez výminky; jakož slunce všechněm lidem se ukazuje, rovněž tak i milost Boha, Spasitele našeho, ukázala se všechněm lidem, kteříž v temnostech a v stínu smrti seděli.

Tato milost již byla, než se ještě ukázala; byla v Bohu Spasiteli našem, byla v něm vždycky, od pradávna, od věčnosti, byla v něm skryta jako drahý poklad v poli; žádný o ní nevěděl, žádný jí netušil, žádný po ní netoužil, žádný o ni neprosil; od počátku světa, od pádu prvního člověka v ráji byla sice od Boha, Spasitele našeho, skrze patriarchy, a proroky a jiné svaté muže přislibována, předzvěstována, předobrazována, ale neukázala se, dokud plnost času nepřišla; v plnosti času teprv ukázala se v Pánu Ježíši, v jeho narození, v jeho životě, v jeho učení, v jeho utrpení, v jeho

smrti, v jeho pohřbu, v jeho z mrtvých vstání, v jeho na nebe vstoupení, v jeho seslání Ducha svatého, ukázala se v založení, spravování, zachování, rozšíření církve svaté katolické, a ukazuje se v ní až podnes — *vyučujíc* — napomínajíc, vzbuzujíc, navádějíc, posilňujíc — *nás* — všemožným způsobem, vnitř i zevnitř, tajně i zjevně, soukromě i veřejně, vlídně i přísně, přívětivě i hrozivě, a všelikými prostředky: slovy, skutky, příklady, zázraky, sliby, útěchami, odplatami, hrůzami, pohromami, pokutami, jak toho kdy komu z nás potřebno i prospěšno jest, — *abychom odřeknouce se bezbožnosti* — nevěry, nedůvěry, nelásky, nevděčnosti, neúcty, nenávisti, rouhání — *a světských žádostí* — žádostí těla, to jest, všeho toho, co tělo proti vůli Boží žádá, jako nestřídmost, obžerství, opilství, smilstvo, nečistota, nestydatost, chlipnost, cizoložství a jiné těm podobné věci; žádosti očí, to jest, všeho toho, čehož oči nezřízeně, nemírně, přílišně, nespravedlivě, nešlechetně, proti zákonu Božímu, na ujmu bližního žádají, jako jsou zboží, statky, bohatství, peníze, tedy lakomost, skrbnost, neužilost, nepřízeň, závist, podvod, zlodějství, lupičství, lichva, zadržování cizího statku, utiskování čeládky, dělníků, vdov, sirotků; a pýchy života, což jest ctižádost, nádhernost, chlouba, pánovitost, zlost, prchlivost, msta, nepodajnost, neposlušnost, tvrdošíjnost, vzdorovitost, zatvrzelost atd., — *střízlivě a spravedlivě a pobožně živi byli* — to první, totiž střízlivě, týká se nás samých, a záleží v tom, abychom nad sebou bděli, nad sebou panovali, sebe mírnili, zdržovali, přemáhali, krotili, abychom ve všem všudy na př. v práci a odpočinku, v mluvení a mlčení, v bdění a spaní, v radosti a zármutku, v smíchu a pláči, obzvláště pak v jídle a pití slušnou míru zachovati se snažili; to druhé, totiž spravedlivě, týká se bližních našich, a záleží v tom, abychom každému, což jeho jest, nechávali, ať to veliké nebo malé, drahé nebo laciné, potřebné nebo nepotřebné, nové nebo staré jest, a každému, což jemu povinni jsme, dávali: komu dluh, tomu dluh, komu základ, tomu základ, komu daň, tomu daň, komu clo, tomu clo, a každému, což mu náleží, prokazovali: komu bázeň, tomu bázeň, komu čest, tomu čest, komu službu, tomu službu, tomu dobrodiní, tomu dobrodiní; to třetí, totiž pobožně, týká se Boha, a záleží v tom, abychom na něj pamatovali, po něm toužili, jej milovali, ctili, vzývali, vyznávali, k němu

se utíkali, k němu mysli, srdce, oči pozdvihovali, z jeho skutků, přikázání se radovali, všecko ke cti a chvále jeho konali, a to — *na tomto světě* — v tomto vezdejším životě; nebo proto na tomto světě jsme, proto tu žijeme, ne proto, abychom tu jedli a pili, po pečování a zboží a rozkošech života chodili, hráli, tančili, zpívali, hejřili, nýbrž proto, abychom všecky povinnosti k sobě, bližním a Bohu náležitě plnili, anebo, což totéž jest, abychom tu střízlivě a spravedlivě a pobožně na tomto světě živi byli.

Máme-li ale střízlivě a spravedlivě a pobožně na tomto světě živi býti, musíme se nevyhnutelně zlého varovati, hříchu se vystříhati, anebo, jak tu stojí, bezbožnosti a světských žádostí ze srdce, upřímně, opravdově se odříkati, všeliké spojení s nimi zcela, dokonale přerušiti, všeliký svazek s nimi jedním rázem na dobro, na vždycky přetrhnouti. Kdo to činí, ten žije střízlivě a spravedlivě a pobožně na tomto světě; kdo toho nečiní, nežije a nemůže žíti střízlivě a spravedlivé a pobožně; nebo bezbožnost a světské žádosti nikterak se s střídmostí, spravedlností, pobožností nesrovnávají, neshodují, alebrž protivi se jim, vylučují, zapuzují, hubí, ničí je; bezbožnost a světské žádosti jsou pravý opak střízlivostí, spravedlnosti, pobožnosti a střízlivost, spravedlnost, pobožnost pravý opak bezbožnosti a světských žádostí rovněž tak, jak světlo opak tmy, teplo opak zimy, zdraví opak nemoci, život opak smrti jest.

Za tou zajisté příčinou učí nás milost Boží, abychom se bezbožnosti a svetských žádostí odřekli, a odřeknouce se jich, abychom střízlivě a spravedlivě a pobožně na tomto světě živi byli, a střízlivě, spravedlivě, pobožně živi jsouce abychom dobrou, utěšenou naději měli, že na onom světě, v budoucím životě šťastni, blahoslaveni budeme, jakož tu apoštol praví: *očekávajíce blahoslavené naděje* — dokonalého vyplnění oblažující naděje, totiž té, že se nám za střízlivý, spravedlivý a pobožný život hojné odplaty, věčného života, neskonalého blahoslavenství v nebi dostane, — *a* — jelikož tato blahoslavená naděje teprv tehdáž se dokonale vyplní, až Pán Ježíš v oblace s mocí velikou a velebností s nebe na zem přijde, a jakožto veliký, mocný, všemohoucí Bůh naše těla dávno v hrobích zprách nivělá a snad i do všech koutů světa rozprášená vzkřísi, promění, k oslavenému tělu svému připodobní, s našimi blaženými dušemi na věky spojí,

a s sebou do nebeské radosti vezme, očekávajíce spolu také — *příští slávy* — slavného příchodu — *velikého Boha a* (totiž) *Spasitele našeho Ježíše Krista* — toho, — *kterýž* — dobrovolně, z pouhé, neskončené lásky a milosrdnosti své — *dal sebe samého* — Beránka Božího nevinného, čistého, svatého — *za nás* — za všecky na nejhroznější muky, na nejpotupnější smrt, smrt kříže, a na kříži krev svou nevinnou prolil, a to s tím úmyslem, na ten účel a konec, — *aby nás* — nepravé, zaprodané, otroky hříchu a ďábla učiněné, zlými skutky poskvrněné, znesvěcené, zohavené, skrz na skrz neužitečné touto nevinnou, předrahou krví svou, mzdou, cenou to nesmírně velikou — *vykoupil* — vysvobodil, vyprostil — *od všeliké nepravosti* — bezbožnosti a světských žádostí: žádosti těla, žádosti očí, pýchy života, — *a očistil* — posvětil, upravil — *sobě lid vzácný* (vlastní) — sobě právem náležející, sobě duší i tělem oddaný, sobě vší myslí i silou sloužící, sobě až do smrti věrný, — následovný — horlivé konatele — *dobrých skutků* — zejména modlitby, postu, almužny; lid tedy, kterýžby byl opak toho, co dříve byl: dříve nečistý, nyní čistý, dříve znesvěcený, nyní posvěcený, dříve cizí, nyní vlastní, dříve ďáblu, nyní Bohu oddaný, dříve tělu a světu, nyní Kristu Pánu sloužící, dříve v bezbožnosti a světských žádostech, nyní v střízlivosti, spravedlnosti a pobožnosti žijící, dříve v konání dobrých skutků lenivý, nyní v konání jich horlivý, dříve plný skutků zlých, nyní plný dobrých, dříve nad sebou a budoucím osudem svým zoufající, nyní blahoslavenou nadějí se kojící, dříve příchodu Páně hrozně se bojící, nyní na něj dnem a nocí se těšící.

Jak tu tak všecko, co apoštol praví, krásně a úzce souvisí! Dle předpovědění Božího přišel Ježíš Kristus na svět, a přebýval mezi námi lidmi. Tak započal, založil naše spasení. On učil, činil zázraky, trpěl a umřel na kříži, tak vykonal naše spasení. Ale nyní záleží na tom, kterak se vzhledem tohoto vykonaného spasení chováme, zdaliž je sobě přivlastňujeme, na základě a s pomocí jeho bezbožnosti a světských žádostí se odříkáme, střízlivý, spravedlivý, pobožný život vedeme, v konání dobrých skutků horlivým lidem jsme. Kteříž mezi námi dobré vůle jsou, ti zajisté tohoto spasení velice sobě váží, a dobrými skutky, Bohu libým životem sobě je vždy více osvojují a pojišťují; kteříž pak jsou

vůle zlé, ti tím spasením pohrdají, a živi jsou tak, jakoby žádného spasení nebylo. A protož jest zapotřebí, aby Ježíš Kristus, kterýž z mrtvých vstal, na nebesa vstoupil, a na pravici Boží sedí, opět s nebe přišel, jednomu každému podle jeho skutků dal, a tak spasení naše dovršil, dokonal.

A nyní ještě napomenutí, kteréž apoštol Páně, svatý Pavel Titovi dává a všem duchovním pastýřům: *To* — všecko, co jsem ti řekl, co jsem ti napsal, — *mluv* — tomu všemu uč — *a* — k zachování toho — *napomínej* — povzbuzuj, pobízej, přidržuj — *v Kristu Ježíši, Pánu našem* — ve jmenu jeho, na místě jeho.

Obsah.

V plnosti času ukázala se milost Boží nám všechněm, učící nás, abychom se zlého vystříhali, Bohu libý život vedli, a vyplnění blahé naděje a slavného příchodu Ježíše Krista očekávali — toho Ježíše Krista, kterýž za nás krev svou prolil, aby nás od všeliké nepravosti vykoupil, a sobě přivlastněné, v dobrém horlivé očistil a posvětil. Tomu uč, k zachování toho navádej.

Na úsvitě Božího Narození.

Epištola k Tit. 3, 4—7.

Nejmilejší! Ukázala se dobrota a laskavost Spasitele našeho Boha, ne ze skutků spravedlnosti, kteréž jsme my učinili, ale podle svého milosrdenství spaseny nás učinil skrze obmytí druhého narození a obnovení Ducha svatého, kteréhož vylil na nás hojně skrze Ježíše Krista, Spasitele našeho: abychom ospravedlněni jsouce milostí jeho, byli dědicové podle naděje života věčného, v Kristu Ježíši, Pánu našem.

Výklad.

Nejmilejší! Ukázala se — jako slunce na nebi, kteréž osvěcuje všecky země končiny, ukázala se u větší velikosti,

krásе a slávě nežli všecky ostatní Boží vlastnosti, ukázala se nade všecko, což na nebi a na zemi velikého, krásného, slavného, utěšeného jest, daleko. nepřirovnatelně větší, krásnější, slavnější, utěšenější — *dobrota a laskavost* — milost a milosrdnost, vlídnost a přívětivost, upřímnost a útrpnost, štědrost a dobročinnost, věrnost a pečlivost — *Spasitele našeho Boha* — Otce, Boha Otce proto, že Bůh Otec to nejmilejší, nejdražší, co měl, totiž Syna svého jednorozeného ku spasení našemu na svět, ba i na muky a na smrt dal, jakož také svatý Jan napsal: Tak Bůh (Otec) miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdož věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný“ (Jan 3, 16.). O té dobroty a laskavosti, milosti a milosrdnosti Spasitele našeho Boha Otce!

Ona se sice již dříve, hned na počátku světa, hned po počátku světa, hned po pádu prvních lidí v ráji ukázala, později po všecka století se ukazovala, u př. když Bůh ďáblovi a prvním rodičům řekl: „Nepřátelství položím mezi tebou a ženou (blahosl. Pannou Marií), a mezi semenem tvým a semenem jejím (syny, potomky tvými a syny, potomky jejími); onať potře hlavu tvou“ (Genes. 3, 15.) — když řekl Noémovi: „Učiň sobě koráb z dříví otesaného . . . Ale já uvedu potopu na zemi . S tebou však učiním úmluvu svou, a vejdeš do korábu ty i synové tvoji, žena tvá, ženy synů tvých s tebou . (Genes. 6, 15—21 a 8, 16. atd.) — když řekl Abrahamovi: „Skrze sebe samého přisáhl sem: že jsi učinil tu věc, a neodpustil jsi synu svému jednorozenému pro mne: požehnám tobě, a rozmnožím símě své (potomstvo tvé) jako hvězdy nebeské, a jako písek, kterýž jest na břehu mořském: vládnouti bude símě tvé branami nepřátel svých. A požehnáni budou v semeni tvém (v Pánu Ježíši) všickni národové země, že jsi uposlechl hlasu mého“ (Genes. 22, 16—18.) — když řekl Jakobovi: Já jsem Hospodin Bůh Abrahama otce tvého, a Bůh Isáka. Zemi, na kteréž spíš, tobě dám i semeni tvému. A bude símě tvé jako prach země: rozšířen budeš na západ i na východ, a na půlnoc i na poledne: a požehnána budou tobě a v semeni tvém všecka pokolení země“ (Genes. 28, 13. 14.) — když řekl Mojžíšovi: „Proroka (Pána Ježíše) jim zbudím z prostředku bratří jejich, podobného tobě: a vložím slova má v ústa jeho, a bude mluviti k nim všecko,

což mu přikáži. Kdožby pak nechtěl slyšeti slov jeho, kte-
ráž bude mluviti ve jménu mém, já budu mstitelem“ (Deut
18, 19.) — když řekl Davidovi: „Vzbudím símě tvé po tobě
kteréž vyjde z života tvého, a utvrdím království jeho. Ten
ustaví dům (církev) jmenu mému, a (já) upevním království
jeho až na věky“ (2. Král. 7, 12. 13.) — a když podobně
mluvil i ostatním prorokům.

Ukázala se tedy zajisté, a často se ukazovala dobrota
a laskavost Spasitele našeho Boha Otce, ale nikdy tak krá-
sně, jasně, slavně, utěšeně, jako když se Pán Ježíš z Panny
Marie v Betlémě narodil. Tehdáž se ukázala v nejdobroti-
vější dobrotě a nejlaskavější laskavosti své. Ó bohatství
dobroty a laskavosti Boží! Jest-liž nebe tak vysoké jako
ona? Kterých tvorů nebeských anebo pozemských dobrota
a laskavost může se vyrovnati dobrotě a laskavosti Boží
nižádných, ani těch nejvyšších, ani serafínů a cherubínů
nebeských. Ona předčí všecko, co na nebi i na zemi jest.
A když se ukázala na zemi, tehdáž Spasitel náš Bůh Otec
— *ne ze skutků spravedlnosti, kteréž jsme my učinili, ale
podle svého milosrdenství spaseny nás učinil* — proč ne ze
skutků spravedlnosti, kteréž jsme my učinili? proto, že jsme
žádných skutků spravedlnosti neučinili. Kdybychom byli
měli skutky spravedlnosti činiti, byli bychom museli sami
prvé spravedliví býti, v pravé křesťanské, Duchem svatým
vlité spravedlnosti žíti, anebo jak se jinak říká, v stavu
spravedlnosti čili posvěcující milosti se nacházeti, a v tomto
vyšším, nadpřirozeném stavu skutky své činiti. Ale my
jsme byli pro hřích dědičný a jiné vlastní, osobní hříchy
vší spravedlnosti zbaveni, a protož jsme skutků spravedlno-
sti činiti nemohli. My jsme sice dost skutků učinili, ale ja-
kých? zlých, nespravedlivých, bezbožných, škodlivých, zá-
hubných; a i ty dobré skutky, které jsme snad učinili, jako
modlitby, posty, almužny a jiné těm podobné, nebyly ještě
skutky spravedlnosti, protože jsme je ne v spravedlnosti, ale
v nespravedlnosti, ne v stavu posvěcující milosti, ale mimo
tento stav učinili.

Nebo veliký rozdíl zabíhá i mezi skutky dobrými, mezi
těmi totiž, kteréž se v stavu obyčejném, přirozeném konají
a těmi, kteréž se konají v stavu vyšším, nadpřirozeném
v stavu spravedlnosti neboli posvěcující milosti. Onino skut-
kové nemají nic věčného, nebeského, Božského do sebe; co

do sebe maji, jest toliko časné, zemské, člověčí; a z té příčiny nestojí k věčným, nebeským, Božským věcem, jako jest spasení věčné, život věčný, radost, sláva nebeská, v pražádném poměru, v pražádném s nimi spojení; a protož také jimi věčných, nebeských, Božských věcí, zejmena spasení, života věčného, slávy, blaženosti nebeské zasloužiti, dobyti, dosáhnouti nelze. Ovšem, kterak by možná bylo, za něco časného něco věčného, za něco pozemského něco nebeského, za něco člověčího něco Božského získati? něco časného, pozemského, člověčího, jako jest zdraví těla, požehnání na lukách, na zahradách, na polích, ochranu před pádem, před ohněm a jiným neštěstím, ano, ale nikoliv něco věčného, nebeského, Božského. Naopak tito skutkové, kteříž v stavu spravedlnosti neboli posvěcující milosti učiněni jsou, ti mají něco věčného, nebeského, Božského do sebe, ti stojí k věčným, nebeským, Božským věcem v poměru, jsou s nimi spojeni, a protož jimi také, ale jenom jimi věčneho spasení, nebeského blahoslavenství, Božské slávy získati a dojíti lze.

Mnohý se tu mýlí a myslí, jen když dobré skutky koná, že mu spasení neujde; v jakém stavu je koná, zdaliž v přirozeném anebo nadpřirozeném, zdaliž v stavu spravedlnosti a svatosti, anebo v stavu nepravosti a bezbožnosti, na to že nepřijde; ale ať ví, že na tom stavu, v kterém se nachází a skutky své koná, velmi mnoho záleží, že, byť jich sebe více, a sebe lepších v stavu nepravosti vykonal, z nich spasení nedojde. Spasení se nedochází leč ze skutků v stavu spravedlnosti vykonaných, čili ze skutků spravedlnosti. Zdá se to sice odporovati tomu, co tu stojí: ne ze skutků spravedlnosti, kteréž jsme my učinili, ale podle svého milosrdenství spaseny nás učinil, avšak neodpírá tomu, ale dobře se s tím shoduje; nebo proč nás ze skutků spravedlnosti neučinil spaseny? jak již podotknuto, proto, že jsme žádných skutků spravedlnosti neučinili. Kdybychom byli skutky spravedlnosti učinili, byl by nás z nich zajisté spaseny učinil. Ale ačby nás byl z nich spaseny učinil, bylby nás byl přece také podle svého milosrdenství spaseny učinil, protože i stav spravedlnosti, jehož k činění skutků spravedlnosti zapotřebí jest, i činění skutků spravedlnosti na milosrdenství Božím závisí. Poněvadž by nás byl tedy podle svého milosrdenství spaseny učinil, i kdybychom byli v stavu sprave-

dlnosti byli, a skutky spravedlnosti učinili; čím více ná podle svého milosrdenství spaseny učinil, když jsme v stavu spravedlnosti nebyli, a žádných skutků spravedlnosti ne učinili.

A učiniv nás podle svého milosrdenství spaseny, kte rak, skrze co nás spaseny učinil? *skrze obmytí druhého na rození a obnovení Ducha svatého* — to jest, skrze svatý křest nebo svatý křest jest koupel, v nížto se člověk, dědičným hříchem a jinými před křtem svatým spáchanými hříchy poskvrněný, ode všech poskvrn všech těchto hříchů zcela dokonale a na vždycky obmývá, očisťuje, jest koupel v nížto se co syn hněvu Božího, věčného zahynutí poprvé narozený, co milý syn Boží, co úd církve svaté, království nebeského podruhé, poznovu rodí, jest koupel, v nížto se ze starého člověka, hříšného Adama svléká, a v nového podle Boha v spravedlnosti a svatosti pravdy stvořeného to jest, Ježíše Krista obléká, a tak skrz na skrz se proměňuje, obnovuje, posvěcuje, ospravedlňuje, a to sice ne mocí a silou svou, nýbrž působením — proměněním, obnovením, posvěcením, ospravedlněním Ducha svatého.

Skrze tuto koupel i my jsme byli obmyti, obrozeni, obnoveni působením Ducha svatého, — *kteréhož* — Bůh Otec — *vylil na nás hojně* — štědře jako vodu, jako déšť, jako příval; hojně, štědře proto, že chtěl, aby v nás Duch svatý hojně přebýval, v nás hojně působil, nás štědře obmyslil, obdařil, dary a milostmi svými nás obohatil, ozdobil, a to — *skrze Ježíše Krista, Spasitele našeho*, — ne tedy skrze naše zásluhy, nýbrž skrze jeho zásluhy, protože nám umučením a smrtí svou Ducha svatého se všemi dary a milostmi jeho v největší, nejhojnější míře zasloužil. Tu přijde připomenouti, že apoštol Páně prvé Boha Otce Spasitelem naším jmenoval, a že nyní Syna jeho, Ježíše Krista, Spasitelem naším jmenuje, a to všímprávem obakráte; nebo Bůh Otec jest náš Spasitel tím, že Syna svého, Ježíše Krista, ku spasení našemu na svět dal; a Syn jeho, Ježíš Kristus, jest náš Spasitel tím, že na svět přišel, a na dřevě kříže spasení naše vykonal. Také sluší připomenouti, že tu apoštol Páně celou nejsvětější Trojici Otce, Syna i Ducha svatého uvádí; o Otci praví, že nám v seslání Syna svého dobrotu a laskavost svou ukázal, že nás ne ze skutků spravedlnosti, jichž jsme neučinili, ale podle svého milosrdenství skrze

křest svatý spaseny učinil, a že na nás ve křtu svatém Ducha svatého skrze zásluhy Ježíše Krista, Spasitele našeho hojně vylil; o Synu praví, že na svět přišel, a umučením svým Ducha svatého nám zasloužil; a o Duchu svatém podotýká, že nás na křtu svatém obmyl, obnovil, posvětil. Aj nejsvětější Trojici podle spasitelného působení jejího!

Ale proč vylil Bůh Otec Ducha svatého na nás? proto zajisté, — *abychom ospravedlněni* — očistěni, osvíceni, posvěceni, syny Božími učiněni — *jsouce milostí jeho*, — ne svou předchozí zásluhou, ne předchozími skutky spravedlnosti, jichž jsme neučinili, ale pouhou milostí jeho, — *byli dědicové* — nebo synové jsou spolu dědicové — *podle naděje života věčného*. Dědicové podle naděje jsou takoví dědicové, kteříž mají dědictví, ale ne ještě v držení, kteříž dědictvím svým ještě nevládnou, ale naději mají, že jim dnes neb zejtra vládnouti budou. Nebo někdo může míti dědictví, a nemusí jím vládnouti, může od něho třeba na sta mil vzdálen býti, ale může míti naději, že jím dnes neb zejtra bude vládnouti. Takový jest dědic podle naděje.

Tak tomu i s ospravedlněnými milostí Ducha svatého: oni jsou dědicové, protože mají dědictví v nebesich schované, a jsou dědicové podle naděje, protože tím dědictvím ještě nevládnou, ale naději mají, že jím časem svým vládnouti budou, a toto dědictví jejich jest život věčný, blahoslavenství nebeské, jsou tedy dědicové podle naděje života věčného neboli nebeského blahoslavenství. Oni jsou dědicové podle naděje prozatím, na čas, dokudž nevejdou do nebe. Až vejdou do nebe, přestanou býti dědici podle naděje, a počnou býti skutečnými dědici, a zůstanou jimi na věky. Kýž se tato naděje i na nás vyplní!

Obsah.

Ukázala se milost Boha Otce v poslání Syna jeho ku spáse naší na tento svět, a když se ukázala, skutečně nás Bůh Otec spaseny učinil, ne pro skutky spravedlnosti, jichžto jsme neměli, ale podle svého milosrdenství skrze svatý křest, a mocné v něm působení Ducha svatého, kteréhož na nás hojně vylil skrze zásluhy Krista Ježíše, abychom milostí jeho ospravedlněni a syny Božími učiněni jsouce, byli dědicové života věčného, na čas podle naděje, na věky skutečně.

Na den Božího Narození.

Epištola k Žid. 1, 1—12.

Mnohokrát a mnohými způsoby mluvíval někdy Bůh otcům skrze proroky; nejposléze, v těchto dnech mluvil nám skrze Syna, jejž ustanovil dědicem všech věcí, skrze něhož učinil i věky; kterýžto jsa oblesk slávy a obraz podstaty jeho, a nesa všecky věci slovem moci své, očistění hříchův učiniv, sedí na pravici velebnosti na výsostech, tím lepší nad anděly učiněn, čím rozdílnější jméno nad ně zdědil. Nebo kterému kdy z andělů řekl: „Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe?“ A opět: „Já budu jemu Otcem a on bude mně Synem?“ A opět, když uvádí prvorozeného na okres země, dí: „A klanějte se jemu všickni andělé Boží.“ A o andělích zajisté dí: „Kterýž činí anděly své duchy a služebníky své plamen ohně.“ K Synu pak: „Trůn tvůj, Bože, na věky věků: berla pravosti, berla království tvého. Miloval jsi spravedlnost a nenáviděl jsi nepravosti: proto pomazal tebe, Bože! Bůh tvůj olejem radosti, nad spoluúčastníky tvé.“ A: „Ty, Pane, na počátku založil jsi zemi a dílo rukou tvých jsou nebesa. Onať zahynou, ty pak zůstaneš, a všecka jako roucha zvetšejí: a jako oděv změníš je a změněna budou: ty pak tentýž jsi a léta tvá nepřestanou.“

Výklad.

Mnohokrát a mnohými způsoby mluvíval někdy Bůh otcům skrze proroky: ne jednou, ale mnohokrát, častokrát, v rozličných dobách, jak kdy toho zapotřebí bylo, a ne jedním způsobem, ale mnohými, rozličnými způsoby, na př. přímo, nepřímo, zjevně, temně, u viděních, ve snách, vytrženích, obrazech, podobenstvích, jak to kdy za dobré, prospěšné soudil, mluvíval, zjevoval se někdy, druhdy, za starodávna, za starého Zákona, před dobou Mesiášovou Bůh otcům, předkům našim, patriarchům Noémovi, Abrahamovi,

Isákovi, Jakobovi, Josefovi, Mojžíšovi, Davidovi, Šalomounovi atd. skrze proroky, kteříž budoucí věci, zvláště o Mesiášovi předpovídali, totiž skrze Isaiáše, Jeremiáše, Ezechiele, Daniele, a jiné Duchem svatým osvícené muže. A kdyby byl Bůh jenom jednou a jen jedním způsobem otcům skrze proroky mluvil, byla by to zajisté milost veliká; čím větší to tedy milost byla, když tolikrát a tolika způsoby Bůh otcům skrze proroky mluvil.

Avšak ani na tom nepřestal, i později také ještě mluvil: *nejposléze, v těchto dnech* — v době Mesiášově, v novém Zákoně — *mluvil nám* — potomkům jejich, Židům — *skrze Syna* — vtěleného, z Ducha svatého počatého, z Panny Marie narozeného, Boha-člověka. A to byla zajisté milost největší; nebo Syn Boží, Bůh-člověk jest neskončeně více nežli pouzí lidé, byť nevím jak Duchem svatým osvíceni, a nevím jací proroci byli. A to tím více, považíme-li, skrze jakého Syna nám mluvil, že totiž skrze Syna, — *jejž ustanovil* — určil, učinil i dle člověčenství jeho — *dědicem* — pánem, vladařem — *všech věcí* — všech věcí na nebi, všech věcí na zemi, všech andělů nebeských, všech národů pozemských, slovem veškerého světa; čehož o žádném sebe větším tvoru, o žádném sebe mocnějším knížeti a králi tvrditi nelze. A když skrze toho Syna, dědice, pána, vladaře všech věcí Bůh nám mluvil, jaká to milost! — skrze Syna, jejž netoliko dědicem všech věcí ustanovil, ale což mnohem více jest, — *skrze něhož učinil i věky* — celý svět z ničeho, a bez něhož nikde nic neučinil z toho, cožkoli kde učinil; čehož zase o nikom jiném tvrditi nelze; nebo skrze nikoho jiného, sebe většího a slavnějšího, neučinil ani prášku na zemi, ani kapky ve vodě, ani klásku na poli, ani kvítku na louce, ani lístku na stromech, ještě skrze Syna svého všecky věky, celý svět učinil.

A když skrze toho Syna, učinitele, stvořitele, původce věků a světa nám Bůh mluvil, jaká to milost! — skrze Syna — *kterýžto, jsa oblesk slávy a obraz podstaty jeho,* — oblesk slávy otcovy; nebo jako od slunce vycházejí, vybleskují paprskové, rovněž tak, ba neskončeně více od něho vychází, vybleskuje sláva — moc, moudrost, svatost, spravedlnost, dobrota, milosrdnost, věrnost otcova; a jako slunce, měsíc a hvězdy obleskují, odrážejí se na vodě, tak že se býti zdají ve vodě, rovněž tak, ba nepřirovnatelně více obleskuje, odráží se na něm sláva otcova; čehož zase nelze o žádném

tvoru tvrditi. Jest sice člověk také jako nějaký oblesk slávy, moci, moudrosti, dobroty Boží, ale jak rozdílný, nedokonalý, nepatrný u přirovnání k tomuto Synu! a obraz, otisk podstaty, bytnosti otcovy, dokonalý obraz, otisk, rovný podstatě, bytnosti otcově; nebo v tomto obraze se vyobrazuje, v tomto otisku se otiskuje podstata, bytnost otcova a to zcela, dokonale, tak že tento obraz, otisk od podstaty, bytnosti otcovy v ničem se neliší, že tento obraz, otisk sám podstatou, bytností, od podstaty, bytnosti otcovy nerozdílnou jest. On jest tedy spolupodstatný, spolubytný s Otcem, jest roven Otci, jest v Otci a Otec v něm. Toho se zase o žádném tvoru tvrditi nemůže. Jest sice člověk také obraz, otisk Boží, ale jak nestejný, nerovný, tak že ho k tomuto obrazu, otisku, kterýmž Syn Boží jest, stěží přirovnati lze, — *a nesa* — zachovávaje — *všecky věci* — nejen některé, ale všecky, veškeren svět — *slovem moci své* — slovem od moci jeho pocházejícím, mocným, všemohoucím slovem svým; jakož všecky věci slovem moci své, beze vší těžkosti, s největší lehkostí stvořil, rovněž tak i všecky stvořené věci slovem moci své, beze vší těžkosti, s největší lehkostí nese, zachovává, řídí a spravuje. Kdyby jich mocí svou nenesl, nezachovával, v niveč by se všecky obrátily, jako mocí jeho z ničeho povstaly. I toto se o žádném tvoru říci nemůže. Člověk také sice lecos nese, zachovává, spravuje, u. př. v hospodářství drůbež, dobytek, ale ne všecky věci, a ne slovem moci své. Když co zachovává, zachovává to opatrováním, čistěním, krmením, napájením atd. a i to ne beze vší těžkosti. Mezi jeho a Syna Božího nesením, zachováváním jest rozdíl veliký.

A dále — *očistění hříchů* — nečistých, ošklivých, hanebných, nebo každý hřích jest skrz na skrz nečistý, ošklivý, hanebný — nevinnou, přečistou, na dřevě kříže ze všech údů svých prolitou krví — *učiniv, sedí* — i co člověk — *na pravici velebnosti* — moci, slávy Boží — *na výsostech* — na nebesích; i co člověk vládne, panuje, kraluje s Bohem Otcem nade všemi věcmi, nad veškerým světem; čehož sobě právě tím prolitím krve své nevinné a očistěním hříchů v nejvyšší míře zasloužil. A i to se nemůže o nikom jiném tvrditi. Starozákonní kněží také sice prolévali krev a očisťovali hříchy, ale toliko krev kozlů, býků a jiných zvířat, a očisťování hříchů krví zvířecí nebylo pravé, vnitřní, dokonalé, neočisťovalo duší od hříchů jejich, neposkytovalo žádného

práva, nedávalo žádné naděje k dosažení a požívání blaženosti věčné; ono bylo zevnitřní, zákonité pouze, a naznačovalo, předobrazovalo pravé, dokonalé, vnitřní očistění duší od hříchů, kteréž Syn Boží vlastní krví svou učinil, a kterýmž sobě i podle člověčenství svého sezení na pravici Boží v nebesích, svrchované moci, slávy a vlády nad celým světem zasloužil a vydobyl. A když skrze toho Syna, oblesk slávy a obraz podstaty otcovy, nositele, zachovatele, řiditele všech věcí, milostivého čistitele hříchů, svrchovaného pána a vládce na nebesích, Bůh nám mluvil, jaká to milost!

Aby se nezdálo, že Kristus sice nade všecky lidi na zemi, nikoliv ale nade všecky anděly v nebesích jest, dovodí apoštol Páně ze jmena jeho, že on i nade všemi anděly nesmírně předčí, řka: *Tím lepší* — přednější, důstojnější, vznešenější — *nad anděly* — i dle svého člověčenství — *učiněn, čím rozdílnější* — slavnější, důstojnější, výtečnější — *jméno nad ně zdědil* — obdržel, totiž jméno Syna Božího. *Nebo* — táži se, dí apoštol Páně — *kterému kdy z andělů* — Bůh — *řekl*: „*Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe?*“ Syn můj jsi ty, dnes ode mne zplozený. Dnes jest tolik co od věčnosti, nebo ve věčnosti nic nepředchází, nic nenásleduje, nic nenastává, nic nepřestává, nic se nemění, ve věčnosti není ani včerejšku, ani zejtřejšku, ale ustavičný dnešek. A odpověď na tuto otázku jest, že Bůh nikdy žádnému andělu tak neřekl, že nikdy žádného anděla svým Synem od věčnosti zplozeným nenazval. Ovšem že ne; nebo kdyby byl některého anděla tak nazval, bylby ho ne tvorem, ale Bohem nazval. Anděl ale není Bůh, nýbrž tvor. Slovou sice také někdy andělé syny Božími, ale nikdy od věčnosti zplozenými. Synem od věčnosti zplozeným nesluje nežli jenom jeden, a ten jest Kristus Pán. Jemu jedinému řekl tedy Bůh slova uvedená: Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe. A protož jest nade všecky anděly; žádný z nich, sebe větší a vznešenější, není mu roven.

A opět — se táži: o kterém kdy z andělů řekl Bůh: „*Já budu jemu Otcem a on bude mně Synem*“ (2. Král. 7, 14). Tato slova řekl mezi jiným Bůh králi Davidovi skrze proroka svého Nathana, když tento král chrám Bohu vystavěti zamýšlel. Ne ty, řekl jemu, ale syn tvůj Šalomoun ustaví mi chrám po smrti tvé. A tomuto synu tvému Šalomounovi budu já otcem, a on mně bude synem, já ho budu otcovsky milovati, moudrostí, bohatstvím, slávou obdařovati, a on mne

bude synovsky ctíti, poslouchati, vzývati. Ale při těchto slovech měl Bůh ještě jiného, nepřirovnatelně vyššího, slavnějšího, moudřejšího syna, potomka Davidova, nežli Šalomoun byl, na mysli; syna, potomka Davidova, kterýž mu daleko větší, stkvostnější, svatější chrám, nežli Šalomounův byl, vystavěti měl, totiž církev svatou katolickou, a tento syn, potomek Davidův byl Kristus Pán. O něm obzvláště, vlastně řekl Bůh: Já budu jemu Otcem a on bude mné Synem; já jemu pravým, na nejvýš laskavým Otcem, a on mně pravým, na nejvýš milým Synem. A toho neřekl Bůh nikdy o žádném, sebe vznešenějším andělu, a protož také žádný anděl není Kristu Pánu roven. On předčí nade všemi anděly, protože jest pravý, od věčnosti zplozený Syn Boží. A nyní považme: Když Bůh skrze tohoto, od věčnosti zplozeného, všech andělů nesmírně vyššího Syna nám mluvil, jaká to milost!

A když opět uvádí prvorozeného na okres země, dí: „*A klanějte se jemu všickni andělé Boží*!“ U Židů měl prvorozený syn velkou přednost před syny ostatními; on byl pán, kníže, vůdce jejich, a oni byli jemu poddáni a povinni jeho poslouchati. Kristus jest také prvorozený Syn Boží, prvorozený proto, že od věčnosti zplozený, že Syn z přirození; a jakožto prvorozený má velikou přednost přede všemi syny ostatními; nebo ti nejsou od věčnosti zplozeni, ale od času, jmenovitě od křtu svatého za syny Boží přijati, nejsou syny z přirození, ale z milosti; a i za tuto milost mají Synu prvorozenému co děkovati, protože jim ji umučením a smrtí svou zasloužil. Kdyby on nebyl Synem z přirození, nebyliby oni syny z milosti. A tito synové z milosti nejsou toliko lidé na zemi, alebrž i andělé v nebesích. A protož, když Bůh opět, po druhé při skonání světa tohoto Prvorozeného svého u veliké moci, slávě a velebnosti se všemi anděly co soudce živých i mrtvých na okres země uvede, řekne to, co tu stojí: Klanějte se jemu všickni andělé. A stane se tak: všickni andělé budou se jemu jakožto prvorozenému veřejně, před veškerým světem klaněti, a když všickni andělé, zajisté také se všemi anděly všickni lidé, a se všemi lidmi všickni tvorové. A tehdáž se vyplní, co na jiném místě napsáno jest: „Protož i Bůh povýšil ho a dal jemu jméno, kteréž jest nad všeliké jméno, aby ve jménu Ježíše každé koleno klekalo, nebeských, zemských i pekelních, a každý jazyk vyznával, že Pán Ježíš Kristus jest v slávě Boha Otce“

Filip. 2, 9—11). Jaká to důstojnost, jaká sláva, jaká předlost prvorozeného! Všickni andělé, a všickni lidé, a všickni vorové budou se prvorozenému na rozkaz Boží klaněti, prvorozený bude klanění jejich přijímati. A nyní považme: Když skrze toboto Syna prvorozeného, jemuž se všickni andělé, až po druhé s nebe přijde, klaněti budou, Bůh nám luvil, jaká to milost!

A — aby rozdíl mezi Prvorozeným a anděly ještě parnější byl — *o andělích zajisté dí*: *Kterýž činí anděly své větry* — duchy čerstvými, rychlými, tak že téměř jako větrové itají, kam je Bůh posílá; pročež se s křídloma malují — *služebníky své* — tytéž anděly — *plamenem ohně* — ohnivým plamenem, to jest, vroucími, horlivými v sloužení Bohu. K *Synu pak* — zcela jinak, k Synu dí: *Trůn tvůj* — kraování tvé — *Bože*, — trvá jako ty sám — *na věky věků* — emá a nebude míti žádného konce: *berlou pravosti* — spravedlnosti jest — *berla království tvého* — v království tvém anuje samá, čirá spravedlnost beze vší nespravedlnosti; ty ehledíš na osobu lidskou, ale soudíš jednoho každého dle ráva a spravedlnosti, dáváš každému podle skutků jeho; niž můžeš jinak pro svou lásku k spravedlnosti a nenávist epravosti. *Miloval jsi* — i co člověk zajisté a pořád miluješ, a nejvýš miluješ — *spravedlnost*, *a nenáviděl jsi* — a pořád enávidíš, na nejvýš nenávidíš — *nepravosti*: a poněvadž si i co člověk spravedlnost na nejvýš miloval, a nepravosti a nejvýš nenáviděl, — *proto pomazal tebe*, *Bože!* — i co lověka — *Bůh tvůj olejem radosti* — slávy, blaženosti, naplnil tebe radostí, slávou, blaženosti jako nejstkvostnějším lejem, pomazal tebe za krále, a sice nejen tak jako spoluičastníky tvé, nýbrž — *nad spoluúčastníky tvé* — nad spoluičastníky radosti, slávy, blaženosti tvé, to jest, nade všecky nděly a Svaté, a proto také učiní, abys při skonání světa, a posledním soudu od celého světa a před celým světem a krále nade všecky anděly a Svaté blaženého, slavného, znešeného uznán, poctěn, zvelebe-n byl. Jaký to tedy rozdíl ezi anděly a Synem Božím! Anděly tu jmenuje Bůh slueb níky svými, rychlými, horlivými v poslouchání, sloužení, ětrům a ohnivým plamenům podobnými; Syna pak tu naývá Bohem, Bohem z Boha, věčným králem, spravedlivým oudcem, kterýž za svou nejvyšší lásku k spravedlnosti a neávist k nepravosti zasloužil, aby i dle člověčenství svého

za krále nade všecky anděly a Svaté blaženého, slavného pomazán, a za takového od veškerého světa uznán, poctěn, a zvelebován byl. A nyní považme: když skrze tohoto Syna, pravého Boha, věčného krále, spravedlivého soudce, nade všecky anděly a Svaté blaženého, slavného, Bůh nám mluvil, jaká to milost!

A — opět k Synu dí: „*Ty, Pane, na počátku založil jsi zemi, a dílo rukou tvých* — moci, všemohoucnosti tvé — *jsou nebesa.* A poněvadž tak, jak jsi je učinil, pořád trvají, zdá se, že tak potrvají na věky. Ale není tomu tak. *Onať* — nebesa — *zahynou* — to jest, ne že nezůstanou, ale že taková nezůstanou, jaká nyní jsou, že jiná, nová, mnohem lepší, krásnější, dokonalejší budou nežli nyní jsou. A když nebesa, vznešenější to část světa, zahynou, to jest, v nová proměněna budou, rozumí se samo sebou, že tím více země, méně vznešená to část světa, zahyne, to jest, že taková, jaká nyní jest, nezůstane, ale že v jinou, novou, mnohem lepší, krásnější, dokonalejší proměněna bude, jakož také na jiných místech Písma svatého toho se dočísti lze. Nebesa tedy i země podle zevnitřní, viditelné podoby, tvářnosti své zahynou. A co Syn Boží? také-liž zahyne? *ty pak zůstaneš* — i když nebesa i země zahynou, ty zůstaneš, na věky zůstaneš, beze vší proměny zůstaneš; a aby to, co řekl, ještě více vysvětlil, a ještě hlouběji čtenářům v paměť a srdce vštípil, vrací se apoštol Páně opět k nebesům, a praví o nich, — *a všecka jako roucha zvetšejí* — sestárnou, a jako roucho sstaralé za nové se zamění, rovněž tak i nebesa sstaralá za nová se zamění, staré roucho, starou podobu svléknou, a v nové roucho, v novou podobu se obléknou, ale ovšem ne sama od sebe, ne o své vůli, ne mocí svou, nýbrž po vůli tvé, na rozkaz tvůj, mocí tvou, a protož raději a pravdivěji řeknu — *a jako oděv změníš je a* — tvým změněním — *změněna budou*: a když budou změněna, léta jejich přestanou: *ty pak tentýž* — nezměnitelný — *jsi a léta tvá nepřestanou* — budou věčná jako ty. Dle tohoto výroku svatého jest Syn Boží budoucí obnovitel nebe i země, všemohoucí, nezměnitelný, věčný Pán. A když skrze tohoto Syna, obnovitele nebe i země, všemohoucího, nezměnitelného, věčného Pána, Bůh nám mluvil, jaká to milost!

A protož, chce tím apoštol Páně říci a praví tím skutečně, potřebí tím více tak veliké milosti sobě vážiti, a tím

hojněji to, co jsme slyšeli, učení Pána Ježíše, svaté evangelium zachovávati, abychom snad spasení svého nepotratili. Nebo jestliže starý Zákon, od Boha skrze anděly daný, skrze proroky zvěstovaný, tak velikou platnost měl, že každé přestoupení a neposlušenství toho zákona náležitou pokutu vzalo: kterak my křesťané oné pomstě utečeme, zanedbáme-li tak velikého spasení, kteréž od svatých apoštolů, kteříž je z úst Páně slyšeli, v nás utvrzeno jest? — Co se nás, nynějších křesťanů dotýče, my jsme svaté evangelium od církve svaté a jejích služebníků přijali, což jest tolik, jako bychom je byli z úst Páně anebo z úst svatých apoštolů slyšeli, protože církev svatá až podnes jest, i budoucně zůstane sloupem a utvrzením pravdy, a protož je věrně zachovávejme, abychom se neminuli s věčným spasením.

Obsah.

Mnohokráte a mnohonásobně mluvil Bůh předkům našim skrze proroky: nám pak, potomkům jejich, mluvil skrze svého Syna, jejž netoliko pánem všech věcí ustanovil, alebrž skrze něho i všecky věci učinil, kterýžto jsa oblesk slávy a obraz podstaty jeho, a zachovatel, ředitel všech věcí, po učiněném očistění hříchů na pravici Boží v nebesích se posadil, tím přednější nad anděly učiněn, čím vznešenější jméno obdržel, protože žádného z nich Bůh Synem svým nenazval. A když jej po druhé co soudce živých i mrtvých s velikou slávou s nebe na zem uvede; přikáže všem andělům, aby se jemu jakožto prvorozenému klaněli. A o andělích sice praví, že jsou rychlí, horliví, větrům a ohnivým plamenům podobní služebníci; o Synu svém ale, že jest Bůh, věčný král, spravedlivý soudce, a že ho právě jen pro jeho lásku k spravedlnosti a nenávist k nepravosti za krále nade všecky anděly a Svaté slavného pomazal. A opět o něm praví, že on jest Pán, kterýž na počátku nebe i zemi založil, a že, když ony pominou, on nepomine, a když je jako oděv změní, on že se nezmění, ale že tentýž na věky zůstane.

Na den sv. Štěpána prvomučedníka.

Řeč ze Skutků apošt. 6, 8—10. a 7, 54—59.

V těch dnech Štěpán, jsa pln milosti a síly, činil veliké divy a zázraky v lidu. I povstali někteří ze školy, která slove Libertinských a Cyrénských a Alexanderských, a těch, kteříž byli z Cicilie a z Asie, hádajíce se s Štěpánem: a nemohli odolati moudrosti a Duchu, kterýž mluvil. Slyšíce pak to, pukali se v srdcích svých a skřipěli zuby na něho. On pak jsa pln Ducha svatého, pohleděv do nebe, uzřel slávu Boží a Ježíše stojícího na pravici Boží. I řekl: Aj! vidím nebesa otevřená a Syna člověka stojícího na pravici Boží. Zkřikše tedy hlasem velikým, zacpali uši své a obořili se jednomyslně naň. A vyvrhše jej ven z města, kamenovali: a svědkové složili roucha svá u nohou mládence, kterýž sloul Šavel. I kamenovali Štěpána modlícího se a řkoucího: Pane Ježíši, přijmi ducha mého! A poklek na kolena, zvolal hlasem velikým, řka: Pane, nepokládej jim toho za hřích! A to pověděv usnul v Pánu.

Výklad.

V těch dnech Štěpán — jahen — *jsa pln milosti a síly* — této milosti a síly nedal si sám, ale Bůh mu jí udělil, Bůh ho milostí a silou svou obdařil, naplnil, a to na ten cíl a konec, aby v lidu veliké divy a zázraky činil, — nemocné uzdravoval, malomocné očisťoval, mrtvé křísil, aby dával slepým zrak, hluchým sluch, němým řeč, chromým rovné údy, a činěním takových divů a zázraků aby učení své o Pánu Ježíši potvrdil, lid na víru v něho obrátil a obrácený křtem svatým do církve svaté přijal, aby církev svatou rozšířil, upevnil, oslavil, zvelebil. A jak Bůh chtěl, tak svatý Štěpán činil — *činil veliké divy a zázraky v lidu.*

Hle, tu stojí svatý Štěpán uprostřed lidu jako muž Boží, jako veliký divotvorce, a lid se k němu se všech stran hrne, zraky své na něj upírá a na něm upřené drží, a diví se, a žasne, a jde do sebe, a Boha chválí, a víru v Krista

přijímá, a k církvi se vine, a do ní vchází, a v ní spasení své hledá a nalezá. Ó kéž by takových Štěpánů a takového lidu mnoho bylo na světě, aby církev svatá mocně se vzmáhala, krásně kvetla, hojného ovoce vydávala a utěšeným divadlem byla Bohu, andělům a lidem!

Ale jako každá, sebe lepší a prospěšnější věc svých nepřátel má, rovněž tak i tato měla odpůrců svých, a sice nejvíce ze škol neboli sbornic, synagóg židovských, jichž velmi mnoho v Jerusalémě bylo. Pět se jich tu zejména uvádí, totiž škola Libertinských, to jest těch Židů, kteříž jednou od Římanů zajati, do Říma vzati, napotom ale na svobodu propuštěni byli, z nichžto někteří v Římě zůstali a tam se usadili, jiní do své vlasti se navrátili a v Jerusalémě školu zarazili, kteráž Libertinských, což jest tolik jako propuštěných otroků neboli svobodníků, slula; druhá škola Cyrénských, to jest Židů od města Cyréne v Africe ležícího tak nazvaných, kdež Židé čtvrtý díl obyvatelů činili; třetí škola Alexanderských, to jest Židů od města v Africe ležícího jmenem Alexandrie, kde jich mnoho bydlelo, nazvaných, kteříž to učeností a bohatstvím nad jiné vynikali a veliké vážnosti u ostatních Židů požívali; čtvrtá škola byla těch, kteříž z Cilicie, krajiny to v Malé Asii, pocházeli, s hlavním městem Tarsem, odkud Šavel byl; a konečně pátá škola těch, kteříž z Asie byli, to jest z Malo-Asie při moři egejském. Členové těchto škol měli to společné, že pro Mojžíše a zákon jeho horlili, Krista pak a zákon, církev, hlasatele, vyznavače jeho nenáviděli, mezi nimi také a obzvláště svatého Štěpána, protože on horlivě Krista kázal, veliké divy v lidu činil, mnoho jich na víru obrátil. I myslili tomu všemu hádkou se Štěpánem učiniti konec.

I povstali někteří ze školy, kteráž slove Libertinských a Cyrénských a Alexanderských, a těch, kteříž byli z Cilicie a z Asie, — oni měli býti mezi prvními, jenž svatého Štěpána slyšeli, učení jeho přijali, na víru křesťanskou se obrátili, do církve Kristovy vstoupili a tak lidu na sobě dobrý příklad dali a zatím proti němu povstali; ne lid povstal, ale ti učení, moudří, za jaké se sami měli a za jaké i od jiných pokládáni byli, ti povstali na důkaz toho, že učenost nadýmá, láska pak vzdělává. Učenost jest sice dobrá, ale láska jest ještě lepší; učenost jest dobrá, ale bez lásky více

škodí nežli prospívá. Oni měli učenost, ale bez lásky, a protož nebyli zbožně a mravně vzděláni, ale pýchou naduti, v nevěře a bezbožnosti zaryti, a co takoví povstali, — *hádajíce se se Štěpánem*, — chtějíce ho hádkou přemoci, vyvrátiti, zahanbiti, k mlčení přivésti a potom veřejně do všech končin světa vyhlašovati: Hle, jak jsme ho porazili, jak utichl, jak zalezl, jak se skryl; a protož buďte moudří: nechte jeho, držte se nás, nevěřte jemu, dověřte nám, zhrdněte jím, važte sobě nás, buďte následníky našimi: *a* — aj — *nemohli odolati*, — ač jich bylo tolik, a svatý Štěpán byl sám, nemohli odolati, ač chtěli, mermomocí chtěli, ač se, co nejvýš mohli, vynasnažili, ač všecku učenost a výmluvnost svou na to vynaložili, — nemohli odolati — *moudrosti a Duchu, kterýž* — skrze Štěpána — *mluvil*, — a kterýmž Štěpán mluvil.

Není divu, že nemohli. Nebo tato moudrost byla Kristova, Boží, tento Duch byl Kristův, Duch svatý. Kterak tedy této moudrosti a tomuto Duchu odolati mohli? Nejen oni nemohli, ale vůbec nikdo a nikdy nemůže. Od té doby co již bylo těch, jenžto proti této moudrosti a tomuto Duchu, kterýž v církvi svaté žije a skrze ni mluví, povstali a bojovali; a nemohli mu odolati, moudrost a Duch odolal jim, ne ale oni moudrosti a Duchu. A podnes co učených nevěrců, neznabohů ve všech koutech světa, a bojují dnem a nocí proti moudrosti a Duchu, bojují vší mocí a silou, bojují rozumem, ústy, pérem, bojují veřejně i tajně, násilně i lstivě; a snad není po celé zemi ani jednoho sebe menšího města, ani jedné sebe nepatrnější vesnice, aby tam někoho nebylo, jenž by nebojoval proti moudrosti a Duchu, kterýž skrze církev svatou mluví, a nemohou mu odolati. Moudrost zůstává moudrostí a Duch Duchem; on stojí jako zeď, jako skála nepohnutá, a nevěrci, neznabohové pořád hlavami do ní vrážejí a ji proraziti, povaliti usilují, a pořád sobě hlavy rozrážejí, zkrvácují, a posléze se roznemohou, ulehnou a na věčnost odejdou, aby vzali podle skutků svých ovšem ne korunu spravedlnosti, protože žádné spravedlnosti neměli. A jakož dosavad bylo, nepochybně že bude i budoucně. Odpůrcové budou proti moudrosti a Duchu bojovati, ale moudrost a Duch odolá jim, ne oni moudrosti a Duchu.

Když Židé z řečených škol nemohli odolati moudrosti a Duchu, kterýmž sv. Štěpán mluvil, co měli činiti? měli

v tom prst Boží uznati, moudrosti a Duchu se podrobiti a na pokání se dáti. Než bohužel, že se ještě více zatvrdili, rozvzteklili, že se ještě jiných prostředků ku zvítězení nad Štěpánem, totiž pomluv, žalob, křivých svědectví i násilí uchopili. Nastrojili muže, kteříž by řekli, že jej slyšeli rouhavá slova proti Mojžíšovi a proti Bohu mluviti. A tak zbouřili lid a starší i zákonníky: a sběhše se uchopili svatého Štěpána a přivedli jej do rady, a postavili falešné svědky, kteříž by řekli: „Člověk tento nepřestává mluviti slov proti svatému místu (chrámu) a zákonu: nebo jsme slyšeli jej, an praví: že ten Ježíš Nazaretský zkazí místo toto a změní ustanovení, kteráž nám vydal Mojžíš". Tehdy řekl kníže kněžské: Jestliž tomu tak? A sv. Štěpán v delší řeči se hájil a dokazoval, že ničeho takového ani proti Bohu, ani proti Mojžíšovi, ani proti chrámu, ani proti zákonu se nedopustil, ale naopak, že jejich předkové zločinů se dopustili, poněvadž prorokům Božím se protivili a je usmrtili, a oni sami že se zrady a vraždy na Spravedlivém, na Mesiáši, Synu Božím, Kristu Pánu dopustili a že zákon zřízením andělův vzali, ale neostříhali (Skutkové Apošt. 7, 1.—53.).

Slyšíce to — vytýkání Štěpánovo — *pukali se v srdcích svých*, — jakož země silným vedrem se puká, trhá, rozstupuje, otvírá, rovněž tak i oni náramným hněvem, zlostí, vzteklostí, závistí, nenávistí, mstivostí v srdcích svých se pukali, trhali, rozstupovali, otvírali — *a* — vztekem, mstou — *skřípěli zuby na něho*, — jako by ho na kusy roztrhati, rozkousati, rozemleti chtěli. A jaké to asi blesky v očích jejich! jaké chvění rtů! jaké měnění se ve tvářích! jaké bručení v ústech! jaké trhání v žilách! jaké cukání v údech! jaké přešlapování! jaký dupot! Strašlivý to na ně pohled! Odvraťme se od nich a obraťme se raději ku sv. Štěpánovi. *On pak jsa pln Ducha svatého* — a Duchem svatým vytržen, unesen, pozdvižen, osvícen — *pohleděv do nebe* — ne toliko očima svýma, alebrž i myslí, duší svou, a ne do zavřeného, nýbrž do otevřeného, do nebe, jež před ním Duch svatý zázračně otevřel, a co uzřel v něm? *uzřel slávu* — světlo, záři, jasnost — *Boží*, *a* — v té slávě, jasnosti — *Ježíše*, — o němž na konci řeči své zmínku učinil, o němž by byl tak rád, by byl mohl, dále mluvil, Ježíše, jejž z celého srdce miloval, pro něhož tolik horlil, pracoval, se

namáhal, Ježíše — *stojícího*, — jako by byl právě s trůnu svého vstal, aby mu vstříc šel, jej obejmul, políbil, potěšil, posilnil k poslednímu boji, krvavému mučednictví, stojícího — *na pravici Boží* — ve slávě Boha Otce. Ó jak krásný, líbezný, utěšený, přerozkošný to pohled! Kdož by se mohl na něm dosti vynadívati? kdož by mohl krásy jeho se nasytiti? — Ó blahoslavený Štěpáne! již hledíš do nebe, do něhož co neviděti vejdeš, vidíš slávu Boží, kteréž požívati budeš, patříš na Ježíše, s nímž na věky spojen budeš. Ó blahoslavený Štěpáne! nebe se ti otvírá, do lůna svého tě volá; sláva Boží se ti ukazuje, kývá a zve tě k sobě, Ježíš již stojí a čeká a těší se na tebe. Ó blahoslavený Štěpáne! v nebi budeš přebývati, slávou budeš oplývati, s Ježíšem svým budeš kralovati. Ó blahoslavený Štěpáne! nebe bude tvým příbytkem, sláva bude tvým oděvem, Ježíš bude tvým podílem. Ó blahoslavený Štěpáne! pověz jim, co vidíš; snad se tím pohnou, snad půjdou do sebe, usmyslí sobě, obrátí se.

I řekl: *Aj*! — slyšte, věřte, pamatujte, k srdci beřte! — *vidím nebesa otevřena a Syna člověka stojícího na pravici Boží.* Vy myslíte, že jest mrtev, a on zatím jest živ; vy myslíte, že ve hrobě leží a práchniví, on zatím v nebi na pravici Boží stojí; vy myslíte, že jste nad ním zvítězili, a on zatím zvítězil nad vámi; vy myslíte, že jste se ho na věky sprostili, a on zatím hotov jest odplatiti vám podle skutků vašich. Hleďte se kletby sprostiti, již jste na sebe uvalili, a obraťte se k němu, aby vám byl milostiv! A co oni? obrátili-li se? *Zkřikše tedy hlasem velikým*, — jako by jim byl na hrdlo sáhl, jako by je byl nožem píchl, jako by je byl mečem bodl, — *zacpali uši své*, — aby neslyšeli toho hrozného rouhání, a nebylo to, co řekl, rouhání, ale byla to pravda, Božská pravda, pravda pravdoucí. Oni to však za bezbožné, trestu hodné rouhání vyložili a zacpali uši své, ti zaslepenci! — *a obořili se*, — přihrnuli se — *jednomyslně* — všickni jako jeden muž — *naň*, — jakožto na bezbožného rouhače. *A vyvrhše jej ven z města*, — aby totiž krví jeho města neposkvrnili, jako by mohla krev spravedlivého poskvrniti město, a ne spíše ta nepravost, ukrutnost, bezbožnost, kterouž krev spravedlivého vylili, ti zaslepenci! — a vyvrhše jej ven z města — *kamenovali* — a nepochybně se při tom domýšleli, kdo ví jak velice tím Bohu

poslouží a jemu se zalíbí, a kdo ví jak dobrý skutek vykonají a jak hojnou za něj odplatu vezmou, a kdo ví jak neocenitelné dobrodiní městu a vlasti prokáží, jak hrozného zla je zbaví, jak neobyčejných zásluh o ně sobě získají, ti zaslepenci! Tu viděti, jak náruživosti člověka zaslepují, tak že pravdu za rouhání, ukrutnost a vraždu za dobrý, záslužný, odplaty hodný skutek má. A protož se chraň, náruživostem — hněvu, prchlivosti, mstivosti, závisti, nenávisti se oddati; oddáš-li se jim, v brzku tě tak zaslepí, že budeš kámen za chléb, štíra za vejce, hada za rybu držeti, podobně oněm zaslepencům, kteříž tak velikého milovníka Boha a pravdy za bezbožného rouhače drželi a jako rouhače jej kamenovali: *a svědkové*, — aby ho lehčeji, svobodněji kamenovati, jemu větší rány zasazovati, krutější muky způsobiti mohli, — *složili* — svrchní — *roucha svá u nohou mládence, kterýž sloul Šavel.*

Mládenec byl, ale jako lev zuřivý, mládenec byl ale nade všecky muže vzteklejší; ani jednou se nesehnul, ani jednoho kamene nezdvihl, ani jedním nehodil, a přece s těmi všemi zároveň, ba více než ti všickni Štěpána kamenoval. Myslíš jak? tím, že roucha jejich hlídal. Hle, jak se veselí a raduje, jako by na nejskvostnějších hodech trval; jak si libuje a se usmívá, jako by se v samém zlatě hrabal. Ó tak šťastného dne, jako ten jest, ještě se nikdy nedočkal! Kéž by ještě více, ba hodně mnoho takových přišlo! Jakou blažeností by oplýval! Ó Šavle! Šavle! zaslepený Šavle! přijde hodina, kde prohlédneš a co pak tomu řekneš? Duše tvá se zarmoutí, oko tvé se zarosí, ty budeš plakati hořce.

I kamenovali Štěpána modlícího se a řkoucího: Pane Ježíši, přijmi ducha mého! Jako Pán Ježíš ukřižovaný se modlil a řekl: „Otče, přijmi ducha mého!“ rovněž tak i sv. Štěpán kamenovaný, s tím však rozdílem, že Pán Ježíš poručil a odevzdal ducha svého do rukou Otce svého, sv. Štěpán ale do rukou Pána Ježíše. A jako Otec přijal ducha Pána Ježíše, milého Syna svého, rovněž tak i Pán Ježíš přijme ducha svatého Štěpána, milého učedníka svého. A kterak by ho nepřijal? Vždyť již stojí a čeká a těší se na něho. Ó blahoslavený Štěpáne! hned, hned budeš v rukou Pána Ježíše; jen se ještě za ty své nepřátely a za toho tam mládence pomodli; on toho velice potřebuje. *A poklek na kolena, zvolal hlasem velikým, řka: Pane, nepokládej jim toho*

za hřích! Jako Pán Ježíš ukřižovaný k Otci svému za své nepřátely se modlil a řekl: „Otče! Odpusť jim, neboť nevědí, co činí“ — tak také sv. Štěpán kamenovaný k Pánu Ježíši se modlil a řekl: „Pane, nepokládej jim toho za hřích!“ což bylo právě tolik, jako by byl řekl: „Pane, odpusť jim, neboť nevědí, co činí“. A modlil se za ně na kolenách a hlasem velikým, protože z celého srdce svého, ze vší duše své, ze vší mysli a síly své. *A to pověděv usnul v Pánu*, — neumřel, ale usnul, neumřel smrtí, ale usnul v Pánu, v objetí, náručí, lůnu Páně; usnul v Pánu, aby se v Pánu probudil, a když se probudí a uzří se v Pánu — v objetí, náručí, lůnu Páně, ó jak velice se zaraduje, a radosti jeho nebude konce! Ó blahoslavený každý, kdo usne v Pánu, neboť on v Pánu procitne. Aby ale usnul v Pánu, jest třeba, aby bděl a živ byl s Pánem a v Pánu; a protož se modleme: Spas nás bdící, ostříhej nás spící, abychom bděli s Kristem a odpočívali v pokoji. Amen.

Obsah.

Svatý Štěpán činil mocí Ducha svatého veliké divy v lidu. I povstali někteří učenci ze škol Jerusalémských proti němu a hádali se s ním; ale nemohli odolati moudrosti a moci, kterouž mluvil. A nemohouce odolati, vzali útočiště ke křivým žalobám, falešným svědectvím i k násilí, a přivedli sv. Štěpána do rady židovské a postavili falešné svědky proti němu, a když se sv. Štěpán hájil a dokazoval, že se toho, z čehož jej vinili, nedopustil, ale naopak že oni se zrady a vraždy na Spravedlivém, to jest na Pánu Ježíši dopustili, rozhněvali se náramně a skřípěli zuby na něho. On pak u vytržení ducha pohleděl do nebe a uzřel v něm slávu Boží a Ježíše stojícího na pravici Boží. I řekl: Aj! vidím nebesa otevřena a Syna člověka stojícího na pravici Boží. A oni vzkřikli hlasem velikým a zacpali uši své, a vyvrhli jej ven z města, a za městem jej kamenovali: a svědkové složili svrchní roucha svá u nohou mládence jmenem Šavla. I kamenovali svatého Štěpána modlícího se a řkoucího: Pane Ježíši, přijmi ducha mého. A když pak ještě kleče a hlasem velikým za své kamenovatele se pomodlil, usnul v Pánu.

V oktávě Narození Páně

epištola jako na úsvitě Božího Narození.

Na den Obřezání Páně, nový rok

epištola jako na jitřní Božího Narození.

Na den Zjevení Páně neb svatých tří králů.

Řeč z proroka Isaiáše 60, 1—6.

Vstaň, osvěť se, Jerusaléme! nebo přišlo světlo tvé a sláva Hospodinova nad tebou vzešla jest. Neboť aj! tma přikryje zemi a mrákota národy: ale nad tebou vzejde Hospodin a sláva jeho v tobě se spatří. I choditi budou národové v světle tvém a králové v blesku vycházejícího slunce tvého. Pozdvihni vůkol očí svých a viz: všickni tito shromážděni jsou, přišli k tobě: synové tvoji z daleka přijdou a dcery tvé odevšad povstanou. Tehdáž uzříš a oplývati budeš a divitise bude a rozšíří se srdce tvé, když se obrátí k tobě množství moře, a síla národů přijde k tobě. Množství velbloudů přikryje tě, dromedáři z Madian a Efy: všickni z Sáby přijdou, zlato a kadidlo nesouce a chválu Hospodinu zvěstujíce.

Výklad.

Je noc, tma, Jerusalém leží, spí. Tu počíná nad ním světlo vzcházeti. Prorok Isaiáš vidí je nad Jerusalémem vzcházeti, nevidí ale Jerusalém vstávati a se osvěcovati. I volá k němu, budí ho, řka: *Vstaň* — nelež, vstaň; nespi, bdi; nebuď ve tmě — *osvěť se, Jerusaléme!* — A aby k němu nadarmo nevolal, aby ho nadarmo nebudil, praví mu, proč má vstáti a se osvítiti: *nebo přišlo světlo* — proto vstaň, osvěť se, přišlo světlo — *tvé* — proto tím rychleji vstaň, osvěť se; a přišlo světlo tvé právě proto, aby tě osvítilo, protož co nejrychleji, co

nejochotněji vstaň, osvěť se, — *a sláva Hospodinova* — to jest právě to světlo, kteréž přišlo — *nad tebou vzešla*, — aby tě oslavila, tedy vstaň, oslav se.

Neboť aj! — považ, jaká to milost, jaká čest, jaká sláva, jaké štěstí pro tebe! — *tma* — tma všeliké nepravosti, zloby, smilstva, lakomství, nešlechetnosti, závisti, vraždy, sváru, lsti, šibalství; tma utrhačství, pomlouvání, nenávidění Boha, pýchy, nadutosti, neposlušenství, nemoudrosti, rozpustilosti, nelaskavosti, nevěrnosti, nemilosrdenství a jiných hříchů; strašlivá tma — *přikryje zemi* — celou od jednoho konce k druhému, od východu až k západu, od strany polední až k půlnoční — *a mrákota národy* — všecky, co jich bude na zemi: *ale* — považ to! — *nad tebou* — jediným, a k tomu ještě v temnosti hříchů, bludů, pověr a v stínu smrti ležícím, duševní slepotou naplněným, poraženým, nad tebou — *vzejde Hospodin a sláva jeho v tobě se spatří.* Ó jak velice máš si toho vážiti, z toho se radovati, za to vděčen býti, toho ku spáse své použiti. Protož vstaň, osvěť se, oslav se! Vstaň z hříchů a nepravostí, osvěť se světlem pravdy a milosti, oslav se slávou Hospodinovou, slávou nejslavnější!

Dříve řekl prorok Jerusalému, že světlo jeho přišlo, a sláva Hospodinova nad ním vzešla. Nyní ale již nepraví tak, nepraví: Tma přikryla zemi a mrákota národy, ale nad tebou vzešel Hospodin a sláva jeho v tobě se spatřila, nýbrž praví: Tma přikryje zemi a mrákota národy, ale nad tebou vzejde Hospodin a sláva jeho v tobě se spatří; dříve o tom mluvil tak, jakoby se to již bylo stalo, nyní ale mluví o tom tak, jakoby se to teprv státi mělo; dříve o tom mluvil jako o věci minulé, nyní o tom mluví jako o věci budoucí. Co jest tedy pravda, to první, čili to druhé obé, první i druhé. Nebo prorok Isaiáš viděl ve svém vidění prorockém, kteréž od Boha pocházelo, že přišlo světlo Jerusalému, a že sláva Hospodinova nad Jerusalémem vzešla; to viděl, dím, ve svém vidění prorockém, to skutečně viděl v duchu svém a duchem svým, a jelikož to skutečně viděl, mohl také v pravdě říci a řekl, že přišlo světlo jeho, Jerusalémovo, a že sláva Hospodinova nad ním, nad Jerusalémem vzešla. Ale co v prorockém vidění, co v duchu svém a duchem svým viděl, toho neviděl ještě krom ducha svého, ve světě, a neviděl toho ve světě proto, že toho za živobytí jeho ve světě nebylo, že se to tehdáž ve světě ještě nestalo, že se to teprv později, po několika stoletích ve

světě státi mělo. Po několika stoletích mělo teprv světlo Jerusalémovo přijíti, a sláva Hospodinova nad Jerusalémem vzjíti. A jelikož teprv po několika stoletích, protož mohl v pravdě říci, a také řekl: Tma přikryje zemi a mrákota národy, ale nad tebou vzejde Hospodin a sláva jeho v tobě se spatří. V řeči jeho není pražádného odporu, jedno s druhým ani dost málo se nepotýká, ale na opak, jedno s druhým krásně souvisí a se srovnává. Takový u všech proroků zavládl a panoval způsob mluvení. Když něco budoucího osvícením Ducha svatého předpovídali, neřekli o tom, že se to stane, nýbrž řekli, že se to stalo, ač se to ještě nestalo, ač se to teprv po letech, ba třebas po stoletích státi mělo. A proč tak mluvili? proto, že praví proroci byli, že osvícením Ducha svatého mluvili, že se v tom, co mluvili, mýliti nemohli, že to, co předpovídali, tak jisté bylo, jakoby se to již bylo stalo, ač se to ještě nestalo, že, co se jistoty dotýče, mezi tím, co se již stalo, a tím, co se teprv státi mělo, pražádného rozdílu nebylo. Takovýto způsob prorockého mluvení přichází i v naší epištole. O tom světle, kteréž po stoletích teprv mělo přijíti, řekl Isaiáš, že již přišlo, o té slávě Hospodinově, kteráž teprv po stoletích měla vzjíti, řekl, že již vzešla, protože to tak jisté bylo, jakoby již bylo přišlo, jakoby již byla vzešla. Aby se ale někdo nemýlil a neřekl: Kterak pak to světlo přišlo? kterak ta sláva vzešla? vždyť bychom ji museli viděti; praví Isaiáš po způsobu obyčejném, že Hospodin nad Jerusalémem vzejde a sláva jeho že se v něm spatří.

Aby Jerusalém, to jest, obyvatele jeho tím spíše probudil, a k povstání z hříchů a k osvícení se světlem Božím a k oslavení se slávou Hospodinovou přiměl, ukazuje mu na cizí, pohanské národy a jejich krále, praví mu, kterak se oni k tomuto světlu jeho budou chovati, a vystavuje mu je za příklad, řka: *I choditi budou národové v světle tvém*, — ne že to světlo uzří, že vstanou a tomu světlu se osvítiti dají, nýbrž, což mnohem více jest, že v tom světle choditi, neustále choditi budou, a že budou choditi ne v světle svém, nýbrž v světle jeho, v světle Jerusalémově, světle, kteréž Jerusalému zaslíbeno bylo, jemu přišlo a jej obzvláště a přede vším osvítiti chce, a ne, že jenom ten neb onen národ, nýbrž že mnoho národů, ba že všickni národové, co jich na světě bude, v světle jeho budou choditi, — *a* — netoliko národové, ale i jejich knížata a králové — *králové v blesku vycházejícího*

slunce tvého. A když národové choditi budou v světle tvém a králové v blesku vycházejícího slunce tvého, chce tím prorok říci, čím více ty, Jerusaléme, máš choditi v světle svém a v blesku vycházejícího slunce svého. Nedej se tedy zahanbiti; vstaň, osvěť se a choď v světle svém, choď v blesku vycházejícího slunce svého! A učinil-li tak? Kdož v Jerusalémě a vůbec v národě židovském dobré vůle byli, ti vstali, osvítili se a chodili v světle svém, jako přede vším Betlemští pastýřové, kteříž sotva že o narození Spasitelově skrze anděla zvěděli, hned k němu spěchali, aby od něho osvíceni byli, jako později učedníci a apoštolé, kteříž Pána Ježíše věrně následujíce, nechodili v temnostech, ale měli světlo života, a v tom světle chodili až do smrti, a jako mnozí jiní ze Žídů. Z těchto Židů dobré vůle, z těchto světlem Kristovým osvícených učedníků povstal nový, svatý, duchovní, nebeský Jerusalém, to jest, církev svatá, katolická, ještě ti Židé, kteříž zlé vůle byli, a světlem svým — Ježíšem Kristem pohrdli, starým, hříšným, pozemským Jerusalémem zůstali. A jako k tomuto starému, hříšnému Jerusalému, tak také zároveň k tomuto novému, svatému a obzvláště k němu mluvil prorok, když řekl: Vstaň, osvěť se, Jerusaléme! nebo přišlo světlo tvé — Kristus Pán narodil se v Betlémě, a sláva Hospodinova nad tebou vzešla. Neboť aj! tma bludů a hříchů přikryje zemi a mrákota národy: ale nad tebou vzejde Hospodin, Kristus Spasitel, a sláva jeho v tobě se spatří.

Sláva ta spatřila se v Jerusalémě, když dítě Ježíše přinesli rodičové jeho do chrámu, a postavili ho před Pánem, a když ho Simeon nábožný na lokty své vzal, a Boha chválil a řekl: „Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého podle slova svého v pokoji; neb jsou viděly oči mé spasení tvé, kteréž jsi připravil před obličejem všech lidí, světlo k zjevení národům a k slávě lidu israelského“ (Luk. 2, 27—32). A spatřila se v něm, když dvanáctiletý Ježíš seděl v chrámě mezi učiteli, poslouchaje jich a otazuje se jich, a když žasli všickni, kteříž jej slyšeli, nad rozumností a odpovědmi jeho. A spatřila se v něm, kdykoli do chrámu přišel a tam učil a zázraky činil. A spatřila se v něm, když se naposledy co král jeho tichý k němu bral, sedě na oslici a na oslátku jhu podrobené, a když mnohý zástup prostírali roucha svá na cestu, jiní sekali ratolesti s stromů a metali je na cestě: zástu-

)ové pak, kteříž napřed šli, i kteříž vzadu byli, volali řkouce: Hosanna synu Davidovu! Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně!" A pořád se v něm spatřuje, protože pořád s ním, to est, s církví svou svatou Ježíš Kristus jest, pořád ji osvě-)uje, posvěcuje, chrání, řídí, spravuje. I choditi budou, dí)rorok dále, národové v světle tvém, a chodí v něm zajisté; ıebo odkud se vzalo tolik tisíců a milionů katolických kře-ťanů v církvi svaté, leč z těchto národů? — a králové)udou choditi v blesku vycházejícího slunce tvého. První nich byli svatí tři králové, jichžto památku dnešního dne ılavíme, kteříž od východu do Jerusaléma přijeli řkouce: ‚Kde jest ten, kterýž se narodil, král židovský? Nebo viděli sme hvězdu jeho, a přijeli jsme poklonit se jemu, a kteříž ıdšedše z Jerusaléma, a přišedše do Betléma a všedše do lomu, nalezli dítě s Marií, matkou jeho, a padše, klaněli se emu: a otevřevše poklady své, obětovali mu dary: zlato, ıadidlo a myrhu." A od té doby co již bylo králů, kteříž ıhodili v blesku slunce jeho!

A nyní vidí prorok v duchu, jak se národové k církvi vaté, k tomu nebeskému Jerusalému scházejí, jak se k ní e všech stran hrnou, ba jak u ní již shromážděni jsou, radostí nad tím nemůže se zdržeti, aby jí na ně neupo-ornil, očí jejích na ně neobrátil, a k ní nezvolal: *Pozdvihni ůkol očí svých a viz: všickni tito shromážděni jsou, přišli tobě*, — k tobě, abys jim pravou, spasitelnou, Kristovu íru dala, abys je od hříchů očistila, nebeským pokojem, ıkého svět dáti nemůže, naplnila, dobré, svaté, blažené na ěky učinila; přišli k tobě, ne aby zase od tebe odešli, nýbrž by u tebe a s tebou navždy zůstali, ty abys zůstala s nimi oni s tebou. To praví po prorocku, jakoby se to již bylo talo, jakoby byli již všickni k ní přišli a u ní shromážděni yli, ačkoli se to ještě nestalo, ač se to teprv státi mělo, ač eprv přijíti mělo, jakož dále praví, že teprv přijdou: *ıy-ové tvoji* — milí, drazí, od tebe toužebně očekávaní — *daleka přijdou* — přijedou k tobě jakožto dobré, upřímné, ıskavé, na nejvýš pečlivé matce své, — *a* — jako synové, ovněž tak i — *dcery tvé* — milé, drahé, toužebně očeká-ané — *odevšad povstanou* — a k tobě s srdečnou, dětinou, plnou důvěrou se přihrnou, a u tebe jakožto u dobré, laskavé, ečlivé matky své pomoci, ochrany, potěchy a všeho dobrého ledati budou, a ty je jako dobrá matka s radostí přijmeš,

k srdci svému přivineš, a o věčné spasení jejich horlivě pečovati budeš. Ó blahoslavená, na syny a dcery bohatá matko, bohatší nade všecky matky na světě! jak ti asi při tom bude? co pocítíš v srdci svém? co tomu řekneš?

Tehdáž uzříš — co? nepraví, bezpochyby proto, aby v ní tím větší očekávání vzbudil — *a oplývati budeš* — čím? zase nepraví, nepochybně proto, že se to samo sebou rozumí, že se toho snadno sama domyslí, že totiž náramnou, nevypravitelnou, nebeskou radostí — *a diviti se bude* — čemu? zase zamlčuje — *a rozšíří se* — čím pak? láskou, radostí, vděčností nebo čím? — *srdce tvé, když se obrátí k tobě množství moře a síla národů přijde k tobě.* To jest tedy to, co uzří, to, z čeho se zaraduje, to, nad čím náramnou, nevyslovitelnou rozkoší oplývati, to, čemu se nad míru diviti bude, protože toho netušila, toho se nenadála, že jí to nikdy ani na mysl nepřišlo, to, co neobyčejnou, nebeskou radostí, láskou a vděčností k Bohu rozšíří srdce její, totiž množství a síla národů, kteráž k ní přijde, množství a síla národů podobných velikému, rozlitému, rozsáhlému moři, jehož žádné oko přehlednouti nemůže. O blahoslavená matko! která matka na světě tobě se v množství synů a dcer a v radosti nad nimi vyrovná? ty čítáš více národů, nežli kterákoliv matka dcer a synů.

Obzvláště tři krajiny, od svaté země na východ ležící, odkudž veliké množství lidstva s zlatem a kadidlem obchod vedoucího na velbloudech a dromedářích, menších to sice, ale rychlejších velbloudech k církvi se přiválí, totiž Madian, Efu a Sábu uvádí prorok, řka: *Množství velbloudů* — jako mračno veliké — *přikryje tě, dromedáři z Madian a Efy: všickni z Sáby* — všickni obyvatelé Sáby — *přijdou* — k tobě, ne s holýma rukama, ale s drahými dary a obětmi, aby je Kristu Pánu obětovali, na důkaz, že se mu dobrovolně poddávají, podrobují, obětují, že ho za Boha a krále svého uznávají, a že mu jakožto Bohu a králi sloužiti chtějí a ty dary budou zlato a kadidlo — *zlato a kadidlo nesouce, a chválu Hospodinu zvěstujíce* — vzdávajíce. Krásný, utěšený na to pohled — na množství velbloudů a dromedářů, zlato a kadidlo nesoucích, a ještě krásnější, utěšenější na mnohem větší množství lidstva, do lůna církve spěchajících. Milé pohlednutí na ty dary, kteréž nesou, a ještě milejší, líbeznější poslechnutí té hlučné chvály, kterouž Hospodinu vzdávají.

To se vyjímá jako neobyčejné, mimořádné, nepřehledné průvody, kteréž se při samých modlitbách a zpěvech ke cti a chvále Boží konají. A když již na cestě chválu Hospodinu zvěstují, čím více ji zvěstovati budou, až cíle svého dojdou, až se v církvi uvidí, až v ní očistění, posvěcení, radost a pokoj naleznou. A co pak ty, ó matko předobrá! co ty, církvi svatá! Když to uzříš, nebudeš-li oplývati rozkoší? nebude-li se srdce tvé diviti? nerozšíří-li se samou láskou, vděčností, radostí? — Kdožby mohl o tom pochybovati?

Obsah.

Vstaň, Jerusaléme, dej se světlu svému osvíti, kteréž vzejde nad tebou, když tmy všelikých bludů a hříchů všecky národy země přikrývati budou. Avšak oni v těch tmách nezůstanou, ale budou v světle tvém choditi i s králi svými. Viz, jak k tobě spěchají! Tehdáž se náramně zaraduješ, až množství národů jako moře uzříš, ani se k tobě obracují, množství velbloudů a dromedářů s nesčíslným lidstvem z Madian a Efy, ani tebe jako mračno přikrývají, všecky obyvatele Sáby, ani k tobě s dary svými, s zlatem a kadidlem, a s hlučným chvalozpěvem přicházejí.

Na slavnost nejsvětějšího Jména Ježíš.

Řeč ze Skutků apošt. 4, 8—12.

V těch dnech Petr, naplněn jsa Duchem svatým, řekl: Knížata lidu a starší, slyšte! Poněvadž my dnes souzeni jsme pro dobrodiní na člověku nemocném, skrze koho tento zdráv učiněn jest: známo buď všechněm vám i všemu lidu israelskému: Ve jménu Pána našeho Ježíše Nazaretského, kteréhož jste vy ukřižovali, jehož Bůh vzkřísil z mrtvých, skrze toho stojí tento před vámi zdráv. Tenť jest kámen, kterýž zavržen jest od vás stavitelů, kterýž učiněn jest hlavou úhelní: a neníť v žádném jiném spasení; aniž jest zajisté jiné jméno pod nebem dáno lidem, skrze něž bychom měli spaseni býti.

Petr a Jan, vypravuje sv. Lukáš (Skutk. Apošt. 3, 1. a t. d.), vstupovali do chrámu k hodině modlitebné, deváté (naší třetí po poledni). A muž nějaký, jenž byl chromý ze života matky své, byl nesen: kteréhož kladli na každý den u brány chrámové, kteráž slove krásná, aby prosil almužny od těch, kteříž vcházeli do chrámu. Ten uzřev Petra a Jana, ani právě vcházejí do chrámu, prosil, aby almužny dostal. I pohleděv naň Petr s Janem, řekl: Pohleď na nás. A on pilně hleděl na ně, naděje se, že něčeho od nich dostane. Tehdy řekl Petr: Zlata a stříbra nemám, ale co mám, to dávám tobě. Ve jménu Ježíše Krista Nazaratského vstaň a choď! I ujav ho za ruku jeho pravou, pozdvihl jej, a hned utvrzeny jsou stehna jeho i nohy. A vyskočiv, stál a chodil: i vešel s nimi do chrámu, chodě a poskakuje a chvále Boha. Poznali pak ho, že jest ten, kterýž na almužně sedával u brány chrámové krásné: i naplněni jsou podivením a úžasem nad tím, což se s ním stalo. A když se přidržel Petra a Jana, sběhl se k nim všecken lid do síně, kteráž slove Šalomounova, divíce se. Vida pak Petr promluvil k lidu a kázal mu ve chrámě, že Ježíš jest zaslíbený Mesiáš. Když pak oni (Petr a Jan) k lidu mluvili, přišli kněží a setník chrámu (důstojník se stráží chrámovou), a Saduceové, mrzíce se, že (Petr a Jan) učili lid a zvěstovali v Ježíšovi vzkříšení z mrtvých; i vztáhli na ně (na Petra, Jana a uzdraveného chromce) ruce a vsadili je do žaláře na zítra, nebo již byl večer.

Stalo se pak na zítří, že se shromáždila knížata jejich a starší a zákonníci (veliká rada židovská) v Jerusalémě. I postavivše je (Petra, Jana a chromce) uprostřed, tázali se: Jakou mocí anebo ve kterém jménu učinili jste to vy? *Tehdy Petr naplněn jsa Duchem svatým* — podle zaslíbení Páně, kteréž zní: „Když pak vás vydají, nepřemýšlejte, kterak anebo co byste mluvili: neboť dáno vám bude v tu hodinu, co budete míti mluviti; neboť nejste vy, jenž mluvíte, ale Duch Otce vašeho, jenž mluví ve vás“ (Mat. 10, 19. 20.), — *řekl k nim* — a skrze Petra Duch svatý: *Knížata lidu a starší, slyšte!* — jmenuje je tím, čím byli, knížaty a staršími lidu, dává jim titul, kterýž jim náležel, prokazuje jim co takovým patřičnou čest, nebo komu čest, tomu čest; slyšte, dí, totiž odpověď na vaši otázku: Jakou mocí anebo ve kterém jménu jsme to učinili. Tak budí jejich po-

zornost. *Jestliže my dnes souzeni jsme*, — my nemáme sice ani od vás, ani od někoho jiného souzeni býti, protože jsme se ničeho zlého, žádného zločinu nedopustili, ale jestliže nicméně my dnes od vás souzeni jsme — a že skutečně souzeni jsme, patrno jest z toho, že uprostřed soudců stojíme, — a sice souzeni jsme — *pro dobrodiní* — ne pro zločin, ale pro dobrodiní, pro dobrodiní, pro kteréž ještě nikdo nikdy souzen nebyl, aniž snad souzen bude, aniž souzen býti zasluhuje, pro dobrodiní, za něž dobrodinci díky, čest, chvála patří, a ne soud, trest, trápení, pro dobrodiní tak veliké, neobyčejné — *na člověku nemocném*, — chromém hned ze života matky jeho, chromém po více než čtyřiceti let, chromém, kterýž po ten celý čas ani vstáti, ani pokročiti nemohl, ale všudy nesen býti musil, chromém, kterýž ve všech pocit útrpnosti budil, ale u žádného pomoci a potěchy nalézti nemohl, kterýž by byl musil až do smrti chromým zůstati; jestliže my dnes souzeni jsme pro takové dobrodiní, na takovém člověku učiněné, to jest pro to, — *čím on uzdraven*, — chromoty zbaven — *byl*, — čím rovných údů, volného pohybování, svobodné chůze, úplného zdraví nabyl: *známo buď všechněm vám i všemu lidu israelskému*, — nebo jak všechněm vám, tak i všemu lidu israelskému musí zajisté na tom velice záležeti, abyste zvěděli, skrze koho tento chromec uzdraven byl, a abyste, vědouce to, tím samým také věděli, v koho máte věřiti, v koho doufati, koho milovati, koho se pevně držeti, v kom spasení svého věčného hledati, nebo ten, skrze něhož tento chromec uzdraven byl, není a nemůž' nikdo jiný býti leč Spasitel, kterýž, jakož tohoto chromce na těle uzdravil, spasil, rovněž tak i hříšníka na duši uzdraviti, spasiti může a kterýž, jakož nohy tohoto chromce posilnil a pozdvihl k chodění, rovněž tak i duši hříšníka posilniti a pozdvihnouti může k chodění po cestách přikázání Božích; známo vám tedy buď: *Ve jménu Pána našeho Ježíše Krista Nazaretského, kteréhož jste vy ukřižovali, jehož Bůh vzkřísil z mrtvých, skrze toho stojí tento před vámi zdráv.*

Pravím: Ve jménu Pána našeho Ježíše Krista Nazaretského, protože jsme nad ním, když jsme ho uzdraviti chtěli, žádného jiného jména nevyřkli, kromě toliko jméno Pána našeho Ježíše Krista Nazaretského, řekli jsme totiž: „Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského vstaň a choď!“. A on hned vstal a chodil, poprvé za svého živobytí, jak on sám do-

svědčiti může. Tedy ve jménu Pána našeho Ježíše Krista Nazaretského a sice toho, kteréhož jste vy, jak sami dobře víte a upříti nemůžete, ukřižovali, jehož Bůh vzkřísil z mrtvých, jak my toho očití svědkové jsme, protože jsme ho vzkříšeného nejednou viděli, jeho se dotýkali, s ním jedli a mluvili, skrze toho od vás ukřižovaného, od Boha vzkříšeného, a jenom skrze toho a žádného jiného stojí tento chromec, jak sami na své vlastní oči vidíte a, chcete-li pravdu mluviti, vyznati musíte, před vámi zdráv. Zdráv, pravím, nebo kdyby nebyl zdráv, nestál by před vámi, ale ležel by, jako dříve ležel, než uzdraven byl.

Podle toho nepřipisuje sv. Petr uzdravení chromce ani sobě, ani svatému Janu, ani někomu jinému, ale toliko a jediné Pánu Ježíši Kristu Nazaretskému, a protož ho také Pánem nazývá, Pánem, kterýž má moc nad životem i nad smrtí, nad zdravím i nemocí, kterýž může uzdraviti, kdy, kde, jak a koho chce. On jest, dí, Pán náš, my jsme služebnicí jeho, on nám poroučí a my posloucháme, on nás užívá co nástrojů svých, a my se mu poddáváme, jakož nás při uzdravení tohoto chromce co nástrojů svých použil. Jmenuje ho také Nazaretským, to jest ve smyslu židovském tolik, co potupeným, opovrženým; nebo jako celá Galilea, tak i městečko Nazaret a sice to obzvláště, nejvíce bylo v potupě a opovrženosti u Židů. Říkalo se vesměs: „Z Nazareta může co dobrého býti?“ (Jan 1, 46.). — A tím chce sv. Petr knížatům a starším říci, že Pán Ježíš od své maličkosti pro své v Nazaretě přebývání u Židů v potupě a opovrženosti byl, a oni, kteříž jakožto knížata a starší nad ostatní lid moudřejší býti a lépe, uctivěji o Pánu Ježíši smýšleti měli, kterak tuto potupu a opovrženost tím dovršili, že Pána Ježíše ukřižovali, ale Bůh že jej od nich ukřižovaného oslavil, když ho z mrtvých vzkřísil a na nebesa vzal, a na pravici své posadil, a jemu všeliké moci na nebi i na zemi udělil, a že ho pořád oslavuje, když skrze něho na lidech zázraky činí, jakož i na tomto chromci zázrak učinil, a když jej těmi zázraky za Spasitele vyhlašuje a všecky lidi k věření v něho zavazuje; čehož by ovšem Bůh činiti nemohl, kdyby Pán Ježíš Spasitelem nebyl; nebo by tak Bůh sám lidi ve bludy a sice ze všech nejhorší uváděl, sám je o spasení připravoval a věčné záhuby jejich původcem se stal, nač zajisté bez rouhání ani z daleka pomysliti nelze.

Tato slova Petrova a spolu Ducha svatého: „kteréhož jste vy ukřižovali, jehož Bůh vzkřísil z mrtvých“, jaký dojem byla by na knížata a starší lidu učinila, kdyby byli ještě nějakého dobrého dojmu schopni byli! takový zajisté jako náhlý blesk do očí, jako řeřavé uhlí na hlavu, jako žhoucí oheň do srdce, jako ostrý meč do duše. Oni by byli velikost a ohavnost zločinu svého poznali, jeho se ulekli, zhrozili, zármutkem a bolestí, strachem a hrůzou jednohlasně zvolali: Nyní jsme odsouzeni, od Boha samého odsouzeni, vzkříšením, oslavením Páně odsouzeni, a nezbývá nám nic jiného, nežli abychom se na víru a na pokání dali. Ó kéž by se byli opravdu na víru a na pokání dali! nebo tak a jenom tak byli by soudu a trestu Božímu ušli. A to bylo také to, co sv. Petr chtěl i Duch sv. v něm, když ona slova pronesl, i když dále řekl: *Tent jest kámen, kterýž zavržen jest od vás stavitelů*, — sv. Petr jmenuje tu Pána Ježíše kamenem, rozumí se, úhelním, a praví knížatům a starším, že ho měli jakožto stavitelé sobě vážiti, za základ položiti a na něm co základu spásu svou a všeho lidu israelského vzdělati, že ale opak toho učinili, že kámen zavrhli, Pána Ježíše ukřižovali, a že tak i sami sebe i veškeren lid israelský o spásu připravili, nebo bez základu nemůže se nic vystavěti a vystaví-li se co, zase se to, co neviděti, zboří. Ač ale od vás stavitelů zavržen jest, avšak není proto ještě od Boha zavržen, nýbrž od něho hlavou úhelní, základním kamenem veškerého spasení lidského učiněn, protože jest Pán Ježíš vzkříšen a oslaven, jakož tu stojí, — *kterýž učiněn jest hlavou úhelní:* jako na hlavě úhelní, na kameni základním dům, chrám se staví a vystavěný na něm spočívá, rovněž tak i na Pánu Ježíši se staví a spočívá veškero lidské spasení; jako by bez hlavy úhelní brzy veta byla po domu, po chrámu, rovněž tak by i bez Pána Ježíše veta byla po lidském spasení. Nebo by se stalo to, co Pán Ježíš řekl o domu postaveném na písku: „I spadl příval a přišly řeky a váli větrové a obořili se na ten dům: i padl a byl pád jeho veliký“ (Mat. 7, 26. 27.); ježto nyní o spasení platí, co Pán Ježíš řekl o domu založeném na skále: „I spadl příval a přišly řeky a váli větrové a obořili jsou se na ten dům, a nepadl; neboť založen byl na skále“ (Mat. 7, 25.).

Když tedy Petr a skrze Petra Duch svatý o Pánu Ježíši řekl, že učiněn jest hlavou úhelní, bylo to tolik, jako

by byl řekl, že učiněn jest Spasitelem — mým, tvým, všech lidí, veškerého světa, a sice on jediný, krom něho žádný jiný, jakož dále dokládá sv. Petr, řka: *a není v žádném jiném spasení* — v žádném jiném, byť nevím jak mocný, moudrý, spravedlivý, svatý, dokonalý byl, naprosto v žádném jiném, a proto také nemá žádný jiný za Spasitele se pokládat, za Spasitele se vydávat, Spasitelem se jmenovat, a proto také nemá v žádném jiném nikdy od nikoho spasení se hledat; neb to není nic jiného nežli blud a sice ze všech bludů nejhorší, nejzáhubnější; *aniž jest zajisté jiné jméno pod nebem dáno* — nám — *lidem, skrze něž bychom měli spaseni býti.* Kdekoliv jsme, všudy jsme pod nebem, a kdybychom veškerou zem schodili, všudy bychom viděli, že jsme pod nebem, nikde mimo nebe anebo nad nebem; pod nebem jest tedy tolik, co na vší zemi; na vší zemi není jiné jméno dáno nám lidem, skrze něž bychom mohli, měli a musili spaseni býti.

Ale co to pravíš, Petře? což jsi zapomněl, že jsou ještě dvě jména pod nebem dána nám lidem, skrze něž bychom měli spaseni býti? Jedno jméno jest jméno tvé, jméno Petr, a druhé jméno jest jméno církev. Vždyť víš, že ti řekl Pán Ježíš: „Ty jsi Petr, to jest skála, a na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné nepřemohou jí. A tobě dám klíče království nebeského; cožkoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi; a cožkoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi“ (Mat. 16, 13.—19.). A vždyť víš, že jest církev ustanovena k lidskému spasení, že jest samospasitelná, že jest sloup a utvrzení pravdy (a protože pravdy, i také spasení) (1. Tim. 3, 15.). Kterakž tedy není jiné jméno pod nebem dáno nám lidem, skrze něž bychom měli spaseni býti? Co na to odpovídá? Pravdať, že jest církev k lidskému spasení ustanovena a že vede lidi ke spasení a sice ona jediná, samotná. Aby ale ke spasení vésti mohla, nesmí býti od bran pekelných přemožena. Kdyby byla od nich přemožena, nevedla by ke spasení, nýbrž k záhubě; nebo brány pekelné nechtějí spasení lidského, nýbrž zahynutí věčné.

A protož musí církev na skále, na pevném základě vzdělána býti, a tato skála, tento základ jest Petr, jsem já, protože mne Ježíš Kristus skálou, základem učinil. Avšak i tento základ, na němž církev vzdělána jest, nesmí býti od

bran pekelných přemožen; kdyby byl přemožen, byla by přemožena církev, a bylo by veta po lidském spasení; a z té příčiny i tento základ potřebuje základu ještě pevnějšího, nepohnutějšího, nepřemožitelnějšího nežli jest sám, a tento nejhlubší, nejpevnější, nejnepřemožitelnější základ, na němž nepřemožitelnost i Petra, i církve, a tudíž i spasení lidského závisí, není nikdo jiný nežli Kristus Pán. A protož jsem pravdu řekl, když jsem řekl, že není v žádném jiném spasení, aniž že jest jiné jméno pod nebem dáno nám lidem, skrze něž bychom mohli, měli a musili spaseni býti.

Obsah.

Apoštol Petr, stoje s apoštolem Janem a s uzdraveným chromcem v Jerusalémě před soudem, řekl v Duchu svatém: Knížata a starší lidu, slyšte! Jestliže my dnes od vás pro uzdravení tohoto chromce souzeni jsme, což zajisté vám náležité není, vězteż vy všickni a veškeren lid israelský, že skrze Pána Ježíše Nazaretského, od vás ukřižovaného, od Boha pak vzkříšeného a oslaveného, tento chromec stojí před vámi zdráv. Nebo tento Ježíš, od vás stavitelů zavržený, od Boha pak oslavený, jest základ všeho lidského spasení; a není v žádném jiném spasení kromě v něm jediném, aniž jest jiné jméno na veškeré zemi dáno nám lidem, skrze něž bychom mohli, měli a musili spaseni býti.

Na den Očišťovaní Panny Marie, svěcení hromnic.

Řeč z Malachiáše proroka 3, 1 -4.

Toto praví Pán Bůh: Aj, já posílám anděla svého a připraví cestu před tváří mou. A ihned přijde do chrámu svého Panovník, jehož vy hledáte; a anděl zákona, kteréhož vy chcete. Aj, přichází, dí Hospodin zástupův; ale kdo bude moci mysliti den příchodu jeho a kdo ostojí u vidění jeho? Neboť on jako oheň přeháněj ící a jako bylina valchářova; a seděti bude přeháněje a vyčisťuje stříbro; i vyčistí syny Lévi a přecídí je jako zlato a jako stříbro; i budou Hospodinu obětovati oběti v spravedlnosti. A zalíbí se Hospodinu oběť Judy a Jerusaléma, jako za dnů věku a jako za let dávných.

Výklad.

Když se Židé z zajetí Babylonského do své vlasti, do svaté země, vrátili, myslili si a říkali: Teď bude dobře, teď se všecko obrátí, změní, napraví; sláva Hospodinova, jak nám přislíbeno (Isaiáš 40, 5) se zjeví, Mesiáš s velikou mocí přijde, všecky nepřátely naše pohubí, a čeho nepohubí, to sobě podrobí, a tak nás mocným, slavným, šťastným, prvním národem na zemi učiní. Tak říkali, tak se těšili; ale nic takového se nedělo: sláva Hospodinova se nezjevovala, Mesiáš nepřicházel, v zemi jejich panovaly neúroda, bída a hlad. Tu se dali do volání k nebesům, do prošení Boha, aby se smiloval, na své zaslíbení se rozpomenul a Mesiáše jim poslal; ale nadarmo. I volali, prosili čím dál, tím více, prosili tak, jakoby Bohu násilí učiniti, a Mesiáše mermomocí s nebe na zem svolati chtěli; ale pořád nadarmo: Mesiáš nepřicházel, neúroda, bída a hlad neodcházely, všecko zůstávalo při starém; nepřátelům jejich pohanům vedlo se dobře, jim ale zle. Tu již počali pochybovati, zdaliž Bůh v slibech svých věren, zdaliž spravedliv jest; zdálo se jim, že v očích jeho dobrý jako zlý, věřící jako nevěřící, Žid jako pohan jest; nedůvěra, nevrlost, zlost, netrpělivost, málomyslnost povstávaly a vzmáhaly se v nich. A když se sláva Hospodinova ještě nezjevovala, Mesiáš nepřicházel, zlo v zemi nebralo

konce, vypuklo mezi nimi hlasité reptání a rouhání proti Bohu.

I povstal prorok Malachiáš, napomínal, káral, povzbuzoval k pokání; ale oni vždy více reptali a se rouhali, říkajíce na př.: „Každý, kdož činí zlé, dobrý jest před obličejem Hospodinovým, a takový se mu líbí; anebo zajisté kde jest Božího soudu“ (Malach. 2, 17)? kde jest Bůh s soudem svým, s spravedlností svou, aby trestal zlé, nepřátely naše pohany? a kde jest předchůdce Mesiášův, kterýž ho má předejíti? — A mimo to i mnoho jiných nepravostí jak mezi levíty a kněžími, tak i v obecném lidu se vzmáhalo.

Konečně vystoupil Malachiáš, a řekl jim ve jménu Páně, čili Pán řekl skrze Malachiáše: *Aj*, — slyšte, vizte; co chcete, stane se; touha, žádost, prosba vaše se vyplní, — *já* — Pán, Mesiáš — *posílám anděla svého* — předchůdce svého, Jana Křtitele: já posílám, řekl, místo: já pošlu, neb ho ještě neposílal, teprv ho v budoucnu poslati chtěl, ale jelikož to bylo jisté, že ho pošle, tak jisté, jakoby ho již posílal, řekl po prorocku: já posílám; a proč že ho posílá, to jest, pošle? *a připraví* — aby připravil — *cestu před tváří mou.* Jakoby řekl: Co se mne dotýče, rád bych k vám přišel, ale nemohu, pro samou necestu, pro samé hory a doly, pahrbky a jámy, skály a díry nemohu. Mějte tedy strpení, počkejte maličko, až mi předchůdce můj cestu připraví, urovná, uhladí, až mé stezky přímé učiní, až každé údolí vyplní, každou horu a pahrbek poníží, až budou křivá místa přímá, a ostrá cestami rovnými; pak hned k vám přijdu.

A kdo byl tou cestou nepřipravenou, ostrou, křivou, nerovnou? Židé sami. Oni byli plni hříchů, bludů, předsudků, obzvláště tohoto všeobecného, hluboko zakořeněného bludu a předsudku, že, jak již s počátku podotknuto, Mesiáš mezi nimi co pozemský král vystoupí, proti nepřátelům pohanským se ozbrojí, proti nim se svým vojskem do pole potáhne, je pobije anebo podmaní, zemi svou všech poplatků, daní a břemen zprostí a království světské, na nejvýš slavné v ní založí. A zvláště pro tento blud a předsudek nemohl k nim přijíti. Nebo kdyby byl k nim přišel, co by byl u nich pořídil? — Kdyžby byli viděli, že se nemá k tomu, po čem oni tolik toužili, že si hledí něčeho, oč oni nestáli, byliby se na něj rozmrzeli, rozhněvali, na něj se horšili, jím pohrdli, a tak sami spasení

svého se zbavili. Když se mnozí přese všecku předchozí přípravu na něj horšili, jak sám na to naráží v slovích těch: „Blahoslavený jest, kdož se nebude horšiti nade mnou“ (Mat. 11, 6): kdožby se byl nad ním nehoršil, kdyžby bylo nepředešlo žádné přípravy?

Protož bylo nevyhnutelně zapotřebí, aby je někdo připravil, jim oči otevřel, jim ukázal, oč se bude, až Mesiáš přijde, jednati, že ne o království pozemské, nýbrž nebeské, že ne o odvrácení neúrody, nouze a hladu, nýbrž o smíření Boha, že ne o pohubení nepřátel, nýbrž o očištění hříchů, že ne o zproštění daní a břemen, nýbrž o zapuzení strachu před smrtí, soudem a věčností. A protož řekl Pán, že pošle Jana Křtitele, aby je k příchodu jeho připravil, aby je k uznání, želení, nenávidění, odříkání se hříchů povzbudil, aby jim kázal: „Čiňte pokání, nebo se přiblížilo“ — ne království pozemské, ale — „království nebeské“ (Mat. 3, 2). A když je sv. Jan příkladem, slovem a křtem připraví, pak že bude moci Mesiáš přijíti, a že jistotně přijde, poněvadž ho alespoň ti, kteříž dobré vůle jsou a připraviti se dají, ochotně přijmou, ještoby ho bez předchozí přípravy nikdo nepřijal. *A ihned* — po této přípravě — *přijde do chrámu svého* — ne do paláce, ne do tábora, ne do pole, nýbrž do chrámu svého. — *Panovník* — ten, *jehož vy hledáte*, — ale nenaleznete, leč ho hledati budete v chrámě; nebo chrám jest dům jeho, v chrámě jest trůn jeho, v chrámě bude přebývání jeho. Protož sotva že se narodil, dal se nésti do chrámu, aby se tam Bohu Otci obětoval; sotva že mu bylo dvanácte let, putoval s rodiči svými do chrámu, a zůstal v něm déle než všickni ostatní poutníci, a když ho Panna Maria a sv. Josef třetího dne nalezli, nalezli ho v chrámě, an sedí mezi učiteli, poslouchaje jich a otazuje se jich; a za svého veřejného vyučování chodil na svátky do chrámu a učil v něm; a jeho poslední cesta, kterou před svým umučením konal, kam ho vedla, leč do chrámu? — a od té doby, co nejsvětější Svátost oltářní ustanovil, kde dnem a nocí přebývá, ne-li v chrámě? a ne v jednom, ale v nesčíslných chrámech; a tak splnil a pořád plní to, co řekl: A ihned přijde do chrámu svého Panovník, jehož vy hledáte, — *a anděl zákona, kteréhož vy* — mermomocí — *chcete.*

Panovník a anděl zákona nejsou dva, nýbrž jeden a týž: Panovník jest anděl zákona, a anděl zákona jest Panovník, to jest jedním slovem Mesiáš. Andělem zákona, roz-

umí se, nového, křesťanského slove, protože s novým, křesťanským zákonem přijde, ten zákon kázati, a k zachovávání ho napomínati, zavazovati, přidržovati bude. Židé myslili, že Mesiáš bez zákona přijde; nebo k čemu zákon nový, když máme starý, a ani toho nezachováváme? Ale právě proto, že starého zákona nezachovávali, že byli přestupníky jeho, bylo třeba, aby Mesiáš nový, mnohem lepší, dokonalejší zákon přinesl, zákon takový, kterýžby nejen velel, coby činiti měli, ale i k činění toho dostatečné milosti, pomoci, síly podával. A nyní jim ho prorok již ukazuje, jak s novým zákonem přichází. *Aj*, — pozdvihněte očí svých a vizte. Panovník co anděl nového zákona — *přichází*, — to zní po prorocku, a znamená tolik, co přijde, co neviděti přijde, jistě přijde, tak jistě, jakoby již přicházel; a kdo to dí? prorok? či anděl? či zástupové andělů? více než prorok, více než anděl, více než zástupové andělů, to — *dí Hospodin zástupů* — kdyby to děl prorok, byloby to jisté, pravda, a kdyby to děli celí zástupové andělů, byloby to ještě jistější, pravda pravdivější, když to ale sám Hospodin zástupů dí, jest to nejjistější, pravda nejpravdivější, pravda pravdoucí.

Aj, přichází ten, jehož vy hledáte, kteréhož vy chcete, jak sám Hospodin zástupů o tom ujišťuje; a vy když to slyšíte, zajisté, že se z toho nemálo těšíte, radujete; — *ale* — táži se: *kdo bude moci* — bez strachu a lekání — *mysliti den příchodu jeho*? jenom pomysliti na den příchodu jeho? Odpověď na to jest, že nikdo, nikdo z Židů, nikdo z pohanů, pranikdo, — *a* — táži se dále: *kdo ostojí u vidění jeho*? Kdo ostojí, když ho, až přijde, uvidí? tím netvrdím, že u vidění jeho nikdo neostojí, že každý od něho odsouzen a zavržen bude, toby bylo hrozné, přehrozné; nýbrž táži se: kdo ví, jistotně o sobě ví, že ostojí u vidění jeho; že nebude odsouzen, zavržen od něho? Nebo když, jak psáno jest, na andělích nepravost nalezl, čím více ji na hříšných lidech nalezne; a když nikdo neví, jak zase psáno jest, zdaliž lásky nebo nenávisti (Boží) hoden jest (Kaz. 9, 1), tím méně může věděti, zdaliž ostojí u vidění jeho; a když spravedlivý, kterýž padá a vstává, bojí se, čím více musejí se bezbožní báti, kteříž padají ve zlém a nevstávají, ale trvají a hynou v něm (Přísl. 24, 16). Vy Židé ovšem myslíte, že budete moci den příchodu jeho nejen beze všeho strachu a lekání, nýbrž i s největší útěchou a radostí si mysliti, a že nejen u vidění

jeho ostojíte, nýbrž i kdo ví jaké chvály, cti, moci, slávy u něho dojdete, a že toliko pohané budou muset s bázní a třesením den příchodu jeho mysliti, a toho, že neostojí u vidění jeho, náramně se lekati; avšak to jest právě to, v čem se velice mýlíte.

Neboť on — přijde — *jako oheň přehánějící* — přepalující, rozpouštějící, a tím přeháněním, přepalováním, rozpouštěním přísady od stříbra a zlata oddělující, rozlučující a tak stříbro a zlato vyčisťující — *a jako bylina valchářova* — to jest, louh z byliny valchářovy skvrny z sukna, kožích a jiných věcí vymývající, vytahující a tak sukno, kože a jiné věci od všeliké nečistoty očisťující; přijde jako přísný soudce, kterýž na žádném hříchu a nepravosti nestrpí, ale všecko, co se dá vyčistiti, vyčistí, a co se nedá vyčistiti, jako škváru odkopne a zavrhne; *a* — jakožto soudce soudící — — *seděti bude přeháněje a vyčisťuje stříbro* — a zlato, rozděluje dobré od zlých, věřící od nevěřících, kajicné od nekajicných, spravedlivé od nespravedlivých kázaním nového zákona, svatého evangelia; nebo každý, kdo sv. evangelium uslyší, musí se rozhodnouti, čím chce býti, zdaliž věřícím čili nevěřícím, kajicným čili nekajicným, spravedlivým anebo nespravedlivým, a podle toho, jak se rozhodne, Mesiáš co soudce s ním naloží, jakož později sv. Jan Křtitel o něm předpověděl, že v ruce jeho bude věječka (nový zákon, sv. evangelium), a že vyčistí humno své a shromáždí pšenici svou do obilnice, ale plévy spálí ohněm neuhasitelným (Mat. 3, 12); a jakož potom sám Pán Ježíš o sobě řekl: „Nedomnívejte se, že jsem přišel pokoje poslat na zemi: nepřišelť jsem poslat pokoje, ale meč (svatého evangelia); přišelť jsem zajisté rozdělit člověka proti otci jeho a dceru proti mateři její a nevěstu proti tchyni její: a nepřátelé člověka domácí jeho“ (Mat. 10, 34—36). A poněvadž i v dobrých, čistých, spravedlivých lecos, a třeba mnoho nedobrého, nečistého, nespravedlivého nalezne, bude i ty napravovati, očisťovati, ospravedlňovati a to vždy více, až je dokonale napraví, očistí, ospravedlní.

Když tak co soudce seděti bude, přeháněje a vyčisťuje stříbro a zlato, koho to vyčistí? Židy, či pohany? anebo Židy i pohany? *i vyčistí syny Lévi* — levity a kněží — *a přecídí je* — ne lecjaks, poněkud, ale — *jako zlato a jako stříbro* — zcela, dokonale, tak aby se čistotou jako zlato

i stříbro leskli, a přede vším a obzvláště vyčistí a přecídí, protože toho nejvíce potřebují jakožto ti, jenž v domě Božím přebývají, slovu Božímu vyučují, oběti Bohu přinášejí, služby Boží vykonávají, Bohu ve dne i v noci nejbližší jsou. O synech ostatních pokolení israelských nezmiňuje se tu, avšak není pochybnosti, že i ty všecky vyčistí a přecídí a co se nedá vyčistiti a přecíditi, že zamete od sebe. O pohanech tu též nic nepraví, avšak že i ty vyčistí a přecídí, samo sebou se rozumí.

Co pak, když syny Lévi jako zlato a stříbro vyčistí i přecídí, co budou ti vyčistění, přecídění činiti? *i budou Hospodinu obětovati oběti v spravedlnosti,* — nyní mu sice také oběti obětují, jen že ne v spravedlnosti a ne v spravedlnosti proto, že ti obětující, místo v spravedlnosti, v hříších jsou postaveni; potom ale budou Hospodinu obětovati oběti v spravedlnosti, protože ti obětující ve vyšším, nadpřirozeném stavu, v stavu křesťanské spravedlnosti čili posvěcující milosti nalezati se budou. A na tom všecko záleží, aby kdokoli, ať kněz, nebo nekněz, obětuje, obětoval v stavu křesťanské spravedlnosti, protože na tom zalíbení Boží v oběti té závisí, jakož tu stojí: *A zalíbí se Hospodinu obět Judy* — potomků Judových, potomků syna patriarchy Jakoba, kteryžto syn jmenoval Judas — *a Jerusaléma* — obyvatelů Jerusalémských, to jest, pravých katolických křesťanů, a zalíbí se mu proto, že se mu v spravedlnosti obětovati bude, a že Hospodin spravedlnost nejvýš miluje, a zalíbí se mu tak, — *jako za dnů věku a jako za let dávných,* — když mu praotec Lévi v spravedlnosti obětoval; nebo praví o něm Hospodin: „I dal jsem mu bázeň a bál se mne a jména mého strachoval se. Zákon pravdy byl v ústech jeho a nepravost nenalezla se ve rtech jeho; v pokoji a v upřímnosti chodil se mnou a mnohé odvrátil od nepravosti“ (Mat. 2, 5. 6). Nynější oběti se Hospodinu nelíbí, protože se mu, místo v spravedlnosti, v nepravosti obětují, a Hospodin nepravosti nenávidí.

Co tu o Panovníku neboli Mesiáši prorokováno, že přijde do chrámu svého, to se na den očisťování blahosl. Panny Marie vyplnilo, nebo vypravuje sv. evangelium (Luk. 2, 22—34), že, když se naplnili dnové očisťování Panny Marie podle zákona Mojžíšova, jej nesli do Jerusaléma (do chrámu), aby ho postavili před Pánem. A dále praví: „A když uvodili dítě Ježíše rodičové jeho, aby učinili za něj podle obyčeje zákona, tedy vzal jej on (Simeon spravedlivý

a bohabojný) na lokty své a chválil Boha. Potom řekl k Marii, matce jeho: „Aj! postaven jest tento (Syn tvůj) ku pádu a ku povstání mnohým v Israeli“. Ku pádu jest tolik co k zahynutí a ku povstání tolik co ku spasení. A kterým k zahynutí? a kterým k spasení? k zahynutí zlým, k spasení dobrým, k zahynutí nevěřícím, k spasení věřícím, k zahynutí nekajicným, k spasení kajicným, k zahynutí bezbožným, k spasení pobožným. Toto proroctví Simeonovo obsahuje a předpovídá totéž, co proroctví Malachiášovo: že on (Mesiáš) přijde jako oheň přehánějící, a jako bylina valchářova, a že seděti bude přeháněje a vyčisťuje stříbro, a že vyčistí syny Lévi a přecídí je jako zlato a stříbro. Nebo těm, kteréž vyčistí jako zlato a stříbro, kteréž milostí svou posvětí, ospravedlní, syny a dědici Božími učiní, nebude-liž k spasení? bude zajisté. A těm, jež jako přísady, jako škváry od zlata a stříbra oddělí a zavrhne, nebude-liž k zahynutí? bude zajisté. A nejsou-liž zlí, nevěřící, nekajicní, bezbožní neužitečné přísady, černé škváry, kteréž nezasluhují, nežli aby odkopnuty a zavrženy byly? jsou zajisté. A nejsou-liž dobří, věřící, kajicní, pobožní zlato a stříbro, kteréž zasluhuje, aby vyčistěno a schováno bylo? jsou zajisté. Hle shodu mezi Malachiášovým a Simeonovým proroctvím!

Co v jednom i druhém předpověděno, objeví se vyplněné na soudu posledním; nebo praví svaté evangelium: „Když pak přijde Syn člověka u velebnosti své a všickni andělé s ním, tehdy se posadí na stolici velebnosti své: a shromážděni budou před něho všickni národové. I rozdělí je od sebe, jako pastýř odděluje ovce od kozlů: a postaví ovce zajisté na pravici své, kozly pak na levici“. Kdo nepozná v kozlech na levici přísady, škváry od zlata a stříbra oddělené, a v ovcích na pravici zlato a stříbro dokonale vyčištěné? — A nyní ortel nad ovcemi na pravici: „Tehdy dí král těm, kteříž na pravici jeho budou: Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa!“ a t. d. A ortel nad kozly na levici: „Potom řekne i těm, kteříž na levici budou: Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho“. A konečný osud jedněch i druhých: „I půjdou tito do trápení věčného: ale spravedliví do života věčného“ (Mat. 25, 31.—46.). Jak tak jedno s druhým se srovnává, jedno s druhým souvisí, jedno druhé podporuje,

ysvětluje, potvrzuje na důkaz patrný, že to všecko jistá, eomylná, Božská pravda jest, kteréž se má celým srdcem ěřiti.

Obsah.

Sv. Jan Křtitel, předchůdce Mesiášův, přijde, aby lid eho ku příchodu jeho připravil. A když lid jeho připraví, ak hned Mesiáš do chrámu svého přijde a souditi bude: ako zlato a stříbro ohněm od přísad se odděluje a vyišťuje, rovněž tak bude soudem svým dobré od zlých odlělovati a vyčisťovati; obzvláště vyčistí levity a kněží, a ti ak budou Bohu obětovati oběti ve spravedlnosti, a oběti ejich Bohu se zalíbí jako za starodávna, dokud se mu ve pravedlnosti obětovaly.

Na den Zvěstování Panny Marie.

Řeč z Isaiáše proroka 7, 10—15.

V těch dnech mluvil Hospodin k Achazovi, řka: Požádej si znamení od Hospodina Boha svého v hlubokosti podzemní anebo na výsosti vzhůru. I řekl Achaz: Nepožádám a nebudu pokoušeti Hospodina. I řekl: Slyšte edy, dome Davidův: Zdali jest vám málo, obtížnými ýti lidem, že obtížni jste i Bohu mému? Protož sám Pán dá vám znamení: Aj, panna počne a porodí syna nazváno bude jméno jeho Emanuel. Máslo a med jísti bude, aby uměl zavrci zlé, a vyvoliti dobré.

Výklad.

Bůh slíbil, že Spasitel z potomstva Abrahamova, pokolení Júdova a domu Davidova pojde, a z té příčiny měl oto potomstvo, pokolení a tento dům ve zvláštní ochraně, třežil ho co zřítelnice oka svého, hájil ho proti nepřátelům eho, pomáhal mu ve všem všudy, prokazoval mu mnoho ilostí. Jeden příklad pomoci a ochrany Boží stojí ve dnešní vaté epištole.

Když totiž Achaz, jeden z potomků Davidových, v Jůdstvu kraloval, spikli se dva jiní králové, král syrský jménem Rasin a král israelský jménem Facee proti němu, chtějíce mu království odejmouti, je roztrhnouti, mezi sebe rozděliti a tak tomu království neboli pokolení Jůdovu konec učiniti. I přitáhli k Jerusalému, hlavnímu to městu Jůdskému, aby bojovali proti němu; a ač Jerusaléma dobyti nemohli, avšak Achaza velikou porážkou zbili, mnoho tisíc lidí dílem porazili, dílem zajali, a s nesmírnou loupeží domů přijeli. Ale netrvalo dlouho, a poznovu se proti Achazovi spolčili, a Syrští se již v království israelském položili. Když se Achaz a lid jeho o tom dozvěděl, pohnulo se strachem srdce jeho i srdce lidu jeho, jako se pohybují stromové v lese od větru. I poslal Achaz ke králi assyrskému, žádaje ho o pomoc. Ale to všecko, co ti dva králové proti Achazovi a království jeho, pokolení Jůdovu obmýšleli, bylo proti vůli Boží. Bůh chtěl království Jůdské zachovati. A protož proroku Isaiášovi přikázal, aby se synem svým Jakubem Achazovi až na konec vodovodu rybníka hořejšího vstříc vyšel a řekl mu, aby se nic nebál, že se mu nic nestane, že žádný z těchto dvou nepřátel jeho ani jednou nohou do království jeho nevtrhne; a na assyrského krále aby se nespoléhal, o jeho pomoc se neucházel, protože Bůh sám jeho ochráncem a pomocníkem bude. Jaké to návěští!

Kdyby to sv. David byl a takové návěští z úst prorokových uslyšel, kterak by se zaradoval, radostí poskočil, Bohu díky vzdal a v žalmech mu prozpěvoval; ale Achaz, ten bezbožný, modlářský, o němž Písmo svaté dí, že nečinil, což jest pravého před obličejem Hospodinovým, jako David otec (předek) jeho, ale že chodil po cestách králů israelských, nad to že i obrazy Bálim slil, v údolí Benennom kadíval a syny své podle obyčeje pohanů ohněm očistil (pálil), že obětoval také a kadíval (modlám) na výsostech a na pahrbcích a pod každým stromem zeleným, a mnoho jiného zlého učinil (2. Paralip. 28, 1—25.), Achaz si toho návěští hrubě nevšímal, nic na ně nedal, ale zůstal při králi assyrském a při bůžkách svých. Ten nevděčný! Byl-liž hoden tak potěšitelného návěští, tak radostného slibu, tak spasitelné milosti, tak hojné pomoci a ochrany? Nezasloužil-liž, aby ho Bůh opustil, jím pohrdnul a jej v ruce nepřátel

jeho vydal? Nezasloužil-liž, aby se prorok Boží od něho odvrátil a vícekráte ani slova k němu nepromluvil? Ale ó té dobroty, milosti, milosrdnosti, trpělivosti, shovívavosti Boží! Bůh nechce smrti hříšnika, ale aby se obrátil a živ byl.

I dále mluvil Hospodin — skrze proroka — *k Achazovi, řka: Požádej si znamení od Hospodina Boha svého ve hlubokosti podzemní anebo na výsosti vzhůru.* Já vím, že ty bez znamení, bez zázraku neuvěříš tomu, co ti pravím, co ti slibuji; požádej si tedy znamení, abys alespoň na znamení uvěřil; požádej si znamení, jakékoli chceš, jakékoli se ti líbí, jakéhokoli sobě přeješ; požádej si znamení sebe znamenitější, neobyčejnější, podivnější, zázračnější; požádej si znamení takové, kteréž by tě docela upokojilo, na nejvýš potěšilo, o pomoci, ochraně mé úplně ujistilo, ubezpečilo, já ti je dám; a požádej si znamení ne od kohokoliv, nýbrž ode mne samého, od Hospodina Boha svého, neboť já jsem i na dále chci býti Hospodinem Bohem tvým, a jakožto Hospodin Bůh tvůj chci tě chrániti, aby se ti ani vlas na hlavě nezkřivil, aby nikdo ani vody před tebou nezkalil; a požádej si znamení, kdekoli chceš; chceš-li ve hlubokosti podzemní, aby na př. zem se otevřela a ohnivé plameny vydala, anebo aby se hroby otevřely a z nich mrtví vycházeli, dám ti je; anebo chceš-li raději někde na výsosti vzhůru, aby ku př. nebesa se otevřela a sláva má se ukázala, anebo aby z čista jasna hřmělo, blýskalo se, pršelo, anebo aby se slunce zatmělo, anebo aby za dne měsíc a hvězdy svítily, dám ti je. Mohl bych ti sice sám dáti znamení, jaké bych chtěl a kde bych chtěl, protože jsem Hospodin Bůh tvůj, ale nechci, abys snad se nevymlouval a neřekl, že tě dosti nespokojilo, neubezpečilo, na jiné znamení že bys více dal; a proto ti dávám na vůli, požádej si jakékoli chceš a kdekoli chceš, a jsem hotov dáti je tobě, jen abys věřil, doufal, na pomoc, ochranu mou se spoléhal, od krále assyrského se odvrátil a žádné pomoci od něho neočekával. V těchto slovech Božích jaké bohatství dobroty, lásky, milosti, milosrdnosti Boží! Jestli ani to jím k víře, důvěře, vděčnosti nepohne, pak nevím, co by jím k těmto ctnostem pohnouti mohlo, a kterak bych ho nazvati měl. Jsem žádostiv zvěděti, co as na to řekne.

I řekl Achaz: Nepožádám a nebudu pokoušeti Hospodina. Jako by nepožádati znamení a nepokoušeti Hospodina bylo

jedno, ježto to nebylo jedno, nýbrž dvojí, jedno bylo opak druhého. Nebo kdyby byl znamení požádal, byl by znamení dostal a proto znamení ochrany a pomoci Boží důvěrně očekával, a tak by byl Hospodina nepokoušel, ale vůli jeho vyplnil a jemu se zalíbil. Že ale znamení nepožádal, tím nejen znamením, nýbrž i pomocí a ochranou Hospodinovou, ba Hospodinem samým pohrdl. On učinil opak toho, co řekl; řekl: Nepožádám a nebudu požádáním pokoušeti Hospodina, a zatím ho velice pokoušel, těžce urazil. V Písmě svatém sice stálo: „Nebudeš pokoušeti Hospodina Boha svého“ (Deut. 6, 16), a jak se zdá, Achaz se na tuto zápověď odvolal, stavěl se, jako by mu na ní kdo ví jak mnoho záleželo a jako by ji za žádnou cenu přestoupiti nechtěl; avšak na zápovědi Boží nic mu nezáleželo, nýbrž na tom, aby odvoláním se na ni jako pláštěm pokryl nevěru, nedůvěru, pohrdlivost, hrdost, drzost svou. Ten pokrytec bezbožný! Ale prorok Boží dobře věděl, co Achaz v srdci skrýval a jak velice Hospodina pokoušel, hněval, jím pohrdal; a protož mu to také, ač trochu zahaleně, aby ho proti sobě nepopudil, nerozvzteklil, do očí vytýkal. *I řekl* — ve jménu Hospodinově: *Slyšte tedy, dome Davidův*, — domem Davidovým rozuměl tehdejší potomstvo Davidovo, zejména Achaza samého; slyšte, co pravím: *Zda-li jest vám málo, obtížnými býti lidem, že obtížní jste i Bohu mému?*

Ovšem že vám to málo, že to za maličkost, ba za nic pokládáte, pýchou, hrdostí, neposlušností, vzdorovitostí, nevěrou, modloslužebností a jinými nepravostmi obtížnými býti lidem, dobrým, bohabojným vůbec, obzvláště nám prorokům, kteříž k vám ve jménu Božím přicházíme, vám vůli Boží zvěstujeme, a jichžto poslouchati povinni jste; nebo kdyby vám to nebylo málo, kdybyste to za maličkost, za nic nekladli, přestali byste na tom, spokojili byste se tím; ale že vám to málo, proto jdete dále, dopouštíte se ještě něčeho jiného, mnohem horšího, toho totiž, že i Bohu mému obtížní jste. Pravím: i Bohu mému, protože já Boha svého mám, v něho věřím, v něho doufám, jej miluji, jeho poslouchám; nepravím: i Bohu vašemu, protože vy žádného Boha nemáte, v žádného nevěříte, v žádného nedoufáte, žádného nemilujete a neposloucháte. Vy máte sice bohů dost, ale takových, jaké pohané mají, bohů bez života, bez moci, bohů dřevěných, kamenných, hliněných, ale pravého, živého

Boha nemáte žádného. Takový nebyl David, předek váš, a kdyby podnes žil a na vašem místě byl, bez pochyby, že by nebyl jako vy: nebyl by lidem obtížný, protože by jich ani zlým příkladem, ani zlým rozkazem ke zlému nesváděl, a tím méně byl by Bohu svému obtížný, protože by ho nevěrou, nedůvěrou a vůbec žádným hříchem neurážel; naopak, milý, vzácný, drahý byl by lidem, protože by je otcovsky miloval, jim dobrý příklad dával, o spasení jejich bedlivě pečoval, a tím milejší, vzácnější, dražší byl by Bohu svému, protože by pro něho nemálo horlil, jméno jeho oslavoval, cti a chvály jeho ve všem všudy vyhledával. Takový byl by zajisté David; ale vy jste zvrhlí, nezdární, bezbožní potomci jeho, nejvíce ty, Achaze. Bohužel, že nebyl a nezůstal jediný, samotný!

Bohužel, že jest až podnes množství Achazů, lidem, církvi i Bohu obtížných! obtížných lidem — rodičům, bratřím, sestrám, příbuzným, kmotrům, sousedům, známým a sice tím, že jich nemilují, nectí, neposlouchají, že je přelhávají, pomlouvají, okrádají, že je do zármutku, hanby, zlosti přivádějí, že jim mnohonásobná protivenství činí, za dobré zlým se odměňují; obtížných církvi, papeži, biskupům, kněžím a to tím, že přikázání její lehkomyslně přestupují, že z nedělních a svátečních dnů všední dny a ze všedních nedělní a sváteční sobě dělají, že se málo kdy v kostele ukazují, a když se ukáží, že více pro vyražení nežli k modlitbě, více pro pohoršení nežli ku vzdělání, že si z církevních postů žerty a smíchy tropí, že po deset, dvacet a více let ku svaté zpovědi a ke stolu Páně nepřistupují, že i v zapověděný čas a v ten nejvíce světských rozkoší vyhledávají a požívají; obtížných i Bohu a to tím, že jsou živi, jako by žádného Boha, žádné prozřetelnosti Boží nebylo, že žijí tak, jako by nic od něho neměli, ničím mu povinni nebyli, jako by jim neměl co poroučeti, jako by jim nemohl nic udělati. A toto všecko jest jim málo, jest jim jako nic; při tom při všem myslí, že nikomu nejsou ani dost málo obtížní, že mohou s nimi všickni úplně spokojeni býti. Ovšem, protože té obtíže, kterouž jiným činí, sami necítí. Kdyby ji cítili, dojista, že by jinak smýšleli a že by poznali, kterak přetěžkým břemenem lidem, církvi i Bohu jsou. Běda jim! Přijde však hodina, a není daleko, kde Bůh lidi i církev i sebe tohoto břemene sprostí.

Achaz a všickni, kteříž stejného s ním smýšlení byli, nechtěli a nežádali žádného znamení, a jelikož nežádali, nepochybně za to měli, že z toho znamení také nic nebude; než v tom se mýlili; Bůh jinak v radě své uzavřel, a co Bůh jednou v radě své uzavře, toho žádný člověk, byť sebe mocnější byl, nezmění, nezabrání, nepřekazí; Bůh to vykoná, provede, uskuteční, byť třebas celý svět tomu na odpor stál; nebo není moudrosti, ani opatrnosti, ani rady proti Hospodinu, jakož z další řeči prorokovy vysvítá: *Protož* — poněvadž vy nežádáte, protož — *sám Pán dá vám znamení*, — kde chce a jaké chce, a to znamení bude následující: *Aj, panna počne a porodí syna* — a v tomto krátkém čase, totiž mezi početím a porodem syna, v těchto devíti měsících, ještě v tomto roce (741) bude Jůdstvo od všelikého nebezpečenství, jež mu ze země israelské a syrské hrozí, docela vysvobozeno, — *a* — na památku toho vysvobození — *nazváno bude jméno jeho Emanuel* — to jest Bůh s námi, Bůh s námi proto, že nás tak milostivě od tak velikého nebezpečenství v tak krátkém čase vysvobodí. Kdyby s námi nebyl, nestalo by se to, pohybovalo by se strachem a úzkostí srdce naše, jako se pohybují stromové v lese od větru, anebo bychom vězeli v zajetí, anebo bychom byli pobiti. A to nejlepší, nejpotěšitelnější při tom bude, že se to nebezpečenství, z něhož vysvobozeni budeme, více nevrátí; nebo za dvě neb tři léta zpustošeny budou obě země, israelská i syrská, tak že nám nebudou moci více škoditi. Naše vysvobození v určitou dobu bude nám za to ručiti; nebo co Bůh začne, to také dokoná, protože mu žádná moc, aby nedokonal, zabrániti nemůže.

Mimo to nás slovo prorokovo o tom ujišťuje, když o tom synu narozeném praví: *Máslo a med jísti bude*, — neumře po porodu, jak se to často stává, ale zůstane živ, a bude máslo a med jísti, — *aby uměl zavrci zlé a vyvoliti dobré*, — aby požíváním toho pokrmu dospěl k užívání rozumu, k rozeznání dobrého od zlého, k vyvolení dobrého a k zavržení zlého. Nebo prvé než bude to pachole uměti zavrci zlé a vyvoliti dobré, to jest za dvě nebo tři léta, zpuštěny budou obě země, israelská i syrská, tak že povstanou v nich veliké a tučné pastviny, a že přitáhnou nomádové se stády svými a budou v nich pásti a dostanou od nich hojnost mléka a másla, a že se tam rozmnoží včely a na-

leznou hojnou potravu a nadělají mnoho medu; kteréžto pokrmy pak daleko široko se roznášeti a rozvážeti budou. A právě z těchto zemí, israelské a syrské, bude to pachole máslo a med jísti, prvé než se naučí zavrci zlé a vyvoliti dobré, což důkazem bude, že ty země v určitý čas zpustošeny jsou. A tak se také stalo. Bůh použil k tomu assyrského krále Piglata Pilesara co nástroje svého, a ten hrozivě povstal proti syrskému a israelskému králi, tak že tito, donuceni jsouce sami na sebe pamatovati, Jůdstvo na pokoji nechali. Tak se v týž rok vyplnilo proroctví Isaiášovo o vysvobození Jůdstva ze všeho nebezpečenství se strany Syrie a země israelské. A ještě tentýž rok vypukla válka se Syrií. Damašek, hlavní město syrské, byl oblehán, při čemž mnohé krajiny království israelského mnoho utrpěly. Po dvou letech byl Damašek dobyt, král jeho Rasin zabit, a díl obyvatelů israelských (Gilead a Neftali) do zajetí odvezen. Tak se vyplnilo proroctví Isaiášovo, že asi ve dvou nebo třech letech syrská a israelská země zpuštěny budou. Ale tím nebylo ještě všecko vyplněno, co bylo předpověděno.

Proroctví Isaiášovo mnohem více v sobě obsahuje, než jsme až posud o něm pověděli, a protož je musíme ještě jednou projíti. Aj, — dí prorok — považte, pamatujte, k srdci beřte, moci, moudrosti, milosti Boží se obdivujte, z nich jemu prozpěvujte! — Panna pravá, čistá, neposkvrněná, panna svého druhu jediná, počne ne obyčejným, přirozeným, nýbrž nadpřirozeným, zázračným během, bez poznání muže, pouhým zastíněním Ducha svatého, beze vší ujmy, beze všeho porušení čistoty, ba se zvýšením, zdokonalením, oslavením čistoty a neposkvrněnosti panenské, počne a porodí Syna, Syna Božího, Boha-člověka, počne a porodí jistě, svatosvatě, přese všecky překážky a obtíže, přese všecku nehodnost, hříšnost, vzdorovitost, bezbožnost Achazovu, to jest tohoto světa; nebo svět není nic jiného nežli Achaz bezbožný, modloslužebný, bezbožností, modloslužebností svou a všemi ostatními nepravostmi nejen všem milovníkům, ctitelům Božím, ale i Bohu samému nejvýš obtížný. A toto početí a porození Syna Božího bude zázrak, jakého od počátku světa nebylo, aniž kdy bude, zázrak svého druhu první, svého druhu poslední, svého druhu jediný. A nazváno bude jméno jeho Emanuel, to jest Bůh s námi, protože tento Syn Boží, tento Bůh, anebo, jak ho sv. Jan jinak

jmenuje, Slovo tělem učiněno bude, ovšem tak, že nepřestane býti tím, čím od věčnosti bylo, totiž Synem Božím, Bohem, a že bude tím, čím dříve nebylo, totiž člověkem pravým, a že bude přebývati mezi námi, plné milosti a pravdy. A tento Syn narozený neumře co pachole, ač Heródes král bezživotí jeho hledati bude, ale bude živ a bude jísti máslo a med, aby uměl zavrci zlé a vyvoliti dobré, to jest poroste a bude se posilňovati a bude prospívati věkem, moudrostí a milostí u Boha i u lidí, tak že všickni, kteříž jej uslyší, žasnouti budou nad rozumností a řečí jeho. A že se to všecko, jak bylo prorokováno, dokonale vyplnilo, a že ta panna neposkvrněná jest nejblahoslavenější Panna Maria, a že ten Syn její jest Ježíš Kristus, to dosvědčuje dnešní svaté evangelium.

Obsah.

Prorok Isaiáš řekl Jůdskému králi Achazovi, aby si požádal jakékoli znamení znamenající, že Bůh království Jůdské před nepřátely jeho, totiž před králem syrským a israelským ochrání. A když Achaz si znamení požádati nechtěl, aby, jak řekl, Boha nepokoušel: vytýkal mu prorok, že nedůvěrou a bezbožností svou nejen prorokům, nýbrž i Bohu samému jest obtížným, a jelikož si znamení požádati nechce, že mu Bůh sám znamení dá a sice to: panna, kteráž letos v Jůdstvu syna počne a porodí, že na památku ochrany Boží jej Emanuelem, to jest Bůh s námi nazve, a že, než tento syn její k rozeznání dobrého od zlého dospěje, obě země, israelská i syrská, zpuštěny budou.

V pondělí Velikonoční.

Řeč ze Skutků Apoštol. 10, 37—43.

V těch dnech stoje Petr u prostřed lidu, řekl: Muži bratří! Vy víte, které slovo se stalo po všem Jůdsku: a sice počínajíc od Galilee po křtu, kterýž kázal Jan, kterak pomazal Bůh Ježíše z Nazareta Duchem svatým a mocí, kterýžto chodil dobře čině a uzdravuje všecky poražené od ďábla, nebo Bůh byl s ním. A my jsme svědkové všeho, co činil v krajině Jůdské a v Jerusalémě, kteréhožto usmrtili pověsivše na dřevě. Toho Bůh vzkřísil třetího dne a způsobil, aby zjeven byl, ne všemu lidu, ale svědkům od Boha předzřízeným: nám, kteříž jsme s ním jedli a pili, když byl z mrtvých vstal. A přikázal nám kázati lidu a svědčiti, že on jest, kterýž ustanoven jest od Boha soudcem živých i mrtvých. Jemuť všickni proroci svědectví vydávají, že odpuštění hříchů vezmou skrze jméno jeho všickni, kteříž věří v něho.

Výklad.

V těch dnech stoje Petr u prostřed lidu řekl: — Bylo to v městě Cesarei, v domě Kornelia setníka. Nebo Kornelius, ač ještě pohan, byl muž nábožný a bohabojný se vším domem svým, čině mnohé almužny lidu a modle se Bohu vždycky. Ten viděl u vidění anděla Božího, kterýž mu řekl: „Korneli! modlitby tvé a almužny tvé vstoupily na paměť před tváří Boží. A nyní pošli muže do Joppe a povolej nějakého Šimona, kterýž má příjmí Petr“. I poslal Kornelius muže do Joppe k Petrovi. A Petr přišel do Cesarei a vešel do domu Korneliova, a nalezl mnoho těch, kteříž se tam byli sešli, totiž celou rodinu Korneliovu a mnoho příbuzných a přátel jeho, a uprostřed těch stoje, řekl mezi jiným i toto: *Muži bratří! Vy víte, které slovo* — které učení, kázaní slova Božího — *se stalo* — se rozešlo, rozhlásilo, rozšířilo — *po všem Jůdsku* — jednom to dílu ze třech země židovské, z nichžto jeden díl sloul Jůdsko, druhý Samařsko

a třetí Galilea: *a sice počínajíc od Galilee* — ne od Judska, protože Pán Ježíš ne v Judsku, nýbrž v Galilei a sice v městě Nazaretě přebýval, a když mu bylo třicet let, vyšel a chodil po Galilei a kázal, a to bylo — *po křtu, kterýž kázal Jan* — Křtitel, předchůdce Páne Ježíše; a teprv později přešel Pán Ježíš z Galilee do Judska, a i tam kázal slovo Boží. Vy to víte, neb se to všecko dělo veřejně, u přítomnosti mnohých a velikých zástupů.

Sv. Jan chodil veřejně po vší krajině Jordánské, káže křest pokání na odpuštění hříchů. A vycházela k němu všecka krajina judská i Jerusalémští všickni, a byli od něho křtěni v řece Jordáně, vyznávajíce hříchy své (Mark. 1, 4. 5.). A jako sv. Jan, tak i Pán Ježíš chodil nejprvé po Galilei a potom po Judsku veřejně, a valili se k němu se všech stran zástupové, jako na př. psáno jest: „I šli za ním zástupové mnozí z Galilee a z Desítiměstí i z Jerusaléma i z Judska i ze Zájordání“ (Mat. 4, 25.), a učil je brzy ve škole židovské, brzy na hoře, brzy na poušti, brzy na moři z lodičky, brzy ve chrámě Jerusalémském. A o tom, čemuž učil, všude se mluvilo, každému to vícekráte a třebas bez počtukráte na uši přišlo, a zajisté, že i vám, a protož to víte, a já vám to toliko co věc vůbec známou připomínám. A jako to, rovněž také ze slyšení víte, neb se to veřejně stalo, — *kterak pomazal Bůh Ježíše z Nazareta Duchem svatým a mocí*, — kterak ho pomazal, ustanovil, posvětil za kazatele, kněze a krále nebo slovem za Mesiáše; nebo Mesiáši přináleželo býti kazatelem, knězem a králem, jemu přináleželo kázati, obětovati, vládnouti a tímto trojím: kázaním, obětováním a vládnutím lidi k věčnému spasení vésti; kterak ho pomazal, naplnil Duchem svatým, aby Mesiášem, Spasitelem byl, a mocí, aby činěním divů a zázraků Mesiášem, Spasitelem býti se prokázal. Bůh ho sice hned při jeho početí v životě panenském Duchem svatým a mocí pomazal, za Spasitele posvětil, ale skrytě, tajně, tak že nikdo o tom nevěděl; a co tehdáž tajně, to později při jeho křtu v řece Jordáně učinil zjevně, veřejně, veřejně ho za Mesiáše vyhlásil, aby i od lidí za takového uznán, držán, ctěn a oslavován byl. Když totiž Ježíš pokřtěn jsa z vody vystoupil, a když mu nebesa otevřena jsou, a viděl Ducha Božího sestupujícího jako holubici a přicházejícího na něj, řekl hlas s nebe: „Tentoť jest Syn můj milý, v němž jsem si zalíbil“ (Mat. 3, 16. 17.).

Takto za Syna Božího, za Mesiáše, Spasitele jsa vyhlášen, počínal sobě Pán Ježíš jako Syn Boží, Mesiáš, Spasitel; neboť praví o něm sv. Petr: *kterýžto chodil dobře čině*, — a obšírněji sv. Matouš, že chodil po všech městech a vsích (Mat. 9, 35.); a to jest nad míru krásné a potěšitelné, že chodil také po všech vsích, že ani nejsprostějších, nejchudších, nejneumělejších lidí se nevzdaloval, neštítil, ale že i takových vyhledával, takové vyučoval a vedl ke spasení; a že chodil dobře čině, pořád dobře, jenom dobře, i těm, kdož mu zle činili, dobře, velmi dobře, jakož i zástupové uznali, když s podivením zvolali: „Dobře všecky věci učinil; i hluchým rozkázal slyšeti, i němým mluviti“ (Mark. 7, 37.). Jeho celý život nebyl nic jiného nežli jeden dlouhý, nepřetržený, krásný, zlatý řetěz samých dobrých činů a skutků. On svým dobročiněním předčil slunce, kteréž také na obloze nebeské vychází a zapadá dobře činíc, osvěcujíc, zahřívajíc, obveselujíc, okrášlujíc celou zemi a všecko, co na ní jest. Kéž jsme mu v dobročinění podobni! — *a* — copak asi dobrého činil? *uzdravuje všecky poražené od ďábla*, — sv. Petr jmenuje tu jen něco, ne všecko, on mohl říci: uzdravuje nemocné, kříse mrtvé, očisťuje malomocné, slepým dávaje zrak, hluchým sluch, němým řeč, chromým rovné údy, chudým zvěstuje evangelium a mnoho jiného mohl uvésti; ale to všecko, jako vůbec i přítomným posluchačům dobře známé, vypouští a jenom na to důraz klade, že uzdravoval všecky od ďábla poražené, ovládané, posedlé, a to vším právem; nebo ďábel byl a podnes jest původce hříchu, smrti, nemocí a všeho zlého na světě.

Když tedy Pán Ježíš nad ďáblem moc provozoval, dokazoval tím, že i nad hříchem, nad smrtí, nad nemocemi a nade vším zlem ve světě moc svou provede. Když ďábla přemáhal, porážel, vymítal, dával tím na jevo, že i hřích, smrt, nemoce a všecko zlé na světě přemůže, porazí, zapudí, vymete. Když rušil království ďáblovo na zemi, dával tím ke srozumění, že tu založí království Boží, kteréž žádného konce míti nebude. Uzdravováním tedy všech od ďábla poražených mnohem jasněji Pán Ježíš dokázal, že jest Mesiáš, Spasitel světa, nežli všelikým jiným uzdravováním a každým jiným zázrakem. A protož také sv. Petr na toto uzdravování všech od ďábla poražených tak velikou váhu kladl, a musí každý klásti, kdo chce v Pánu Ježíši Spasitele světa

poznati. Pán Ježíš jakožto Spasitel a na důkaz toho, že jest Spasitel, uzdravoval všecky poražené od ďábla a mohl je všecky uzdraviti, — *nebo Bůh byl s ním*, — Bůh mu pomáhal. Sv. Petr mohl více říci, důkladněji se vyjádřiti, ku př. takto: nebo měl Božskou moc, byl roven Bohu, byl Bůh; ale uskrovňoval, mírnil se, protože k pohanům, k nováčkům, začátečníkům mluvil; on jim jako slabým dítkám toliko mléka podával, protože silnějšího pokrmu ještě snésti nemohli. Silnější pokrm na čas pozdější odložil.

To předeslav počíná sám o sobě, o ostatních apoštolech a vůbec o těch mluviti, kteříž Pána Ježíše všudy následovali a všecko, co činil, na své vlastní oči viděli, a praví: *A my jsme svědkové* — očití svědkové — *všeho, co činil v krajině jůdské a v Jerusalémě*, — všech divů a zázraků, všech dobrodiní a milostí jeho, protože jsme s ním pořád byli a všecko, co v té krajině a v tom městě činil, viděli, a protož také hodnověrné svědectví o tom všem vydati můžeme a vydáváme. Ó jak mnoho, přemnoho, nevyslovitelně mnoho toho bylo, co tam učinil! Ó jaké díky, jakou čest a chválu za to zasloužil! Kdyby ho byli za to na rukou nosili a až do třetího nebe vychválili, bylo by to málo, pramálo, jako nic proti tomu, co od nich zasloužil. A nastojte! Čím se mu za to odsloužili, právě tam odsloužili, kde tolik dobrého učinil, v krajině jůdské a v Jerusalémě? Nadávkou, pomluvou, posměchem, rouháním, pronásledováním, ranami, mukami, smrtí, — *kteréhožto* — dí sv. Petr — *i usmrtili*, — krátce, jenom jedním slovem dotýká se smrti jeho jakožto věci všechněm známé a celou řadu předchozích utrpení vypouští, a toliko slovíčkem i na ně naráží, jako by řekl: kteréhožto nejen nenáviděli, tupili, haněli, pronásledovali, trýznili, mučili, ale i usmrtili, a jakou to smrtí! nejvýš potupnou, bolestnou, mučivou, násilnou, ukrutnou, nelidskou — *pověsivše na dřevě* — kříže uprostřed dvou zlopověstných lotrů, jako by byl lotr ze všech největší, nejhorší, nejbezbožnější, nejnebezpečnější, jako by mu ve světě rovně nebylo. Nastojte! Dobrodinec ze všech největší, mistr, pastýř, lékař ze všech nejmilosrdnější, Mesiáš, Spasitel, Syn Boží, Bůh na věky požehnaný pní na dřevě kříže uprostřed dvou lotrů jako lotr proklatý! Ó toho černého, ohavného, bezbožného, ďábelského, pekelného nevděku! Bůh to naprav! a napravil to.

Toho — tak potupně usmrceného, na dřevě kříže pověšeného, za nejohavnějšího lotra ve světě vyhlášeného — *Bůh* — slavně — *vzkřísil třetiho dne a* — nejen vzkřísil, ale i — *způsobil, aby zjeven byl*, — aby se ukázal po svém vzkříšení, — *ne všemu lidu*, — proč ne všemu lidu? protože hoden nebyl, aby vzkříšeného Spasitele spatřil, a nebyl toho hoden proto, že svým divokým křikem k usmrcení jeho pomáhal; a proč ještě ne všemu lidu? protožeby byl, i kdyby ho byl vzkříšeného spatřil, v něho neuvěřil, a bylby v něho neuvěřil, protožeby byl vzkříšení a zjevení jeho za klam a mam smyslů, za obludu a kdo ví zač ještě sobě vykládal; a dejme tomu, žeby byl v něho uvěřil, velikou-ližby byl asi z toho zásluhu měl? menší zajisté, nežli když neviděl a uvěřil, jako sám Pán Ježíš po svém vzkříšení Tomášovi řekl: „Blahoslavení," — ne kteříž viděli a uvěřili, nýbrž — „kteříž neviděli a uvěřili" (Jan 20, 29); a nebylo to lidu ani na škodu, že vzkříšeného neviděl, ani zapotřebí, aby ho viděl; neboť bylo dost, přes pět set očitých hodnověrných svědků, kteříž Pána vzkříšeného viděli, o jeho vzkříšení a zjevení se dokonale přesvědčili, a o jednom i o druhém pravdivé, bezpečné svědectví vydati mohli a vydali; chtěl-li tedy lid, mohl na svědectví tolika očitých svědků věřiti, a protož ne všemu lidu, — *ale svědkům od Boha předzřízeným* — předurčeným: totiž — *nám* — apoštolům, — *kteříž jsme* — jej netoliko viděli, řeč jeho slyšeli, ran jeho se dotýkali, ale i — *s ním sedli a pili, když byl z mrtvých vstal*, — a tudíž se dokonale o jeho vzkříšení přesvědčili, a tudíž také s to jsme hodnověrné svědectví o něm vydati, a nejen s to, ale i povinni jakožto svědkové od Boha předzřízení. A jakož my jsme povinni hodnověrné svědectví vydávati, rovněž tak i posluchači naši jsou povinni nám jakožto svědkům od Boha předzřízeným z celého srdce věřiti, tak věřiti, jako kdyby Bůh sám k nim mluvil. Kdo nás slyší a neuvěří, proklat jest, protože svědkům od Boha předzřízeným neuvěří, a tudíž ani Bohu samému.

Protož také neustále svědectví o vzkříšení Páně vydáváme, a to tím více, jelikož k tomu výslovný rozkaz Boží máme. *A přikázal nám kázati lidu a svědčiti, že on* — vzkříšený a jenom on — *jest, kterýž ustanoven jest od Boha soudcem živých i mrtvých.* Jaká to změna! Odsouzený, od lidí odsouzený, k smrti kříže odsouzený, co největší zločinec odsou-

zený najednou soudcem, soudcem svrchovaným, soudcem od Boha ustanoveným, soudcem netoliko nepřátel, pronásledovníků, ukřižovatelů svých, alebrž všech, živých i mrtvých. A kterak mrtvých? vždyť pak přece mrtvých nebude souditi, jakýby to byl soud — soud mrtvých? soud živých ano, ale ne mrtvých, leč se snad mrtvými vyrozumívati mají ti, co nyní mrtvi jsou, na soudu pak živi budou, protože před všeobecným soudem budou vzkříšeni. A tak tomu jest. Mrtvými se vyrozumívají ti, co nyní mrtvi jsou a budoucně zemrou, před soudem ale vzkříšeni budou, a živí se k soudu dostaví, rovněž tak jako ti, kteříž za živa posledního dne a soudu se dočkají, a před soudem na kratičko umrou, aby hned na to vzkříšeni byli. A tak všickni, živí i mrtví, spravedliví i nespravedliví před soudnou stolicí státi a na ortel soudcův čekati budou. Ó jaká to — ještě jednou pravím — změna! Ten, jenž na kříži pněl opuštěný, bude na soudné stolici seděti ode všech národů světa obstoupený; ten, jenž na kříži pněl od nepřátel potupený, posmívaný, bude na soudné stolici seděti ode všech andělů a Svatých oslavený, zvelebený; ten, jenž na kříži pněl za lotra všech lotrů před celým světem vyhlášený, bude na soudné stolici seděti ode všech tvorů nebeských, pozemských i pekelných za Pána nebe i země, a všeho, co v nich jest, uznaný a poctěný. Jaká to sláva, jaké povýšení! A to způsobil Bůh tím, že jej usmrceného třetího dne slavně vzkřísil, za soudce veškerého lidského pokolení ustanovil, a tak jedním rázem všecko židovské, bezbožné, ďábelské, pekelné dílo zkazil, zrušil, zničil.

Než kdo se nemusí tohoto soudce a soudu jeho báti? Nebo, byť kdo sebe lepší a bohabojnější byl, jest sobě hříchů svědom; neví, zdaliž lásky či nenávisti Boží hoden jest, a zdaliž na soudu [ostojí; a byť si ničehož svědom nebyl, není tím ospravedlněn. Zajisté, žeby se musel náramně lekati, hroziti hříšník, kdyby nebylo hříchů odpuštění. Na štěstí, že jest, jistotně jest, neboť praví sv. Petr: *Jemuť* — vzkříšenému a za soudce od Boha ustanovenému — *všickni proroci svědectví vydávají*, — odvolává se na svědectví starozákonních proroků, ne na svá a ostatních apoštolů nepochybně z té příčiny, že se nemohl na ně odvolati, poněvadž odpuštění hříchů není viděti, nelze se o něm očima anebo některým jiným smyslem přesvědčiti, tak jako zjevení Páně bylo viděti, a bylo lze zrakem, sluchem, hmatem o něm se přesvědčiti; proroci odpuštění hříchů také sice neviděli, ale byli

o něm Duchem svatým poučeni, a protož mohli v Duchu svatém pravdivé, platné, spolehlivé svědectví o něm vydati, a také takové vydali; jemuť, dí, všickni proroci svědectví vydávají, — *že odpuštění hříchů vezmou skrze jméno jeho všickni, kteříž věří v něho.* Jeremiáš u př. praví: „Poznej Hospodina! nebo všickni poznají mne od nejmenšího z nich až do největšího, dí Hospodin: neboť milostiv budu nepravosti jejich a hříchu jejich nevzpomenu více“ (Jerem. 32, 34). A Micheáš dí: „Který bůh podoben tobě, jenž odjímáš nepravost a promíjíš hřích ostatků dědictví svého? Nevpustí více prchlivosti své, nebo chtící milosrdenství jest. Obrátí se a smiluje se nad námi; sejme nepravosti naše a uvrže v hlubokost mořskou všecky hříchy naše“ (Mich. 7, 18. 19). Odpuštění hříchů tedy jest. A kterakby ho nebylo? vždyť Pán Ježíš právě proto umřel, aby bylo; vždyť řekl při poslední večeři apoštolům svým: „Tatoť jest krev má nového zákona, kteráž za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů“ (Mat. 26, 28). Odpuštění hříchů tedy jest. Odpuštění hříchů vezmou všickni, kteříž věří v něho. Kteříž věří v něho, vezmou; kteříž nevěří, nevezmou; nebo k dosažení odpuštění jest víry nevyhnutelně zapotřebí, víry ne jakékoliv, ne mrtvé, nýbrž živé, takové, kteráž nejen v něho věří, ale také v něho doufá, jej miluje, z lásky k němu spáchaných hříchů želí a přikázání jeho ostříhati se vynasnažuje. Takovou tedy věrou věřme, a dojista, že pak odpuštění hříchů skrze něho vezmeme, a na soudu smilování Božího dojdeme a po soudu blahoslavenství věčného. Amen.

Obsah.

Vy víte, které učení se po křtu Janově po všem Júdsku hlásalo, počínajíc od Galilee. A rovněž také víte, kterak Bůh při křtu Janově Ježíše Nazaretského Duchem svatým za Mesiáše ustanovil a vyhlásil, a kterak on potom chodil všem dobře čině, obzvláště všecky ďáblem posedlé uzdravuje; nebo Bůh byl s ním. A my apoštolé jsme očití svědkové všeho, co činil v Júdsku a v Jerusalémě, ale právě tam, kde tolik dobrého učinil, zle se mu Židé odměnili, neb jej nenáviděli, pronásledovali a konečně i usmrtili, na kříž pověsivše. Ale Bůh ho vzkřísil třetího dne, a způsobil, aby se ukázal, ač ne všemu lidu, avšak svědkům od Boha předzřízeným, totiž nám apoštolům, kteříž jsme po jeho vzkříšení s ním jedli a pili. A přikázal nám kázati lidu a svědčiti, že on, jenom

on jest ustanoven od Boha soudcem živých i mrtvých. Jemuť všickni proroci svědectví vydávají, že odpuštění hříchů vezmou skrze něho všickni, kteříž věří v něho.

Na den svatého Jana Nepomuckého, mučedníka Páně a patrona Českého.

Epištola z knihy Syrach 21, 26—31.

Blázen oknem nahlédá do domu: muž pak vycvičený vně postojí. Bláznovství člověka (dokazuje) poslouchati za dveřma: moudrý páčí si to za hanbu. Rtové neopatrných bláznivé věci rozprávějí: slova pak opatrných na váze se váží. V ústech bláznů jest srdce jejich: a v srdci moudrých jsou ústa jejich. Když bezbožný zlořečí ďáblu, zlořečí sám duši své. Nadymač zprzňuje duši svou, a mezi všemi bude v nenávisti: i kdo s ním přebývá, nenáviděn bude: mlčelivý a rozumný bude ctěn.

Výklad.

Potřeba, žádost, prosba, vděčnost, slušnost a mnohonásobné jiné příčiny vedou člověka mnohdykráte do cizích domů, někdy i do domů vzácných, vysoce postavených, velikomocných pánů. Ale nepočíná sobě při vcházení do nich jeden jako druhý, jinak sobě počíná moudrý, jinak nemoudrý, jinak opatrný, jinak neopatrný, jinak vzdělaný, jinak nevzdělaný.

Blázen — nejde ke dveřím, nevchází dveřmi do domu, a jest-li dům zavřen, nezazvoní, nezaklepá, nepostojí, nepočká, až někdo přijde a dvéře otevře a pustí ho, ale jde a postaví se k oknu, a lehne celý do okna a — *oknem nahlédá do domu* — a rozhlíží se po pokoji, a dívá se, kde kdo jest, co kde dělá, a pak se hlásí, a volá a klepá, a třebas i pěstí tluče na okno, krátce řečeno, počíná sobě tak, jako by okno bylo dveřmi, a dvéře byly oknem, a jako by se mělo oknem a ne dveřmi do domu vcházeti; a proč sobě tak neslušně, převráceně počíná? pro žádnou jinou pří-

činu, jediné pro tu, že blázen jest, kdyby nebyl bláznem, počínal by sobě jinak, právě naopak; a že domácím zaclání, překáží, z práce je vytrhuje, že jim nelibost, mrzutost působí, od sebe je odvracuje, odráží a tak sám sobě škodí, to mu ani nenapadne, a napadne-li mu to, nic na to nedbá, nic si z toho nedělá, a proč? pro nic jiného, leč proto, že blázen jest; *muž pak vycvičený* — dobře vychovaný, vzdělaný, zdvořilý, mravný nejde k oknu, nehlásí se u okna, ale jde ku dveřím a dveřmi vchází do domu, a jest-li dům zavřen, zaklepá, zazvoní a — *vně postojí* — posečká, až někdo z domu přijde a otevře a pustí ho tam; takový nikoho neurazí, nepoleká, od sebe neodvrátí, ale spíše zdvořilostí, vlídností, uctivostí, dočkavostí, trpělivostí jiným se zalíbí, k sobě je nakloní, sobě získá a tak snadněji dosáhne toho, čehož tam dosáhnouti zamýšlí.

Jak rozdílné, opačné tedy jest chování muže vycvičeného a blázna! chování onoho jest spořádané, slušné, mírné, vlídné, zdvořilé, uctivé, příjemné, chování tohoto jest nemoudré, převrácené, hrubé, neotesané, urážlivé. Jaký kdo totiž jest, takové jest i chování jeho, chování moudrého moudré, chování blázna bláznovské, jakož toho blázen nejen tím dokazuje, že se k oknu staví a oknem do domu nahlédá, alebrž i tím, že rád za dveřmi poslouchá, což ještě mnohem horší jest. Nebo když někam přijde a dům zavřený uvidí, a hlas v něm se ozývající uslyší, honem se skrčí, sehne, aby ho nikdo neviděl, a jde, loudí se tiše po prstech, aby ho nikdo neslyšel, a hledá ve dveřích díry, skuliny, kudy hlas vychází, a nastavuje uši a klade za ně ruce, dělá si je delší, a poslouchá tiše, pozorně, tak že skoro ani nedýchá, aby mu ani jediného slova neušlo, a poštěstí-li se mu nějaké tajemství zaslechnouti, raduje se z toho, jako by byl kdo ví jaký poklad našel, a již se na to těší, jak to daleko široko roznášeti, do celého světa vytrubovati bude, a když to skutečně roznesl a vytroubil, má se za zvláštního mudrce, za většího všech mudrců ostatních, poněvadž tak skryté věci ví a s to jest, taková tajemství lidem vykládati. Ale ten blázen! že lidé, když tam za dveřmi stál, naň se dívali, co tam dělal, viděli, že to na něj v onom domě pověděli, že se tam na něho pro jeho nestydatou zvědavost rozhněvali a jemu všelijakých spílali, že k nim nesmí přes prah páchnouti, kdyby k nim přes prah páchl, že by mu

dvéře ukázali, anebo špinavou vodou jej polili, to mu ani na mysl nepřijde, o tom nic neví. Jest-li to tedy bláznovství, poslouchati za dveřmi? jest zajisté.

Bláznovství člověka (dokazuje) *poslouchati za dveřmi: moudrý páčí* — pokládá — *si to za hanbu,* — a má dobře, nebo zvědavým, všetečným, nestydatým býti, za cizími dveřmi na každé slovo, každé tajemství jako na čihadle na ptáky číhati, do cizích záležitostí, po nichž žádnému nic není, všetečně se míchati, je zrádně mezi lidmi roznášeti, roztrubovati a tak čest a dobrou pověst domu na pranýř stavěti, jest zajisté hanba, hanba veliká. Záleží-li co komu na těch věcech, má tam vjíti, o nich, čeho třeba, upřímně, otevřeně promluviti a ne za dveřmi číhati. A zdaž by sám kdo chtěl, aby jiný za jeho dveřmi na jeho slova a tajemství číhal a z domu jeho je vynášel a vyzrazoval? zajisté, že by nechtěl, a protož to také nikdo nemá činiti, dle vyřčení Páně: „Všecko tedy, cožkoli chcete, aby vám lidé činili, i vy čiňte jim" (Mat. 7, 12.). A naopak: Cožkoli nechcete, aby vám lidé činili, i vy nečiňte jim. A moudrý toho také neučiní a neučinil by toho, kdyby mu někdo za to platil, kdyby mu hory a doly sliboval, a neučinil by toho, kdyby jistotně věděl, že ho nikdo neuvidí, že se o tom nikdo nedozví, že o tom nikdo nikdy ani nehlesne. On by se sám před sebou za to styděl, hanbil, a přece by se mu pořád zdálo, že o tom ví celý svět a že si na něj prstem ukazuje. To může učiniti jenom blázen a sice hodně nestydatý. Ale ani na tom není dost. Blázen, jak bláznovsky jedná, rovněž tak i bláznovsky mluví.

Rtové neopatrných bláznivé věci rozprávějí: slova pak opatrných na váze se váží. Proč bláznivé věci rozprávějí? protože rozprávějí bez vážení na váze, to jest bez rozvážení, bez rozmyslu, bez výběru, protože rozprávějí, co se právě namítá, co slina na jazyk klade, co rtům podává, nechť to jest, jaké chce, protože rozprávějí bez ohledu na to, co z rozprávky jejich zlého pojde, co se křivdy, hanby, škody, zlosti, různic nadělá, bez ohledu na kletbu, kterouž rozprávkou svou na sebe uvalují (Mat. 18, 7.); a není divu, nebo jaký kdo jest, takové také rty má a takové také věci rozpráví, neopatrný, bláznivý má rty neopatrné, bláznivé, a neopatrné, bláznivé věci rozpráví: slova pak opatrných na váze rozumu se váží, a toliko zvážená, rozvážená, dobře

promyšlená ústy se pronášejí; namítne-li se při vážení slovo prázdné, zbytečné, hanlivé, utrhačné, neslušné, nestoudné, rouhavé, to se vyhodí, zavrhne, a jen slovo moudré, dobré, které prospěch slibuje, se podrží. Nebo zase, jaký kdo jest, taková i slova mluví; opatrný, prozřetelný toliko opatrná, prozřetelná slova mluví, a to všude, vždycky, před každým, obzvláště pak před nevinnými dítkami, před nedospělou, nepokaženou mládeží, před druhým, slabým, křehkým pohlavím, neboť pamětliv jest kletby Kristovy: „Kdo pohorší jedno z maličkých těchto, kteříž ve mne věří, tomu lépe by bylo, aby zavěšen byl žernov oslicí na hrdlo jeho, a byl pohřížen ve propast mořskou“ (Mat. 18, 6.). Ten jest tedy rozdíl mezi rozprávkami neopatrných a opatrných, bláznů a moudrých, že onino rozprávějí beze všeho rozvážení, tito pak toliko po zralém rozvážení, onino beze všeho ohledu na následky jejich, tito pak s bedlivým ohledem na ně.

V ústech bláznů jest srdce jejich: kdyby tu řeč byla o moudrých, spravedlivých, byl by toho smysl ten, že, co mají v srdci, mají na jazyku, že mluví pravdu, upřímně, ze srdce, tak, jak Pán Ježíš poroučí: „Buď řeč vaše: Ano, ano; ne, ne!“ (Mat. 5, 37.); poněvadž tu ale toliko o bláznech, o hříšnících řeč jest, jest toho smysl jiný a sice ten: Když v ústech bláznů srdce jejich jest, jest v ústech jejich také všecko to, co v srdci jejich jest. A co jest v srdci bláznů, hříšníků? nic jiného nežli bláznovství, hřích, nic jiného nežli bláznovské, hříšné myšlénky, náchylnosti, žádosti, úmysly, zámysly, předsevzetí, snahy atd. Pán Ježíš sám zejména uvádí to, co se v srdci bláznů, hříšníků nachází, a co z něho vychází, když praví: „Ze srdce vycházejí zlá myšlení, vraždy, cizoložstva, smilstva, krádeže, křivá svědectví, rouhání“ (Mat. 15, 19). To jest tedy v srdci bláznů, hříšníků: zlá myšlení, vraždy, cizoložstva, smilstva atd., a poněvadž to v srdci jejich, jest to také v ústech jejich, a to z té příčiny, že i srdce jejich v ústech jejich jest. Bezbožné, ďábelské, pekelné to srdce! bezbožná, ďábelská, pekelná to ústa! Kýž by nikdo takového srdce, takových úst neměl, nebo hrůza z nich jde!

Odvraťme se od nich, a obraťme se raději k srdci a ústům moudrých, spravedlivých: *a v srdci moudrých jsou ústa jejich*, — a když ústa jejich, také zajisté to, co v ústech jejich jest, co ústy svými mluví, a co jest to? moudrost, pravda a co tomu podobného, jakož stojí v knize

Přísloví (10, 31): „Ústa spravedlivého vydávají moudrost.“ A poněvadž moudrost, pravda v ústech jejich, jest také v srdci jejich; nebo kdyby nebyla v srdci jejich, nebyla by v ústech jejich, protože, jak Pán Ježíš praví, ústa z hojnosti, z pokladu srdce mluví (Mat. 12, 34). Ó krásná to ústa — ústa plná moudrosti a pravdy! Ó krásné to srdce, plné moudrosti, pravdy, spravedlivosti, šlechetnosti a všeho dobrého! Ó krásný to poklad: moudrost, pravda, láska, radost, pokoj, trpělivost, dobrotivost, tichost, věrnost, mírnost, zdrželivost, čistota! Taková ústa, takové srdce, takový poklad měl svatý patron náš Jan Nepomucký. Ó kýž nám také taková ústa, a takové srdce, a takový poklad vyprosí!

A nyní tato slova ještě jednou projdeme, ale u větším s tím, co předešlo, spojení. Co předešlo, bylo to: že neopatrní čili bláznivé věci rozprávějí, poněvadž slov svých na váze neváží, poněvadž bez rosmyslu rozprávějí, opatrní pak čili moudří že moudré věci rozprávějí, poněvadž slova svá na váze váží, poněvadž s rozmyslem rozprávějí. A právě proto, že blázni bez rozmyslu rozprávějí, moudří pak s rozmyslem, může se v pravdě říci a praví se také: V ústech bláznů jest srdce jejich: a v srdci moudrých jsou ústa jejich; nebo „v ústech bláznů jest srdce jejich“, jest tolik co: v mluvení bláznů jest rozvážení jejich, v pouhém mluvení bláznů záleží rozvážení jejich, oni mluví beze všeho rozvážení, a rozváží-li co, rozváží teprv, až mluví, anebo teprv, když promluvili, když již pozdě jest, když bláznivou řečí svou sobě a jiným uškodili, ježto by měli prvé než mluví, rozvážiti, aby nic bláznivého neřekli. A „v srdci moudrých jsou ústa jejich“, jest tolik co: v rozvážení moudrých jest mluvení jejich, z rozvážení jejich pochází mluvení jejich, po rozvážení jejich následuje mluvení jejich, oni nemluví, čehož dříve nerozvážili, oni rozváží dříve, a potom teprv mluví. Smysl obou průpovědí tedy tentýž jest, v obou se jinými slovy totéž praví.

V tom, co tu ještě následuje, dvojí druh bláznů se uvádí, jeden zlořečníků, druhý nadymačů čili klevetníků. *Když bezbožný* — to jest, blázen, nebo říká nesmyslný (blázen) v srdci svém: „Není Boha“ (Žalm 13, 1); a kdo říká, že není Boha, jest bezbožný; bezbožný jest tedy blázen, a blázen jest bezbožný — když bezbožný — *zlořečí ďáblu*,

zlořečí sám duši své — zlořečí jí proto, že jest s ďáblem spolčena, že ďábla poslouchá, jemu otročí. Kdyby pobožný zlořečil ďáblu, nezlořečil by duši své, protože není s ďáblem spolčena. Ale když bezbožný zlořečí ďáblu, zlořečí tím samým spolu duši své, jelikož s ďáblem spolčené, jemu poddané, a když zlořečí duši své, zlořečí obrazu Božímu, protože duše obraz Boží jest, a když zlořečí obrazu Božímu, zlořečí Bohu samému, protože Bůh duši člověka k obrazu svému stvořil, a když zlořečí Bohu, nezasluhuje-liž, aby od Boha zlořečen a zavržen byl? Nechceš-li tedy od Boha zlořečen a zavržen býti, nespolčuj se s ďáblem, neposlouchej vnukání jeho.

Nadymač, — kterýž jako ďábel obchází a jenom samé klepy, pověsti, novinky, lži hledá, sbírá, shání, a od jednoho k druhému donáší, a jednoho i druhého uši jimi naplňuje, nadýmá, jednoho proti druhému popouzí, jednoho na druhého štve, a tak jen samý hněv, nenávist, mstu, nepřátelství budí, samé sváry, různice, nepokoje po domech rozsívá, svazky důvěry, svornosti, lásky mezi manžely, příbuznými, sousedy, přátely ruší, a v propast třeba mnoholetých trpkostí, bolestí, soužení přivádí, ten — *zprzňuje duši svou* — zprzňuje ji tím svým klevetáním, nadýmáním v uši a vším tím, co mezi lidmi zlého natropí, neb to všecko vychodí ze zlé, nešlechetné, bezbožné duše jeho, a Pán Ježíš praví, co vychodí ze srdce, z duše, to že poskvrňuje člověka (Mat. 15, 18), — *a mezi všemi bude* — jako vtělený ďábel, nebo ani ďábel nemůže nic horšího činiti a nečiní, nežli on, — *v nenávisti* — v opovržení: a nejen on sám, ale — *i kdo s ním přebývá*, — kdo se ho přidržuje místo, aby ho pro jeho bezbožnost v nenávisti měl, jeho jako největšího nepřítele svého, jako hada a štíra jedovatého se varoval a před ním zdaleka utíkal, spolu s ním — *nenáviděn* — a opovržen — *bude*: naproti tomu — *mlčelivý*, — který jazyk na uzdě drží, klevet nenávidí, mír a pokoj mezi lidmi miluje, svazků lásky, jednomyslnosti, svornosti, přátelství nejen neruší, alebrž zrušené, kde a jak může, obnovuje, spojuje, spojené upevňuje, utvrzuje, — *a rozumný*, — kterýž mlčelivého se přidržuje, — *bude* — jako anděl míru a pokoje mezi všemi — *ctěn* — chválen, oslavován.

Obsah.

Blázen oknem nahlédá do domu místo, aby u dveří postál a počkal, až někdo přijde a otevře, jakož moudrý činí. Blázen poslouchá za dveřma, co se v domě mluví, ježto moudrý za hanbu si to klade, a toho se vytříhá. Blázen rozpráví bez rozvážení, ježto moudrý prvé, než promluví, slova na váze váží. A protož se v pravdě praví, že v ústech blázna jest srdce jeho, a v srdci moudrého jsou ústa jeho. Když bezbožník ďáblu zlořečí, zlořečí sám duši své, protože s ďáblem spolčené A když nadymač jiným v uši dýmá, zprzňuje duši svou, a bude jako ďábel všude v nenávisti, i ten, kdo se ho přidržuje, ježto mlčelivý a rozumný jako anděl míru bude ctěn.

Na slavný den Nanebevstoupení Páně.

Řeč ze Skutkův apošt. 1, 1—11.

První zajisté řeč učinil jsem, ó Theofile, o všem, co začal Ježíš činiti a učiti, až do dne, v kterémž rozkázav apoštolům skrze Ducha svatého, jež byl vyvolil, vzat jest: jimžto i okázal sebe samého živého po svém umučení mnohými důvody, zjevuje se jim po čtyřicet dní a mluvě o království Božím. A pojed s nimi, přikázal jim, aby neodcházeli z Jerusaléma, ale očekávali zaslíbení Otcova, kteréž jste (řekl) slyšeli skrze ústa má: že Jan zajisté křtil vodou, ale vy pokřtěni budete Duchem svatým po nemnohých těchto dnech. Pročež kteříž se byli sešli, tázali se ho, řkouce: Pane, tento-li čas navrátíš království israelské? I řekl jim: Nepřináleží k vám znáti časy nebo chvíle, kteréž Otec položil v moci své: ale přijmete moc Ducha svatého, přicházejícího na vás, a budete mi svědky v Jerusalémě a ve všem Jůdsku i Samařsku a až do končin země. A to pověděv, ani na to hledí, pozdvižen jest: a oblak vzal jej s očí jejich. A když hleděli naň, an jde do nebe, aj! dva muži v rouše bílém stáli vedle nich, kteřížto i řekli: Muži galilejští, co stojíte hledíce do nebe? Tento Ježíš, kterýž vzat jest

od vás do nebe, tak přijde, jakož jste ho viděli jdoucího do nebe.

Výklad.

První zajisté řeč učinil jsem, ó Theofile, — první řečí rozumí sv. Lukáš své evangelium, druhou Skutky apoštolské, a oba dva spisy věnoval jakémusi Theofilovi, o němž se neví, kdo byl, a věnoval mu je zajisté s tím úmyslem, aby ho již ústně vyučeného také písemně v pravé víře a křesťanské spravedlnosti potvrdil a upevnil, — první řeč učinil jsem — *o všem, co začal Ježíš činiti a učiti,* — nedí: co Ježíš činil a učil, nýbrž: co začal činiti a učiti, protože činění a učení svého se svým na zemi přebýváním neskončil, ale pokračoval v něm i po svém z tohoto světa odchodu, i po svém na nebe vstoupení a zasednutí na pravici Boží, a pokračuje v něm až podnes a bude v něm pokračovati až do skonání světa, s tím však rozdílem, že za svého na zemi pobytu činil a učil osobně, viditelně, po svém pak na nebe vstoupení a seslání Ducha svatého činil a učil neviditelně, totiž skrze apoštoly své, Duchem svatým naplněné, osvícené a skrze jejich nástupníky, biskupy a kněží, slovem, skrze církev svou, a že až podnes skrze ni činí a učí, i budoucně činiti a učiti bude.

Všecko to, co Pán Ježíš za svého tu pobytí, i po svém tu pobytí činil a učil, a co až podnes činí a učí, i budoucně činiti a učiti bude, dělá jeden krásný celek, jedno a totéž činění a učení jeho. A protož to také sv. Lukáš za jeden celek, za jedno a totéž činění a učení jeho považuje, když praví: co začal Ježíš činiti a učiti. A nedí: co Ježíš učil a činil, nýbrž: co činil a učil, klada na prvním místě činění, a na druhém učení; nebo ač obého i činění i učení zapotřebí jest, avšak činění jest mnohem důležitější a spasitelnější nežli pouhé učení, již dle starého přísloví: Slova pohnou, příklady táhnou. Učení bez činění nevede k pevné víře, protože si posluchač myslí: Kdyby tomu bylo tak, jak se učí, činil by učitel sám zajisté, čemu učí, a poněvadž nevede k pevné víře, nevede také k spravedlnosti dokonalé; nebo jest-li víra slabá, není a nemůž býti spravedlnost silná, dokonalá, protože, jak sv. Pavel praví, spravedlivý z víry živ jest (Řím. 1, 17). Pán Ježíš činil a učil, činil to, čemu

učil, činil dříve a více, nežli učil, a neučil ničemu, čehož nečinil; jeho učení pocházelo z jeho činění, jeho činění bylo pramenem jeho učení; a protož se také lidé učení jeho náramně divili; neb je učil jako moc maje, ne jako zákonníci (Mark. 1, 22). A pro tu příčinu žádoucno jest, aby každý učitel, kazatel podle příkladu Páně činil a učil, aby učení své činěním svým potvrzoval.

První řeč učinil sv. Lukáš o činění a učení Páně až do dne na nebe vstoupení jeho, anebo jak tu obšírněji dí, — *až do dne, v kterémž rozkázav skrze Ducha sv. apoštolům, jež byl vyvolil, vzat jest*: co apoštolům v den na nebe vstoupení svého rozkázal, nepraví Theofilovi, bez pochyby proto, že to Theofil z evangelia svatého Matouše věděl, aby totiž do celého světa šli a všecky národy učili, a křtili je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého a učili je zachovávati všecko, což byl koli přikázal jim (Mat. 28, 19. 20); a to jim rozkázal skrze Ducha svatého; nebo cožkoli Pán Ježíš činil, učil, rozkazoval, to všecko činil, učil, rozkazoval skrze Ducha svatého, kterýž v něm bez míry byl, a bez Ducha svatého nečinil, neučil, nerozkazoval ničehož; a rozkázal to apoštolům, jež byl vyvolil, nebo ne oni sami se za apoštoly vyvolili, nýbrž on vyvolil je, aby činili, učili, rozkazovali jako on, aby činili, učili, rozkazovali to, co on, aby po jeho odchodu k Otci v spasitelském díle jeho pokračovali; a rozkázav jim, vzat jest do nebe.

Tu stojí, že vzat jest do nebe, jinde stojí, že vstoupil na nebe, a tu i tam dobře tak, jen že při slovech: vzat jest do nebe, více k jeho lidské bytosti, při slovech: vstoupil na nebe, více k jeho Božské bytosti se hledí. Ale jako jeho Božství s jeho člověčenstvím spojeno bylo, rovněž tak i jeho vzetí do nebe s jeho vstoupením na nebe; když jest vzat do nebe, tu vstoupil na nebe, a když vstoupil na nebe, tu jest vzat do nebe; vzat jest do nebe jakožto člověk s duší i s tělem, vstoupil na nebe i jakožto Bůh i jakožto člověk, i mocí Božství, i mocí člověčenství svého: *jimžto* — totiž apoštolům — *i okázal sebe samého živého* — nejen je vyvolil, ale i okázal jim jakožto vyvoleným sebe samého živého, vzkříšeného — *po svém umučení* — a smrti své — mnohými důvody; nebo měli-li Pána Ježíše vzkříšeného, živého světu hlásati, musili se sami dříve o jeho vzkříšení dokonale přesvědčiti, a aby se o něm dokonale přesvědčili, proto jim

Pán Ježíš po své smrti sebe samého živého ukázal, a to ne jedním důvodem, ale mnohými důvody, důkazy neboli zjeveními; neboť se okázal jednomu, totiž Petrovi, okázal se dvěma učedníkům do Emaus jdoucím, a vykládal jim na cestě písma, kteráž byla o něm, a všel s nimi, a seděl s nimi za stolem, a vzal chléb, a dobrořečil a lámal a dával jim; okázal se sedmi apoštolům u moře tiberiadského a způsobil jim hojný lov a obědval s nimi; okázal se desíti učedníkům, vstoupiv k nim zavřenými dveřmi, a řekl jim: „Pokoj vám! Jako mne poslal Otec, i já posílám vás. To pověděv vdechl a řekl jim: Přijměte Ducha svatého: kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějí se jim; a kterýmž zadržíte, zadržány jsou“ (Jan 20, 19—23). A po osmi dnech okázal se na témž místě jedenácti, a řekl Tomášovi: Vlož prst svůj sem a viz ruce mé a vztáhni ruku svou a vpusť v bok můj: a nebudiž nevěřící, ale věřící“ (Jan 20, 26, 27); okázal se jedenácti učedníkům odešlým do Galilee na horu, jak jim byl uložil; okázal se více nežli pěti stům učedníků též, jak se zdá, v Galilei a to nejsou ještě všecka zjevení; v pravdě tedy, jak praví svatý Lukáš, ukázal sebe samého živého po svém umučení apoštolům mnohými důvody — *zjevuje se jim* — ne po dva, tři, čtyři dni, nýbrž — *po čtyřicet dní mluvě o království Božím* — to jest, o církvi svaté.

Co o církvi svaté mluvil, to ani v Skutcích apoštolských ani v sv. evangeliích nestojí, ale lze si toho domysliti, že totiž mluvil o tom, jak církev svatou zakládati, rozšiřovati, vzdělávati, říditi, spravovati, hájiti mají. A co mluvil, to také zajisté chtěl, aby v církvi jeho zachováno bylo; poněvadž to ale písemně zachováno není, kterak se to zachovalo? jinak ne než ústně; co Pán Ježíš mluvil, to podali apoštolé ústně nástupníkům svým, a tito zase ústně svým, a tak se to v církví svaté zachovalo a zachovává se až podnes. Z toho viděti, jak by nám mnoho toho, co Pán Ježíš mluvil, scházelo, kdyby ústního podání nebylo. Ústní podání doplňuje to, co schází v Písmech svatých. Z toho jde, že ústní podání velmi důležito jest.

A pojed s nimi — a ukázav jim tak, že skutečné lidské tělo má, ač oslavené, — *přikázal jim, aby neodcházeli z Jerusaléma, ale očekávali zaslíbení Otcova*, — tohoto příkazu měli zapotřebí, protože by byli z Jerusaléma odešli, a nečekali na vyplnění Otcova zaslíbení, držíce se dřívějšího roz-

kazu jeho, aby do veškerého světa šli a všecky národy učili. Pán Ježíš jim ovšem přikázal, ahy do veškerého světa šli a všecky národy učili, ale ne před příchodem, nýbrž až po příchodu zaslíbeného Ducha sv., poněvadž by byli bez Ducha svatého ve světě nic nepořídili. A z té příčiny bylo pozdějšího příkazu zapotřebí, aby z Jerusaléma neodcházeli, ale v něm vyplnění zaslíbení Otcova očekávali, — *kteréž* (zaslíbení) *jste* (řekl) *slyšeli skrze ústa má* — z úst mých, ode mne, a kteréž v tom záleží: *že Jan zajisté křtil vodou, ale vy pokřtěni budete Duchem svatým po nemnohých těchto dnech.* Jan Křtitel křtil vodou, ale Otec můj nebeský křtí Duchem svatým; a jako já jsem po křtu Janově od Otce mého Duchem svatým pokřtěn, naplněn byl, rovněž tak i vy budete od něho Duchem svatým pokřtěni, naplněni po nemnohých těchto dnech.

Pán Ježíš tu nemluví o křtu svém, o tom, jejž sám ustanovil, a jenž svátostí křtu sluje, nýbrž toliko o křtu Janově a o křtu Otcově, a udává rozdíl jednoho i druhého. Jan křtil vodou, jenom vodou, Otec křtí Duchem svatým, jenom Duchem svatým, já pak křtím vodou i Duchem svatým. Jan křtil toliko vodou, protože byl pouhý člověk, Otec křtí toliko Duchem svatým, protože jest pouhý Bůh; já pak křtím vodou a spolu Duchem svatým, protože jsem člověk a spolu Bůh. Křest Janův a Otcův spojuji v křest jeden — v křest vodou a Duchem svatým. A dotčené zaslíbení Otcovo skutečně se vyplnilo, jak Pán Ježíš řekl, po nemnohých těch dnech, totiž desátého dne po na nebe vstoupení jeho. A právě tolik dní ustanovila také církev svatá k očekávání Ducha svatého, ku přípravě na příchod jeho. K tomu tedy jich, kdykoli přijdou, užívejme, jsouce tím jisti, že, čím lépe se připravíme, tím více milostí a darů od Ducha svatého dosáhneme.

Poněvadž Pán Ježíš apoštolům přikázal, aby neodcházeli z Jerusaléma, ale očekávali zaslíbení Otcova, povstala v nich ta myšlénka, že snad co nejdříve království israelské navrátí, obnoví, z poroby římské vyprostí a na vrch slávy a moci postaví, a to tím spíše, protože se tehdáž vůbec navrácení, obnovení království israelského s velikou toužeností očekávalo. Hle, pořád, až do samého na nebe vstoupení Páně sněli o království světském, časném, pozemském, a o vysokých úřadech, kteréž jim v něm svěřeny budou, ježto

Pán Ježíš proto přišel, aby tu království nebeské, Boží, to jest, církev svatou založil, a v ní své apoštoly kazateli, kněžími a pastýři ustanovil. *Pročež ti, kteříž se* — opět — *sešli*, totiž apoštolové, učedníci a jiní věrní — *otázali se ho, řkouce: Pane, tento-liž čas navrátíš* — obnovíš, oslavíš — *království israelské? I řekl jim: Nepřináleží k vám znáti časy nebo chvíle* — doby, to jest, jisté kratší časy jako léta, měsíce, dni, — *kteréž Otec položil* — ustanovil — *v moci své.* Jako by řekl: Tážete se mne na něco, co se vás nic netýče, po čem vám nic není, co pouze a jedině na vůli Otcově závisí; a protož se na to netažte, ale docela to Otci nebeskému zůstavte, on ví, kdy a jak co činiti má: *ale* — místo toho — *přijmete moc Ducha svatého přicházejícího na vás* — to jest, když na vás přijde, — *a* — mocí Ducha svatého naplněni, ozbrojeni, vší bázně a strachu před lidmi a jejich nenávistí, zlostí, ukrutností, před okovy, žaláři, mukami, smrtí — zbaveni, — *budete mi* — statnými, neohroženými — *svědky v Jerusalémě a ve všem Jůdsku a Samařsku a až do končin země.* A tak na tento způsob, skrze svědectví vaše, v Duchu svatém vydávané, království Boží, církev má v Jerusalémě se založí, a z Jerusaléma po všem Jůdsku a Samařsku znenáhla se rozšíří, a odtud až do končin země.

A to pověděv, ani na to hledí, před zraky jejich — *pozdvižen jest* — znenáhla do nebe; pozdvižen jest stojí tu v témž smyslu, v jakémž výše vzat jest, a protož co tam podotknuto, sem se vztahuje a tu také platí, a v témž smyslu podotýká jeden svatý: „Pod jednou a touž osobou, v tom, jenž pozdvihl, uznej Božskou moc, v tom pak, jenž pozdvižen jest, lidskou podstatu“: *a oblak* — co královský vůz — *vzal jej s očí jejich.* A oni stáli, upřenými zraky hledíce za ním do nebe; a kdo ví, jak dlouho by tak byli stáli a za ním do nebe hleděli, neboť nebyli s to zraků svých odvrátiti, odtrhnouti od nebe; kdo ví, dím, jak by byli dlouho za ním do nebe hleděli, kdyby bylo dvou mužů nebylo, kteříž se jim zjevili, z jejich hledění je vytrhli, a k nim promluvili.

A když hleděli naň, an jde do nebe, aj! — kdo to? *dva muži* — to jest, dva andělé — *v rouše bílém* — na znamení radosti z jeho na nebe vstoupení a na znamení radostného poselství, kteréž jim přinesli — *stáli vedle nich, kteříž to i řekli: Muži galilejští,* nebo všichni z Galilee byli, — co — nadarmo — *stojíte, hledíce do nebe?* Již ho neuvidíte, do-

kavadž zase nepřijde. Ale těšte se, radujte se! On zase přijde, jistě přijde, brzy přijde, ne nikdo jiný, nýbrž on, tentýž, kterýž vzat jest do nebe, přijde, a tak, jak ode šel, přijde. *Tentýž Ježíš, kterýž vzat jest od vás do nebe, tak přijde, jakož jste ho viděli jdoucího do nebe,* — přijde v oblace nebeském, v slávě královské, přijde jakožto král a soudce živých i mrtvých, a vezme vás k sobě do nebe. A co mohli apoštolové a co mohou všichni spravedliví na to říci leč: Přijď, Pane Ježíši! přijď brzy a pojmy nás k sobě, abychom, kde ty jsi, i my byli. Amen.

Obsah.

V prvním spisu svém, ve svém evangeliu mluvil jsem o skutcích a učení Páně až do dne, v němžto po daném rozkazu apoštolům, aby do veškerého světa šli a všecky národy učili, vzat jest do nebe, kteréžto nejen za apoštoly vyvolil, alebrž i vyvolené mnohými důkazy o svém z mrtvých vstání přesvědčil, po čtyřicet dní se jim zjevuje a mluvě k nim o království Božím čili o církvi svaté. A pojed s nimi, přikázal jim, aby z Jerusaléma neodcházeli, ale čekali na vyplnění zaslíbení Otcova, kteréž od něho slyšeli, že totiž Jan křtil vodou, ale oni že budou pokřtěni Duchem svatým po nemnohých těchto dnech. A jelikož ze slov jeho soudili, že o obnovení království israelského mluví, otázali se ho, brzo-li království israelské obnoví? On pak odpověděl, aby se ho netázali na to, co jedině na vůli Otcově závisí, ale aby moc Ducha svatého přijali, a tou mocí ozbrojeni, aby o něm v Jerusalémě a ve všem Judsku a Samařsku a až do končin země vydávali svědectví, tak že se království Boží z Jerusaléma do celého světa rozšíří. A to pověděv před zrakem jejich pozdvižen jest, a oblak jej odňal s očí jejich. A když ještě za ním do nebe jdoucím hleděli, aj! dva andělé v bílém rouše stáli vedle nich, a řekli jim, že tento Ježíš jakož v oblaku od nich do nebe odešel, v oblaku zase k nim s nebe přijde, a že je pojme s sebou do nebe.

V pondělí Svatodušní.

Řeč ze Skutků apoštol. 10, 42—48.

V těch dnech otevřev Petr ústa svá, řekl: Muži bratří! Nám přikázal Pán kázati lidu a svědčiti, že on jest, kterýž ustanoven jest od Boha soudcem živých i mrtvých. Jemuť všickni proroci svědectví vydávají, že odpuštění hříchů vezmou skrze jméno jeho všickni, kteříž věří v něho. A když Petr ještě mluvil slova ta, připadl Duch svatý na všecky, kteříž poslouchali slova. I užasli se věřící z obřízky, kteříž byli přišli s Petrem, že i na pohany milost Ducha svatého vylita jest; nebo slyšeli je, ani mluví jazyky a velebí Boha. Tehdy odpověděl Petr: Zdali může kdo zabrániti vody, aby nebyli pokřtěni tito, kteříž Ducha svatého přijali, jakož i my? I rozkázal je pokřtíti ve jménu Pána Ježíše Krista.

Výklad.

V těch dnech otevřev Petr ústa svá, řekl: Muži bratří! Nám přikázal Pán kázati lidu a svědčiti, že on jest, kterýž ustanoven jest od Boha soudcem živých i mrtvých. Jemuť všickni proroci svědectví vydávají, že odpuštění hříchů vezmou skrze jméno jeho všickni, kteříž věří v něho. Výklad těchto slov viz v epištole na pondělí velikonoční, protože dnešní epištola jest pokračování v oné.

A když Petr ještě mluvil slova ta — a dále mluviti chtěl, najednou, mimo nadání — *připadl Duch svatý na všecky, kteříž poslouchali slova,* — to jest, na Kornelia a všecky ty pohany, kteříž v domě Korneliově byli, a s ním poslouchali slova Petrova. To bylo poprvé, že Duch svatý tak zjevným způsobem na pohany připadl. Na Židy, totiž na apoštoly připadl již dříve, na den letnic v Jerusalémě, ale na pohany teprv nyní v městě Cesareji v domě Korneliově, a znamenité při tom jest zvláště to, že na ně připadl právě v tu dobu, když svatý Petr, hlava církve svaté, mluvil, a že na ně připadl právě v tu dobu, když sv. Petr řekl, že odpuštění hříchů vezmou skrze jméno Ježíšovo všickni, kteříž věří v něho. Tak Duch svatý ukázal, jak velikou

váhu slovo Petrovo v církvi svaté má a vždycky míti bude, že jistou, neomylnou, svatou, božskou, spasitelnou pravdu v sobě obsahuje a vždycky obsahovati bude; tak potvrdil a za pravdu vyhlásil Duch svatý řeč Petrovu, obzvláště konec její, že odpuštění hříchů vezmou skrze jméno Ježíšovo všickni, kteří věří v něho, všickní věřící, ať ze Židů nebo z pohanů jsou.

Spolu také přetrhl Duch svatý řeč Petrovu, nebo jest, jako by byl řekl: Již dost, Petře, dost jsi řekl, více není zapotřebí; teď já začnu mluviti skrze ty, na které jsem připadl. Petr tedy, jak Duch svatý chtěl, umlkl. Ale co tomu říkali křesťané přítomní? jak jim při tom bylo? *I užasli se* — ulekli, zhrozili se — *věřící z obřízky* — křesťané z židovstva, a není divu; nebo to připadnutí Ducha svatého na pohany bylo něco, čehož se ani dost málo nenadáli, co ani za možné neměli; oni se domýšleli, že Duch svatý, jakož poprvé jenom na Židy, to jest, na apoštoly připadl, rovněž tak pořád jenom na Židy, to jest, na židokřesťany připadati bude, a že, kdyby někdo z pohanů chtěl, aby Duch svatý na něj připadl, dříve z pohana Židem se státi musí, a potom teprv že může Duch svatý na něj připadnouti; právo, přednost přijmouti Ducha svatého přivlastňovali toliko židovstvu, pohanstvo od něho dokona vylučovali. A tu najednou viděli něco jiného, něco nového, něco, co se s dosavádním smýšlením jejich nikterak nesrovnávalo, co mu velice na odpor stálo, viděli, že i na pohany, kteříž Židy nebyli, Duch svatý připadl.

Arciť tedy užásli, zděsili se židokřesťané, — *kteříž byli přišli s Petrem*, — a očitými svědky toho náhlého připadnutí Ducha svatého na pohany se stali, nebo, jak píše sv. Lukáš, někteří z bratří (křesťanů) z Joppe provázeli Petra (Skut. apošt. 10, 23), — zděsili se toho, — *že i na pohany milosť Ducha svatého vylita jest*; ale z čeho pak to poznali? buď z vidění anebo z slyšení; připadl-li Duch svatý ve způsobách ohnivých jazyků na pohany, poznali to z vidění, připadl-li na ně neviditelně, poznali to ze slyšení; *nebo slyšeli je* — přítomné pohany, — *ani mluví jazyky a velebí Boha.* Jako svatí apoštolé, když na ně v den letnic Duch svatý připadl, rozličnými jazyky, kterých dříve neznali, kterým se nikdy neučili, o kterých nikdy ani neslyšeli, mluvili, a těmi rozličnými jazyky s nejvroucnější láskou a nadšeností

mysli Boha chválili, velebili, oslavovali, rovněž tak i tito pohané, když na ně Duch svatý připadl. Oni mluvili rozličnými jazyky, jedenkaždý z nich jazykem některého pohanského národa na zemi, a těmito rozličnými jazyky velebili Boha, zase jedenkaždý z nich jazykem některého pohanského národa, a tak rozličnými jazyky rozličných národů mluvíce a jimi Boha velebíce představovali rozličné národy, jedenkaždý ten národ, jehož právě jazykem mluvil a Boha velebil, a představujíce je předoznamovali, předpovídali, že rozliční národové rozličnými jazyky Boha chváliti a velebiti budou, rozumí se při tom, ne co pohanští národové, nýbrž co křesťanští v církvi svaté; nebo kdyby se na víru křesťanskou neobrátili, do církve svaté nevstoupili, v církvi svaté živi nebyli, velebili by své modly a ne Boha. Zdaliž někdo z nich také českým jazykem mluvil a Boha chválil a velebil, neví se ovšem. Avšak nechť kdo z nich českým jazykem Boha velebil, čili nic, tolik jisto jest, že Bůh i českým jazykem veleben býti má, tak dobře jako německým, vlaským, francouzským. Nuže tedy, národe Český! zvelebuj, oslavuj Boha svého jazykem svým! Pomni, že k zvelebování, oslavování Boha jazyk svůj máš, a že máš zač jej oslavovati; nebo modlářství jsi výhost dal, modly jsi spálil, víru pravou jsi vyznal, křest svatý jsi přijal, do církve Kristovy jsi vstoupil, v církvi Kristově žiješ, darů a milostí Božích v ní požíváš, z ní se chceš dostati do věčného, nebeského království. A popatř, co tam již oslavenců máš: svatou Ludmilu, svatého Václava, svatého Vojtěcha, svatého Prokopa, svatého Jana Nepomuckého, blahoslavenou Anežku, a Bůh sám ví, co jiných a jiných! A protož oslavuj Boha svého ze všech milostí a darů jeho! Kdo nechce Boha oslavovati, ať Čechem není!

Ve velikém úžasu svém otázali se přibylí s Petrem židokřesťané, co nyní činiti? *Tehdy odpověděl Petr: Zdali může kdo zabrániti vody, aby nebyli pokřtěni tito, kteříž Ducha svatého přijali, jakož i my?* totiž apoštolé a ostatní židokřesťané a sice, jak se aspoň zdá, v způsobách ohnivých jazyků. Sv. Petr odpověděl otázkou: Zdali může kdo zabrániti vody atd.? a odpověď na to byla, že nemůže, že žádný nemůže, a byť sebe více chtěl, že přece nemůže zabrániti vody, aby pokřtěni nebyli tito, kteříž Ducha svatého přijali; a proč že nemůže žádný zabrániti vody? právě proto, že Ducha svatého

přijali; nebo když Ducha svatého přijali, započal v nich Duch svatý dílo své, dílo dobré, a jelikož je v nich započal, chtěl je v nich také dokonati, tak jistě dokonati, jak jistě je započal, sic by ho byl jinak ani nezapočal; a poněvadž je v nich chtěl dokonati, chtěl je také milostí svou očistiti, ospravedlniti, posvětiti, chtěl je syny a dědici Božími učiniti, slovem spasiti; ale poněvadž k tomu spasení bylo křtu svatého nevyhnutelně zapotřebí podle slov Kristových: „Kdo uvěří a pokřtěn bude, bude spasen". (Mark. 16, 16), protož také chtěl, aby pokřtěni byli; a pro tu příčinu nemohl nikdo, nikdo z židokřesťanů, ba ani sám Petr, ač hlavou církve byl, nechtíti, co Duch svatý chtěl, nemohl nikdo vody zabrániti, aby pokřtěni byli, nebo kdyby byl někdo vody křestné zabraňoval, byl by Duchu svatému odporoval, byl by se těžce proti němu prohřešil. A jelikož nikdo nemohl vody křestné zabrániti, nezbývalo nic jiného, než aby pokřtěni byli.

I rozkázal je — sv. Petr, jakožto od samého Krista moc maje, jakožto hlava církve — *pokřtíti* — ne obřezati, nýbrž pokřtíti, ne obřezati a potom pokřtíti, nýbrž toliko pokřtíti, bez obřízky pokřtíti — *ve jménu Pána Ježíše Krista* — ne ve jménu jedné a sice druhé Božské osoby, ve jménu Syna, neboť by se to nesrovnávalo s rozkazem jeho: „Křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého" (Mat. 28, 19), nýbrž křtem Kristovým, křtem od Pána Ježíše ustanoveným, křtem, jehož se dle rozkazu jeho uděluje ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. To byl první rozkaz, kterýž sv. Petr jakožto hlava církve ohledně pohanů dal. A od té doby pořád rozkazoval, a podnes rozkazuje skrze nástupníky své Římské papeže, a bude skrze ně rozkazovati až do skonání světa. A co Petr rozkazuje, žádný nezakazuje, a nemůže zakázati, kdyby sebe více chtěl, a kdyby přece zakázal, neplatným, ničím byl by zákaz ten. Petr rozkazuje, a všickni poslouchají: biskupové, kněží, věřící. A když někdo jiný rozkazuje, jako na př. biskupové ve svých biskupstvích, farářové ve svých osadách, musí ten rozkaz rozkazem Petrovým býti, musí se s rozkazem Petrovým náležitě srovnávati; nesrovnává-li se s ním, stojí-li mu na odpor, neplatným, ničím jest rozkaz ten. Jaká to tedy moc Petrova v církvi a nad církví! Koho nemusí největší uctivostí naplniti!

Obsah.

Sv. Petr mluvil v domě Korneliově shromážděným pohanům u přítomnosti některých židokřesťanů mezi jiným takto: Pán přikázal nám kázati lidu a svědčiti, že on jest, kterýž ustanoven jest od Boha soudcem živých i mrtvých, Jemuť všickni proroci svědectví vydávají, že odpuštění hříchů vezmou skrze jméno Ježíšovo všickni, kteříž věří v něho, ať ze Židů, nebo z pohanů jsou. A když Petr ještě mluvil, připadl Duch svatýna všecky posluchače jeho, přítomné pohany. I užásli se s Petrem přibylí židokřesťané, že i na pohany milost Ducha svatého vylita jest; nebo slyšeli je rozličnými jazyky mluviti a velebiti Boha. V úžasu svém otázali se Petra, co nyní činiti? Tehdy odpověděl Petr, že nikdo, ani oni, ani on sám nemůže zabrániti vody, aby pokřtěni byli ti, kteříž Ducha svatého přijali jako apoštolé a ostatní židokřesťané. I rozkázal je hned pokřtíti křtem Kristovým.

Na den nejsvětější Trojice Boží.

Epištola k Řím. 11, 33—36.

Ó hlubokosti bohatství, moudrosti i vědomosti Boží! Jak jsou nezpytatelní soudové jeho a nevystižitelné cesty jeho! Nebo kdo poznal smysl Páně? anebo kdo rádcem byl jeho? Anebo kdo prvé dal jemu a bude mu zase odplaceno? Neboť z něho a skrze něho a v něm jsou všecky věci; jemu sláva na věky. Amen.

Výklad.

Bůh chce, aby všickni lidé spaseni byli, a přivádí skutečně ty, kteříž dobré vůle jsou a spaseni býti žádají, a spasiti se dávají, k věčnému spasení. Ale jak podivným, přepodivným způsobem! Národu židovskému dal praotce, muže to ctnostné, pobožné, svaté, dokonalé, jako Abrahama, Isáka, Jakoba, Josefa, Mojžíše, a pro ctnosti, dobré skutky, pro zásluhy těchto praotců vyvolil sobě celý národ židovský za první, prvorozený, nade všecky ostatní národy ve světě milý, vzácný, a jakožto vyvolenému národu dal mu na hoře Sinaj desatero a mnoho jiných přikázání, posílal mu proroky

a konečně mu i samého Mesiáše čili Spasitele poslal, aby ho spasena učinil.

Ostatních pohanských národů nechal v temnostech a v stínu smrti, to jest, v nevěře, slepotě, nepravostech, ohavnostech jejich, ale ne proto, aby v nich setrvali a zhynuli, nýbrž proto, aby v nich náramně bídnými býti se cítili, po vysvobození z té náramné bídy, hrozného to následku hříchu, toužili, a až by jim světlo spásy a života vzešlo, s převelikou ochotou a radostí k němu se obrátili a je přijali. K vůli budoucímu spasení jejich tedy nechal jich v temnostech a v stínu smrti.

Národ židovský Spasitele, Ježíše Krista, nepřijal, ale zavrhl a usmrtil jej, protože ho takového neshledal, jakého sobě představoval, sobě přál, očekával, totiž co mocného, slavného pozemského krále, a tak v nevěře, slepotě, zatvrzelosti své setrval a trvá v ní až dosavád. Bůh ho nevěře a zatvrzelosti jeho zanechal, ale zase, ne proto, aby v ní zahynul, nýbrž proto, aby, okoušeje trpkých následků jejích tím spíše procitnul a se obrátil. A nejen ho nevěře a zatvrzelosti jeho zanechal, ale i nevěry a zatvrzelosti jeho ku prospěchu a spasení národů pohanských velemoudře použil, a používá až po dnes. Myslíš, jak?

On rozeslal ty apoštoly, kteříž ze Židů pocházeli a Židům nadarmo kázali, do veškerého světa, aby učili všecky národy, křtili je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého a učili je zachovávati všecko, což jim koli Pán Ježíš přikázal. A při tom měl a má ten úmysl, aby národ židovský, vida, s jakou ochotností a v jakém počtu národové křesťanskou víru přijímají, příkladem jejich se povzbudil, na touž víru se obrátil a podle ní živ byl. Pravdať sice, že Bůh tohoto úmyslu svého ještě nedosáhl, jelikož se národ židovský doposud na víru neobrátil; avšak jisto jest, že ho jednou dosáhne, ne-li dříve, dozajista před skonáním světa. A toto budoucí obrácení národu židovského bude míti zase veliký vliv na všecky ostatní národy, nechť již tehdáž všickni na víru obráceni budou, anebo ještě nebudou. Budou-li již obráceni, posilní, utvrdí, rozhojní, zdokonalí je u víře a ve všem dobrém; nebudou-li všickni ještě obráceni, pohne jimi mocně, aby se obrátili a spaseni byli. A na ten způsob dosáhne Bůh, čehož chtěl a chce dosáhnouti, spasení lidského pokolení. Nuže, není-liž nad míru utěšené viděti,

jak Bůh všeho, dobrého i zlého, víry i nevěry, osvícenosti i zaslepenosti, ctnosti i nepravosti k dobrému národů užívá a obrací, jak jednomu národu skrze druhý ku spasení pomáhá?

Toto působení, vedení, řízení Boží rozvažoval sv. Pavel, a poznal v něm velikou dobrotu, moudrost a vědomost Boží. I zahloubil se mocným duchem svým v rozjímání této dobroty, moudrosti a vědomosti Boží, a chtěl ji veskrz a naskrz až na dno prozkoumati, prozpytovati, podobně potápěči, kterýž se do moře pouští, aby je prozkoumal, ale nemohl. Když se již tak hluboko zahloubil, že se mu zdálo, jakoby u samého dna byl, začal se kolem sebe rozhlížeti, a hle, nikde žádného dna, žádných mezí, žádných hranic neviděl, nic než samou hlubinu, nejhlubší hlubinu dobroty, moudrosti a vědomosti Boží. Tu konečně celý unavený, udivený zvolal: *Ó hlubino* — hluboká, nejhlubší, bezedná, neproniknutelná hlubokosti — *bohatství*, — *moudrosti a vědomosti Boží* — Otce, Syna i Ducha svatého! Hlubina bohatství Boha Otce, to jest, ne statků, skvostů, peněz a jiných věcí, o těch tu není řeč, ale dobroty, lásky, milosti, milosrdnosti jeho; nebo tolik bylo, jest a bude národů ve světě, a tolik v nich milionů a milionů lidí, a on jest „bohat ke všem, kteříž ho vzývají. Každý zajisté, kdožkoli vzývati bude jméno Páně, spasen bude“ (Řím. 10, 12. 13). Hlubina bohatství, nebo „tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdož věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný“ (Jan 3, 16). Hlubina bohatství, nebo „kde se rozhojnil hřích, rozhojnila se milost ještě více“ (Řím 5, 20). Hlubina bohatství, nebo „Bůh, kterýž bohatý jest v milosrdenství, pro převelikou lásku svou, kterouž zamiloval nás, i když jsme byli mrtvi v hříších, spolu obživil nás v Kristu a spolu vzkřísil a učinil, abychom spolu seděli v nebesích skrze Ježíše Krista“ (Efes. 2, 4—6). A hlubina moudrosti Boha Syna, nebo „písek moře a krůpěje deště a dny věků kdo sčetl? Vysokost nebes a širokost země, a hlubokost propasti kdož změřil? a spíše by ty kdo sčetl, a ty změřil, nežli vysokost, širokost, hlubokost moudrosti jeho“ (Sirach 1, 2). Hlubina moudrosti, nebo „Onť stvořil ji v Duchu svatém, a viděl a sčetl a změřil ji, a vylil ji na všecka díla svá, a na všeliké tělo, jak ji komu dáti chtěl, a udělil ji těm, kteříž jej milují“ (Sir. 1, 9. 10). Hlubina moudrosti, nebo

„v Kristu Ježíši všickni pokladové moudrosti a umění skryti jsou“ (Kolos. 2, 3). Hlubina moudrosti, nebo „jestliže kdo z vás potřebuje moudrost, žádej od Boha, kterýž dává všechněm hojně“ (Jakob 1, 5). A hlubina vědomosti, umění, známosti Boha Ducha svatého, nebo „Duch Páně naplňuje okres země: a ten, co všecko (veškeren svět) udržuje, má známost hlasu jeho“ (každého v něm hlesnutí)“ (Moud. 1, 7). Hlubina vědomosti, nebo jeden ze sedmi darů jeho jest dar vědomosti, umění (Isaiáš 11, 2.). Hlubina vědomosti, nebo „Duch zpytuje všecky věci, také i hluboké věci Boží. Nebo kdo z lidí ví, co jest v člověku, leč duch člověka, kterýž jest v něm? Tak ani těch věcí, kteréž jsou Boží, nikdo nepoznal leč Duch Boží“ (1. Korint. 2, 10. 11).

Jak jsou nezpytatelní soudové — úmyslové, zámyslové, směrové, účelové — *jeho a nevystižitelné cesty* — prostředky, spůsoby — *jeho*, — úmyslové, směrové, účelové, jež před očima má, jichž dosáhnouti chce, a cesty, prostředky, spůsoby, jichž k dosažení oněch volí a užívá! Jedny i druhé, soudy, úmysly i cesty, prostředky jeho jsou nezpytatelné a nevystižitelné. Kdyby člověk celý život svůj a všecky dny, hodiny a okamžení života svého na to vynaložil, aby je duchem, rozumem svým vyzpytoval, vystihl, nedokázal by toho. A kdyby třebas veškero pokolení lidské všecka léta a století, co jich až do skonání světa bude, na to vynaložilo, aby soudy a cesty Boží vyzpytovalo, vystihlo, nedokázalo by toho. Něco by ovšem vyzpytovalo, a třebas velmi mnoho, ale to všecko bylo by proti tomu, čehož by nevyzpytovalo, jako nic. A když by myslilo, že již ke konci zpytování svého dospělo, najednou by shledalo, že tomu není tak, že se zmýlilo, že teprv na počátku zpytování svého jest, a kdyby nevím jak dlouho ve zpytování svém pokračovalo, pořád by se na počátku zpytování svého vidělo, a dál by nemohlo. Ó jistá to pravda, že rozumu lidskému soudové Boží nevyzpytatelní a cesty jeho nevystižitelné jsou. A není divu.

Nebo kdo — a ještě jednou s důrazem se táži — kdo z lidí — *poznal smysl Páně*? nikdo zajisté; měl-li by kdo smysl Páně poznati, musel by vševědoucím, musel by Bohem býti, jako Duch svatý, kterýž zpytuje i hluboké věci Boží, vševědoucím Bohem jest; ale vševědoucím Bohem nikdo není, a protož také nikdo nezná a nemůže poznati mysl Páně; anebo měl-li by kdo mysl Páně poznati, musel by mu ji

Bůh zjeviti, bez zjevení Božího není to možná. Bůh zná mysli všechněch, nebo hluboká jako moře jest vědoucnost jeho, ale nikdo mysl Boží; — *anebo kdo byl rádcem jeho?* zase nikdo: nebo rady Boží jsou od věčnosti; měl-li by tedy kdo rádcem Božím býti, musel by od věčnosti býti, ale od věčnosti nikdo není, a protož také ne rádcem Božím. Bůh sám sobě rádcem jest, rádcem úplně dostatečným, nebo neschází mu k radám jeho moudrosti, protože moudrost jeho hluboká jako moře jest; a Bůh jest také rádcem všech lidí a všech tvorů rozumných; neboť uděluje ducha rady, komu chce, ale rádcem Božím není nikdo, aniž býti může. A z těchto příčin jsou soudové Boží rozumu lidskému nezpytatelní, a cesty jeho nevystižitelné.

Anebo kdo prvé dal jemu, a bude mu zase odplaceno? kdo dal co Bohu napřed, aby mu Bůh později za to odplatil? zase nikdo; nebo měl-li by kdo Bohu něco napřed dáti, jej něčím dobrým předejíti, musel by to dobré dříve nežli Bůh míti, ale člověk ničeho dobrého dříve nemá, a protož také nemůže Bohu něčeho dobrého dříve dáti, něčím dobrým jej předejíti, svým dlužníkem ho učiniti, za dobrodiní jemu prokázané k vděčnosti, k odplatě ho zavázati. Právě naopak: Bůh dává napřed člověku, Bůh člověka láskou, dobrotou, štědrostí svou předchází, Bůh ho nesčíslnými milostmi a dary obmýšlí, protože jako moře hluboká, nevyčerpatelná jest láska, dobrota, štědrost jeho, nikoliv ale člověk Boha.

Neboť — ne z člověka, ale — *z něho* — z Boha Otce, a ne skrze člověka, ale — *skrze něho* — skrze Boha Syna, a ne v člověku, ale — *v něm* — v Bohu Duchu svatém — *jsou všecky věci*, — z Boha Otce proto, že všecky věci stvořil, jakož psáno jest: „Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi“ (Gen. 1, 1); a skrze Boha Syna proto, že všecky věci skrze Boha Syna stvořil, jakož sv. Jan napsal: „Všecky věci skrze ně (Slovo, Syna Božího) učiněny jsou, a bez něho nic není učiněno, což učiněno jest“ (Jan 1, 3); a v Duchu svatém proto, že všecky věci v Duchu svatém stvořil, jakož zase psáno jest: „Země pak byla pustá a prázdná, a tma byla nad propastí, a Duch Boží vznášel se nad vodami“ (Genes. 1, 2): *jemu* — tedy jedinému Otci, Synu i Duchu svatému, ne člověku — *sláva na věky, Amen.*

Obsah.

Hluboká jako moře jest dobrotivost, moudrost a vědomost Boží, Otce, Syna a Ducha svatého. A nezpytatelné, nevystižitelné rozumu lidskému jsou soudy, rady, cesty Boží; nebo nikdo nezná mysl Boží, nikdo nebyl rádcem jeho, nikdo ho nepředešel dobrodiním, aby za ně odplaty došel; nebo ne z člověka, ale z Boha Otce, ne skrze člověka, ale skrze Syna, ne v člověku, ale v Duchu svatém jsou všecky věci, a protož také jemu jedinému, Otci, Synu a Duchu svatému, ne člověku sláva na věky.

Na den Božího Těla.

I. Epištola k Korint. 11, 20—32.

Bratří! Když se vespolek scházíte, jižť není večeři Páně jísti. Neb jedenkaždý béře večeři svou k jedení: a někdo zajisté lační, jiný pak opilý jest. Zdaliž nemáte domů k jedení a pití? Čili církev Boží potupujete a zahanbujete ty, kteříž nemají? Což vám dím? Chválím vás? V tom nechválím. Já zajisté přijal jsem od Pána, čemuž i naučil jsem vás, že Pán Ježíš v tu noc, v kterouž zrazen byl, vzal chléb, a díky čině, lámal a řekl: Vezměte a jezte: Toto jest tělo mé, kteréž za vás vydáno bude; to čiňte na mou památku. Tak i kalich, když povečeřel, řka: Tento kalich nová úmluva jest v mé krvi, to čiňte, kolikrátkoli píti budete, na mou památku. Nebo kolikrátkoli budete chléb tento jísti a kalich píti, smrt Páně budete zvěstovati, dokavádž nepřijde. Protož, kdokoli jísti bude chléb tento, nebo píti kalich Páně nehodně, vinen bude tělem a krví Páně. Zkusiž pak sám sebe člověk, a tak z toho chleba jez a z kalicha pij. Nebo kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, nerozsuzuje těla Páně. Proto jsou mezi vámi mnozí nemocní a mdlí a spí mnozí. Kdybychom pak sami sebe rozsuzovali, nebyli bychom zajisté souzeni. Když pak býváme souzeni, od Pána býváme trestáni, abychom nebyli s tímto světem zatraceni.

Výklad.

Bratří! Když se vespolek scházíte, již není večeři Páně jísti. Mluví tu sv. Pavel o vespolném scházení se prvních křesťanů do posvátných, chrámových shromáždění, o scházení se na služby Boží, k oběti mše svaté a k večeři Páně. Večeře Páně záležela za tehdejších časů netoliko v společném, obecném přijímání velebné Svátosti oltářní, v požívání duchovního pokrmu, těla a krve Páně, nýbrž i v společném, obecném požívání tělesného pokrmu, v posvátných hodech lásky, v tak zvaných agapách, na znamení, že všickni činí jednu rodinu v Kristu, že jsou sobě rovni, sebe milovni, křesťanskou bratrskou láskou vespolek spojeni. Ó krásná, vzácná, Bohu i andělům milá to rodina! Než brzy se při těchto hodech posvátných nepořádky vyskytly, pýchou a ctižádostí svazky lásky a svornosti se rušily. A to jest, co tu apoštol Páně křesťanům Korintským vytýká, když praví: Když se vespolek k večeři Páně scházíte, již není večeři Páně jísti; jest to sice jísti večeři, ale ne večeři Páně, protože se při ní nechováte tak, jak při večeři Páně chovati se sluší; vy se při ní chováte jako při večeři obyčejné, ne jako při večeři Páně, vy mezi večeří obyčejnou a večeří Páně žádného rozdílu nečiníte.

Neb jeden každý béře nejprv večeři svou k jedení: místo aby večeři svou dal, ji mezi všecky rozdělil, béře ji sobě všecku k jedení, a místo, aby čekal, až všickni jísti budou, a jedl s nimi, béře ji sobě nejprv, a sní ji sám, ostatní, obzvláště chudí, zůstávají bez večeře: *a někdo zajisté lační a žízní*, — to platí o chudých, kteříž sami ničeho nemají, ničeho přinésti nemohou, a od bohatších ničehož k jídlu a pití nedostávají, *jiný pak opilý* — a přesytý — *jest*, to platí o bohatých, kteříž mnoho mají, mnoho s sebou přinášejí, a všecko sami snědí a vypijí, chudým ničehož nedadouce. A nyní se vás táži: Proč to činíte? *Zdaliž nemáte domů k jedení a pití?* Co musili na to odpovědíti? zajisté to, že mají domy k jedení a pití. A když máte domy k jedení a pití, chce jim tím říci, a když vám toliko o jídlo a pití jde, ne o čest a slávu Boží, ne o vzdělání sebe i jiných, ne o nasycení, potěšení, podpoření chudých, proč nejíte a nepijete doma? proč jdete do chrámu jako do hospody jíst a pít? — Co mu mohli na to odpovědíti? zdaliž se mohli omluviti, očistiti, ospravedlniti? zajisté, že nemohli.

Čili — táži se dále — *církev Boží* — církev Bohem založenou, Bohu vlastní, Bohu jako nevěsta ženichu milou, drahou a nepřirovnatelně dražší — *potupujete*, — místo abyste ji oslavili, — *a zahanbujete ty, kteříž nemají*, — místo abyste je poctili a jim dali? Tak se zdá a tak tomu také jest; nebo když sami jíte a pijete, až se přejíte a přepijete, když těm, kteříž nemají, na sousto chleba dychtivě čekají a na ně se třesou, ničehož nedáte, jich sobě ani nevšímáte, s nimi za jedním stolem seděti se zdráháte, zdaliž jich tím nezahanbujete, nepotupujete? — A když ty zahanbujete, potupujete, zahanbujete, potupujete církev Boží, protože zahanbujete, potupujete milé údy její, a to tak nuzné, stížené, pomoci a potěchy potřebné. *Což vám dím? Chválím vás? V tom nechválím.* Kdybych vás ve všem chválil, v tom vás nechválím, protože nemohu, protože chvály nezasluhujete, ale naopak, haním, tupím vás v tom, protože v tom hany a potupy hodni jste. Vy sobě při večeři Páně tak počínáte, jakoby ani od Pána nepocházela, ježto od něho pochází, neb on sám ji ustanovil.

Já zajisté přijal — slyšel — *jsem od Pána*, — ne od člověka, ne od anděla, ale od Pána Ježíše samého oslaveného, jenž se mi zjevil, — *čemuž i naučil jsem vás*, — ale co jste, jak se zdá, již zapomněli, a co vám opět v paměť uvésti musím, — *že Pán Ježíš v tu noc, v kterouž* — od Jidáše — *zrazen byl, vzal chléb* — do svých svatých rukou, — *a díky čině* — Otci svému nebeskému, — *lámal a řekl: Vezměte a jezte: Toto jest tělo mé*, — toto, co jsem do svých rukou vzal a v rukou držím, toto, zač jsem Otci svému nebeskému díky činil, toto, co jsem lámal a co lámané v rukou držím, toto, co vám nyní k jedení podávám, není více chléb, ač to chlebem bylo, ale jest skutečné, opravdové tělo mé, jest to tělo, — *kteréž za vás* — zrazeno a na smrt kříže — *vydáno bude.* Já vám na chlebě tom ukázal, co se s tělem mým stane; já vzal chléb do rukou svých, na znamení, že mé tělo v ruce hříšníků vydáno bude; já lámal chléb v rukou svých, na znamení, že mé tělo v rukou hříšníků a na dřevě kříže zlámáno, usmrceno bude; já děkoval Otci svému za chléb k naznačení, že vy budete povinni za tělo mé Bohu Otci děkovati, kolikrátkoli je jísti budete; nebo když já děkoval za chléb, čím více budete vy povinni za tělo mé děkovati, nebo tělo mé jest více nežli chléb. *To čiňte na mou památku.*

Právě proto vám tělo své k jedení dávám, že chci, abyste na mne pamatovali, abyste pamatovali na to, že jsem za vás v ruce hříšníků vydán byl a na kříži umřel. Kdybych nechtěl, abyste na mé utrpení a mou smrt pamatovali, nedával bych vám těla svého k jedení. Kolikrátkoli tedy mé tělo jísti budete, tolikrát to čiňte na mou památku.

Tak i kalich, když povečeřel, — vzav díky činil a dal jim — *řka: Tento kalich nová úmluva jest* — novou úmluvu obsahuje — *v mé krvi* — a obsahuje novou úmluvu proto, že obsahuje mou krev a má krev novou úmluvu; nebo vylita bude na uzavření, potvrzení, zapečetění nové úmluvy. Jako za času Mojžíše zvířecí krev vylita byla na uzavření, potvrzení, zapečetění staré úmluvy, rovněž tak bude má krev vylita na uzavření, potvrzení, zapečetění nové úmluvy. Tato nová úmluva čili nový zákon obsahuje přikázání a zaslíbení, přikázání, aby se zachovávala, zaslíbení, aby se vyplnila. Kdo tedy krev mou pije, činí se účastným nové úmluvy čili nového zákona, i přikázání i zaslíbení jeho, zavazuje se přikázání jeho zachovávati, a zachovává-li je skutečně, dosahuje toho, co se mu v něm zaslibuje, totiž odpuštění hříchů a života věčného, nyní v zárodku, jednou v celém, úplném rozkvětu a výjevu: *to čiňte, kolikrátkoli piti budete, na mou památku. Nebo kolikrátkoli budete chléb tento* — rozumí se, v tělo Páně proměněný — *jísti a kalich* — rozumí se víno z kalicha v krev Páně proměněné — *píti, smrt Páně budete zvěstovati, dokavadž nepřijde* — soudit živých i mrtvých.

Z těchto posledních slov viděti, že, co tu apoštolům přikázáno, přikázáno jest všem v kněžství náměstkům jejich, co jich bylo, jest a bude až do posledního, soudného dne. Nebo kdyby to bylo toliko apoštolům přikázáno, museli by tu až podnes, ba až do soudného dne živi býti. Poněvadž ale již dávno zemřeli, nemohou tu až do posledního dne smrt Páně zvěstovati, leč skrze své v kněžství náměstky. A činí-li to tak? zvěstují-liž smrt Páně náměstkové jejich? Zvěstují při každé mši svaté. Nebo mše svatá, jak katechismus praví, jest nekrvavá oběť nového zákona, vždy trvající památka a obnovení krvavé oběti, kterouž Ježíš Kristus na kříži vykonal. Při offertorium na př. neboli při obětování chleba a vína dělají nejprvé hostií a potom kalichem kříže na korporáli a kladou nejprv hostii, a potom kalich na něj,

a tím zvěstují, že byl Pán Ježíš na kříž položen. A při pozdvihování pozdvihují nejprv svatou hostii, to jest, tělo Páně pod způsobou chleba a potom kalich s krví Páně a ukazují přítomným věřícím, a tím zvěstují, že Pán Ježíš na kříž povýšen byl, a že za nás na kříži umřel. A všemi kříži, kteréž od počátku až do konce mše svaté dělají, a kterýmiž buďto oběť oltářní, anebo sebe samy anebo věřící mši svaté obcující žehnají, což jiného zvěstují, nežli smrť Páně? — Nuže, jaká to večeře! večeře, kterouž Pán Ježíš sám osobně na památku smrti své ustanovil, při kteréž se tělo Páně jí a krev Páně pije, a smrt Páně zvěstuje! Jak svatá, spasitelná, největší uctivosti a nejhlubší poklony hodná to večeře! Jak velice jest se obávati, aby nehodným požíváním zneuctěna nebyla!

A protož tu nyní apoštol Páně Korintským a vůbec všem křesťanům před nehodným přijímáním výstrahu dává, řka: *Protož, kdokoli jísti bude chléb tento* — proměněný, přepodstatněný, čili tělo Páně — *nebo píti kalich* z kalicha krev — *Páně nehodně* — v hříšném stavu, v hříších postavený, hříchy poskvrněný, znečistěný, znesvěcený, zohavený, — *vinen bude tělem a krví Páně,* — těžce se prohřeší proti tělu a krvi Páně, prohřeší se asi tak, tako ti, kteříž s Pánem Ježíšem potupně, ukrutně nakládali, jako ti, kteříž naň plili, jím smýkali, pěstěmi ho v tvář bili, jako ti, jenž ho bičovali, trním korunovali, jemu se posmívali a rouhali, jako ti, jenž ruce a nohy jeho hřeby proráželi a na kříž přibili. Nebo „jaké jest účastenství spravedlnosti s nespravedlností? A jaké sblížení Krista s Belialem" (2. Kor. 6, 14, 15)? žádné, pražádné; nebo jeden druhého nenávidí, jeden druhému se protiví, jeden druhým pohrdá; místo spojení a přátelství panuje mezi nimi největší, ustavičné rozdvojení a nepřátelství. — Ale kterak by kdo mohl tělem a krví Páně vinen býti, proti tělu a krvi Páně těžce se prohřešiti, když by těla Páně skutečně nejedl a krve Páně skutečně nepil, když by místo těla Páně chléb jedl, a místo krve Páně víno pil? — Jak jistě tedy kdo tělem a krví Páně vinen jest, tak jistě tělo Páně jedl a krev Páně pil, ovšem nehodně. A protož také řekl Pán Ježíš: „Tělo mé právě jest pokrm (pravý pokrm) a krev má právě jest nápoj (pravý nápoj); a kdo jí mé tělo a pije mou krev (hodně), ve mně přebývá a já v něm" (Jan 6, 56. 57). —

A nedí apoštol Páně: kdokoli jísti bude a píti, nýbrž kdokoli jísti bude nebo píti, buď jísti anebo píti, jedno nebo druhé, vinen bude tělem a krví Páně; a zase nedí: vinen bude tělem nebo krví Páně, bude-li jísti tělo Páně, bude vinen tělem Páně, bude-li ale píti krev Páně, bude vinen krví Páně, nýbrž dí: Kdokoli jísti bude nebo píti, vinen bude tělem i krví Páně; z čehož jde, že v těle Páně musí býti krev Páně a v krvi Páně musí býti tělo Páně; jinak by nemohl býti vinen tělem i krví Páně, ale byl by vinen toliko tělem anebo toliko krví Páně, podle toho, co by jedl anebo pil; jedl-li by tělo Páně, byl by vinen tělem Páně, pil-li by krev Páně, byl by vinen krví Páně, a nikoliv oběma, i tělem i krví Páně. Z toho také jde, že postačuje toliko tělo Páně, anebo jak se říká, pod jednou způsobou, pod způsobou chleba přijímati, protože i ten, kdo toliko tělo Páně přijímá, spolu i krev Páně, celého Pána Ježíše přijímá, tak jako když by tělo a krev Páně, čili pod dvojí způsobou, pod způsobou chleba i vína přijímal. A jelikož, kdokoli nehodně přijímá, tělem a krví Páně vinen jest, těžkého hříchu se dopouští; jest třeba věděti, kterak nehodného přijímání lze se vystříhati. Apoštol Páně tvrdí, že zkušením sebe samého.

Zkusiž pak sám sebe člověk — zpytuj své svědomí, aby poznal, v jakém stavu se nachází, zdaliž v hříšném, anebo v stavu milosti Boží, a aby, jestliže v hříšném, hříchů svých želel, litoval, jich nenáviděl, jich se odříkal, z nich se zpovídal, za ně dosti činil a odpuštění dosáhl; apoštol Páně tu nemluví o litování hříchů, o svatém předsevzetí, o sv. zpovědi, o dostiučinění a dosažení odpuštění, a nemusel také o tom mluviti, protože náležité zkušení sebe samého ke všemu tomu přímo vede; dost na tom, když řekl: Zkusiž sám sebe člověk, — *a tak* — potom teprv, totiž po zpytování svědomí, po želení hříchů, po svaté zpovědi, po dosažení rozhřešení — *z toho chleba jez a z kalicha pí*; nebo tak budeš jísti a píti hodně, v stavu posvěcující milosti Boží, a o to tu jde, na tom záleží, aby hodně jedl a pil.

Nebo kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, — toto dvojí: nehodné jedení z toho chleba a pití z kalicha a jedení a pití odsouzení nedá se od sebe nikterak rozděliti, jedno jest s druhým nerozlučně spojeno; jedení a pití nehodné jest spolu jedení a pití odsouzení, anebo jak tu stojí:

Kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, v jednom a témž okamžení, v kterémž jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, a proč? *nerozsuzuje* — protože nerozsuzuje, nerozeznává — *těla* — a krve — *Páně* — těla Páně od obecného chleba a krve Páně od obecného vína, protože mezi tělem Páně a obecným chlebem, mezi krví Páně a obecným vínem nečiní žádného rozdílu, protože jednoho jako druhého požívá, těla Páně tak, jako by nebylo tělo Páně, ale obyčejný chléb, a krve Páně tak, jako by to nebyla krev Páně, ale obyčejné víno. Dotčeným odsouzením rozuměti jest pokuty Boží, časné i věčné. Bůh totiž dle svého neskončeného milosrdenství netrestá hned hříšníka pokutou věčnou, ač ji zasloužil, ale tresce ho obyčejně dříve pokutou časnou, aby sobě usmyslil, na pokání se dal, a nemusel trestán býti pokutou věčnou; nedá-li se na pokání, pak ho teprv Bůh potrestá pokutou věčnou.

Důkazů odsouzení k pokutám časným měli tehdejší křesťané Korintští dost na očích, a to byly nemoce, mdloby, smrti, jakož tu stojí: *Proto* — to jest, pro nehodné přijímání, a na důkaz toho, že kdo nehodně jí a pije, odsouzení sobě jí a pije, — *jsou mezi vámi mnozí nemocní a mdlí a spí* — zesnulí — *mnozí.* Takových výstražných příkladů bylo mnoho za prvních dob křesťanských, protože jich tehdáž, v mladistvé církvi velmi zapotřebí bylo; méně jich bylo v časech pozdějších, avšak nikdy jich nescházelo a podnes neschází; a štěstí pro hříšníka, jestliže ho Bůh časnými pokutami stíhá, a jestliže se hříšník jimi napraviti dává, a tak se věčných pokut vystříhá. Nejlepší prostředek k uvarování se jich jest dle slov apoštolových rozsuzování, zkoušení, zpytování sebe samého. *Kdybychom pak sami sebe rozsuzovali, nebyli bychom zajisté souzeni* — ani časně ani věčně, a byť časně, alespoň ne věčně trestáni, protože bychom zpytováním sebe samých povzbuzeni jsouce pokání činili. *Když pak býváme souzeni,* časně trestáni, — *od Pána* — nejvýš milosrdného — *býváme trestáni* — proto, — *abychom nebyli s tímto* — zlým, bezbožným — *světem* — s bezbožnými, nekajícími, zatvrzelými hříšníky na věky — *zatraceni.* Ó toho neskončeného milosrdenství Páně, že nechce smrti hříšníka, ale aby se obrátil a živ byl, že nechce zatracení, ale spasení jeho! Kdo tu nemusí s prorokem Jeremiášem zvolati: „Milosrdenství Hospodinovo, že jsme nezhy-

nuli; neb jsou nepřestala slitování jeho!“ (Pláč Jeremiášův 3, 22).

Obsah.

Když se vespolek scházíte k večeři Páně, požíváte ji tak, jakoby večeří Páně ani nebyla, protože jí nepožíváte společně, ale jeden dříve, druhý později, a jeden při ní lační a žízní, druhý se přesycuje a opijí. Proč to činíte? proč se nenajíte a nenapijete doma, jde-li vám toliko o najedení a napití? pr)č církev Boží potupujete, a údy její nemající zahanbujete? V tom mé chvály nezasluhujete. Já jsem zajisté od Pána Ježíše přijal, což jsem i vám sdělil, že v tu noc, v kterouž zrazen byl, vzal chléb do svých svatých rukou, a díky čině lámal a dával učedníkům svým řka: Vezměte a jezte: Toto jest tělo mé, kteréž za vás vydáno bude; to čiňte na mou památku; a že i povečeřev vzal kalich a díky čině, dal jim řka; Tento kalich nová úmluva jest v krvi mé; to čiňte, kolikrátkoli píti budete, na mou památku. Nebo kolikrátkoli budete tělo Páně jísti a krev Páně píti, smrt Páně budete zvěstovati až do jeho druhého příchodu, až do soudného dne. Poněvadž se tedy při večeři Páně těla a krve jeho požívá, protož se proti tělu a krvi Páně těžce prohřešuje, kdokoli buďto těla anebo krve jeho nehodně, to jest, v hříšném stavu požívá. Což aby se nestalo, zpytuj náležitě sám sebe člověk, a potom teprv těla a krve Páně požívej, aby hodně, to jest, v stavu milosti Boží požíval. Nebo kdo požívá nehodně, odsouzení sobě požívá, protože nerozeznává těla a krve Páně od obecného pokrmu a nápoje. Na důkaz toho odsouzení jsou mezi vámi mnozí nemocní a churaví a mnozí zesnulí. Kdybychom ale sami sebe náležitě soudili, zpytovali, nebyli bychom zajisté od Pána souzeni, ani časně, ani věčně trestáni, protože bychom pokání činili. Když pak bývame od Pána souzeni, časně trestáni, bývame trestáni proto, abychom s bezbožnými, nekajícími lidmi nebyli na věky zatraceni.

Na den svatých apoštolů Petra a Pavla.

Řeč ze Skutků apoštolských 12, 1—11.

V těch dnech vztáhl Heródes král ruce, aby hubil některé z církve. I zabil Jakuba, bratra Janova, mečem. Vida pak, že se líbilo Židům, umínil jíti i Petra. A byli dnové přesnic. Kteréhož když byl jal, vsadil do žaláře, vydav jej čtyřem čtverníkům vojáků k ostříhání, chtěje po veliké noci vyvésti jej lidu. A Petr zajisté ostříhán byl v žaláři. Ale modlitba dála se bez přestání od církve k Bohu za něho. A když jej měl Heródes vyvésti, tu noc spal Petr mezi dvěma vojáky, svázán jsa dvěma řetězy: a strážní přede dveřmi ostříhali žaláře. A aj! anděl Páně postavil se a světlo se zastkvělo v příbytku: a udeřiv Petra v bok, zbudil ho řka: „Vstaň rychle!“ A spadly řetězy s rukou jeho. I řekl k němu anděl: Opaš se a podvaž obuv svou. A učinil tak. I řekl jemu: Oděj se pláštěm svým a pojď za mnou. I vyšed, šel s ním a nevěděl, že pravda jest, co se dálo skrze anděla: ale domníval se, že by vidění viděl. A prošedše první a druhou stráž, přišli k bráně železné, kteráž vede do města: a ta se jim sama otevřela. A vyšedše přešli ulici jednu: a hned odšel od něho anděl. A Petr přišed sám k sobě, řekl: Nyní vím v pravdě, že poslal Pán anděla svého a vytrhl mne z ruky Heródesovy a ze všeho očekávání lidu židovského.

Výklad.

V těch dnech — to jest, léta 41. aneb 42. po Kristu — *vztáhl Heródes* — Agrippa I., vnuk Heródesa tak zvaného Velikého, syn Aristobula a Bereniky, kteráž byla dcera Salomy, sestry Heródesa Velikého — *král* — v zemi židovské z milosti dvou římských císařů Kaligula a Klaudia — *ruce, aby hubil* — soužil, trápil — *některé z církve* — některé křesťany, až by je pohubil, usoužil, utrápil, Místo aby církev před jejími nepřátely chránil, byl první král židovský,

terýž ji pronásledoval, některé údy její jímal, uvězňoval, a smrt odsuzoval. Pravý to vnuk velikého ukrutníka Heródesa. A hlavní toho pronásledování příčina byla ta, aby se Židům zalíbil, a z podezření, v kterémž ho Židé měli, že Římany proti Židům drží, a že více pohanem nežli Židem est, se očistil. Nebo jelikož pod mocí Římanů stál, hleděl e jim všelijak zalíbiti, a mnoho k radosti, rozkoši jejich podnikal; ale právě tím dotčené podezření Židů na sebe valil. I odvracel je od sebe všemožným způsobem: přijížděním z Cesarei do Jerusaléma na hlavní svátky, obcováním službám Božím v chrámě, přinášením obětí, upevňováním města, umenšováním daní atd., obzvláště pak pronásledováním křesťanů. Neb si myslil, že se na tento způsob nejspíše a nejvíce Židům, zvláště fariseum, zákonníkům a tarším lidu zalíbí, a horlivým Židem býti se prokáže.

I zabil Jakuba, bratra Janova, mečem. Dva byli Jakubové , oba apoštolové, ale ne jedněch rodičů synové, jeden zvaný mladší byl syn Alfeův (Kleofášův) a Marie, blízké příbuzné blahoslavené Panny Marie a byl biskupem Jerusalémským, druhý zvaný starší byl syn Zebedeův, bratr svatého Jana, miláčka Páně, a jeden z třech nejdůvěrnějších a nejznamenitějších apoštolů, kteříž slouli Petr, Jakub a Jan, a tomuto Jakubu, bratru Janovu, ne onomu, dal Heródes pro jeho neohrožené vyznávání Ježíše Krista a tvrzení, že Pán Ježíš est pravý Bůh, mečem hlavu stíti. Při tom se to paměti hodné stalo, že ten muž, kterýž svatého Jakuba před soudnou stolici přivedl, a k odsouzení jeho nejvíce přispěl, vida, jak statnou, neohroženou myslí sv. Jakub odsouzení k smrti e podrobuje, hned i sám křesťanem býti se prohlásil. A když na popraviště vlečen byl, prosil svatého Jakuba, by mu odpustil, a sv. Jakub ho políbil řka: Pokoj tobě. Na to byl se sv. Jakubem sfat.

Vida pak — Heródes — *že se to* odpravení — *líbilo Židům, umínil jíti* — a odpraviti — *i Petra* — prvního apoštolů, hlavu církve svaté, aby se Židům ještě více zalíbil, církvi svaté nejbolestnější ránu zasadil a ji téměř ničil. Ó nešťastná to žádost, zalíbiti se lidem! Do jakých ločinů ho zapletla, jakým vrahem ho učinila, jakou kletbu na něj uvrhla! Kýž by byl raději, jak se snažil zalíbiti e lidem, tak se snažil zalíbiti se Bohu! Jak dobře byl by činil, jak dobře byl by pochodil! Všech těch hanebných

zločinů a vší té kletby byl by prost, a jméno jeho bylo by u potomstva v dobré památce. A protož není divu, že svatí apoštolové a vůbec všickni svatí a spravedliví takového se zalíbení lidem nemálo se lekali a hrozili, jakož sv. Pavel výslovně dí: „Kdybych se ještě lidem líbil, Kristovým služebníkem bych nebyl“ (Gal. 1, 10).

A byli dnové přesnic — svátky velikonoční; nazývaly se dni přesnic, protože se nesmělo po sedm a později po osm dní jiných leč přesných, nekvašených chlebů požívati. K těmto svátkům přišli oba apoštolové, jak sv. Jakub, tak i sv. Petr, do Jerusaléma, aby je tam slavili; k těm se i Heródes dostavil, ale na Jakubovi vraždy se dopustil, a na Petrovi chtěl se jí dopustiti. Toto dvojí: slaviti a zabiti, slaviti a hřešiti, slaviti a Boha těžce hněvati, přikázání jeho přestupovati, dá-li se dobře spojiti? nikoliv. Kdo slaví, ten nehřeší, slavení vylučuje hřešení; kdo hřeší, neslaví, ale ruší slavení. Chceš-li tedy, křesťane, neděle a svátky zasvěcené náležitě slaviti, hleď se karbanu, opilství, obžerství, smilství, světských rozkoší a všeho zlého všemožně vystříhati; sic neslavíš, ale hřešíš, a slavíš-li, slavíš jenom na oko, povrchně, zdánlivě, v skutku a pravdě ale hřešíš, ne sice slavením, ale zlého páchání a slavnosti rušením podobně Heródešovi.

Kteréhož — totiž Petra — *když byl jal, vsadil do žaláře, vydav jej čtyrem čtverníkům vojáků k ostříhání* — šestnácti vojákům, kteříž se po čtveru v stráži střídali, čtyři od šesté hodiny večerní až do deváté, čtyři od deváté až do dvanácté půlnoční, čtyři od půlnoci až do třech hodin, čtyři od třech až do šesti, z nichžto dva v žaláři a dva před žalářem na stráži stáli, — *chtěje po veliké noci* — ne o veliké noci, aby se nezdál jí rušiti — *vyvésti jej lidu* — očekávajícímu, a veřejně ho odpraviti. *A Petr zajisté ostříhán byl v žaláři.* To se tu podotýká proto, aby někdo nemyslil, že Petr ze žaláře propuštěn, anebo od někoho z něho vysvobozen byl; nebyl ani propuštěn, ani vysvobozen, ale ostříhán v žaláři, a sice tak, jak již řečeno jest, šestnácti vojáky po každé třetí hodině po čtveru se střídajícími.

Ale modlitba dála se bez přestání od církve k Bohu za něho. To jest krásné, utěšené, že se modlitba dála k Bohu za něho; a ještě krásnější a utěšenější jest, že se dála nejen

od některého křesťana anebo od více křesťanů, nýbrž od církve, ode všech křesťanů za něho, za hlavu církve, že se žádný od modlitby nevyjmul, že se všickni modlili jako jeden muž; a to nejkrásnější, nejutěšenější jest, že se dála bez přestání ve dne i v noci po všecky ty dni. A bylo také modlitby na nejvýš zapotřebí; nebo odnikud nebylo lze pomoci očekávati, leč s hůry od Boha; král mohl sice pomoci, ale nechtěl, protože se chtěl lidem zalíbiti. Židé byli by nepomohli, i kdyby byli mohli, protože se smrti Petrovy ani dočkati nemohli; křesťané byli by rádi pomohli, ale nemohli; kdyby se byli něčeho odvážili, byli by smrti propadli. Nezbývalo tedy nic jiného nežli k Bohu se modliti, aby ráčil pomoci. Ač modlitba se bez přestání dála, ale pomoc nepřicházela, zdálo se již, jakoby ani přijíti nechtěla a neměla; den po dni utíká, den odpravy se blíží, a pořád ani jiskřičky naděje na vysvobození. Pravdať, že Bůh někdy s pomocí dlouho odkládá, že důvěry modlitelů dlouho zkouší, a konečně přece pomůže, jakož se říká: Kde nouze největší, tam pomoc nejbližší. Snad tu Bůh také důvěry církve se modlící zkouší, a posléze přece pomůže, a to tím spíše, protože Pán Ježíš řekl: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tuť jsem já uprostřed nich“ (Mat. 18, 20). Dle tohoto zaslíbení Páně zdá se, že ta modlitba ani nemůže oslyšena zůstati; nebo tu nejsou dva nebo tři shromážděni, ale celá církev; tím více jest tedy Pán Ježíš u prostřed ní, a modlí se sní, kterak by mohla taková modlitba nadarmo se díti?

Ale již tu poslední den, již poslední noc, a žádná pomoc s hůry se nevyskytuje. Petr spí a snad naposledy, neb tu stojí: *A když jej hodlal Heródes vyvésti, tu noc* — poslední — *spal Petr mezi dvěma vojáky svázán jsa dvěma řetězy*: divná to věc, že Petr spáti mohl, když měl za několik hodin býti odpraven; jiný na jeho místě byl by ani oka nezamhouřil, ale po celou noc plakal a naříkal, a na celém těle se třásl nevypravitelnou ouzkostí; a Petr spal tiše, pokojně, jakoby nebylo nic, a byl již k smrti odsouzen, protože mezi dvěma vojáky dvěma řetězy svázán byl, s jedné strany za jednu ruku jedním řetězem k jednomu vojáku a s druhé strany za druhou ruku druhým řetězem k druhému; kdyby byl nebyl k smrti odsouzen, byl by jen jedním řetězem za jednu ruku k jednomu vojáku uvázán, ale ač odsouzený ke smrti, přece spal. To nebylo jinak možná, leč že se úplně do vůle Boží odevzdal, že řekl s Pánem Ježíšem: „Otče! jestli možná, nechť odejde kalich

tento ode mne; ale ne co já chci, ale co ty chceš;" že smrt za svůj zisk pokládal, že sobě přál rozdělen a s Kristem býti. A poněvadž mezi dvěma vojáky spal svázán jsa dvěma řetězy, nebylo na vyváznutí ze žaláře ani pomyšlení, ale ani zvenčí nebylo možné vysvobození pro dvojí stráž přede dveřmi, jak píše sv. Lukáš: *a strážní* — dva vojáci poněkud od sebe vzdálení — *přede dveřmi ostříhali žaláře*, — tak že nikdo nemohl ven ani tam, aby ho strážní nepozorovali. Kýž se tedy Bůh smiluje, a pomoc s nebe sešle! nebo svrchovaný jest již čas.

A aj! — kdo to? — *anděl Páně* — v těle oslaveném — *postavil se* — přistoupil k Petrovi — *a světlo* — z těla jeho oslaveného — *se zastkvělo v příbytku* — v žaláři: *a udeřiv Petra v bok, zbudil ho řka*: „*Vstaň rychle!*" *A* — aby mohl rychle vstáti — *spadly řetězy z rukou jeho. I řekl k němu anděl*: *Opaš se a podvaž obuv svou. A učinil tak.* Petr nosil dlouhý široký oděv jako staří vesměs, a k chůzi a práci pasem se opásal, a místo obuvi nosil pod nohama podešvy neb opánky, jež řeménky k nohám uvázal, k spaní pak pasu povolil nebo jej odložil, a opánky odvázal. *I řekl jemu* — anděl: *Oděj se pláštěm svým* — tím přikrytý ležel, — *a pojď za mnou. I vyšed šel za ním a nevěděl, že pravda* — skutečná pravda — *jest, co se dálo skrze anděla*: *ale domníval se, že by vidění viděl* — podobné onomu vidění v Joppé, když u vytržení mysli uzřel nebe otevřené a sstupující nádobu nějakou jako prostěradlo veliké, ano se spouští za čtyry rohy s nebe na zemi, na němž byla všeliká zvířata čtvernohá a zeměplazové i ptactvo nebeské (Skut. Apošt. 10, 11, 12). A právě proto, že to, co se skrze anděla dálo, ne za skutečnou pravdu, nýbrž za pouhé vidění měl, bylo třeba, aby mu anděl pověděl, co má činiti, že má rychle vstáti, pasem se opásati, obuv svou podvázati a pláštěm svým se odíti a za ním jíti; neb by byl Petr bez andělova napomenutí sám od sebe nic toho neučinil, právě proto, že to všecko za pouhé vidění měl. A co ty čtyry stráže, dvě vnitř a dvě vně přede dveřmi ničehož nepozorovaly? Pán Bůh sám ví, co dělaly, nepochybně, že všecky čtyry od anděla slepotou a hluchotou raněny byly, jakož se v podobných případech vícekrát stalo, takže ani nejmenšího z toho, co se skrze anděla dálo, neviděly a neslyšely. *A prošedše první i druhou stráž* — v_ě žaláře, přede dveřmi — *přišli k bráně železné, kteráž vede do města*:

a ta se jim sama otevřela. Jaká to moc anděla, že ani klíče k otevření nepotřeboval, ani zámku odtrhnouti nemusel, ba že se dvéří a zámku ani nedotkl; a ta se jim sama otevřela, ovšem neviditelnou mocí anděla!

A vyšedše přešli ulici jednu: a hned odešel od něho anděl. Tam již nebylo žádného nebezpečenství pro Petra, tam byl již bezpečen; a proto od něho anděl odešel a do nebe se navrátil, aby z vysvobození Petra Bohu chválu a díky vzdal. Dost toho zajisté pro Petra anděl učinil a skrze anděla Bůh, mohl ale toho pro něho ještě více učiniti. Mohl ho ležícího pozdvihnouti, opásati, obuv mu podvázati, pláštěm ho odíti, ze žaláře vynésti a v jednom okamžení u prostřed církve za něj se modlící ho postaviti a zvolati: Tu vizte Petra, já jsem vám ho vysvobodil. Ale neučinil toho, proč ne? proto, že toho třeba nebylo, že si to mohl Petr sám učiniti, sám vstáti, sám se opásati, sám si obuv podvázati, sám se pláštěm odíti, sám do domu, kde se církev za něj modlila, vjíti. Kdyby to byl anděl učinil, byl by něco zbytečného učinil, ale zbytečného nečiní ani anděl, ani Bůh. Ba obyčejně ani lidé sami. Když se někdo rozstůně, co tu běhání, obsluhování, pomáhání, podávání; když se vystůně, neobsluhuje ho, nepomáhá mu žádný. Proč ne? proto, že se sám obsloužiti, sám si pomoci může. Anebo matka nosí děťátko na loktech, krmí je, strojí je atd.; když pak dítě povyrůstá a se posilňuje a samo může choditi, se najísti, se obléci, přestává matka je nositi, krmiti, oblékati; říká mu: Jdi, najez se, ustroj se. A tak to dobře, tak to v pořádku; nebo k čemu by člověk od Boha rozum, vůli, sílu, smysly, údy měl, když by jich užívati neměl? Toho tedy, co máš, moudře užívej, tím, co máš, sobě pomáhej, s tím, co ti dáno, spolupůsob, a nestačí-li to, modli se k Bohu a doufej, že on učiní, čehož ty nemůžeš, jakož praví staré přísloví: Přičiň se člověče a Bůh ti požehná.

Ale co pak asi Petr u sebe myslil anebo řekl, když anděl od něho odešel? *A Petr přišed sám k sobě*, — posud nebyl při sobě, teprv nyní po odchodu anděla přišel k sobě; a právě proto také odešel od něho anděl, aby přišel k sobě — *řekl: Nyní vím v pravdě*, — až dosud jsem to nevěděl, protože jsem to, co se dálo skrze anděla, za pouhé vidění měl, nyní vím v pravdě, že jsem neviděl vidění, jak jsem se domníval, ale — *že poslal Pán anděla svého a vytrhl mne*

z ruky Heródesovy a ze všeho očekávání lidu židovského. Petra Bůh vytrhl, Jakuba nevytrhl z ruky Heródesovy, nepochybně proto, že Jakuba nebylo církvi tak zapotřebí jako Petra; nebo apoštolů bylo více, ale Petr co hlava církve byl jen jediný. Ale kam pak se nyní Petr obrátí? kam půjde? Pojďme za ním „A rozjímaje" — rozvažuje, kam by zaměřiti měl — „přišel k domu Marie, matky Janovy, jenž měl příjmí Marek (evangelista), kdež se byli mnozí sešli, a modlili se (za Petra). A když on tloukl na dvéře vrat, vyšla děvečka, jménem Róde (vrátná), aby poslechla, kdo to. A jakž poznala hlas Petrův, pro radost neotevřela dveří, ale vběhši zvěstovala, že Petr stojí u dveří." A co oni? vyskočili, vzkřikli radostí? zatleskali rukama? zvolali: Díky Pánu Bohu! a běželi mu vstříc? nebylo by divu. „Ale oni" — místo toho — „jí řekli: Blázníš." Nevěřili jí. Myslili si, že se ona mýlí. „Ona pak potvrzovala, že tak jest," — že hlas jeho dobře zná, že se nemýlí. „Tehdy oni" přemýšlejíce, kdo by to asi byl a připadše na tu myšlénku, že to nejspíše jeho anděl strážce jest, neb to se jim zdálo býti k víře podobnější, nežli, že by to Petr byl, „řekli: Anděl jeho jest. Ale Petr trval tluka. Když pak otevřeli, uzřeli jej a užasli" — ulekli se ho. Ale jejich uleknutí hned se obrátilo v nesmírnou radost, a v nejvroucnější chválení Boha a v dotazování se jednoho přes druhého, co a jak se s ním dělo, tak že Petr pro samý hluk ani k slovu přijíti nemohl. I pokynuv jim rukou, aby mlčeli, vypravoval, „kterak jej Pán — nebo co učinil anděl, učinil na rozkaz Páně — vyvedl ze žaláře." (Skut. Apošt. 12, 12—17). Ó kýž Pán Bůh modlitby nynější svaté církve za papeže také vyslyší, kýž ho z vězení jeho vysvobodí a všech nepřátel sprostí, aby se táž církev ve všech končinách země zaradovala, a s ním z celého srdce zapěla: Tebe Boha chválíme!

Obsah.

Asi léta 41. po Kristu začal Heródes král pronásledovati křesťanů. I zabil apoštola Jakuba, bratra Janova, mečem. Vida pak, že se to líbilo Židům, jal také apoštola Petra. Bylo to právě o velikonoci. A jatého vsadil do žaláře a vydal ho šestnácti vojákům, kteříž se každou třetí hodinu po čtveru v stráži střídali, k ostříhání, chtěje po velikonoci vyvésti jej očekávajícímu lidu. A Petr zajisté ostří-

hán byl v žaláři. Ale modlitba dála se bez přestání k Bohu za něho. A tu poslední noc, když jej hodlal Heródes vyvésti a odpraviti, spal Petr mezi dvěma vojáky, připoután jsa k nim jakožto odsouzenec k jisté smrti za obě ruce dvěma řetězy: a dvojí stráž opodál od sebe vně přede dveřmi ostříhala žaláře. A aj! anděl Páně přistoupil k Petrovi, a světlo z něho zastkvělo se v žaláři, a probudil ho a řekl mu, aby rychle vstal (a tu spadly řetězy z rukou jeho) a opásal se a obul se a oděl se pláštěm svým a šel za ním. Petr to učinil a šel za ním, domnívaje se, že vidí vidění. A prošedše první i druhou stráž přišli k bráně železné, kteráž vede do města, a ta se jim sama otevřela. A vyšedše přešli jednu ulici, a hned odšel anděl od něho. A tu Petr přišed sám k sobě, řekl: Nyní vím v pravdě, že jsem neviděl vidění, jak jsem se domníval, ale že Bůh anděla svého poslal a z ruky Heródesovy a ze všeho očekávání lidu židovského mne vytrhl.

Na den Navštívení blahoslavené Panny Marie.

Řeč z písně Šalamounovy 2, 8—14.

Hle, on přichází, skáče po horách, přeskakuje pahrbky. Podoben jest milý můj srně, a mladému jelenu, hle, on stojí za stěnou naší, pohlédaje skrze okna, patře skrze mříže. Aj, milý můj mluví ke mně: Vstaň, pospěš, přítelkyně má, holubičko má, krásná má, a pojď. Nebo již zima minula, prška přestala, a odešla. Kvítí ukázalo se v zemi naší, čas pořezávání (vinic) přišel: hlas hrdličky slyšán jest v zemi naší: fík vypustil holičky své: vinice kvetoucí vydávají vůni svou. Vstaniž, přítelkyně má, krásná má, pojď: holubičko má, (jenž bydlíš) v rozsedlinách skalních, v děrách ohrady, ukaž mi tvář svou; zavzni hlas tvůj v uších mých: nebo hlas tvůj jest sladký, a tvář tvá spanilá.

Výklad.

Hle — dí nevěsta, to jest, církev svatá, duše křesťanská — *on* — ženich — Syn Boží, Kristus — *přichází* — s nebe z lůna Otce nebeského do lůna nejblahoslavenější Panny

Marie, — *skáče po horách, přeskakuje pahrbky.* Poprvé skákal po horách, přeskakoval pahrbky v životě požehnané matky své, když odešla s chvátáním na hory do města Júdova, aby navštívila svatou Alžbětu. Po svém v Betlémě narození skákal na loktech matky své a pěstouna svého sv. Josefa, po horách, přeskakoval pahrbky, když utíkali před ukrutností Heródesovou do země Egypské. Po smrti Heródesově skákal po horách, přeskakoval pahrbky, když se vraceli z Egypta, a obrátili se do krajin Galilejských a bydleli v městečku Nazaretě. Dvanáctiletý skákal po horách, přeskakoval pahrbky, když vstupovali do Jerusaléma na slavnost velikonoční. Třicetiletý skákal po horách, přeskakoval pahrbky, když se brał z Galilee k Jordánu, aby se dal od Jana pokřtiti. Po čtyřicetidenním postu skákal po horách, přeskakoval pahrbky, když ho ďábel do svatého města pojal, a postavil ho na vrch chrámu, a řekl mu: „Jsi-li Syn Boží, spusť se dolů“, — a když jej opět pojal na horu vysokou velmi, a ukázal mu všecka království světa i slávu jejich, a řekl jemu: „Toto všecko tobě dám, jestliže padna budeš mi se klaněti.“ Pak skákal po horách, přeskakoval pahrbky, když obcházel všecku Galilei, uče ve školách jejich, a káže evangelium království, a uzdravuje všelikou nemoc i všeliký neduh v lidu. (Mat. 4, 23).

Skákal po horách, přeskakoval pahrbky, když vida zástupy vstoupil na horu, a otevřev ústa svá, učil je řka: „Blahoslavení chudí duchem, nebo jejich jest království nebeské a t. d.“ (Mat. 5, 10). A kolikrát asi vstoupil na horu a učil zástupy! Skákal po horách, přeskakoval pahrbky, když pojal Petra a Jakuba a Jana, bratra jeho, a vedl je na horu vysokou soukromí, a proměnil se před nimi. A kde se potil potem krvavým? kde se modlil, řka: „Otče můj! jest-li možné, nechť odejde ode mne kalich tento, ale však ne jak já chci, ale jakž ty“? nebylo-li to na hoře Olivetské? A kde byl ukřižován, kde umřel? nebylo-li to na hoře lebčí? A tak pořád skákal po horách, přeskakoval pahrbky od počátku života svého až do své smrti. I po svém z mrtvých vstání ukázal se jedenácti učedníkům na hoře v Galilei. A čtyřicátého dne vstoupil s učedníky svými na horu Olivetskou a s té hory vzat jest do nebe. V tomto skákání po horách a přeskakování pahrbků komu se podobá?

Podoben jest — dí nevěsta jeho — *milý můj srně a mla-*

dému jelenu — jako srna a mladý silný jelen ničím sobě v rychlém běhu svém překážeti nedají, ale svými parohy i skrze houští, bodláčí, trní cestu si prokleštují; rovněž tak i Kristus nedal sobě v běhu svém ničím překážeti, ale přese všecky překážky bral se rychle k ustanovenému cíli, k vykoupení lidského pokolení. Židé ho nazvali bláznem, žráčem, pijanem vína, přítelem publikánů a hříšníků, posedlým od ďábla, samaritánem; v Nazaretě proti němu povstali, z města jej ven vyvrhli, a na vrch hory vedli, aby jej dolů sstrčili; jindy zase chápali kamení, aby naň házeli; a jakou nenávist a nevděčnost k němu na jevo dali, jaké nelidské ukrutnosti proti němu se dopustili, jakou bolest, hanu, potupu mu způsobili, když ho jali, soudili, odsoudili, poličkovali, uplvali, Pilátovi vydali, před Pilátem divoce křičeli: Ukřižuj ho, ukřižuj! A tím vším nedal se v běhu svém ani dost málo zdržeti, ale čím více ho nenáviděli, tupili, mučili, tím více běžel, tím rychleji skákal po horách, přeskakoval pahrbky, hnán jsa nesmírnou, nevyčerpatelnou láskou k nevěstě své, to jest, k církvi své a ke všem duším, kteréž dobré vůle byly.

A hle, již doběhl, již jest u cíle svého, u nevěsty své; ona to sama oznamuje, řkouc: *hle, on stojí za stěnou naší* — jakožto Bůh člověk, jakožto Bůh skrytý ve svém člověčenství, kteréž z nás vzal na sebe — *pohlédaje skrze okna, patře skrze mříže* — skrze mřížkovaná okna, protože tam jiných oken leč mřížkových neměli. Za svého zde mezi námi přebývání pohlédal, patřil na nás skrze mřížkovaná okna, to jest, skrze své člověčenství. A my jsme nemohli naň také jinak pohlédati, patřiti, leč skrze mřížkovaná okna, to jest skrze člověčenství; nebo jeho Božství bylo skryto před námi. Ale nyní v nejsvětější Svátosti oltářní jest nejen jeho Božství, ale i jeho člověčenství skryto před námi; a protož tím méně můžeme naň jinak pohlédati, patřiti, leč skrze mřížkovaná okna, to jest, skrze způsoby chleba a vína.

Pohlédání, patření skrze mřížkovaná okna jest vidění temné, a vidění temné jest věření. Když tedy za svého zde přebývání skrze okna zamřížkovaná na nás pohlédal, patřil, chtěl zajisté, abychom, vidouce člověčenství jeho, v jeho Božství věřili, jakož také říkal: „Víra tvá tě uzdravila“. „Jak si věřil, staň se tobě“. „Můžeš-li věřiti“. „Neboj se, toliko věř“. „Kdo věří a pokřtěn bude, bude spasen. Kdo

nevěří, bude zatrazen", a podobně. A když nyní v nejsvětější Svátosti oltářní skrze mřížkovaná okna na nás pohlédá, patří, chce zajisté, abychom, vidouce způsoby chleba nebo vína na oltáři, netoliko v Božství, nýbrž i v člověčenství jeho věřili, jakož také řekl: „Blahoslavení, kteříž neviděli (ani člověčenství jeho) a uvěřili" (Jan 20, 29). Protož také toto tajemství nejsvětější Svátosti tajemstvím víry slove, že vyžaduje víru v celého Pána Ježíše přítomného, i co Boha i co člověka.

Avšak na pouhé víře nesmí se přestati, ale i to se musí plniti, k čemu ženich nevěstu svou napomíná, jak sama dí: *Aj milý můj mluví ke mně: Vstaň, pospěš, přítelkyně má, holubičko má, krásná má, a pojď.* Jakož já jsem vstal, a z lůna Otce svého, z nebe k tobě na zem pospíšil, rovněž tak i ty vstaň a pospěš ke mně, přítelkyně má, holubičko má, krásná má. Přítelkyní svou tě jmenuji proto, že jsem všecko, co jsem koli slyšel od Otce svého, oznámil tobě (Jan 15, 15); holubičkou svou tě jmenuji proto, že jsem ti dal Ducha svatého, a skrze něho lásku rozlil v srdci tvém; krásnou svou tě nazývám proto, že jsem tebe krví svou na kříži prolitou očistil, křtem svatým posvětil, milostmi a dary svými okrášlil a obohatil, a že tě ještě více očistím, posvětím, okrášlím a obohatím; vstaň tedy a pospěš a pojď, pojď ke mně, buď u mne, drž se mne, následuj mne. Vždyť víš, že jsem řekl: milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a ze vší duše své a ze vší mysli své." „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého" (Mat. 22, 37. 39). Vždyť víš, že jsem řekl: „Kdo miluje otce nebo matku více nežli mne, není mne hoden; a kdož miluje syna nebo dceru více nežli mne, není mne hoden" (Mat. 10, 37). Víš, že jsem řekl: „A každý, kdož opustí dům, nebo bratry, nebo sestry, neb otce, neb matku, nebo manželku, nebo syny, anebo pole pro jméno mé, stokrát více vezme, a životem věčným vládnouti bude" (Mat. 19, 29). A víš, že jsem řekl: „Pohoršuje-li tě ruka tvá, nebo noha tvá, utni ji a vrz od sebe; lépe jest tobě vjíti do života mdlému anebo kulhavému, než dvě ruce a dvě nohy majícímu uvrženu býti do věčného ohně" (Mat. 18, 8).

Překážky, výmluvy nestává žádné, zimy, pršky není se co báti. *Nebo již zima minula, prška* — zimní — *přestala a odešla* — zima židovství a pohanství, zima židovství a po-

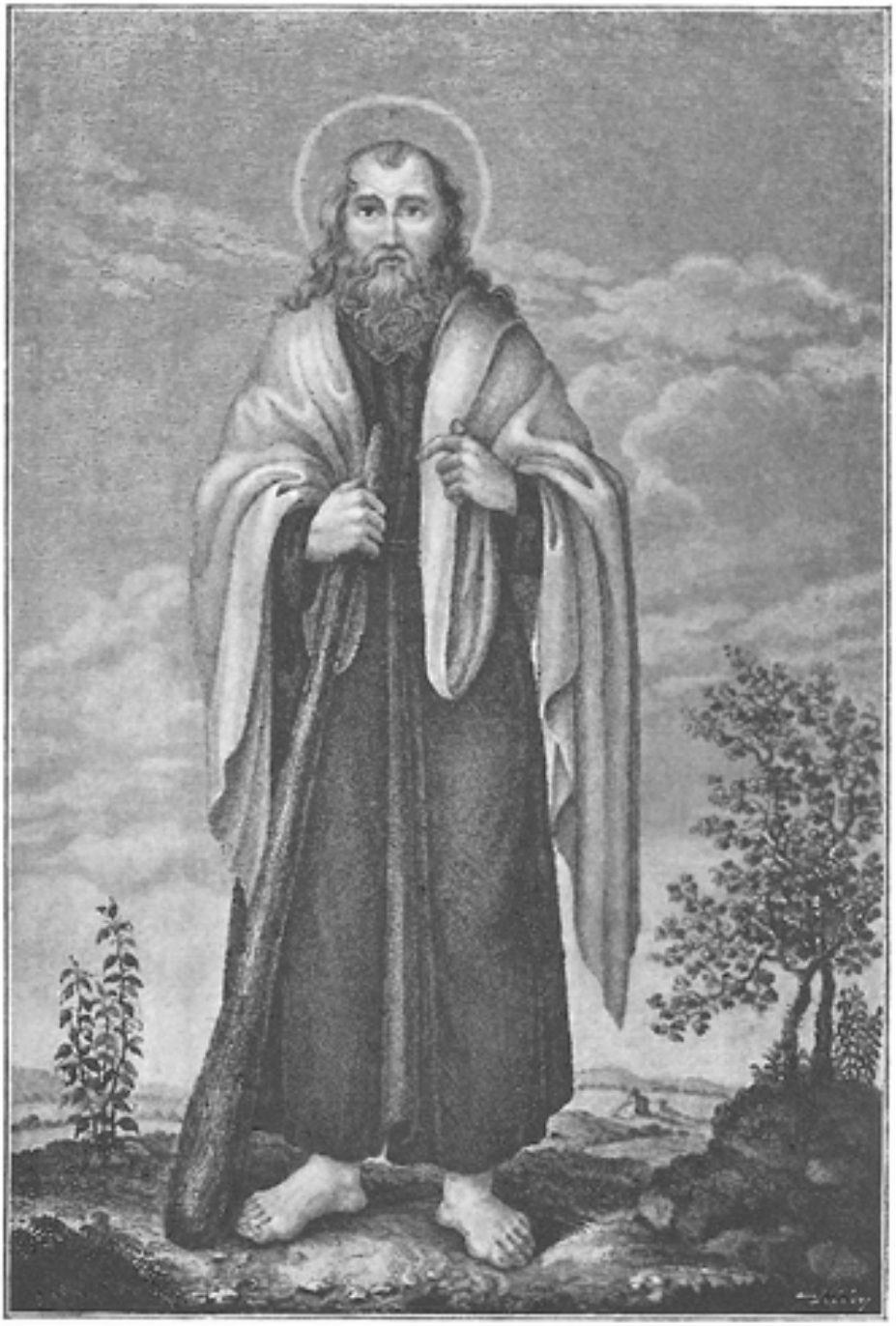

Sv. Juda Tadeáš.

hanské nevědomosti, zaslepenosti, pověry, nevěry, zima židovských a pohanských nepravostí, ohavností, bezbožností bíd a strastí minula, přestala, odešla, a nastalo krásné, veselé, příjemné, rozkošné jaro křesťanství. *Kvítí se ukázalo v zemi naší*, — duše krásné jako kvítí, čisté jako lilie, pokorné jako fialky, vroucí jako růže ukázaly se v zemi naší křesťanské, učiněny jsouce divadlem světu, andělům i lidem — *čas pořezávání* (vinic) *přišel*: jako vinař z jara od keře ke keři chodí, a na nich ratolesti bedlivě prohlíží, a plodné ořezuje, oklešťuje, očišťuje, aby ještě plodnější byly, ještě více ovoce nesly, neplodné pak odtíná, odřezává od keře, a ven vyvrhuje, kde pak uschnou a na ohni shoří, rovněž tak i Bůh za času křesťanského prohlíží duše, a dobré, které ovoce ctností a dobrých skutků nesou, milostí svou očišťuje vad, poklesků, hříchů zbavuje, dary Ducha svatého rozhojňuje, posvěcuje, zdokonaluje a působí, aby vždy více a lepšího ovoce nesly, zlé pak, kteréž neneson a nechtějí nésti dobrého ovoce, konečně v žádosti jejich vydává, od Krista a od církve jeho odlučuje, a v rozkolnictví, kacířství, nevěře hynouti nechává, kdež pak na ně nečeká než oheň věčný *hlas hrdličky* — jednoho z tažných a jaro oznamujících ptáků — *slyšán jest v zemi naší* — úpěnlivé vzdychání, volání duší pobožných, kajících k Bohu milosrdnému o pomoc, o milost, hříchů odpuštění, pokut prominutí slyšáno jest v zemi naší křesťanské: *fík* — fíkový strom — *vypustil holičky své* — synagoga, židovská církev vydala učedníky, apoštoly a některé věřící: *vinice kvetoucí* — osady, církve z pohanů shromážděné, plodné, mnohoslibné, dobře se dařící — *vydávají vůni svou* — vůni křesťanských ctností.

Vstaniž, přítelkyně má, krásná má, a pojď — když jsem já šel k tobě, tím více můžeš a máš ty jíti ke mně; když já šel v zimě, tím více můžeš ty jíti na jaře; když já v mrazu, tím více ty v teple; když já v pršce, tím více ty v suchu. Pohni tebou krásné kvítí polní, hlas hrdličky, zpěv ptactva, první, sladké fíky, květ a vůně vinic, a pojď; vím sice, čeho se bojíš, před kým se skrýváš, bojíš se nepřátel svého spasení, skrýváš se před nimi; jako holubička před dravci v rozsedlinách skalních, v děrách ohrady se skrývá, rovněž tak i ty před nepřátely svého spasení ve své osamělé viničné chaloupce se skrýváš, ale věř, že tě chaloupka tvá před nimi neochrání; máš-li ochráněna býti, musíš v rozsedlinách skal-

ních, v děrách ohrady jako holubička bydleti, a ty rozsedliny skalní, ty děry ohrady nejsou v chaloupce tvé, nýbrž u mne jsou, v mých rukou a nohou, v mých ranách, v mém boku, v mém srdci jsou; v těch tedy bydli, v těch se skrývej, a ochráněna budeš před svými nepřátely, nechť to ďábel, anebo svět, anebo tělo, anebo cokoliv jiného jest, a protož pravím: *holubičko má v rozsedlinách skalních, v děrách ohrady* — neboj se, ale vyjdi ze své chaloupky, a pojď sem ke mně — *ukaž mi tvář svou; zavzni hlas tvůj v uších mých: nebo hlas tvůj jest sladký, a tvář tvá spanilá.* A ona jde, ukazuje tvář svou ženichu svému, a hlas její zavznívá v uších jeho. Chceš-li viděti, jak jde, a ukazuje se ženichu svému? Podívej se na ni.

Noc pominula, den se přiblížil, ráno nastalo, a ženich, Ježíš Kristus ve velebné Svátosti oltářní volá k sobě nevěstu svou, řka: Vstaniž, přítelkyně má, krásná má, a pojď ke mně, holubičko má, ukaž mi tvář svou, zavzni hlas tvůj v uších mých. A kdo jen může, vstává a vychází z domu, a spěchá do chrámu, a padá na kolena, a bije se v prsy a modlí se anebo zpívá pobožnou píseň, to jest, nevěsta ukazuje tvář svou ženichu svému, a hlas její zaznívá v uších jeho; a co tomu říká ženich? praví: hlas tvůj jest sladký, a tvář tvá spanilá. Obzvláště v neděli a v zasvěcený svátek hrne se množství věřících do chrámu a naplňuje ho. A tu klečí před nejsvětější Svátostí oltářní, modle se aneb zpívaje pobožně jako jeden muž, to jest, nevěsta ukazuje tvář svou ženichu svému a hlas její zavznívá v uších jeho; a on praví: hlas tvůj jest sladký, a tvář tvá spanilá.

Kající obstupují zpovědnici, a jeden po druhém vyznává se zpovědníku skroušeně z hříchů svých, a dostává od něho rozhřešení; a to jest zase: nevěsta ukazuje tvář svou ženichu svému, a hlas její zaznívá v uších jeho; a on zase dí: hlas tvůj jest sladký, a tvář tvá spanilá. Po svaté zpovědi přistupují k svatému přijímání, a přijímají tělo Páně s vroucí láskou a s hlubokou pobožností a uctivostí, a v srdcích svých se mu klanějí, a s duší i s tělem jemu se obětují, a za milostivé navštívení jeho děkují, a to jest opět: nevěsta ukazuje tvář svou ženichu svému, a hlas její zaznívá v uších jeho; a on opět dí: hlas tvůj jest sladký a tvář tvá spanilá. — Ó duše — nevěsto křesťanská! ukazuj často tvář svou ženichu svému, a zavznívej často hlas tvůj

v uších jeho; pamětliva buď vyřčení jeho: hlas tvůj jest sladký a tvář tvá spanilá!

Obsah.

Nevěsta (církev svatá, duše křesťanská) vidí ženicha svého, Ježíše Krista, jak k ní po horách pospíchá a k chaloupce její na vinici přichází, a skrze okno mřížkované na ni pohlédá, a slyší ho, an k ní praví: Vstaň rychle, přítelkyně má, krásná má, a pojď ke mně; nebo zima pominula, jaro nastalo, kvítí se ukazuje, vinice se ořezávají, hrdlička se ozývá, první fíky zrají, vinice jsou plny květu a vůně. Vstaň a pojď, holubičko má v rozsedlinách skalních, ukaž mi tvář svou, zavzni hlas tvůj v uších mých; nebo hlas tvůj jest sladký a tvář tvá spanilá. A ona jde.

Na den Nanebevzetí blahoslavené Panny Marie.

Řeč z Ekklesiastika 24, 11—20.

Ve všem hledala jsem odpočinutí; i budu v dědictví Páně přebývati. Tehdy přikázal, a řekl mi Stvořitel všech věcí: a kterýž stvořil mne, odpočinul v stánku mém. A řekl mi: V Jakubu přebývej, a v Israeli měj dědictví, a ve vyvolených mých pusť kořeny. Od počátku a před věky stvořena jsem, a až do budoucího věku býti nepřestanu, a v příbytku svatém před ním posluhovala jsem. A tak na Sionu utvrzena jsem, a v městě posvěceném též odpočinula jsem, a v Jerusalémě jest moc má. A v lidu uctěném vkořenila jsem se, a v částce dědictví Boha mého, a v shromáždění svatých zdržování mé. Jako cedr na Libanu vyvýšena jsem a jako cypřiš na hoře Sionu; jako palma v Kádes jsem vyvýšena, a jako štěp růžový v Jerichu: jako oliva spanilá na polích, a jako javor vyvýšena jsem u vody na ulicích; jako skořice a balsam vonný vůni jsem vydala: jako myrrha výborná vydala jsem vůni líbeznou.

Výklad.

Ve všem — ve všem lidu, ve všelikém národu, dí Moudrost (Slovo, Syn Boží) — *hledala jsem odpočinutí* — přebývání; nebo všeliký národ byl můj, já ho stvořila, zachovávala, řídila, k odpočívání, přebývání v něm úplné právo měla, ale nikde, u žádného národa odpočinutí, přebývání jsem nenalezla, nikde jsem nebyla přijata, všude jsem byla odbyta a to pro samé bludy, hříchy, nepravosti. Co jsem tedy měla činiti? *i budu*, řekla jsem, *v dědictví Páně přebývati* — a jenom v dědictví Páně, to jest, v tom národu, kterýž Pán Bůh pro zásluhy praotců jeho Abrahama, Isáka, Jakoba atd. za své dědictví, za svůj přední, zvláštní, nad jiné milý národ sobě vyvolil. A to bylo právě dobře, to se Pánu Bohu líbilo, to Pán Bůh chtěl.

Tehdy přikázal a řekl mi Stvořitel všech věcí — a všech národů, kterýž jakožto Stvořitel nejvyšší, nejsvrchovanější moc nade všemi věcmi a nade všemi národy má, a kterýž sobě za dědictví vyvoliti může národ, kterýkoliv chce, — — *a kterýž* — od věčnosti — *stvořil* — zplodil — *mne, odpočinul* — a věčně odpočívá a odpočívati, přebývati bude — *v stánku mém* — ve mně jako v stánku svém, a protož mi i říci, přikázati může, cožkoli chce. *A řekl* — přikázal — *mi*: *V Jakobu* — v Jakobově národu, potomstvu, v tom potomstvu, kteréž od praotce Jakoba, syna Isákova pochází — *přebývej, a v Israeli měj dědictví* — jako já v něm dědictví mám; v Israeli jest tolik, co v israelském národě, a v israelském národě jest tolik, co v Jakobu neboli v Jakobově národu, potomstvu: nebo jméno Israel (bojovník Boží) obdržel Jakob na památku, že jednou s andělem Božím zápasil, aniž od něho přemožen byl, — *a ve vyvolených mých* — to jest opět: v synech, potomcích Jakobových neboli Israelových, jež Bůh sobě za dědictví vyvolil, — *pusť kořeny* — v těch se upevni podobně stromu, kterýž v zemi pouští kořeny, a v ní jimi upevňuje se. A kterak vyplnila Moudrost tento příkaz Boží? kterak pustila kořeny ve vyvolených jeho? posluhováním v stánku Božím.

Aby se ale někdo, když o posluhování jejím v stánku Božím slyší, nemýlil, a nemyslil, že ona není od věčnosti, že není s Bohem souvěčná, že není pravý s Bohem Otcem jeden Bůh, nadesílá opak toho, řkouc: *Od počátku a před*

věky — od věčnosti — *stvořena* — zplozena — *jsem a až do budouciho věku* — až na věky — *býti nepřestanu, a* — ačkoliv od věčnosti až do věčnosti, ačkoliv s Bohem souvěčná jsem, nicméně — *v příbytku* — stánku — *svatém před ním* — před Bohem — *posluhovala jsem.* Vlastně posluhovali kněží, ale poněvadž posluhovali, ne jak sami chtěli, nýbrž jak Moudrost chtěla, poněvadž posluhovali podle řádu posluhování, kterýž ona sama ustanovila, poněvadž ve jménu jejím, na místě jejím posluhovali, bylo to posluhování jejich posluhováním jejím. Ona, nemajíc ještě těla, údů, očí, uší, úst, rukou, nohou, vypůjčila si je takřka od kněží, a užívala jich při svém v stánku svatém před Bohem posluhování jako svých vlastních, a protož si také kněžské posluhování přivlastnila, řkouc: v příbytku svatém před ním posluhovala jsem. Jaká to tedy hodnost, důstojnost, sláva, zásluha v posluhování kněžském již za starého Zákona! A jaká teprv hodnost, důstojnost, sláva, zásluha v posluhování kněžském za nového Zákona! Když ono posluhování Moudrost sobě přivlastnila, čím více sobě toto posluhování přivlastňuje; když o onom řekla, že v příbytku svatém před ním posluhovala, čím více o tomto praví, že v příbytku svatém před ním posluhuje a posluhovati bude až do skonání světa. Nebo jako starý Zákon nic jiného nebyl nežli předchozí stín Zákona nového, rovněž tak i ono posluhování nebylo nic jiného, nežli předchozí stín posluhování tohoto. Jaká tedy hodnost, důstojnost, sláva, zásluha v posluhování tomto!

A tak — na takovýto způsob, takovýmto posluhováním — *na Sionu utvrzena jsem*, — praví na Sionu, protože příbytek, stánek svatý, v němžto před Bohem posluhovala, na hoře Sionu byl, — *a v městě posvěceném též odpočinula jsem*, — praví v městě, protože Sion se svatým stánkem v městě byl, a praví v městě posvěceném, protože stánkem svatým, a každodenním v něm posluhováním — vykonáváním služeb Božích, přinášením obětí, slavením slavností, modlením, prozpěvováním, vykládáním a poslouchánim slova Božího netoliko hora Sion, alebrž i celé město posvěceno bylo, protože ze stánku svatého do celého města posvěcení bez přestání vycházelo, a to město posvěcené byl Jerusalém, hlavní město židovské, jakož dále dí, — *a v Jerusalémě jest moc má* — očisťující, osvěžující, posvěcující, a když v Jerusalémě, zajisté, že i v celé zemi, v celém národu, nebo z Jerusaléma vnikala do celé zemi, do celého národu. *A v lidu uctěném* —

protože vyvoleném, posvěceném — *vkořenila jsem se, a v částce dědictví Boha mého*, — v částce, čili v lidu, jejž Bůh můj za dědictví sobě vyvolil, — *a v shromáždění svatých zdržování mé*. Tímto trojím výrazem: v lidu uctěném, v částce dědictví Boha mého a v shromáždění svatých jedno a též vyjadřuje.

Jako cedr — nejvyšší strom — *na Libanu* — nejvyšších horách — *vyvýšena jsem a jako cypříš* — též vysoký strom — *na hoře Sionu*; *jako palma* — štíhlá, vysoká, líbezného ovoce — *v Kádes jsem vyvýšena, a jako štěp růžový* — rozvitý, krásný, libovonný — *v městě Jerichu*: *jako oliva spanilá* — sličná, plodná — *na polích, a jako javor* — rozsáhlý, stinný — *vyvýšena jsem u vody na ulicích*, — aby tam v stínu sedící před vedrem chránil. Nechť to tedy, co chce: cedr, cypříš, palma, štěp růžový, oliva, javor anebo něco jiného: a nechť to, jaké chce: sebe vyšší, trvanlivější, plodnější, krásnější, rozsáhlejší, stinnější, ochrannější; a nechť to, kde chce: na Libanu, na Sionu, v Kádes, v Jerichu, na polích, na ulicích anebo kdekoliv, tomu všemu Moudrost vznešeností, trvanlivostí, plodností, líbezností, spanilostí, dobrotou, krásou svou se vyrovná, ba to všecko v těchto a podobných dokonalostech daleko, nepřirovnatelně převyšuje. A ještě více: *jako skořice a balsam vonný vůni jsem vydala*: *jako myrrha výborná* — ne jakákoliv, ale výborná, nejlepší, nejvonnější — *vydala jsem vůni líbeznou* — velmi, nad míru líbeznou, nejlíbeznější, vůni totiž dobrých skutků, modlitby, postu, almužny a těm podobných, a vůni pravých, Bohu libých ctností: víry, naděje, lásky, čistoty, pokory, trpělivosti, mírnosti, tichosti, zdrželivosti, útrpnosti, milosrdnosti a jiných ctností. Jakož tedy Moudrost svými vlastnostmi, dokonalostmi, vznešeností, trvanlivostí, plodností, líbezností, krásou, spanilostí všeliké stromoví převyšuje, rovněž tak i líbeznou vůní dobrých skutků a pravých ctností převyšuje všeliké voňavé plodiny, jmenovitě vonnou skořici, vonný balsam, výbornou myrrhu.

Co tu Moudrost o sobě pověděla, to pověděla, předpověděla o Synu Božím, Ježíši Kristu, vtělené to Moudrosti, a spolu také o blahoslavené Panně Marii, stolici to moudrosti.

Když se Syn Boží vtělil a narodil, když v dědictví Páně, v národě židovském přebýval, hledal v něm odpočinutí, chodil od místa k místu, učil, činil zázraky, prokazoval dobrodiní, uděloval milostí, ale, čeho hledal, nenalezl, místo

odpočinutí nalezl pohanění, muky a smrt. Židé se na Pána Ježíše horšili, že ho takového neshledali, jakého sobě představovali a přáli, totiž světského, mocného, slavného krále, a proto jej potupili, zavrhli, ukřižovali. Byli-li tedy potom ještě Jakobem, Israelem, potomstvem Jakobovým, Israelovým? podle těla byli, ale ne podle ducha, ne podle víry, spravedlnosti; nebo Jakob, Israel věřil, oni nevěřili, Jakob byl spravedlivý, oni nespravedliví, vrahové Spravedlivého, Pána Ježíše. A kdo byl potom pravým Jakobem, Israelem, když oni jím nebyli? kdož byli pravými vyvolenými Božími, když oni jimi nebyli? apoštolé, učedníci, a vůbec ti, kteříž v Pána Ježíše věřili, a spravedlnosti píleli. A v tomto Jakobu pak Pán Ježíš přebýval, v tomto Israeli měl dědictví, v těchto vyvolených Božích pustil kořeny. A příbytek svatý nebyl více chrám židovský, nýbrž byly chrámy křesťanské, v nichžto se Bohu Otci k největší cti a chvále jeho, na poděkování za všecky dary a milosti jeho, na vyprošení odpuštění hříchů a všelikých milostí od něho pod způsobami chleba a vína každodenně obětoval. A Sion a město posvěcené Jerusalém byla potom církev svatá, katolická, kterouž na skále, to jest, na Petrovi vzdělal. Na tomto Sionu byl utvrzen, v tomto městě odpočinul, v tomto Jerusalémě byla moc jeho. A lid uctěný a částka dědictví Boha jeho a shromáždění svatých byl pak lid křesťanský, katolický. V něm se vkořenil, v něm bylo zdržování jeho. A v tomto lidu, v této církvi byl jako cedr na Libanu a jako cypřiš na hoře Sionu vyvýšen, v této církvi byl vyvýšen jako palma v Kádes a jako štěp růžový v Jerichu; v této církvi byl vyvýšen jako oliva spanilá na popolích a jako javor vsazený u vody na ulicích; v této církvi vydával vůni jako skořice a balsam vonný, jako myrrha výborná vydával vůni líbeznou, vůni nejvyšší svatosti a spravedlnosti, a vydává ji podnes, a bude ji vydávati až do skonání světa.

Jako Pán Ježíš, podobně i blahoslavená Panna Maria. V tom Jakobu, co v něm Pán Ježíš, přebývala, v tom Israeli, co v něm Pán Ježíš, měla dědictví, v těch vyvolených, co v nich Pán Ježíš, pustila kořeny; v tom svatém příbytku, co v něm Pán Ježíš, sloužila před Bohem v nejvyšší svatosti a spravedlnosti. A tak na Sionu utvrzena jest, a v městě posvěceném odpočinula, a v Jerusalémě byla moc její, to jest v církvi svaté, katolické; a v lidu uctěném se

vkořenila, a v částce dědictví Boha svého a v shromáždění svatých bylo zdržování její, to jest, v lidu křesťanském, katolickém. A v tomto shromáždění svatých, v této církvi byla již za vezdejšího života svého jako cedr na Libanu vyvýšena a jako cypřiš na hoře Sionu, jako palma v Kádes a jako štěp růžový v Jerichu; jako oliva spanilá na polích a jako javor vsazený u vody na ulicích; v této církvi vydala vůni jako skořice a balsam vonný: jako myrrha výborná vydala vůni líbeznou a vydává ji podnes, a bude ji vydávati až do skonání světa. A když již tak za vezdejšího života svého vyvýšena byla, čím více jest vyvýšena po své smrti, po svém Nanebevzetí. Tím, že na nebe vzata jest, vyvýšena jest jako cedr nebeský na nebeském Libanu, a jako cypřiš nebeský na nebeské hoře Sionu; vyvýšena jest jako palma nebeská v nebeském Kádes a jako nebeský štěp růžový v nebeském Jerichu: vyvýšena jest jako nebeská oliva spanilá na nebeských polích, a jako javor nebeský u nebeské vody na nebeských ulicích; jako skořice nebeská a nebeský balsam vonný, jako nebeská myrrha výborná vydala vůni nebeskou, a bude ji vydávati na věky věkův.

Obsah.

Moudrosť (Slovo, Syn Boží) hledala ve všelikém národu přebývání; nenalezla ho ale kromě v dědictví Páně, v národu Israelském, a řekla, že v něm přebývati bude. Tehdy přikázal ji Bůh Otec, stvořitel všech věcí a zplodítel její, kterýž v ní jako v stánku přebýval, a řekl jí, aby ve vyvoleném potomstvu Jakobově přebývala, dědictví měla a se upevnila. A Moudrost věčná učinila tak, ona posluhovala v stánku svatém před Bohem skrze osoby kněží. A tímto posluhováním na Sionu, a v posvátném městě Jerusalémě utvrzena jest, a po celé svaté zemi vládla, a v lidu uctěném a v dědictví Boha svého upevnila se, a v shromáždění svatých bylo zdržování její; a převýšila dokonalostmi svými, vznešeností, plodností, líbezností, krásou svou všeliké stromoví, kde jaké bylo, a libou vůní svých ctností všecky voňavé plodiny.

Na den svatých Andělů strážných.

Řeč z II. knihy Mojžíšovy 23, 20—23.

Toto praví Hospodin: Aj já pošlu anděla svého, kterýž by šel před tebou, a ostříhal tebe na cestě, a uvedl tě na místo, kteréž jsem připravil tobě. Setřiž ho a poslouchej hlasu jeho, aniž se domnívej, žeby směl potupen býti: nebo neodpustí, když prohřešíš, a jestiť jméno mé v něm. Pakli uposlechneš hlasu jeho, a učiníš všecko, což mluvím, nepřítelem budu nepřátel tvých a sužovati budu sužující tebe. I půjde před tebou anděl můj.

Výklad.

Aj — řekl Bůh skrze Mojžíše lidu israelskému — slyš, pamatuj, co ti pravím — *já pošlu anděla svého, kterýž by šel před tebou* — tebe vedl, aby nezbloudil, — *a ostříhal tebe na cestě*, — aby se ti nic zlého nestalo, aby nebyl od nepřátel přepaden, pohuben, od lité zvěře rozsápán, od nemocí zachvácen, atd., — *a uvedl tě na místo, kteréž jsem připravil tobě*, — do zaslíbené země. Jaká to milost, jaká ochrana, jaké dobrodiní Boží. Bohu nebylo dost na tom, že lidu svému Mojžíše za vůdce dal; on mu také slíbil, že mu anděla svého za vůdce, za strážce, za přítele, za rádce dá, anděla tak dobrého, kterýž by s ním šel, anděla tak mocného, kterýž by ho ve všech nebezpečenstvích, přede všemi nepřátely ochránil, anděla tak věrného, kterýž by ho až na místo určené, připravené, do zaslíbené země uvedl. A dále praví Bůh k lidu svému, kterak se má k andělu jeho chovati. —

Šetřiž ho — hleď na něj, važ si ho, drž se ho, následuj ho — *a poslouchej hlasu jeho* — čiň, cožkoli tobě řekne, řekne-li na př.: stůj, zastav se, řekne-li: jdi, pokračuj, řekne-li: bojuj, dej se do boje, řekne-li: Již dost, ustaň, — *aniž se domnívej, že by směl* — od tebe — *potupen býti*; *nebo neodpustí* — tobě, — *když* — proti němu — *prohřešíš* — ale zachová se k tobě tak, jak ty se k němu zachováš, odměří tobě mírou takovou, jakou ty naměříš jemu, od-

vrátíš-li se ty od něho, odvrátí se on od tebe, potupíš-li ty jeho, potupí on tebe, pohrdneš-li ty jím, pohrdne on tebou, opustíš-li ty jej, opustí on tebe, — *a jestiť jméno mé* — moc, bytost, přirozenost má, Božství mé — *v něm*, — já sám jsem v něm, a on jest ve mně, já jsem Otec jeho, a on jest můj Syn. A to tobě proto pravím, abys věděl, že jak se zachováš k němu, zachováš se ke mně, prohřešíš-li proti němu, že prohřešíš proti mně, potupíš-li jeho, že potupíš mne, pohrdneš-li jím, že pohrdneš mnou, a že jak on se k tobě zachová, tak i já se zachovám k tobě, neodpustí-li on tobě, že i já neodpustím tobě, potupí-li on tebe, že i já potupím tebe, zhrdne-li on tebou, že i já tebou zhrdnu. A protož se chraň potupiti jej, prohřešiti proti němu. Podobně i Pán Ježíš, Syn Boží mluvil; řekl na př.: „Já a Otec jedno jsme“ (Jan 10, 30). „Otec ve mně jest a já v Otci“ (Jan 10, 38). „Jako Otec má život sám v sobě, tak dal i Synu, aby měl život sám v sobě“ (Jan 5, 26). „Kterýž mne poslal, ten se mnou jest a neopustil mne samého; neb já, co libého jest jemu, činím vždycky“ (Jan 8, 29). „Kdo nectí Syna, nectí Otce, jenž ho poslal“ (Jan 5, 23). „Kdo pohrdá mnou, pohrdá tím, kdož mne poslal“ (Luk. 10, 16).

Pakli — řekl Bůh dále lidu svému — *uposlechneš hlasu jeho, a učiníš všecko, což mluvím, nepřítelem budu nepřátel tvých, a sužovati budu sužující tebe.* Jak se nepřátelé tvoji míti budou k tobě, tak já se budu míti k nim; pozdvihnou-li se proti tobě, pozdvihnu se proti nim, budou-li sužovati tebe, budu sužovati je, vztáhnou-li ruce, aby zahubili tebe, vztáhnu ruce, abych zahubil je. A tak se prokáži býti přítelem, pomocníkem, zachovatelem tvým. *I půjde* — jistotně půjde — *před tebou* — a ostříhá tebe na cestě a uvede tě na místo tobě připravené dobrý — *anděl můj.*

S námi to podobně jako s lidem israelským. Lid ten táhl do zaslíbené země, my se béřeme do nebe; lid ten měl nepřátely své, my jich máme také; on potřeboval ochrany Boží před nimi, my ji potřebujeme také; Bůh poslal lidu svému anděla svého k ostříhání ho na cestě, každému z nás poslal ho také, a protož i k každému z nás jako k lidu israelskému praví: Aj považ, vezmi k srdci! Sotva že jsi se narodil, já jsem poslal anděla svého, kterýž by šel před tebou, a ostříhal tebe na cestě, a uvedl tě na místo, jež jsem tobě připravil, totiž do nebe. Šetřiž ho, měj ho na

očích, drž se ho a poslouchej hlasu — vnukání, napomínání, výstrah jeho, aniž se domnívej, že by směl od tebe zarmoucen, rozhněván, potupen, opuštěn býti; nebo neodpustí tobě, když prohřešíš proti němu, ale jak ty se k němu míti budeš, tak on se bude míti k tobě: zarmoutíš-li ho, zarmoutí tebe, potupíš-li ho, potupí tebe, opustíš-li ho, opustí tebe, a není sice jméno mé, přirozenost má, Božství mé v něm, ale Duch můj, vůle má, rozkaz můj je v něm, on zastává mé místo u tebe; a protož budu to, co jemu učiníš, považovati tak, jako bys to mně učinil; zarmoutíš-li jej, zarmoutíš mne, potupíš-li jej, potupíš mne, opustíš-li jej, opustíš mne; a cokoli on tobě učiní, i já tobě učiním, když on tobě neodpustí, i já tobě neodpustím, když on tebe potupí, i já tebe potupím, když on tě opustí, i já tě opustím. A protož se chraň, zarmoutiti, potupiti, opustiti jej! Pakli uposlechneš hlasu jeho, a učiníš všecko, což mluvím, nepřítelem budu nepřátel tvých a sužovati budu sužující tebe. Nepřátelé tvoji jsou tělo, svět a ďábel. Ďábel nejen sám tě nenávidí a na všech cestách úklady ti strojí, ale i tělo — hříšnou žádostivost jeho, i svět — bezbožnost lidskou popouzi, podpichuje proti tobě. Ale uposlechneš-li hlasu anděla svého a učiníš-li všecko, což pravím: neboj se, ani ďábel, ani svět, ani tělo nezvítězí nad tebou, ale já zvítězím nad nimi, a a dám zvítěziti tobě. I půjde — věř to pevně — půjde před tebou, a ostříhá tebe na cestě, a uvede tě na místo připravené — do vlasti nebeské, do radosti věčné dobrý anděl můj.

Obsah.

Bůh řekl skrze Mojžíše lidu israelskému: Já pošlu anděla svého, kterýž by šel před tebou, a ostříhal tebe na cestě a uvedl tě do zaslíbené země. Poslouchej hlasu jeho a nepotupuj ho; nebo potupíš-li ho, neodpustí tobě, aniž já tobě odpustím, protože Božství mé v něm jest, protože Syn můj milý jest. Pakli uposlechneš jeho a učiníš všecko, což pravím, budu přítelem tvým a nepřítelem nepřátel tvých, a naložím s nimi tak, jak oni s tebou naloží. I půjde zajisté před tebou a ostříhá tebe na cestě a uvede tě do zaslíbené země anděl můj.

Na den Narození blahoslavené Panny Marie.

jako na den nepoškvrněného Početí.

Na den Jména blahoslavené Panny Marie.

Řeč z Ekklesiastika 24, 23—31.

Jako vinný kmen vypučila jsem libou vůni, a květ můj přináší ovoce: čest a poctivost. Já jsem matka krásného milování, a bázně, a poznání, a svaté naděje. Ve mně jest všeliká milost (k dosažení) blaženosti a pravdy; ve mně všeliká naděje života i ctnosti. Přistuptež ke mně všickni, kteříž mne žádostivi jste, a ovocem mým nasyťte se: nebo duch můj jest nad med sladší, a dědictví mé nad med a plást strdi: památka má na věky věkův. Kdož mne jedí, ještě lačněti budou: a kdož mne pijí, ještě žízniti budou. Kdo poslouchá mne, nebude zahanben; a kteříž pracují se mnou, nebudou hřešiti. Kteříž vysvětlují mne, život věčný míti budou.

Výklad.

Já — dí Moudrost (Slovo, Syn Boží) — *jako vinný kmen vypučila* — vydala — *jsem libou vůni,* — vůni všelikých Bohu milých ctností, — *a květ můj* — neopadá, nehyne, ale dospívá, dozrává a — *přináší ovoce: čest a poctivost* — čili ovoce čestné a poctivé, drahé a vzácné, líbezné a krásné, jak v očích Božích, tak i v očích lidských, ovoce, na něž se lidé, alespoň moudří, dobří, spravedliví, ani vynadívati, jemuž se ani vynadiviti, jehož se ani vynachváliti ani nasytiti nemohou. Tak také Pán Ježíš, vtělená to Moudrost, apoštolům svým řekl: „Já jsem vinný kmen, a vy ratolesti: kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese ovoce mnohé“ (Jan 15, 5).

To platí v největší míře o nejblahoslavenější Panně Marii, že zůstávala v Moudrosti a Moudrost v ní, že byla s ní co nejúžeji spojena a jí na nejvýš oživena, protož také nejlibější vůni vydávala, nejkrásněji kvetla, a nejčestnější,

nejpoctivější ovoce přinášela. Jaká to byla na př. vůně, jaký květ, jaké ovoce, když, sotva že do domu Zachariášova vkročila a Alžbětu pozdravila, hned nemluvňátko v životě sv. Alžběty zplesalo, a svatá Alžběta, Duchem svatým naplněna jsouc, hlasem velikým zvolala: „Požehnaná ty mezi ženami, a požehnaný plod života tvého! A odkud mi to, aby přišla matka Pána mého ke mně?“ (Luk. 1, 41—43). Ó blaze každému, kdo v Moudrosti jako ratolest na vinném kmenu zůstává; nebo takový zajisté vypučí libou vůni všelikých ctností, krásně pokvete, a květ jeho čestné a poctivé, skvostné a krásné ovoce přinese.

A nyní již jmenuje Moudrost to čestné a poctivé ovoce, kteréž přináší, neboť pravi: *Já jsem matka krásného milování*, — ne jakéhokoliv, ne ošklivého, špinavého, šeredného, ohavného, nýbrž krásného, nad míru krásného, čistého, nevinného, ctnostného, počestného milování, milování Boha a bližního, milování Boha z celého srdce, ze vší duše, mysli, síly, a milování bližního jako sebe samého, milování Boha pro něho samého a bližního pro Boha, z lásky k Bohu, milování takového, jakým Bůh sám sebe i nás miluje, — *a* — jsem matka — *bázně* — Boží, bázně, kteráž se bojí Boha rozhněvat, bázně, kteráž se bojí sebe menšího hříchu se dopustit, bázně, kteráž, když stojí, hledí, aby nepadla, bázně, kteráž bdí a modlí se, aby v pokušení nevešla, bázně, kteráž zapuzuje hřích, bázně, kteráž očekává milosrdenství Božího, bázně, kteráž důvěřuje Bohu a doufá v něho, bázně, kteráž miluje Boha, a vyhledává to, co milo a líbezno jest jemu, bázně, kteráž připravuje srdce a před obličejem Božím posvěcuje duše, bázně, kteráž ostříhá přikázání Božích a trpělivost má až do vzezření jeho a praví: „Nebudeme-li pokání činiti, upadneme v ruce Páně,“ bázně, kteráž jest počátek a plnost, kořen a koruna moudrosti, bázně, kteráž jest sláva a chlouba a veselí a koruna radostná, bázně, kteráž obveseluje srdce a dává veselí a radost a dlouhost dnů, (Sirach 1 a 2) — *a* — jsem matka — *poznání* — pravého, spasitelného, poznání Boha Otce i Syna i Ducha svatého, poznání moudrosti, moci, dobroty, lásky, svatosti, spravedlnosti jeho, poznání pravdy, vůle, přikázání, ustanovení jeho, poznání všeho toho, co skrze Ježíše Krista zjeviti ráčil, co apoštolové kázali, co církev svatá, katolická k věření předkládá, a jsouc matka poznání, věření, jsem také matka vyznávání víry před lidmi,

prokazování víry skutky dobrými, jsem matka živobytí, obcování podle pravidla víry, — *a* — jsem matka — *svaté naděje* — naděje beze vší nedůvěry a pochybnosti, naděje beze všeho opovážlivého spoléhání na Boha a jeho milosrdenství, naděje, kteráž ne na bludu a pověře, nýbrž na neomylné, svaté pravdě Boží se zakládá, naděje, kteráž ne na vlastní spravedlnost a zásluhu, nýbrž na zásluhy Ježíše Krista a blahoslavené Panny Marie, na přímluvy Svatých a Světic Božích, na prosby církve svaté se spoléhá, naděje, kteráž nelenoší, ale pracuje, naděje, kteráž Boha nepokouší, ale miluje, naděje, kteráž neklame, ale vyplňuje se, naděje, kteráž nezahanbuje, ale oslavuje, naděje smilování Božího, odpuštění hříchů, prominutí trestů, naděje polepšení života, prospívání a setrvání v dobrém až do konce, naděje šťastné hodiny smrti a věčného blahoslavenství. Toho všeho matkou jsem, toto všecko plodím v srdcích těch, kdož ve mně zůstávají jako ratolesti na vinném kmenu.

Toto všecko v největší míře zplodila Moudrost v srdci nejblahoslavenější Panny Marie: zplodila v srdci jejím krásné milování, daleko krásnější nad milování všech sebe lepších lidí, všech i nejvyšších a Bohu nejbližších andělů, v kráse nejpodobnější milování Božímu; zplodila v srdci jejím bázeň Boží, kteráž zapudila všeliký i sebe menší hřích od ní tak daleko, jak daleko jest východ od západu a ještě dále, kteráž ji dle duše i těla zcela čistou, neposkvrněnou zachovala od počátku života jejího až do její smrti; zplodila v ní poznání všeho bludu prosté, pravdy, jasnosti Boží plné, zplodila v ní víru, kteráž se stala základem víry apoštolů, učedníků a všech věřících, slovem, veškeré církve; zplodila v ní svatou naději, naději, kteráž svatostí, pevnotou, trvanlivostí naději a důvěře veškeré církve a všech údů jejích netoliko se vyrovnává, alebrž ji i převyšuje; ba učinila ji tím, čím sama jest, matkou krásného milování, a bázně Boží, a poznání, a víry, a svaté naděje, tak že i ona toto všecko plodí v srdcích těch, kteříž se k ní důvěrně utíkají, od ní se pilně učí, jí pevně se přidržují. A to není ještě všecko ovoce, co přináší.

Ve mně — dí dále — *jest všeliká milost* — ne něco, ne mnoho milosti, nýbrž všeliká milost k dosažení — *blaženosti a pravdy* — k dosažení pravdy Boží a skrze pravdu Boží pravé, věčné blaženosti jestiť milosti, posily, pomoci

nevyhnutelně zapotřebí; tato milost, posila, pomoc není v člověku, nýbrž ve mně, jenom ve mně; beze mne, mimo mne není pražádné milosti; kdo chce tedy milost míti, ten ji musí u mne, ve mně hledati, a teprv, když ji ve mně nalezne, když ze mne v něho přejde, pak ji má, a může pomocí její pravdy a skrze pravdu blaženosti dosáhnouti; jakož všeliká síla k vydávání vůně, květu a ovoce není ve vinné ratolesti, nýbrž ve vinném kmenu; nebo není-li v kmenu, nemůže ratolest ničeho, rovněž tak i všeliká milost k dosažení pravdy a skrze pravdu blaženosti není v člověku, nýbrž ve mně, jakož také Pán Ježíš řekl: „Beze mne nemůžete ničehož učiniti“ (Jan 15, 5). A jelikož ve mně všeliká milost jest, jest ve mně také všeliká naděje, nebo naděje na milosti se zakládá, na ní závisí: *ve mně všeliká naděje života i ctnosti* — všeliká naděje k dosažení ctnosti a skrze ctnost života věčného; nebo ctnost vede do života věčného; ve mně jest všeliká, beze mne, mimo mne, v člověku není žádné: kdo naději života a ctnosti hledá v sobě, hledá ji nadarmo, místo naděje klam a mam v sobě nalézá; jakož od pouhé ratolesti nelze vůně, květu, ovoce se nadíti nýbrž od vinného kmene, rovněž tak i od člověka nelze života a ctnosti se nadíti, nýbrž toliko ode mne jest všeliká naděje života i ctnosti.

Jakož se to má s Moudrostí, rovněž tak i s nejblahoslavenější Pannou Marií: i v Panně Marii jest všeliká milost k dosažení blaženosti a pravdy a všeliká naděje života i ctnosti, s tím však rozdílem, že ani ta milost, ani ta naděje není v ní z ní samé, nýbrž z Moudrosti, že ani té milosti, ani té naděje nedala sama sobě, nýbrž že jednu i druhou a sice všecku od Moudrosti dostala. A poněvadž v ní všeliká milost jest, nazval ji anděl Páně „milosti plnou“, a poněvadž v ní všeliká naděje jest, nazývá ji církev svatá a my s ní „nadějí naší.“

Ovoce Moudrosti jest tedy toto: krásné milování, bázeň Boží, pravé poznání, svatá naděje, všeliká milost k dosažení blaženosti a pravdy, všeliká naděje života i ctnosti. A kdokoliv tohoto ovoce okusiti sobě žádá, ten musí k Moudrosti přistoupiti. A protož volá Moudrost hlasem velikým, aby ji všickni slyšeli: *Přistuptež ke mně všickni, kteříž mne žádostivi jste, a ovocem mým nasyťte se.* Podobně i Pán Ježíš, vtělená Moudrost, řekl: „Pojďte ke mně všickni, kteříž pracujete a obtíženi jste, a já Vás občerstvím“ (Mat 11, 28). Nedí

Moudrost: kteříž ovoce mého žádostivi jste, nýbrž: kteříž mne žádostivi jste; a nedí: a mnou nasyťte se, nýbrž: a ovocem mým nasyťte se jakoby žádostivým býti jí bylo tolik, co žádostivým býti ovoce jejího, a jakoby nasytiti se ovocem jejím bylo tolik, co nasytiti se jí, a jest to skutečně tolik: kdo žadostiv jest moudrosti, jest žádostiv ovoce jejího, a kdo se nasytí ovocem jejím, nasytí se moudrostí. A k tomu tu laskavě zve, vybízí a ne bez příčiny: *nebo* — dí — *duch můj jest nad med sladší, a dědictví mé nad med a plást strdi* — plást strdi jest plást medu prostřední, kde nejméně voštin a nejvíce tekutého, čistého medu jest, tedy dědictví mé jest nad med, a sice ne nad jakýkoliv med, nýbrž nad nejčistější, nejsladší, nejlepší. Tu bychom zase očekávali, že řekne: nebo ovoce mé jest nad med sladší, anebo: já jsem nad med sladší a sice nad med nejsladší, ale místo toho praví: duch můj, a pak: dědictví mé, z čehož viděti, že duch a dědictví moudrosti jest tolik co ovoce moudrosti, i co moudrost sama, a nasytiti se ovocem moudrosti že jest tolik, co nasytiti se duchem jejím, Duchem svatým, a dědictvím jejím, a naopak nasytiti se duchem jejím a dědictvím jejím že jest tolik, co nasytiti se ovocem jejím, čili moudrostí samou, a že moudrost tak sladká a ovoce její tak sladké jest jako duch a dědictví její a naopak. Duch můj, dí, a dědictví mé jest nad med sladší a sice nad med nejsladší, tak že, kdo jednou sladkosti jeho okusil, nikdy více na něj, a tudíž i na mne nezapomene, ale že mne v dobré památce své zachová na vždycky: *památka má* — rozumí se u těch, kteříž okusili sladkosti mé, nezhyne, ale potrvá — *na věky věkův* — a kterakžby nepotrvala, když se mne nikdy nasytiti nemohou, když, čím více se mne nasycují, tím více se mne nasytiti žádají?

Tak tomu zajisté jest. *Kdož mne jedí, ještě lačněti budou: kdož mne pijí, ještě žízniti budou.* Nemysliž ale nikdo, že tento hlad, tato žízeň, traplivé, mučivé jsou; nejsou traplivé, mučivé, nýbrž nad míru sladké, utěšené, blaživé, tak sladké, utěšené, blaživé jako to jedení a pití, ne-li ještě sladší, utěšenější, blaživější. To se sice zdá odporovati slovům Páně: „Kdo se napije z vody, kterouž já dám jemu, nebude žízniti na věky“ (Jan 4, 13). „Já‘ jsem chléb života; kdo přichází ke mně, nebude lačněti, a kdo věří ve mne, nebude žízniti nikdy“ (Jan 6, 35;) ale neodporuje jim, nebo nebude

lačněti, nebude žízniti znamená tolik, co: nebude lačněti a žízniti po ničem, kromě po tom chlebě a po té vodě, kteréž já mu dám. Ten chléb a ta voda uspokojí, oblaží ho tak, že po ničem jiném toužiti nebude, než po tomto chlebě a po této vodě. A tak také tomuto místu: Kdož mne jedí, ještě lačněti budou atd. rozuměti jest; totiž: ještě budou lačněti po mně, po jiném ne; a ještě budou žízniti po mně, po jiném nikoliv. Tedy stejně tam i tu: budou lačněti a žízniti, a nebudou lačněti a žízniti po ničem jiném kromě moudrosti; budou lačněti a žízniti po Pánu Ježíši, nebudou lačněti a žízniti po ničem jiném kromě Pána Ježíše.

Ale co jest moudrost jísti a píti? to jest předně: moudrosti poslouchati, za druhé: s moudrostí pracovati, a za třetí: moudrost vysvětlovati. A jedno i druhé i třetí jest zisk nesmírný. *Kdo poslouchá mne, nebude* — ode mne — *zahanben* — pokárán, potrestán, zavržen. Ovšem, kterak by mohl býti zahanben? to by bylo nespravedlivé, a nespravedliva moudrost není, sic by nebyla moudrostí. Moudrost jest spravedlivá, a jak jistě spravedlivá jest, tak jistě nebude od ní zahanben ten, kdo jí poslouchá, ale naopak, bude od ní poctěn, oslaven, odměněn: *a kteříž pracují* — skutky své konají ve spojení — *se mnou* — s pomocí mou, ke cti a chvále mé, — *nebudou hřešiti.* Ovšem že ne, nebo kterak by hřešili? pracujíce, konajíce skutky své se mnou, konají skutky dobré, samé dobré, pořád dobré, vnitř i zevnitř dobré, a konajíce skutky dobré, nekonají skutků zlých ani vnitř ani zevnitř, a nekonajíce skutků zlých ani vnitř, ani zevnitř, nehřeší a nebudou hřešiti. Toliko ti hřeší, kteříž skutky své bez moudrosti konají, nebo konajíce skutky své bez moudrosti, konají je proti moudrosti, jakož Pán Ježíš řekl: „Kdo není se mnou, proti mně jest: kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje“ (Luk. 11, 23). *Kdo vysvětlují mne, život věčný míti budou.* Jak jinak? nebo kdo jiným moudrost slovem i skutkem, učením i příkladem vysvětlují, ti jim do života věčného, k věčné blaženosti pomáhají, a kdo jiným do života věčného pomáhají, ti zajisté zasluhují, aby život věčný měli, a protož ho také míti budou, jak napsal Daniel: „Kteříž spravedlnosti vyučují mnohé“ — a spravedlnosti zajisté vyučují, kteříž vysvětlují moudrost — (stkvíti se budou) „jako hvězdy na věčné věky“ (Dan. 12, 3); a jak Pán Ježíš řekl: „Tehdáž se budou spravedliví“ — a spravedliví za-

jisté jsou, kteříž vysvětlují moudrost — „jako slunce stkvíti v království Otce jejich“ (Mat. 13, 43).

A toto všecko, co tu o Moudrosti Boží řečeno, platí také o moudrosti nejblah. Panny Marie, nebo její moudrost nebyla jiná, než moudrost od Moudrosti Boží jí udělená; i její ovoce bylo ovoce Moudrosti Boží, i její duch a dědictví byl duch a dědictví Moudrosti Boží. A protož i ona může s Moudrostí zvolati: Přistuptež ke mně všickni, kteříž mne žádostivi jste atd.

Obsah.

Já, dí Moudrost, jako vinný kmen vydávám libou vůni, krásný květ, vzácné ovoce; nebo plodím v srdcích lidských krásné milování, bázeň Boží, rozumné poznání, svatou naději; a poskytuji všelikou milost k dosažení pravdy a blaženosti a vzbuzuji všelikou naději ctnosti a života. Přistuptež tedy ke mně všickni, kteříž mne žádostivi jste, a ovocem mým nasyťte se; nebo ovoce mé jest sladké nad med nejsladší, a památka má potrvá na věky. A kdo jedí a pijí mne, lačnější a žíznější po mně, a jelikož mne poslouchají, nebudou zahanbeni, a jelikož své skutky se mnou konají, nehřeší, a jelikož mne jiným vysvětlují, budou míti život věčný.

Na den svatého Václava, mučedníka Páně a dědice Českého.

Řeč z knihy Moudrosti 6, 10 -22.

K vám tedy, králové, jsou tyto mé řeči, abyste se naučili moudrosti, a nevypadli. Nebo kteří ostříhají spravedlivých věcí spravedlivě, ospravedlněni budou a kteří se naučí těm věcem, naleznouť, co by odpověděli. Buďtež tedy žádostivi řečí mých: milujte je, a budete míti umění. Jasnáť jest moudrost, a nikdy nevadne, a snadně spatřína bývá od těch, kteříž ji milují, a nalezena bývá od těch, kteříž ji hledají. Předchází ty, kdož jí jsou žádostivi, aby se jim prvé ukázala. Kdo k ní na úsvitě bdíti bude, nebude (o ni velmi) pracovati; nebo ji nalezne sedící u dveří svých. Protož přemýšleti o ní, jest dokonalý rozum; a kdož bdíti bude pro ni, brzo bezpečen bude. Poněvadž ona obchází hledajíc těch, kdo jsou jí hodni, a na cestách ukazuje se jim ochotně, a při všelikém přemyšlování potkává se s nimi. Nebo počátek její jest opravdová žádost umění. Protož péče o umění jest láska (k ní): a láska (k ní) jest ostříhání jejích přikázání: ostříhání pak přikázání (jejích) jest základ neporušenosti; neporušenost pak působí, aby byl (člověk) nejbližší Bohu. Žádost tedy moudrosti přivádí do království věčného. Protož jestliže sobě zalibujete (panovnické) stolice a berly, králové národů, milujte moudrost, abyste na věky královali.

Výklad.

K vám, králové, jsou tyto mé řeči, abyste se naučili moudrosti a nevypadli. Jestli komu z lidí, zajisté králům moudrosti jest zapotřebí, aby podle vůle Boží, ku prospěchu poddaných svých vládnouti mohli. Protož také k nim moudrý Sirach řeči své obrací, řka: K vám, králové, obráceny jsou tyto řeči mé, abyste se z nich naučili pravé moudrosti, a naučivše se jí nevypadli z spravedlnosti, bázně Boží, naděje

života věčného, a s vámi přemnozí jiní; nebo i dobrý i zlý příklad králů mocně působí v množství jiných, dobrý k napravení, zlý k pokažení jich, jakož psáno jest: „Král nemoudrý na zkázu přivodí lid svůj: ale opatrností mocnářův města obyvatelů nabývají“ (Sirach 10, 3). A pravou moudrost provází spravedlnost, bázeň Boží a naděje života věčného, jakož Moudrost sama o sobě tvrdí: „Se mnou jest bohatství, a sláva, zboží nádherné a spravedlnost“ (Přísl. 8, 18). A opět: „Já jsem matka krásného milování, a bázně, a poznání a svaté naděje“ (Sir. 24, 24).

Nebo, kteří ostříhají spravedlivých věcí spravedlivě, ospravedlněni budou; ovšem, že budou, nebo jak by nebyli, když ostříhají věcí, kteréž jsou spravedlivé, když opatrují věci, kteréž spravedlnost káže, když vykonávají, zastávají, zachovávají věci, kteréž k spravedlnosti vedou, a spravedlivými činí ty, jenžto je vykonávají, zastávají, zachovávají? a kterak by nebyli ospravedlněni, když spravedlivých věcí ostříhají spravedlivě, ne z marných, nehodných, sobeckých ohledů, ne z ziskuchtivosti, ctižádosti, pýchy, přetvářenosti, nýbrž v duchu, citu spravedlnosti, z lásky k spravedlnosti, vzhledem spravedlnosti, aby se vždy více vzmáhala, rozhojňovala, rozšiřovala a panovala na zemi; ti budou zajisté ospravedlněni, spravedlivým ostříháním spravedlivých věcí budou ospravedlněni: *a kteří se naučí těm věcem* — spravedlivým, — *naleznou, co by odpověděli.* — Kdyby se stalo, že by od někoho z nespravedlnosti nařknuti, viněni byli, v takovém případu odvolají se na ty spravedlivé věci, kterýmž se naučili, a dle kterých se řídili, a všeho nařknutí a obvinění se očistí. Ovšem, že jich na soudu Božím nikdo z nespravedlnosti viniti nebude, když se nižádné nedopustili, ale dejme tomu, že by od někoho viněni byli, naleznou, co by odpověděli, čím by se ospravedlnili, a tak nejen žádnému trestu nepropadnou, ale naopak za svou spravedlnost hojnou odplatu, ozdobnou korunu z ruky Boží vezmou (Moud. 5, 16, 17).

Buďtež tedy žádostivi řeči mých; milujte je, — učte se z nich, — *a budete míti umění* — moudrost, jakovéž co králové obzvláště potřebujete. Ne nadarmo pravím: Buďtež žádostivi řečí mých; milujte je; nebo kdybyste řečí mých žádostivi nebyli, jich nemilovali, nebyli byste moudrosti žádostivi, nemilovali byste jí, protože řeči mé moudrost

samou, pravou moudrost obsahují, podávají, poskytují, a kdybyste moudrosti žádostivi nebyli, jí nemilovali, zajisté, že byste jí také nenabyli, nedosáhli, a protož jí neměli. Budete-li ale řečí mých žádostivi, budete-li je milovati, budete také moudrosti v nich obsažené žádostivi, budete ji milovati, a pak zajisté moudrosti dosáhnete a ji míti budete; nebo kdyby jí ani ti nedosáhli, kteříž jí žádostivi jsou a ji milují, kdož by jí pak dosáhl? kdož by ji měl? nižádný. A nemyslete, že by kdo ví jak těžko bylo, moudrost spatřiti, nalézti. Nikoliv. Těžko bylo by ji spatřiti, nalézti, kdyby temná byla jako mnohá barva, anebo kdyby bledá byla jako mnohá tráva, ale taková není, právě na opak.

Jasnáť — jako slunce — *jest moudrost a nikdy nevadne* — nebledne podobně vadnoucímu, blednoucímu kvítí, — *a* — poněvadž jasná jest, a nikdy nevadne, — *snadně spatřína bývá od těch, kteříž ji milují, a nalezena bývá od těch, kteříž ji hledají.*

Dvě vlastnosti má tedy moudrost, pro které snadně spatřína a nalezena bývá, předně tu, že jest jasná, a za druhé tu, že nikdy nevadne, ale vždycky zdravá, čerstvá, krásná zůstává, a dvě vlastnosti vyžaduje od těch, kteříž ji spatřiti a nalézti chtějí, totiž tu, aby ji vroucně milovali, a tu, aby ji pilně hledali. Kteříž ji vroucně milují, od těch bývá snadně spatřína, poznána, a kteříž ji pilně hledají, od těch bývá snadně nalezena. Jenom od těch, kdož jí nemilují a nehledají, nebývá ani spatřína ani nalezena. Tím však není moudrost vinna, ale oni sami; proč jí nemilují? proč jí nehledají? Vždyť ji mohou milovati a hledati, a vždyť ona toho nejvýš hodna jest, aby ji všickni milovali a hledali. Nebo jestliže ona lidi miluje a hledá, čím více mají lidé milovati a hledati ji. A ona je zajisté miluje a hledá, ba ještě více, ona jim sama nadchází a je obchází a předchází, ona se jim téměř vtírá, vnucuje, jakož tu Sirach o ní tvrdí, řka: *Předchází ty, kdož jí jsou žádostivi, aby se jim prvé ukázala.* To rozuměj o moudrosti nestvořené, věčné, o Synu Božím; tato moudrost, jak Sirach tvrdí, nenásleduje těch, kdož jí jsou žádostivi, aby se jí prvé, dříve ukázali, nežli ona jim, ježto by to dost velká milost pro ně byla, nýbrž ona předchází, což zajisté mnohem větší milost jest, předchází ty, kdož jí jsou žádostivi, aby se jim dříve ukázala, nežli oni jí. Ó té dobré, upřímné, laskavé Moudrosti! Ona sobě počíná tak, jakoby jich kdo ví jak potřebovala,

jako by bez nich ani býti nemohla, ježto naopak oni potřebují jí, oni bez ní býti nemohou; a běda těm, kteříž bez ní jsou, kterakž mohou býti moudří, bodří, spravedliví, blažení? — Ó té milostivé, pečlivé moudrosti! Kdož by jí vroucně nemiloval? Kdož by jí pilně nehledal, když ona se dává milujícím tak lehko spatřiti a hledajícím tak snadno nalézti, když nečeká, až ti, kdož jí jsou žádostivi, jí se ukáží, ale sama je předchází, a ukazuje se prvé jim, nežli oni jí Není-li to milost, láska až ku podivu veliká?! A co pak teprv přijde?

Kdo k ní na úsvitě bdíti bude, nebude (o ni velmi) *pracovati* — se namáhati, na ni dlouho čekati, volati: *Nebo ji nalezne sedící* — ne teprv přicházející, anebo stojící, nýbrž již kdo ví jak dlouho sedící a čekající a se hlásící a volající a klepající — *u dveří svých.* Ó to jest krásné, potěšitelné! Kdo k ní na úsvitě bdíti bude, nalezne ji sedící u dveří svých. A proč tak časně, za tmy přicházíš? proč tak časně? co odpovídá na to? proto, že chci býti první u tebe, že chci první k tobě mluviti, dříve nežli ten neb onen k tobě přijde a začne s tebou mluviti, nežli denní hlomoz a roztržitost nastane, kteráž se k rozmluvě naší dobře nehodí. K té jest přítomnosti ducha, sebranosti mysli a zvláštní pozornosti zapotřebí, a protož se k ní nejlépe hodí ticho a pokoj noční.

Ó vítej mi, dobrá, věrná přítelkyně má! Dvéře jsou otevřeny, vejdi do domu mého; já sednu k nohám tvým, a ty mne budeš učiti své moudrosti. Ó to jest nad míru krásné a potěšitelné! Kdo k ní na úsvitě bdíti bude, nalezne ji sedící u dveří svých. A ne snad jen někdy, za čas jednou, ale pokaždé, kolikrátkoli kdo k ní na úsvitě bdíti bude. Ó blaze tomu, kdo k ní hodně často, na každém úsvitě bdí; neboť ji po každé u dveří svých sedící nalezne. A blaze tomu, kdo jí po každé dvéře domu svého otevře, a do něho ji odvede, a pak sedne k nohám jejím a slov jejich poslechne. Ó co ten moudrosti za krátký čas získá! Ale běda tomu, kdo místo, aby k ní bděl, raději spí, a nechá ji nadarmo přicházeti, seděti, čekati, klepati, volati, a teprv se probudí, když již ona odchází anebo jest již pryč. A co ten promešká, zanedbá, to není k vynahražení.

Protož — nemůže nikdo nic lepšího, rozumnějšího, prospěšnějšího činiti jako k ní bdíti, o ní rozjímati, přemýšleti —

přemýšleti o ní, jest dokonalý rozum: a kdož bdíti bude pro ni, brzo bezpečen bude — svým spasením; ona ho zajisté všemu dobrému naučí, ke všemu dobrému navede, ve všem dobrém upevní, utvrdí, zdokonali tak, že ho žádný více v tom nezviklá, od toho neodvrátí, tak, že bude moci s apoštolem Pavlem, jehož táž moudrost všemu dobrému naučila a ve všem dobrém upevnila, zdokonalila, radostně zvolati: „Kdož nás odloučí od lásky Kristovy? zdali soužení? čili úzkost? zda-li hlad? čili nahota? zda-li nebezpečenství? čili protivenství? čili meč? Ale v tom ve všem přemáháme pro toho, kterýž nás zamiloval. Jist jsem zajisté, že ani smrt, ani život, ani andělé, ani knížatstva, ani mocnosti, ani věci přítomné, ani budoucí, ani síla, ani výsost, ani hlubokost, ani jiné stvoření nebude moci nás odloučiti od lásky Boží, kteráž jest v Kristu Ježíši, Pánu našem“ (Řím. 8, 35—39). A není divu. *Poněvadž ona obchází hledajíc těch, kdo jsou jí hodni*, — kdo po ní touží, ji milují, ji hledají, — *a na cestách ukazuje se jim ochotně* — přívětivě, vesele, prvé nežli se oni ukazují jí, — *a při všelikém* — jejich o ní a o jejích přikázáních, rozkazech — *přemyšlování potkává se s nimi*, — pomáhá jim, svítí jim, aby přemýšleli dobře, řídí, spravuje přemyšlování jejich, aby bylo pravé, nebylo bludné; nebo velmi mnoho na tom záleží, aby přemyšlování, žádání, pečování jejich bylo pravé, moudré, aby bylo moudrostí, alespoň počátkem moudrosti, aby směřovalo, vedlo do věčného království.

Nebo počátek její (moudrosti) *jest opravdová žádost umění* — moudrosti, opravdová péče o umění, o moudrost, nebo kdo opravdové umění, moudrosti žádá, po ní dychtí, o ni pečuje, ten zajisté již moudrým býti počíná, jakož na jiném místě psáno jest: „Přemyšluj (a kdo moudrosti opravdové žádá, ten zajisté o ní a o přikázáních jejích přemýšlí) vždy o přikázáních Božích, a v rozkazech jeho nejvíce pilným buď; a on dá tobě srdce (učelivé) a moudrost žádoucí dána bude tobě“ (Sirach 6, 37). *Péče pak o umění* — o moudrost — *jest láska* — k umění, k moudrosti; nebo oč kdo opravdově pečuje, to zajisté také miluje; kdo u př. o děti opravdově pečuje, ten děti miluje, kdo o chudé pečuje, ten chudé miluje, kdo o umění, o moudrost pečuje, ten umění, moudrost miluje: *a láska* — k moudrosti — *jest ostříhání jejích přikázání*, — jakž praví Pán Ježíš: „Kdo má přikázání

moje a zachovává je, tenť jest, kterýž mne miluje". A opět: „Miluje-li kdo mne, řeč mou zachovávati bude" (Jan 14, 21. 23): *ostříhání pak přikázání* (moudrosti) *jest základ neporušenosti* — duše i těla, základ neporušeného, věčného, blaženého života, jakož Pán Ježíš jednomu, kterýž se ho tázal: „Mistře dobrý, co budu dobrého činiti, abych měl život věčný"? odpověděl: „Chceš-li vjíti do života, ostříhej přikázání" (Mat. 19, 16. 17): *neporušenost pak působí, aby byl* (člověk) *nejbližší* — nejpodobnější — *Bohu;* a nejbližší, nejpodobnější Bohu bude v životě, království věčném jakož psáno jest: „Víme, že když okáže se (život věčný, království věčné), podobni jemu budeme; nebo viděti jej budeme tak, jakož jest" (1. Jan 3, 2), totiž tváří v tvář.

Toto všecko: žádost moudrosti, láska k ní, ostříhání přikázání jejích, základ neporušenosti jsou články jednoho zlatého řetěze: jeden článek souvisí s druhým, jeden vychází z druhého, a tento celý řetěz souvisí s královstvím věčným, a jelikož celý řetěz, i všecky články jeho od prvního až do posledního: a protož tu také stojí: *Žádost tedy moudrosti* (první to článek) *přivádí do království věčného.* Ovšem že; nebo když žádost moudrosti přivádí k lásce, a láska přivádí k ostříhání přikázání, a ostříhání přikázání přivádí k neporušenosti, a neporušenost přivádí do království věčného; přivádí zajisté i žádost moudrosti do království věčného, přivádí do něho skrze lásku, skrze ostříhání přikázání, skrze neporušenost. A z toho ze všeho závěrek jest ten: *Pročež jestliže sobě zalibujete* (panovnické) *stolice* (trůny) *a berly* (zlaté hole královské neboli žezla, dvojí to znamení panovnické, královské důstojnosti a moci; a ty sobě bezpochyby zalibujete), *králové národů, milujte* — tím více milujte, nad panovnické stolice a berly milujte — *moudrost, abyste* — jakož na čas kralujete v království pozemském — *na věky kralovali* — v království nebeském.

Jestliže který panovník dle této řeči Sirachovy se zachoval, byl to zajisté sv. Václav, náš milý patron, dědic Český. On se naučil moudrosti, a nikdy nevypadl z spravedlnosti, alebrž ostříhal jí spravedlivě, a proto byl ospravedlněn; naučil se moudrosti, a proto nalezl, co by odpověděl, když by z nespravedlnosti anebo z něčeho jiného zlého viněn byl.

On byl žádostiv řeči Boží, miloval ji, a dosáhl mou-

drosti a to bez veliké těžkosti. Moudrost mu jasně a neustále svítila, a on ji snadně spatřoval, protože ji vroucně miloval, a snadně ji nalezal, protože ji snažně hledal. Ona ho předcházela, protože ji žádostiv byl, aby se mu dříve ukázala, nežli on jí. Že k ní bděl na úsvitě, nepracoval o ní mnoho; neb ji nalezal u dveří svých sedící. Že o ní rád přemýšlel dával na jevo dokonalý rozum; že pro ni bděl, brzo byl spásou svou bezpečen. Nebo ona obcházela hledajíc ho, protože jí hoden byl, a na cestách se jemu ukazovala ochotně, dříve než on jí, a při všelikém přemyšlování jeho o ní potkávala se s ním. Nebo počátek moudrosti jeho byla opravdová péče jeho o moudrost, péče jeho o moudrost byla láska jeho k moudrosti, láska jeho k moudrosti bylo ostříhání přikázání jejích, ostříhání pak přikázání jejích byl základ jeho neporušenosti, neporušenost pak jeho působila, aby byl nejbližší Bohu ve věčném království. Péče tedy jeho o moudrost přivedla ho do věčného království. Že moudrost nade všecko, i nad panovnickou stolici a berlu miloval, protož kraluje ve věčném království a kralovati v něm bude na věky.

Obsah.

K vám králové, obracuji tuto řeč svou,, abyste se naučili moudrosti, a nevypadli z spravedlnosti. Nebo kteří ostříhají spravedlnosti spravedlivě, budou ospravedlněni: a kteří se naučí moudrosti, naleznou co by odpověděli, když by z nespravedlnosti byli viněni. Buďtež tedy žádostivi řeči mé, milujte ji, a budete míti moudrost a to bez veliké těžkosti. Nebo moudrost jest jasná a nikdy nevadne, a protož snadně spatřína bývá od těch, kteříž ji milují, a nalezena od těch, kteříž jí hledají. Ona nenásleduje, alebrž předchází ty, jež jí jsou žádostivi, aby se jim dříve ukázala, nežli oni jí. Kdo k ní bdí na úsvitě, nalezne ji u dveří svých seděti. Kdo o ní přemýšlí, dává na jevo dokonalý rozum; kdo pro ni bdí, brzo bude spásou svou bezpečen; nebo ona obchází hledajíc těch, kdo jsou jí hodni, žádostivi, a na cestách ukazuje se jim ochotně, dříve nežli oni jí, a při všelikém přemyšlování jejich o ní potkává se s nimi, pomáhá, svítí jim, aby přemyšlování jejich bylo moudré, aby bylo počátkem moudrosti, a vedlo do věčného království. Nebo počátek moudrosti jest opravdová žádost moudrosti, žádost moudrosti jest láska k moudrosti; a láska k moudrosti jest ostříhání jejích přikázání; ostříhání pak přikázání jejích jest základ neporušenosti; neporušenost pak působí, aby byl

člověk nejbližší, nejpodobnější Bohu ve věčném království. Žádost tedy moudrosti přivádí do věčného království. Protož jestliže sobě zalibujete panovnické stolice a berly, králové národů, tím více milujte moudrost, abyste kralovali na věky.

Na den posvěcení chrámu.

Řeč ze Zjevení sv. Jana 21, 2—5.

V těch dnech viděl jsem město svaté Jerusalém nový, sstupující s nebe od Boha, připravený jako nevěstu okrášlenou muži svému. I slyšel jsem hlas veliký s trůnu, řkoucí: Aj, stánek Boží s lidmi a přebývati bude s nimi. A oni lidem jeho budou: a on Bůh s nimi bude jejich Bohem; a setře Bůh všelikou slzu s očí jejich: a smrti již více nebude, ani kvílení, ani křiku, ani bolesti nebude více, nebo první věci pominuly. I řekl ten, kterýž seděl na trůnu: Aj, nové činím všecky věci.

Výklad.

Já Jan (evangelista, miláček Páně) *viděl jsem* — ne ve svém, přirozeném, obyčejném stavu, nýbrž nadpřirozeném, neobyčejném, mocí Boží, osvícením Ducha svatého způsobeným, neboli, jak se říká, u vytržení ducha — *město svaté, Jerusulém nový sstupovati s nebe od Boha*, — mluví tu o říši nebeské, o království věčném, a jmenuje je městem, protože jako každé město své obyvatele, měšťany má, a jmenuje je městem svatým, protože samé svaté obyvatele, anebo jak jim říkáme, Svaté a Světice Boží má, a jmenuje je Jerusalémem, což vidění pokoje, vidění dokonalé znamená, protože v něm dokonalý, věčný pokoj, dokonalá, věčná blaženost, dokonalé, věčné vidění Boha a slávy jeho, vidění Beránka Božího Ježíše Krista tváří v tvář panuje, a jmenuje je Jerusalémem novým, protože teprv nově, po smrti Pána Ježíše povstal; nebo až do smrti Páně bylo nebe všechněm, i svatým, spravedlivým, Bohu milým duším zavřeno; žádná z nich nemohla do nebe vjíti, každá musela v předpeklí če-

kati, až Pán Ježíš umře, smrtí svou nebe otevře, po smrti své k nim přijde, odtamtud je vyvede a s sebou do nebe vezme, což čtyřicátého dne po svém z mrtvých vstání jest učinil.

Tak povstal v nebi Jerusalém nový ze samých svatých duší s Pánem Ježíšem vzkříšeným, oslaveným přibylých; a od té doby pořád roste, rozšiřuje se, zvelebuje se, protože do něho pořád nových a nových duší přichzí ze všech končin světa, z rozličných zemí. I z našich Čech jsou tam svaté duše, duše svaté Ludmily, svatého Václava, svatého Vojtěcha, sv. Prokopa, sv. Jana Nepomuckého, blahoslavené Anežky, a krom těchto nepochybně množství jiných, jichžto ovšem neznáme, ježto ale poznáme, až k nim, dá-li Pán Bůh, do nebe přijdeme. Tento Jerusalém nový viděl svatý Jan sstupovati s nebe, protože v nebi byl, výhradně byl, nikde jinde; a viděl jej sstupovati od Boha, protože Bůh v nebi přebývá, v nebi se zjevuje, dokonale se poznati a požívati dává, protože nebem, a vším, co v nebi jest, celým Jerusalémem vládne, že chtěl, aby tento s nebe sstoupil, že sám jej sstupující svatému Janu ukázal; a viděl jej sstupovati na zem, kde až dosaváde nebyl, ale Bůh chtěl, aby byl a zůstal a viděl sstupovati — *připravený*, všelikými dary a milostmi Božími naplněný, obohacený, všelikou spravedlností a dokonalostí se skvoucí a vonný, obzvláště nejvroucnější láskou k Bohu a Beránku Božímu Ježíši Kristu planoucí, — *jako nevěstu okrášlenou muži svému.*

Nikdo nikomu neokrašluje se tak, jako nevěsta ženichu svému, ta se okrašluje, co nejvíce může, seč jenom jest; ta se obléká v to nejnovější, nejlepší, nejdražší, co má aneb sobě pořiditi může. Když tedy sv. Jan praví, že Jerusalém sstupovati viděl připravený, jako nevěstu okrášlenou muži svému, chce tím říci, že jej sstupovati viděl v nejdokonalejší přípravě, v největší sličnosti, krásе, slávě, ozdobě, že jej v sličnosti nejsličnější, v krásе nejkrásnější, v slávě nejslavnější, v ozdobě nejozdobnější sstupovati viděl. Na jaře a v létě také se zdá, jakoby se naše země co nevěsta ženichu svému připravovala, krášlila, zdobila, nebo v jak krásné roucho celá se obléká, jak mnoho vůně, květu, ovoce všude na polích, na lukách, v lesích, zahradách vydává, ale všecka ta krása a ozdoba její jest jenom stín proti krásе a ozdobě, v které sv. Jan Jerusalém sstupovati viděl, a to tím více

jenom stín, protože krása, ozdoba její rychle pomíjí, přichází podzim a zima, a ze vší její krásy není nic, kdežto krása Jerusaléma potrvá.

Co sv. Jan viděl, tomu ještě dobře nerozuměl; aby tomu porozuměl, muselo se mu to vyložiti, a bylo mu to vyloženo skutečně, jak sám praví: *I slyšel jsem hlas veliký* — totiž všech andělů a Svatých — *od trůnu* — nebo všichni andělé stáli kolem trůnu Božího a všichni Svatí před trůnem Božím — *řkoucí*: *Aj, stánek Boží s lidmi* — to město svaté, ten Jerusalém nový, sstupující s nebe od Boha, připravený, jako nevěsta okrášlená muži svému, jest stánek Boží s lidmi — *a* — v tomto stánku — *přebývati bude s nimi.* A to nebude poprvé. Bůh přebýval v stánku s syny israelskými na poušti, jakož jim předpověděl, řka: „Bydliti budu u prostřed synů israelských“ (Exod. 29, 45). A opět: „Učiním příbytek svůj u prostřed vás, a budu choditi s vámi“ (Levit. 26, 11); a ten stánek byla archa úmluvy, kterou Mojžíš na rozkaz Boží vzdělati dal. Později přebýval Bůh v stánku s syny israelskými, jakož Šalomounovi přislíbil, řka: „Dům tento, kterýž stavíš, jestliže budeš choditi v přikázáních mých, a činiti soudy mé, a ostříhati všech rozkazů mých, chodě v nich: utvrdím řeč svou tobě, kterouž jsem mluvil Davidovi otci tvému. A budu bydliti u prostřed synů israelských, a neopustím lidu svého israelského“ (3. Král. 6, 12. 13); a ten stánek byl stkvostný chrám, jejž Šalomoun Hospodinu v Jerusalémě vystavěl. Když přišla plnost času, přebýval Bůh v stánku s syny israelskými, a ten stánek bylo tělo Kristovo, byl Kristus sám, jakož napsal sv. Jan: „A Slovo (Syn Boží, Bůh) tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi“ (Jan 1, 14). Za našich časů křesťanských přebývá Bůh v stáncích s námi katolickými křesťany, a ti stánkové jsou chrámové, v nichžto velebná Svátost oltářní se chová. Avšak všecky tyto stánky: archa úmluvy, chrám Šalomounův, tělo Kristovo, chrámy katolické byly a jsou toliko předchozí stínové onoho stánku Božího, kterýž sv. Jan s nebe na zem sstupovati viděl, a v kterémž Bůh s lidmi přebývati bude. Toto poslední v stánku s nebe sstupujícím přebývání bude přesahovati všeliké předešlé v stáncích s lidmi přebývání, protože v něm Bůh ne tajně, ale zjevně, ne skrytě, ale veřejně, ne v způsobě služebníka, ani v způsobách chleba a

vína, ale v největší, nevypravitelné jasnosti, velebnosti, slávě, a ne na čas, ale na věky s lidmi přebývati bude.

A oni lidem jeho budou — lidem milým, vzácným, drahým, protože skrz na skrz čistým, svatým, spravedlivým, Bohu s duší i tělem oddaným, jeho nade všecko milovným, ve všem všudy poslušným, o čest a chválu jeho horlivým, upřímnou, bratrskou láskou vespolek spojeným, více andělům než lidem podobným: *a on Bůh s nimi bude jejich Bohem* — a když jim bude Bohem, čím by jim nebyl? Nebude-liž jim laskavým otcem, obzvláštním dobrodincem, mocným ochráncem, věrným přítelem, ochotným těšitelem, vytrvalým oblažitelem? Bude zajisté. Nebude-liž jim velikou radostí, nesmírnou sladkostí, slavnou korunou, přehojnou odměnou? Bude zajisté. Bude jim vším, čím Bůh lidem býti může. A čím by jim nemohl býti? — Bude jim všem, čím ho míti sobě přáti budou, bude jim vším a ve všem a nade všecko a na věky. Ó to jest něco nad míru velikého, potěšitelného, že Bůh Bohem jejich bude! — *a* — jsa Bohem jejich — *setře Bůh všelikou slzu s očí jejich.* Tato země byla pro ně slzavým, plačtivým údolím, v tom údolí dosti se naplakali, naplakali se pro nátisky, protivenství, pronásledování, naplakali se třebas i v mukách, okovech, žalářích, ale Bůh to plačtivé údolí v ráj rozkošný promění, a sestře nejen některou, nýbrž všelikou slzu s očí jejich, tak že již nikdy v žádném oku žádná slza se neukáže. Jako otec nebo matka útrpná plačící dítě své těší, a k němu praví: Již mlč, neplač, nic se ti nestane, jsi můj, mám tě ráda, a při tom šatem svým všelikou slzu s očí jeho stírá, rovněž tak i Bůh je potěší, a všelikou slzu s očí jejich setře. Ó jak krásné to bude divadlo, až podobně útrpnému otci neb matce všelikou slzu s očí dítek svých stírati a je těšiti počne!

Ale jak, budou-li i potom lidé umírati, co pak prospěje, slzy s očí jejich stírati, když zase nové a nové budou roniti? Nebo proč pak se lidé tolik napláčí, jako proto, že musejí umříti? Či snad potom žádné smrti a žádného strachu před ní nebude? *A smrti již více nebude.* — Ó radost nad radost! Smrti více nebude, a pak ovšem množství slz téci přestane. Ale bude-li hříchu, pak bude i smrti, nebo smrt z hříchu pochází, smrt jest odplata za hřích; a bude-li smrti, bude také pláče, slz. Či snad pak žádného hříchu nebude? Dozajista nebude, nebo kdyby bylo, nemohlo by se u

tvrditi, že smrti více nebude, protože by to pravda nebyla, tvrdí-li se tu že smrti více nebude, tím samým se také a sice se vší jistotou tvrdí, že hříchu více nebude. Ale budou-li tu hříšnici, pak by tu ovšem také byly hřích a smrt a pláč a slzy, ale na štěstí ani jednoho hříšníka nebude, místo hříšníků budou samí spravedliví. A kam se podějí hříšníci? Ti, kteříž se neobrátili, na pokání se nedali, půjdou tam, kam je Ježíš Kristus odsoudí, do věčného trápení (Mat 25, 46). Ale bude-li i mezi spravedlivými zármutku, vzdychání, kvílení, jako bývá, když se neštěstí přihodí, když se povodeň přivalí, když se bouře, krupobití strhne, anebo bude-li křiku, naříkání, bědování, jako bývá, když oheň vypukne, když všecko stráví, když bída, hlad nastane, anebo budou-li alespoň bolesti, jako bývá, když se kdo smekne, upadne, když se pořeže, popálí, když se rozstůně, když ohluchne, oslepne, pak tu přece ani pro spravedlivé nebe nebude.

Či snad jakož smrti více nebude, rovněž tak ani kvílení, ani křiku, ani bolesti? *Ani kvílení, ani křiku, ani bolesti nebude více*, — Ó díky Bohu za to, že nebude toho více, že nikdo ani nejmenší bolesti nepocítí, že nikdo bolestí ani nehlesne, ani nevzdechne! Díky Bohu za to! A není divu že nic takového více nebude, — *nebo první* — staré, zlé, trudné, trapné — *věci* — totiž bolesti, křiky, kvílení, pláč, slzy, obzvláště pak hříchy, kteréž těchto všech věcí příčinou byly, nejen některé, alebrž všecky na dobro, na čisto — *pominuly* — a nikdy více se nevrátí. A když staré, zlé, trudné, trapné věci pominuly, nepochybně, že nové, dobré, radostné, blaživé nastaly, jako se nyní stává; když pomine noc, nastává den, když pomine tma, nastává světlo, když pomine zima, nastává teplo. A tak tomu také jest. Na místě starých nastaly nové, samé nové a to mocí Kristovou, jakož sám řekl. *I řekl ten, kterýž seděl na trůnu*, — totiž Kristus: *Aj*, — viz, — *nové činím všecky věci* — nové, dobré, čisté, krásné, radostné, rozkošné, blaživé a nejen některé, ale všecky bez výminky. Ó té lásky Kristovy! Nové činí všecky věci a to ne pro sebe, nýbrž pro lidi blahoslavené, poněvadž chce, aby jim samou nepřetrženou, ustavičnou radost, rozkoš, blaženost činily. Ó té lásky Kristovy k lidem blahoslaveným!

Obsah.

Sv. Jan viděl Jerusalém nový, říši nebeskou s obnoveného nebe od Boha na obnovenou zem v největší kráse a slávě sstupovati jako nevěstu ozdobenou ženichu svému. A slyšel hlas andělů a Svatých od trůnu Božího řkoucí: Aj, stánek Boží s lidmi, v tom stánku bude s nimi jako ženich s nevěstou svou přebývati. A oni budou milým lidem jeho, a on bude milým Bohem jejich, a setře všelikou slzu s očí jejich: a smrti již více nebude, ani kvílení, ani křiku, ani bolesti, nebo staré věci pominuly a nové nastaly, jakož Kristus na trůnu řekl: Aj, nové činím všecko.

Na den Všech Svatých.

Řeč ze Zjevení sv. Jana 7, 2—12.

V těch dnech: Hle, já Jan viděl jsem jiného anděla, an vystupuje od východu slunce, maje znamení Boha živého: i volal hlasem velikým na čtyry anděly, jimž jest dáno, aby škodili zemi a moři, řka: Neškoďte zemi, ani moři, ani stromům, až poznamenáme služebníky Boha našeho na čelích jejich. I slyšel jsem počet znamenaných, sto čtyřiceti čtyry tisíce znamenaných ze všeho pokolení synův israelských: Z pokolení Júda dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Rúben dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Gád dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Aser dvanácte tisíců znamenaných: z pokolení Neftalim dvanácte tisícův znamenaných; z pokolení Manasses dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Simeon dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Lévi dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Issachar dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Zabulon dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Josef dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Benjamin dvanácte tisíců znamenaných. Potom jsem viděl zástup veliký, jehož žádný přečísti nemohl, ze všech národův a pokolení a lidí a jazykův, ani stojí před trůnem a před obličejem

Beránka, jsouce oblečeni v roucho bílé a palmy v rukou jejich, a volali hlasem velikým, řkouce: Spasení Bohu našemu, kterýž sedí na trůnu, a Beránkovi. A všickni andělé stáli kolem trůnu a starcův a čtyr zvířat: i padli před trůnem na tváři své a klaněli se Bohu, řkouce: Amen! Dobrořečení a jasnost a moudrost a díků činění, čest á moc i síla Bohu našemu na věky věkův. Amen.

Výklad.

Já Jan (apoštol, evangelista, miláček Páně) *viděl jsem* — ne očima tělesnýma, nýbrž duchovníma, Duchem svatým osvícenýma, ne během obyčejným, přirozeným, nýbrž neobyčejným, nadpřirozeným, zázračnou mocí Boží způsobeným, neboli, jak se říká, u vytržení ducha, viděl jsem — *jiného* — vyššího — *anděla*, — nějakého archanděla, rozumí se, kromě oněch čtyr andělů, jež viděl státi na čtyřech úhlech země, o nichž tu brzy bude řeč, — *an vystupuje od východu slunce*, — od východu slunce proto, že, jako vystupující slunce něco potěšitelného, radostného zvěstuje a působí, totiž den, rovněž tak i on vystupoval, aby něco potěšitelného, radostného zvěstoval a vykonal, totiž poznamenání, pečetění služebníků Božích na čelích jejich, a protož vystupoval se znamením čili s pečetí v rukou, — *maje znamení* — pečeť — *Boha živého* — ne takového, jakých pohané měli, nýbrž pravého, živého, kterýž netoliko sám živ jest, ale i moc má, život dáti, opatrovati, zachovati, anebo vzíti, odejmouti, ukrátiti, kdy, jak a komu chce: *i volal hlasem velikým na čtyři anděly, jimž dáno* — rozkázáno — *bylo* — od Boha, — *aby škodili zemi a moři*, — volal na ně hlasem velikým, aby rozkaz jeho dobře slyšeti a náležitě vykonati mohli, nebo byli od sebe vzdáleni, stáli na čtyřech úhlech země, jeden na východě, druhý na západě, třetí na polední, čtvrtý na půlnoční straně, aby, jak jim veleno bylo, se všech stran zemi a moři škodili, aby všeobecnou škodu, zkázu, zpoustu, záhubu na zemi a na moři způsobili; a proč, co zavinily země a moře?

Ty nic, ale lidé na zemi a na moři mnoho, ti se těžce, přetěžce prohřešili a sice tím, že církve Kristovy nikde trpěti nechtěli, že ji se země dočista vyhladiti se snažili, že

křesťany nenáviděli, soužili, trápili, pronásledovali, žalářovali, mučili, stínali, křižovali, kamenovali, pálili, topili a tisícerým jiným způsobem ze světa sváděli, nejvíce pak, nejdéle a nejkrutěji v největší, nejrozsáhlejší, nejmocnější z tehdejších říší, totiž Římské, kdež pronásledování církve po více století trvalo, a nesmírné množství křesťanů všech věků, stavů, obého pohlaví pro víru Kristovu nejkrutějším způsobem usmrceno bylo. Za takové tak dlouhé, ukrutné, krvavé, nelidské pronásledování a za jiné nesčíslné, ohavné bezbožnosti musely předce jednou soudy, pomsty, pokuty Boží na pronásledovníky vesměs, obzvláště pak na Římskou říši, a na ty, jenž tím pronásledováním nejvíce vinni byli, přijíti, a to tak jistě, jak jistě Bůh spravedlivý jest. A hle přijdou, co neviděti přijdou, se všech stran přijdou, na zemi a moře přijdou, nejvíce na říši Římskou.

Již dává Bůh čtyřem andělům rozkaz, aby šli a škodili zemi a moři, aby na zemi a na moři všecko zpřevraceli, zpustošili, pokazili, pohubili, na zmar přivedli, a tak ty bezbožné, líté nepřátely a pronásledovníky církve svaté ztrestali. A ti čtyři andělé jdou vykonat rozkaz Boží. Sv. Jan vidí již na čtyřech úhlech země státi je pohotově, aby škodili zemi a moři a všemu, co na nich jest. Ale ó té milosti, milosrdnosti, shovívavosti, útrpnosti, lásky, pečlivosti Boží! Jakoby se byl najednou upamatoval, že mezi těmi trestu hodnými nepřátely a pronásledovníky církve jeho věrní služebníci žijí, to jest, křesťané, kteříž mu u víře, naději a lásce slouží, a že by i ti do těch pokut zahrnuti byli, a nevinně trpěli, a mimo to, jakoby mu i těch nejúhlavnějších nepřátelů svých a nejukrutnějších pronásledovníků církve líto bylo, a jako by jich chtěl ušetřiti, a jim času ku pokání dáti; mimo nadání staví vykonání rozkazu svého, odkládá s pokutami, a hned posílá jiného vyššího anděla svého, aby volal na ony čtyry anděly, aby nepoškodili zemi a moři.

Sv. Jan ho viděl, a slyšel, jak hlasem velikým volal na ně — *řka*: *Neškoďte zemi, ani moři, ani stromům, až poznamenáme služebníky Boha našeho na čelích jejich.* Ne dříve než poznamenáme, až pak, když poznamenáme; neškoďte dříve zemi, ani moři, ani stromům, vůbec ničemu a na ničem, než poznamenáme, škoďte zemi, moři, stromům a všemu a na všem potom teprv, až poznamenáme služebníky

Boha na čelích jejich; nebo kdybyste zemi, moři, stromům a tím samým také nenávistníkům, pronásledovníkům církve, katanům, mučitelům křesťanů dříve škodili, škodili byste zároveň i služebníkům Božím, a zdálo by se, že Bůh mezi nevěrci, bezbožníky a služebníky svými nečiní žádného rozdílu, že při trestání oněch na tyto nebéře žádného ohledu, že platí jedni jako druzí v očích jeho, že všecky šmahem pohubiti a vypleniti chce, ježto tomu právě na opak jest, ježto on vždycky věrné služebníky své, pravé katolické křesťany co zřitelnici oka svého chrání a ostříhá.

Za času Noé u př. potopou světa hříšníky vyhladil, Noé pak a rodinu jeho v korábě zachoval, obyvatele měst Sodomy a Gomorhy ohněm a sírou s nebe vyhubil, Lotha pak ze Sodomy skrze anděla svého vysvobodil, v Egyptě jedné noci prvorozence Egypťanů skrze anděla zhoubce usmrtil, prvorozence Israelitů ale všecky na živě zachoval, Faraona a všecko vojsko jeho ve vlnách rudého moře ztopil, Israelity ale suchou nohou přes totéž moře převedl. Tak chce Bůh i nynější i budoucí nepřátely a pronásledovníky církve ztrestati, věrných služebníků svých ale před všeobecnou škodou a zkázou ochrániti. A protož musíme prvé, než počnete zemi a moři a stromům škoditi, služebníky Boha našeho poznamenati a sice na čelích jejich, aby snadno, rychle, hned na první pohlednutí byli k poznání a k rozeznání ode všech nepoznamenaných. Kdo nebude poznamenán, ten propadne Božím soudům a pokutám; kdo bude poznamenán, bude ochráněn a bezpečen, a byť třebas trpěl, a mnoho a dlouho trpěl, přece bude ochráněn a bezpečen, ochráněn a bezpečen na těle i na duši, a byť ne na těle, zajisté na duši; a o takovouto ochranu a bezpečnost se tu vlastně a nejvíce jedná, o ochranu a bezpečnost duše k životu věčnému. A kterak by nebyl i v čas utrpení ochráněn a bezpečen? vždyť bude trpěti ne pro nevěru, ale pro víru, ne pro nepravost, ale pro spravedlnost, ne z trestu, ale z dopuštění Božího, ne k zahynutí, ale k zkoušení, napravení, zdokonalení svému a k hojnější v nebi odplatě, tak že se na něm vyplní vyřčení apoštolovo: „Milujícím Boha všecky věci napomáhají k dobrému“ (Řím. 8, 28), a Kristovo: „Blahoslavení, kteříž protivenství trpí pro spravedlnost, nebo jejich jest království Boží“ (Mat. 5, 10. Když tomu tak, kdož by sobě nepřál, aby také na čele svém od

anděla Božího poznamenán byl? Ty si toho, milý křesťane, přeješ, ale víš-li pak, jak toho dosáhneš? nevíš-li, povím ti, jak.

Buď křesťanem, služebníkem Božím ne dle jmena toliko ne na oko, ale v skutku a v pravdě, buď pravým, dokonalým křesťanem, buď věrným, vytrvalým služebníkem Božím, a věř, že na čele poznamenán jsi, a že se nacházíš v ochraně Boží, a to daleko, nepřirovnatelně větší, nežli kterékoliv nemluvňátko v ochraně matčině a otcově, ježto ten, kdo pravým křesťanem a služebníkem Božím není, není poznamenán, nýbrž soudu, hněvu, trestu Božímu vystaven, a neví, kdy, kde a jak bude od něho zachvácen. Ovšem, že nepotřebuje Bůh služebníků svých sobě poznamenávati, a že jich také nedává skutečně sobě poznamenávati, neboť je všecky bez poznamenání zná a ve své otcovské ochraně chová, aniž někoho z nich přehlídne a vynechá anebo na někoho zapomene, ale v tom poznamenání překrásně se vyobrazuje péče a ochrana Boží, tak že i kdyby mohl a chtěl na své služebníky zapomenouti, na ně zapomenouti nemůže, právě proto, že na čelích svých poznamenáni jsou. —

Co onen anděl rozkázal, stalo se: čtyři andělé na čtyřech úhlech země stojící drželi čtyry větry země, to jest soudy, pomsty, pokuty Boží, aby neváli na zemi, ani na moře, ani na žádný strom, aby neškodili ani zemi, ani moři, ani žádnému stromu; a mezi tím onen anděl poznamenával služebníky Boží na čelech jejich, až je poznamenal všecky od prvního až do posledního. A mnoho-li bylo těch poznamenaných? *I slyšel jsem* — dí sv. Jan — *počet znamenaných sto čtyřiceti čtyři tisíce znamenaných ze všeho pokolení synův israelských* — to jest, synů ne podle těla, totiž Židů, nýbrž podle ducha, podle víry, totiž křesťanů, tedy ze všeho křesťanstva neboli z celé církve svaté. Tento počet: sto čtyřiceti čtyři tisíce, to jest, dvanáctkrát dvanáct tisíc znamenaných, značí tolik co: velmi mnoho, veliké množství, veliký zástup znamenaných; a příčina tohoto počtu dvanáctkrát dvanáct tisíc jest ta, že patriarcha Israel čili Jakob dvanácte synů měl, a že z nich povstalo dvanáctero pokolení synů israelských čili Jakobových, a také ta, že Ježíš Kristus řekl apoštolům svým: „Jdouce (po všem světě) učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“ (Mat. 28,

19); že se dle tohoto rozkazu Páně církev svatá ze všech čtyř dílů světa ve jménu nejsvětější Trojice shromáždí, a že třikrát čtyři dvanáct jest. A poněvadž sv. Jan ze všeho dvanáctera pokolení synův israelských dvanáctkrát dvanáct tisíc znamenaných slyšel, slyšel tedy z každého pokolení dvanácte tisíců znamenaných: *Z pokolení Jůda dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Rúben dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Gád dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Aser dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Neftalim dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Manasses dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Simeon dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Lévi dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Issachar dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Zabulon dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Josef dvanácte tisíců znamenaných; z pokolení Benjamin dvanácte tisíců znamenaných.*

Co se těchto jednotlivých pokolení dotýče, sluší připomenouti, že Rúben nejstarším synem Jakobovým byl, a že by tedy pokolení jeho na prvním místě státi mělo, a nestojí až na druhém, na prvním místě stojí tu pokolení Jůda, a to bez pochyby z té příčiny, že se Pán Ježíš ne z pokolení Rúben, nýbrž z pokolení Jůda narodil. Pokolení Lévi bylo vzato od Boha místo všech prvorozených israelských, a ustanoveno nad stánkem svědectví a nade vším nádobím jeho, a cožkoli příslušelo k řádům posvátným; ale tu stojí mezi ostatními pokoleními beze vší přednosti, nepochybně proto, že starozákonní služby Boží přestaly, a tudíž i všecky přednosti tohoto pokolení. Josef Egyptský měl dva syny, staršího Manassesa a mladšího Efrajma, kteréž oba dva patriarcha Jakob za své vlastní přijal. Pokolení Manasses jest tu jmenováno, pokolení Efrajm není tu jmenováno, ale místo něho pokolení Josef, a to pro modloslužbu a jiné nepravosti, jimiž se nehodno učinilo, aby mezi ostatními pokoleními jmenováno bylo. I pokolení Dan tu schází pro touž příčinu: pro modloslužby a jiné bezbožnosti, a také proto, že z toho pokolení antikrist má přijíti. V tom leží přísná výstraha před hříchem a nepravostí, a mocná pobídka k sloužení Bohu; nebo proč jsou pokolení Efrajm a Dan vypuštěna? protože vypadla z lásky, milosti, ochrany, paměti Boží, a proč vypadla z nich? pro samé hříchy a nepravosti. A proč jsou tu kromě těchto dvou všecka ostatní pokolení jmenována?

protože stála v lásce, milosti, ochraně, paměti Boží; a proč v nich stála? pro služebníky Boží, kteréž měla. Ó jaké to štěstí pro rodinu, pro osadu, pro národ, když hodně mnoho služebníků Božích má, a tím větší štěstí, čím více jich a čím větších má! Kdyby byla Sodoma jenom deset spravedlivých, služebníků Božích měla, nebyla by pro těch deset zahlazena (Gen. 18, 32). Že měl Putifar, dvořenín Faraonův, jen jednoho spravedlivého, služebníka Božího, totiž Josefa, v domě svém, požehnal Bůh domu jeho pro Josefa a rozmnožil jak doma, tak na poli všecken jeho statek (Gen. 39, 5). —

Od vidění, jež viděl na zemi, přechází nyní sv. Jan k vidění, jež viděl na nebi, a toto druhé vidění jest ještě potěšitelnější, než bylo to první. On praví: *Potom jsem viděl zástup veliký, jehož žádný přečísti nemohl, ze všech národův a pokolení a lidí a jazykův,* dříve řekl, že slyšel počet znamenaných, sto čtyřiceti čtyři tisíce znamenaných ze všeho pokolení synů israelských; nyní praví, že viděl zástup veliký, jehož žádný přečísti nemohl, ze všech národův a pokolení a lidí a jazykův; sto čtyřiceti čtyři tisíce jest tedy, jak již řečeno, tolik, co veliký, nesčíslný zástup, a ze všeho pokolení synů israelských jest tolik, co ze všech národův a pokolení a lidí a jazykův, co jich ve všech čtyřech dílech nebo stranách světa jest; tentýž zástup, kterýž viděl na zemi znamenaný, viděl v nebi oslavený na důkaz toho, že, jak tím poznamenáním na čelech naznačeno bylo, v skutku a v pravdě k požívání nebeské slávy zachováni jsou; a viděl je, *ani stojí* — plni úcty a svaté bázně — *před trůnem* — — Božím — *a obličejem Beránka, jsouce oblečeni v roucho bílé a palmy v rukou jejich,* — jsouce oblečeni v roucho bílé, protože stáli před trůnem Božím a před Beránkem jako králové, nebo králové nosívali roucho bílé, skvoucí, na znamení královské důstojnosti své, a protože před trůnem Božím a před Beránkem stáli jako andělé; nebo andělé se ukazovali v rouše bílém na důkaz nevinnosti, radosti, blaženosti své; a protože před trůnem Božím a před Beránkem stáli jako vítězní rekové, kteříž proti tělu, světu a ďáblu statně bojovali, a nad nimi s pomocí Boží slavně zvítězili; nebo palmy, jež v rukou drželi, znamenaly vítězství, a o vítězích jest psáno: „Kdož zvítězí, takť bude oblečen v roucho bílé“ (Zjev. 3, 5) — *a volali hlasem velikým,* — velikým proto, že

srdcem, láskou a vděčností k Bohu a Beránkovi přeplněným radostí a plesem přetékajícím, poskakujícím, — *řkouce*: *Spasení* — naše — *Bohu našemu* — náleží, — *kterýž sedí na trůnu* — soudném a nad celým světem panuje, — *a Beránkovi* — Kristu Pánu, kterýž jako beránek nevinný za nás krev svou procedil a nevinnou krví svou nás vykoupil, a nám věčné spasení, blahoslavenství zjednal.

Jak to krásné, že oni všickni od prvního až do posledního spasení své ne sobě, ne lidem, ne andělům, ale toliko a jediné Bohu svému, jeho vládě, moci, posile, milosti a Kristu Pánu, neskončeným zásluhám umučení a smrti jeho připisovali, děkovali, že toliko Boha a Beránka za jediného, pravého Spasitele svého vyhlašovali, a to hlasem tak velikým, aby to, co možná, celý svět slyšel. V tomto připisování děkování, vyhlašování, jakou lásku, vděčnost k Bohu a Beránkovi, jakou radost nad spasením svým projevili! Ó učme se od nich Boha a Beránka milovati, chváliti, jemu děkovati, jemu prozpěvovati. Máme zajisté zač tak, jako oni, ač ještě nejsme tam, kde jsou oni!

A nejen oni sami Boha a Beránka z věčného spasení svého chválili, alebrž i všickni andělé s nimi, jakož tu stojí: *A všichni andělé* — a bylo jich množství nesmírné, deset tisíckrát sto tisíců — *stáli kolem trůnu* — Božího — *a starcův* — čtyřmecítma starců, totiž dvanácti patriarchů starého Zákona, zástupců starozákonní církve a dvanácti patriarchů nového Zákona, zástupců novozákonní církve — *a čtyř zvířat* — čili cherubů, nositelů trůnu Božího a zastupitelů všeho ostatního tvorstva mimo církev. Bohu jakožto svrchovanému Pánu nade vším patří čest a chvála ode všeho, od církve, protože ji vykoupil, od tvorstva, protože i to má a míti bude ve vykoupení podíl, dle vyřčení apoštolova: „Očekávání tvorstva zjevení synů Božích očekává. Marnosti zajisté poddáno jest stvoření nechtě, ale pro toho, kterýž je poddal v naději, že i to stvoření vysvobozeno bude od služebnosti porušení v svobodu slávy synů Božích“ (Řím. 8, 19—21): *i padli* — všickni andělé — *před trůnem na tváři své a klaněli se Bohu* — klaněli se mu tak hluboko, že se mu hlouběji klaněti nemohli, protože padli na tváři své, a hlouběji padnouti nemohli, a klaněli se mu — *řkouce*: *Amen!* — Jest tomu v skutku tak, jak Svatí pravili, že od Boha našeho pochází spasení. A poněvadž od

Boha našeho pochází, protož: *Dobrořečení a sláva a moudrost a dík, čest a moc i síla* — buďtež vzdávány, přivlastňovány — *Bohu našemu* — za to spasení — *na věky věkův. Amen.* Staň se a stane se zajisté. Dobrořečení, sláva, dík a čest bude se od nás a ode všeho tvorstva Bohu našemu moudrému, mocnému, silnému vzdávati; nebo by nebylo moudrosti, moci a síly Boha našeho v řízení a spravování všech věcí k spasení, bylo by veta po spasení, žádný by ho svou vlastní moudrostí, mocí a silou nemohl dosáhnouti. A bude se dobrořečení, sláva, dík a čest Bohu našemu na věky věkův vzdávati, protože na věky věkův trvati bude spasení.

Obsah.

Sv. Jan viděl jednoho z vyšších andělů, an vystupuje od východu slunce, maje pečeť Boha živého, a volá na čtyry anděly, k ztrestání pronásledovníků církve hotové, aby jich netrestali, až poznamená služebníky Boží na čelech jejich. A slyšel počet znamenaných, sto čtyřiceti čtyry tisíce z dvanáctera pokolení synů israelských, z každého pokolení dvanácte tisíců. Potom viděl všecky ty znamenané v nebi — zástup to veliký, nesčíslný ze všech dílů světa, ani stojí před trůnem Božím a před Beránkem, oblečeni jsouce v bílá roucha na znamení jejich slávy, a palmy v rukou jejich na znamení jejich vítězství, a an volají řkouce: Spasení své děkujeme Bohu našemu a Beránkovi. A všickni andělé, kteříž kolem trůnu a čtyrmecítma starců a čtyř cherubů stáli, padli před trůnem na tváři své a klaněli se Bohu, řkouce: Pravdať, že spása od Boha našeho pochází; a protož také z ní Bohu našemu chvála a čest na věky věkův. Amen.

Zprávy

o Dědictví Svatojanském.

I. Přehled údů v roce 1897.

Zakladatelů jest	7
Spoluzakladatelů	62
Údů první třídy	30
Údů druhé třídy	135
Údů třetí třídy . .	28.594
Uhrnem zapsáno údů žijících i zemřelých	28.828 *)

Mezi těmi jest údů *stálých*:

a sice rodů	5789
škol, obcí, bratrstev, knihoven, konventů a spolků	1190
údů duchovního stavu	3110

☞ Členy stavu kněžského snažně žádáme, aby, jak veškeré údstvo očekává, mezi oktávem sv. Jana Nep. obět mše svaté za živé i mrtvé údy našeho Dědictví každoročně obětovali. Ostatní údové nekněží s týmž nábožným úmyslem v naznačeném čase přítomni budtež mši svaté. U hrobu sv. Jana Nepomuckého v Praze slouží řiditel Dědictví v den 15. května v 8 hodin slavné zpívané rekviem za všecky v Pánu zesnulé údy, kteroužto pobožnost založil a nadal v Pánu odpočívající kanovník strážce Václav Pešina rytíř z Čechorodu, druhdy redaktor Dědictví Svatojanského.

II. Poučení o přístupu nových údův a odebírání knih.

O vzniku Dědictví připomínáme novým údům toto: Ant. Hanikýř, narozen v Praze dne 21. října 1753, býv.

---

*) Spoluzakladatel se vkladem 100 zl. (jednou pro vždy) obdrží ročně 4 výtisky podílu; úd I. třídy se vkladem 40 zl. 3 výtisky; úd II. třídy se vkladem 20 zl. 2 výtisky; úd III. třídy se vkladem 10 zl. 1 výtisk. Kdo nejméně 5 zl. věnuje, uznán za dobrodince Dědictví. Doplněním vkladu možno postoupiti do třídy vyšší.

Jesuita, pak kaplan v Sedlci u Votic, v Klokotech, Jindř. Hradci a exposita v Ciměři, posléze na výslužbě v Plané a v Táboře, umínil sobě roku 1829 na památku první století slavnosti prohlášení Jana Nepomuckého za svatého založiti ústav, jímž by dobré, vzdělavatelné knihy v jazyku českém, již vázané, v ceně levné vydávány byly. O řízení závodu toho požádal roku 1831 knížecí arcibiskupskou konsistoř v Praze. Položiv jakožto základ 1000 zl. ve stříbře vyžádal sobě, aby podnik nesl jméno: „Dědictví sv. Jana Nepomuckého" a veškeré obecenstvo aby k přistoupení vyzváno bylo. Dotčený zakladatel zemřel v Táboře dne 15. března 1833 v 80. roce věku svého a byl na tamnějším hřbitově pochován, kdež mu nákladem Dědictví pomník byl postaven. Po dosaženém potvrzení vstoupilo Dědictví roku 1835 v život a ze zrnka hořčičného vzrostlo v mohutný strom i bylo od slavné paměti papeže Pia IX. dne 13. března l. P. 1855 apoštolským požehnáním a pro oktáv Svatojanský plnomocnými odpustky obdařeno.

Ze stanov klademe sem následující poučení:

1. Kdo k Dědictví Svatojanskému v Praze přistoupiti hodlá, nechť poštovní poukázkou aneb ve vyplaceném psaní (franco) aneb jinak příležitostně s nápisem: *Řiditelstvi Svatojanského Dědictví v Praze, IV. (Hradčany)*," své jméno a příjmení, pak svou osadu farní a biskupství (diecési), ku kterémuž přináleží, udá, zároveň i peníze zašle neb vloží. Vklad za úda třetí třídy obnáší jednou pro vždy 10 zl. rak. měny; za rod, školu, obec, spolek, knihovnu platí se jednou pro vždy 20 zl.

2. Každý nově přistoupivší úd ať si *lístek* na odebírání knih dobře uschová a následujícího roku, jakož i potom v budoucích letech po velikonoci od svého velebného správce duchovního podepsati dá. Na tento lístek může si pak, žije-li úd v Cechách, knihu v knihkupectví B. Stýbla v Praze na Sv.-Václavském náměstí (býv. koňském trhu) č. 30 n. II *) vyzdvihnouti; jen že musí připojiti 3 kr. r. č., kteryžto peníz přísluší za práci a obálku. Pro údy v Olomúckém arcibiskupství platí totéž, jenže knihy své vybírají v knihkupectví

*) — nikoli tedy u **řiditelství** —

Eduarda Hölzla (Helcla) v Olomúci; údové pak Brněnského biskupství nechť se o knihy své hlásí v dvorním c. a k. knihkupectví Karla Winikra v Brně. Ostatním údům v jiných diecésích zasýlají se knihy přímo z Prahy od ředitelstva. Kdož by však žádal, aby mu knihkupec knihu poštou zaslal, připoj mimo ony tři krejcary, knihkupci náležející, ještě 6 krejcarů na kolkovaný poštovský list průvodní. *)

3. Přestěhuje-li se některý úd z Cech na Moravu, aneb odebéře-li se z Brněnského biskupství do Olomúckého aneb naopak, ať to ve vyplaceném listu (franko) oznámí Řiditelství, kteréž mu nový lístek na odbírání knih pošle, aby mu pak v příslušném knihkupectví vydány byly.

4. Poněvadž odebírací či podílný lístek může v ztrátu přijíti neb i ukraden býti, každý si číslo jeho pro takový případ na jistém místě, ku př. v modlitební knížce, zaznamenej; pakli skutečně ztráta se udála, Řiditelství o nový lístek požádej s připojením 20 krejcarů, poplatku to za vydání listu nového, a 10 kr. na poštovní výlohy, tedy úhrnem 30 kr. Připomínáme však, že kdyby se napotom pohřešovaný lístek zase nalezl, týž žádné platnosti více nemá.

5. Když *umřel* úd, žádáme snažně pozůstalých přátel, aby, když si na jeho lístek knihu *posledního* roku (třeba i po smrti úda) vybrali, úmrtí toho úda na lístek ten poznamenali a dotýčnému knihkupectví vydali aneb poprosili svého pastýře duchovního, aby lístek ten nejdůstojnější arcib. *konsistoři* aneb *řiditeli* Dědictví zaslal. Jména zemřelých údů Dědictví uveřejňují se v podílu každého roku.

6. Rod se béře, pokud se jméno neztratí. Synů-li není, odebírají knihy dcery zakladatele rodu, dokud žijí; dítky pak jejich *jiné* jméno již nesoucí, nemají práva tohoto: rod vymřel.

7. Spojí-li se manžel s manželkou svou v jeden toliko vklad (10 zl.), vydávají se knihy jenom do úmrtí jednoho z nich. Tolikéž, spojí-li se v jeden vklad bratr s bratrem nebo sestra se sestrou, neb bratr se sestrou a podobně, vy-

*) Žadatelé knih uspoří si výloh, ohlásí-li ve svém dopise správně adresu a poslední poštu, komu a kam knihkupectví podíly zaslati má.

dávají se knihy jen do úmrtí toho, jenž *první* jest napsán na přijímací listině (diplomu).

8. Při členech pohlaví ženského, kteří provdáním *jiného jména* nabyli, budiž, kdykoli za nový lístek žádají, udáno jméno jejich rodové (po otci), jelikož jinak nebývá možno jména v matrice nalézti a lístek vydati.

Připomínáme, že správa Dědictví Svatojanského rozdělena jest v ten způsob, že *ředitel* Dědictví přijímá vklady nových údů, žádosti o knihy (totiž darem, koupí neb starší podíly, nikoli však podíly běžné, vyjma pro údy bydlící mimo Cechy a Moravu), o duplikáty diplomu a podílné lístky, jež podpisuje atd.; *redaktor* pak Dědictví vede péči o vydání knih, pročež se redakci jenom *rukopisy* dávají, vše ostatní budiž zasíláno: *Ředitelství* Dědictví Svatojanského *v Praze, IV.* (*Hradčany*).

III. V roce 1897 přibyli údové:

Čís. dipl.

28702 **Žužka** Antonín a manž. Marie v Týnečku, fara Chvalkovice. Olom. d.
Smolíková Františka, svob. služebná v Přerově. Olom. d.
Šikolova Ludmila a sestra Marie, svob. v Přerově. Olom. d.

28705 D. p. **Žlábek** František, farář v Nadějkově. Bud. d.
Matoušek Jakub, domk. ve Vladíkově, f. Vladislav. Brn. d.
Maxplech František, obchodník v Plzni. Praž. d.
Bukovská Kateřina, vdova po měšťanu v Polné. Hrad. d.
Dostalíková Františka, vdova v Čchovicích. Olom. d.

28710 **Bolacký** Jakub v Kravařích. Prus. Slez. Olom. d.
Rodina Pfabova v Opavě. Olom. d.
Prilingrová Terezie ze Zdounek se svým † manželem Janem a svými rodiči. Olom. d.
Žďárková Marie v Bohuslavicích, č. 33. Hrad. d.
Mervart Václav, ministrant v Bohuslavicích č. 160. Hrad. d.

28715 V. p. **Hofmeister** Jan, kněz arcidiec. pražské, t. č. na Smíchově. Praž. d.
Susová M. v Praze č. 1408—II. Praž. d.
Peša Antonín a Františka, majitelé hos.ince v Lomnici. Brn. d.
D. P. **Kott** Řehoř, kvardián ř. kapucín. v Opočně. Hrad. d.
Janta Josef a manželka v Kravařích. Prus. Sl. Olom. d.

28720 **Ištvánková** Marie v Dol. Bojanovicích č. 378. Brn. d.
Šťovíčková Marie v Nekoři. Hrad. d.
Spolek katolických akademiků **„Družstvo Arnošta z Pardubic v Praze“**. Praž. d.
Poliaková Marie, roln. v Tuchyne, far. Pruszka. Uhry. Nitr. d.
Marek Jan Eduard v Sudíně, far. Bystré u Nov. Města n./M. Hrad. d.

28725 V. p. **Kašpárek** Antonín, I. kaplan Týnský v Praze. Praž. d.
D. p. **Vichta** Lambert, farář v Petrovicích u Nechanic. Hrad. d.
Šimandl Josef Frant., syn roln. v Újezdě č. 6. arciděkanství Plzeň. Praž. d.
D. p. **Raus** Eduard, děkan v Rokycanech. Praž. d.
V. p. **Polák** Emanuel, katecheta měšťan. škol v Rokycanech. Praž. d.

Čís. dipl.

28730 **Martinek** Alois, varhaník v Rokycanech. Praž. d.
Knížová Helena, svobodná služebná z Hněvkova, far. Zábřeh. Olom. d.
Poupě František a Marie z Milína č. 92. far. Slivice. Praž. d.
Katolická jednota v Kostelci nad Orlicí. Hrad. d.
Cth. p. **Drašner** Antonín
28735 „ **Jaška** Josef
„ **Mynářík** Josef
„ **Náhlík** František
„ **Nejman** Josef
„ **Pavlus** Josef
28740 „ **Podhradský** Josef
„ **Prudič** František
„ **Středa** Jan
„ **Světelský** Josef
„ **Šebestík** František
28745 „ **Smika** Jan
„ **Žofák** Ferdinand
bohoslovci IV. roku v Králové Hradci r. 1897.
Vojtek Leopold v Nových Hvězdicích. Brn. d.
Cth. p. **Krč** Jan, bohoslovec III. ročn. v Olomouci. Olom. d.
D. P. **Drápalík** Norbert, kapitulár a provisor kanonie Novo-Říšské. Brn. d.

28750 V. P. **Bílý** Theobald, kněz ř. Milosrdných Bratří ve Vídni. Vídeň. d.
Farní knihovna pro lid v Chyšce Velké. Bud. d.
D. p. **Polívka** Václav, farář v Chotýšanech. Praž. d.
Čtenářsko-ochotnický spolek Hálek ve Svatém Poli. Praž. d.
D. p. **Bayerle** Mořic, farář v Nelahozevsi. Praž. d.

28755 **Měchurova** Marie, svob. z Vrankovic, se sestrou † Annou, far. Kralice. Olom. d.
Pospíšilova Františka, svob. z Vrakovic, se sestrou Marianou, far. Kralice. Olom. d.
Koutná Františka, svob. z Vrakovic se sestrou † Marianou, far. Kralice. Olom. d.
Novák Alois, syn Peregrina Nováka č. 8 v Petrovicích, fara Čermná. Hrad. d.
Rod Sajbrtových Josefa a Anny ve Zlíně. Olom. d.

28760 **Plesník** Frant., řezník ve Val. Meziříčí a manželka Antonie. Olom. d.
Čuberka Karoly v Haliči. Nitranská stol. Uhry.
Petrova Františka a její † matka Anna ve Vrakovicích u Prostějova. Olom. d.
V. p. **Knapp** František, kaplan v Oubislavicích. Hrad. d.
Milcova Anna z Bohutína, okres Příbram. Praž. d.

28765 V. p. **Černik** Alois, kaplan v Chocni. Hrad. d.
Večerkova Františka v Hrabyni, téže farn. Rak. Sl. Olom. d.
Janoškova Kateřina v Abda (za † manžela, † dceru a † rodiče) Rábská St. Uhry.
V. p. **Mrázek** Ladislav, kaplan ve Světci u Teplice. Lit. d.
D. p. **Smetana** Václav, farář v Kamýku n./Vlt. Praž. d.

28770 **Ungermannová** Veronika v Budňanech, téže farn. Praž. d.
Krčmářova Anna M. v Kutné Hoře. Hrad. d.
Bouchalova Marie a její tetička Františka Uherková z Oseka. Olom. d.
V. p. **Kopp** Jan, kooperátor v Kvasicích u Kroměříže. Olom. d.
Patákova Anna, služeb. z Chořelic, farn. Litovel. Olom. d.

28775 **Picha-ova** Apollonie v Metylovicích, téže farn. Olom. d.
† **Varmuža** Jan, půlláník v Huštěnovicích, farn. Uher. Hradiště. Olom. d.
Cth. p. **Vobejda** Antonín, alumnus b. semin. v Hradci Král. Hrad. d.
Doležal Jindřich, studující v Praze, a jeho matka Marie. Praž. d.
Vančuřík Jan z Bilnice č. 18. farn. Brúnov. Olom. d.

28780 **Škola česká** v Olšanech, far. Ruda nad Moravou. Olom. d.
Nejmenovaný dohrodinec z Prahy. Praž. d.
Farní bibliothéka v Pičíně, věnováním d. p. P. Götza, faráře tamže. Praž. d.
D. p. **Šittler** Eduard, provisor v kn. arcib. semináři v Praze. Praž. d.
V. p. **Stránský** Rudolf, duchovní správce v domě spolku katol. tovaryšů v Praze. Praž. d.

28785 **Rod Vrány Františka** v Malých Hošticích. Olom. d.
Kovář Eduard z Čenětic, far. Popovičky. Praž. d.
Jelínek František ze Stolan, fara Morašice. Hrad. d.
V. p. **Bedrna** Josef, kaplan v Nekoři u Kyšperka. Hrad. d.
Vochoc Matěj Vojtěch, žák I. ročn. hosp. školy ze Zahořan, far. Stanětice. Bud. d.

28790 **Bártek** Štěpán v Nivnici č. 112. Olom. d.
† P. **Zelinka** František v Hněvotíně, odkaz. Olom. d.
Jeho Jasnosť princ **Karel** ml. **ze Schwarzenbergů** na Vorlíku. Bud. d.
Králova Františka z Vávrovic, fara Jaktar., Rak. Sl. Olor . d.
D. p. **Pernica** Karel, farář v Křížanově. Brn. d.

28795 V. p. P. **Veit** Josef Karel, kněz ř. August., t. č. koop. u sv. Dobrotivé. Praž. d.
Týralová Marie, choť říd. učitele v Doupí, far. Telč. Brn. d.
Faltys František Josef ve Vyšnárce č. 3, far. Litomyšl. Hrad. d.
Svoboda Jan, rolník ze Lhoty u St. Boleslavi č. 7. Praž. d.
V. p. **Sourot** Methoděj, koop. v Letovicích. Brn. d.

28800 **Karmazínová** Marie, dcera roln. č. 27 v Radouši, far. Bezdědice. Praž. d.
Zajíc Antonín, úředník Ferd. severní dráhy v Oswiecimě. Krak. d.
Reháčková Anna v Selibově, dcera vdovy A. Řeháčkové, fara Myšenec. Bud. d.
Loužecký Antonín, žák měšť. školy v Praze. Praž. d.
Bartovská Vojtěcha v Plzni, Táborská tř. č. 8. Praž. d.
28805 **Rozkošný** František a manželka (za † manželku) v Kravařích. Olom. d.
Rozkošný Josef a manželka (za † matku) v Kravařích. Olom. d.
Cihelková Mariana v Mokrolascích, Rak. Slezsko. Olom. d.
Paletová Josefina, měšťanka v Soběslavi. Bud. d.
V. p. **Lipl** Felix R., novosvěcenec v Č. Budějovicích. Bud. d.
28810 D. p. **Stránský** Josef, kněz deficient v Litomyšli. Hrad. d.
R d manželů Pernička-ových Antonína a Johanny (za † rodinu Heidlovou) v Hejčíně, fara Klášter. Hradisko. Olom. d.
Šťovíčkova Růžena a matka její Anna v Nekoři. Hrad. d.
Rod Novotných Jana a Františky z Čechovic, far. Vel. Týnec. Olom. d.
Rod Fialy Karla v Novém Městě. Brn. d.
28815 **Rod Finka** Jana, roln. ze Střížovic, fara Prusiny. Praž. d.
Machala František a manželka Regina v Kyničkách, fara Bystrc. Brn. d.
V. p. **Dostál** Josef, katecheta ve Veltrusích. Praž. d.
V. p. **Červinka** Hugo, kaplan ve Velvarech. Praž. d.
Rod Pávka Františka, roln. v Albrechticích, fara Hamr. Bud. d.
28820 **Drbohlav** Bohuslav, syn říd. učitele v Rasochách, far. Žíželice. Hrad. d.
Rod p. Helbinga Vilibalda z Hirzenfeldu, c. k. soudního adjunkta v Jičíně. Hrad. d.
V. p. **Kubáč** Vincenc, kooper. v Eckersdorfu, Rak. Sl. Olom. d.
Rod † Kašpara Josefa a jeho manželky Marie, spolu s dcerou Annou provd. Lejskovou v Čehovicích. Olom. d.
V. p. **Růžička** František, kooperátor v Hustopečích u Hranic. Olom. d.
28825 **Rod Tomeš-e Iana** v Hrubé Vrbce č. 80, f. Kůželové. Olom. d.
Snášel Frant., roln. v Budečku čís. 37, fara Konice. Olom. d.
Kvapilova Františka, hospodyně na faře v Konici. Olom. d.
28828 **Rod Theofila Kubánka,** kováře v Dol. Dvoře v Brance, fara Hradec. Rak. Sl. Olom. d.

Poznámka. V seznamu údů z r. 1896 v podíle za r. 1897 str. 394 vynechán: Čís. dipl. 28631. Šolc František v Červeném Kostelci.

Dr. Klement Borový,
bývalý ředitel Dědictví sv. Janského.

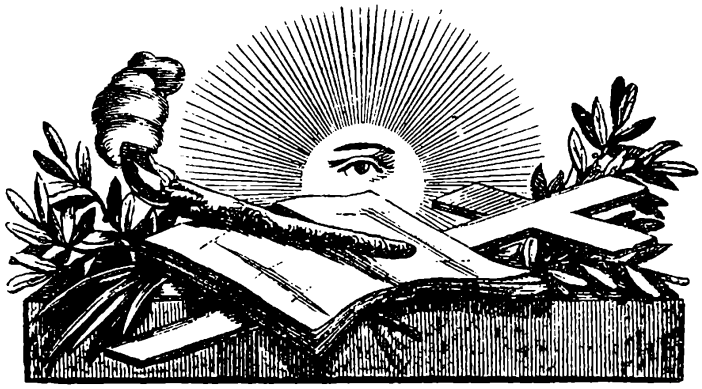

III. Seznam údů

Svatojanského Dědictví v Praze,

kteří roku 1897 zemřeli, aneb jichž úmrtí v roce tom řiditelství ohlášeno bylo.

I. V Čechách.

1. V arcidiecési Pražské.

Po dlouhé a těžké nemoci zesnul v Pánu dne 31. srpna 1897 v 60. roce svého věku vysoce důstojný pán

Dr. Klement Borový

prelát školastik metropol. kapitoly u sv. Víta v Praze, rada kníž. arcib. konsistoře a círk. soudu, čestný konsist. rada Ďakovský, člen České akademie císaře Františka Josefa I. pro vědy, slovesnosť a umění jakož i král. české společnosti věd, redaktor „Časopisu katol. duchovenstva“, starosta „Dědictví sv. Prokopa“ a křesťanské Akademie, *bývalý ředitel Dědictví Svatojanského*, člen mnoha církevních a dobročinných spolků atd.

Dr. Klement Borový, jehož podobiznu připojujeme, narodil se 12. ledna 1838 v Riegersburgu v Dol. Rakousích, přišel však hned v útlém věku se svými rodiči do Čech na Komorní Hrádek, kde otec jeho byl zahradníkem. Gymnasium studoval v nedalekém Benešově a pak v Praze, kdež

i r. 1855 vstoupil do kníž. arcib. semináře. Odbyv studia bohoslovecká byl vysvěcen na jáhenství a stal se adjunktem bohoslovecké fakulty v Praze. Obdržev dispens od nedostatku zákonitého věku byl dne 13. května 1862 na kněze posvěcen a zastával půl roku úřad ceremonáře u kardinála Bedřicha ze Schwarzenbergů, načež jmenován představeným k. a. konviktu. Již r. 1862 byl po složení čtyř přísných zkoušek povýšen za doktora bohosloví a odebral se pak na vědeckou cestu do Německa, aby seznal znamenitější učence bohoslovecké. R. 1863 stal se docentem církevního práva na universitě Pražské, při níž r. 1867 jmenován mimořádným a r. 1871 řádným profesorem církevního práva a základního bohosloví, spolu pak do roku 1871 zastával i úřad místoředitele v k. a. semináři. Přes 20 let působil v úřadě učitelském na vysokých školách pražských, byl r. 1875 a r. 1880 děkanem fakulty bohoslovecké a získal si o znovuzřízení české university zásluh nemalých. U svých posluchačů zůstal zajisté u všech v milé a čestné upomínce pro důkladné své přednášky i svou srdečnou povahu. Překonav ku konci svého působení na universitě těžkou nemoc zápalu plic ucházel se o místo kanovníka při vždy věrné metropolitní kapitole u sv. Víta v Praze. Místa toho se mu v uznání vzácných jeho zásluh o církev a vlast také dostalo, i byl dne 3. června 1883 za kanovníka installován. Než i na dále byla činnost jeko veliká a všestranná. Byl† již r. 1868 jmenován zkušebním komisařem při konkursních zkouškách farních, roku pak 1874 radou církevního soudu a stal se v červenci 1883 skutečným konsistorním radou. Vedle toho bylo mu, v prvních aspoň letech, kázati ve velechrámu Svatovítském a rozličné církevní funkce konati. Než přes to vše nepřestával působiti na poli literárním, na němž počal pracovati hned ve svých letech bohosloveckých, a činně súčastnil se i života veřejného, církevně politického. Jednoho času zasedal též v obecním zastupitelstvu pražském a v městské radě a byl též členem zemského sněmu Českého v kurii velkostatkářů. Při tom měl vydatné účastenství při všech katolických spolcích, všemožně přispívaje jim hřivnou svou, háje všude neohroženě práv církve i práv českého národa.

Z obsáhlé činnosti jeho literární buďtež zde uvedena pouze ona díla, která napsal pro Dědictví Svatojanské,

jehož byl (po světícím biskupu Karlu Schwarzovi) od 1. května 1884 do konce roku 1895 *ředitelem*. Jsou to především dvě povídky: „*Lydie*“ a „*Hortensie*“, uveřejněné v podílu č. 44 na r. 1859 „*Duševní zábava*“. Dále spisy: „*Dějiny diecése Pražské*“ a „*Národní dům český v Římě*“, vydané jakožto podíly r. 1874; „*Sv. Jan Nepom.*“ vyd. r. 1878, „*Dějiny Svatojanského Dědictví*“ vydané v „*Jubilejní knize*“ roku 1885. Vedle toho pochází z péra Dra Borového životopis Jeho Eminencí nejdůst. pana Františka de P. kardinála ze Schönbornů knížete arcibiskupa Pražského (r. 1886), jakož i jeho předchůdce Bedřicha kard. ze Schwarzenbergů (r. 1876). Spolu s redaktorem Dědictví Svatojanského kan. Frant. Srdínkem v St. Boleslavi upravil nové vydání „*Bible české*“, jež vyšlo r. 1888 a 1889.

Pro vědecké zásluhy své byl Dr. Borový jmenován r. 1884 údem kr. české společnosti nauk, 1. prosince 1891 pak zvolen za řádného člena české akademie císaře Františka Josefa I. pro vědy, slovesnost a umění. Dříve již vyznamenán byl od ďákovského biskupa Strossmayera hodností čest. konsist. rady. Všestranná a úmorná činnosť však podryla nevalné zdraví preláta Borového. Po slavnostní schůzi české akademie věd dne 2. pros. 1894, v níž promluvil o zesnulém výtečném vlastenci Dru Frant. Račkém, kanovníku v Záhřebě, zachvácen byl mrtvicí a upoután dlouho na lůžko. Zotavil se sice poněkud, ale úplného zdraví více nenabyl, až dne 31. srpna 1897 povolal ho Bůh na věčnosť. Dne 3. září byl za velikého účastenství přečetných svých přátel z vrstev nejvybranějších, mnohých svých ctitelů a žáků pohřben slavně na hřbitově u sv. Markéty v Břevnově. Jím zemřel na slovo vzatý spisovatel církevní, věhlasný řečník, ryzí vlastenec, muž o církev i národ náš velezasloužilý. Čeť budiž jeho památce!

Nechť odpočívá v pokoji!

Dále zemřeli:

Bartošová Josefa, roz. Koudelkova, ze Smolotel.
Čemusová Barbora z Kozel čís. 12.
Felklová Františka, vdova v Litni.
Hádkova Anežka, dcera kupce v Slaném.
Hlaváčková Marie, roz. Klímova, vdova v Slaném.
Horčicová Alžběta z Mladé.
Chramostová Barbora v Brandýse n./L.
Klokan Karel v Slivenci čís. 20.

Kocman Josef v Okrouhlicích.
Kolářová Rosalie z Prahy.
Kurková Josefa v Kolíně.
D. p. Marek Matěj, k. a. konsistorní protokolista a bývalý účetní Dědictví Svatojanského, v Praze.
Pelc Josef, učitel na Strahově v Praze.
Peroutka Josef v Žákově.
V. d. p. Srb Václav, děkan v Nových Benátkách.
Šimáček Tomáš v Praze.
D. p. Šnep Josef, farář na Zlíchově n. o.
Urban Josef, rolník z Nedomic.
Urban Josef, soused v Radešíně.
D. p. P. Vítek Frant., kněz kongreg. Nejsv. Vykupitele.
Vojířová Barbora z Michle.
Vojíř Josef z Michle.

Úhrnem 23.

2. V diecési Budějovické.

Bakule Frant., rolník z Lidmovic.
Bartová Markéta v Hradišti.
Čaháková Marie v Niederthalu.
Čáp Josef, výměnkář v Mazalově čís. 2.
Černý Václav z Pohorovic, z. r.
Farková Anna, vdova domkářka v M. Doubravici.
Fořtová Kateřina ve Stráži.
Havlík Jakub, mlynář v Címě.
Homolka Vojtěch, krejčí v Suchdole.
Hovorková Marie z Klouba.
Hošek František ze Skořic.
Chlanda Jan, chalupník v Dobšicích.
V. p. Chochole Jan, kaplan v Česticích.
Janda Tomáš, rolník ve Výhni.
Jindrova Anežka v Kremži.
Jungwirth Jakub ve Vostrově.
Kazdova Marie z Oujezda.
Klímová Rosalie z Klouba.
Kratochvílová Barbora v Domažlicích.
Leffmanová Josefa, hospodyně na faře v Sudoměřicích.
Louženská Marie z Vitic.
Masopust Karel v Domažlicích.
D. p. Masopust Tomáš, osobní děkan v Políni.
Mlnářík Vít, krejčí v Kolovči č. 2.
Myšák Jakub, chalupník v Milčicích, z. r.
Rod Mrázové Kateřiny v Netřebicích vymřel.
Rod Nejedlého Matouše ve Velešíně vymřel.
Paletová Marie v Soběslavi.
Vys. d. p. Monsig. Pekárek Josef, papežský komoří a děkan v Blatné.

Píšková Kateřina z Pohorovic.
Pixová Marie, manželka kupce v Týně nad Vltavou.
D. p. Ployhar Tomáš, farář v Nadějkově.
Polánka František, rolník v Doubravici.
Rada Matěj, rolník v Stipoklasích.
Řezková Kateřina z Klouba.
Řeřábek Tomáš z Drahonic.
Říšská Kateřina z Milčic č. 18.
Štvánová Marie z Loudčic.
Suda Jan z Krašlovic.
Šindelářová Kateřina ze Skořic.
Volfová Anna v Dobšicích.
Zach Vojtěch, rolník v Nabošíně, z. r.

Úhrnem 42.

3. V diecési Králové-Hradecké.

Benešová Marie ve Vys. Veselí.
Borecká Kateř., roz. Chramostova v Chlebích.
Broumová Josefa, vdova z Arnoštova.
Brucknerová Barbora, manželka učitele v Sázavě.
Červený František ze Sádku.
Dittrich František z Bystrého.
Durdík František z Hořic.
Drašarová Františka z Hartmanic.
Gleichová Františka z Limberka.
Hercík T. v Křelíně, z. r.
Horáček Tobiáš v Střevači.
Hynek Václav z Bohuslavic.
Jabubec Ferdinand, řídící učitel v Ostružně.
Kalina Jan, mistr pekař. v Křešíně.
Limberský Josef, roln. v Sloupnici.
Milfaitová Marie, vdova v Hor. Věznicích.
Müllerová Žofie v Sloupnici.
V. d. p. Pochyba Josef, č. kanovník, b. vikář a farář v Nových Hradech.
D. P. Rein Isfried, konventual v Želivě.
Smíšková Anna, manželka řezníka v Králové Dvoře, z. r.
Strnadová Kateř., vdova v Brzkově.
Suchá Alžběta v Dol. Dobré Vodě.
Sucharda Erdmann, chalupn. z Roztok.
Šillar Jan, chalupník v Jamném.
Štauber Karel, voskář v Chotěboři
D. p. Štifter Josef, os. děkan v Ostružně.
Tazlarova Anna v Hor. Nové Vsi č. 24.
Tilš Josef v Malé Čermé, fara Hronov.
Vít Josef, rolník v Rozkopově.

Votočka Jan z Bratrouchova.
Zima Jan, chalupník ve Vel. Poříčí č. 109.

Úhrnem 31.

4. V diecési Litoměřické.

Borecká Kateřina v Rašovicích, č. 14.
Hajnákova Anna provd. Stezková farnosti Lysá n./L.
Peštová Anna v Kuchelně čís. 35.
Pitrmoc Antonín, rolník v Strakách.

Úhrnem 4.

5. V arcidiecési Olomoucké.

Brachtl Frant. v Leštíně.
Čápová Františka, hoferkyně v Zdounkách.
Dadák Jakub v Starém Ptení.
Dočkal František, výměník v Kožušanech z. r.
Dostál Josef v Čečelicích.
Dostalík Jan v Čehovicích.
Hartl Maxim., mlynář v Moštěnici.
Hejtmánková Terezie, vdova v Lesnici.
Horáková Kateř., provd. Strahlová — rod vymřel.
Hrubá Maria Anna v Lesnici.
Chabela Jan v Němčicích na Hané.
Chytil Josef, rada zem. soudu v Olomouci.
Chytilová Marie v Hrub. Týnci.
Jančova Anna v Biskupicích.
Jelínková Kateř. v Boršicích.
Kašparová Marie v Lipníku.
Konečný Ferd. v Příboru.
Kojecký Karel, podsedník v Mickovicích.
Knapp František ve Fránckovicích.
Krejčířík Josef, výměník v Oseku, rod vymřel.
Křestova Rosalie v Skotnici.
Kunovská Johanna roz. Novosádová v Kladrubech č. 40.
Kukulová Veronika v Leštíně.
Kulajta Josef v Hustopeči.
Kutrová Johanna v Liliendorfu.
Leštinský Jan v Leštíně, rod vymřel.
Mačalík Josef, rolník v Dědkovicích.
Machan Josef v Loděnicích čís. 29. rod vymřel.
Malovaný Frant., učitel ve Vel. Slatenici.
Panácová Cecilie, měšťanka v Příboru.
Papežíková Petronilla, roz. Vymětalova v Holešově.
Pavelkova Nepomucena v Oseku.
Plšková Antonie v Dědkovicích.
Plšková Terezie v Dědkovicích.

Pospíšil Josef, kolář v Leštíně.
Pospíšilová Kateřina v Křelově.
Přecechtilková Františka z Bařic.
Pudová Antonie v Bohuňovicích.
Rosypálek Jan, c. k. školní inspektor v Holešově.
D. p. P. Rulc Šebestian, gymn. prof., kněz řádu Piaristů v Příboře.
Rozbrojova Anna provd. Sekaninová v Litovli.
Řeháková Anna, manželka roln. v Skotnici.
Rod Skácela Isidora a manž. Anny z Oseku vymřel.
Skoumal Frant.. stolař v Brným.
Solský Vincenc, zahradník z Dělhova.
Spuček Jan, rolník v Štěpánově.
D. p. Jan Stoniš, farář ve výsl. v Lipníku.
Svačinova Františka v Litovli.
Svoboda Fabian v Zborovicích. z. r.
Svobodová Klára v Zborovicích. z. r.
Šebesta Jan, rolník ve Švábenicích.
Šiškova Brigita z Hrubo-Těšan.
Šlosarova Johanna v Klokočově čís. 62.
Štědronova Apolena v Klokočově, Pr. Slezsko.
Velická Marianna v Oseku.
Valouškova Kateř. v Prostějově.
Vránova Kateřina v Kravařích, Pr. Slezsko.
Vrtělova Marianna v Lobodicích.
Zapletalová Marianna, vdova výměnkářka v Suchonicích.
Zbořilova Marie v Příkazích.
Zdráhalová Veronika z Kotojed.
Zubaníková Marie v Čečelicích, z. r.
Ženčák Frant. z Kožušan z. r.
Žurek Jan z farnosti Rymnické.

Úhrnem 64.

6. V diecési Brněnské.

Bílek František v Křoví.
Fadrný Michal, rolník v Hlubokém.
Juračkova Agatha z III. řádu sv. Františka v Malostovicích.
Kalábová Marie, majitelka domu č. 36. v Slavkově.
Křivánková Marianna v Dukovanech.
Lejska Petr, syn rolníka v Šítbořicích.
Machkova Jana, kuchařka v Nové Říši.
Mervant Václav, pekař v Jedovnicích.
Nedorostová Johanna v Telči.
Nervalova Františka v Rudici.
Ondráčkova Eva v Telči.
Prixova Kateřina v Otmarově.
Robotková Anna z Budišova.

Salajková Kateřina v Dol. Bojanovicích.
Syneček Frant. v Řečkovicích.
Tichý Jan, bednář v Rosicích.
Vévoda Michal, rolník ve Melčanech.
Škorpík Frant., rolník v Melčanech.
Vlčková Anna v Jaroměřicích.

Úhrnem 19.

7. V hrabství Kladském.

Hillmann Alexander.
Kolliska František.
Kurschatko František.

Uhrnem 3.

8. V Uherských diecésích.

D. p. Alster Mořic, farář v Račisdorfě.
Bernardicová Terezie v Kerestuře.
D. p. Blaho Jan, farář v Bodganovcách.
Gencelová Anna, vdova v Trnavě.
Hiža Imrich v Petrové vsi.
Chrastina Martin v Abdě.
Vld. p. Juriga Jan, opat a kanovník v Ostřihomě.
Knotek Josef v Trnavě.
Magula Marie v Dol. Dubovém.
Masarovičova Marie v Radošovcách.
Mlčoch Tomáš v Petrové vsi.
Polák Ondřej v Petrové vsi.
Poláková Juliana v Petrové vsi.
Rakus Jan v Nové vsi.
V. p. Repka Theodor, kněz ř. sv. Frant. v Pruzska.
Sokolik Ondřej z Pečeňan.
Šabršula Ondřej v Trnavě.
Škuba Pavel v Petrové vsi.
V. p. Škultéty Jan, kaplan v Šúrovcách.
Vykoukal Laurent v Trnavě.

Uhrnem 20.

Všech tedy v Pánu zesnulých údů, pokud od vydání loňského podílu ředitelslví oznámeni byli, jest 206, kteřížto zbožným modlitbám živoucích se doporoučejí.

Modleme se:

Bože, všech věrných Stvořiteli a Vykupiteli, dušem služebníkův a služebnic Svých odpuštění všech hříchů rač dáti,

aby prominutí, kteréhož vždycky žádali, pobožnými prosbami dojíti mohli. Skrze Krista Pána našeho. Amen.

Odpočinutí věčné dejž jim, ó Pane, a světlo věčné ať jim svítí! Ať odpočívají v pokoji! Amen.

V. Milodary pro Dědictví Svatojanské v roce 1897.

Janošíková Kateřina v Abda, stol. Rábská v Uhrách	24 zl.
Nejmenovaný dobrodinec z Prahy . . .	25 zl.
Uhrnem	49 zl.

Na přímluvu svatého Jana Nepomuckého račiž odplatiti, ó Pane, všem Dědictví Tvému dobře činícím pro jméno Tvé životem věčným. Amen.

VI. Příspěvky spoluúdů Dědictví na chrám sv. Víta v Praze v roce 1897.

Vdp. Křivohlávek Jan, osob. děkan v Jablonném n./Orl.	2 zl.
Uhrnem	2 zl.

VII. Knihy Svatojanského Dědictví.

Z knih Svatojanským Dědictvím vydaných jsou tyto na skladě:

Bible Česká čili Písmo svaté Starého i Nového Zákona (podíl č. 75 a 76 za rok 1888 a 1889) a sice:

I. *nové* vydání písmem *latinským* prodává se vázané v tuhých deskách ve *dvou* dílech čili svazcích za **1** zl. **50** kr. r. m.

Pozn. Pouze jeden díl tohoto Písma sv. o sobě se neprodává.

II. *staré* vydání *švabachem,* obsahující v jediném svazku celé Písmo sv. Starého i Nového Zákona, velký oktáv, stran 1433, prodává se za **80** kr. r. m.

Postilla aneb výklady a rozjímání na evangelia nedělní od Dr. Innoc. Frencla.

Díl I. (od 1. ned. advent. do Bož. hodu velikonočního) za **50** kr. r. m.

Díl II. (od Velkonoc do poslední ned. po sv. Duchu) za **50** kr. r. m.

Díl IV. Výklady na epištoly nedělní a sváteční celého roku, za **50** kr. r. m.

Pozn. Díl III. Výklady evang. na svátky Svatých a Světic Božích — jest rozebrán.

Kancionál. Díl I. a II., nyní **2** zl.

Hlas varhan. Díl I. a II. obsahuje dokonalý průvod varhan ke všem písním v Kancionálu obsaženým, nyní za **5** zl.

☞ K žádosti důstojných úřadů farních, ředitelů kůrův a členů Dědictví povolí ředitelství při dílech „Kancionálu“ i u „Hlasu varhan“ ještě větší srážku, t. j. nižší cenu, jakož i při jiných knihách v tomto seznamu obsažených, zvláště když by se více výtisků odebralo. Tímto způsobem bylo by lze „Kancionál“ za nepatrnou cenu po osadách rozšířiti, tak že by se v každé domácnosti ke cti a chvále Boží zpívalo a společné služby Boží nábožným zpěvem veškeré osady oslavovaly.

Život Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista. Od far. Pantal. Neumanna. *Díl. I.* váz. za **50** kr. *Díl II. rozebrán.*

Duševní zábava. Sbírka povídek, (podíl č. 44 za r. 1859) za **40** kr.

Příběhy Starého Zákona a jim připojené nábožné rozjímání pro lid křesťanský. Podíl č. 55 za r. 1870 s obrázky; brož. str. 482 za **60** kr.

Příběhy Nového Zákona a jim připojené atd. Podíl č. 58 za r. 1873 s obrázky; váz. str. 329 za **1** zl. (Jen málo výtisků na skladě.)

Drahé kameny z koruny sv. Václavské, t. j. Životy Světců, Blahoslavenců a domněním Svatých národa Československého. Díl II. s obrázky. — **Sv. Vojtěcha hrob a ostatky na hradě Pražském.** Na památku nalezení těchto ostatků dne 15. března 1880 sepsal Jan Křt. Votka. Podíl č. 67 za r. 1880. Oba spisy, str. 617, za **70** kr.

Obrazy z dějepisu Církve Páně. Sepsal Tomáš Novák. Podíl č. 54 za r. 1869. Díl I. za **60** kr. (Jen málo výtisků na skladě.)

Obrazy z dějepisu Církve Páně. Sepsal Tomáš Novák. Díl II. — **O svatém biřmování.** Podíl č. 63 za r. 1877. Cena obou spisů **60** kr.

Dějiny diecése Pražské. Národní dům Český v Římě. Sepsal a vzdělal Dr. Kl. Borový. Podíl č. 59 a 60 za r. 1874 za **70** kr.

Sv. Jan Nepomucký. S ocelorytinou. Sepsal Dr. Klement Borový. — **Základní pravidla katol. vychování.** Zčeštil Jan Frant. Desolda. Podíl č. 64 a 65 za r. 1878. Oba spisy za **1** zl.

Památky Staroboleslavské čili: Prvotní vývoj a význam úcty Svatojanské v Cechách. Sepsal Jan Křt. Votka. S obrázkem sv. Václava a 7 jinými dřevořezbami. Podíl č. 66 za r. 1879. Cena **80** kr.*)

---

*) Menší spis téhož druhu jest „**Stará Boleslav**, nejstarší poutní místo v Čechách.“ Vydal **Fr. Srdínko**, sídelní kanovník kolleg. kapitoly v Staré Boleslavi. S ocelorytinou a 8 obrázky v textu str. 120, za **30** kr.

Trnová koruna. Historický obraz z třicetileté války. — **Pan Odolan Pětipeský.** Historická pověst z třicetileté války a vojen Tureckých. Od V. Beneše Třebízského. Podíl č. 68 za r. 1881. Str. 487 s 2 obr. v textu. Cena **60 kr.**

Duchovní cvičení pro dospělé i pro mládež vzdělanější. Sepsal Fr. Srdínko, síd. kanovník starobylé kollegiatní kapitoly v Staré Boleslavi atd. Podíl č. 69 za r. 1882. Str. 347 s mnohými obr. v textu. Cena **40 kr.**

Posvátná místa král. hl. města Prahy. Dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů a jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v hlav. městě král. Českého. Sepsal František Ekert, kaplan u sv. Vojtěcha v Praze. Svazek I. S 2 fototypickými obrázky. Podíl č. 70 za rok 1883. Str. 479. Cena **70** kr. — Sv. II. s 2 fototypickými obrázky. Podíl č. 71 za rok 1884. Str. 515. Cena **70** kr.

Jubilejní kniha. K oslavě tisícileté památky úmrtí sv. Methoděje, jakož i k oslavě 50-letého trvání Dědictví Sv. Jana Nep. vydaná. S první částí matriky údů Dědictví. Podíl č. 72 za r. 1885. S obrázky. Stran 448 a 285. Cena **60** kr.

Otcové a děti. Povídka z venkovského života; napsal Vojtěch *Pakosta.* S 5 obrázky. S druhou částí matriky údů Dědictví. Podíl č. 73 za r. 1886. Str. 686. Cena **50 kr.**

Cesty missionářské, které Mongolskem, Tibetem a říší Čínskou vykonali *Huc* a *Gabet,* kněží kongregace sv. Lazara v Paříži. Zčeštil Karel *Jindřich.* Podíl č. 74 za r. 1887. S obrázky. Str. 683. Cena **60 kr.**

Z města a ze vsi. Povídky od Aloise *Dostála.* Podíl č. 77 za r. 1890. Str. 596. Cena **40 kr.**

Rok Marianský. Vzdělal Frant. *Musil.* — **Odpustky.** Napsal Josef *Hůlka.* Podíl č. 78 za rok 1891. Str. 1032. Oba spisy za **80 kr.**

Církev vítězná. Životy Svatých a Světic Božích. Díl I. Napsal *Frant. Ekert.* Podíl č. 79 za rok 1892. Str. 527. S obrázky. Cena **2** zl. r. m.

Církev vítězná. Životy Svatých a Světic Božích. Díl II. Napsal *Frant. Ekert.* Podíl číslo 81 na rok 1894. Cena **2** zl. r. m.

Katolická Mravouka. Napsal Th. Dr. *Karel Lev Rehák.* Podíl č. 80. za rok 1893. Cena **1** zl. **50** kr. r. m.

Liturgika o posvátných dobách sv. katol. církve. Sestavil a vyložil *Bohumil Fr. Hakl.* Podíl č. 82 za rok 1895. Cena **1** zl. **50** kr. r. m.

Církev vítězná. Životy Svatých a Světic Božích. Díl. III. Napsal Fr. Ekert. Podíl č. 83. za r. 1896. Cena **3** zl. r. m.

Trojí Řím od monsig. Gauma. Z franc. přeložil Ant. Koutný.

Matrika údů Dědictví 1886—1896. Podíl č. 84 za rok 1897. Cena **2** zl. r. m.

Poznámka. Starší podíly zde neuvedené nejsou více na skladě.

VIII. Návěští.

Jména nových údů k Dědictví Svatojanskému přistoupivších a jiná téhož Dědictví se týkající návěští ohlašují se v deníku: „**Katolické listy,**“ jenž od počátku roku 1897 v Praze vychází. Redakce a administrace jest v Pštrosové ulici č. 200—II. Předplatné pro Prahu s donáškou do domu čtvrtletně 4 zl. 20 kr., pro tuzemsko poštou čtvrtletně 4 zl. 50 kr.

V Praze, 31. března 1898.

Dr. Jan Nep. Sedlák,
kanovník metrop. kapitoly u sv. Víta na hradě Pražském,
ředitel Dědictví Svatojanského.

Frant. Srdínko,
síd. kanovník kurat kolleg. kapitoly ve Staré Boleslavi,
redaktor Děd. Svatojanského.

OBSAH.

Díl I.

Epištoly nedělní.

	Strana
Na neděli 1. adventní	3
Na neděli 2. adventní	7
Na neděli 3. adventní	17
Na neděli 4. adventní .	24
Na neděli po Narození Páně .	33
Na neděli 1. po Zjevení Páně	43
Na neděli 2. po Zjevení Páně	49
Na neděli 3. po Zjevení Páně	62
Na neděli 4. po Zjevení Páně	66
Na neděli 5. po Zjevení Páně	70
Na neděli 6. po Zjevení Páně	77
Na neděli Devítník	84
Na neděli 1. po Devítníku	92
Na neděli 2. po Devítníku	105
Na neděli 1. v postě	116
Na neděli 2. v postě	128
Na neděli 3. v postě	133
Na neděli 4. v postě	141
Na neděli 5. v postě .	150
Na neděli 6. (květnou)	157
Na Boží hod velikonoční .	165
Na neděli 1. po Velikonoci	169
Na neděli 2. po Velikonoci	176
Na neděli 3. po Velikonoci	181
Na neděli 4. po Velikonoci	188
Na neděli 5. po Velikonoci	193
Na neděli 6. po Velikonoci	198
Na Boží hod Svatodušní .	203
Na neděli 1. po sv. Duchu	209
Na neděli 2. po sv. Duchu	216
Na neděli 3. po sv. Duchu	222
Na neděli 4. po sv. Duchu	227
Na neděli 5. po sv. Duchu	235
Na neděli 6. po sv. Duchu	241
Na neděli 7. po sv. Duchu	248
Na neděli 8. po sv. Duchu	255
Na neděli 9. po sv. Duchu	261
Na neděli 10. po sv. Duchu	268
Na neděli 11. po sv. Duchu	275
Na neděli 12. po sv. Duchu	282
Na neděli 13. po sv. Duchu	289
Na neděli 14 po sv. Duchu	297
Na neděli 15. po sv. Duchu	306
Na neděli 16 po sv. Duchu	314
Na neděli 17. po sv. Duchu	320
Na neděli 18. po sv. Duchu	326

Strana
Na neděli 19. po sv. Duchu 331
Na neděli 20. po sv. Duchu 336
Na neděli 21. po sv. Duchu 342
Na neděli 22. po sv. Duchu 348
Na neděli 23. po sv. Duchu 354
Na neděli 24. po sv. Duchu 361

Díl II.

Epištoly sváteční.

Na den neposkrněného Početí blah. P. Marie 369
Na jitřní Božího Narození 380
Na úsvitě Božího Narození 384
Na den Božího Narození . . . 390
Na den sv. Štěpána prvomučedníka 398
V oktávě Narození Páně . . 405
Na den Obřezání Páně, Nový rok 405
Na den Zjevení Páně, sv. tří králů 405
Na slavnosť nejsvět. Jména Ježíš 411
Na den Očisťování P. Marie 418
Na den Zvěstování P. Marie 425
V pondělí Velikonoční . 433
Na den sv. Jana Nepomuckého 440
Na den Nanebevstoupení Páně 446
V pondělí Svatodušní . 453
Na den nejsv. Trojice Boží 457
Na den Božího Těla . . . 462
Na den sv. apoštolů Petra a Pavla 470
Na den Navštívení bl. P. Marie 477
Na den Nanebevzetí bl. P. Marie 483
Na den sv. Andělů strážných 489
Na den Narození bl. P. Marie 492
Na den Jména bl. P. Marie 492
Na den sv. Václava . 499
Na den posvěcení chrámu 506
Na den Všech Svatých 511

Zprávy o Dědictví Svatojanském . 521